

ALBERTI
MAGNI
COMPENDIUM
THEOLOGICAE
VERITATIS

VENETIIS

1476

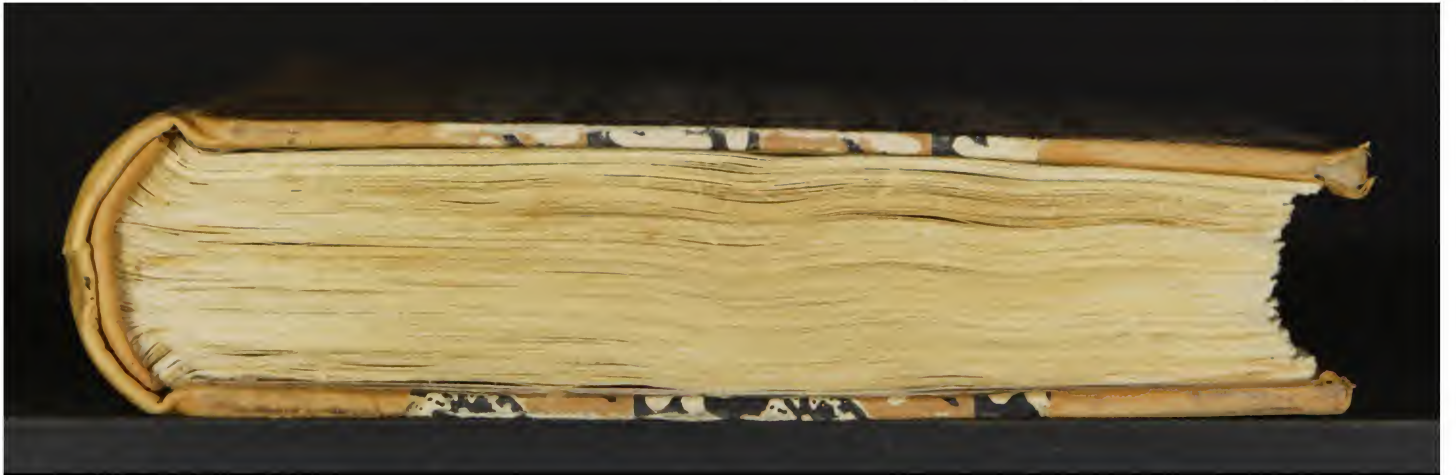
INCUNABULI
6
60
Biblioteca Nazionale Centrale - Firenze

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. A.6.60

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. A.6.60

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. A.6.60

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. A.6.60

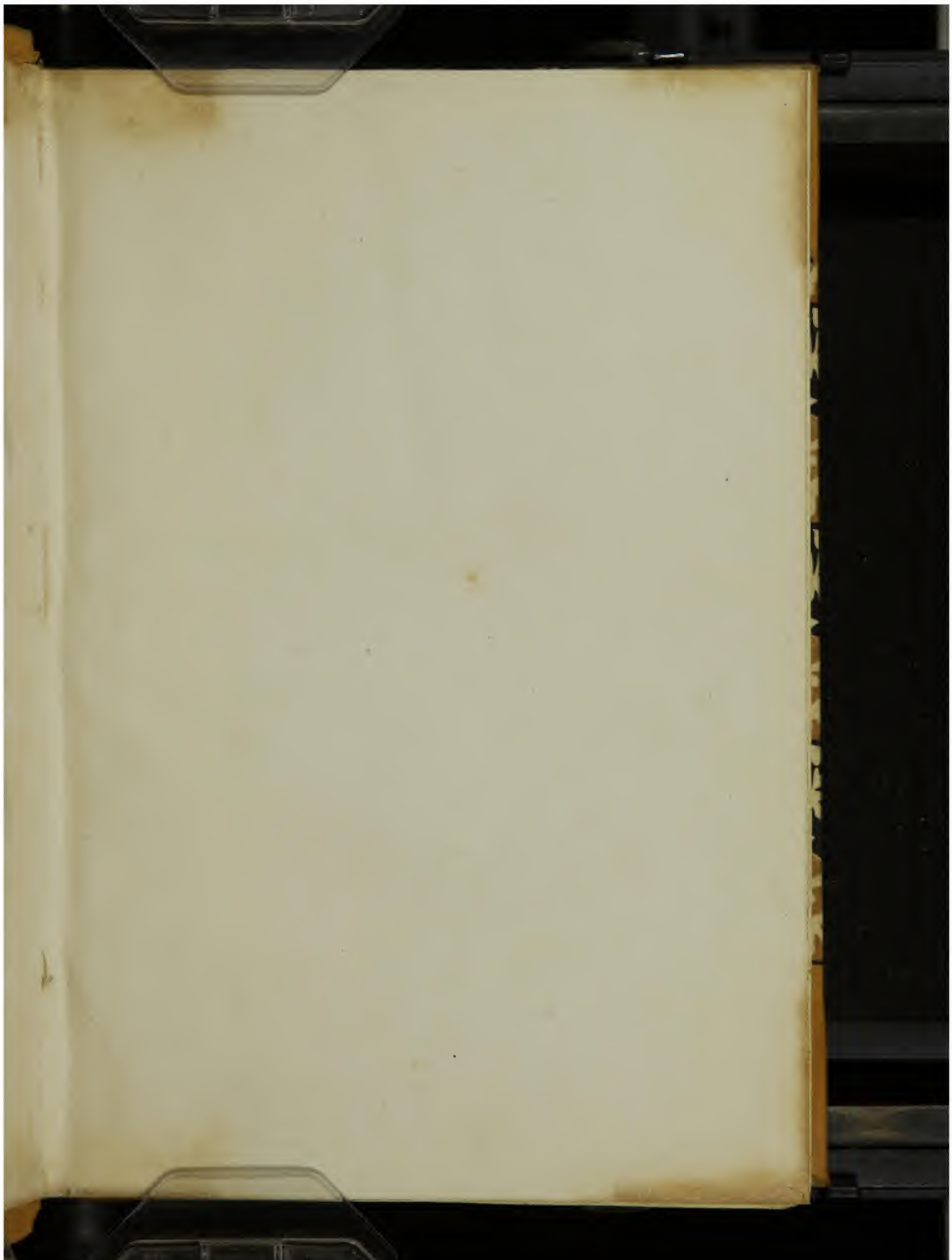
INCUNABULI

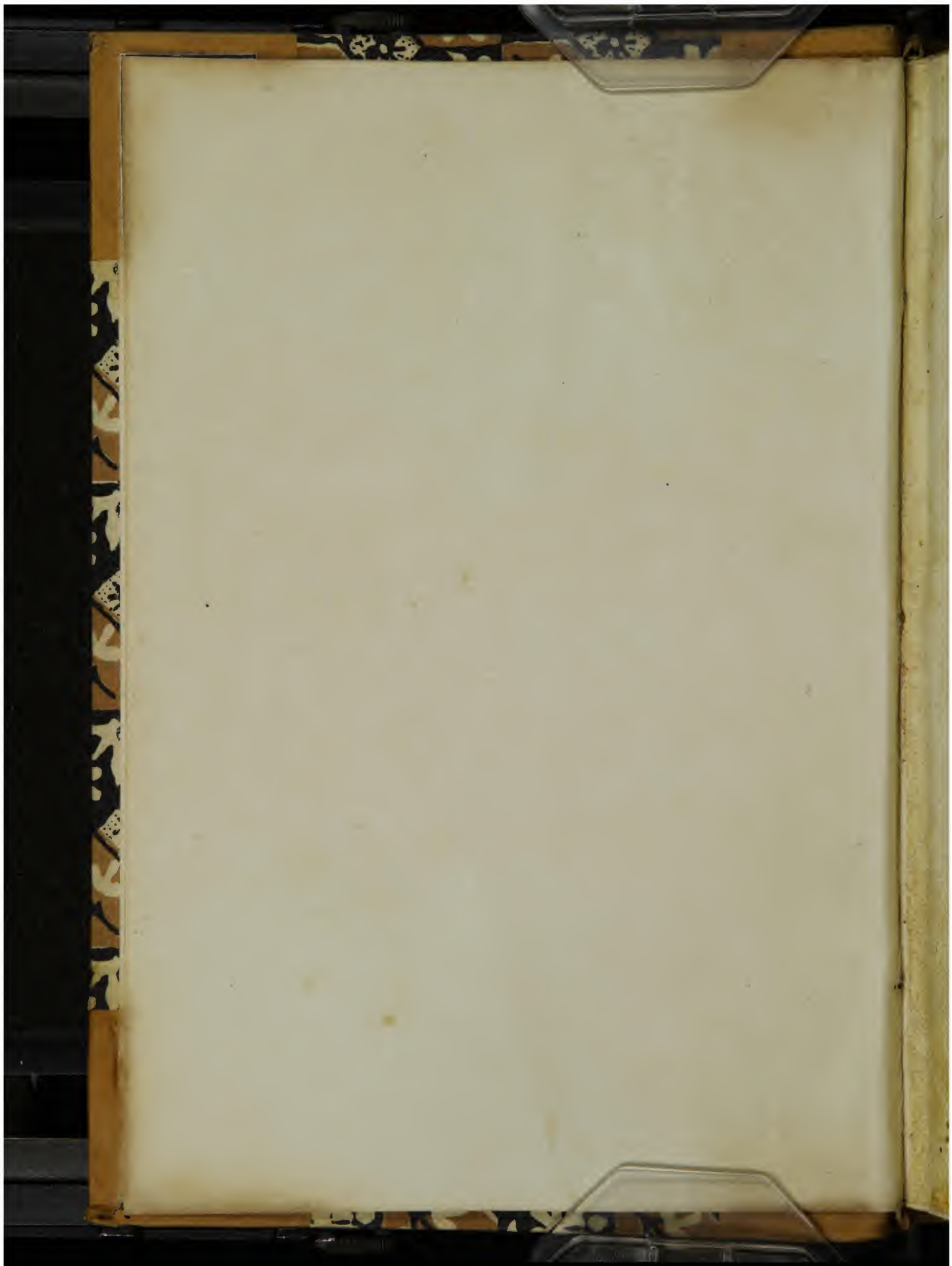
A

6

60

Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

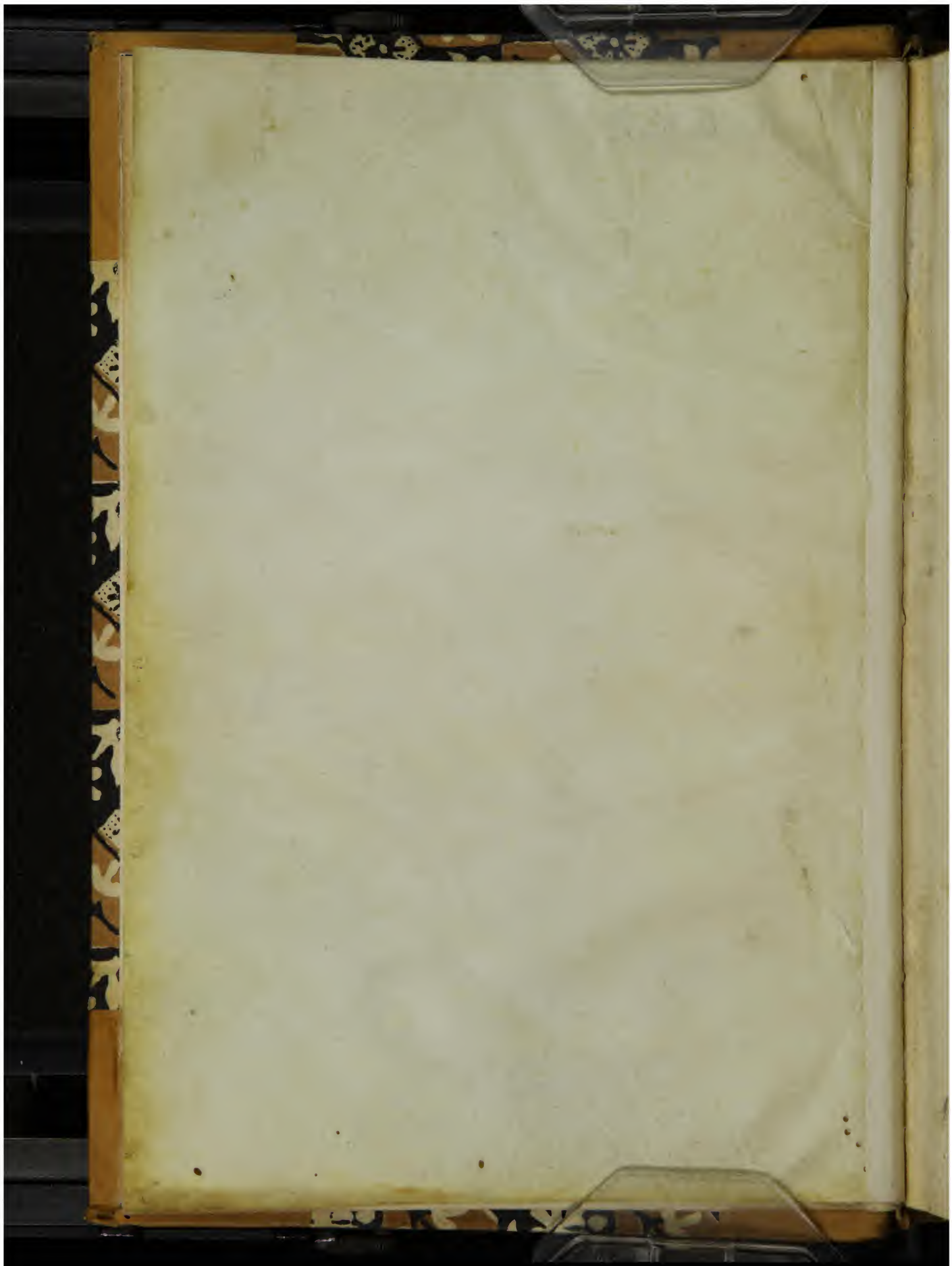

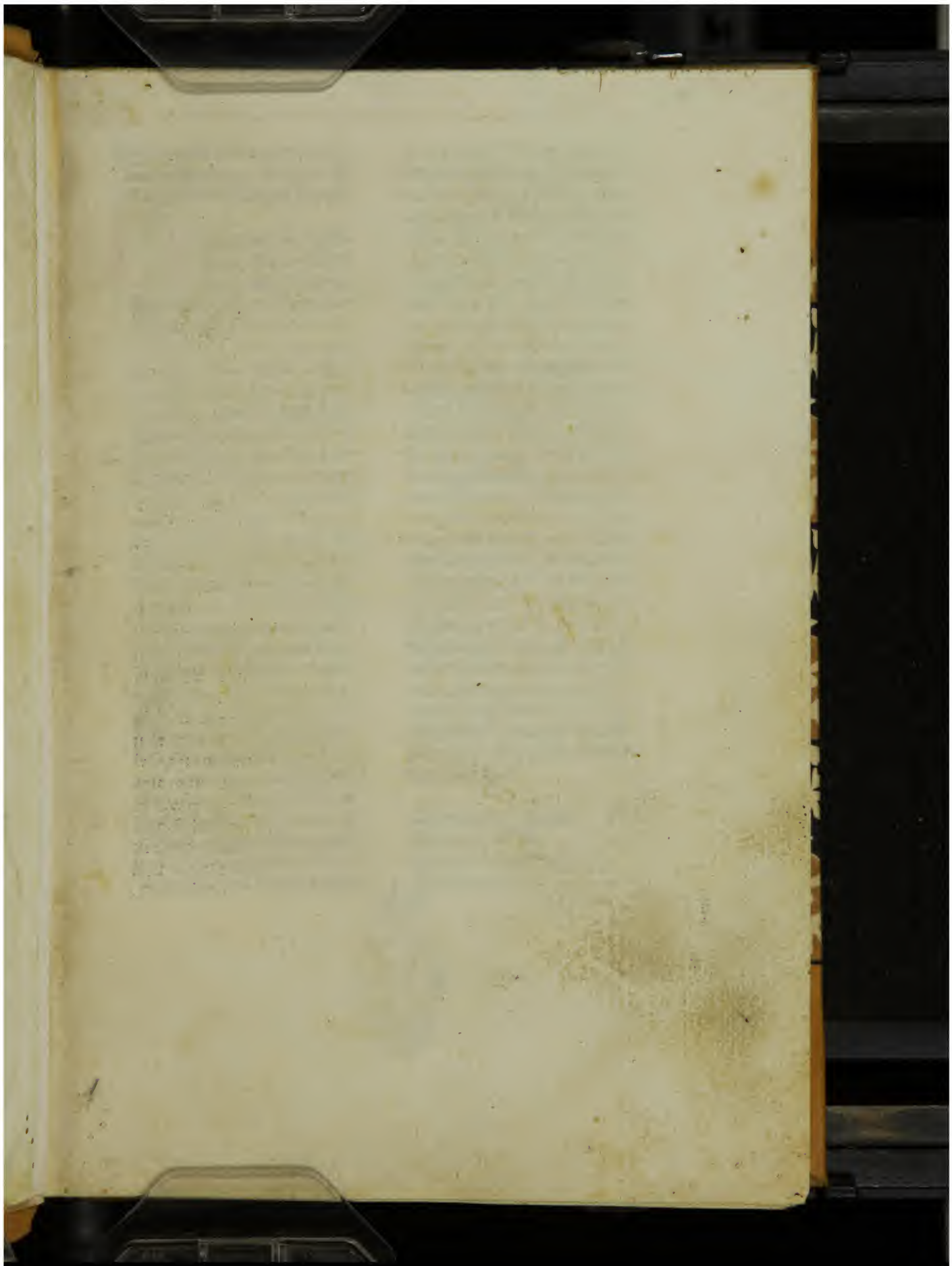
A. 6. 60

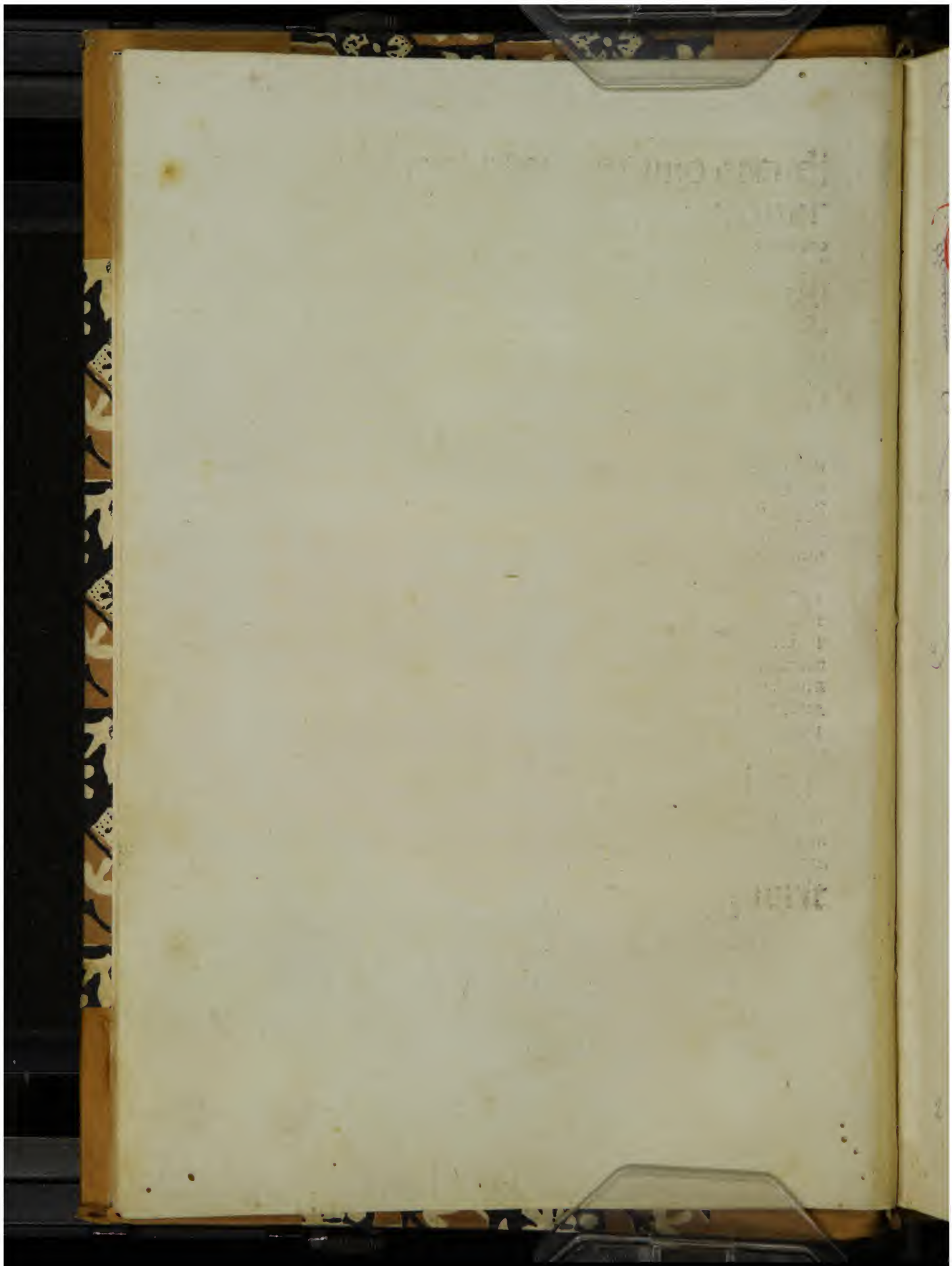
XXXIII

ALBERTI

Magl. 1170

In nomine sancte et indiuidue
trinitatis. Incipit plogus sup
Cōpendiū theologicę vitatis.

Ceritatis theologicę
sublimitas. cuz supni
sit splendoris radius
illuminās intellectū et regaliuz
deliciarū cōiūniū reficiēs affe
ctū de magnorum theologoz
scriptis breue cōpēdiū collige
re dignū duxi. quo et euitetur
fastidij plixitas. et tñ ad inue
stiganda plurima uia detur et
occasio sapiētī. Theologia cer
te sciētiaz est princeps omniū
et regina. cui artes ceterę tāq̄
pediseque famulāt. Nā de na
turis rez illa solū ad usū suū
accepit. de qbus sibi speculum
fabricare ualeat in quo cōspi
ciat q̄ditōrē. Hec dicit sciētia
sciētiaz que sup oēm specula
tionē philosophicā extollit. et
dignitate ac utilitate omnib⁹
antefertur. Ipsa eim philoso
phia est que in naturalē et rō
nalē et moralē distinguit. Phi
losophia qdē naturalis. lz do
ceat cōgnoscere creaturas. nō
tñ creatorē. Rōnalis vō lz do
ceat cōcludere hōibus. non tñ
diabolo resistere. Et moralis
licet doceat acquirere vtutes
cardinales. nō tñ docet acqr

re charitatē. Nostra vō phi
losophia. s. ueritas theologica
hec oia opatur. Docet. n. deū
cognoscere. diabolo resistere.
et charitatis exercitijs insuda
re. Hec est diuinorū pigmēto
rū appotheca delectabilis sup
mel et fauū. Hec quoq̄ thesau
rus desiderabilis sup auruz et
lapidez p̄ciosum. Hec est fons
de loco uoluptatis egrediens
ecclesie militātis irrigās para
disum. Deniq̄ p̄ns scriptū in
septē libellos distinxit. et singu
las in unoquoq̄ materias ru
bricis pprijs assignauit. Pri
mus ē de natura deitatis. 2°
de opibus conditoris. 3° de
corruptela peccati. 4° de hu
manitate xpi. 5° de sanctifi
catione gr̄az. 6° de vtute sa
cramētoz. 7° de ultimis tē
poribus. et de penis maloz. et
de premijs bonoz. Sicubi g^o
in hoc scripto deuiaui parcat
mibi. quia ignorās feci. vbi vō
recte processi laudet gr̄a Jesu
xpi. ad cui⁹ honorē et beatissi
me matris ei⁹ presens opuscu
lum compilaui.

Qd de⁹ est. Laplin p^o
Qd unus de⁹ est. 2.
Qd unū solū p̄n^o est. 3.
Qd pater est. 4.

Qd filius est.	5.
Qd fili ⁹ ē imago p̄is.	6.
Qd sp̄s sanct ⁹ est.	7.
Qd sp̄s sanct ⁹ amor p̄is et filij est.	8.
Qd sp̄s sanct ⁹ charitas ⁊ dō nū scōz est.	9.
Qd in trinitate p̄sonarū unitas essentie est.	10.
Qd multiplex trinitas ē.	11.
Qd eq̄litas p̄sonaz est.	12.
Qd inter essentiā ⁊ personaz differētia est.	13.
De imēsitate dei.	14.
De infinitate dei.	15.
De incōphēibilitate dei.	16.
De circūspectibilitate dei.	17.
De eternitate dei.	18.
De icōmutabilitate dei.	19.
De simplicitate dei.	20.
De excellētia dei.	21.
De notionibus dei.	22.
De nominibus dei.	23.
Qd de ⁹ ineffabilis est.	24.
De ideis ⁊ libro uite.	25.
De appropriatis diuinis personis.	26.
De potētia dei.	27.
De v̄tute miraculoz.	28.
De scientia dei.	29.
De p̄destinatione.	30.
De p̄sciētia ⁊ reprobatiōe.	31.
De uolūtate dei.	32.
De iustitia dei.	33.
De misericordia dei.	34.

Qd deus est Cap. p̄.

DEū esse multis mōis ostēditur. Hoc. n. fides recta testatur. Sacra scriptura loquitur. Cōpatio rez ad ipsuz id ipsum indicat. Sancti predicant. Creature clamāt. Ratio naturalis dicitur. Primō igit̄ deum esse fides testatur. quia fides catholica credit deū. credit in deum. ⁊ credit deo. Credere deum. est credere ipsum. Credere in deum. est credēdo amare deum. ⁊ credendo in eū ire. ⁊ mēbris eius incorporari. Credere autē deo. est credere v̄bis ipsius. Primū ⁊ terciū bonoz ⁊ maloz est. sed fm bonoz tantū. quia credere deuz ⁊ credere deo bonis et malis cōe est. sed in deum credere bonoz sp̄aliter est. Deus itaqz solus habet esse perfectuz. Illud enim perfectum est cuius nihil est extra ipsum. vnde q̄ esse nostz habet aliquid extra se imperfectum est. Deest eim nobis aliquid quod de nostro esse iam p̄terijt. uel qd futurum est. Diuinum autem esse

cum simul totuz sit. nec qcquā
de eo p̄terijt. aut futuz sit p̄fe
ctuz est. **S**ecūdo deum esse scri
ptura loq̄tur. psal. Ab eterno
⁊ usq̄z in eternum tu es. **E**xo
di. 3°. Qui ē misit me. **J**oānes
Bap̄tista. Uidetur omnib⁹ p̄nci
palius eorū que de deo dicūf
nominib⁹ esse. qui est. **T**ertio
deum esse reruz cōpatio ad
ipsum facta indicat. Et enim
deus habet q̄ nostrū esse suo
cōpatum nihil est imo de⁹ suo
p̄sentiali esse dat omnibus eē.
ita q̄ si se rebus subtraheret.
sicut de nihilo facta sunt. sic in
nihilum defluerēt. **B**regori⁹.
Omnia hūana que iusta. que
pulchra sunt. dei iusticie ⁊ pul
chritudini compata. nec recta
nec pulchra sunt. nec oīo sunt.
Quarto sancti p̄dicāt. An
selmus in psal. **C**redim⁹ deū
esse aliquid quo nihil maius co
gitari possit. **D**io⁹. Esse oīum
est sup̄substāialis diuinitas. s̄z
hoc intelligitur causaliter non
formaliter. **A**ug⁹. Illud maxie
habet esse qd̄ maxime distat a
non esse. quod scilicet non hēt
esse post esse. nec esse post non
esse. nec potest cogitari nō eē.
Quinto deum esse creature
clamant. Omnia nāq̄z suo mō
dicunt. quoniā ipse fecit nos.

⁊ non ipsi nōs. quia ipse deus
est vox nature. qua omnia pul
chra testantur ipsum pulcher
rumum. dulcia dulcissimū. sub
limia altissimum. pura purissi
mum. fortia fortissimū. ⁊ sic d̄
alijs. quia sicut in patria deus
est. speculū in quo. relucet cre
ature. sic in uia econtrario cre
ature sunt speculum quo crea
tozem nostrū specularum. **U**n̄
Apl̄s. Uidemus nunc per spe
culum in enigmate. **I**dem. In
uisibilia dei p̄ ea que facta sūt
cognoscuntur. **S**exto deum
eē ratio naturalis dictat. que
per effectum in cognitionē aīe
peruenit. **O**mne nāq̄z creatuz
indiget alio. ut sit. ⁊ itez illud
alio ut sit. ⁊ ita est in infinituz
procedere. uel erit ibi circul⁹.
uel peruenietur ad aliquid qd̄
sit causa omnium. **C**irculus nō
est in rebus singulis. quoniam
oportet aliquid esse p̄i⁹ uel
posteri⁹. nec erit processus in
infinituz. quia vniuersitas cre
aturaruz tota causata est. siue
sit finita. siue infinita. ergo in
diget alio ut sit. ⁊ qd̄ erit ex
tra uniuersitatem causatoruz.
⁊ hoc deus est a quo fluūt oīa
bona.

Quō vnus deus est.

Capitulum

2

U Num deū esse ostendit
auctoritate. Un̄ in Deu/
t̄o. 32°. Videte q̄ ego sum so/
lus. 7 nō est alius deus preter
me. Apl̄s. Unus deus. una fi/
des. unū baptisma. Boeci°. Si
dici potest unissimū est. Idēz ē
semp in uno modo. nihil in se/
nisi se habet. hoc uere unū est/
in quo nullus est numer⁹. nul/
lum in eo aliud est pref id qd̄
est. Idēz ostēditur 7 rōne. q̄
simplex forma diuinitatis. si n̄
esset una 7 eōdem numero. sed
cōicabilis pluribus. ut forma
forti 7 platonitiam contrabe/
retur ab aliq̄ addito ad esse
singulare. 7 ita p̄poneretur al/
teri. nec esset simplicissima. qd̄
falsum est. quia in sūmo bono
nulla potest fieri adiectio. cuz
sit omnino simplex. Nota q̄
unum sumitur prout est p̄nci/
piū numeri. sic deo cōuenit.
Alio modo put cōuertitur cū
ente. sic deo conuenit potius q̄z
alicui creature. quia cum unus
sit indiuisum in se. 7 diuisus ab
alijs. excepto deo solo nihil in
quo non intelligat aliqua di/
uisio. uel actualis. uel potētia/
lis. Cum unitas uel numer⁹
aliquis de deo dī. nihil ponit.
ut quidam dicunt. sed tātū pri/
uat. unde cuz dī deus un⁹ est

intelligitur q̄ no sunt plures.
Aliquod singulare n̄ est unus
tribus modis. s. pluralitate s̄z
species diuersas. sicut angeli 7
stelle. qui 7 que sunt idem ḡne.
sed differunt specie. vel muta/
bilitate s̄m q̄ unus homo plu/
res dicitur. qui modo san⁹ est.
modo eger. modo diues. mo/
do pauper. vel ppagatione s̄z
eādē spēm. put unus homo
plures est in filijs qui ppagāt
ab ipso. sed nihil predictoz in
deo est. De p̄mo enim cōtra/
riuz hēmus in symbolo Aththa/
nasilij. Hec est fides catholica.
ut unū deum in trinitate 7 tri/
nitatem in unitate ueneremur.
De secundo. psal. Ipsi p̄bunt.
tu autē permanebis. Ber. Nō
ex tempore alterationē habet
deus. non in substātia alterita/
tem. Leo papa. Simplicis diui/
nitatis natē nihil addi uel mi/
nui pōt. De tertio. psal. Non
erit in te deus recens. Recens
est recenter formatum uel na/
tum. Diuinitatem tria gene/
ra hominum multiplicānt. sci/
licet idolatre. psal. Omnes dij
gentium demoni. Nigromā/
tij qui attribuunt uirtutem ca/
racteribus. 7 huiusmodi stul/
titijs. Carnales homies ut gu/
losi colentes uentrem. Apl̄us.

Quorum deus venter est. Et auari qui super omnia pecuniam amant. Ap[osto]l[us]. Auaritia q[ue] est idolor[um] seruitus. Est itaq[ue] in deo vera unitas p[ro]pter simplicitatem immutabilitatem et singularitatem. et propter unitatis create similitudin[em]. quia sicut unitas a nullo descendit. et omnis pluralitas ab ea descendit. sic deus a nullo. et o[mn]ia ab ipso. Item sicut unitas de se gignit unitatem. ita de[us] pater de se gignit alterum se. scilicet filium. ut dicit Aug[ustinus] id est alterum similem sibi. uel alterum a se. Hoc nomen deus tripliciter accipitur. scilicet naturaliter. adoptiue. et n[on]cupatiue. Primo modo soli deo conuenit. Secundo modo conuenit bonis hominibus. qui diuine bonitatis participes sunt p[er] gratiam p[ro]uidentie. uel doctrinam et potestate[m] p[re]latis. et potestatem miraculo[rum]. psal. Ego dixi dii estis. et filij excelsi omnes. Tertio modo dii dicuntur idola. sed solo nomine. quia res nominis. scilicet diuinitas non illis conuenit. Primo modo non habet nomen deus plurale per se. cuius sit un[us] solus deus uerus. nec diuini-

tas recipiat distinctionem. sed secundo et tertio modo plurale habet.

¶ Q[uo]d unum solum principium est.

Capitulum 3.
Sicut unus deus est. sic unum solum principium est. quod ostenditur multiplici ratione. Primo sic. quoniam si duo sunt principia. unum scilicet summe bonum. et aliud summe malum. aut conuicant existētia per se. ut sortēs et plato simul sunt in e[ss]e. aut non conuicant. Si ergo alterum illorum erit ens per aliud. et ita non erunt duo principia. Si sic. cum existētia per se sit bonum. malum plus esset malum. si non haberet aliquod bonum. quod non est summe malum. quia si esse per se haberet hoc ipsum esse quod est bonum. summe malum nunquam esset. Preterea in creaturis quattuor inueniuntur. scilicet multitudo. ordo. inspectio. et conuicatio. h[ec] quodlibet istorum p[ro]bat tantum unum esse principium. Omnis enim multitudo secundum Dionysium ab unitate trahit originem. ergo necesse est omnis multitudinis unum esse principium. Item omnis ordo cum habeat p[ri]mum. et posteriorem. oportet quod unum habeat principium. Item secundum Boetium.

Omne imperfectū ab aliquo tra-
hit origine. supple pfecto. ⁊ h^o
est deus noster. Itē ois cōne-
xio diuersoz. cām hēt sue cō-
nexiois ⁊ cōseruatōis ad unū.
⁊ hoc est deus. Item si esset
vnū sūme malū a quo oīa mala
essent. sequeret q̄ fm corpus
christus esset ab illo malo pn-
cipio. cū in eo fuerit malū pe-
ne. quod absurdum est dicere.
Ex predictis patet q̄ deus est
pncipiū ⁊ sūmū. ⁊ unū solū pn-
cipiū. tū rōe dignitatis. tū rōe
gētecessiois. tū rōe cālitatis.

Quod pater est. Cap. 4
Eternū p̄rem esse p hoc
ostēditur q̄ cū sit deus
potentissimus. sapiētissimus. ⁊
optim^o. potest. scit. ⁊ vult se sū-
me cōicare. hoc est maiestatis
sue plenitudinem alteri dare.
ergo deus pater ab eterno fi-
liū sibi equalē genuit. cui diui-
nitatis sue essētiā cōicauit. Di-
cit enī dñs in Isaiā. Si ego q̄
gñationē alijs tribuō. ipse ste-
rilis ero: quasi dicat nō. P̄
eīz multiplicat dñ. Dicit enim
pater eterna gñatione. Isaias.
Gñationē eius qs enarrabit?
p̄destiatiōe. Ephe. p̄^o. Ḡa
vobis ⁊ pax a deo p̄re q̄ p̄de-
stinavit uos in adoptionēz fi-
lioz. Creatiōe. Deutro. Nū-

quid non ipse est pater tuus qui
possedit. fecit. ⁊ creauit te? Fe-
cit inq̄ fm corpus. creauit fm
animam. possedit fm utrūq̄.
Redemptione Isai. Tu domine
pater noster. ⁊ redemptor no-
ster. a seculo. nomen tuum. Sa-
cramentali regnatiōe. p̄^o Pe-
tri. Benedictus deus ⁊ pater
domini nostri Jesu christi qui
regenerauit nos. Fidei instru-
ctione. Jo. p̄mo. Dedit eis po-
testatem filios dei fieri. his q̄
credunt in nomine dei. uel ei^o.
Gratie adoptione. Roma. Ac-
cepistis spirituz adoptionis fi-
liozum in quo clamamus. abba
pater. Glorie collatione. Gala.
Itaq̄ iam non est seruus. s̄ fi-
q̄ si fi. ⁊ he. per deum. idest p
ōpa dei. Opera nostra magis
sunt per deum uite eterne me-
ritoria q̄ per nos. Primo mo-
do sumitur pater personalit̄.
⁊ iste modus soli patri conue-
nit. Quarto modo scilicet re-
demptione. non solum effecti-
ue sumitur. sed etiam per my-
sterij exhibitionem. Sumitur
etiam personaliter. ⁊ iste mo-
dus soli filio cōuenit fm q̄ mo-
dus redemptionis fuit p mor-
tem filij. Omnes alij modi si-
mul tribus psonis conueniūt.
quia indiuisa sūt opera trini-

tatis. nisi forte aliquis illorum modorum conueniat alicui persone per appropriationem. Circa generationem nota quattuor propositiones in quibus uideri poterit. Vtrum essentia diuina generet uel generetur. Prima hec est. essentia generat essentiam. Secunda hec. essentia generat personam. Tertia hec. persona generat essentiam. Quarta hec. persona generat personam. Harum propositionum tres prime false sunt. quarta autem uera est. Est enim regula in theologia quod essentia diuina non generat. nec generatur. dicendum tamen quod pater uirtute essentie existens in se generat. et quod filio per generationem conicitur essentia. sicut et spiritui sancto per processionem.

Quod filius est.

Capitulum 5

Qum sint correlatiua pater et filius per easdem rationes ostenditur filius esse eternum. per quas et ostensum est patrem esse eternum. Preterea inter omnes emanationes perfectissima est generatio qua penitus assimilatur genitus. genitori quod emanationes alie non faciunt. Cum igitur copiosissimo fonti bonitatis con-

petat emanatio perfectissima. constat quod persona qui pater est. qui est fons totius bonitatis generat filium equalem sibi cui conicitur sue plenitudinem maiestatis. Aliquis est filius dei per gratiam unionis. ut christus homo. Aliquis per ueritatem natiuitatis. ut christus in quantum deus. Aliquis per adoptionem. ut sancti. Aliquis per creationem. ut queuis creatura. De filio dei dicit Athanasius in altercationem contra Arrium. quod ipse dicitur sensus quo cuncta cogitantur. sapientia qua cogitata disponuntur. uirtus qua disposita perficiuntur. lumen quo perfecta clarescunt. uerbum quo clarificata nunciantur. Filius ergo dei dicitur sapientia patris. non quod pater sapiens sit sapientia genita. sed quia filium genuit cui appropriat sapientiam. Unde pater dicitur omnia fecisse in sapientia. id est in filio dei. uel cum sapientia que est filius. quonia indiuisa sunt opera trinitatis. Unde hec prepositio in. notat subauctoritatem in filio qui hoc ipsum habet a patre quod res creat. Generaliter enim uerum est quod quicquid huius persona. uel operatur. hoc habet a deo a quo est. Qualiter autem filius sit de patre

nota q̄ hec p̄positio. de. q̄nq̄
notat cām efficiētē. ut cū dicit
xp̄s conceptus de sp̄u sancto.
q̄nq̄ cām materiale. ut cū d̄r
xp̄s natus est ex maria v̄gine.
q̄nq̄ idēptitatē essentie. ut cū d̄r
filius natus de patre. q̄nq̄
transubstātionē. ut cum d̄r
corpus christi sit de pane. q̄nq̄
ordinē s̄m q̄ d̄r creatura fieri
de nihilo.

Quod filius est imago patris.
Cap. 6.

Imago triplex est. sc̄li
tatis. imitatiois. et replen
tationis. Primo mō fili⁹ ē ima
go p̄ris. 2º modo hō factus ē
ad imaginē dei. 3º modo mū
dus dicitur speculū. uel imago
dei. Est igit̄ imago. nō ad ima
ginē. sicut fili⁹. Nam hec p̄posi
tio. ad. dicit̄ differētiā et distā
tiam inter imaginem et imagi
natū. hoc aut̄ nō cadit in filiū.
vnde bñ dicitur imago p̄ris s̄z
non ad imaginē. et ē imago ad
imaginē. sicut hō et angel⁹. Et
est aliud nō imago. sed ad ima
ginem. ut mūdus hic qui p̄pe
nō d̄r imago. s̄z uestigiū crea
toris. quia s̄z trinitatē repre
sentet non tamen imitat. nec ē
capax eius sicut homo. Est tñ
mūdus ad imaginē dei factus.
quia deus aliud exemplar nō

habuit. ad cuius similitudinē
creaturas faceret. nisi seipsus.
Est imago genita ut filius. et ē
imago creata. ut homo et ange
lus. et ē imago facta. ut statua
herculis que ipsum represen
tat. Ex his p̄z q̄ esse imaginē
conuenit creatori et creature.
Creatori quidem. quia filio q̄ est
imago patris. Creature uero
cōuenit tā corpali q̄ sp̄uali q̄z
etiā cōposite. Prope tñ loquē
do d̄r q̄ creatura corpalis est
creatoris uestigiū. vnde Ap̄ls.
Inuisibilia dei per ea que fa
cta sunt et̄. Ibi hec p̄positio. p.
ñ dicit mediū disponēs. inq̄stū
creatura cōsiderat̄ in se. s̄z ex
citans inquantū est similitudo
creatoris. quia nō disponit ad
cognitionem creatoris. imo p
talem modū poti⁹ ipediret co
gnitionē. cū int̄ creatorē et cre
aturaz maior sit dissimilitudo
q̄z similitudo. Creatura uero
sp̄ualis d̄r creatoris similitu
do. Ezech. Tu signaculū simili
tudinis et̄. et hoc iō quia in ange
lo pp̄ nature simplicitatez ex
p̄ssior est similitudo ad deū q̄z
in hoīe. Creatura vō p̄posita
.i. hō d̄r imago. d̄r imago dei.
Gen. Faciam⁹ hoīez ad imagi
nē et̄ si. no. et hoc iō quia i hoīe in
ueniūt p̄les trinitates q̄z in an

gelo. vñ q^o ad h^o hō poti^o d^r
imago trinitatis. Fili^o dei pos
sudet triplicē excellētiā. sicut i
nuit Apl's ad Heb. Qui cū sit
splēdor glorie 7 figura substā
tie ei^o portās qz oia vbo vtutis
sue. P^o. s. respū p^ris a q^o pdu
cit. 7 sic est splendor glie p^ris.
Est. n. ut ait Dio^o. Sōcalis ra
di^o i se manifestās gliaz p^ris.
Scōaz respectu spūs s^ci quē
pducit ex se. 7 sic ē figurā. i. si
uiliendo substātie p^ris. Est. n.
alia psonā ab ipso. sicut a p^re.
quā psonā qd nō accepit spūs
s^cus a p^re. sicut 7 fili^o. Tertiaz
respectu creaturaz que p eum
pducūt. 7 sic ē portās cīa v
bo uirtutis sue. Propt^r p^o d^r
vbu fili^o p^ris. qm pfecte loq^r
bonitatē. 7 sūmā p^ris liberali
tatem qui nihil hēre uoluit qd
filio suo nō cōicaret. Istud ē v
bū eēntialit^r 7 etnalit^r genitum
tēporaliter pmissū a pphetis
7 apostolis p^rdicatū. ab āgelo
in incarnationē nūciatū. Pro
pter 2° d^r fili^o imago p^ris. qz
uis tres psonē sunt equales in
eternitate. i. maiestate. 7 p^rate.
tñ fili^o d^r poti^o imago p^ris qz
spūs s^cus. qa nō solū hz cōue
niētiā intus cum p^re in essētie
idēptitate. sicut 7 spūs s^cus. sz
etiā habet conueniētiā ex^r cū

p^re ex eō qz sicut a p^re pcedit
filius. sic a filio spūs sanctus:
sed a spiritu sancto null^o. Nā
fm rōnem intelligendi respec
tus h^o relationū sūt extrinse
cus existentes. quia potius ab
aliq^o sūt qz in aliq^o. Intelligē
tia enim relationuz ad hoc ad
qd refertur aliquid respicit.
vñ si p^rem non habeo fili^o nō
sum. 7 ecōuerso. Propt^r triū
d^r fili^o v^r p^ris. Cor. Nos āc
p^rdicam^o xpm dei v^ritez 7 dei
sapientiā. Inuenit etiā imago
trinitatis i nobis. v^rz in memo
ria. intelligētia. 7 uolūate. uel
in mēte notit. a 7 amore. in qb^o
p ordinē p^ri 7 filio 7 spūi s^ccto
assimulamur. Nota etiā qz
imago d^r flatiue ad i. lud cui^o
similitudinē gerit 7 ad qd imi
tandum facta est. Hoc autem
contingit dupliciter. quantum
ad speciem 7 signum speciei. et
sic imago hominis ē i filio suo
qui ipsum in humana specie et
figura imitatur. 7 hec est per
fecta imago. qz tum ad signum
tantum. 7 non ad uirtutem spe
ciei. sic imago hominis est sta
tua lapidea. 7 hec est imperfe
cta imago. Primo modo filius
est imago patris. sicut in natā
cōicās. 2° mō imago dei est in
hoie. sz min^o pfecte.

Quod spiritus sanctus est.

Cap. 7

Emanatio duplex est in diuinis. Una per modum nature. Alia per modum voluntatis. Illa que est per modum nature. est generatio secundum quod filius est a patre. Illa que est per modum voluntatis. hec dicitur processio appropriata. Prope vero dicitur spiratio secundum quod spiritus sanctus est a patre et filio. Idcirco autem hec emanatio per modum voluntatis dicitur esse. quia spiritus sanctus amor est. Amor autem secundum voluntatem est. Procedit autem spiritus sanctus a patre mediate et immediate. Mediate. quia filius ipsum spirat qui hoc habet a patre. Immediate vero. quia ipse pater ipsum spirat.

Quod spiritus sanctus amor patris et filii est.

Cap. 8

Spiritus sanctus amor dei est. et hoc tripliciter. videlicet essentialiter. personaliter. et exemplariter. Essentialiter dicitur spiritus sanctus amor. in quantum ipse cum patre et filio unus deus est. Ipsi enim tres in quantum sunt unum in essentia diligunt se amore essentiali. qui appropriat spiritui sancto. Personaliter vero

dicitur spiritus sanctus amor in quantum ipse est nexus patris et filii. Pater enim et filius diligunt se amore procedente qui non est pater. nec filius. sed spiritus sanctus. De hoc nexu dicit Augustinus. Est ineffabilis quidam complexus in illa trinitate non genitus. sed genitoris genitique suauitas ingenti largitate perfundens omnes creaturas pro captu eorum. Exemplariter quoque dicitur spiritus sanctus amor. quoniam amoris gratuiti qui est in nobis spiritus sanctus. non solum efficiens est. sed etiam exemplar atque similes. Amor enim qui est in nobis a spiritu sancto est efficienter. et hoc in quantum ipse spiritus sanctus est deus. Exemplariter autem est in nobis. in quantum ipse spiritus sanctus est procedens per modum amoris a patre et filio. Sed finaliter est in nobis amor. in quantum spiritus sanctus a quo amor noster est habet rationem primi boni in quo tendit amor noster. Notandum quod amor qui est spiritus sanctus ex modo procedendi est nexus. scilicet trinitatis. scilicet per ipsam processionem est distinctus a patre et filio. per naturam vero diuine perfectionem est persona et suppositum. propter diuinam vero simplicitatem ipse est deus et summe bonus.

Igitur spiritus sanctus est amor quod pater et filius se diligunt. Quia autem deus pater et filius diligunt se spiritu sancto. id est amore quod est spiritus sanctus. et hoc propositio est vera. scilicet intelligat sic. diligunt se spiritu sancto. id est per spiritum sanctum. uel per amorem quod est spiritus sanctus. et secundum hoc non est concedenda. esset eis intellectus quod spiritus sanctus esset principium in trinitate. quod falsum est. quia a patre filioque procedit. quia non est ibi aliquid respectu cuius haec dictio. pater dicat ibi principium. Est enim regula quod haec dictio. pater semper dicit rationem principii respectu alicuius positi in locutione. sicut quando deus pater operatur creaturas per filium. ibi non datur ratio principii in filio respectu operis. Similiter hoc conceditur. Filius operatur per patrem. nam ibi notatur ratio principii in patre. et hoc duplici respectu. scilicet respectu filii. et respectu operis.

Quod spiritus sanctus charitas et donum sanctorum est. Cap. 9.

Quia inueniatur in scripturis sepius quod spiritus sanctus charitas et donum dei. diligenter notandum est qualiter hoc debeat intelligi. et utrum spiritus sanctus sit charitas qua nos deum et proximum diligamus. Unde notandum est quod amor siue charitas tribus modis sumitur. Uno modo effecti-

ue. et sic absque dubio. uerum est quod spiritus sanctus amor est quo diligimus deum. quia spiritus sanctus operatur in nobis habitum et modum charitatis. Alio modo sumitur exemplariter. sic etiam spiritus sanctus est charitas qua diligimus deum et proximum. Charitas enim. que est spiritus sanctus est exemplar noster charitatis. Tertio modo sumitur charitas formaliter per modum inherētie. et sic charitas dei uirtutis habitus in anima quo diligimus deum et proximum. Et hoc hunc modum spiritus sanctus non dicitur charitas. nec contrariatur dictum Augustini in de tri. c. 6. Eadem charitas qua nos diligit deus. et nos ipsum. quia licet uerum sit. tamen aliter et aliter est. nam deus diligit nos ea formaliter. nos uero ipsum diligimus efficienter et exemplariter. non formaliter. nam esse et agere est a forma inherētie agendi. que est principium agendi. et forma sicut caliditas ignis. Sciendum tamen quod spiritus sanctus datur. cum datur et donum. quia spiritus sanctus est amor et primum donum. posterius autem non datur sine potestati. Preterea corpus mysticum est unum per amorem. cum enim nihil creatur sit unum in diuersis particularibus oportet quod membra corporis mystici uniantur uno amore increato quod est spiritus sanctus

¶ Itē fm Aug^o. Totus malum
hoīs est uti fruēdis. 7 frui utē
dis. cōstat g^o q^o oppositum est
totū bonū eius. s. frui fruēdis.
7 uti utendis. Sed ad fruēdū
eo q^o fruēdū est requir^t p^ontia
eius fruibilis. 7 etiā dispositio
debita fruēdi. vñ requirit p^o
sentia spūs sancti 7 eius donū
.s. amor q^o inheret ei. verū tñ
cū dat nobis spūs sanct^o non
incipit esse in loco nouo. s3 no
uo mō p^o p^oductionē noui effe
ctus. 7 noui respectus. ex quo
creatura se hēt alit^{er} ad spiritū
sanctū q^o p^ous. q^o est in ipa. ut
in cognoscēte 7 amate ipsū. q^o
non fuit p^oius. Ex iam dictis
p^o q^o i iustificatōe duplex cha
ritas nobis dat. s. creata 7 in
creata. illa qua diligim^{us}. 7 illa
qua diligimur. vel dat nobis
charitas increata qua diligi
m^{us} effectiue. 7 creata q^o diligi
mus formalit^{er}. q^o nostrū dili
gere ipse creat. Ex his colligi
tur. q^o s3 deus sit ubiq^{ue} p^o esse
tiā p^ontiā 7 potētiā. non tñ hēt
ab oībus hoībus per gratiaz.
¶ Missio spūs sancti duplex
ē. sicut 7 filij. Una uisibilis. si
cut apparuit sup xpm in colū
ba. 7 sup aplos in linguis igne
is. Alia uisibilis qua mittit in
mente ad sanctificādā creatu

ram. 7 ista missio fit ad inhabi
tationē creature rōnalis. sed
p^orior fit ad inihationē demō
strādā alijs. Eo modo filij du
plex est missio. s. uisibilis. ut i
carnatio. 7 inuisibilis. ut est in
terna mētis illuminatio. ¶ No
tandū q^o missio filij 7 spūs s^o
cti inseparabilia sunt. sed d^o filij
q^o mens p^o grām illuminat ad
deū cognoscēdū. d^o spūs san
cti. q^o affectus accēdit ad deū
amandū. ¶ Sciēdū est q^o solius
p^oris est mittere. 7 non mitti. cū
eīm p^o a nullo pcedat nusquā
mitti d^o. q^o vō filius 7 pducit
7 pducit. ideo mittit 7 mittit.
Spūs uero sanctus pducitur
eternaliter. sed non pducit nisi
ex t^ope. ideo ipsius est p^oprium
mitti 7 non mittere. nisi respec
ctu creature. ut ad cōuersionē
populi dñr apostoli missi a spi
ritu sancto. nisi forte dicatur
mittere hoīem assūptum. Sed
spiritus sanctus mittere dici
tur inquātū cum patre 7 filio
idem est in essentia trinitatis.
non inq^ostum persona. sic etiā
filius mittit se ipsum. vñ Aug^o
libro de trinitate. Intelligam^{us}
illam incarnationē. 7 ex uirgi
ne natiuitatem in qua intelli
gitur filius missus una eademq^{ue}
d^operatione patris 7 filij inse

perabiliter esse factam. nō se-
pato etiam spiritu sancto. Ex
his patet q̄ he sunt improprie
exponende. Spiritus sanctus
mittit se. 7 mittit filium. 7 fi-
lius mittit seipsum. nisi intelli-
gatur inquātus est de uirgine
natus. Hec autē est ratio. q̄a
mittere dicit auctoritate rōne
productiōis eterne. Quibus
modis datus est spiritus san-
ctus in signo uisibili. Sciendū
q̄ in igne apparuit spūs scūs.
ut calefaceret frigidos. Et ī li-
guis ut doceret ignaros. Et ī
sono ut terreret rebelles. Ap-
paruit etiam in alijs trib⁹ mo-
dis. s. in nube tēpore Moysi.
ut ductor eius columna nubis
esset. sicut legit̄ Isa. i6. 63. Itē
in columba super baptizatum
christū ad ostēdēdam grē ple-
nitudinez que in ipso erat. Itē
in flatu post resurrectionē ad
significandā unificationē affe-
ctus. quia flatus ab interiori
procedit. Datus est igitur spi-
ritus sanctus bis post resur-
rectionem. scilicet in terra p̄-
pter dilectionē proximi. 7 de
celo propter dilectionem dei.
uel datus est in terra ad rela-
xanda peccata aliorū. Jo. 20.
Insu. in eos. et dixit. Accipite
spiritum sanctum. quoz remi.

7c. Datus est de celo repente
ad robur. 7 ad operationē mi-
raculorū. de his duob⁹ psal.
Uerbo dñi celi firmati sunt.
quo ad primum. 7 spiritu oris
eius omnis uirtus eoz quō
ad secundum. Tertia fuit col-
latio spiritus sancti apostolis
facta ante passionem. quando
fuerunt baptizati. ibi enim in-
nuitur eoz baptismus ubi dī.
Qui lotus est non indiget.
nisi ut pedes lauet. In signum
predictorum ter ungitur hō
mo ad significandam hanc tri-
plicem spiritus sancti missio-
nem. scilicet in baptismo. in cō-
firmatione. 7 in morte. Qua
druplicem effectum consecuti
sunt apostoli ex presentia spi-
ritus sancti. Primo eloquētiā
in linguis. Secundo audaciam
in tormentis. Tertio efficaciam
in miraculis. Quarto prote-
ctionem a vitijs. quia post pē-
tecostē non peccauerunt mor-
taliter. Accipiunt 7 modo uti-
liter spūm peccatores in igne
ad purgandū. Math. 23. Et
baptizabit uos in spū 7 igne.
Itē penitētes ad pficiēdū. psal.
Spūs tuus bon⁹ deducet me.
Itē pfecti ad sanctificandū. Ro.
Qui dedit nobis pign⁹ spūs
scī. Itē beati ad fruendū. psal.

Remittit q̄so. aia mea. r̄c. Itē tri-
bulati ad cōsolādū. Ro. Non
accepistis sp̄s seruitutis. itē
in timore r̄c. Itē ignorātes ad
instruēdū. Jo. Paraclyt̄ autē
sp̄s sanctus quez mittet p̄ in
noīe meo r̄c. Quo t̄p̄e dat̄
sit sp̄s sanct̄ attēdēdū est q̄
in die q̄nquagesima. vt oñdat̄
actor esse remissiois. nā ānus
iubileus seruiebat remissioni.
Uenit etiā in die d̄nica vt ess̄
dies p̄mus renouatiōis q̄ fuit
etiā creationis. Datus quōq̄
fuit tertia hora. q̄ d̄r p̄m̄ hō
in hora tertia pdidisse gr̄am.
vñ cōueniens fuit q̄ eadē ho-
ra apostolis redderet. Itē alia
rōe datus est hora tertia. s. ut
ostenderet q̄ etiā nobis hora
tertia dat̄ gr̄a dei. Sūt. n. tres
hore morales. s. stritō. cōfessio.
7 satisfactio. De hoc noīe spi-
ritus sancti sciēdū est q̄ potest
esse circūlocutio vnus p̄prij
nominis, 7 tunc conuenit tātū
p̄sone tertiē ī trinitate. uel p̄nt
iste dictōes sumi diuisim. 7 sic
quelibet triuz p̄sonaz est sp̄s
sanctus. Sp̄s sanctus habet
multa nomina. d̄r enim sp̄s a
spirādo actiue eo q̄ sp̄ret. Jo.
2. Sp̄s ubi uult sp̄i. 7 h̄z h̄c
mōdū hoc nomen sp̄s cōe est
omnib̄ tribus p̄sonis. s̄z sp̄i

sancto uenit p̄ appropatōez.
Alio modo d̄r sp̄s a spirādo
passiue eo q̄ sp̄retur. 7 h̄o mō
p̄prij est sp̄i sancto. q̄ p̄ceder̄
debet p̄ mōdū spiratōis. nō so-
lū etiā d̄r sp̄s. sed addit̄ san-
ctus. quia sanctus idem est q̄
mūdus uel firmus. uel sine ter-
ra. Ita aut̄ non solū cōueniūt
ei quo ad se. s̄z in cōpatōe quo
ad nos. nā p̄ gr̄am sp̄s sancti
a peccatis mūdāmur. in bonis
firmāmur. a t̄renis sepāmur.
Sāctus ergo nō solū est in se.
s̄z q̄a nos sanctos facit ea san-
ctitate de qua dicit Dio. Sā-
ctitas est ab omni inūditia li-
bera 7 p̄fecta. 7 oīo imaculata
mūditiā. Pr̄eterea sp̄s sc̄s
uocat̄ nexus unitas 7 āplex.
7 hoc. put̄ cōpat̄ ad p̄ez 7 fi-
liū. Itē d̄r donū altissimi. 7 h̄o
put̄ cōpat̄ ad nos. quia omne
datū optimū. 7 oē do. p. def. ē.
descēdēs r̄c. Itē d̄r. fons uiuus
q̄ septēplici riuo donorū no-
bis fluit. Isa. Sp̄s sapientie 7
intellect̄. sp̄s cōsilij 7 fortitu-
dinis. sp̄s sciētie 7 pietatis. et
sp̄s timoris d̄ni. Itē d̄r ignis.
q̄ affectū accendit. Itē dicit̄
charitas nō soluz quia ē amor
p̄is 7 filij. sed quia nos aman-
tes facit. Item d̄r sp̄nalis vn-
ctio. quia omnes tribulatiōes

mūdans iuanes facit ⁊ iocūdas fm̄ illud. In labore reges. i esta tēperiel ⁊c. Itē dī dexte dei digitus. qā sicut om̄s cozporales res digito demōstrātur. ita p̄ sp̄m̄ sanctū ostēdunt res sp̄uales oculo sp̄uali. Item dī paraclytus. qz cōsolatōnes mentib⁹ infert. Itē magistroꝝ optim⁹. qz intellectū ad cognitiōē. ⁊ sui ipsius illuminat.

Quod in trinitate psonaz unitas essentia est. Cap. .io.

In unitate nature diuine tres sunt psonē. q̄rū p̄ma est a nulla. sc̄da est p̄ ḡnatiōē a sola p̄ma. tertia est per cōez spirationē a p̄ma ⁊ sc̄da. Istud tamen sic est. qz trinitas psonaz nō excludit ab essētia unitatē. simplicitatē. imēsitatē. eternitatē. ⁊ incōmutabilitatē. h̄ rō p̄ hoc p̄z. qā qz crederet deū non posse se sūme cōicare negaret in eo potētā. Qui vō crederet hoc eū posse. sed nescire. negaret in eo sapiētā. Qui crederet euz hoc posse ⁊ scire. sed nolle. negaret in eo bonitatē. Qū igit̄ pater potuerit. sciuerit. ⁊ uoluerit se sūme cōicare hoc fecit et̄nalit̄. s. h̄ndo dilectionē ⁊ dilectū. hoc est filiū ⁊ sp̄m̄ sanctū. Preterea oē bonum est sui diffusiuus. ut dicit

Dio⁹. vñ cū p̄ sit fons bonitatis emanatio erit ab ipso p̄fectissima. que est ḡnatio. Exit etiā emanatō iocūdissima que est p̄ moduz benignitatis ⁊ liberalitatis. hec aut̄ emanatio amor est. qui est sp̄s sc̄s a patre ⁊ filio p̄cedēs. Et h̄n dicit̄ amor emanatio liberalitatis. qā amor p̄mū donā est qd̄ a liberalitate p̄cedit. cū sit donuz intrinsecū in ipso dante. in qd̄. s. amor oīa alia donāt. Hec beata trinitas trib⁹ modis nobis inotescit. Ipsa. n. p̄z in scripturis. ostēdit in figuris. relictet in creaturis. Primo inq̄tū beata trinitas p̄z i scripturis. vñ Leo papa. Credimus sc̄ctā trinitatē p̄em ⁊ filiu⁹ ⁊ sp̄m̄ sanctū. vñ deū oīpotētē. vñ substantie. vñ essentie. vñius pt̄atis. Itēz Isa. Auduit seraphin ter dicētia. S̄ct⁹. in laudem beate trinitatis. subiūgentia in singulari. dominus deus sabaoth. p̄p̄t̄ ofessionē unitatis diuine. Si ergo nō eēt tres p̄sone nō diceret in gen̄. Faciam⁹ hoīez ad similitudinē nr̄am. sed meaz. ⁊ tunc si essent tres persone. ⁊ non una substātia. nō diceret ad imaginē. sed ad imagies nostras. Ad id oīdendū ponit̄ in psal. ter deus.

cū dī. Benedicat nos de^o de^o
noster. bñdicat nos de^o. 7 tam
solū ponit hoc pnomē cū. vbi
subiungit. 7 metuāt eū oēs fi-
nes terre. Itē Jere. p^o. ab. ab.
ab. dñe de^o. ecce nescio loq. Uti
de q. ab. triplicauit. 7 in singu-
lari dixit. dñe deus. qd notat
trinitatē 7 vnitatē. Itē Apłus.
Ex quo oia. p quez oia. in quo
oia. ipsi glozia in seclā. Et no-
ta q. hec ppositio. ex. dicit au-
ctozitatē. in esse a nullo. hoc at
pñi conuenit q est pncipiū sine
pncipio. Sz hec ppositio. p. no-
tat opationē. siue mediū. 7 esse
ab alio. vñ p hoc intelligit fi-
lius q est pncipiū de pncipio.
Hec at ppositio. in. notat cōser-
uationē. 7 esse ab alijs. 7 ppte-
rea cōpetit spūi sctō. q ē cōri-
nentia oīs boni. Ostēdit etiā
beata trinitas in figuris. Si-
gnat eiz p tres aicos Job. Itē
p tres āgelos quos Abraham
hospitio recepit. tres uidit et
unū adorauit. Itē p tres digi-
tos qb^o appēdit moles terre.
Itē p tres ciuitates refugij e-
quali spacio se distātes. Itēz p
tria difficilia ad inuestigādū.
Itē per tres ciuitates q̄s uidit
Ezechi. Relucet quoq̄s i cre-
aturis vestigiū beate trinita-
tis. Cognoscit. n. in magnitu-

dine creaturaz potētia pñis. in
dispositōe sapiētia filij. in orna-
tu bōitas spūs scti. Itē i quo
libet indiuiduo inuenies vtrū
spēm 7 utilitatē. quoz p^o pñi.
2° filio. 3° spūi sctō. Itē i so-
le uides essētiā splēdorē. 7 ca-
lorē. in qb^o pñz 7 filiū 7 spūm
sctū cognosces. Itē in aīa fm
memoriā. itellectū. 7 uolūtātē.
cōsidera psonaz trinitatē 7 uni-
tatē substātie. Itē i hierarchia
celesti supiori de^o est i thronis.
ut maiestas. in cherubin. ut vi-
tas. in seraphin. ut charitas. p
que notat psonaz trinitatē. Itē
in vtrūq̄ theologicis. s. fide.
spe. charitate. idē intellige. Itē
in trib^o dotib^o aīe. s. cognitōe
cōphēsiōe 7 delectatōe. No-
tādū at q. alit relucet deus in
creaturis uiatorib^o. alit in be-
atis. Ex^o d speculo in q^o alio
mō uñ a nobis not^o. 7 alit igno-
tus. nā notū uñ i speculo. igno-
tū p speculuz. Ex p̄dictis p̄z
q. taz in creatura corpali q̄s i
spūali. 7 q̄s ex his cōposita bea-
ta trinitas cognoscit. tñ diuer-
s. mode put unūq̄q̄s istoz dñ
uestigiū creatoris. qz aliud dñ
ei^o similitudo. 7 aliud ei^o ima-
go sicut superi^o ē notatū in ti-
tulo q. fili^o est imago patris.
Demqz sciēdū ē q. plalitatē

psonarum in unitate essetie. et unitate essetie in psonarum pluralitate. sicut Ber. scrutari temeritas est. credere pietas est. nosse uita eterna est.

Quod multipliciter trinitas est. Laplin. .ii.

Multiplex inuenitur in scripturis trinitas. Est. n. trinitas increata. que summa et ineffabilis est. Alie trinitates sunt create. inter has una est que cecidit. s. rationalis. concupiscibilis. irascibilis. Alia est per quam homo cecidit. s. suggestio diaboli. delectatio sensualitatis. et consensus rationalis. que tria significata sunt per serpente. mulierem. et uirginem in paradiso. 3^a est in quam cecidit. s. ignorantia veri. in potentia boni. et concupiscentia mali. 4^a est per quam resurgit. s. fides. spes. charitas. Item est trinitas per quam ad gratiam repamur. s. triplex substantia que est in christo. s. diuinitas. anima. et caro. Est et alia per quam regeneramur. s. spiritus. aqua. et sanguis. Spiritus in quibus sanctificatio. Aqua in ablutione. Sanguis in redemptione. Hanc nobis Iohannes in epistola sua recitat. Est quoque trinitas alia per quam ad gloriam reformamur. ut sunt tres uoces anime. s. cognitio. dilectio. comprehensio. Est et multiplex trinitas in

creaturis que est uestigium beate et increate trinitatis. et de hoc habes in titulo supra. que trinitas personarum et unitas essetie est.

Quod equalitas personarum est. Lap. 12.

Equalitas personarum in tribus consistit. vnde Augustinus. Nullus alium preedit eternitate. aut excedit magnitudinem. aut superat potentiam. Quod equalitas habet hec tria sic in deo sic ostendit. quia in istis inferioribus tria sunt hec. s. substantia que licet. et quantitas. igitur unitas in substantia caret ideptitate. unitas autem in qualitate caret similitudine. s. unitas in quantitate caret equalitate. in diuinis est equalitas tantummodo habet triplicem quantitatem. puta quantitas in deo esse dei. s. in ipso. 1° habet quantitas virtutis que est potentia. Alio modo habet quantitatem duracionis que est eternitas. 3° modo habet quantitatem magnitudinis que ipse est intra omnia et extra omnia. et qua continet et locat omnia. Equalitas personarum aliter in his tribus modis ostendit. quoniam in creatura triplex magnitudo reperitur. s. temporalis. diuersionis. et uirtutis. Prima magnitudo est in rebus mutabilibus. Secunda in corporeis. Tertia in spiritibus creatis.

Istis tribus respondet in creato
 re. alia tria in quibus etiam persone
 diuine sunt equales. scilicet eternitas
 in esse. magnitudo in immensitate.
 et virtus in posse. hoc tamen posse licet
 secundum rei veritates sic in deo secundum
 differentiam rei in ipso non habent
 esse. sed secundum quod nostrum respiciunt
 intellectum. Dicendum est ergo quod
 tanta est equalitas in trinitate
 quod secundum Augustinum. nec est ad maius
 aliquid. vel duo. vel omnes quod unus.
 nec maius aliquid omnis quod sin-
 guli. Coeterne quoque sunt per-
 sone diuine. quia in diuinis non
 est ponere duo genera. scilicet sub-
 stantie et ad aliquid. quantitas vero et
 qualitas transeunt in generis sub-
 stantie. sicut equalitas vel simi-
 licudo dicunt relationes. sed sub-
 stantia communis est tribus personis.
 Relatiuorum autem proprium est simul
 esse. ergo nullo modo pater est pater
 filio. nec secundum id quod ad aliquid est.
 nec secundum id quod absolutus est.
 Idem ostendit per exemplum in natura. quia licet
 splendor sit a sole. tamen esset soli co-
 eternus. si sol esset eternus.

Quod inter euentiam et personam diffe-
 rentia est. Cap. 13.

A pud grecos quatuor sunt
 uocabula. scilicet uisya. uisyo-
 sis. hypostasis. prosopon. hec a-
 pud latios equolet istis quatuor
 uis essentia. substantia. subsistentia.

persona. Inter hec talis est diffe-
 rentia. quia uisya siue euentia dicitur
 de creaturis absolute. et sine con-
 cretione qualis est humanitas.
 uisyo sis dicit naturam. siue sub-
 stans nature. ut homo. hypo-
 stasis dicit distinguibile. non tamen
 distinctam determinatam proprie-
 tate. ut aliquis homo. Prosopon si-
 ue persona dicit distinctam deter-
 minatam proprietate ad dignitates
 pertinet. ut petrus. unde sicut ho-
 mines particulares distincti sunt
 propriis qualitatibus. ita pater et
 filius et spiritus sanctus propriis noti-
 onibus. Sicut autem greci dixe-
 runt patrem et filium et spiritum sanctum
 tres hypostases. id est tres substā-
 tias. ita et nos dicimus tres sub-
 stantias. id est tres res non indigentes
 alia re ut sint. Considerata igitur
 euentia diuina in se omnia indistincta est.
 persona uero in se distincta est suis pro-
 prietatibus. Considerata autem euentia
 in personis. uel persona in euentia mo-
 dum medium tenet. scilicet unitatem et di-
 stinctionem. et hoc patet in appropatis
 quod omnibus personis conueniunt. ut po-
 tentia. sapientia. bonitas. sed ad
 unam magis determinat. Nota quod
 si per substantiam sumit per esse-
 tia. et quod essentia nunquam transferuntur
 ad significandam personam. Tres sunt
 diffinitioes persone. persona est crea-
 ture rationalis indiuidua substantia

hec sumit penes naturā rei. 2^a
est Ugonis de scō vic. talis ē.
Persona est subsistēs per se so
lā iuxta quēdā singularē mo
dū. hoc sumit iuxta etimolo
giā noīs. dī. n. psona quasi per
se una. 3^a est diffinitio magrā
lis sic. Persona est hypostasis
distincta ppetate ad dignita
tē prinēte. Nota etiā q̄ ista
q̄ttuor p̄t supra sūt exposita
7 exēplificata. s. eētia. substan
tia. subsistētia. psona differunt
in creatura. re. 7 noie. sed i di
uinis differunt rōne.

De imēitate dei. Cap. 14.

Dū est in deo q̄stias di
mētionis. sed v̄tutis. nec
ubiq̄ est de^o mole corpis. s. p̄
sentia maiestatis. 7 p̄ hūc mo
dū dī imēsus. S. nota q̄ imē
sitas q̄ttuor i deo p̄lectit. s. i
finitatē. icōphēlibilitatē. icircū
scriptibilitatē. etermitatē. Si. n.
cōsiderat de^o in se. sic ē ifinit^o
psal. Magnitudinis ei^o nō est
finis. Si v̄o cōsiderat in cōpa
tione ad itellectū. sic ē icōphēli
bilis. Apo^o. O altitudo di 7c.
Et p̄ hoc ēt dī sedere super
cherubin. i sup plenitudinē sci
entia. 7 sup oēs itellectū. S. i
cōpatōe ad locū. sic est incircū
scriptibilis. Ambro. Nihil pre
scriptū 7 cōscriptū. nihil diuī

luz trinitas h̄z. nō loco claudi
tur. nō estimatōe cōcludit. non
etate uariat. si in cōpatōe ad
durationē sic est et i^o. Apo^o. Re
gi secl^oz imortali 7c. De his
q̄ttuor dicēdū ē in sequētibus
p̄ ordinē. Tenēdū est certissi
me q̄ i deo nō ē p̄pe lōgitudo
nec latitudo. nec subtilitas. nec
p̄fūdū. s. hec metaphorice sūt
i deo. Est eiz latitudo charita
tis q̄ nos ab erroz renocat. Je
re. Charitate ppetua dilexi te
iō attraxi te miserās tui. Est
7 lōgitudo patiētie q̄ malos ex
pectat. dissimulat nāq̄ pecca
ta hominū p̄ p̄nias. Est in eo
sublimitas sapie q̄ oēs sensum
supat. Apo^o. Dia nuda 7 aperta
sūt oculis ei^o. Est etiā in eo p̄
fūdū iusticie q̄ peccatores dā
nat. Mathe^o. Ite maledicti in
ignē eternum.

De ifinitate dei. Cap. 15.

Dabitādū nō est deū esse
ifinitū. qz cū i deo sit po
tētia 7 eētia. p̄z q̄ eētia eius
ē infinita. sicut 7 potētia. vñ si
cut potētia dei nō ita p̄t i tot
q̄n possit i plā. sic 7 eētia dei.
nō est ita in aliqb^o reb^o. quin
possit eē in plib^o. imo si mūdi
eēnt infiniti oēs repletet. Pre
terea cū sit deus rerū cā effi
ciēs formalis 7 final. sicut di

sublimitas

cere de deo nō est inq̄stus ē cā
efficiens q̄ sit effectiua. nec in-
q̄stū est formalis q̄ sit forma
ta. eadē rōe nō erit dicere cum
sit cā finalis q̄ sit finita. Nul-
lo g^o mō dicendū est deū esse fi-
nitū fm substantiā. nisi finitū di-
cat cōpletū 7 perfectū. Sane
triplex dicitur infinitū. s. negati-
ue. p̄uatiue. cōtrarie. seu despe-
rate. Infinitū negatiue dī per
abnegationē finis. 7 sic dicitur
infinitū illud quod nō finitur.
7 hoc mō infinitū est qd̄ non ē
natū finiri. Infinitū p̄uatiue ē
qd̄ natū est finiri. non tñ finit.
Infinitū cōtrarie est qd̄ habet
cōtrariā dispositionē ad finē
dum. Primo mō essentia diuina
est infinita. qz non hēt finē. nec
est nata finiri. Similiter si di-
cat infinitū 3° mō. Si vō dica-
tur infinitū p̄uatiue. sic nō pōt
dici finita. qz n̄ est nata finiri.
imō est finies oia. Itē finis dī
triplex. dī eim termin⁹. 7 fm
hoc q̄stus cōtinua ponit infi-
nita. qz nō est dimisibilis in infi-
nitū. 7 h^o iō qz in cōtinuo n̄ est
termin⁹ in p̄ductōe. sicut nec ī
numero ē termin⁹ in additōe.
Alio mō dī finis idē qz p̄fe-
ctio. Tertio mō dī finis idē pp
qd̄ vnūqd̄qz finitur. Priō mō
deus est infinitus. nō fm q̄sti

tatē dimēsiuā que in eo nō est.
sed fm q̄stus v̄tūalē que in
ipso est. Sed qz in deo oimoda
est indiuisio v̄tūtis 7 essentie. n̄
pōt esse infinitas v̄tūtis. quin
etiā sit essentie. 2° mō mate-
ria dicitur infinita. quia caret
p̄fectione. 3° modo malum cul-
pe dicitur infinitum. quia non
est ordinatum ad finem.

De incomphensibilitate dei.
Cap. .i6.

Creator a creatura co-
gnosci nō pōt ad plenū
in uia. uel ēt in patria. qz finiti
nulla est p̄portio ad infinitum. *Boetius*
Trinitas sibi soli nota ē. 7 hōi
x̄po. vñ Ber. Nihil deo p̄nti⁹
7 nil icōphēsibili⁹. qd̄ nēpe cui
libet rei p̄ntius q̄z esse suū. Sa-
ne eē omniū dixerim deū. n̄ qz
illa sint qd̄ est ipse. s̄ qz ex ipse
7 p̄ ipm. 7 ī ipso sūt oia. Est. n.
intelligētia n̄ra ad illā lucē in-
accessibile multo min⁹ q̄z uisus
noctue ul' uesp̄tationis ad lucē.
vñ dī ī psal. Ambulauit super
pēnas uētoz. hoc est sup intel-
ligentias ēt āgelicas. v̄tū cō-
phēdit deus aliquo mō p̄ fidē
in uia. Aug⁹. adentis humane
acies inualida in taz excellenti
lucē n̄ figit. nisi p̄ iusticiā fidei
emūdetur. Ad idē Ber. Ita de⁹
est in rōabili⁹ creaturis. ut tū

capiat ab ipsis. A rōabilib⁹ tñ
capi pōt oib⁹ p fidei cognitōz:
sed a bonis tm' capit p amore.
Dicam⁹ ergo qd de deo scir
possum⁹ qd nō sit. nō autē qd
sit. Aug⁹. Intelligam⁹ deū sine
qualitate bonum. sine q̄titate
magnū. sine indigētia creato
rem. sine situ p̄sidētē. sine hītu
vl' ābitu oia cōrmētē. sine loco
ubi qz totū. sine tēpore sempitē
nū. sine sui mutatiōe mirabilia
faciētē. nihilqz patiētē. Cōpre
hēdit quoqz de⁹ p spem p di
gnitate meritoz in p̄ria. Aug⁹
Uidebim⁹ tue maiestatis eēn
tiā. 7 vnusqz eo p̄spicaci⁹ q^o
hic uixerit puri⁹. Et est ex⁹. i
mari qd se offert uisui. 7 tamē
fm ābitū totū uideri nō pōt. 7
hoc est tam p̄p̄t maris latitudi
dinē qz p̄p̄t ipsi⁹ n̄ri uisus ad
tātā sup̄ficiē ip̄oportōabilita
tē. Hoc igr tenēduz ē q^o in uia
deū cognoscere possum⁹ q^o ē i
p̄ria q^o sic est. nūqz tñ. nec hic
nec ibi qd est. Christus corp̄alis
spedit triplici. s. p tenebras. p
falsā lucē. p auersionē a re ui
sibili. Eodē mō impedit uisus
sp̄ualis circa cognitionē dei. p^o
p tenebras peccati uel erroris.
Jo. Qui facit pecm̄ in tenebris
est. Ad cor. Adhuc cuz legitur
a Moyses uelamen est sup cor

da ipsoz. 2° per falsāz lucē. h^o
āt sit qñ qz metit etna s̄z na
talia. ex⁹ h̄r in ligno putrido
qd i nocte quādā lucē uī h̄re.
s̄z cū dies uenerit nihil ē. 3° p
auersionē a re uisibili. siue co
gnoscibili. h^o est qñ qz sp̄reto
icōmurabili bono reb⁹ mutabi
lib⁹ a dheret. taliū oculis egris
odiosa est lux 7 puris amabi
lia. De⁹ cognoscit interi⁹ 7 ex
teri⁹. Interi⁹ dupli. qz qñqz p
i spiratōez qd paucis datur ē.
Ap⁹ ad cor. Scio hoīez in xp̄o
Jesu 7c. qñqz p rōez p que mo
dū plures p̄bi de deo notitiāz
hūerūt. Ad Ro. Inuisibilia dei
7c. Ex⁹ ē dupli. s. p ereatu
ras. Ap⁹. Uidem⁹ nūc p speculz
s. creataz. q mō s̄t speculz crea
tois in p̄ri. sic ecōuerso. ipse
de⁹ erit speculz creataz. i s̄t o
i q^o oia uidebim⁹ q ad gaudiū
n̄m p̄tinebūt. Itē p doctrinā.
Ap⁹. Fides ex auditu. sicut co
gnoscit unā qñz ex auditu. qñ
qz uisu. qñz gustu. sic de⁹ quo
dāmō cognoscit auditu. s. co
gnoscūt. n. deū q audiūt v̄bum
dei. 7 p illō credūt. visu cogno
scūt theologi q legūt dū i scri
ptis. 7 p̄bi q speculāt eū i cre
atis. gustu cognoscūt soli bōi.
p̄s. Gustate 7 ui. qm̄ sua. ē dō.
Et iste ultim⁹ mō d⁹ p̄fectissi⁹

est et certissim^o. Dio^o dicit q^o
tribus modis cognoscit de^o. i.
p^o remotionē. siue abnegatōez.
vt cū dicit deus nō est hoc uel
illud. Unde Dio^o. negatiue de
deo sunt uere. affirmatiue vō
incōpate. Itē per eminētīā. ut
cū in creatura inueniat^r poten
tia attribuēda ē deo sūma po
tentia. et sic de alijs. Itē p^o cām
fm q^o per effectus uenit ad co
gnitionē cause. uel p^o cognitōez
motuū ad cōgnitionē mouētis.
Itē nota q^o aia sensu p^o cipit cor
pora p^o formas in materia tm̄
p^o nte corpe. unagine vō corpo
rū similitudines et formas ab
stractas a materia etiā p^o sente
corpore. uel absente. rōne autē
corpore naturas. intellectu spi
ritum creatū. intelligentia vō
spū increatū. Sciēdū est etiā
q^o cognoscibilia quedā sunt in
tra rōem. quedā iuxta. quedā
supra. Intra rōez sunt que sen
su percipimus. vt alba. nigra. et
h^o mōi. Juxta rōem sūt que ra
tione p^o cipimus. vt uera. falsa.
iusta. uel iniusta. Supra rōnem
sunt que sola diuina reuelatōe
cōphēdūt. aut auctoritate scri
pturaz credūt. ut tres esse p^o
sonas unum deum.

De incircūspectibilitate dei.
Lap. .17.

Vbiq^o de^o est. et tm̄ nusq^o
est. q^o nec abest ulli loco.
nec vllō capis loco. Aug^o. De^o
est in mūdo nō inclusus. extra
mūdū nō exclusus. supra mū
dū nō elatus. infra mūdū non
depsus. Ex his p^o q^o deus est
intra oīa. et hoc q^o oīa replet.
et ubiq^o p^o n̄s est. Itēz ex oīa qui
oīa cōtinet. nec usq^o ualet coar
tari. Sed nota q^o hec p^opositio
ex. dicit ibi nō actualē p^ontiaz
ad locū. s^o potētiales que ē dei
imēstas que infinitos mūdōs
pot replete si essent. Item ipse
est supra oīa. q^o oīb^o p^o fidet. nec
aliqd ei equat. Itē infra oīa ē.
q^o cūcta sustinet. et sine ipso ni
hil potest subsistere. Dicimus
ēt q^o de^o ubiq^o ē. nō ut idigeat
reb^o q^o i eis sit. s^o pot^o res sui
idigeat ut p^o eū subsistat. De^o
eīm āte mūdi cōstitutionē fuit.
vbi nunc est. scilicet in se. quo
niam ipse sufficit sibi. vñ vsus.
Dic ubi tūc esset cū p^oter eū ni
hil esset. Tūc ubi nūc in se. qm̄
sibi sufficit ipse. Per q^o p^o so
lucio q^ois quorūda simplicius
q^o q^o rūt vbi de^o fuerit priusq^o
mūdus eēt. Sciēdū ē q^o ali
qd ē i loco circūspectiue. et dif
finitiue. ut corp^o. aliqd diffini
tiue nō circūspectiue. ut āgel^o.
aliqd nec sic. nec sic. ut de^o. Et

fortitue

hoc iō. qā nō indiuiduat p ma
teriā ut corp^o. neqz p supposi
tū. ut āgel^o. Aliqd est etiā i lo
co. p^oz circūspectiue. p^oz diffi
nitiue. ut corp^o xpi in sacmē
to. qd est totū sub tota hostia.
ita q nō excedit. 7 s^o h^o ē cir
cūspectiue. Est quoqz sic sub
hostia q non ubiqz. 7 sic est ibi
quodā mō diffinitiuē. Corpus
aut xpi lz nō sit ubiqz. cum sit
creatura. nec equari possit in
h^o mōi creatori. In plib^o tñ lo
cis ē totū. i. sub diuisis hostijs.
7 h^o ē pp unionē carnis ad v
bū. vñ meritō hēt āpl^o qz alia
creata. s. qz i locis plib^o simul
7 semel possit eē. Ex p^odictis
p^oz q eē ubiqz simplicit^o soli cō
uenit creatori. s^o i loco uno eē
soli cōuenit creature. In plib^o
vō locis eē. sed n̄ ubiqz uenit
corpi Jesu xpi. Nota q de^o
ē multipl^o in reb^o. s. p naturā.
7 sic est ubiqz potētiā. p^osen
tialit^o. eēntialit^o. Itē p grām sic
est in bonis. Jo. dicit. Qui ma
net in me. 7 ego i eo rē. Itēz p
glīam sic ē in rōnali vteute aie.
ut vītas. in cōcupiscibili. ut bo
nitas. i irascibili. ut pietas. Itē
p unionē sic fuit in vtero v^ogis
vni^o hūane nature. 7 in sepul
chro vni^o carni. 7 i iferno uni
tus aie xpi. Itē de^o dicitur eē

alicubi p occultoz reuelatē e^o.
Gene. Vere deus est in loco
isto. Itē p uestigioz ei^o excelē
tē repitacionē sic dī eē i celo.
qz ibi maxie relucet sua potē
tia. sapia. bonitas. vel p natū
idēptatē. sicut est filius in pa
tre. 7 pater in filio. 7 spiritus
sanctus in utroqz. Itēz per mi
raculorū operationē. Exodi.
Digitus dei est hic. Itēz per
conseruationē 7 gubernatiōez
sic est in mundo. Deus est in
seipso. vt alpha 7 o. s^om illud.
Dic ubi tunc esset rē. Ipse eūm
est in mundo. sicut Rex in re
gno. Ber. Deus ubiqz regnat.
vbiqz imperat. ubiqz maiestas
eius omnia replet. 7 comple
ctitur uniuersa. Itēz in āgelo
ut decoz. inquātum veritas in
anima. 7 sicuti sapor inquātus
bonitas. Itēz in ecclesia est. si
cut paterfamilias in domo. vñ
illud. Ecce ego uobiscum sum
usqz ad cō. se. Itēz in electis.
ut liberatōr a malis. adiutor
in bonis. 7 hoc est quod dicit
Ber. Deus est in creaturis. ut
mirabilis. in hominib^o. ut ama
bilis. in angelis. desiderabilis.
in seipso. incomprehensibilis. in
reprobis. intollerabilis. Itēz
in dānatis. ut terroz 7 horroz.
Aug. Qui te dimittit quo itē

nisi a te placato ad te iratum.
Nō eim manū dñi possumus
effugere. psal. Si ascendero in
celum. tu illic es etc. Si vō du-
bitat vtrū deus sit in diabo-
lo. Sciendū q̄ quedā noīa sūt
que important naturas prout
nature sunt. 7 his cōcedēdū ē
q̄ deus insit. Sunt alia p̄ que
intelligūt deformitates. ut dia-
bolus de qb̄ nō est dicēdū q̄
deus insit. nisi addat inq̄sum
spiritus est. uel aliquid tale.
Deus est in aīa fidei. ut spon-
sus in thalamo. Rex in regno.
turris in castro. magr̄ in scho-
lis. fons ī ortis. lux ī tenebris.
thesaur⁹ in agro. vinus in cela-
rio. carbūculus in auro. vel si-
cut māna in archa. sigillum in
charta. medicina in appothe-
ca. sicut cythara ī cōiuiuo. ima-
go in speculo. sicut fruct⁹ in ar-
boze. oleum in lapide. lilium in
conualle.

De eternitate dei. Cap. i8.
Sicut de⁹ ubiq̄ est. 7 tñ
nullo loco circūscribitur
uel cōtinet: sic eternus est: 7 ta-
men nullo tēpore mensuratur.
Nō enim ei cōpetit tēp⁹ p̄ns:
nec p̄terit⁹: nec fut⁹. Nam
tempus p̄ns esse nō hēt. q̄ sēp
p̄transit. deus autem semp ma-
net idem. Un̄ ihylari⁹. Esse n̄

est accidens deo. sed subsistēs
ueritas 7 manēs cā. Similiter
tempus p̄teritū modo non est
nec habet esse subsistens. s̄ de
deo dicitur in psal. Ipsi peri-
bunt. tu autem permanes. Si-
militer tempus futurum non
est. sed expectatur. deus autēz
semp est. vnde mercuri⁹. Ado-
nas est alpha 7 ω hoc est quia
deus est p̄ncipium sine p̄nci-
pio. 7 finis sine fine. Cum enīz
simplex sit omnino non habet
in se p̄ncipium contrarietatis.
q̄d est causa corruptionis. qd
autem sit eternitas s̄m rē. Sci-
endum q̄ p̄pe dicitur eterni-
tas sine principio. 7 sine fine. 7
mutabilitate. 7 s̄m hoc conue-
nit eternitas soli diuine natu-
re in q̄ ē diurnitas imensa.
Eternitas vō s̄m ethimologiā
dicit quasi extra terminos. q̄
termino caret. tā initiali q̄s fi-
nali. s̄ s̄m diffinitionē Boetij.
in libro de conso. Eternitas ē
interminabilis uite iocunditas
simul 7 perfecta possessio. Ad
huius diffinitionis intelligen-
tiam notandum q̄ in q̄busdaz
est terminabilitas simpliciter.
quia ex parte corrūpi possūt.
ut sunt generabilia. 7 corrupti-
bilia. ad quozum differentiam
ponitur interminabilis. 7 po-

aitur illud per abnegationem.
quia simplicia et precipue diuina
nullo modo melius manifestantur
quam per remotionem. ut ait
Dionysius. Et huius ratio est.
quia simplicium et diuinorum
esse non potest intellectus perfecte
comprehendere. et ideo ex
negationibus eorum que ab ipsis
remouentur manuducuntur
intellectus ad ea aliquantulum
agnoscenda. Item in quibusdam
interminabilitas essentie. scilicet non
uite. ut in corporibus celestibus
ad quorum differentiam additur
uite. De deo autem dicit Aug.
quod solus habet immortalitatem.
In omni enim mutabili natura
ubi nulla mors est. scilicet ipsa
mutatio. quia facit in ea aliquid
non esse quod prius erat. unde et
homo quando nascitur quodammodo
incipit mori. In quibusdam est
interminabilitas uite. sed tamen
cum miseria et infelicitate. ut in
demonibus et damnatis ad quorum
differentiam additur iocunda
possessio. in cuius intellectu
est iocunditas felicitatis. quia
tunc possessio alicuius rei iocunda
dicitur quando ad libitum habetur.
In quibusdam est interminabilis
uite possessio. scilicet non tota
ut in omnibus beatis ante iudicium
quorum est beatitudo sed parte anime.

et non corporis. ad quorum differentiam
omnino est tota. quia totum est quod non
est diminutum. uel cum nihil est
extra addere. In quibusdam est
interminabilis uite possessio tota.
ut in angelis beatis ante iudicium.
quia sunt totam sui substantiam
habent felicem interminabilem uitam.
sed non simul cum aliqua sit in eis
successio reuelationum et gaudiorum.
ad quorum differentiam ponitur
simul. In quibusdam est interminabilis
uite possessio tota simul. scilicet tamen
non perfecta eo modo quo diximus
perfectum nullo indigere. sicut est in
angelis et in hominibus beatis post
iudicium. ad quorum differentiam
additur perfecta. id est nullo indigere
ad suum beatum esse. Patet igitur ex
predicta diffinitione quod tres ponuntur
ibi conditiones que sunt inseparabiles
ab eternitate increata que deus est.
scilicet interminabilitas interminabilis
uite possessio. Item inuariabilitas
ibi tota simul. nihil enim uariabile est
in deo. sed totum simul. Item
simplicitas ibi perfecta. Illud enim
summe perfectum est. cum non
est possibilis aliqua additio.
Per primum separatur deus ab
omni corpali. Per secundum ab omni
uariabili. Per tertium ab omni opposito.
Item nota quod illud quod caret principio
et fine dicitur eternum. ut deus est eternus

interminatū est. Sed que p̄n̄
habent ⁊ carent fine dicuntur
perpetua. ut angelus ⁊ homo.
Que v̄o p̄n̄ ⁊ finē h̄nt d̄nr tē
poralia. ut s̄nt corruptibilia. si
cut uegetabilia. bruta. ⁊ sensibi
lia. ⁊ huiusmodi.

De incōmutabilitate dei.

Cap. .i9.

Incōmutabilis est deus
⁊ imp̄mutabilis. q̄a nō ca
dit in eo mot⁹ accīdētis. s̄. aug
mētū. Leo papa. Sīplici natū
diuinitatis nihil addi. uel mi
nui p̄t. q̄a semp̄ est q̄d ē. Itē
nec diminitio. adalachi. Ego
de⁹ ⁊ n̄ mutor. Itē nec altera
tio. Iaco. Apud quē n̄ ē trans
mutatio tē. Itē nec s̄m locum
mutatio. q̄a ubiq̄ p̄ns est. Isa.
Celū ⁊ terrā ego impleo. Imp̄
mutabilis at̄ est. q̄a nō cadit in
eo mot⁹ substātiālis q̄ est d̄ nō
eē ad eē. ut est corp⁹. q̄a finē n̄
hēbit. Illō. n. solū in nihil ē ue
ribile q̄d est de nihilo factum.
Incōmutabilis ē ēt de⁹. ex eo
q̄ nō cadit mot⁹ in eo ex opa
tione. Nā soli deo cōuenit in
opatiōe q̄tū esse. v̄n̄ Boecius.
O q̄ p̄petua mūdū rōe guber
nas. Terraz celiq̄ sator. q̄ tē
pus ab euo Ire iubes. stabiliq̄
manēs das cūcta moueri. v̄n̄
q̄n̄ deus facit. aliquā rē nō fit

in ipso deo aliqua mutatio. sed
in re circa quā opat. Qd̄ aut̄
fecit de⁹ p̄dicare subuersionez
niniue. ⁊ predicere mortē Eze
chie. quoz neutrū accidit. in ta
libus non mutauit de⁹ cōsiliū
q̄d ab eterno secum habuit. s̄
s̄nias que respectū h̄nt ad ipa
negocia. q̄a ninie subuertēda
erat s̄m merita. ⁊ ezechias mo
ricturus erat s̄z causas inferio
res. s̄z hec nō posuerūt necessi
tatē diuine potētie. Itē tres
distinguit mot⁹. s̄. nat̄alis. uo
lūtari⁹. ⁊ uolēt⁹. Nat̄alis q̄
nat̄alit̄ res tēdūt ad locū pro
priū. adotus autē uolētus est
q̄n̄ cogūt res extra locū p̄pū.
sed motus uolūtari⁹ est i hoī
bus uel in angelis. Nāz bruta
potius naturaliter mouentur
quādo currunt. uel mouētur.
uel opantur. ⁊ iste motus ē me
dius inter naturalem ⁊ uiolen
tum. quia partim est natura
lis. s̄. inq̄stū uolūtas coniungit
suo actui. sicut causa suo effe
ctui. ⁊ prim⁹ est uiolentus. inq̄
tum. s̄. mouentur membra con
tra motū suū naturalez. prop̄
quod etiam laxantur que ex
motu naturali non laxantur.
Igitur primo mō mot⁹ n̄ ē in
deo. s̄. naturalis. ⁊ hoc p̄batur
per quattuor rationes. Prima

est. q̄a oīs mot⁹ est ad getem. ⁊
pp indigētā. sicut dicit ph̄s.
sed de⁹ nullius eget. 2^a est cuz
sit ubiqz nō hz necesse de loco
ad locū moueri. 3^a est q̄a nō ē
in eo grauitas uel leuitas pp
quā sursum ⁊ deorsū moueatur.
4^a est q̄ cū deus in seipso sep̄
maneat nō hēt necesse locū p̄
priū ⁊ sibi naturalē ex se que
rere sicut alie creature. Itē 2°
mō nō mouet. s. motu uiolēto.
q̄a n̄ fit ei uiolētia. Job. Si for
tudo querit robustissim⁹ ē.
Itē 3° mō n̄ mouet. s. motu uo
lūtario. q̄a in ope nō laxat ut
aīalia. Preterea nostra mēs ē
istabilis. q̄ mō pficim⁹. modo
deficim⁹. mō r̄miniscimur. mō
obliuiscimur. mō uolum⁹. mō
nolum⁹. mō diffusis cogitatio
nib⁹ atqz affectōib⁹ ⁊ cōsilijs.
huc atqz illuc uagamur. deus
autē semp se hēt eq̄lit ⁊ imobi
lit. Itē aliud est mot⁹ circula
ris. ali⁹ rectus. aliud obliqu⁹.
Circularis est corpoꝝ supioꝝ
put firmamētū mouet fm for
mā q̄dez ut dicit ph̄s. nō fm
substātiā. hoc est dicere q̄ nō
mouet ad locū. s. in loco. Ado
tus autē rectus sursum est. uel
deorsum. fm q̄ corpoꝝa inferi
ora mouēt pp leuitatē. uel gra
uitatem. Adotus obliquus cō

positus est ex recto ⁊ circula
ri. vñ q̄ reflectit hēt a motu
circulari. q̄o vō linealiter p̄ce
dit hēt a recto. Nullo at̄ isto
rū modoꝝ mouet de⁹. q̄ p̄pe
tates istoꝝ motuū nō ueniūt
ei. Possumus autē dicere q̄ isti
motus deo cōueniunt mystice.
ut dicat moueri motu circula
ri oīa regēdo ⁊ gubernando.
Itē motu recto bonos remu
nerādo. Itē motu obliq⁹ ma
los puniēdo. Eodez mō posset
dici q̄ deus mouet motu natu
rali. quo solita. s. bonitate oīb⁹
creaturis p̄ capē eaz se cōi
cat. Itē motu uiolēto quo pec
catores iuste dānat. Itē motu
uolūtario quo cūcta in esse cō
seruat. Sic pōt exponi dictuz
philosophi q̄ assignauit motū
a cētro. ⁊ ad cētruz. ⁊ circa cē
trū. qm̄ deus mouet ad cētrū
in incarnatōe. ⁊ a cētro in ascē
sione. ⁊ circa centrū in p̄dicati
one. pp hec ⁊ his filia dī in li^o
sapiētie. Spūs scūs et mobilis
⁊ stabilis est. mobilis q̄a facit
sanctos mobiles ad bene opā
dū. ⁊ in bono pficere. Stabilis
autē q̄a dat in bono p̄seuerare.
uel mobilis in uia. stabilis i pa
tria. uel mobilis in actiuis. sta
bilis in cōtēplatiuis. uel modi
lis i alijs sāctis. stabilis i xp̄o.

Ita. Regesceat sup eū spūs dñi
rē. Sciendū q̄ qdā opationes
attribuūt deo s̄z causalitatē ⁊
eēntiā. ut scīr. qdā s̄z cālitatē.
⁊ n̄ eēntiā. ut comederē ⁊ curre
re. qdā s̄z eēntiā ⁊ n̄ cālitatē. ut
creare ⁊ iustificare. qdā nec sic
nec sic. ut peccare ⁊ mentiri. ⁊
huiusmodi.

De simplicitate dei La. 20.

Simplex ē de⁹ ⁊ āgel⁹ et
aīa. s̄z differēt. q̄ in deo
idē ē qd̄ ē. ⁊ qd̄ ē. ⁊ hec ē p̄fec
ta simplicitas. hec sola icreata
naſa hāc sibi uēdicat simplici
tatē. ut n̄ aliud ⁊ aliud. alibi et
alibi. mō ⁊ mō inueniat. In eo
nēpe qd̄ hēt. ⁊ qd̄ ē. sēp ⁊ uno
mō ē. s̄z in āgelo ⁊ in aīa diffe
rūt qd̄ ē. ⁊ qd̄ est. ⁊ ideo est ibi
quedā alteritas ⁊ cōpositio. s̄z
ibi n̄ sit dimēſſio q̄ntitatis. vñ
mercuri⁹. In sup̄-celeſti est uni
tas. in celeſti alteritas. in subce
leſti plālitas. Simplex ē itaq̄
de⁹ i eēntia. q̄ nihil ei accūs eē
pōt. imo p̄fecta simplicitas ibi
ē. cū n̄ sit ibi poſſibilis additō.
q̄ q̄cqd ē i deo de⁹ ē. vñ Leo
papa. Diplicis dīnitatis natūr
nihil addi. l̄ minui pōt. q̄ sēp
ē qd̄ est. cui ppū ē ſepitū esse
cui idē ē uiuēr ⁊ itelligēr. vñ tñ
m̄tiplez est i donis. Ap⁹. Alij

dat̄ h̄mo ſapie rē. Jacob⁹. De
da. op. ⁊ oē do. p. rē. Nō. n. in
deo ē cōpoſitio partiū itegra
liū. ut i domo. nec partiū potētia
liū. ut i aīa. nec gn̄is ⁊ d̄raz. ut
i ſpe naſe. materie ⁊ forme. ut
i corpib⁹. nec coaceruatōis uni
tatū. ut i nūero. nec qd̄ ē. ⁊ qd̄
ē. ut i āgelo. nec ſubſtātie ⁊ ac
cidētis. ut i diuiduo. nec corpo
ree ſubſtātie ⁊ icorporee. ut in
hoīe. De his. Ber. Non partiū
ōſiſtit de⁹. ut corp⁹. nec affecti
b⁹ diſtat. ut aīa. nec formis ſub
ſtat. ut oē qd̄ factū ē. Hoc ē
ōſtēdit̄ rōe. q̄ cū oē cōpoſitū
ſit poſteri⁹ oib⁹ ſuis cōpoſitōi
b⁹. nec p̄ p̄ncipio. ſ. deo q̄cqd
ſit pri⁹ oꝝ deū q̄ est p̄ p̄ncipio nō
eē cōpoſitū. ⁊ p̄terea nulluz
cōpoſitū ē totū ſuū eē. de⁹ igr̄
cū ſit ſuum eſſe non erit cōpo
ſitus. vñ Ber. Nō ē formatus
deus. forma eſt. non eſt effect⁹
deus. omnū efficiens cā eſt. n̄ ē
cōpoſit⁹ de⁹. ſimplex eſt.

De excellentia dei.

Laplin.

.2i.

Diuine dignitatis excellē
tia tāta ē q̄ mēs de deo
cōgitās deficit. Cū ſit eīz ip̄e i
cōphēſibilis. ſenſus eīm n̄ pci
pit. Cū ſit inſibilis. lingua ip̄z

eum

nō explicat. Quā sit ineffabilis. lo-
cū nō capit. Quā sit incircūcri-
ptibilis. scriptura eū nō expli-
cat. Quā sit inestimabilis. tēp^{us} eū
nō mēsurat. Quā sit imēsurabilis.
vītus eū nō attingit. Quā sit inac-
cessibilis. dīderia et uota trās-
gredit. Quā sit insupabilis. ul^{ter} i-
cōpabilis. et breuif^{er} oīs creatā
ad deū cōpata defectū hz. qā
finiti ad infinitū nulla ē ppor-
tio. Ecce p3 q^{ue} diuina excellē-
tia nulli^{us} eget. qz sibi sufficit.
qm̄ optim^{us} ē. Nō eū indiget
corp^{ore}. ut sit. nec locō ut alicubi
sit. nec tēp^{ore} ut alicū sit. nec cā
ut aliūde sit. nec forma ut ma-
teria sit. nec subiecto in q^{uo} sub-
sistat. uel cui assistat. Sunt et
alia que soli diuine maiestati cō-
ueniūt. et nulli alteri create in-
qbus excellētia sue dignitatis
apparet. sicut est eē oipotētētem
oibonū. oīsciētez. qā cognoscit
oīa pntia pterita et futura. et
oīa singlaria simul actu solus
cognoscit ea q̄ subsunt libero
arbitrio. et cogitatōes hoīnuz
sol^{us} cognoscit per seipsū. Item
ad ipm̄ solū pertinet ubiqz p-
sente eē. de nibilo res creare. in
instanti operari. in operatōne
getum esse. mirabilia facere.
ex auctoritate de qualibz cre-
atura facere quod uult. uolū-

tatem hominis cognoscere. in
ictu oculi mortuos suscitare.
essencie hominis illabi peccata
dimittere. gratiam infundere.
in igne perpetuo corpus ser-
uare. Quando aliquid crea-
ture conuenit quod competit
creatori. tamen excellētius de
deo dicitur. ut si in creatura ē
potentia. in deo sit summa po-
tentia. si sapientia. in deo sit
summa sapientia. et sic de alijs.
Unde et huiusmodi dicūtur de
deo in superlatiuis propt̄ qd̄
deus dicitur potentissim^{us}. sa-
pientissimus. optim^{us}. pulcher-
rimus. et sic de alijs. Aug^{ustinus} in li-
bro de trinitate. Oportet deū
cuius est. et summe cuncta sen-
tire atqz intelligere. nec mori.
nec corūpi. nec mutari posse.
nec corp^{ore} eē. s3 spm̄ oipotētissi-
mū. mitissim^{us}. opt^{imus}. beatissimū fa-
teamur. pōt et p̄t auctatē rō i-
telligi. siue assignari. qz bōa s̄t
excellēt^{er} i deo q̄z i creatā. qā
sep ē aliqd nobilit^{er} i cā q̄z i cā-
to. videm^{us} ēt q^{uod} aq^{ua} purior ē i
fōte q̄z i riuo. Radij quoqz sol^{is}
lucidiores s̄t in ipso sole q̄z in
aere. et dulcedo maior est i mel-
le q̄z in mellito.

De notionibus dei.

Caplin.

.22.

Notiones dei sunt quinque
.s. paternitas. filiatio. p-
cessio. innascibilitas. et coispira-
tio. Prima est patris. 2ª filij.
3ª spūs sacti. 4ª patris. 5^a pa-
tris et filij. Tres pme notiones
dicuntur psonales. eo qd psonas
faciunt. et eas ppe distinguunt.
et ille sole sūt tres unitates triū
psonarū qb² psonae dicunt tres.
vñ lz pater plures habeat p-
prietates. tñ pater paternitate
tātū vnus est. indiuisus ē in se.
et diuisus ab alijs. Innascibili-
tas autem est in pfe. et sumitur
pauitue. eo qd pater sit a nullo
et tñ pater significat distinctio-
nem psonale. sicut ouis non si-
gnata per hoc ipsū distinguit
a signatis. Similit^r coispira-
tio est una notio. et illa unitas
est idem in patre et filio. et ē di-
stincta ab omni alia notione.
Notādū igit qd ppe loqndo
tres sūt pprietates psonales.
.s. paternitas. filiatio. et pcessio.
quia psonalis pprietas est que
uni soli persone conuenit. et eā
ab omni alia re distinguit. Re-
latiōes uero sunt quattuor. qz
una est patris ad filiū. s. pater-
nitas. alia filij ad ptem. s. filia-
tio. tertia est patris et filij ad
spūm sanctum. s. coispiratio.
4^a spūs sancti ad patrem et fi-

lium. s. pcessio. Notiones autem
sunt quinque. quia quelibet rela-
tio est notio. et preterea inasci-
bilitas que patri conuenit per
puationē relationis ad aliquid
pncipiū non est relatio. Noti-
ones habent multa noia. dicunt
enim notiones. quia notificant
psonas. dicuntur etiā distincti-
ones. quia psonas distinguunt.
dicunt relationes. quia persone
per eas ad se inuicem referunt.
dicunt quoqz pprietates. qz p-
prie psonis inlunt. Nota re-
gulas notionū. nulla notio de
alia predicat. Itē quelibet no-
tio est essētia diuina que ē de.
Itē oēs notōes sunt una essen-
tia. Itē nulla notio inest diuine
essētie que distinguit nec di-
stinguitur. Itē notiones sūpte
abstractiue pdicant d essētia.
sed sumpte cōcērtiue nō. vnde
bene dicitur essētia est pater-
nitas. sed non dicit essētia ge-
nerans. Itē notio semp impo-
tat dignitatē. Item sumpta no-
tione non ponitur persona. qz
aliquid conuenit notioni qd nō
conuenit persone. Notioni. n.
cōuenit pprie distinguere. sed
pstone distingui.

De nominib⁹ diuinis.

Lap.

23.

One nomen qd de deo

dr. aut eēntiale. aut p̄sōale. aut
noiale est. Essēntialiū quedā sūt
substāntiua. ut deus creator 7 si
milia. quedā uero adiectiua. ut
bon⁹. etern⁹. imēsus. 7 h⁹ mōi.
Personalia sūt. ut pater. fili⁹. 7
spūs sanctus. Notionalia sūt
ut p̄mitas. filiatio. innascibili
tas. 7 h⁹ mōi. De his notāduz
est q̄ nomē substāle. uel eēntiale
substāntiū 7 abstractuz nullo mō
pōt trahi ad supponēdū p̄ p̄
sona. vā false sunt hec. Essen
tia genuit essēntiā. ut diuinitas
diuinitatē. Act⁹ eim gnatiōis
semp ponēdus est in concreto.
S3 creta l3 sint essēntialia tra
hi tñ possūt ad supponēduz p̄
p̄sona. 7 hec p̄ v̄ba notōnalia.
uel p̄ p̄positōes notōnales. vñ
uere sūt he. de⁹ genuit deuz.
creator creatorē. I de⁹ d̄ deo.
Sifr de noib⁹ q̄ media sūt. ut
lumē de luie Itē hoc nomē sa
piētia. l3 sit abstractū. ut sapia
de sapia. Essēntialiū autē adie
ctiuoz q̄dā p̄dicāt pur diuinā
substāz. ut bon⁹. 7 ens. q̄dā esse
ntiā diuinā cōnotādo puatōem
p̄ncipij 7 finis. ut eternus. uel
certe mēsure localis. ut imē⁹.
q̄dā p̄ncipalī significāt eēntiā
diuinā. 7 cōnotant effectum in
creata actu ut creat. iustificat.
uel in habitu. ut iust⁹ 7 miseri

coris. uel ī potētia. ut oipotēs.
Sūt quedaz uerba quoz nec
significatio. nec modus signifi
cādi deo cōuenit. ut currere 7
ābulare. nā modus ē uaria in
clinatio ai uarios ei⁹ affectus
demōstrās. Adodus significā
di nihil aliud ē q̄ dispō uocis
que cōstituit intellectū sub tali
mō itelligēdi. 7 p̄ dñs ipsā rē.
cū g⁹ de deo dr̄ ābulare uel
currere. 7 h⁹ modi. significatio
hoz put. sūt actu deo nō ue
nit. Adodus āt significādi qui
quādā ipoztat ipfectionē. dico
quo ad motū. q̄ qdē mōt⁹ ne
cessitatis deo uenire absōnū
est. Quedā sūt quoz significa
tio deo cōuenit. l3 nō mod⁹ si
gnificādi. ut creare. facere. q̄
dā quoz significatio etiā deo
cōuenit. ut p3 in h⁹ v̄bo Exo.
Qui ē. misit me ad uos. Et no
tādū q̄ oia que sūt p̄fectionis
de deo dñr. que āt sūt ipfecti
onis nō dñr. Luz dñr aut fm
assūptionez hūane nature. uel
trāslatiue dñr. Itēz in diuinis
tñ sūt duo modi p̄dicandi. s. p̄
modū substātie. 7 p̄ modū rela
tionis. sed substā cōtinet v̄tutē.
7 relatio multiplicat trinitatē.
Quedā noia que de deo di
cuntur etnalī. ut dñs 7 miseri
coris. que cōnotāt effectum in

creatura fm hitū. Quedā vō
tēporaliē. ut dñator. 7 misera-
tor q̄ cōnotat effectū in crea-
tura fm actuz. Quedā plāliē.
ut p̄sone. Quedā singlarit. ut
deus. Quedā p̄pē. ut p̄peta-
tes p̄sonaz. Quedā appropa-
te. ut potētia. sapiētia. Quedam
positiue. ut iust. Quedā p̄ua-
tiue ut immortalis. 7 hec magis
p̄pē dñr d̄ deo q̄s positiua. qz
meli^r d̄r de deo q̄ n̄ sit. q̄s qd̄
sit. Quedam trāslatiue sūt. ut
agnus. leo. q̄ symbolice de deo
dñr. Duplex est. n. theologia
symbolica vs. 7 mystica. Sym-
bolica noiāt deū ab inferiori.
Mystica a superiori Symbolica
noiāt deū p̄ cōueniētiā rez. cū
d̄r leo. agnus. 7 h̄ mōi. Mysti-
ca vō. i. occulta noiāt deū p̄ h̄
q̄ i occulto de ipso sentit per
intellectuale uisionē. siue cōtē-
plationē. ut qñ noiāt deū. sua-
uē. dulcem. dilectum. 7 h̄ mōi.
Utrubiq; tñ p̄ creaturas no-
minat. s̄z in symbolica p̄ exteri-
ores. in mystica p̄ interiores 7
digniores affect^u quos aīa su-
pra se recipit. 7 ita impōit per
donū sapiē. h̄ mōi p̄p̄riū expi-
mētū est cognoscere qualis sit
deus. Quedaz dñr collectiue.
ut trinitas. trin⁹. Quedā rela-
tiue. ut equalis. similis. Qz.

dā respectiue ad creaturas. ut
creator refugius. Et hec noīa
n̄ dicūt relationē dei ad aliō.
s̄z alia hñt relationē ad ipz ul
ad ipsa. Duo sunt p̄cipalia
noīa dei. s. qui est. 7 benū. Per
p̄mū significat dei esse absolu-
tū in se. 7 sic cōsiderat. ut infi-
nitū. per 2° notat esse diuinū.
ut cā. fecit. n. deus oīa p̄ ho-
nitate suā. In theologia sup-
ponit qd̄. 7 hoc p̄ noīa essen-
tialia. ut de⁹. diuinitas. potē-
tia. essentia. natura. Itē suppo-
nit qz p̄ p̄sona. supponit que
p̄ notione. Preterea p̄ neutrū
genus d̄r subā diuina. p̄ mascu-
linū p̄sona. p̄ femininū notio. 7
p̄ h̄ p̄z q̄ nō v̄z cātari i hym-
no. vnus p̄ri cū filio. qz p̄z 7 fi-
lius nō sūt unus in p̄sona. sed
vnū in subā. vñ magis cātādū
est. vnus patri cum filio.

Quod deus est ineffabilis.

Lap. 24.

Nihil digne uel p̄p̄rie de
deō dici pōt p̄ eius ex-
cellētiā. nō. n. p̄ nomia p̄p̄e de
deō loq̄mur qz noīa significāt
subāz cū qualitate. 7 ita intelli-
gitur ibi cōpositio forme cum
materia que in deo nō est. nec
p̄ p̄noīa. qz d̄ deo dicēta cadūt
a demōstratōe. nō. n. pōt eē ibi

demōstratio ad sensū. cū sit i-
corporat. nec demōstratio ad
intell:ctū. cū sit incognoscibilis.
Si g^o dicitur q^d h^o mōi p^rnomia
s^um Priscianuz cadūt a demō-
stratōe cassa erūt 7 uana. Di-
cēdū est q^d ibi est demōstratio
ad fidē. nec p^r v^oba que cū mo-
dis 7 formis. cū tēpor sine cāu
agēdi uel patiēdi significantia
sūt. sed talia nō cadūt in deuz.
neq^z p^r p^rincipia que sequūt na-
turaz nois 7 v^obi. nec per alias
p^res o^ronis que nō sūt subicij
biles ul^l p^rdicabiles. Ex his p^rz
q^d deū nō possum^z notificare
p^r diffinitōez. s^z q^uicūq^z p^r cir-
cūloquationē. vⁿ Ber. Quid
est de^z? ex q^o oia. p^r que oia. in
quo oia. Quid ē de^z? q^o nihil
melius cogitari pōt. Quid est
deus? volūtas oipotēs. bēiū
lētissima v^t. lumē eternū. incō-
mutabilis rō. sūma beatitudo.
inuisibilis. inaccessibleis iⁿ se. in
suis spectabilis. 7 sol^l mirabi-
lis. Multis modis asseritur
aliquid de deo. Primo p^r nat^ralē
rōem que dicitur q^d vⁿ de^z ē
r^ummunerator bonoz. 7 punitor
maloz. 2° p^r fidez qua dicimus
deū unū esse in subā. 7 trinū in
p^rsonis. 3° p^r sacrā scripturam.
4° p^r rōes pbabiles. 5° p^r ex-
teriores optiones l^l p^rdicatōes.

S^z in his duob^z modis nō est
imitēdū. nisi firmitatē hēat ab
aliquo p^rdictoz triū. Et. n. re-
gula q^d q^ucūq^z asserit aliquid de
deo q^o nō est sibi certū p^r na-
turale rōem. uel p^r fidē. uel per
sacram scripturā p^rsumit 7 pec-
cat.

De ideis 7 libro uite.

Cap.

.25.

Idee rez 7 exēplar 7 ra-
tiones sic in deo sunt q^d
idea iportat cām efficiētē cō-
formē effectui. s^z exēplar cām
formalē. ratio uero cām finalē.
Deus enim omniū rerū ē p^rin-
cipia quo sunt forma. 7 exemplar.
ad cui^z imitationē sūt. 7 finis
ad quem sūt. Hec tria sic a se
differunt q^d exemplar unuz ē.
q^d exēplar cōnotat cālitatē. cū
v^o in cā sunt unum. sed ratōes
7 idee sunt plures. quia ista re-
spectu rerum dicūt. Sūt itaq^z
plures idee que cōnotāt cog-
nitionem. Lognoscibilia autē di-
stinguūt in cognoscente. Simi-
liter 7 rationes in deo plures
sūt. q^d singula cāta sunt p^rrijs
rōibus. Absurdū enim est vi-
cere. ut ait Aug^z. equū creatuz
esse ea ratione qua hominem.
Sciēdū autē est q^d duplex ē
pluralitas. vna quidē est rez.

¶ fm hoc nō sūt plures idee. si
ue exēplaria ī deo. imo una res
ē que omnū est exēplar. s. esse
tia diuina quā oīa imitāt. in q̄z
bona sunt. Alia vō est fm itel
ligentie rōem. ¶ s̄z hoc plures
idee sunt in deo. quia eīm om̄s
res in īstū sūt diuinā imitātur
essentiā. put est imitabilis. nō
tī uno modo. sed diuersimode
¶ s̄z diuersos gradus. Sic iḡ
diuina essentia fm q̄ est imita
bilis hoc modo ab hac creatā
est p̄pa rō h̄ create. ¶ s̄līr de
alijs. vñ fm h̄o plēs idee ī deo
sūt. q̄ itelligit̄ via eēntia s̄z di
uersos respect̄ quos res h̄nt
ad ipsā eā imitātes diuersimo
de. h̄o at̄ nō solū itelligūt ab ī
tellectu creato. sed et̄ ab incre
ato ipsī dei. Scit. n. dē. ¶ ab
eterno sciuit q̄ diuersē creatu
re diuersimode ipsius eēntiam
essēt imitāte. ¶ fm h̄o ab et̄no
fuerūt in mente diuina plures
idee fm q̄ itelligūt. sicut ra
tiones p̄pe rez itellecte ī deo.
hoc eīm ip̄ortat nomen idee ut
sic. s. quedā forma itellecta ab
agente. ad c̄ exēplū exit̄. op̄
pducere intēdit. Dicēdum est
ḡo q̄ s̄z rōes in deo. ¶ idee sint
pp pluralitatē ideator. c̄ ex̄
hēs in naturis. Videm̄ eīz q̄
oēs linee circuli unīūt in cētro

remote aut̄ a cētro differunt
ab inuicē. ¶ Item idee sūt. ut di
cit Aug. forme p̄ncipales rerū
que diuina itelligētia cōtinē
tur. Dicēdū est iḡ q̄ sicut in
mēte artificis prius est forma
rei q̄z opus exeat. sic idee rerū
ante mūdi cōstitutionē in mē
te creatoris erāt. Nō. n. aliqd
ex se aspiciēbat fm q̄ mūdum
faceret. ¶ Ex h̄o p̄z q̄ oīs cre
atura prius in deo existit q̄z ī
se ipsa. vñ cū ab ipso p̄ creati
ōnē p̄cessit ab ipso quodā mō
distare cepit. vñ rōalis creatā
ad ip̄m redire debet cui primo
iūcta fuit ante q̄z ess̄. ¶ h̄o p̄
ideās que nō aliud q̄z ipse dē
sunt ¶ erūt. sic aut̄ ad locū vñ
exeūt fluia reuertūtur. ¶ Res
put sūt ī deo dñr uita que ī
portat rōem boni. Jo. p̄o. Qd̄
factum est in ipso uita erat. di
cūt et̄ lux que ip̄ortat rōez vñ.
Aug. sup gen̄. Creature ī deo
sunt lux. hec iō dñr. q̄ in deo
nō sūt mala neq̄ falsa. ¶ Diffe
rentia est inter exēplar. ¶ libz
uite. ¶ speculū. Exēplar. n. d̄r
respectu rez. ut redeūtiū tāq̄z
ad cām p̄mā. q̄z cōnotat crea
tura. ut supra dictū est. Specu
lū d̄r respectu rez euntū. De
libro uite dicit Ugo de sancto
vic. q̄ liber uite est cuī origo

eterna. incorruptibilis essetia.
cognitio v̄a. scripta īdelebilis. ī
spectio desiderabilis. doctria
facilis. scia dulcis. pfūdita ī
p̄scrutabilis. v̄ba innumerabilia
tñ unū v̄bū oia. Alia v̄o mōrtā
liē loquēdo mltiplr ē in deo. i. s.
sicut ram⁹ i arboze. apis i flo
re. nauis i littoze. fessus i tha
lamo. thesaur⁹ i agro. scripta
in libro. auicula in nido. piscis
in riuo. quelibet res in sibi p̄
prio. stella i firmamēto. imago
in speculo. cera in sigillo. gēma
in auro. mel in fauo.

De appropatis diuinis p̄so
nis. Cap. 26.

Quāuis oia eēntialia oī
bus p̄sonis eēq̄lit ueniāt
appropat tñ p̄i potētia. filio
sapia. sp̄ū s̄cto bonitas. 7 hoc
pp exclusionē carnalis itelle
ctus. ne v̄z p̄i rōe ātq̄tatis cre
dat ipotēs. fili⁹ rōe iunētutis
credat in sapiēs. sp̄s scūs rōe
ipētuoſitatis credat crudelis.
hec rō p̄iet ad simplices. i. q̄
potētia naturalit̄ p̄cedit sapiē
tiā. 7 utraq̄z bonā uolūtatem.
De attributis itaq̄z ē loqui
duplr. aut p̄m rē. 7 sic oīo idē
sūt nec appropāt. aut p̄z rōez.
7 sic eoz quedā appropriāt. q̄
dā nō. nam appropriatio nihil
aliud ē q̄z sp̄alis attributō rōe

alie cōformitatis cū p̄po illi⁹
p̄sone. sicut potētia h̄z silitudi
nē cū p̄e q̄ est p̄n⁹ uniuersale.
7 sapia cū v̄bo. 7 bonitas cum
amore. Predictā appropatōez
hēt cōsuetudo scripturaz que
ōpa māifestatiue potētie attri
buit p̄i. sapie filio. bōitatis spi
ritui s̄cto. Alia ē appropatō
Hylarij. Etnitas in p̄e q̄ non
hēt p̄n⁹ inceptōis in se. nec p̄n
cipiū eēdē ab alio. Sp̄s i ima
gine. i. in v̄bo. q̄z sūme pulchz.
v̄sus in munere. h̄o ē i sp̄ū s̄cō.
q̄z sūme p̄ficiū 7 cōicatiū ē.
Istud p̄ alia uerba sic insinuat
Aug. in p̄e unitas. in filio eēli
tas. in sp̄ū s̄cō equalitatisq̄z cō
cordia. Couenit at p̄i unitas.
q̄z sicut unitas a nullo descen
dit. 7 oīs p̄litas ab ea d̄fluit.
sic d̄e p̄i a nullo ē 7 alie p̄sone
ab ipso sunt. Preterea sicut
unitas de se gignit unitatē. ita
de se p̄i gignit alterz se. i. filiū.
In filio v̄o d̄r eē eēlitas q̄ eē
p̄i. nō solū in potētia. sapia. et
bonitate. s̄z etiā in h̄o. q̄z sicut
p̄r dat suā bonitatē alteri p̄o
ne. sic 7 fili⁹. In sp̄ū s̄cō aut est
unitas. equalitatisq̄z cōcordia.
seu cōnexio. q̄z est amor āboz
.i. p̄is 7 filij. Itē quarta ap
propriatio est. q̄ in p̄e ē ratio
p̄ncipādi 7 originādi. q̄z sūme

pn^o. In filio vō rō exēplandi.
qz sūme pulchrū. s3 i spū scō zō
faciēdi. qz sūme bonū.

De potētia dei. Cap. 27.

Potētia dei duplex est. s.
absoluta. 7 ordiata. **A**bsoluta
ta vō pōt p^o mō. que n̄ pōt 2°
mō. qz ml̄ta subsūt sue potētie
q̄ n̄ cōueniūt sibi. ut facer̄ ma-
la. possz tñ ea congruētia. 7 sic
posset ea facere. **D**e^o p̄ oīa
pōt oīb^o mōis. qz pōt p̄ducer̄
de nō eē in eē. 7 h^o p̄ creatōez.
Itē pōt ex icōpleto cōpletū fa-
cere. 7 hoc p̄ ppagatōez. Item
pōt mutare unū cōpletū i aliō
cōpletū. sicut p̄z in trāsustātia
tionē panis i corp^o xpi. **D**e ta-
libus dicit Aug^o. Demus deo
aliqud posse. 7 nos itelligere nō
posse. Potētia dei apparet in
mūdi initio. medio. ac fine. In
pn^o qdē qa res creauit de ni-
hilo. In medio at̄ qz res ne i ni-
hilo v̄tāt sua potētia continet.
In fine vō. qz mortuos mira ce-
leritate suscitabit. **A**ppet quo-
qz potētia dei i reb^o spūalib^o.
qz cū diabolus ptātem hēat in
nobis immutādi sensū 7 fāca-
siā. āgel^o at̄ hēt ptātē sup h^o 7
sup itellecū. Sol^o at̄ de^o n̄ so-
lū hēt ptātē sup tria p̄dicta. s3
ēt pōt mutare uolūtātē. Aug^o
dicit qz de^o nos p̄uenit ut uel-

limus. 7 subseq̄t ne frustra uel
limus. s3 de^o sit oipotēs. tñ nō
attribuūt ei acc^o culpabiles. ut
mētiri. 7 male uelle. nec p̄ales.
ut metuere 7 dolere. nec corpa-
les. ut comedere 7 dormire. nisi
forte trāsūptiue. nec acc^o incō-
ueniētes q̄ p̄nt eē triplir. p^o si
aliqud acc^o cōtradicit die potē-
tie. ut est facere maiorē se. 2° si
cōtradicit ei^o v̄itati. ut ē facer̄
aliqud siml̄ eē 7 nō eē. uel q̄ p̄te-
ritū sit futurū. 3° si contradicit
ei^o bōitati. ut dānare petrū. 7
saluar̄ Judā. **D**e his Anselm^o.
Qdlibet incōueniēs 7 minimū
ipossibile est apud deū. **H**orū
at̄ hec est rō. qz potētia dei cū
sit p̄fectissima. nec est de nihilo.
nec ē sub aliq^o. vñ nō potest
deficere peccādo. nec succūber̄
patiēdo. nec egere subsidiū in
aliqub^o querēdo. ac per hoc nec
culpabilia. nec penalia. nec ma-
terialia pōt. **D**icendū quoqz
qz de^o pōt oīa p̄ se. uel p̄ crea-
turā. illa dico oīa pōsse que s̄
potētie. hoc aut̄ iō dī. qz posse
peccare nō est potētie. s3 infir-
mitatis. deo aut̄ cōpetit p̄fctū
pōsse. 7 p̄fctū diuinū. de quo
Dio^o. Dñatio ē n̄ peio. ex. tm̄.
s3 oīuz pul. 7 bo. oīmoda 7 p̄fe-
cta possessio. firma 7 n̄ ualens
cadere fortitudo. **N**otādūz

g^o q^o q^o dā opatiōes attribuūt
deō s^z cālitatē. 7 nō s^z eēntiā.
ut comedere. currere. q^o dā s^m
essētiā. 7 nō s^m cālitatē. ut iu/
stificā. creare. q^o dā nec sic. nec
sic. ut peccare.

De v^tute miraculoy.

Cap.

.28.

QUonia p^o diuinā potētā
fiūt miracula. iō de mira
culis ē agēdū. Aug. at illō uo/
cat miraculū q^o q^o arduū. aut
isolitū supra spēs l^o factatē ad
mirātis apparet. Ad h^o q^o ali
qd sit miraculū q^o tuoz requirē
uel cōcurrūt. p^o ē q^o sit a deo.
2° q^o sit p^oter naturā. 3° q^o sit
euidēs. 4° q^o sit ad fidei cōro
borationē. vñ si aliqd istoz q^o
tuoz defuerit mirū dici pōt nō
miraculū. Nota q^o quedā s^t
supra naturā. q^o dā nō naturā. q^o
dā p^oter naturā. Supra naturā
sūt illa qb^o nō ē s^tle i^o nāta. nec i^o
potētia nāte. sicut ē v^ginē pe
re. Cōtra naturā s^t q^o fiūt usu
ōrio nāte. tñ ēmināt ad cōfor
mitatē nature. sicut ē ceci illu
miatio. s^z p^oter naturā s^t q^o fiunt
ordine s^tli nāte. nō tñ p^oter na
turā. ut i^o mutatōe v^gaz i^o serpē
tes. q^o illō potuiss^z fieri ordie
nāte p^oter lōgā putrefactōem. ut
p^oter ea q^o fiūt s^z rōel seinales.

v^otiū q^o nō fuit ibi opatio nāte
miraculū fuit. Res q^oz pdu
cit ab agēte s^tli successiue. hoc
attribuit nāte. 7 d^o nāte. q^oz
pducit ab agēte dissili i^o
stati. 7 hoc attribuit deo. 7 d^o
miraculū. Sciēdū q^o q^oz po
tētia aliq^o 7 ei^o act^o ē nāte.
sicut visus 7 uidere. q^oz potē
tia ē miraculosa. 7 act^o ei^o na
turalis. ut q^o cecus illuminat^o
uidet. quādoq^o utrūq^o est mi
raculosum. ut part^o uirginis.
Nota q^o miracula uel mira
fiūt quādoq^o in ente. ut statio
solis. 7 eius retrocessio. q^oz
fiunt in uegetabili. sicut quādo
uirga Aaron floruit. quādoq^o
in sensibili. sicut fuit in locutōe
asine Balaam. quādoq^o in ra
tionali. sicut fuit in ambulatōe
claudoz. audicione surdozum.
suscitatione mortuoz. in par
tu uirginis. Ut autem sciamus
quando aliquod miraculū fit.
Nota differentiam inter ra
tiones causales. seminales. et
naturales. quia ratio causalis
est potentia passua creature
absq^oz omni dispositiōe natu
re. ut solūmodo deus ex ea fa
ciat q^o vult. sicut fuit in par
tu v^ginis. 7 i^o talib^o simpl^o est
miraculū. Rō at seialis ē potē
tia passua nāte. s^z cū dispōne

remota sicut fuit. i. v. g. d. q. b. facti sunt serpentes. et h. o. factus fuit i. istati. natura aut fecit idem. s. n. nisi paulati p. loga putrefactione. v. n. p. q. ea q. fiunt fm. r. o. s. e. i. n. a. l. e. s. p. t. i. z. s. u. t. n. a. t. a. l. i. a. p. e. t. i. m. m. i. r. a. c. l. o. s. a. R. o. n. a. t. a. l. i. s. e. p. o. t. e. r. i. a. c. u. d. i. s. p. o. e. p. p. i. n. q. s. i. c. u. t. p. z. i. m. a. t. e. r. i. a. q. n. e. i. v. l. t. i. a. s. u. i. d. i. s. p. o. n. e. u. t. f. o. r. m. a. r. e. c. i. p. i. a. t. e. t. f. m. h. u. c. m. o. d. u. e. r. o. n. a. t. a. l. i. s. i. g. r. a. n. o. s. e. i. a. t. o. a. d. p. d. u. c. t. o. e. z. s. e. g. e. t. i. s. e. t. h. o. c. e. s. t. m. i. r. a. c. u. l. u. m.

De scia dei. Cap. 29.

Scit deus oia pntialiter et simul pfecte quoqz et i. mutabiliter. pntialiter dico. h. o. est ita limpide. ac si cuncta esset p. s. e. t. i. a. l. i. t. e. n. t. i. a. S. i. m. l. e. t. s. c. i. t. o. i. a. q. z. u. i. d. e. d. o. s. e. q. s. i. b. i. p. n. s. e. s. t. o. i. a. u. i. d. e. t. P. e. r. f. e. c. t. e. q. u. o. q. z. q. z. c. o. g. n. i. t. i. o. e. i. u. s. n. e. c. p. o. t. a. u. g. e. r. i. n. e. c. m. i. n. u. i. S. c. i. t. e. t. i. m. u. t. a. b. i. l. i. t. e. q. z. n. o. s. c. i. t. o. i. a. p. n. a. t. u. r. a. s. u. i. i. n. t. e. l. l. e. c. t. u. s. q. e. i. m. u. t. a. b. i. l. i. s. D. i. c. e. n. d. u. m. g. o. q. d. e. u. s. c. o. g. n. o. s. c. i. t. t. p. a. l. i. a. e. t. n. a. l. i. t. e. r. m. u. t. a. b. i. l. i. a. i. m. u. t. a. b. i. l. i. t. e. c. o. n. g. e. n. t. i. a. i. f. a. l. l. i. b. i. l. i. t. e. s. u. f. a. p. n. t. i. a. l. i. t. e. p. e. d. e. t. i. a. i. d. e. p. e. d. e. t. c. r. e. a. t. a. i. c. r. e. a. t. e. A. l. i. a. v. o. a. s. e. i. s. e. t. p. s. e. N. o. t. a. d. r. a. m. i. t. e. r. s. c. i. a. z. d. e. i. x. p. i. a. n. g. e. l. i. e. t. h. o. i. s. q. z. d. e. u. s. s. c. i. t. o. i. a. s. i. l. u. i. d. e. t. n. m. u. l. t. a. i. u. n. o. i. a. s. e. i. p. o. v. n. i. n. u. i. s. i. o. e. d. e. i. n. o. n. d. i. f. f. e. r. t. i. d. q. d. u. i. d. e. t. e. t. p. q. d. u. i. d. e. t. s. i. c. u. t. i. n.

hoie q. uidet p. oculus. q. z. uidet se p. se. et i. se uidet oia. **Christus** aut. fm. q. h. o. s. c. i. t. o. i. a. q. s. c. i. t. d. e. u. s. s. c. i. a. u. i. s. i. o. i. s. l. z. n. o. i. t. a. l. i. m. p. i. d. e. s. i. c. u. t. d. e. u. s. A. n. g. e. l. u. s. v. o. d. e. i. f. o. r. m. e. h. e. t. i. n. t. e. l. l. e. c. t. u. c. u. d. e. o. i. l. l. a. q. s. c. i. t. s. c. i. t. s. i. m. u. l. a. c. t. u. e. t. s. c. i. a. u. i. s. i. o. i. s. s. i. c. u. t. d. e. u. s. l. z. n. e. s. c. i. a. t. o. i. a. q. s. c. i. t. d. e. u. s. s. z. h. o. u. n. u. s. o. l. u. s. s. c. i. t. a. c. t. u. q. a. l. z. u. i. d. e. a. t. m. l. t. a. i. l. l. a. t. n. o. u. i. d. e. t. u. n. o. a. c. t. u. u. i. d. e. d. i. s. z. m. l. t. i. s. i. p. e. r. m. l. t. a. s. r. e. z. s. i. l. i. t. u. d. i. n. e. s. S. a. p. i. a. d. e. i. l. z. i. n. s. e. i. p. a. n. o. d. i. u. e. r. s. i. f. i. c. e. t. d. i. u. e. r. s. a. t. n. s. o. r. t. i. t. n. o. i. a. I. n. q. u. e. r. i. t. u. z. n. s. a. p. i. a. d. e. i. c. o. g. n. o. s. c. i. u. a. e. p. a. s. s. i. b. i. l. i. u. d. r. s. c. i. a. s. u. e. c. o. g. n. i. t. o. I. t. e. i. q. u. e. r. i. t. u. e. c. o. g. n. o. s. c. i. t. i. a. o. i. u. z. q. s. i. u. e. i. m. u. d. o. d. r. e. e. u. i. s. i. o. i. q. u. e. r. i. t. u. e. c. o. g. n. o. s. c. i. u. a. e. o. z. q. u. e. b. n. i. s. i. u. e. d. i. c. i. t. a. p. p. r. o. b. a. t. i. o. i. n. q. u. e. r. i. t. u. e. c. o. g. n. o. s. c. i. u. a. f. u. t. u. r. o. z. d. r. p. u. i. s. i. o. i. n. q. u. e. r. i. t. u. e. e. c. o. g. n. o. s. c. i. u. a. e. o. z. q. a. b. i. p. o. d. o. f. a. c. i. e. d. a. s. u. t. d. r. d. i. s. p. o. i. n. q. u. e. r. i. t. u. e. c. o. g. n. o. s. c. i. u. a. p. m. i. a. d. o. z. d. r. p. d. e. s. t. i. n. a. t. i. o. i. n. q. u. e. r. i. t. u. e. e. s. t. c. o. g. n. o. s. c. i. u. a. d. a. n. a. d. o. z. d. r. r. e. p. r. o. b. a. t. i. o. L. o. g. n. i. t. i. o. d. i. a. c. u. s. i. t. p. f. e. c. i. s. s. i. m. a. o. i. a. c. o. g. n. o. s. c. i. t. d. i. s. t. i. c. t. i. s. s. i. m. e. s. u. b. o. i. b. o. c. o. d. i. c. i. o. i. b. o. q. s. r. e. s. h. n. e. e. t. p. p. h. o. c. f. u. t. u. r. a. s. c. i. t. f. u. t. u. r. a. p. n. t. i. a. p. s. e. t. i. a. e. t. b. o. a. a. p. p. r. o. b. a. d. a. m. a. l. a. q. z. r. e. p. r. o. b. a. d. a. S. i. a. t. s. c. i. r. e. u. o. l. u. e. r. i. s. q. l. i. t. d. r. c. o. g. n. o. s. c. i. t. m. a. l. a. N. o. t. a. d. u. m. q. c. o. n. g. i. t. a. l. i. q. d. c. o. g. n. o. s. c. i. d. u. p. l. i. c. a. u. t. p. s. p. e. z. p. p. a.

aut p spēm alienā . P^o mō co-
gnoscit hitus . 2° mō puatio.
Itē pmo mō cognoscit lux . 2°
mō tenebre. Eodē mō dō ē q^o
p^o mō cognoscit bonuz . 2° mō
malū . s. p spēm oppositi hitus.
Nihil . n. ē malū . nisi bōi pu-
atio . vñ dō ē q^o deus cognoscit
bonū p unicu mediū . s. p ppaz
eēntiā . mala aut p duplex me-
diū . nā p eēntiā luaz cognoscit
hitū oppositū malitie . 7 illo hi
tu mediāte . ut ē in ipō deo co-
gnoscēte cognoscit defectū ei⁹ .
7 iō dī mala a lōge cognosce^r .
vñ psal . Et alta a lōge cogno-
scit . i. male .

De pdestinatōe . Cap. 30 .

Predestinatiois diffini-
tōes assignant ab Aug^o
quattuor . p^a ē . Predestinatio ē
p scia bñficioz dei . 2^a ē . Prede-
stinatio ē alie⁹ ad gliaz pordi-
natio . 3^a ē . Predestinatio ē p-
positū misendi . 4^a ē . Predesti-
natio ē ppatio grē i pñci . 7 glo-
rie i futuro . In p^a diffinitōne
notat dia cognitio . in 2ª elec-
tio . in 3ª uoluntas . in 4ª dire-
ctio i finē . Predestinatiois cā
efficiēs de⁹ ē qstū ad effectus
notatos in noie pdestinatiōis .
Materialis at cā ē ille q pde-
stinat . s. formalis ē mōus l or-
do pdestinatiois . qz p^o dat grā .

7 p^o hoc glia . Cā finalis ē du-
plex . s. ut sim⁹ facti 7 imactati
in respectu dei . Nota dīaz itē
hec q pōit Aug^o . s. uocatōez . iu-
stificatōem . pdestinatōez . 7 ma-
gnificatōem . Uocatō . n. retra-
hit a malo . Justificatō respicit
initiale bonū grē . Predestiatio
respicit grē bonū finale . Ad-
gnificatō vō ē bonū glie fute .
uel dicas q pdestinatio p grāz
gliaz ppat . Uocatō grām of-
fert . Justificatō illā cōfert . sed
magnificatō p grāz gloriā . ml⁹
tiplicat . Sciendū q duplex ē
actio in diuinis . sicut in natura-
libus . Una ponit aliqd in rē eē
ut calor ignis . Alia n . ut uisio .
7 sic uisio in diuinis ē duplex
actio . Alia nō . ut pdestinatio . q
nō ifert reb⁹ necessitatē . sicut
vbi grā . De⁹ scit si iste sit co-
mestur⁹ hodie . uel n . nihilom⁹
iste hz ptātē comedēdi . 7 ma-
nū ad os porrigēdi . qz si pde-
stinatio rebus necessitatē ipo-
neret multa sequerēt icōueniē-
tia . nā frustra pponerēt bōis
pñcia . 7 malis supplicia . Itē i-
iuste remunerarēt boni . 7 pu-
nirentur mali . Itē maloz no-
stroz deus auctor esset . Item
nec sperandi aliquid . nec sup-
plicandi ulla esset ratio . Item
euacuaretur libertas arbitrij

que se hēt ad utrūqz. Item nec bona facientes essent laudabiles. nec mala facientes uituperabiles. Sciendū tamē qd hō est duplex. Si deus preuidet hoc. hoc necessario eueniet. qd comunctis est uera. diuisim falsa. 7 est ibi necessitas consequētie. non consequentia. quia licet ibi sit hūdo. siue illatio unius categorice ad aliam. non tam necesse est qd ipsi termini sint actu. uerbi gratia. Si homo ē. animal est. necessitas est consequētie non consequētis. nam hoc potest non esse cum materia. tamen stabit. 7 de hoc habemus exemplū Boecij in libo de conso. Si aliquis uidet aliquē faciētē rotam. necesse ē qd iste faciat rotā. nec tñ uisus ei ē cā illi factōis. sic deus uidet mala illi opa. nec tñ ē cā qre male opet. vñ fieri si pūsu ē. Item bonū exemplū. Si aliqs hz oculū tāte pspicacitatis. ut uideret futura. nō ideo ligaret res ad euētū. Itē artifex i materia no dosa bñ uidet defectū effectū. nihil tñ ē tā effectū. Itē due sūt pagine libri uite. Una ē pntis iustie a qua pōt qs deheri. Alia ē dispōis eterne d q nullus delebit. Dñs est inf pdestinatōez 7 psciētā. qz pde-

stinatio est p̄cognitio bonorū cū cālitate eorū. sed p̄sciētia dicit p̄cognitionez maloz sine cālitate. que potius residet penes liberū arbitrium. Cū dñs a sanctis qz p̄destinatio orōibz adiuuat. nō est sic intelligēduz qz t̄pale causet eternū. s; hō qz tū ad effectū p̄destinatōis iuuat orō. s. qz tū ad gr̄as 7 gl̄iaz. qz fm illa bñ coopatur liberz arbitriū p̄destinatōi. vñ sicut d̄ aliquē saluādū p̄ndet. sic 7 modū quo saluari debeat. pp qd stultus est qd dicit. Uolo facere qd placuerit. qz si saluari debeo saluabor. uel si dānari dānabor. Sicut stultus esset infirmus qd diceret. Uolo comedere 7 bibere qd placuerit. qz si curari debeo curabor. uel si mori debeo moriar. sic. n. inutiles essent 7 medici 7 medicine. Sane si deus permittit liberū arbitrium qz se habeat ad utrūlibet in maluz cadere. hoc non permittit. nisi iuste. Rursum si per gratiam p̄ueniat nulli facit iniuriā. Cū ergo deus malos dānat 7 r̄probat operatur fm iustitiam. quando uero p̄destinat agit fm gratiam 7 misericordiam que non excludit iustitiam. Uoluntate autem p̄ma uult deus omnem hominē

saluum fieri inquatum homo est. Voluntate autem secunda non uult istum homines reprobum. inquantum ipse est talis. Voluntas igitur antecedens respicit ordinem nature in finez put a deo condita est. Voluntas uero cosequens respicit ordinem persone. prout est libero arbitrio suo. uel alieno in finem disposita. // Hec de realitate dicta sunt, sed logice loquendo cum saluatio hominis sit cotingens de necessitate de terminari non potest. qd enim potest esse et non esse cotingens non necessarium. sicut philosophus dicit in libro secundo prim. // Si uero queritur quare deus hunc predestinauit. siue elegit. et non illum. hoc inexplicabile est in hac uita mortali. Per hor enim exclamat apud Ro. O altitudo diuina sa. et s. dei. qd in co. sunt ui. et in. u. ei. Si enim dicimus qd reprobi repellunt gratiam. hoc uerum est. sed si essent predestinati non repellerent finaliter. unde Aug. libro de predestinatione sanctorum. Gratia inquit que occulte humanis cordibus attribuitur a nullo duro corde respuitur. ideo quippe tribuitur ut duritia cordium auferat.

De p̄scia et reprobatione.
Capitulum.

31.

Reprobatio est ut ait Aug. p̄scia iniquitatis quorundam et p̄pacio dānatiois eorūde. vñ nota qd i reprobatoe tria sunt. vñ e p̄scio iniquitatis ab etno. alterz obduratio. i. subtractio gr̄e i p̄nti. 3° e p̄pacio pene etne in futuro. // Si g^o querit vtz reprobatio heat caz ex pte hois: q̄stū ad p^o meritū hois n̄ e cā: q^o ad 2° cā e meritoria et effectiua. q^o ad 3° cā e meritoria. sz nō effectiua. ecōtra in p̄destinatōe sūt tria cōtraria. sz i h^o e d̄ra. quia p̄destinatio p̄parat gloriā fm beneplacitū. sed reprobatio p̄pat penā fm exigētā meritoz. // De obduratiōe sciēdū e qd trāslatiue d̄r fm similitudinē obdurationis i corporib^o. Duritiā at corporoz seqtur triplex p̄petas. p^o e inhabilitas ad suscipiēdū ip̄ssiones. 2° e stabilitas ad p̄manēdū in se. 3° est fortitudo ad resistēdum. His modis d̄r cor obdurari tripl̄r. Uno mō p̄ ibilitatē ad suscipiēdā gr̄as. 2° mō p̄ firmā adhesionē ad peccm. 3° mō p̄ rebellionē diuinaz inspirationum et mandatoz dei. vñ querendū est utrū p̄sciti a deo

possint demereri. et eōrio. Ad
 quō dō q̄ scia dei opat ad res
 creatas. sicut ars ad artificia.
 vñ sicut ars nō solū ē cogno-
 scitiua. s; etiā factiua eōz q̄ s;
 artē fiūt. eoz vō q̄ ab artis
 regulis deuiat est cognosciti-
 ua tm̄. ita et scia dei est cogno-
 scitiua et factiua oīum bonoz.
 maloz at̄ nō. siue pccōz q̄ sūt
 deuiatōnes quedā ab et̄na le-
 ge ipsius. Scia dei est cognosci-
 tiua tm̄. nō aut̄ cātina. et sic p̄
 q̄ boni q̄ p̄ gratiā iustificāt. n̄
 solū sūt ab et̄no cogniti a deo.
 s; etiā ad grām habedā. Pecca-
 tores aut̄ neq; iustificāt p̄ gra-
 tiā. nec sūt electi uel p̄ordinati
 a deo ad culpā. sed solū p̄sciti
 q̄ nō sūt gratiā h̄turi. sed sue
 nature relinquēdi. et q; n̄ oē agēs
 pōt ī id qd̄ est supra se natura
 sibi relicta nō pōt in actū me-
 ritorū. q̄ est supra facultatem
 natur̄. pōt at̄ in actū peccati q̄
 est demeritori. sicut et ī aliqd̄
 infra naturā humanā existēs.
 hō. n. peccādo dēscēdit a digni-
 tate sue nature. et sic p̄ q̄ pre-
 sciti p̄t demereri facilius q̄
 mereri.

De uoluntate dei. Cap. 32.

Uolūtas dei duplex est.
 Uolūtas signi et bñpla-
 citi. Uolūtas bñplaciti est du-

plex. s. antecedens. de hac uide
 supra caplo p̄xio. que sepe ex-
 pletur. et p̄ cōsequēs hec nūq;̄
 remanet inexplēta. Alia est uo-
 lūtas signi. et hec quīq;̄ remāet
 inexplēta. h̄mōi ratio est. q̄a
 uolūtas dei pōt sumi duplici-
 uel p̄prie. sic accipit uolūtas
 bñplaciti uel metaphozice. et sic
 accipit uolūtas signi. p̄mō
 d̄ de? aliqd̄ uelle. et hoc uelle
 ipse deus est. 2° mō metaphori-
 ce est ad modū uolētis se h̄re.
 et hoc uelle n̄ est deus. hec igit̄
 diuisio nō rei: s; uocis ē. sicut
 ira pōt dici. uel p̄prie mot? ire.
 uel metaphozice sig? ire. Uo-
 lūtas bñplaciti dei n̄s ē recta
 et effica. et irrep̄hēnsibilis. vñ
 q; ē recta. null? ē rect?. nisi cō-
 forme ei. Itē q; est effica. ni-
 hil sine illa pōt effici. nihil cō-
 tra illā pōt fieri. p̄ nullū pōt ī-
 pediri. Itē q; irrep̄hēnsibilis ē.
 nihil p̄cipit. aut p̄mittit. nisi iu-
 ste. nihil agit. aut consulit. nisi
 bene. Signa bñplaciti sūt qnq;
 .s. p̄ceptio. p̄hibitio. cōsiliū. p̄-
 missio. et opatio. quoz numer?
 sic accipit. Uolūtas diuina p̄-
 prie loq̄ndo. aut p̄ntiū. aut fu-
 turoz ē. Si r̄spectu p̄ntiū. aut
 id est bonuz. et sic ē ipletio. aut
 malū. et sic ē p̄missio. Si r̄specū
 futuroz sic ē triplex. aut ē mā

lū. 7 sic ē phibitiō. aut bonum
necessariū. 7 sic est pceptio. aut
bonū superrogatōis. 7 sic ē cō
siliū. Quōtra tria prima potest
aliquid fieri. qz se hnt ut i fieri.
sz cōtra duo ultima. s. pmissōes
7 opationē nihil pōt fieri. qz
se hnt ut in facto esse. 7 qd p
fectū est nō pōt non fieri. De
his signis nota qz pceptū dicit
obligationē ad faciendū bonū.
phibitiō dicit obligationē ad
uitandū malū. cōsiliū dicit do
ctrinā p quaz scimus qz id qd
cōsilit si fiat affert pmiū. si n̄
fiat affert supplicū. permissio
dicit puationē cōhibitiōis. 7 ē
signū diuine uolūtatis. nō re
spectu mali qd pmittit. sed re
spectu bōi qd ex malo pmissio
dī. Nō eim pmittit de^o malū
fieri. nisi ex se ipso aliquid bonū
eliciat. ut pz in tētationib⁹ dia
boli que p sunt multipl^r scis.
Preterea si nō esset malū nō
esset in bono pulchritudo. nisi
absoluta. Nūc vō pp cōpati
onē ad malū darius elucescit.
Opatio notat factionē in re p
quā refert creatura ad creato
rem. De cōformitate uolūta
tis nostre ad deū sciendū est qz
duplex est cōformitas. s. ppor
tōis. 7 pportionalitatis. Prio
mō est cōformitas uolūtatur i

se fm rōem eēntie. 7 sic ē ipossi
bile. hoc mō. qz finiti ad infini
tū nulla est pportio. 2° mō ē
cōformitas que est fm sūb^o se
hēre qd fieri pōt. possibile ē. n.
idē uolūtū esse. al utrobiz. ut
.s. hō uelit id qd de^o fm uelle.
quo uult nos uelle deus. qd si
humane attēdim⁹ in forma uo
lendi. tūc si uolum⁹ hēre mer
cedē nri⁹ corpis oz qz semp cō
formemur ei in forma uolēdi.
Si aut querit utrū absolute te
neamur. vñ dū est qz cōformi
tas est quedā in actu ad quaz
nō tenemur. nisi habita chari
te. 7 nec tūc nisi p tpe 7 loco.
ut qñ qs cogitat dei uitatē .s.
articulos fidei tenet credere.
qñ cogitat dei bonitatē tenet
diligere. Est alia cōformitas i
habitu ad quā nō tenet qs. ni
si qñ actu dei bonitatē recōgi
tat. qz tūc tenet se ad charita
tē dei ppare. De cōformitate
āt i uolito sciendū qz uoluntate
sensualitatis n̄ tenemur confor
mari uolūtati diē. nec i uolito
nec i forma uolēdi. Uoluntas
sensualitatis tm̄ ē aīantia. vñ qz
tū ad h^o nos hac uolūtate nō
peccarem⁹. si rō huic uolūtati
iuncta n̄ foret. c^o ē altitatē re
pmere. sz uolūtate rōis delibe
ratiua tenemur deo pformari

in uolito qđ cōstat nobis deū
absolute uelle. ut salutē nr̄am.
uel cōgruit nobis uelle. Si vō
nō cōgruit nobis q̄uis bonuz
sit i se n̄ vult de⁹ id nos uelle.
vñ h⁹ n̄ tenemur uelle. nisi in-
q̄tū est uolūtū a deo. vñ si scio
deū uelle mortē p̄is mei. tamē
possum uita uelle ⁊ laborare ad
hoc. q̄a nō vult deus uelle me
p̄i meo cōtrariū. Itē uolūtate
cōditōata nō tenemur deo cō-
formari. ut qñ pluit uellem⁹ q̄
n̄ plueret si de⁹ uellet. q̄ uolē-
do cōditōalit̄ n̄ discordamus a
uolūtate dei. q̄ h⁹ nō est uelle
simpliciter. Itē id qđ de⁹ n̄ uult
simpliciter ⁊ absolute. ut sn̄iaz cō-
minatōis quā aliquñ mutat qñ
merita mutat n̄ tenemur uelle.
Cōformitas diē uoluntatis
q̄drupl̄r pōt cōsiderari s̄z h̄i-
tudine q̄tuor cāz. p̄o s̄m cām
materialē. ut qñ idē ē uolūtū qđ
se h̄z ut materia circa quaz est
act⁹ uolūtatis. ⁊ iō ista cōformi-
tas ē s̄z qđ tm̄. ⁊ n̄ simpliciter. q̄a
eē simpliciter n̄ ē a materia l̄ forma.
2⁹ mō accipit̄ cōformitas s̄m
cāz efficiētē. sicut qñ aliqui uult
h⁹ qđ de⁹ uult eū uelle. q̄ de⁹
h̄ac uolūtate in eo facit. De⁹
n̄. unāquāqz uolūtate in bonū
ordiat. ⁊ hoc uult nos uelle.
3⁹ s̄m cām finalē. ut qñ q̄s in

gloriā dei sua facta ordiat. pp
quā ⁊ de⁹ facit oīa. ⁊ i his duo-
bus eēntialit̄ oīs cōformitas
cōsistit. 4⁹ s̄m cām formalē. ut
s̄. ex charitate uelit q̄s quod
uult. sicut ⁊ deus ex charitate
uult oīa. ⁊ i isto cōsistit p̄fectio
cōformitatis. ut. s̄. act⁹ uolūta-
tis nr̄e tāto sit uolūtati diuine
cōformior q̄to ē melior ⁊ p̄fe-
ctior. Ex p̄dictis collige q̄ p̄-
fecta seu cōpleta cōformitas ad
deū cōprehēdit quattuor. p̄o
ut uelim⁹ qđ deus uult. 2⁹ ut
uelim⁹ qđ uult nos uelle. 3⁹ ut
uelim⁹ pp qđ uult. 4⁹ ut ueli-
mus eo mō quo uult. Sed cō-
formitas nō plena est tripliciter.
p̄o si cōformat q̄s deo in uoli-
to tm̄. sicut ⁊ iudei conformes
erāt deo in morte xp̄i. 2⁹ si cō-
formet q̄s i uolito ⁊ i fine. s̄z n̄
i mō. ut qñ qđ n̄ sit ex charita-
te. 3⁹ qñ q̄s cōformat i uolito
⁊ i mō. s̄z n̄ i fine. ut cū ad aliū
bonū finē tm̄ retorq̄at itētio.

De iustitia dei.

Cap. 33.

Iustitia di trib⁹ mōis lu-
mit. p̄o mō qñ redditur
aliqui qđ meruit. 2⁹ mō qñ p̄-
missū soluit. 3⁹ mō qñ ip̄fectū
p̄ficiat. p̄o mō remuneratio bo-
noz ⁊ punitio reprobōz ē op̄-
iustie. 2⁹ mō icarnatio xp̄i op̄

Et iustie. qz pmissu fuit hoc per
pphetal. 3° mo dr opus iustie
qn de peccores iustificat cu se
ad gram hilitat. faciedo qd in
se e. Nota qz i oib opib di
iuenit iustia 7 misericordia. sz iu
sticia qnqs e occulta. 7 misicor
dia manifesta. ut i iustificatioe
impij. 7 i p^o aduetu xpi. Aliqn
e ecortatio. s. apra iustia. 7 occl
ta misericordia. ut i punicioe p
uuloz sine baprisma dcedetu.
7 i 2° aduetu xpi. Ali utruqs
e occultu. ut in tribulatioe quo
rudā. licet iustoz inocetu. sicut
fuit i Job 7 i ifirmatib^o pu
loz. Aliqn veruqs e apu. ut i
remuneratioe iustoz. 7 dānati
one reproboz. qz illos remu
nerat supra meritū. 7 istos pu
nit citra cōdignū. qd est mis
ericordie. sed utrisqs retribuit
fm merita. hoc est bonis bōa.
7 malis mala. qd est iustie. Si
uis scire q iustia puniatur hō
p peccato momēaneo eterna
liter. vide pmo auctates Isaic.
Uermis eoz nō moiet. 7 ignis
eoz nō extinguetur. psal. Ibūt
in pgenies patz suoz. 7 usqs i
eter nū n̄ uidebūt lum. Math.
Ite maledicti in igne eternum.
Apoca. Ascendit fumus eorum
in secula seculoz. Ite Grego.
in 4° dialogozū. Si deus plus

non attenderet eoz qz facta. i
iusta posset dici talis iustitia.
S3 qz de^o intuetur eoz. iustum
est ut sine fine puniatur q nū
qz uelent uiuere sine peccato.
Rōibns idem ostēditur. qz. n.
hō peccauit in suo eterno. me
rito punietur i eterno dei. Itē
materia ignis est eterna. s. ma
cula peccati. ergo 7 pena. Item
peccm e cōtra illuz q est ifin^o.
ergo pēa debet esse ifinita. sed
hoc nō potest esse acerbitate.
vñ oportet qz fiat diurnita
te. Item cū homo peccat errat
in infinitū quodāmo. rōnālis.
irascibilis. 7 concupiscibilis qn
finitū pponit infinito. illa qdē
iudicando. ista adherēdo. 7 ul
tima appetendo. vnde cōgrue
debet esse pena infinita. Item
mala uoluntas reproboz eter
na est. ergo 7 pena. Item ostē
ditur exemplis. quia uenditio
momentanea dat ius possidē
di perpetuum. uel vulneratio
momentanea cicatricem infert
perpetuam. Item casus in fo
ueam temporalis est deiectio
perpetua. Item effossio oculo
rum temporalis est. 7 cecitate
operatur perpetuam. Item cri
men lese maestatis tpale. e ser
uitus ppetua. Itē potio ueneni
momentanea mortē opat ppetuā

Dicit Aug⁹ q^d reddit de⁹ ma
la p^{ro} malis. hoc est penā p^{ro} pec
catis. p^{ro} iustitia. q^{ia} iust⁹ est. uel
reddit bonū pro malis. hoc est
grām iniustis. q^{ia} bon⁹ est. uel
reddit bona pro bonis. hoc est
grām pro grā q^{ia} iust⁹ 7 bon⁹
est. nūq^{uam} reddit mala p^{ro} bonis.
q^{ia} iniustus nō est. Aliqs pu
nit in p^{re}nti p^{ro} seipsū. ut pec
catū p^{re}teritū in eo purget. Jo.
Ecce sanus fact⁹ es. uade 7 ā.
no. pec. 7c. Itē ut p^{ro} peccatū
p^{ro}petuo crucies. tā hic q^{uam} in fu
turo. Ex⁹ hēs de Herode et
de Anchioco. Itē ut culpa de
clinetur. ut in Paulo. q^{ui} cecat⁹
fuit p^{ro}secutor. ut post illumina
ret medicus p^{ro}dicator. Ad cor.
Ne magnitudo re. ex. me. 7c.
Itē ut gloria in futuro detur.
Actuū. Oportet nos p^{ro} multas
tri. ic. 7c. In p^{ri}mis duab⁹ cau
sis exercet de⁹ iustitiā. in dua
bus sequētib⁹ misericordiā. 1°
punit q^{ui}s p^{ro}pter deuz. s. ut glo
rificetur. Jo. Neq^{ue} hic pecca
uit. neq^{ue} p^{ro}pter eius 7c. 6° pu
nitur q^{ui}s p^{ro}pter p^{ro}ximū. s. ut
edificetur. sic fuit punit⁹ Tho
bias. ut alijs daretur ex⁹ pa
tientie. sic punit⁹ etiā inocētes
pueri. ne uideat inconueniens
peccatorib⁹ si q^{uam}q^{ue} tribulant.
Iusto dei iudicio punit⁹ q^{ui} uel

cessis abutitur. ut Adaz. uel
cessa rape conāt. ut lucifer.

De misericordia dei.

Cap. 34.

Misericordia fm ethimo
logiā dicit⁹ trib⁹ modis.
Primo dicitur misericordia q^{uasi}
miseriam cordis diuidens. si
cut dicitur i auctoritate. Teli
nō indigent misericordia. quia
in eis nulla est miseria. secūdu
hunc modū miseria solum mō
est in terra. 2° mō d^{icitur} q^{uasi} mit
tens seorsū cordis rigorē. sicut
accipit⁹ ibi. Misericordia 7 ueri
tas obuauerūt sibi. nā uentus
p^{ro} rigorē p^{ro}cedit. sed misericor
dia hūc rigorē tēperat remu
nerans supra meritū. 7 puniēs
citra cōdignū. sic est misericor
dia etiam in inferno. 3° mō d^{icitur}
misericordia quasi mira suau
tas rigans corda. sic misericor
dia maxime est in celo. 13 deus
sic iustus. sicut 7 misericors. tñ
d^{icitur} ei p^{ro}priū esse misereri. poti⁹
q^{uam} esse iustū. q^{ia} nihil requiritur
ad cōplēdū opus misericordie.
nisi uolūtas eius. sed ad cōplē
dū opus iusticie requirit etiam
aliquid ex pte hoīs. exigentia
s. meritoz. Misericordia dei
p^{ro} in effectib⁹ diuinorū bñfici
orū. dat. n. reis ueniā dimittē
do tā peccati reatus q^{uam} peccati

sequelas. de quibus duobus psalmis.
 Qui propicius omnibus iniquitatibus
 tuis. quo ad primum. Qui sanat
 omnes infirmitates tuas. quo ad secundum.
 Item largitur iustis gratiam. dando
 virtutis habitum. et virtutis motum.
 ut per primum faciat hominem deo
 gratum. ac uita eterna dignum. sed
 per secundum augeat ei meritum. De
 his duobus psalmis. Qui coronat
 te in misericordia. quo ad primum.
 et misericordibus. quo ad secundum. et loquitur
 de corona gratie. Item refert factis
 gloriis. et hoc dupliciter. quia nunc in
 spe. et tunc in re. De his psalmis.
 Qui replet in bonis desiderium
 tuum. quo ad primum. Renouabis ut
 aquile iuuentus tua. quo ad secundum.
 Item ex misericordia deus patienter
 expectat peccatores. benigne re-
 uocat. ulcisci dissimulat. et mul-
 tis periculis liberat. gratiam libe-
 raliter donat. datam multipli-
 cat. multiplicatam conseruat. con-
 seruatam in celo premit. Item ex
 misericordia deus peccatorem ad se
 redeuntem hilariter suscipit. ad pe-
 nitendum cor emoluit. offensam cito
 remittit. iniurie post remissio-
 nem non meminit. Item ex misericor-
 dia dat deus aduersa. ut peccatum
 purget. dat prospera. ut ad a-
 morem prouocet. dat sacramenta:
 ut meritum cumulet. dat precepta
 ut primo ditet. Item ex misericor-

dia errantes ad se reducit. eun-
 tes ad se conducit. cadentes eri-
 git. stantes tenere non desinit. pro-
 ueniētes in gloriam introducit.

¶ Explicit liber primus. In-
 cipunt Capitula secundi libri.

De ipsa reze creatioe. Cap. i.	
De distinctioe creaturarum in generali.	2
De distinctioe orbium tam celestium quam elementorum.	3
De natura celorum et superiorum corporum.	4
De natura stellarum in celo.	5
De luce.	6
De planetis in specie.	7
De natura quattuor elementorum.	8
De ipsiis aeris.	9
De tepore.	10
De angelis.	11
De distinctione celestium hierar- chiarum.	12
De proprietatibus angelorum in comuni.	13
De proprietatibus et officiis an- gelorum in comuni. et singu- lorum ordinum.	14
De cognitione et motu angelo- rum.	15
De prelatioe angelorum.	16
De confirmatioe angelorum.	17
De custodia angelorum.	18
De locutioe angelorum.	19

De spaliū noib' āgeloz.	20	De rōe ⁊ ptibus eius.	48
De casu angeli.	21	De uolūtate.	49
De speciali casu.	22	De anime motiuis.	50
De locali casu.	23	De synderesi.	51
De restauracione ruine ange- lorum.	24	De conscientia.	52
Quare pccm̄ diaboli sit irre- missibile.	25	De operibus anime.	53
De ppetatib' demonū.	26	De quātitate anime.	54
De malitia diaboli ḡ. nos.	27	De imortalitate anime.	55
De lucifero spaliū.	28	De libero arbitrio.	56
Quid sit anima secūdu diffi- nitionem.	29	De natura corpis hūani.	57
Quid sit anima fm̄ rem.	30	De phisonomia.	58
Quid sit aīa fm̄ nomē.	31	De regulis generalis phiso- nomie.	59
De triplici anima.	32	De toto homine.	60
De potētia aīe uegetatiue.	33	De ppetatibus hominis.	61
De potētis aīe apprehensi- uis.	34	De p̄mis parentibus.	62
De sēsib' pticularib'.	35	De p̄ceptis Ade datis.	63
De sensu cōmuni.	36	De paradiso.	64
De ui imaginatiua.	37	De casu primi hominis.	65
De ui extimatiua.	38	De ordine tentationis in no- bis.	66
De fantasia.	39		
De memoria.	40	De ipsa rerum creatione. Capitulū p̄mū.	
De ui sēsibili motiua.	41		
De potētis aīe rōalis.	42		
De diuisione potētiaz.	43		
De differētis potētiaz ipsi- anime.	44	U mmē bonita- tis triplex efflu- xio ē. s. p. gnati- onē. p. spiratōs. ⁊ p. creationem.	
De mō cognoscēdi.	45		
De intellectu agente ⁊ possi- bili.	46	Due priorēs emanatōes sūt ab eterno. 3 ^a est de patre. de qua nunc est agendū. Inter creare.	
De intellectu speculatiuo et practico.	47		

48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66

generare. et facere differentia est. quia res de nihilo existit in esse per creationem. sed exit in esse de aliquo per factionem. quia facere est operari de aliena materia. sed de substantia exit in esse per generationem. Deus est rex triplex causa. scilicet efficiens. exemplaris. et finalis. sed nullo modo materialis. Inter operari dei. et creare dicitur est. quia deus operatur in instanti. angelus autem repetit. scilicet natura paulatim. Preterea rex principia sunt a deo. et immediate. effectus uero consequentes sunt ab ipso mediante natura. nihil autem est a deo immediate tantum. Circa mundi creationem quattuor erant errores. Quidam dicebant mundum eternum. Alii dicebant mundum quod factus. scilicet habuisse materiale principium. et non esse de nihilo. Alii dicebant deum superiores creaturas per se produxisse. sed inferiores per ministerium angelorum. Alii ponebant duo principia sicut manichei. unum. scilicet summe bonum. et aliud summe malum. dicentes incorruptibilia esse a bono principio. corruptibilia a malo. Hos omnes errores excludit Moyses. primum cum dicit. In principio. 2° ibi Creauit. 3° quoniam dicit. deus. 4° cum sequitur. Celum et terram. Tenendum est quod deus omnia simul creauit. nec aliquid nouam speciem. postmodum

addidit quod prius non fecerit. uel in se. uel in suo simili. ut hominum animas. uel in ratione seminali. sicut patet in his que naturaliter introducuntur in esse. et hoc est quod dicitur deum die septima quiescisse non quidem a labore. uel ab opere. sed a nouarum specierum conditione. De operibus uero sex dierum dicunt quidam nunquam in illis debere intelligi ordinem temporis. sed nature. quia dicunt omnia simul tempore fuisse facta. creata. et disposita. ac in suis speciebus distincta. Alii dicunt omnia simul creata in materia. scilicet non in tali forma sicut in diebus sequentibus receperunt. et hec opinio magis sequitur ultimam litteram. sed prima magis sequitur rationem. Deus enim dupliciter operatur. aliquid namque facit mediante natura. et hec fiunt successiue. aliqua facit per se immediate. ut creare. peccata dimittere. gratiam infundere. et huiusmodi. et talia fiunt incontinenti. et perfecte. et complete. Cum ergo deus primordialis res non produxerit mediante natura scilicet immediate. et per se uel quod in instanti fecerit eas perfectas. et completas. tam in materia quam

in forma. Quae sunt quattuor.
he primitiue rez creature. Ele-
lum empireum. angeli. materia
mundi. et tempus.

**De distinctione creaturarum
in generali.** Cap. 2.

Quatuor mundi triplex
est. scilicet corporalis tantum. ut
elementa. spiritualis tantum. ut an-
gelus. composita tantum ex his.
ut homo. Corporal quoque na-
tura distinguitur in corpora lu-
cida. ut sidera. et opaca. ut ter-
ra et metalla. et huiusmodi. atque
spicua. siue diaphana. ut aer et
aqua. Creature quedam secundum
Gregorium habent esse tantum. ut la-
pides. quedam uiuere. ut arbo-
res. quedam sentire. ut animalia. que-
dam intelligere. ut homines et an-
geli. Distinguitur autem mundus tri-
plex. scilicet architypus. id est deus. et deus
ab archos quod est princeps. et ty-
pus quod est figura. id est principalis
figura. quia ipse est exemplar mundi
sensibilis. Itaque est mundus qui dicitur ma-
crocosmus. id est maior mundus. ut
est iste mundus sensibilis. Itaque est mu-
dus qui dicitur microcosmus. id est minor
mundus. ut est homo. De his tribus
Iob. In mundo erat. ecce primus.
Et mundus per ipsum factus est. ecce
secundus. Et mundus enim non cogno-
uit. ecce tertius. Differentia est
inter elementum et elementatum. et quintas

essentia. Elementum est primum compositum
lium. et non compositum. unde nec terra
nec aqua. nec aer. nec ignis par-
tium elementum est. et simplex apud nos.
quia inter se inuicem ista commiscetur. et
maxime in ea parte ubi se contingunt.
Elementatum est quolibet corpus
compositum ex quattuor elementis.
Secundum essentiam est corpus per se diffe-
rens ab omnibus elementis. et elemente-
tatis. tantum in materia quam in forma.
tantum in natura quam in uirtute non habens
in se contrarietatem. unde nec carum
corruptio. Opera sex dierum
putat Moyses distinguit mortu-
liter sic habentur. Signat enim re-
creatio de nihilo ipsius iustifica-
tionem. Firmamenti operatio. boni
propositi confirmatio. Aquarum
congregatio cordis adunatio.
Siderum perfectio. exemplum bone
operationis. Piscium et auium forma-
tio status actus et contemplationis.
Iherosolimitana plasmatio rectitudinem
intentionis. Post hoc uero sequitur
septima dies eternitatis. scilicet re-
quies. Est locus summus. id est ce-
lum ubi sola letitia. et est infimus. id est
infernum. ubi sola tristitia. et est
medius. id est mundus in quo sunt
summa speranda. et infima metuenda.
Diabolus igitur a summo cor-
ruit. et in infimum detrusus est.
quia repandus non erat. Iherosolimitana uero
a summo non cecidit. et in medio

collocat^o est ut esset ei loc^o q^o
ascēderet per iustitiā. uel descē
deret p culpā. Itē Ugo de scō
vic. dicit q^o est aliq^o loc^o in q^o
solū 7 sūmū bonū est. s. celū. ali
q^o in quo solū 7 sūmū maluz ē
.s. infern^o. aliq^o in quo solum
malū est. sed nō sūmū. s. purga
toriū. aliq^o in quo bonū 7 ma
lū est. sed neutrū sūmū. s. mūd^o
iste.

**De distinctōe orbū tā cele
stiu q^o eloz. Cap. 3**
COrporalis mūdi machi
na tota cōsistit in duo
bus. s. in natura celesti. 7 in natura
elemētali. Celestis at̄ distinguit̄
in tres celos pncipales. s. i celū
cristalinū. 7 empireū. 7 firma
mētū. Intra firmamētū q^o est
celū stellatū cōtinent. 7. orbes
planetaz. q^o sūt. Saturn^o. Jup
piter. Mars. Sol. Ven^o. Mer
curi^o. Luna. noīe at̄ celi cristali
ni. siue aquei. intelligit̄ illa ps
materie pme. q^o s^o p hū forma
ta est in duos orbes. quoz p^o
est p^o mobile. Istoz orbū na
tura ē q^o oēs mouēt. excepto
empireo q^o getū est. Natura
vō elemētals in q̄tuor speras
pncipales distinguit̄. s. Ignis.
Aeris. Terre. 7 Aque. Spera
ignis tria habet int̄restritia. s.
supremuz. q^o uocat̄ igneum. 7

mediū. 7 ifimū. q^o uocat̄ olym
piū. Similit̄ aer tria hēt int̄re
stritia. s. supremuz q^o uocatur
ethereū. 7 mediū. ac ifimū. q^o
uocat̄ aereū. 7 in supremo ē ca
lor 7 lux pp solis ppingtatē.
Similit̄ est in ifimo .s. pp radi
ozū repcussione a terra. In me
dio at̄ int̄restritia ad q^o nō p
tingere pōt repcussio radiōz ū
est frigiditas 7 obscuritas. in
ibi dñr hītare demones q^o de
trusi sūt in hūc aerē caligino
sum. Ibi etiā fiūt tēpestates. to
nitrua. grādo. niuel. 7 silia. Ex
his collige septē orbes terraz
7 aquā abiētes q^o oēs pnt uoca
ri celi. Istos at̄ excellit̄ celū tri
nitatis ipē de^o q^o ē i oib^o 7 sup
oia. **Distātia dictoz orbū 7**
planetaz hec est. A terra usq^o
ad lunam sūt miliaria. 15625.
hec sūt stadia. 1260. A luna usq^o
ad Mercurium sunt miliaria.
7912. 7 semisse. A Mercurio
usq^o ad Venerē tātūde. A ve
nere usq^o ad Solē sūt. 24433.
A Sole usq^o ad Martē. sūt mi
liaria. 15625. A marte usq^o ad
Jouē. 6812. A Joue usq^o ad Sa
turnum tātūdem. A Saturno
usq^o ad firmamētum. 24427.
Ex his colligitur q^o a terra
usq^o ad celum stellaz sunt mi
liaria. 19375.

De natura celoz 7 supnorū
corpoz.

Lap. 4.

Celū est corpus purū na-
tura simplicissimū. essen-
tia subtilissimū. icorruptibili-
tate solidissimū. q̄ntitate maxi-
mū. qualitate lucidū. dyapha-
nitate p̄spiciū. materia purissi-
mū. figura spericū. situ locali
supmū. āplitudine creaturaz ī
se aliquaz cōtētiū. Iste pprie-
tates tā celo cōueniūt ēpireo.
q̄z p̄mo mobili. Sed p̄ hoc ē
celū empireū a motu est ex̄neū
brōz spiritū hīta culū spālīf
sedes nūcupat. Celo aut crista-
lino cōuenit spālīter qd̄ ē mo-
tu uelocissimū. ac in inferiora
v̄tutis influxiū. Eodē mō di-
cēdū est de firmamēto q̄ plu-
rime sibi cōueniūt de p̄petati-
bus supradictis. 7 insup ē aq̄z
diuisiū ac stellis decoratum.
Corpa celestia diuidūt in lu-
cētia. 7 n̄ lucētia. et dyaphana.
Nā corpus lucēs ē sol. q̄ solus
inter sydera lucet. Sed nō lu-
cētia sūt cetera stelle 7 planete
que lumen suū a sole mutuānt.
Corpa v̄o dyaphana sunt oēs
sper̄ celestes. Itē sper̄ celestes
cū mouēt n̄ mutāt locū. s̄z mo-
uēt in locis suis. Supiora in-
fluūt in inferiora v̄tutē moti-

uā. uegetatiuā. sēficiuā. ac oīuz
gnabiliū p̄ductiuā. Itē s̄z ca-
reant q̄lītatib⁹ elemētarib⁹. nō
eīm sūt calida uel frigida. sicca
uel humida. tñ non influūt sup
libez arbitriū. nec hnt v̄tutem
imutādi hoīs uolūtātē. s̄z bene
imutent atqz disponāt cōple-
xionē hominis aliqñ que uolū-
tatē nō hnt cogere. sed magis
7 min⁹ in diuersis hoīb⁹ in-
clinare. Opant quoqz corpora
supiora distinctiuā cognōdem
diez s̄z lumē solis 7 distinctōz
mēsiū s̄m lumen lune. ac distin-
ctiōnē ānoz s̄m motuz solis in
aliquo circulo atqz distinctōez
tēpoz s̄m uariāz cursū plane-
taz distātiā 7 cursū ascēsum 7
descēsum retrogradationē et
statū. Circulus quidē ē ī spe-
ra intersequēs eq̄noctiū q̄ in-
tersecat ab eodē in duas ptes
equales. 7 una medietas decli-
nat v̄sus septētrionē. alia uer-
sus austrū. 7 dicit ille circulus
zodiacus. a zoi qd̄ est vita. nā
s̄z motū planetaz sub illa oīs
uita sub rebus inferiorib⁹ est.
uel dicitur a zodiacus qd̄ ē aīal.
quia cum diuidatur in. 12. ptes
equales. quelibet pars appel-
latur signū. 7 habet nomē spe-
ciale a nomine animalis p̄pter
pprietatem aliquam cōueniē-

tem tam ipsi q̄s animali. uel pp
dispositionē stellaz sitaz in il
lis partibus ad modū anima
lis. Iste uero circulus dicitur
latine signifer. quia fert signa
uel q̄a diuiditur in ea. Ab Ari
stotele uero in hoc de genera
tione dicitur circulus obliquus.
ubi dicit q̄ fm accessum ⁊ re
cessum solis in obliquo circu
lo fiunt generationes ⁊ corru
ptiones in rebus. Nomina v̄o
signozum. ⁊ ordinatio. ⁊ nume
rus in his versibus notat̄.

Sunt aries. taurus. gemini.
cancer. leo. uirgo.

Libra q̄. scorpius. architenens
caper. amphora. piscis.

De natura stellaz in cōi.

Lap^o. .s.

 Zelle sup̄reme in firma
mēto figūtur. ⁊ cum illo
temp mouēt. materia sunt pu
rissime. figura sperice. q̄sitate
magne. apparentia parue. qua
litate lucide. radioz diffusue.
rez inferiorz ḡnatiue. a sole il
lumiatiōē receptiue. tenebra
rum expulsue. q̄sto nox obscu
rior. tāto plus sui manifestati
ue in p̄ntia solis sui occultati
ue. tēpestatiue ⁊ serenitatis cōci
tatiue. viarum nauigantiū di
rectiue q̄sto soli coniunctiōes.

tanto in cōi lucidiores. sed sin
gule minus apparentes. ut p̄z
in galacia claritate. quātitate.
differunt. ac vtute. Galinatia
ē mltitudo puaz stellaz q̄si cō
tiguaz illi loco orbis ubi diffū
dicitur lumen solis. Fit aut̄ ecl
psis cum se soli luna subnectit.
vt tenebras efficiat. Nota q̄
omnes stelle eclipfantur. ⁊ h̄o
uel a seipsis. uel a terra. uel a
planetis. Planete enim dicunt̄
quādoq̄ retrogradi. quādoq̄
progressiui. quādoq̄ statio
narij. prout in eclipfibus suis
diuersimode mouentur. Pla
nete sunt sydera inter celum ⁊
terram errantia. firmamento
contrariū cursum agentia. cur
su quem habent ab influxu p̄
mi mobilis mouentur directe.
sed cursu proprio mouent̄ ob
lique nō simulant. singuli suos
colores ⁊ circulos habent. ⁊ ta
men circulos alioz ingrediūt.
⁊ istorū participāt qualitate.
cum sole iterantes occultātur.
quanto terre propinquiores.
tanto circulos habēt minores.
quanto sunt altiores. tāto cur
sus eorum naturalis undetur
esse tardior. Corpora eorum
nō sunt lucida. uel p̄spicua. sed
opaca. Alioquin nō eclipfarēt̄
se inuicē. Not^o p̄mi mobilis. s.

nouē sperē ab oriēte in occidēte rediēs itēz in oriēte dī rōa lis ad silitudinē mot^o rōnis in microcosmo qñ sit cōsideratō a creatore p creaturas rediēs in cratore. ⁊ ibi sistēdo. Scōs mot^o firmamētū ⁊ planetarū ē huic cōtrarī ab occidēte ī oriētē rediēs in occidētes. q dicit irrōalis. siue sensualis ad similitudinē microcosmi q ē a corruptib^o ad creatore. ⁊ itēz rediēs ad corruptibilia.

De luce.

Cap. 6.

Lux ē ut ait phīs actus lucidi. s3 qd lucidū. Un sciēdū est q lux est q̄litas actiua corpis luminosi. sicut calor ignis. Lux quoq3 dat eē intellectuāle corporib^o uel colorib^o. sicut intellect^o agēs fātasmatis dat esse intellectuāle. Ipsa est mediū deferēs oīa q̄ a celo in nos descēdunt. Ipsa quoq3 mutuāt corpus nō lucēs a lucido. Ipsa est fm phīm celi purpura. maleficioz inimica. nauigātū directio. ocul^o noctis. facies omniuz rerum. Lux ut ait Aug^o. rectū hēt incessū. vt nullo mō incedat p curuū. hec oībus reb^o ⁊ decorem tribuit. ⁊ absq3 illa cūcta sunt ignota. et abscondita. Notus eim eius est subit^o. q3 sine mora replet oīa.

Hec in superficie est corpis umbrati nō se pfūdīt nisi in corpe dyaphano. vñ s3 corpis grossitudinē uel subtilitatē magis et min^o picipat. Lux eim sine sui diminutōe ubiq3 se diffundit. Plēs pprietates lucis habes infra de sole que illi cōueniūt inq̄tū lucet. Sciēdū est q lux uocat in corpe luōso lux. s3 lumen put ē cōicās alijs.

De planetis in spe. Cap. 7.

Saturn^o est a nobis rmo tiffim^o frigid^o ⁊ siccus. hoc itelligas in effectu sicut in alijs planetis. Ex uicinitate ei^o calor solis remittit. Ex cōiunctōe eius cū Joue clar^o efficit. cū naturalit^o sit palidus nocuus est. Ipso dñante tāta h3 vtutē ut si ifluat in iferiora. fetus nascit mortificat^o aut debilis. Plus nocet retrocedēdo q̄ pcedēdo. Notat in quolz signo. 30. mētib^o. ex quo seq̄ q3 cursū suū cōplet. s. 30. ānis. Jupiter est clarus. ⁊ q̄si ad instar lactis candidus in qualitatib^o est bene tēpatus. q3 calidus ⁊ humidus. In supiori pte assidue tēpat malitiā satur^o ni cū ascenderit in circulum saturni. conerabit palorem. s3 sic clarus. In quolibet signo mōratur p ānu. ⁊ ita cōplet cur^o

sum suum in. 12. ānis. ⁊ Mars
calidus est ⁊ siccus. ⁊ ideo no/
cuius ex pprietatibus suis ho/
mines incitat ad bellandū. ⁊ i/
terpositione ueneris et Jouis
eius nocuitas reprimif. Igne⁹
apparet ⁊ radiosus. In quolqz
signo morat. 40. dieb⁹. ⁊ Sol
dicitur octies maior terra ca/
lidus ⁊ luminosus. eclipfis pa/
titur. cōis est omnib⁹. nube ce/
latur. solus per se lucet. qđ nul/
li syderi magis competit. vnde
⁊ nomen accepit. stellas illumi/
nat. ⁊ tamen eas per suam pre/
sentiam ab apparētia sui luīs
priuat. medius est planetarum.
odiosus egris oculis. sed ama/
bilis puris. tempora distinguit.
locis imūdis n̄ inqnat. terre/
stria cōsolidat. gelida resoluit.
flores aperit. fruct⁹ maturat.
corpa dyaphana penetrat. nō
refectit. uisum retūdit. uapo/
res elquat. hemispha uicissim p/
lustrat. appropinquans nobis
estatem facit. recedens vō hye/
mem efficit. oculus est mundi.
In quolibet signo moratur. 30
diebus. ⁊ .10. horis cursum per/
ānum facit motu propaio. s; di/
ez perficit motu primi mobi/
lis. Venus est lucidus calidus
⁊ humidus. maliciam. ⁊ Martis
temperat. semper comitat solē

s; cuz pcedit dicitur lucifer/
quando sequitur dicitur uesper/
colorem habet candentē ⁊ re/
fulgentem electro similem. In/
ter sydera plus splendet. com/
plet cursum suum in. 348. die/
bus. ⁊ Mercurius semper cum
sole graditur. nūq; ab eo plus
30. gradibus distans. colorem
habet radiantem. raro ppter
uicinitatem solis cernitur elo/
quentia sub ipso est. aq; dicit/
dñari ⁊ pesse seminibus. cursū
complet. 338. dieb⁹. ⁊ Luna no/
ctem illuminat. lumen mutuat.
augmentū patitur ⁊ detrimē/
tum. Infima est inter planetas
eclipsum patitur ⁊ efficit. ma/
culas habet ppter comūctōez
eius quā cū inferiorib⁹ h; . Itē
corniculata interdum apparet
ex eō q; pars eius illuminata
a nobis absconditur. Item re/
gina celi appellatur. quia sol
tāq; medius planetarum par/
ticipat ppetates omnū. ⁊ eas
ad lunam cuz lumine suo trās/
mittit. Ipsa enim luna quecūq;
a sole sicut recipit influat. Un/
q; per eaz tali modo uirtutes
planetarum recipimus merito
Regia celi uocat. His uisis p;
q; qñ luna pma incēdit opti/
mū ē semina iacere. q; tūc uir/
tutes planetaz q; i inferiorib⁹

influit. colligit. frigida ē ⁊ hu-
mida. solem precedens minuit.
sed sequens crescit. ⁊ ab eo elō-
gatur accessus ⁊ recessus ma-
ris per eā causatur. Signa autē
zodiaci quolibet mēse percur-
rit.

De natura elemētōz.

Cap^o. 8.

Ignis consumit ⁊ inter-
minat ī similitudinē suā
sibi appropinquātia cōuertit.
motū facit de cētro ad circū-
ferētia. ardet ⁊ lucet in matia
aliena. sed nō in sua spera. In-
feriora reducit ad supiora. q̄
resoluit terrea ī aquosa. aquo-
sa in aera. aera in se. Adollifi-
cat dura ⁊ indurat. mollia sub-
tiliat. ut p̄ in resolutiōe gla-
ciei ⁊ cōdēfat. lutū depurat ut
in auro. ⁊ corrūpit sicut ea que
cōsumit. frigefacit p̄ accidens.
ut p̄ in aceto. est ⁊ penetrati-
uus. cōicatiu^o. ⁊ diuisiuus. Itē
ignis in spera sua nō lucet. q̄
cōpact^o nō est. Nullū enī cor-
pus dyaphanū lucet. sed poti^o
est illuminabile. Si etiā ignis ī
spera spactus esset eclipsaret
ōēs stellas que supra ipsū sūt.
Ignis vō hic lucet apud nos
p̄pter materiā ordinatam in
qua est. hoc p̄. q̄ vna cādella
alteri opposita vmbra facit.

Aer subtilis. mobilis. p̄spici^o
p̄ ispiratōez. ⁊ respiratōez. La-
lois cordis tepatiu^o. decorat
volatilib^o. loc^o imp̄ssionū. man-
sio spiritū dānatōz. est ⁊ al-
terabilis. leuis. atq; rar^o. non
lucet. sicut nec aliq̄ corp^o dy-
aphanū. s; est illuiabilis. ⁊ Aq^o
sup celos eleuat. piscib^o deco-
rat. tēpestatib^o subijcitur. om̄s
fontes ⁊ flumina ad mare con-
tinuāt. ad locū vnde uenerunt
reuertūt. Aeri p̄bet aqua ifor-
mationē volatiliū ornamētum
⁊ vegetabilib^o nutrimentū. ⁊ op-
tie est termiabilis termino alie-
nō. sed minime t̄mino pp̄rio.
Aqua corp^o ē dyaphanū oī-
bus ē cōis in cristallū cōgelat.
iridez in nubib^o causat. sordes
purgat. ortos irrigat. febris ī
tātes sua frigiditate ⁊ humi-
ditate delectat. naues uehit. lu-
mē recipit. ad suū p̄ncipiū re-
currit. loca uacua subicit. lapi-
des cauat. ignē extinguit. ⁊ o-
lim mundū purgant. In mari
rubrō pplō dei cessit. de latef
xpi fluxit. hāc xps in uinū mu-
tauit. ac de ipsa baptismi mate-
riā ordiauit. Terra int̄ alia
elā ē ifima. nigra. magis despe-
cta. ponderosa. rotūda. elemē-
tis alijs circūdata. m̄ fructuū
radix planctaz. nutri x aīaliū

edificiorū fūdamētū. mortuorū
receptaculum. machine mun-
dialis centrum. concludit in
se infernum. f. igida. sicca. opa-
ca. corporis humani materia.
Sexuat metalla cētro. motū cē-
trū ex vaporib⁹ suis cōcutit. i
clusis herbis ⁊ florib⁹ albet.
⁊ decorat. cōtra eā motu cir-
culari celū cū syderib⁹ voluit.
ab hoib⁹ et iumētis calcat. ho-
rū terre quedā cōpetūt fm eē
suū. qdā fz sitū. qdā fz rēptū
qdā fz ornatū. qdā fz utilita-
tem.

De impressionib⁹ aeris.

Cap^o. 9.

Commetes lz appareat
q̄si stella. nō ē tñ aliud q̄z
vapor inflammat⁹ a vicinitate
ignis. Hic comas luīs sūdīt. et
dī signare mutatiōem regum.
aut bella. aut pestilētias. Loro-
na ē alb⁹ circū⁹. q̄ q̄z appet
circa solē vel lunaz. aut stellas
alias. ⁊ cāt ex reliquijs nubū
p planetaz radios attractis ⁊
illūiat. talis ē circū⁹ figura
ē serenitatis. Assub duplex ē
ascēdēs. ⁊ descēdēs. ascēdēs
fit ex vaporib⁹ inflāmatis in
supmo aeris. ⁊ uī ascēdere si-
cut si euolarēt sintille de for-
nace. Assub verō descēdēs est
ignis retentus in nube. q̄ tamē

expellit obuiāte nube frigida.
⁊ cadit continue. ppter qd̄ uī
q̄ stella cadens sit longa. quia
reliqt ei⁹ vestigia post se. Nu-
bes fiunt quando a v̄tute so-
lis ex̄hūnt⁹ humores. seu uapo-
res de aquis ac paludib⁹. ⁊ lo-
cis hūidis. ⁊ ferūt surfū. Ne-
bula est id qd̄ ex nubib⁹ aquā
pluētib⁹ reliqt. ⁊ iō nebula fz
Aristo. signum est serenitatis.
Caligo est uapor tenebrosus.
que vulgo appellatur nebula.
Iste uapor n̄ eleuatur. fz p̄sqz
cōuertatur in nubes. vel i plu-
uiam deprimūt. ⁊ remanet iu-
xta terram: Ros est id quod
descendit ex vapore paruo. et
in descensu suo tardatur in p-
uis minucijs. Pluuia est aqua
descendens ex nubibus resolu-
tis. velocitatem habens sue de-
scensiois. ⁊ hoc guttatim. Pui-
na ex vapore rozido que cō-
gelatur anteqz ex ipso resol-
uatur aqua. Nix generatur
in nube calidissima. cuius con-
gelatio simul fit cum conuer-
sione in aquā. ⁊ ideo partes ei⁹
non inspissantur. Grādo ge-
neratur ex nube calidissima.
v̄tute solis multū elenata. que
postqz in aquam resoluit. tunc
demuz in medio interfrictio
congelat. Tonitruū est son⁹

uaporis sicci egrediētis de nu
be humida. uel in nube frigida
7 humida. 7 scindit qcquid in
uenit. Iris est lumen solis rece
ptum in nube concaua 7 aquo
sa ac soli ex aduerso opposita.
Glacies est aqua congelata.
Uentus est uapor terreus su
periora transcendens. 7 aerem
fortiter percutiēdo impellēs.
Uenti sunt quattuor princi
pales. s. Subsolanus ab oriēte
temperatus habēs a dextris
vulturum desiccantem. 7 a si
nistris aurum nubes generā
tem. Item a meridie est auster
calidus q̄ flumia gignit 7 plu
uias largas. habens a dextris
africum calidum. 7 a sinistris
nothum temptum quidem. s̄
pestilentias inducentem. Item
a septētrione est aquilo frigi
dus habens a dextris grecum
nūes. facientem 7 grandines.
a sinistris bozeam nubes con
stringentem. ac pluuias probi
bentem. Itē est Zephyrus flo
res producens. habens a dex
tris circū tempestates. ac plu
uias 7 tonitrua generantem a
sinistris fauonum in oriēte nu
bila. sed in meridie serena faci
entem. Turbo est uent⁹ egre
diens de nube in seipsū. 7 egre
diens. uel duo uētī lateraliter

sibi occurrentes. seseq̄ iuxta
terram orbiculr̄ inuoluentes.
Terremotus est uapor gros
sissimus extractus de pfundo
terre non potens exire ppter
supficiē terre. 7 illi⁹ soliditatē.
sicq̄ coartatus in interiorib⁹
cauitatib⁹ terrā cōcutit.

De tēpore.

Cap. io.

Temp⁹ est mēsurā mot⁹
p̄mi mobilis. 7 h⁹ p̄z. qz
hic est tēp⁹. 7 nō in celo s̄z. suā
subāz. qz hic mutāt oīa. 7 non
ibi. hic ē eim nūc hyems. nunc
estas. nūc pax. nunc discordia.
nūc trāq̄litas. nunc tempestas.
Mutabilitas rez ostēdit i h⁹
q̄ ea q̄ p̄cipue mūdus āplectit̄
.i. sapia 7 potētia i oriēte cepe
rūt. 7 trā hitabilē p̄currerūt
usq̄ ad occidētē. i signū q̄ oīa
tēdūt ad occasū. Naz studium
sapie cepit in Egypto. postea
fuit i grecia. post hoc Rome.
deide i Frācia. 7 i Anglia. Silr
regna p̄ fuerūt i oriēte. post i
Grecia. post apud Romanos.
nūc potestas imperij residet in
Germania. Prop̄tea Iacobus
cōpat uitā nr̄am. 7 hec mutabi
lia uapori. Salomon sono. Isa.
baculo barūdineo. 7 liber re
gū aque dilabēti. Dia ē it̄ tē
pus. 7 eū. 7 eternitatem. Nā
tempus habet p̄ncipiū 7 finē.

Euū caret fine. sed non princi-
pio. Eūitas caret utroq; ter-
mino. qz est mēsurā intēmiata.
Iste sūt etates mūdi. Prima
est ab Adā usq; ad Noe. hīs
iuxta hebreos ānos. 1656. sed
fm. 72. interpretes hūt. 2242.
Scōda est a Noe usq; ad Abra-
ham. hīs fm hebreos annos
292. s; fm. 72. 1072. Tertia
est ab Abraham usq; ad Da-
uid. hīs annos fm hebreos.
972. sed fm. 72. 1130. Quar-
ta est a Dauid usq; ad trans-
migrationē Babylonis. habēs
ānos fm hebreos. 473. sed h; 72.
485. Quinta est a trās-
migrationē Babylonis usq; ad
xpm. hīs ānos fm heb. 585.
s; h; 72. 578. Igit ab exordio
mūdi usq; ad xpm fm hebre-
os hēmus ānos. 3952. sed fm
Hieronymū est hec cōputatō.
fm vō. 72. quos greci sequūt.
5508. Eusebius at quē Ithoro-
sius secutus est intē utrosq; ice-
dēs numerat ānos. 5198. quos
pene oēs latini sequūt. Sexta
etas est a xpo usq; ad finē mū-
di. Septima est gescētū. 7 cō-
currit cū sexta. Octaua ē re-
surgētū. Porro fm heb. i p^r
etate sūt gīationes. 10. In 2^a
. 10. In 3^a. 14. In 4^a. 17. q̄s tam
a Dath. grā mysterij. 13. ponit.

In ea 13. Etates hoīs sūt iste
s; . Prima ē infātia a natiuitate
usq; ad. 7. ānos. 2^a ē pueritia
usq; ad. 14. ānos. 3ª est adole-
scētia a. 15° āno usq; ad. 28. 4^a
est iuuentus a. 28. usq; ad. 49.
5^a ē senect^o a. 50. usq; ad. 78.
6ª est decrepitas ab āno. 79.
quousq; uita fmit. Dignitas
dñici diei notat in hoc q; fuit
pma diez. Itē ut dī erit ultia
dies. Itē nox illā nō precessit.
Itē nox illi nō succedit. Itē ce-
lū 7 terra in ea sūt creata. Itē
angelus in ea cōuersus est ad
deū. Itē primo data sunt in ea
filijs Israhel mādata. ut dicit
Origenes. Itē in ea xps natus
est. Itē xps in ea surrexit. Itē
in ea spūs sanct^o dat^o ē aplis.
Itē oēs in ea resurgemus atq;
iudicabimur. Item in ea conti-
nuandū ē ppetuo in laude dei.
De angelis in cōi. Cap. ii.
Angelus est fm Dama-
scenū substātia intellec-
tualis semp mobilis arbitrio
libera incorporea deo mini-
strās. imortalitatē suscipiēs h; 3
grām. non naturam. Substan-
tia ponitur in hac diffinitōne
pro genere. 7 ponitur hoc ad
differentiam accidentis. Intel-
ligitur etiam substātia quali-
tercūq; composita ex eo q; est

7 q^o est. Intellectualis dicitur
potius q̄s rationalis. quia ra-
tio est uirtus collatiua cause 7
causati. 7 ideo cōposita. ut oīs
homo est animal. sor. 7c. Sylo-
gism^o nihil aliud est q̄s discursus
a causa in causatum. Intel-
lectus est de ratione sui. nec cō-
positionem habet 7 collatio-
nem. sed est sine inquisitione 7
compositione. 7 ideo competit
nature magis simplici p̄ d̄ra.
ut est angelus. Rō aut̄ d̄ra est
nature minus simplicis. s. hoīs.
semper mobilis: nō dico de lo-
co ad locum. sed mobilitas di-
citur hic triplicem mobilitatē in
angelo. s. nature. intelligentie.
7 uoluntatis. Ad mobilitatē enim
habet nature. quia omne crea-
tum v̄tibile est in nihilum. nisi
manu omnipotentie diuine cō-
tineatur. Ad mobilitatem intelli-
gentie habet. quia licet in an-
gelo non sit uicissitudo intelli-
gentie. quo ad scita in uerbo.
cum deformem habeat intelle-
ctum s̄m Dio^o. potest tamē in
eo esse uicissitudo intelligētie.
quo ad cognitionem rerum in
ppria natura. 7 quo ad discē-
da. 7 hoc est qd̄ dicit Aug^o. q̄
omne creatum habens intelle-
ctum intelligit unū post aliud.
Item in uoluntate mobilis est

āgelus. quia non simul vult h^o
7 illud. Item potest dici mobi-
lis motu dilectionis. Arbitrio
libera. hoc non dicitur p̄pter
deflexionem ad bonū indiffe-
renter. 7 ad malum. sed p̄pter
liberam electionem eorū que
uoluerit. vnde bonus angelus
semper eligit libere bonum et
angelus malus libere 7 sine cō-
actione eligit malum. In corpo-
rea substātia d̄ra. quia angelus
habet pprietatē corporis. nō
naturā. s. in loco contineri. Tū
enim corpus sit in loco circū-
spectiue 7 diffinitive. angelus
tū est diffinitive in loco. Deo
ministrās. Ad ministerium hic po-
nitur p̄ quocūq; obsequio. 7 s̄m
hūc modū tā assilētes q̄s mi-
nistrātes q̄s etiā demones mi-
nistrāt. Immortalitatem suscipiēs
s̄z grām. nō naturā. qz rediret
in nihilū. nisi p̄ grām cōserua-
tionis detineret. Angelo ateri-
buunt q̄ttuor. s. eētie subtili-
tas. intellect^o p̄spicacitas. libe-
ri arbitrij facultas. discretō p̄-
sonalis. In primis trib^o uenit
aīa cū āgelo. In 4° n̄. qz aīa n̄
ē p̄sona. hēt et̄ alia tria āgelus
. s. v̄tiositatē in opādo. officio-
sitatē in ministrādo. imutabili-
tatē post electionē. siue i bono.
siue i malo. **Differētie quat**

tuoz assignat inf angelu 7 aiaz.
P^o 7 pncipalis est penes ee na
turale. qz aia e unibilis corpi.
et actu sepata. angel^o no. 2^a est
penes esse logicu. i. diffinitoz.
qz aia ronalis est. sz angel^o intel
lectualis. Aia eim apprehedit
ingredo 7 coferedo. angel^o vo
intuedo. 3^a est penes esse meta
phificu. i. sepatu a materia. 7 a
motu. qz angelus no het passibi
litate. nisi respectu supioz. aia
vo respectu iferioz. qz imutat
a sensibilib^o. 4^a est penes esse
theologicu. qz aia uertibilis e
a bono in malu. 7 econtrario.
angelus vo no. qz manet in eo
ad qd se couertit. siue bonum
sit. siue malu. Angeli eim st oes
siles in eo qz imortales. inuisi
biles. indissolubiles. simplices.
discreti psonis. icomutabiles. i
coicabiles sunt alteri natu. sz
dissimiles sunt in donis gre et
nature. Preterea dicit Dio^o.
qz in omni nafa spuali creata.
aliud est eentia. aliud est vtus.
aliud est opatio.

**De distinctione celestiu hie
rarchiaz.**

Cap. 12.

Hierarchia triplex est. s.
supcelestis. celestis. 7 sub

celestis. Supcelestis est in tri
bus psonis. ut qda dixerut. et
male. qz fm Dio^o. hierarchia
dicit ordinē. 7 ille absolute no
est in tribus psonis. sed trimo
ordo nature. Celestis est in or
dinib^o angelicis. Subcelestis in
hoibus scis. Porro hierarchia
celestis diuidit in supioze. me
dia. 7 iferioze. Supioz cotinet
tres ordines. s. cherubin. sera
phin. 7 thronos. quoz pmi co
siderat dei boitate. scdi dei vi
tate. tertij dei eqtate. Itz in p
mis de^o amat ut charitas. In
secudis noscit. ut vitas. In ter
tjis sedet. ut equitas. Adedia
cotinet dnatōes. pncipatus. et
potestates. quoz pmi regunt
officia angeloz sequetes capiti
bus psunt pploz. Ultimi ptate
coercent demonu. Itz in pms
deus dnat. ut maiestas. in se
quētib^o regit. ut pncipatus. in
vltimis tuet. ut salus. Inferioz
hierarchia similif cotinet tres
ordines. scilicet. uirtutes. ar
changelos. angelos. ad quoru
prios pertinet miraculorum
operatio. Ad secundos maioz
negociorū denūciatio. Ad ter
tios humane custodie sollicitu
do. In primis deus operatur
ut vt^o. In scdis de^o ruelat. ut
lux. In tctis mittit. ut ispirās.

Hec dicta sunt fm bñ Gre.
7 fm Ber. sed fm Dio. Ur-
tutes sunt medius ordo secūde
hierarchie. 7 pncipatus p̄mus
ordo tertie hierarchie. Hic at-
tēdēdū q̄ in qualibet triū .hie-
rarchiaz p̄missaz notat trini-
tas diuinaz p̄sonaz. ut p̄ i ce-
lesti hierarchia. tā superiori. q̄
media. q̄ etiaz inferiori.

De pprietatibus angelorū.
Caplm. 13

Angeli fm Isidorū. sūt
spūali subā facti. ante
oēm creaturā creati. nata mu-
tabiles conditi. sed cōtēplatiōe
imutabiles facti. animo ipassi-
biles. mente rōnales. felicitate
securi. futuroz p̄scij. iussi mū-
dū regunt. missi corpora aerea
sumūt. in celestibus cōmorāt.
Ber. de eodem. Inuestigemus
inuestigabilia. 7 p̄mo spūs esse
potentes. gloriosos. beatos. di-
stinctos in p̄sonis. dispositos i
dignitate. ab initio stātes i or-
dine suo. perfectos in gnē suo.
imortalitate p̄petuos. mēte pu-
ros. affectu benignos. religioe
pios. vnanimite idiuisos. pa-
ce securos. diuinis laudibus 7
obsequijs deditos. Itē fz Ber.
In angelis est dignitas creati-
onis. grā cōfirmationis. amor
creatoris. uisio diuinitatis. est

etiam in angelo per oīa. sicut
supradictū est essentie subtili-
tas. intelligentie p̄spicacitas. li-
beri arbitrij facultas. agilita-
tis uelocitas. p̄mpte oēs obe-
diunt. maiores sine elatiōe p̄-
sunt. minores sine uitio subsūt.
q̄ ad exteriora exeunt. ab inte-
riori cōtēplatiōe nō recedūt.
oēm uitatez inferioroz supiores
p̄ticipant. non ecōtra. Qui ex-
cellunt in natura p̄cedūt i grā
7 gloria. In eodē ordine alifēz
alijs digniores duplicē habēt
uisionē. s. matutinā. 7 uesperti-
nā. Illuminatōes quas a supio-
ribus recipiūt alijs tribuunt.
De p̄petatib⁹ 7 officijs sin-
guloz ordinū Cap. 14
Proptū est seraphin in
amore arde. 7 alios ad
intēdiū diuini amoris p̄moue-
re. 7 in deum ordinare. formā
diligendi tribuere. Isti imedia-
te deo iungūt. 7 ideo purius
7 sanctius in ipsos operantes
theophanie deferūt. ad aliō
quoqz ex amatū nō diuertūt.
Therubin quoqz p̄mo 7 p̄nci-
paliter relucēt diuini luis ra-
dio p̄ eo q̄ uicini⁹ diuine 7 p̄-
me uicati iungūt. Hoꝝ officiū
est p̄mouere hoies ad diuinā
cognitionē. ideo dñr p̄e cetis
lucere. q̄ plenitudinē luis quā

fusciunt alijs inferioribus con-
cedo transmittunt. Throni dicunt
eo quod in eis dominus sedeat. et iudi-
cia sua per eos definit. In his
ergo precipue relucet rectitudo di-
uini iudicij. Illi quoque veritatem
dei quam supra se accipiunt ad i-
feriores transmittunt. Dignationes
domini eo quod ceteris angelis do-
minantur et ab omni opprobrio sunt
liberi. et nulli inferiori subiacent.
Illorum officium secundum Gregorium est in
bello spirituali instruere qualiter
oporteat prelatoris officium exer-
cere. et qualiter debeat subditis
dominari. Illorum officium est secundum Dionysium
timore seruli deposito in deum
moueri. et incessanter ei famulari.
Participatus subditis angelis
prestant. et eos ad ministerium di-
uinum explendum disponunt. Ad
hos pertinet secundum Dionysium vniuersa-
le regimen vniuersi regni et gen-
tis ducere ad dei similitudinem.
Ministerium quoque eorum est secundum
Gregorium docere homines. exhibe-
re reuerentiam unicuique secundum gra-
dum suum. Illorum etiam officium est pro-
mouere homines. ut non propter uti-
litatem propriam. sed propter solius
dei amorem et honorem faciant in-
stitiam. Potestatem secundum Isidorum.
Virtutes aduersus se subiecte sunt
ne mundo tantum nocent quantum cupi-
unt. Illorum officium secundum Gregorium.

est illos qui in spirituali certamine
desudant confortare. et ne spirituale
regnum amittant defendere. Et
secundum Dionysium ad ipsos spectat an-
gelos inferiores quantum possi-
bile est diuine potentie conformare.
Virtutes sunt insatigabiles ad executionem faciendam.
et robusti ad preceptorum munera.
Illorum officium est secundum Dionysium do-
cere prelatos ut facile et perseruanter
que ad officium prelationis per-
tinent exequantur. et spiritualia ope-
ra suslineant patienter. Item per
istos miracula fiunt. et virtutes
faciendi mirabilia perfectis con-
cedunt. Archangeli summi nuntij
nuncupantur. et summa nuntiant. Illorum
officium est secundum Gregorium de
his que pertinent ad perfectionem
fidei. ut de natiuitate christi. et de
factis eius homines expediat. et de-
mones ab hominibus remouere.
secundum Dionysium prophetias reuelare.
Isti illuminationes quas a superi-
oribus suscipiunt inferioribus
annuntiant. et per eosdem nobis.
Angeli sunt in celesti dispositione
ultimi et hominibus magis pro-
pinqui. Angelus nomen est offi-
cij. non nature. Isti minora nun-
tiant. et homines ad diuinam cogni-
tionem ducunt. et ut iuste uiuant in-
struunt. Illi se sursum extendunt
per dilectionem dei. et in semetipsis

firmat p custodia sui. ac sub se
pgrediunt ad auxiliū pximi.
Nos autē assimilari debemus
seraphin p charitatē. cheru-
bin p cognitionē. thronis p eq-
tatē. dñationib⁹ carnē spūi sub
iugādo. pncipatib⁹ reuerētiāz
maiorib⁹ exhibēdo. potestati-
b⁹ tētatiōib⁹ diabōlicis resistē-
do. Itē debem⁹ assimilari vtu-
tib⁹ p cōpassiōez. ar. chāgelis p
instructōez. angelis p obsequij
exhibitionem.

De cognitōe ⁊ motu āgeloz
Cap. 15

Angeli cognitōez habēt
matutinā. hoc est cogni-
tionē rez in vbo. Itē vespitinā
.i. cognitōez rez i se. Itē meri-
dianā. i. aptā dei visionē. Est ⁊
alia cognitio angelica. put ma-
iores indicāt minorib⁹ q p di-
uinas theophēnias pceperūt.
Theophēnia vō est ostēsiō ali-
cui⁹ cognoscibilis de deo p il-
luminatōez de deo veniētē. et
h⁹ pōt eē. uel in symbolis. l' fa-
cie ad faciē. Nota q angel⁹ i
cognitōe rez in ppa nāta co-
gnoscat pl'a simul hitu. n actu.
Circa incarnatiōez ⁊ passiōē
xpi scuerūt āgeli subām faciē.
sz nō oēs circūstātiās. ut qre l'
quō. Preterea qcuqz angeli co-
gnoscut. noscut remota sicut p

pinqua. qz cognitio eoz non p
sensū. sz p intellectū est. Sta-
tus angeli triplex est. s. inocen-
tie. grē. ⁊ glie. Distinguit mo-
tus angeloz triplr fm Dio.
circularis. rect⁹. ⁊ obliqu⁹. Cir-
cularis ē ab eodē i idē. ⁊ v idē
cēt⁹ imobilē. hūc motū habēt
angeli q imēdiate recipiūt illu-
minatōes a deo. ⁊ p illas reuer-
tūt ad deū Itō at uenit supi-
ori hierarchie tm. Itē motu re-
cto mouēt qn pcedūt ad pui-
dētiā subiectoz recte oia trā-
seūtes. ⁊ ibi nō reuertūt ab eo-
dē in deū. sed de uno ad aliud.
Itē est i angelis mot⁹ obliqu⁹
qn cognitōem inferiorū quib⁹
puidēt reflectūt in deū pnci-
piū ⁊ finē pulchri ⁊ boni. No-
ta dīam inter assistere et mini-
strare. qz assistere est faciē cō-
tēplari. sic assistūt oēs bōi an-
geli. Itē assistere ē imēdiate re-
cipere illuiatōes a deo. sic assi-
stūt tm tres pmi ordies. Item
assistere ē appropinquare deo
⁊ exnē esse ab exteri⁹ missiōe
sic assistūt quattuor pmi ordi-
nes. Administrare vero ē nūciār
p tps oportūitate. ul' opari
fm officiū. est. n. ministrare nū-
cij uel officij. Erratū est circa
motū āgeloz trib⁹ modis. Di-
cebāt. n. qdā pbi q āgeli nūqz

mouent. sed mouēt speras. 7 p
cas uolūtates hoīuz. Itē dixē
rūt qdaz alij q angel^o sit i plu
rib^o locis. 7 etiā ubiqz si uo
luerit. Itēz dixerūt alij q āge
lus sic uenit de sine spacij q n̄
trāsīt media. s; transiijt. Illud
quozq; p̄termittēdum nō est q
vn^o qsq; ordo ab eo denoiatur
fm q respectu inferioroz ordi
nū aliqd excellētius accepit in
munere.

De platione angelorum.

Cap. 16

PResunt qdā āgeli regio
nibus. ut dī Daniel. 7°.
Princeps grecoz 7 pnceps p
sarum 7c. Quidā vō p̄sunt ec
clesijs. Apoc. 2°. Angelo ephesi
ecclesie scribe. Itē alij p̄sunt p
sonis. Actū. i. z. Angelus petri
credebat ad hostiū stare. qdā
etiā sp̄ritus maligni dīr ui
tīs p̄esse. vñ uocat aliqs sp̄s
supbie. 7 luxurie. 7 h^o moi. que
āt plātōes p̄maneāt. ul q cessēt
post hāc uitā. Sciēdū est q; hie
rarchie semp stabūt q̄stū ad i
stantiā beatitudinis. 7 q̄stū ad
gradū dignitatis. 7 nobilitatē
doni gratuiti ac nate. Cessa
būt plātōes angelice ad hoīes
7 ad āgelos. quo ad actū regi
minis fm gubernationē mūdi.
7 electoz fm uā ad p̄iaz. Pie

latio autem in demonibus. q^o
ad officium insultandi 7 irridē
di. 7 fm q; unus prouocat al
terum in malitia. 7 hoc nō de
struetur. psal. Superbia eorū
qui te oderunt ascendit semp.
nec destruetur quo ad malitiā
7 naturam. Cessabunt autem
eorum prelationes quo ad offi
cium tentandi eos qui sunt in
uia. In hominibus etiam prela
tiones euacuabuntur. quia nō
erunt decani centuriones cyli
arce. 7 h^o modi. In creaturis
similiter cessabunt prelatōnes.
q; supiora non mouebunt tūc
inferiora sicut modo.

**De confirmatione ange
lorum.**

Cap. 17

Confirmationē hz ange
lus ex tribus. s. ex na
tura. grā. 7 glia. Ex natura. qā
natura sp̄nalis semel tātuz v̄ei
bilis est. uel in bonū. uel i malū
nisi ex unione uni^o cū altero. si
cut pz in aīa. que dū est i cor
pore potest mutari sepi^o d̄ bo
no in malū. 7 otra. soluta uero
non. Idius autē ratio est. qā
natura sp̄ritualis p̄pter suaz
simplicitatem se tōtam conuer
tit ad id quod eligit. quod nō
facit natura unita. quia habet
corp^o r̄trahēs. Ex grā filii hz

cōfirmationē. qz si aliqd cōne-
 ctitur stabili eterno vinculo p
 petuo illa onexio semp manet.
 Sic angeli colligati sūt stabili
 eterno. s. de hoc vinculo idisso-
 lubili. s. charitatis. Ap^o. Cha-
 ritas nūq̄ excidit. Ex gloria
 quoq̄ hāt eā. qz cū hēant per
 gloriā quē est forma cōplectiua
 angelici desiderij nō vagāt eī
 ipm. ut querāt qcq̄s illo meli^o
 uel desiderabili^o atqz iocūd^o.
 Nihil. n. in creaturis inueniūt
 qd possit eos a fonte diē dul-
 cedinis auertere. Tenēdū est
 itaqz qz angeli boni ex libera-
 te arbitrij ad deū conuersi sta-
 tis fuerūt p grām ⁊ gloriā in
 uolūtate confirmati fideles ac
 felices effecti. atqz in rōne illu-
 strati. ut nō solū cognoscerent
 res in ppo genere. sed etiaz in
 arte. hoc est in vbo. filius. n. vī
 esse ars p̄ris p quā opat. Acce-
 perūt autē in se pfectionē in uir-
 tute opatiua. siue exequāt illā
 assūpto corpore. siue alias. atqz
 pfectōez in virtute cōtēplati-
 ua qua quocūqz mittant intra
 deū currūt.

De custodia angelorum.

Cap. 18.

Angeli nobis ad custo-
 diā deputati tenēt nos
 stātes ne cadamus. ⁊ cadentes

nos adiuuāt ut surgamus. nec
 unq̄ nos deserūt etiā peccan-
 tes qn sint semp paci auxiliari
 si uolum^o. Hoc tñ fallit in ob-
 stinatis a quoz custodia desi-
 stit angel^o actualit. parat^o est
 tñ custodire si redit uoluerit.
 qz nūq̄ deserit hō ex toto ab
 angelo. Nota qz xps habuit
 deputatū sibi angelū. sic ⁊ ha-
 bebūt antichrist^o quē lz ppter
 nimā obstinatōem suā non sit
 hiturus p motionē. habebit ta-
 men ad accusatiōnē. Effectus
 autē āgelice custodiē multiplex
 est. Prim^o est ipedimenta boni
 ⁊ occasiones mali. ⁊ actōes pec-
 cādi remouere. Exodi. adittā
 angelū precursozē q eijciat Je-
 buseū. Scōs est tētatiōes miti-
 gare. Dan. 3°. Angel^o domini
 descendit in fornacem ⁊c. Ter-
 tius est contra hostes uisibiles
 aduāre. 4° Regū. Helise^o ui-
 dit castra angeloz. Quartus
 est orationes nostras ⁊ elemo-
 synas deo presentare. ⁊ p no-
 bis orare. Thobie. 12. Quādo
 orabas cū lachrymis ⁊c. Qui-
 tus est uiam ostendere. Tho-
 bie 5°. Ego sanus ducam ⁊ re-
 ducam ⁊c. Sextus est in agen-
 dis docere. Zacha. 2° de ange-
 lo qui instruxit euz de fabrica
 Septim^o est se ipsum ⁊ alia se-

ereta reuelat. Thobie. 12°. Ego
sum raphael angelus. Decimus est
a peccatis excitat. Actiu. Sur
ge uelociter. Nonus est ad fer
uorem excitare. 3°. Regum. 19°.
Surge comede. gradis eius tibi
restat uia. Decimus est solari.
Thobie 5°. Forti aio esto. i p
tio e ut adeo cureris. Undeci
mus est de peccatis increpare.
Judith. Dixit angelus populo
Israhel. Cur contra deum fecistis.
Duodecimus est contrarias
potestates arcere. ne tantum
nocere ualeant quantum ue
lunt. Thobie. 8°. Qualis angelus
asimodeum ligauit. Angeli ser
uiunt nobis per tria. s. per ruine
sue reparatores. qz homines saluandi
merabunt in locum cadentium ange
lorum. Item per meriti accidentalis
cumulationem quod augetur in eis
usque ad diem iudicii. Item per amo
ris erga nos demonstrationem
Dionysius attribuit angelo tres
actus. s. purgare illuminare et
perficere. Purgant itaque angeli se
mouendo fantasmatum quod impediunt
illuminationem quam angelus intē
dit facere in nobis. Un tria re
mouet ab anima. s. ignorantiam et nu
bila fantasmatum ac falsas opinio
nes phicorum rōnū reuelationi
contrariarum. Illuminat uero animas
tripliciter ad sensus. ut patet

quoniam aliquid manifestat in assumpto corpore. et hanc potestatem et habet diabolus. Item ad intellectum. et talis illuminatio solus perfecta est. Notandum autem quod angelus non illuminat intellectum efficiendo nouam cognitionem in anima. quia non potest intellectu nouam speciem creare nec huiusmodi noui luminis creare uel excitare. sed nec eius intentione quo uult conuertere potest. quia hoc contra naturam liberi arbitrii. Hec. n. tria requiruntur ut intellectus non intelligat aliquid. s. species qua cognoscatur. et lumen in quo cognoscat. et intentio qua conuertat se intellectus super speciem. Illuat autem angelus intellectum nostrum excitando et disponendo et lumen diuinum in nobis transferendo. Facit. n. ut dictum est in fantasia transmutationem specierum componendo et diuidendo sed exigentiam rei quam uult reuelare. Item irradiat lumen intellectus sui sed illas species ut moueat intellectum nostrum. et sic plura et subtiliora uideri possunt in lumine duplicato. Item excitat intentionem anime aliquo motu ut ipsa conuertat se super illa fantasmatum abstrahendo se ab alijs. Proficiunt autem. i. promouet ad melius. Sed utrum angelus accedere possit affectum humanum tripliciter potest intelligi. s. efficiendo

nel mouendo nel excitando et
 adiuuando. Primo modo sol^o
 deus pōt inflammare affectuz
 .s. per effectum. Secundo mo-
 do ipuz desideratum inflāmat
 .s. excitando et inuādo. Tertio
 modo pōt angelus affectū no-
 strū incēdere p motū. De istis
 habemus exemplū in naturis.
 qz primo ignis accēdit ligna .
 Secūdo modo ligna incendūt
 ignē. Et tertio q ligna igni ap-
 ponit incendit ignem. // Dif-
 ferentia ē inter mittere cogi-
 tationem et incendere. et mētem
 illuminare. qz cogitationē imit-
 tere est ut dicit Beda int^o crea-
 re et facere cogitationē. s. in-
 cendere est cogitationē iā fa-
 ctā inflāmare. Illuminare ue-
 ro ē dare reuelatōez d aliquo
 occulto intelligibili.

De locutiōe angeloz. Cap. 19.
Uerbum triplex ē. s. mē-
 tis oris et operis. verbo
 mentis loquitur deus angelo.
 et ecōuerso. Itē deus anime et
 ecōuerso. Item deus diabolo et
 ecōuerso. cuius tñ intētio de-
 tum latere nōn pōt. verbo autē
 oris loquitur homo hōi cor-
 pore unito anime. Angelus ue-
 ro hōmini in corpore assūpto.
 s. vbo operis loquitur de^o dia-
 bolo. et angelus diabolo. // De

locutiōe itaqz angeloz. Nota
 q angelus loquitur deō cū ex-
 ulis in motū admiratiōis ex-
 argit uel cū affectus suos ei p-
 sentat. quos tñ eū latere mini-
 me dubitat. Angelus uero loq-
 tur angelo uerbo mentis sue.
 species ostendēdo mediāte illu-
 minatione quadā spūali irra-
 diāte ab ipō. Itē angelus facie
 quid coram angelo. quo facto
 intelligit qd non intelligebat.
 Et sic loquūtur omīs omib^o. s.
 maiores inferioribus et euer-
 so. Itē loquitur angelus ange-
 lo p cōicationē diuini luminis
 ipm instruēdo. sic non loquunt^r
 oēs oibus nec oia. sed tñ supi-
 ores inferioribus de his que
 p diuinas theophonias pcepūt
 Loquitur at angelus hōi dupli-
 citer. primo modo uerbo uo-
 cali in assūpto corpore. s. tunc
 sicut non profert sonum in or-
 ganis materialibus s. naturā.
 ita nec circūarīf imutat mediū
 quēadmodū in uoce naturali .
 vñ nō audif nisi ab illo ad quē
 ordinat. et simile ē in apparitio-
 nibus angeloz quōs qdā ui-
 det. et alij eque propinqui non
 uident. ut apparet i Heliseo et
 puero eius. Dicunt tñ aliq q
 angelus nūqz apparet uel ap-
 paruit. aut loquitur hōi i subie-

creatura. s; intentionem suae
similitudinem ipone in oculo
eius. uel intentionē uocis ponit
in aure eius. ⁊ ita recipit sens⁹
cōis spēs illa s. ac deinde pue/
niunt ad imaginatiōez. p^o hec
ad intellectus. ⁊ hoc ē q; ange/
lus dī apparere uel loqui hōi.
Secūdo modo loquitur angelus
hōi p impōitionē rez sensibiliū
moto instrumento imaginis. ⁊
sic loquitur uigilantibus ⁊ dor/
mientibus. Itē loquitur angelus
diabolo. spēs sui intellectus ei
sine aliqua illuminatione ostē/
dēdo. Itē loquitur diabolus hōi
dupliciter. Primo modo sensū
imutando. ⁊ hoc uel imagina/
tionem alicuius rei imprimen/
do instrumēto uisus. uel obijci/
endo uisui similitudinem alic⁹
rei. Secūdo modo loquitur dia/
bolus homini p ipressionē rez
sensibilium in instrumēto ima/
ginis. ⁊ hoc facit quāq; uigilan/
tibus quāq; dormientibus. ⁊ sic
imittit cogitationē mali. cogi/
tationē malā non pōt imittere
que tm̄ mala sit p cōsēsus. Est
⁊ locutio aīaz. q; aīa loquitur
deo p desideriu cui⁹ affectio/
nes nude sūt ⁊ apte oculis dei.
Aīa similr angelo loquitur. sed
hoc p uoces corporis quas hñ
cipit angelus sicut ⁊ alia sen/
sibilia. vñ existēs aīa in corpo
re alia spāli potāte loquēdi ad
angelos non indiget. s; hāc hē
bit exuta a corpore. Item aīa
loquitur diabolo. q; similitudines
affectiōnū impmunt sensibus
ubi diabolus legit eas.

De spālib⁹ nōib⁹ angelorum
Capitulum. 20.

De Michael Gabriel
Raphael nōibus. Sciē
dū ē q; hec sunt ppria nomia
archangeloz licz eoz interp/
tationes cōueniant excellenti⁹
Michael interpretat q; ut de
us. Hic est de ordine principa/
tū ⁊ attribuitur ei quattuor
s. esse ppositū paradisi. i. eccle
sie. sicut ⁊ olim fuit princeps sy
nagoge. Item deferre aīas in
paradisū. s; hoc itellige q; glō
riof⁹ deferat q; alij. Itē pur
gare cum dracone. i. diabolo
sicut legit in Apoc. Itē uenire i
adiutorium populo dei Ga/
briel interpretatur fortitudo
dei. Hic est de ordine archan
gelorum ⁊ merito. quia ma/
gna nunciauit. Raphael inter
pretatur medicina dei. ⁊ de or/
dine angelorum est. quā unam
personam custodiunt.

De casu angeli Cap. 21.

Omnēs angelos fecit deus
bonos n̄ tñ sumos. s; in
dios inter sumū bonū ⁊ bonuz
cōmutabile qđ ē creatura. ita
q; si uerterēt ad amādū deū
q; supra se erat ascēderent ad
statū gr̄e ⁊ gl̄ie. Si uero cōuer
terētur ad bonum cōmutabile
qđ fuit intra se hoc ipō irru
rēt in malū culpe ⁊ pene. qz nō
ē v̄decus pecc̄i sine decōre iustie
De sp̄ali casu. La. 22.

Casus diaboli duplex fuit
.i. sp̄ialis ⁊ localis. Spi
ritualis. qz cecidit de nat̄e pu
ritate. de flexibilitate liberi ar
bitrij ad cōmutabile bonū. de
luce in tenebras. de scia ad ig
ratiā. de inocētia ad culpā. de
felicitate ad penā. v̄ dilectione
in odiū. Post casū. n. factus est
ipotēs ⁊ obstinatus in malo ⁊
excecatus a uero. ⁊ deordina
tus in bono. ⁊ ifirmatus in uir
tute. ⁊ exclusus a dei cōtēpla
tione. Pretea uolūtas eiꝝ ipia
cōuersa ē ad hōis odiū ⁊ inui
diā. vñ toto conaie nitit̄ ad eꝝ
subūsiōnē p̄ tētādōz m̄tiplicē
De locali casu. La. 23.

Casus ēt diaboli local' fuit
qz uel in ifernū uel in cali
ginosuz aerē q; ē in medio terri
statio aeris corruit. Demones
eiz nō sūt in sup̄iori pte aeris

ne lumine gaudeāt. nec sunt in
pte inferiori ne nimis v̄tra nos
seuiāt. Un̄ notādū ē q; in de
mōnibus ē tria considerare. s.
naturā. officiū. ⁊ pecc̄m. Et na
ture qđē cōuenit locus sumus
.i. celū in quo tāq; in loco con
gruo sunt creati. ⁊ postmoduz
in natura si stetissent pficiēdi.
Offō uero qđ hnt exercendi
hōines uenit locus medius. i.
aer caliginosus ubi ⁊ satis p
pinqui sūt nobis ad tētādū. ⁊
tñ nō hnt lumē ad gaudēdum.
S; peccō cōuenit locus infimus
.i. infernus. Unde ⁊ demones
post finē mundi quando cessa
bit eoz officiū detrudēt simul
in infernū. Dicūt qđā q; ange
lus cecidit secūda die. S; cōioz
ē opinio q; p̄ria die subito p
creationē suā ceciderit. Dicit
cōiter q; decimus chorus āge
loz cecidit. s; h̄ nō v̄t q; decē
p̄dines angeloz fuerūt. s; q;
tot de singulis ordimbz ceca
derūt q; poterāt facere chorū
unū. Nouē ordies angeloz sūt.
quilibz ordo hēt suas legiones
Legio aut̄ angeloz hēt. 6666.
unitates. Tot aut̄ i singulis or
dimbz sunt legiones quot in
legione sunt unitates.
De restauratiōe ruie. La. 24.
Angeloz ruina restaura

bit p saluados. Dicit at Aug^r
q tot saluabuntur hoies quot
angeli ceciderunt. Bre. uero di
cit q tot homines saluabuntur
quot angeli psterunt. Dixerunt
et qda q duo parietes erunt i
celo. s. unus hominum 7 alius an
geloz 7 q ruina angelica istau
rabit p uirgines. 7 de alio pa
riete tot sunt saluandi quot in
alio pariete st vrgines 7 angeli.
Cur peccm diaboli sit irremissi
bile. **C**apitulū. 25.

Quare peccm diaboli sit ir
remissibile assignant plu
rime rōes. Prima ē qz fz Au^r
nullo suggerēte peccauit. 7 ideo
nullo sparate redibit. Secūda
est fz Dama. qz cōtra deifor
mē intellectum peccauit. Quā
to aut nobilior ē cognitio tan
to peior est error. Seruus. n.
sciēs uolūtate dñi qd. Tertia
fz eundem Dama. est qz ange
lus non est susceptibilis penitē
tie vñ nec uenie. Quarta ē qz
in diabolo extincta est synderē
sis quantum ad boni pmoio
nem. Quinta est qz natura spi
ritualis semel tantū uertibilis
est eo qz tota se conuertat. qd
non facit homo qz caro semp
repugnat spiritui. Status aut
angeli mali triplex est ut pate
re potuit ex pdictis. Prim^o. s.

nocentie. Secundus culpe. Ter
tius pene 7 miserie.

De ppetatib⁹ dmonū. L. 26.
Emones aut sunt spirit⁹
Impuri. humani generis
inimici. mente rōales. in nequi
tia subtilef. cupidi nocendi. per
superbiam tumidi. semp i frau
de noui imutant sensus. inqui
nant affect⁹. uigilātes turbāt.
Dormientes per somnia iquie
tant. morbos inferunt. tempe
states concitant. in lucis ange
los se transformant. Semper
infernuz suum secum portant.
in idolis diuinū officiu sibi uf
pāt. super bonos dominari ap
petunt. magice artes per eos
fiūt. bonis ad exercitium dan
tur. semper fini hominis insi
diātur. Triplici acumine uigēt
demonēs. Primo subtilitate
nature. 7 hoc per cognitionem
uesperinam. Secundo experie
tia tempoz. Tertio reuelatiōe
superioz spirituu. Primo mo
do intelligunt naturalia presētia
Secundo modo futura natura
lia. Tertio modo cognoscunt
uolūtaria. Multipliciter uero
diabolus nominatur per qd
7 pprietates sue cognoscuntur
Uocat eniz diabolus. qd inter
pretatur defluens qz defluit. i.
conuertit spūaliter. 7 localiter si

cut dictum est grece interpre-
tatur diabolus clausus erga-
stulo et hoc sibi conuenit. quia
non permittitur tantum noce-
re quantum uellet. Preterea
fm etimologiam diabolus di-
citur a dia quod est duo et bo-
lus quod est morselus. qz duo
occidit. s. corpus et aiam. Item
uocatur demon. i. sanguineus.
et hoc pp peccm. uel sciens. quia
uiget triplici scientia sicut dcm
est. Itz Bellial quod interpre-
tatur absqz iugo. uel absqz do-
mino. quia pro posse contra eum
pugnat cum deberet ee subiec-
tus. Itz Belzebub quod inter-
pretatur nix muscarum. i. aia-
rum peccatricum. qz relinquunt
uez spomum xpm. Item Satha-
nas. i. aduersarius. vn Pet. Ad-
uersarij ut diabolus et. Itz Behe-
moth. i. bestia qz facit hoies be-
stiales. Item Leuiathan. i. addi-
tamentum eorum qui peccat pec-
catis cumulant.

De malitia diaboli contra nos
Capitulum. 27.

Diabolus nocet hoii multi-
pliciter. quia p uolentia.
et hoc qnqz exterius corpus le-
dendo sicut fecit Job. qnqz in-
tra mebra ledendo sicut i ob-
sessis. et pp hoc dat paruulis
angelus bonus ne diabolus in

his ledat eos et excedat. Item
nocet p ipressionem inaginz
mala suggerendo uel p como-
tionez sanguinis ad peccm acce-
dendo. uel sensus exteriores p
obiectionem fallaz formaruz
decipiendo. De his et similibus
dicit Gre. Aut opprimedo za-
pit. aut insidiando circūolat.
aut suadendo blandit. aut mi-
nando terret. aut desperando
frangit. aut permittendo deci-
pit. Diabolus decipit homi-
nes quatuor modis. Primo sua-
dendo bonum. et hoc pp maluz
ut cum homini instabili suadet
ingressum religionis. et hoc ut
postmodum apostatet. Secun-
do modo suadendo malum. et
hoc sub spe boni. ut piurare p
rebus alterius obseruandis.
Tertio modo dissuadendo bo-
num tanqz nociuum ut cum dissua-
det bono uiro religiois igres-
sum. ne de hoc peniteat et eg-
grediens confundatur. Uel qn
dissuadet alicui orationem uel
elemosynaz. ne p hoc incurrat
uanam gloriam. Quarto dis-
suadedo malū ut ducat ad pe-
ius. ut qn dissuadet tepera-
tia in uictu et sono. ut p hoc indu-
cat ad indiscretam abstinencia
quod peius est. Impedit dia-
bolus in effectu sue malitie ml

tis modis. s. quandoq; per ter-
minum sue potestati a deo im-
positum. Item quandoq; per
resistentiam bonorum spirituum.
Habet. n. quelib; anima duos
angelos. vnum bonuz ad cu-
stodiam. alium malum ad exer-
citiu. Item per arbitriuz ho-
minis non consentientis. Item
per peccati abominaciones. qz
quandoq; demones nobilioris
nature peccata uilia detestaf.
Item pp cautelam omittit fa-
cere mala ut peius fiat. sicut
modo non uexat excomunica-
tos ut minus timeat tales sen-
tencias. Utrum uirtus tenta-
tionis minuatur in diabolo qñ
uincitur diuerse sunt opinio-
nes Dicunt enim quidam q
superatus in uno uitio ipm ui-
ctorem non possit amplius te-
tare de eodem uitio. sed alius
diabolus potest. Alij dicunt q
superatus de uno uitio nulluz
de illo uitio possit amplius te-
tare decetero. Data est pote-
stas demonibus exercendi ma-
gicas artes mltiplici ratione.
Primo ad fallendum fallaces
sicut egyptios ⁊ ipos magos.
Unde et que ipi p talem mo-
dum acturi sunt quasi comuni-
cādo predicant ut ibi. Tresus
perdet alium trāsuēt^o ma xia

regna. Secundo ad monēdum
fideles. ne. s. tale quid pro ma-
gno desiderent. cu uideant etiā
malos facere h^o modi. Tertio
ad probandam ⁊ exercendam
patientiam ⁊ fidem iustorum.

De lucifero.

Cap.

28

De lucifero scienduz est
q; fuit de supremo or-
dine supioris hierarchie. ac in
illo ordine supremum gradum
tenuit. cui tāq; principi de sin-
gulis ordinibus magna multi-
tudo adhesit. quos omnes se-
cum traxit. dicitur est lucifer.
qa pre ceteris luxit. sueq; pul-
chritudinis consideratio eum
excecavit. Primum hominem
tentauit. ⁊ uicit. Secundum te-
tauit. ⁊ uict^o est. Potestatē tūc
amisit quaz ultimis tēporibus
recupabit. nūc religatus est. et
in fine soluetur. Peccatum lu-
ciferi fuit q; se ⁊ suum bonum
priuatuz dilexit excecatus. de
altitudie habita presumpsit. ac
propriam excellentiam abnuit.
quasi habiturus fuerit a se. nō
ab alio. ⁊ sine meritis hēre uol-
uit stare uel spare auz posset.
quousq; gratia apponeretur.
noluit dei similitudinem con-
cupiuit. nō qdē cā imitatiois. s;.

potatis. i. subditos habere. uo-
lunt et nlli subiecti eē recipiunt.

Quid sit aīa s; dīfīdēs. L. 29

Dicitur naturam corpoream
et incorpoream dicendū ē
de natura ex utriusq; cōposita
S; primo ex parte mentis. se-
cundo ex parte corporis. ter-
tio ex parte totius hōis. De
aīa igitur uidendū est quid sit
s; dīfīnitionem. Porro a q; dā
dīfīnitur ut spūs. a q; dā
ut aīa. a quibusdā uero ut spi-
ritus et aīa. Inquantum igitur
aīa naturam hēt spiritus dīfī-
nitur ab Alexandro in libro
de motu cordis. Ab Aug^o sic.
Aīa ē s; bā incorporea intellec-
tualis illuminationis capax ul-
tima reuelatione pceptiua. ul-
tima dico q; mediantibus angel
pcepit. Ex hac dīfīnitione co-
gnoscimus q; spiritus huma-
nus q; ē aīa inter oēs creatas
post angelos imēdiatē illumi-
natiōis diuine sit pceptiua. Aīa
uero inquātū aīa sic dīfīnitur
a Remigio. Aīa ē s; bā incorpo-
rea regēs corpus. Ex hac dīfī-
nitione hēmus q; aīa sit cor-
poris rector et motor. Itē aīa
inquātū aīa dīfīnitur a phō i
libro d aīa sic. Aīa ē endelchia
.i. actus corporis phīci orga-
nici potentialiter uitā hētis.

Endelchia formā uel actus si-
gnat. et dicitur hic actus prim^o
siue perfectio. Ex hac dīfīni-
tione hēmus q; aīa unibilis est
corpori non omni s; solo orga-
nico et phīco. i. naturali ad su-
sceptionem aīe rōalis dīfīposi-
tio. Item aīa inquātū est spī-
ritus. et aīa sic dīfīnit ab Aug^o
Aīa ē omniū similitudo. Hec
dīfīnitio data est p cōparatio-
nem aīe ad creaturas. Aīa enī
ex sui natura ad suscipiendas
omniū rez tā corpaliū q; spi-
ritualiū similitudines apta ē.
S; sciēdū ē q; q; dā itelligi hēt
p opposita. ut tenebre p presē-
tiam lucis. incorporalia p cor-
poralia. et sic dī suscipere ani-
ma spiritualiter rez similitu-
dines. Item aīe descriptio tā-
lis est Anima est deiforme spi-
raculum uite. Hec descriptio
datur secundum q; anima com-
paratur ad deum prout non
ex trāduce uel seminali ratio-
ne propagatur. sed a deo cor-
pori creando infunditur. et i-
fundendo creatur. Item Se-
neca sic dīfīnit animam. Ani-
ma est spiritus intellectualis
ad beatitudinem in se et in cor-
pore ordinatus. Hec dīfīni-
tio est in reuelatione anime ad
finem s; q; nō solum separata

beatificatur in se sicut angelus.
imo in corpore glorificato ipsi bea-
tudo ampliat.

¶ Quid sit anima secundum rem.

Lap. 30.

Quid sit anima secundum rem di-
uersas uidetur sententias
philosophi protulisse. Plato eius
dicit animam numerum se ipsum mo-
ueretur. Aristoteles delectat. Pi-
tagoras armonias. Hippocra-
tes spiritum tenuem. Rabbanus
lucem. Democritus spiritus ex
athomis compositum. Accono-
mius hypercus igneum uigo-
rem. Parmenides dicit eam de
terra et igne esse. Epicurus
autem ex aere et igne. Inter has
diuersitates nos sequimur di-
cta sanctorum et catholicorum ma-
gistroz dicentium quod anima est sub-
stantia spiritualis et rationalis ad uiuifican-
dum corpus humanum de nihilo
creata. Creata est inquam anima per-
fectibilis et imperfecta quantum ad
sciam et uirtutes. perfectissima tamen
est quantum ad potentias naturales.
Et quod incorporea est sensui non
est subiecta. neque habet dimensionem
est extensiuam. Quamquam enim
habet animam ut dicit Augustinus. non di-
mensiuam. sed partiuam et uirtualem.
Et quod simplex est anima. ideo
nec augmeti. nec detrimeti est
susceptiuam. quod nec in corpore ma-

iori maior. nec in minori minor
reperitur. ut dicit Augustinus. Adul-
teritudo potentiarum in anima non potest
maioritate in anime natura. sed mul-
tipliciter effectum. Anima etiam est uita
perpetua. scilicet per memorias. intelligenti-
am. et uoluntatem. ad imaginem
dei facta capax uirtutis et ui-
tium. susceptibilis pene. uel primis
arbitrio libera. potentis et huius-
modi et affectibus decorata. ca-
ret pondere. et figura et calore
passibilis et mutabilis est eo ma-
gna est. quo capax est eternita-
tis. eo recta quo naturaliter ap-
petens est bonitatis. eo bona quo
princeps est diuinitatis.

¶ Quid sit anima secundum nomen.

Lap. 31.

Anima dicitur in quantum corpus
aiat et uiuificat. Ades in-
quantum recolit. Animus dicitur uult. Ratio
dicitur recte iudicat. Spiritus dicitur spi-
rat. licet quod spiritualis natus habet. Sensus
dicitur sentit. aduersaria dicitur recordat.
Uoluntas dicitur consuetit. Hec nomina
diuersa sunt anime. non per eentie plu-
ritatem. sed per effectum multiplicita-
tem et operationem. Dicitur anima ab a quo
est sine. et nemes quod est sanguis. eo
quod sit sine sanguine. Uel dicitur ab
an quo est uita. et mene quod est tri-
buere. eo quod anima uitam tribuit.

¶ De triplici anima. Lap. 32.

Actus anime triplex est. scilicet.

uegetare. sentiri. et ratiocinari.
et in hoc distinguit aie poten-
tia tripliciter. scilicet uegetabilis. sen-
sibilis. et rationalis. De quo dicit
Ambrosius. quod anima uegetabilis ap-
petit esse. sensibilis bene esse. rationalis
autem optime esse. et ideo nunquam quiescit do-
nec optio congruat. et propter hoc in
amoris mouet in deum. ut in ipso
sumente delectetur. Hec tres poten-
tie in diuersis substantijs tres
aie dici possunt. Nam uegetabilis est
anima in plantis. sensibilis in brutis.
rationalis uero in hominibus. In homine
autem predicte tres aie una sunt esse-
tia sed differunt in potentijs. nec
obstat quod in homine successiue. ac
diuersis temporibus manifestantur.
homo enim est a uirtute formatiua que
rationaliter prout disponit ad uitam quam
ad seculum. et prout ad sensum quam ad
rationem. presertim cum natura non subi-
to. sed paulatim et successiue operetur.
Cum autem anima rationalis infunditur corpori
predicte primo infuse non habent actiones
suas. deinceps a uirtute forma-
tiua. sed ab ipsa anima. Anima quoque
duas primas potentias. scilicet uegeta-
bilis. et sensibilis exercet tantum in
corpore. Anima uegetabilis et sensibilis
non debet dici aie in homine. sed po-
tentie. nec anima uegetabilis in animali
dicenda est anima. sed potentia. Anima
autem uegetabilis in planta dicen-
da est anima. non potentia.

De potentia aie uegetatiue.
Cap. 33

Anima uegetabilis tres
habet potentias. scilicet generatiuam.
nutritiuam. et augmentatiuam. Pri-
ma est ad speciei conseruationem.
Secunda est ad conseruationem
individui. Tertia est ad perfe-
ctionem subiecti. Virtuti autem
nutritiue quatuor deseruiunt
scilicet uirtus attractiua que assu-
mit necessaria in nutrimento.
Item digestiua que sepat conue-
niens ab inconuenienti in alimen-
to. Item retentiua que cibum tam-
diu retinet in uno loco. donec
arbitraria recipiat alterationem.
Item expulsiua que expellit quod
superfluum est in nutrimento. sed ante
omnes has est appetitiua.

**De potentijs aie apprehensi-
uis.** Cap. 34.

Anima sensibilis dupli-
cer habet potentiam. scilicet apprehen-
siuam. et motiuam. apprehensiua di-
uiditur in apprehensiua de fo-
ris. et apprehensiua de intus. Vir-
res apprehensiue de foris sunt
quinque sensus particulares. scilicet
uisus. auditus. tactus. uel potentie
exterioribus. Virres autem ap-
prehensiue de intus sunt quinque
potentie interioribus sensibiles.
que sunt compositus sensus. imagina-
tio. estimatio. fantasia. et memo-

ria. Tradūt Perhıpathetici
oēs uires istas organicas esse.
7 q̄ per instrumenta corpora
lia suas operationes perficiūt
eo q̄ sint circa particularia tā
tum. Omnis enim fortuna par
ticularis in materia aliena est:
quoniam forma sine omni ma
teria accepta uniuersalis est.
circa quam operatur intelle
ctus. Ista facile est uidere in se
sibus particularibus. quoniam
illi non apprehendunt nisi per
rei sensibilis p̄ntiam. De uir
tutibus autem interiorib⁹ que
sūt imaginatio. estimatio. fanta
sia idem est. quoniam in illis
omnibus est apprehensio for
me singularis s̄m situm p̄tium
7 lineamenta. 7 quātitate. Om
nes iste potentie passive sunt.
7 patiuntur a formis et indiui
duis que sunt principia cog
nitionis sensibilis. sensibilis di
co quia duplex est cognitō in
tellectualis que oritur ex eo q̄
p̄prie per intellectum habet
dignosci. ut forme conueniētes
7 huiusmodi. Sensibilis que p
uenit ex indiuiduis 7 obiectis
sensuum particulariū que sunt
principia cognitionis sensibi
lis. Scienduz p̄terea q̄ nulla
potentia app̄hensiua sensibilis
retinet id quod apprehendit.

imo qd̄ una app̄hēdit alia reti
net. Notādū 8° q̄ alia v̄tus
est que bene tenet. alia que bñ
recipit. 7 ista que bene tenet p
ficiē sicco 7 frigido. sed illa q̄
bñ recipit perficiē humido.

De sensibus particularib⁹.

Lap.

35

Sensus particularis i q̄nq̄
diuidit. s. in visu. auditū
gustū. odoratū. 7 tactū. q̄ i mul
tis cōueniūt. 7 in mltis diffē
rūt. Cōueniūt. n. q̄nq̄ sensus i
h^o q̄ sūt uires passive. Sētīm⁹
. n. i tra suscipiētes. n. ex mittē
tes. Sēnsibile. n. positū supra sē
sum n̄ sētīt. Oēs sensus sūt p̄ce
ptibiles singulariū nō siliū. ad
quēlibet sensum extendūt ner
ui duo. vnus ad sentiēdum qui
agitur contra exteriora. 7 ali⁹
ad motum uoluntariū qui agit
ut ius anime interior. 7 ad or
ganum dirigit intentionem. In
omni sensu ōz esse proportio
nē sensibilis ad sensum. quia in
medijs delectantur. 7 in extre
mis corrūpūtur. Ad sentiēdū
aliqd̄ oportet esse obiectū p̄ns
7 mediū deferens. et organum
sanū atq̄ cōueniēs. 7 aīe itērio
actualis. Omnes sensus unam
habēt originem s̄m sensum cō
munē a quo uelut a centro ōsi
linee quedā exeunt. Diffēūt

etiā sensus pticulares in mul-
tis. nā quilibet habet spāle in-
strumētū. Differūt etiā in ob-
iectis. differūt in medio diffe-
rente. qz tactus et gustus hnt
mediū intrinsec^o. et alij extrin-
secus. Differunt in uelocitate
apprehēdēdi. qz uisus ē citissi-
me apprehēsiōis. et remota ap-
prehēdit. Differūt situ. qz ui-
sus est supremus. post audit^o.
deinde alij per ordinē. Diffe-
runt utilitate. qz gust^o et tactus
maxime sunt necessarij ad cō-
seruationē indiuidui et speciei.
Gustus. n. discernit cibuz per
quē suat aīal a nociuo. et tact^o
discernit qualitates sensatoz.
sicut calide et frigide. et h^o mōi.
ut aīal declinet extrema taliū
qualitatū ne corruptōez incur-
rat. Differūt gñalitate. qz tac-
tus est gñalior. cū nō hēat or-
ganū determinatū. sed. i oībus
mēbris fit. Differūt etiā in i-
pressionū retētiōe. sensus eim
grossiores. forti^o retinēt suas
impressiones. sicut pz in tactu.
Nota qz uidemus uisu et oculo.
sed differenter. nā uisu ui-
demus effectiue. siue formalit.
sed oculo uidem^o instrumēta-
liter. Eodē mō dicēdum est de
ceteris sensib^o. Aīa alienatur a
sensibus tripliciter. Primo in

somno. 2° in extasi magis. 3° in
morte maxime.

De sensu cōi. Cap. 36.

Sensus cōis est potentia
que omniū sensuū pticu-
lariū obiecta apphēdit. Omnis
enim sensus exteriores a sensu
cōi interiori uelut a cētro pticu-
lariū exēit. et sensatoz suoz
similitudines ad sensū cōm re-
ducūt quo mediante de singu-
loz ppetatib^o iudicāt et dicer-
nut. Un sciēdū qz sensus cōis ē
fons ex quo oēs sensus oriunt^o
ad quē oīs mot^o sensibiliū re-
fertur sicut ad ultimū finem.
Hec potētia quedā hēt inqētū
est sensus. et quedā inqētū cōis
est. inquātū. n. sensus est habet
reciperē rez spēs sine materia.
et tñ pntē materia. inquātū. cō-
muni est habet duo. quorum
vnū est iudiciū sensibiliū p qd
nos apphēdimus nos uidere
qn uidemus. et audire quando
audimus. et sic de alijs. Si enī
hoc iudiciū nō esset in aīalib^o.
non satis esset uidere et audire
utile. et fm alios sensus appre-
hendere. Scōm est cōpare pta
sensata dicēdo unū esse dulce.
et aliud dulcius esse. et hoc ideo
sensus cōis habet. qz ad ipsuz
referūt omniū ppoz sensuum
sensata. Hec vtrius in anteriori

pte cerebri ponit i loco ubi co-
currunt nerui sensitiui qnqz sen-
suu q loc^o medulosus 7 humi-
dus est.

De ui imaginatiua.

Cap. 37.

Irtus imaginatiua e po-
tentia apprehensiu. i qua
imagines rez sensibiliu refer-
uant. Hec virtus plus abstrahit
qz sensus. qz sensus non accipit
forma. nisi pnte re. illa aut re-
seruat forma etia re absente. In
hoc etiaz imaginatio differt a
sensu coi. qz sensus cois pntia
rei exterioris indiget sicut sen-
sus particularis. Ista aut virtus
i. imaginatio thesaur^o formaz
uocat. qz in ea sicut dictum est
forme a particularib^o sensib^o re-
cepte retinet. hec potentia in an-
teriori pte cerebri seu interiori.
sicut 7 sensus cois ponit. 7 hic
maior est duricies ex frigidi-
tate cerebri puenies. ubi 7 ima-
ginatiua retinet impressiones a
sensu coi receptas.

De ui estimatiua.

Cap. 38

Estimatiua vt^o q a for^o
acqisita intetoes elicit q
a sensu n pcip iuf. fm qua ouis
fugit lupu. 7 lup^o miseret filio
suo. hoc aut no posset fieri nisi
lup^o heret cognitione ei^o indi-

uidui. 7 q hoc indiuidu sit na-
tus ei^o. sicut 7 ouis apprehendit
lupu sibi nociuu. Ista vo n pnt
fieri p sensu. Estimatiua differt
ab imaginatione. qm imagina-
tio solu retinet formas apphe-
sas p sensu com. 7 ad imagina-
tionem sola no seqt affect^o mi-
serie uel tristitie. uel fuga. uel
insecutio. Ad estimationem autem
statim seqt qolibet istoz. vn si-
cut intellectus practicus se het
ad speculationem. ita se hz esti-
matiua ad imaginationem. 7 pp
hoc estimatiua no penit^o app-
hensiu est. sed etiam motiua p
hoc q determinat ad qd mo-
ueri debeat aial. 7 a quo fuge-
re. cu. n. aial mouet ad cibum oz
imaginem cibi in aiali esse. Sed
estimatiua no solu mouet. imo
et apphedt. Oportet igr aial
hre estimationez qua moueat.
Officiu estimatiue est apprehē-
dere intetiones. no qde romis.
sz nature. Un no apphedt qd
sit similis. aut nome. aut vbus.
uel amicitiam. uel inimicitia. co-
mode ul incomode. sicut dictu
est. Hec virtus ponit in p^o pte
medie cellule cerebri q calida e
ex motu multi spūs ad ipsam.

De fantasia. Cap. 39.

Fantasia est potentia com-
pones imagines cu ima-

ginibus. ⁊ imagines cū intētiō
nibus. Cōponit inquā fātaſia
imagines cuz imaginib⁹. ut est
apphēdere aliqd esse albū uel
nigrū. uel diuerſas formas cō
ponere uel fingere chimeras.
Cōponit et imagines cū inten
tionib⁹. ut cū apphēdit ouis
formā lupinā esse fugiēdā. Cō
ponit et intētiōnes cū intētiō
nibus. ut p̄ in oue que appre
hēdit nato ſuo p̄bēda eē ubera
⁊ alienū esse repellēdū. Per fā
taſiam maior h̄r cognitio que
pōt hēri in aia ſenſibili que est
in brutis. p̄ hāc. n. non ſolū ſcit
p̄ntia. ſz et puidet ſibi in futu
rū. Per hāc. n. quedā aialia fa
ciūt ſibi caſas. ⁊ de cibo proui
dent in longinquū. p̄ hāc d̄ illo
ſcit qd ſit. idem ⁊ de alio q̄ ſit
aliqd. ⁊ ſic de eo oi d̄ quo ſn̄ia
p̄fert p̄ modū affirmatōis et
negatōis. Per hāc quoq̄ uide
mus aliqd eligere aialia. ⁊ ali
qd refutare. Ad electionē ⁊ re
futationē p̄exigit ſciētia ⁊ di
ſcretio. ⁊ ideo multi dixerunt
q̄ fantaſia est aliqd rōis. ſz di
cimus nō eſſe uerā electōez aie
ſenſib. ſis. ſed aliqd ſimile. Hec
a uulgo in hoie uocat cogita
tiua. cū tñ cogitare p̄pe ſit ra
tionis. Fātaſia opat̄ in ſōno ſi
cut in uigilia. Qd̄ autē in ſōnis

rea uidēt eſſe p̄ntes. hoc ē qa
ſit reuerſio ad ſenſū cōez. Iſta
potētia qñ cōiūcta eſt rōni ſi
cut eſt in hoie. tūc accipit agē
di ⁊ opandi regimē a rōe. Sed
q̄ rō diuerſificat ſm diuerſi
tate eoz de qb⁹ rōcinatio ſit.
ideo p̄ opationes fantaſie mul
tiplicat̄ in hoie ualde. Ubi autē
fantaſia nō eſt cū rōe. ut eſt in
brutis. tūc regit̄ ſolū ſm iſtin
ctū nature. Et q̄ natura vno
mō eſt in h̄ntibus ſpēm unā. iō
cōceptio fantaſie opat̄ in tali
bus uno mō. Et inde eſt q̄ ois
hirūdo facit uno modo nidum
ſuū. Dixerūt qdā philoſophi
q̄ iſte v̄tutes in brutis potius
agūtur q̄ agant. ſed in homie
poti⁹ agūt q̄ agant. q̄ bruta
mouēt ſm impetū ⁊ impulſum
appetit̄ naturalis. Ad̄ autē
hūani reglant̄ ſm regimē rō
nis. Notādū q̄ melanconici
⁊ infirmi. ⁊ amātes multas ha
bent fantaſias. ſz hoc nō eſt ex
illuſtratiōe que ſit p̄ imagines
reꝝ ſenſibiliū. ſz ex paſſionib⁹
nature ⁊ ofuſione ſpūz ascen
dētū ad cerebrū ⁊ caput tur
bātū. Tales. n. ſpūs diuerſarū
imaginū inuolutiones faciūt ⁊
generāt horribiles uifiōes ⁊ cō
ceptiones. Preterea ſciēdum
q̄ bruta citius recipiūt influx⁹

De memoria.

Cap.

.40.

pmi motōis q̄s hoies. sicut ps
in formica que q̄n cibū colligit
infra tres dies non pluit. Et
gallus cantus suū p̄ tēpus ua-
riat. q̄z imutacionē aure ex in-
fluxioe p̄mi motōis p̄sentiūt.
H^o dicti hec est rō. q̄m hoies
multū occupāt circa cōceptio-
nes suas cōferēdo ⁊ r̄ponēdo
⁊ diuidēdo. quare influxiones
p̄mi motōis nō p̄cipiāt ita ci-
to sicut bruta que nō sic occu-
pant in suis cōceptōib⁹. nec s̄z
illas opant. s̄z tātū s̄m intelle-
ctū nature. Ista uis. s. fantasia
plurimū impedit intellectū eō
q̄ min⁹ occupat aiaz r̄positioe
⁊ diuisione imaginū. nō solū ac-
ceptaz a sensib⁹. s̄z ēt fictarū.
maxime autē impedit itellectū.
q̄n aliqd̄ de celestib⁹ et diuinis
imp̄mit ei. ⁊ hoc ideo. q̄z cōce-
ptiones tales intellect⁹ nō pōt
ferre. nec sūt similes imagina-
tionibus ⁊ fictiōibus fantasie.
Fantasia uero ponit in medio
medie cellule cerebri tāq̄z cēt̄z
inter memoratiuā ⁊ imaginati-
uam. quia fantasia conuertit se
tam super formas quas acci-
pit imaginatiua per sensum q̄z
super intēctiones quas refuat
memoria. ⁊ tūc istas formas ac
intentiones diuidit. ac compo-
nit.

Memozia autem est repōsi-
torium preteritoz. Re-
seruat enim memoria intentio-
nes per estimationē a figuris
rerum elicitas. Anima per me-
moziam mediantib⁹ reb⁹ sensi-
bilib⁹ in ipsa s reddit res sensi-
biles que sunt extra ipsā. ⁊ pp
hoc oportet actū memorie tu-
as precedere opationes. quaz
una est hoc esse receptū. et hec
est operatio sensus cōmunis. ⁊
in hoc memoria incipit. secūda
est hoc esse conseruatum apud
nos qd̄ fit per imaginationes.
Oportet etiam q̄ ante memo-
riā quedaz uirtus opetur que
ex figuris rerū diuidat reruz
intentiones singulares. Diffe-
rūt imaginatio ⁊ memoria. qa
ista conseruat species rerum.
hec conseruat intentiones spe-
cierum. Sciendum quoq̄z q̄
memoria differt a reminiscen-
tia. quia memoria discrete ⁊ di-
stincte reuertitur ad res com-
ponendo intēctiones distinctas
cum imaginibus. Reminiscen-
tia siue recordatio est motus
q̄si intēcept⁹ ⁊ abscissus p̄ obli-
uionē. ⁊ est cū collatioe tēporis
⁊ loci ⁊ h⁹ modi. Reminiscētie

enim mod⁹ nō est uniformis. s; causat i plurib⁹ principijs circūstātib⁹ id e⁹ ppe est reminiscibilitas. cū sit pncipiū mltōz pzi⁹ memoratorū. Cū. n. p memoriā fiat rez apphēsiō quod eedē res prius fuerūt in se. uel in sensib⁹ alijs cognite. p; q; si q; rē totalitē oblit⁹ est. nō pōt p memoriā recordari se eē oblitū. S; si oblit⁹ est in pte. tūc p id qd remāsit pōt reminisci. s; qnq; sciuisse. uel p collonem reminiscētie pōt etiā ad id qd oblit⁹ est redire cū illi⁹ adiutorio qd remāsit memorie. Alia est dīa int memoriā ⁊ reminiscētiā. q; memoria multa pncipiā pāt aīalia. s; reminiscētia ē solū rōis. q; reiscētia est qdā inuestigatio que sine ordie rōis nō est. ac sine deliberatōne p q; aīcedēs ordinat ad hīs. Sane atq; q; reminisci uoluerit ea q; nō eo mō quo p sensū. s; p intellectū apprehēdit hōc nō fit p memoriā. q; memoria talia nō reseruat. s; intellect⁹ cōuertit se sup ea que hēt apud se. ⁊ ea reducit ad actū que h; i bitu. Iste autē habitus manet actiualiter apud intellectū potētiālē q; est loc⁹ spēz uniuersaliū. vñ ⁊ uniuersalia speculata remanent apud ipm tāq; in loco sue

gñōnis etiam actu quādo illa non considerat. Intellect⁹ autē potentialis ad has spēs quas sic h; apud se conuertit. ul' ab eis aueritur quādo uoluerit. Ultimo notādū q; memoria ponitur in posteriori pte cerebri q; locus ē siccus pp neruos motiuos q; oriunt ex ipso.

De ui sensibili ⁊ motiua.

Cap. 4i.

Sequitur d' ui sensibili motiua. hec mouet qnq; spiritalit. qnq; corporalit. p' mō dī appetitiua que mouet dupliciter. aut diligēdo. aut odiēdo. ⁊ diuidit in cōcupiscibile et irascibile per quas appetit aīa bonum. uel insurgit contra malum Ab his vō duobus. s; irascibili ⁊ concupiscibili oriūtur quattuor affectiones. s; gaudiū spes. dolor. ⁊ timor. Nā si pns ē qd cōcupiscimus gaudemus. si absens est speram⁹. Similit' si pns est de quo irascimur dolēmus. si absens est timem⁹. Sēnsualitas autē est uis anime sensibilibis motiue. ⁊ ad idem mouet ad quod concupiscibilis ⁊ irascibilis. Sensualitas enī appetit que delectabilia sunt corpi. ac nociua refugit. Differt atē sensualitas a concupiscibili ⁊ irascibili. quia sensualitas magis

43
cōiūgitur corpori. et sicut in bru-
tis ita in homine nulla lege strin-
gitur. quin semper in appetitus
reus ad corpus pertinētū mouea-
tur. Sed concupiscibilis et irasci-
bilis iungit rationi. et putantur in
homine frenari ratione. ac reguntur
virtutibus que fundantur in ipsis. Est
enim temperantia in concupiscibili.
et fortitudo in irascibili. et sic de
alijs secundum quod uis motiua sensibi-
lis mouet corporaliter. sic diuidi-
tur in virtutem naturalem. uitalē. et
animalem. quarum prima sita sunt in
epate. ut in proximo principio.
cū primū principium est cor. 2^a in
corde. 3^a in capite. ut in proximo
principio. tunc primū principium est
cor. Virtus naturalis est mo-
tiua humorum. uitalis motiua pul-
suum. animalis est motiua membrorum.
Dicuntur quoque virtutes naturales est
motiua humorum mediatis ar-
therijs et uenis que radicantur in
epate secundum Galienū. sed secundum Ari-
stotelē radicantur in corde. et hoc
per spiritum naturalem. Est autem virtus
naturalis substantia subtilis et
aerea uel caloris in corde generata
hec sanguinem ad singula membra
impulsat. ex quo corpus uegeta-
tur. Virtus uitalis est motiua
pulsuum mediatis artherijs que
radicantur in corde. Spiritus autem
uitalis est idem que et naturalis.

Idem dico in substantia. sed diffe-
rens in uirtute. hic per artherijs
ad membra corporis se diffun-
dens uiuificat ipsum corpus tamquam
instrumentum. Virtus animalis est moti-
ua membrorum mediatis uerbis
nervis qui radicantur in capite. et hoc per
spiritum animale. Est autem spiritus animalis
idem que et naturalis. et uitalis. sed
animal dicitur cū ad cerebrum uenit.
hic ceteris subtilior per
neruos ad organa sentiendi di-
rigitur ut sensus et motus secundum
locum ex idem generantur in corpore animalis.

¶ Circa uires istas denique sciē-
dum est quod cū uirtutes animales incē-
dunt. tunc naturales remittuntur.
propter hoc in homine dedito
studio. uel meditatōibus minus
operatur uirtus nutritiua et generati-
ua. et augmentatiua. ex quo patet
quod concupiscētia carnis domat
in uita studioso. Unde ait Hiero-
nymus. Ama sciam scripturarum.
et carnis uitia non amabis. Pre-
terea quoniam uirtutes animales re-
mittuntur. naturales incēdunt.
sicut patet in somno que describitur
esse quies uirtutum animalium cū
intensione naturalium.

¶ De potentijs anime rationalis.
Lap. .42.

Potētia sunt in anima ut ait philo-
sophus. scilicet potentie. habitus. et passio-
nes. potentie que sunt inate. habitus

aut sunt acquisiti uel infusi. passi-
 ones uero sunt illate uel inate.
 Illi. n. sunt acquisiti. ut p[er] i[n] scia
 7 uirtute politica. Na[m] ex fre-
 quenti studio ho[m]o acquirit sciam. 7
 ex frequenti b[on]o agere fit ho[m]o bo-
 nus bonitate uirtutis politice.
 Sunt 7 h[ab]it[us] q[ui] n[on] p[er] adquisitio[n]es
 s[ed] p[er] infusione[m]. sicut sapia fuit i[n]-
 fusa Salomoni. 7 uirtutes theo-
 logic[as] aferunt quotidie puulis i[n]
 baptismo. 7 et penitentib[us] i[n] iu-
 stificatio[n]e. 7 ex actib[us] n[on] g[er]ant
 tales h[ab]itus. s[ed] pot[er]it[us] e[st] ex ta-
 lib[us] h[ab]itib[us] eliciunt boni act[us] ex
 pot[er]tibus. u[er]o i[n] h[ab]itib[us] acquisitis
 seq[ui]t[ur]. quales sunt act[us] tales sunt
 h[ab]itus. sed i[n] h[ab]itib[us] infusis e[st] co[n]-
 trariu[m]. s. quales sunt h[ab]it[us] tales
 sunt act[us]. Est t[ame]n neruz q[uo]d sicut
 h[ab]itus acquisiti g[er]ant p[er] act[us]. ita
 7 generant p[er] actio[n]es. s[ed] n[on] meri-
 torias inquatu[m] tales. Passio[n]es
 aut sunt illate ab extrinseco. vo-
 cat[ur] aut passio[n]es p[er] receptio[n]es
 obiecto[rum]. Sumunt 7 alie passio-
 nes ut dicunt affectio[n]es sicut do-
 lor. timor. spes. 7 gaudium.

De diuisione potentia[rum] a[n]i[m]e.
 Cap. .43.

Dunc ad diuisione[m] pote[n]-
 tia[rum] a[n]i[m]e accedam[us]. p[er] h[oc]
 i[n]t[er] diuidit p[ri]ncipalit[er] a[n]i[m]e pote[n]-
 tias i[n] cogitatu[m]. 7 motiuam.
 quas theolog[us] appellat intelle-

ctu[m] 7 affectu[m]. ip[s]m aut affectus
 intelligit uoluntate[m]. Potentia[rum]
 aut a[n]i[m]e quedam s[un]t separte a corpe.
 ut uelle. 7 intelligere. s[ed] quas
 a[n]i[m]a n[on] utit corpe. s[ed] utit uirtute
 corpe. s. fantasia que sic h[ab]et se ad
 intellectu[m]. sicut color ad uisu[m]. ut
 ait p[ro]p[ter] h[oc]. Quedam uo s[un]t uires
 inseparabiles a corpe. ut uegeta-
 biles. 7 sensibiles q[ui]ntu[m] ad opati-
 one[m]. 7 q[ui]ntu[m] ad essentia[m]. ut i[n] bru-
 tis. S[ed] i[n] ho[m]i[n]e sepant uires iste
 a corpe q[ui]ntu[m] ad essentia[m]. licet a[n]i[m]a
 opatio[n]es eor[um] exercere n[on] possit
 extra corpe. In brutis uo sim-
 pliciter pereunt q[ui]ntu[m] ad utru[m]q[ue].
 Ite[m] a[n]i[m]a pot[er]tias quasda[m] h[ab]et co[n]-
 ueniētes cu[m] brutis. ut e[st] sensua-
 litas. sensus p[er]iclaris. sensus co[n]-
 imaginatio. estimatio. me[m]oria.
 Quasda[m] h[ab]et n[on] co[n]s[ens]u[m] cu[m] illis. ut
 e[st] r[ati]o. 7 intellectu[s]. 7 h[ab]it[us] m[ot]i. Ite[m] a[n]i[m]a
 h[ab]et uires quasda[m] quo ad se. ut
 est r[ati]o. uoluntas. lib[er] arbitriu[m].
 quasda[m] h[ab]et q[ui]ntu[m] corpi p[er]miscet[ur].
 ut est uis naturalis. uitalis. et
 a[n]i[m]alis. de q[ui]bus dictu[m] est supra.
 Ex istis dictis p[er] q[uo]d pot[er]t[us] q[ui]ntu[m]
 sunt organice. quedam n[on]. Item
 ex p[re]dictis collige q[uo]d a[n]i[m]a r[ati]o[n]-
 lis o[mn]es pot[er]tias habet a[n]i[m]e ue-
 getabilis 7 sensibilib[us]. s[ed] n[on] i[n]q[ui]ntu[m]
 r[ati]o[n]alis est. Uel i[n]q[ui]ntu[m] r[ati]o[n]alis
 est addit intellectu[m] 7 lib[er] ar-
 bitriu[m]. 7 h[ab]it[us] m[ot]i. Et hoc q[uo]d di-

cit Grego⁹. Dis inqt create
aliqd cōe hēt hō. Hēt nāqz hō
cōe esse cū lapidibus. uiuere cū
arborib⁹. sentire cū aīalib⁹. in-
telligere cū āgelis. Quicqd. n.
v̄tutis aut nobilitatis h̄re p̄nt
nature inferiores. h̄nt ⁊ supio-
res. s̄z p̄fectiori mō ⁊ nobiliozi
pp hoc manifestatū est q̄ om̄s
uires quib⁹ cōicam⁹ cū brutis
differūt specie. put sunt in nō
bis. ⁊ in brutis.

**De differentijs potētiarum
ipsius anime. Ca. 44.**

Quattuor assignat̄ diffe-
rētie v̄tutis intellectiue.
Pr̄ma dat̄ fm̄ differētiā na-
ture. ⁊ sicut intellect⁹ diuidit̄ ī
agētē ⁊ possibilē. 2ª datur fm̄
differētiā obiecti. ⁊ sic diuidit̄
intellect⁹ in speculatiuā ⁊ pra-
cticū. 3ª assignat̄ s̄z differētiā
dignitatis. ⁊ sic diuidit̄ rō in p-
tē supiozē ⁊ inferiorē. 4ª datur
s̄z cōpationē ad actū. ⁊ sic di-
uidit̄ intellectū ī h̄itū ⁊ ī actū.
In h̄itū qdē cū pōt intelligere
qñ uult. In actū v̄o cū actuali-
ter ad itelligibile se conuertit.
Differentia uero intellect⁹ in
effectū ⁊ ei⁹. q̄ d̄r adept⁹ lumi-
tur s̄z maiore ⁊ minore p̄fecti-
onē ipsius intellectū possibilis.
Nā cū intellectū possibilis re-
cipit spēs cū luie itellcū agē-

tis. tūc d̄r itellcū in affectu. ⁊
etiā in h̄itu. Intellectus v̄o cui⁹
recipit p̄fecte lumen fm̄ forma-
lem cōiūctionē. tunc uocat̄ in-
tellect⁹ adept⁹. Diligēter autē
notādū est q̄ oēs differētie in-
tellectuū iā p̄dicte sumūtur. ul̄
fm̄ actū. uel fm̄ h̄itū. uel fm̄
modū intelligēdi. ⁊ nulla sumi-
tur s̄z diuisione potētie cog-
nitiue. nisi prima tñ. fm̄ quā di-
uiditur in agētē ⁊ possibilez.

De mō cognoscēdi.

Lap. 45

Res cognoscit alit̄ de⁹.
aliter āgel⁹. alit̄ hō. Ipe
quoqz hō alit̄ cognoscit deū p
intellectum. aliter per creatu-
ras : Intellectus enim diuinus
cognoscit res ex se ipso. Intel-
lectus autem angeli cognoscit
res per species sibi. cōcreatas
que sunt similitudines rerum.
Sed intellectus humanus co-
gnoscit res per species abstra-
ctas a rebus particularibus p
sensem prius cognitis. Unde
sciendum q̄ sicut sensus cogno-
scit res p̄sente obiecto. ⁊ sicut
imaginatio cognoscit absente
obiecto. ⁊ tamē cū appenditijs
materie. ita intellectus cogno-
scit sine appenditijs materie si. b
ntentione uniuersali. Aīa igit̄
p̄ intellectū aliqualit̄ cognoscit

oia ⁊ attingit. Cognoscit enim
D. n̄ supra se. ⁊ seipsā in se. ⁊ an-
gelos iuxta se. ⁊ qcqd celi ābi-
tu ⁊ tines infra se. Quid sit āt
modus cognoscendi deū. nota
q̄ intellectus human⁹ non co-
gnoscit deuz p abstractionē si-
cut alias res. ⁊ hoc iō est. q̄ si
militudo abstracta simplicior
ē illo a quo fit abstractio. deo
aut̄ nihil simplicius est. Alia rō
est. q̄ in abstractione oportet
esse p̄ticulare ⁊ vniuersale. p̄ti-
culare q̄dem a quo fit abstra-
ctio. vniuersale aut̄. s. se ipsum
abstractū. sed nihil horū cadit
in deū. Sciēdū p̄terea q̄ per
sensū cognoscim⁹ p̄ticularia. s̄
p̄ intellectū vniuersalia. ⁊ q̄do
se intellectus conuertit ad p̄ti-
culare ut ip̄m app̄hēdat. tūc si
militudo abstracta a p̄ticulari
erit vniuersalis ⁊ n̄ p̄ticularis.
Itē nihil uenit ī intellectū nisi p̄
sensū. ⁊ hoc fit duobus modis
.s. uel simpliciter. uel p̄ accidēs.
S̄p̄liciter q̄dē ut q̄n̄ intelligim⁹
sensibilia prius p̄ sensū app̄hē-
sa. Per accidēs āt. ut q̄n̄ intelli-
gimus insensibilia p̄ effectum.
Notāduz est etiā q̄ aliud est
rem p̄ cognitionē in intellectu
uenire. ⁊ aliud est in re iā intel-
lecta uersari. q̄ tunc cognitio
reꝝ p̄ sensū uenit in intellectus.

sicut dictū est. sed cū intellect⁹
iā apprehēdit. tūc delectatur ⁊
negociat in illa. etiā sine sēsus
adminiculo. Ad cognoscēduz
ista plenius nota utrūq̄ ueruz
esse. s. q̄ p̄ticularia cognoscūt
p̄ uniuersalia. ⁊ ecōtra uniuersalia
cognoscunt p̄ p̄ticularia.
Istud sic p̄z. q̄ duplex est uniuersale.
vnū. s. p̄t est abstra-
ctū. ⁊ aliud cōfūsum. vn̄ fm̄ q̄
est in p̄ticulari. Dicim⁹ ḡ q̄
ad cognitionē uniuersalis ab-
stracci uenim⁹ p̄ p̄ticularia. si-
cut p̄z in pueris in q̄bus prius
op̄at̄ sensitua q̄ intellectua.
q̄ prius cognoscūt p̄ticularia p̄
sensū. ⁊ postea uniuersalia per
intellectus. Sic ⁊ philosophi in-
ueniūt modū argumētādi per
inductionē. q̄ ex multis p̄po-
sitiōibus p̄ticularib⁹ unā cōclu-
sionē faciūt uniuersalē h̄o mō.
Socrates ē aīal. Plato ē aīal.
Licerō ē aīal. ḡ oīs hō ē aīal.
Ecōtrario est in uniuersali cō-
fusio. q̄m p̄ talē uniuersalē ue-
nim⁹ in cognitionē p̄ticulariū.
sicut p̄z q̄n̄ uidem⁹ hōiē a re
motis. tūc nō cognoscim⁹. nisi
ei⁹ subāz corporeā. s̄ postea p̄
motū cernit̄ eē aīal. tūc v̄o ma-
gis appropiquat cernit̄ eē hō.
tādē cognoscit̄ esse petr⁹. No-
ta q̄ s̄z p̄m̄ plura scire possu

mus. s3 unū solū intelligē. qm̄
scire dicit hitū p̄ quē plura sci
mus. intelligere at̄ dicit actus
q̄ nō pōt intellectū esse dupli-
catus. Intellect⁹. n. ad unū solū
se pōt actualit̄ cōvertere. 7 h⁹
p3 q̄ qm̄ q̄s agit duos act⁹ rō
nī simul uno tpe. vn⁹ ē itellcū
7 ali⁹ memorie siue cōsuetudi-
nis. vbi gr̄a. Aliqs dicit horas
7 querit in libro cōcordātiās. l.
numerat denarios. vnū illorū
.s. querere cōcordātiās ē act⁹
intellect⁹. sed aliud. s. dicit̄ ho-
ras est act⁹ memorie. sicut etiā
aīal bātū sine regimine intelle-
ctus uadit ad domū ad quā se
pe iuit. Itē nota q̄ ad intelligē-
tiā rei nō requit p̄ntia rei in-
telligibilis. s3 p̄ntia similitudinis
ei⁹ tm̄. qz res nō cognoscūtur
eēntia. s3 p̄ similitudinē. 7 inde est
q̄ intellect⁹ apphēdit remo-
ta sicut p̄p̄inqua.

**De intellectu agente 7 possi-
bili.** Cap. 46

Nunc d̄ intellectu agēte 7
possibili sp̄alit̄ ē d̄. In-
tellect⁹ igr̄ agēs ē q̄ abstrahit
spēs ab imagine siue fātasia. et
sua irradiatōe facit vniuersa-
les. ac pōit res ī intellectu possi-
bili. Nā sicut ad ūsum corpālē
exigitur lux abstrahēs intēti-
ones coloz. i. similitudines a co-

lorato. 7 pōit eas in aere. nō
qdē fm̄ essentiā. s3 fm̄ itētōez
.i. similitudinē. Sic itellcū agēs
q̄ est lux aīe pōit spēs abstra-
ctas a fātasia in intellectu possi-
bili. nō qdē actualit̄. s3 s3 intē-
tionē. i. similitudinē. Quare at̄
inter imaginationē 7 intellectus
possibilē nō sūt potētie eiusdē
spēi. qm̄ altera est potentia aīe
sensibilis. altera aīe rōalis. In-
tellect⁹ aut̄ possibilis d̄. qz p̄t
recipere tales spēs. sed nō dum
suscipit eas. c⁹ ex⁹ ē tabula nu-
da nullā h̄ns picturā. potēs ē
at̄ hēre quācūq̄. Sane cū itel-
lectus possibilis tales spēs re-
ceperit. tūc sicut hēs supra uo-
catur intellect⁹ in effectu uel ī
bitu. Tuz vō illustrat multitu-
dine spēz sensibilū. tūc est in-
tellect⁹ adept⁹. Qualit̄ autē
iste spēs remaneāt in intellectu
possibili. uel qlit̄ ad eas fiat p̄
reminiscētiāz cōuersio 7 reuer-
sio hēs supra in c⁹ de mēoria.
Porro itellctus agēs 7 possi-
bilis differūt. sicut lux 7 illu-
minatū. sicut pficiēs 7 p̄fectibi-
le. quia ut dicit ph⁹ intellectus
agēs est oīa facere. sed itellctus
possibilis ē fieri. Et ut pleni⁹
inotescat notādum q̄ sicut ad
hoc per speculū aliqd̄ uideat̄.
tria sunt necessaria. s. speculū.

quod aptum natum est recipere ipsiorem
corporum obiectorum. color autem
in corporibus obiectis. et lux qua
mouetur color corporum obie
ctorum que sine luminis influ x
quod tuncque obijciatur non sunt re
ceptibiles a speculo. sic similiter
ad hoc ut aliquid in intellectu ui
deamus. quod sit intellectus possi
bilis quod aptum natum est recipere spes
quod admodum dictum est de specu
lo. quod etiam quod sint spes spectate
apud intellectum possibile quod habet
ipsas habitu. cum sit locus spiritum
uniuersaliu. Sed sicut color in
corpore non mouetur. nec spes nisi
mediate luce imprimuntur in spe
culo. sic nec fantasmata erunt
actu intelligibilia. nisi intellectus
agens irradiet et diffundat super
eum lumen suum. sicut lux super colo
res. ut sic secundum actum intelligibilia
efficiantur.

**De intellectu speculativo
et practico.** Cap. 47.

Sicut de intellectu specu
lativo et practico quod abo in
cognitione consistunt. Sed in hoc
differunt quod intellectus specula
tiuus cognoscit uerum in ratione
ueri. practicus autem cognoscit uerum
in ratione boni. Item intellectus specu
latiuus uocatur cognitio specu
latiua. sed practicus dicitur cognitio
affectiua. Item finis speculatiu

est uerum. finis autem practici est
opus. Item per speculatiuum intelli
gimus recte. sed per practicum re
cte uiuimus. Intellectus practi
cus uocatur operatiuus. quia dicitur
a praxi quod est operatio. Item in
tellectus practicus diuiditur in
rationem. et synderesim. Ratio autem
diuiditur in partem superiorem et in
feriorem. de quibus per ordinem dicitur est.

De ratione et partibus eius.

Cap. 48.

Ratio autem est uis anime. non
solum cognitiua. sed etiam
motiua. Ideo autem cum iudicat
aliquid esse bonum uel malum. et ibi
sistit. tunc dicitur cognitiua. Si autem
precedit amplius et iudicat bonum
ut fiat sic dicitur motiua. Si uero
ad hoc ultimum precedit ut non so
lum iudicet esse bonum ut fiat. sed
etiam id appetit. sic dicitur libe
rum arbitrium. quoniam liberum arbi
trium apprehendit rationem et uolun
tatem. Ratio prout se habet ad bo
num particulare diuiditur in partes
superiorem et inferiorem. Superior
pars diuina et eternis intendit.
Inferior autem de transitorijs
iudicat. et ea disponit. Item su
perior pars accipit rationes per leges
diuinas. ut hoc est faciendum
quod deus precepit. Pars autem
inferior accipit rationes per le
ges humanas. ut hoc est faci

endū qđ honestū est. uel qđ ex
pedi reipub. Item supior ps
rōis dī uis. qđ lz usq; ad cōtē
plationem eternoꝝ. se exten
dat. differt tñ ab intellectuā.
qđ intelligētia negotiat in eter
nis per modum rōnis uel intē
tionis. Ratio autem non sic. lz
cōferēdo 7 ratiocinādo. ¶ Dīc
autem rō alio modo ab intelle
ctu qm̄ intellectus apprehēdit
esse rei absolute. rō autem cuz
collone unū ad alterum. Infe
rior uero pars rōnis dicitur
multipliciter que circa res cor
porales uersatur coniūcta est
sensualitati. 7 sepe allicit ab ea
uidet enim semp porrigi po
mum sibi. i. illecebram uicinaz.
Rō tñ inferior 7 supior idem
sunt in essentia. sed differūt in
officiū. Exēplū in oculo sur
sum 7 deorsum aspiciente.

¶ De aīe motiuis.

Cap. .49.

Triū motiuaz aīe rati
onalis est diuisio. Diui
ditur enim uis motiua in ipa
tiuam 7 consiliatricē. 7 affecti
uam. 7 cōsiliatricē simul 7 affe
ctiuam. Uis impatiua est libez
arbitrium 7 synderesis. Consi
liatrix est ipsa ratio que diui
diur in ptem supiorem 7 infe
riorem. Uis affectiua est uolū

tas que diuiditur in thelesym.
7 bulysim. Uis que simul consi
liatrix est 7 affectiua est ipse i
tellectus practicus.

¶ De uoluntate.

Cap. .50.

Inter dictas potentias
p^o dō est de uolūtate q̄
inter ceteras motiuas est p̄ci
pua. cū sit gñalis motor oīum
uirium. Cum. n. intellectus ap
prehendit aliquid ut bonū. uo
luntas imperat uirib⁹ affixis
ipsis organis. sicut uisui ad ui
dendum. auditui ad audiēduz.
7 sic de alijs sensibus. Similr
in motu locali uolūtas impat
uirtuti animali que est in ner
uis 7 i musculis. 7 ita mouet ad
ambulādū. uel currēdu. 7 ad
huiusmodi similia. ¶ Sed fallit
istud in potentijs anime uege
tabilis in quibus uoluntas suū
imperium non exercet. Nutri
tiua 7 generatiua. 7 augmenta
tiua. non secundum nostruz ar
bitrium. sed naturaliter opē
rantur. ¶ Uoluntas autem in
duas diuiditur partes. s. i the
lesym. 7 bulysim. i. uolūtate na
turalem. 7 deliberatiuam. qua
rum prima. s. uolūtas natalis
dirigit p synderesis. 2^a vō. s. d
liberatiua p rōez. ¶ Nota qđ uo
luntas ppe 7 stricte est timō

rōnabiliū. sed large dicit etiaz
brutoꝝ esse. Impropie vō quasi
metaphorice. dī ē esse uege/
tabiliū. vñ uolūtas pmo mō sū
pta. s. put est rōabiliū ppe uo/
lūtas dī. 2° mō put est brutoꝝ
uocat ppe desideriu. 3° modo
put est uegetabiliū uocat ap/
petitus. Inter potēcias nulla ē
liberior q̄s uolūtas. q̄ nec obli/
gat organo sicut imaginatio ⁊
estimatio. ⁊ h^o mōi. nec cogit a
bono. sicut itellect^o cogit a ue/
ro. Uires at affixe organis i/
mutatē necessario imutato or/
ganō. q̄b^o oib^o uolūtas caret.
vñ ait Aug^o. Nihil adeo i nra
ptate est sicut uolūtas. Si aut
scire uolueris quare uoluntas
nō cogit a bono. sicut itellect^o
a uero. hec est rō. q̄ circa pmū
nihil ita bonū qd n aliqd ipse
ctōis hēat. s̄ aliqd ita ueꝝ est.
q̄ nihil falsitatis h̄z. ut in hac
ppositōe qdlibet totū mal^o ē i
sua pte. vñ tali vō cogit intel/
lectus affectire. s̄ uolūtas nulli
bono creato cogit adherere.
Itē uolūtas vñ infdū cogi per
iordinatū appetitū. put uolū/
tas q̄n̄z trahit hoīem. ⁊ allicit
ut bonū spnat et icōmutabile.
⁊ reb^o mutabilib^o adhereat. s̄
i h^o mōi coactōe libertas qdā
est. vñ Aug. Omne pccm̄ adeo

est uolūtariū. qd si nō est uolū/
tariū non est peccatum.

De synderesi. La. Si
synderesis uis est moti/
ua que semp nata ē figi
in supioribus naturalif mouēs
⁊ stimilans ad bonū. ⁊ abhor/
rens malū. ⁊ in istis nūq̄ ē er/
rans: neq̄ fm synderesiz ē pec/
care. Sciēdū q̄ oīs syndere/
sis nūq̄s extinguit totalif. etiā
in diabolo ⁊ in dānatis rema/
net in illis aliqs act^o. Syndere/
sis. n. q̄stū ad instinctū boni.
⁊ q̄stū ad displicentiā mali cul/
pe absolute cōsiderate exticta
est. in diabolo ⁊ in dānatis. fm
vō q̄ culpa cōpat ad penā. sic
nō est extincta in illis. syndere/
sis etiā in hūc modū remance
in eis pena. Isa. Vermis eoz n
moriet. Hñt igit displicētiā
mali i cōpatōe ⁊ collōne ad pe/
nam.

De conscientia. La. 52.
Hoc nomen cōscientia cō/
ponitur ab hac preposi/
tione. cūz. ⁊ hōc nomine scien/
tia. vnde conscientia dicit duo
.s. scientiam. ⁊ fm hoc cōsciētia
est habitus naturalis. nō soluz
cognitiu^o. sed etiaz motiuus. In/
cliat. n. aiaz ad psecutōz bōi. ⁊
fugā mali. Alio mō dic scia ac/
ceptōez ex pte rōis. qd notaf

in hac p̄positiōe cū. 1° igitur
mō put cōscia includit sciētā
in se. hz se sicut supi^o. 7 iūgit
synderesi. 7 semp est recta. 2°
mō cōiūgit magis rōni. 7 sic se
hz sicut inferi^o. hoc mō recipit
errore 7 cōturbationē. In con
scientia. n. ex pte inferiori bene
pōt accidere erroz. Nā rō cū
cōscia pti inferiori iūgit. et
hz v̄sari circa p̄cularia i qb^o
sepe cōtingit errare. sicut p̄ i
sigillo conscientie in quo synde
resis p̄ponit maiore sic. nullū
malū esse faciēdum. rō assumit
minore. s. hoc est malū cōscia
cōcludit. 3° nō est faciēdū. Cir
ca p̄mā nō est erroz. Circa se
cundā q̄qz est erroz. 7 ex hoc
falsitas in cōclutione q̄qz ouit.
Cauēda ē cōscia nimis lar
ga 7 nimis stricta. Nāz p̄ma
gnat p̄suptōez. 2^a desperatōz.
Itē p̄ma dicit sepe malū bo
nū. 2^a ecōtra bonū malū. Item
p̄ sepe saluat dānādū. 2^a ecō
tra dānat saluādū. Nota q̄
aliud est cōscia. aliud ē rōr
cōscie. tūc. n. est cōscia q̄ q̄s
sentētiat iudicat aliqd eē fa
ciendū uel uitādū. 7 cōtra talē
cōscia facere. etiā si sit erro
nea peccatū est. Sed 3 timorez
cōscie facere nō semp est pecca
tū. qz talis timor nō ē semp ex

diffinitiuā suā rōis per quas
iudicet se teneri ad aliqd. s. ex
eo q̄ uacillat inter dubia ne
sciēs qd sit meli^o. uel ad qd te
neatur poti^o. cū tñ nō omitte
ret qcqd sciret esse placitū vi
uine uolūtati. De cōscia quoqz
sciendū q̄ q̄z respicit p̄teritū
q̄qz p̄is. q̄qz futuz. Nā cō
scia remunerat de p̄terito. De
p̄nti doret. 7 p̄cauet de fuo.
P̄terita nāqz r̄spicit ut quādo
cōscia mētē rephendit de malo
commissio. uel de bono omisso.
Presentia autem respicit con
tradicēdo ei 7 p̄ sciaz hūm^o
oppositū. Futura quoqz respi
cit. ut quādo instruit 7 stimu
lat mentē ad ea faciēda. uel ui
tāda ad que cōscia ipsa iudi
cat nos teneri. Qd aut cōscia
se extēdat ut dictū est tā ad fa
cta q̄z ad fienda pōt colligi ex
diffinitōib^o conscientie que ta
les sunt. Joānes Dama. Con
scientia est lex intellectus no
stri. Basilius. Conscientia est
rōnale iudicatoriū. Diffinitio
nes magistrales sūt iste. Con
scientia est cognitio sui ipsius.
Item conscientia est habit^o ani
mi agendoz. 7 nō agēdoz. Itē
conscientia est habitus mentis
boni 7 mali discretiuus. Item
conscientia est credulitas intē

tionis ad aliqd' faciēdū. uel nō
faciēdū animi deliberatiōe fir
mata. Error cōscientie octo
modis causatur. 1° ex ignorā
tia qñ. s. nescit qd sit eligēdū
uel declinādū. De tali errore
dī 2° palipo. 20. Cū ignoram^o
qd agere debeam^o hoc solum
residui habem^o ut oculi nostri
ad te dirizātur. 2° ex negligē
tia ut cū qs negligit scīaz di
scutere. uel si nescit se expedire
negligit tamen ab alijs q̄rere.
3° ex supbia ut qñ qs nō hūi
liat intellectū suū ut meliorib^o
7 sapiētiōib^o se uelit credere.
Cōtra qd Ap^o scōe corinth. 10.
Captiuātes oēm intellectū ue
strū in obsequiū xp̄i. hoc est q
qlibet in credēdis plus d̄z con
sentire fidei q̄z sibi. 7 in agēdis
plus d̄z alijs crederē q̄z sibi. 4°
ex singularitate qua hō seq̄ns
sensum propriū nō conformat
se alijs. nec seq̄t uias cōes bo
noz. De his numeri. Extrēa
castrorū cōsumpsit ignis. 5° ex
affectu inordinato q̄ sepe incli
nat scīam ad id qd homo tūc
appetit. 7 sic facit eā a sua re
ctitudine deuiare. Seneca. Pe
rit omne iudiciū cū res transit
ī affectū. 6° ex pusillanimitate
qua qs timet non timēda f̄z re
ctū iudiciū rationis. Isa. Dicit

te pusillanimes confortamini 7 no
lite timere. 7° ex perplexitate
qua homo se credit esse positū
inter duo peccata. quoz alter
sit impossibile declinare. S̄z scīe
dum q̄ pplexitas nihil ē sim
pliciter. pōt tñ qs esse pplex^o f̄z
qd. i. fm erroneā consciāz qua
deposita erit liberatus. 8° ex
hūilitate 7 cordis puritate. S.
Bonaz mētū est ibi culpas a
gnoscerē ubi culpa non ē. Er
ror p̄mis septē modis accept^o
rephēnsibilis est. 1° vō mō lau
dabilis est. imo nec error dici
debet. sed humilis suoz defe
ctū recognitio. dū modo non
sit nimia.

De operib^o anime.

Lap.

53

Anima f̄z diuersas potē
tias. multas. 7 diuersas
h̄z opationes. Ipa. n. cognoscat
uey p̄ intellectū spectatim. affec
tat bonū p̄ intellectū practicum.
Discernit at̄ referēdo it̄ bo^o 7
malū. uey 7 falsū p̄ rōem. Di
scernit sil^o 7 eligit p̄ libez arbi
trū. Cōsētit p̄ uolūtatē. Inue
nit mediū p̄ igeniū. stimlat ad
bo^o p̄ synderesiz. Aia ē ī acri
b^o suis ordinē h̄z. naz qd scīus
pcipit imagiatio īp̄ntat. cogni
tio format. igeniū uestigat. rō
iudicat. mēoria f̄uat. itelligētia

apprehēdit. 7 ad cōtēplationem
adducit. Aīa p̄terea cognoscit
res p̄ntes p̄ sensū. abñtes v̄o p̄
imāgiatōez. res at̄ i materia p̄
p̄ntia sui. In semetip̄a at̄ seip̄as
per reflexionē sui supra se. Aīa
alios h̄z acc̄ p̄tinētes ad cor-
pus. sicut ē uegetare p̄ v̄tutem
naturalē. sentire p̄ v̄tutē ani-
malē. 7 uiuificare p̄ v̄tutē uita-
lē. de q̄b̄ oibus dictū ē supra.

De q̄sitate aīe. Cap. 54

Aīa cū sit simplex n̄
h̄z q̄sitate dimessiuā. s̄z
v̄tualē. v̄n p̄z q̄ aīa h̄z eēntiaz
n̄ est in toto corpe. s̄z in pte cor-
poris determinata. 7 tū v̄tutes
influit toto corpi. 7 ad h̄o poit
Caldid̄ ex̄ de aranea que i
medio telle sue residens sentit
quēlibet motū. siue interi⁹. siue
exteri⁹ i tella factū. Eodē mō
aīa i centro cordis posita sine
sui distēsiōe totum corpi sibi
unicuz sensificat. uiuificat. atq̄z
mouet. Nec ̄ simplicitatē aīe
ē q̄ d̄nr tres aīe eē. s̄. uegetabi-
lis. sēnsibilis. 7 rōalis. 7 itelli-
gētia sup̄ ē exp̄ssa. Aīa quoq̄z
s̄z sit simplex. tū fm̄ Boe⁹ d̄r t̄
i eo qd̄ ē. 7 quo ē. sicut 7 āgel⁹
7 oē creatū. q̄ oīa differūt fm̄
rōnem uniuersalis p̄ticularis.

De immortalitate aīe.

Cap.

55.

Aīa esse imortalē o-
stēdit auctoritate 7 rōe.
Sapie 3°. Justoz aīe i ma. dei
sūt. 7 ifra. Et spes illoz imoz-
talitate plena ē. Itē i euāgelio.
Querēt hoīes mortē 7 nō in-
uenient. Itē. S. loq̄ de malis
iferni. Ibi mors semp uiuit. si-
nis semp incipit. 7 defect⁹ defi-
cēt nescit. Itē Joānis. 6°. Qui
manducat me. car. 7 bi. m. san.
h̄z uitā eter. Itē p̄ rōnes. P̄-
talis ē. Dis cōruptio ex ̄rie-
tate cāf. nihil at̄ ē qd̄ subē aīe
derariet. Itē aīa capax beati-
tudis ē. s̄z de⁹ ut ait Aug. igē-
ti liberalitate replet om̄s crea-
turas p̄ captu eaz. ḡo cōfert
aīe beatitudinē. s̄z ad beatitu-
dinē spectat uita eterna 7 ppe-
tua glā. P̄terea si aīa more-
ret cū corpe hō n̄ timeret mor-
tu⁹. sicut nec lup⁹. nec cañs mor-
tu⁹. ḡo reliq̄t aliqd̄ uiuēs post
mortē hoīs qd̄ timet. 7 hoc ē
aīa. Itē cū de⁹ iust⁹ sit hēbunt
iusti p̄miū. 7 mali penā. s̄z h̄o n̄
sit i h̄o mūdo. Cū mali uideāt
florete deducētes i hoīs dies
suos. ut dicit Job. Boni ḡ ubi
florebūt. fiet eo⁹. ḡo fiet alibi.
s̄z h̄o n̄ p̄t eē nisi aīa sit imorta-
lis. Aug⁹. Trāseūt i p̄nti tri. et
p̄spa cū tpe. s̄z cācellat̄ maib⁹.
mōre Jacob eadē r̄deūt s̄n fine

māsurā. ut hic tribulati et affli-
cti sine fine gaudeant. Iocundi
vō et dicati penas etnas susti-
neant. Jacobus. De gaudius exi-
stimate fratres. cū in varias tē-
rationes incideritis. Beda sup
isto vō. Ne indignemini frēs
mei si mali in mūdo florēt. et vos
patimini. qz n̄ est christiane di-
gnitatis in t̄pali exaltari. s; z
dep̄mi. Nali nihil h̄nt in celo.
uos nihil in mūdo. S; spe illi
boni ad qd̄ tēditis q̄qd̄ i uia
cōtīgat gaudere debetis. Hiero-
nymus. Difficile imo ipossi-
bile est ut p̄ntib; q̄s fruatur et
futuris. vt hic uētrē illic mētē
reficiat. ut de delitijs ad deli-
tias transeat. ut in celo et i ter-
ra appareat gloriofus. Itē de
fecit aiām ad imagines et simili-
tudinē suā. sed deus est imorta-
lis. g. et aia.

De libero arbitrio.

Cap. .56.

Liberū arbitriū est ut ait
Aug. facultas rōis et uo-
lūtatis qua eligit bonū gratia
assistēte. malū vō grā desistēte.
In hac diffinitōne simul ponit
rō et uolūtās. Rō qd̄ ut cōsili-
arius. uolūtās autē impator.
Nā rō dicit aliqd̄ esse bonum
et malū. Uolūtās dicit fiat fiat.
Nota libertas liberi arbitrij

est libera a coactōe sufficienti.
sed nō libera a coactōe efficiē-
ti. Nulla. n. coactio exterior ē
cā sufficiēs ut aliqd̄ fiat. s; qz
sit efficiēs. ut p̄z in multis qui
coacti sunt negare xpm p̄ tor-
menta. qm̄ in h̄ mōi coacta uo-
lūtās. Uolūtās est. ut ait Aug.
Qn̄ peccōz retrahitur a gratia
tūc nō destruit libertas liberi
arbitrij. qz cecus. ul' fessus. uel
claudus in foueā cadens q̄do
extrahit nō fit eo iuico. Liber-
tas liberi arbitrij triplex ē. s.
a necessitate. a peccato. a mise-
ria. Prima libertas est nature.
2^a grē. 3^a glorie. Itē p̄ma ē bo-
noz et maloz. 2^a rātūmō est bo-
noz. 3^a est in celo regnātium.
Ex his p̄z q; libertas malorū
est uelle et nolle peccare. sed li-
bertas in paradiso fuit posse
non peccare. nec posse turba-
ri. P̄z g. q; libez arbitriū est
tā in bonis q̄s in malis. quia in
bonis est rātūmō fuit miserie
In malis autē est seruit̄ miserie
et peccati. sed in p̄ma est liberri-
mū. qm̄ oīs talis fuit destrui-
tur. Nota q; s; deus n̄ possit
male facere. et similis angelus et
aie bone. uel beate. t̄m̄ est in eis
libez arbitriū. qz bonū eligunt
et malū declināt. nō ex infirma
necessitate. sed libera uolūtate.

Eodē modo dicēdū est de dia-
bolo. qz hz liberū arbitriū. bo-
nū tñ semp respuit. 7 maluz eli-
git. sed hoc non facit in eo uio-
lētā coactio. sz uolūtaria obsti-
natio. Liberū arbitriū hz se in
qbusdā indifferēter ad bonuz
7 ad malū. ut in p̄mis pentib⁹
ante lapsū. In qbusdā pl⁹ se hz
ad malū q̄ ad bonū. ut in gñā-
tis post baptisimū. In qbusdā
pl⁹ se hz ad bonuz q̄ ad malū.
ut in sanctificatis in utero. In
qbusdā se hz necessario ad ma-
lū. ut in infidelib⁹ nō regnatis.
In qbusdā se hz necessario ad
bonum. ut in cōfirmatis. sicut
fuit beata vgo post cōceptōez
filij.

De natura corporis hūani.
Cap. 57.

Homo grece ātropos dī-
i. arbor euerſa. habet. n.
caput cū capillis ad modū ra-
dicis. brachia vō cūz cruribus
sūt quasi rami. Sol⁹ hō est lōgū
7 lati corporis. Sol⁹ ē hō ē ere-
cti corporis. 7 h⁹ mōi rō duplex
est. s. naturalis. 7 moralis. Na-
turalis rō est qz in alijs aiali-
bus abūdat in capite materia
terrea depmēs. 7 deficit calor
erigens qd non est i hoīe. Est
7 rō moralis. ut. s. rectitudo sta-
ture corporis attestet rectitudi-

nem mētis surſū ad celestia tē-
dentis. Accidētia aīe transmu-
tat corpus. qz forma delectabi-
lis imaginata mouet corp⁹ si-
cut tristabilis. 7 iō Auic. ait. qz
multū tristis ac lepram timēs.
erit aliqñ leproſus. sicut econ-
uerſo qz corporis passiōes redū-
dāt in anime turbationē. sicut
p̄z in ſōno. Itē ptes corporis
hūani hnt similitudinez totius
mūdi. qz tāta est distātia inter
extremitates duoz lōgoz di-
gitoz utriusqz man⁹ q̄ta est a
uertice capitis usqz ad plantā
pedis. sicut tanta est distātia a
cenith capitis ad oppositū tro-
piū in celo q̄ta est ab oriente i
occidētē. Corp⁹ hūanum ex
quattuor elemētis cōpositū ē.
sed apparet terra in ossibus. 7
in carne. Aqua vō in hūorib⁹.
s. sanguine. fleumate. collera.
melāconia. Aer cōtinet in pul-
mone. 7 hoc p̄z. qz semp i motu
ē. Nā pulmo uētilabriū cordis
est ne nimio calore dissoluat.
Sed ignis continet in corde. 7
ideo inferi⁹ est latū. 7 superius
acutū quā formā ab igne reti-
net. Mēbra corporis triplicia sūt.
Sūt. n. quedā radicalia. ut cere-
brū. epar. cor. genitalia. Inter
que tria p̄ma sunt de esse in-
diuidui. in qbus ut supradictū

est sedē hēt spūs naturalis. uitalis. 7 aīalis. s; mēbra genitalia sunt ad conseruationē spēi. Alia sūt mēbra deseruētia: ut uene artherie 7 nerui per que uehit ille triplex spūs. ut hēt supra. Alia sūt mēbra officialia ut manus 7 pedes 7 huiusmōi. Sūt et mēbra tā artificialitē ordinata. ut mutuo deseruiāt. Nā supiora inferiorib; āmini strāt subuētionē. ut p; in oculis. Itē inferiora p̄bēt superioribus supportationē. ut p; in pedibus 7 crurib; que totū pondus alioꝝ mēbroꝝ sustinēt. Itē media impiūtur utriq; defensionē 7 necessarioꝝ acq̄sitiōem. ut p; in manib; 7 brachijs. Itē sic sūt ordinata. ut mutuo sibi condoleāt. Nā si unū mēbruz dolet cōdolent ei oīa mēbra. 7 hoc pp̄ cōnexionē 7 colligatiōnē. Itē sic ordinata sūt. ut qñ mēbrū deficit alia mēbra eius defectū supplēt. vñ uidem; aliquos carētes manib; comedē cū pedib;. 7 alios carētes pedibus cū manib; ābulare. Itē sic ordinata sunt ut vnū mēbruz piculis se exponat pro alio. ut p; in capite p̄ c; defensionē alia mēbra piculis se exponūt. Itē magnus dolor in uno membro facit minorē in alio nō sentiri.

Itē mēbra quorū mot; subest libero arbitrio tā p̄mptā obedientiā seruāt. ut int̄ imperiū uolūtatis 7 executionē operis quasi nulla mora uideat. 7 hāc obedientiā uidem; seruare oculū i uidēdo. linguā in loquēdo. os in comedēdo. man; in opādo. 7 h; modi.

De physionomia hominis.

Ca. 18:

Ouerse mēbroꝝ dispositiones fm̄ artē physionomie diuersos affect; ac mores indicāt in hoīe. nō q; ista signa necessitatē iponāt morib; hominū. s; ostēdāt inclinatioē nature que tñ retineri potest freno rōnis. Sequamur igit; i hoc tractatu h; artis maḡos auctores. s. Aristotelē. Auicēnā. Constā. Philomenē. Loxiuum. Palemotiū incipiētes a cōplexionib;. Adelāconicos. tristes 7 graues esse dicim;. Sanguineos vō opposita h̄re uidem;. Collerici faciles sūt ad iras. 7 fleumatici pigri sūt 7 sōnolēti; Physionomie text; dicit q; masculin; uehemēs est ad ipetus studiosus 7 aīosus. Feie autem misericordes sūt 7 timide. Capilli molles 7 rari hebes ingeniū ploquūt. Itē capilli crispipnūciant tumidū. 7 lucri cupi-

50
dum. Item capilli depressi ni-
mum ⁊ fronti iminētes feruz
declarant animum. ⁊ his con-
cordat capitis ursini capillatu-
ra. Item capilli flauī ⁊ grossi
⁊ albi indicant indociles. Ca-
pilli uero subnigri si sint mode-
rate tenues mores indicāt bo-
nos. ⁊ bonam hoīs indicāt cōple-
xionem. Caput nimis magnuz
stolidum indicat. Caput autēz
globosum ⁊ breue est sine sapi-
entia ⁊ memoria. Item caput
humile superius ⁊ quasi planū
insolentie et dissolutionis dat
indiciū. Item caput oblongū
aliquātulum ⁊ maleo simile ho-
minem circūspectum ac prou-
idum indicat. Frons angusta ni-
mis indocilem ⁊ uoracem de-
clarat. lata uero paruitatem si-
gnat discretionis. Sed rotūda
designat iracundiam. Itē hu-
milis ⁊ demissa signat uerecū-
diam ⁊ non admittentem tur-
pia. Item quadrata ⁊ modera-
te magnitudinis magne sapiē-
tie ⁊ magnanimitatis est indi-
cium. Supercilia arcualia que
coniūguntur usqz ad cornu na-
si signant subtilem ⁊ studiosuz
in omnibus operibus suis. Si
autem ibidem coeunt tristē ho-
minem ⁊ parum sapiētem de-
monstrant. Si autem arcuosi

tas declinat ad tempora. ⁊ ad
gibositatem genarum signant
negligentem. Item supercilia si
sint longorū ⁊ multoz pillozū
signāt ferum ⁊ magna meditā-
tem. Oculi qui tanqz gutule ni-
toris relucēt mores cōposi-
tos indicāt. qñ uarie mouētur
ut mō currāt. modo qescant. si
gnāt mala reuolui iam in aīo.
sz nōdū esse ppetrata signāt.
Oculi glauci splēdore tñ micā-
tes signāt audacē ⁊ puigilē ad
maliciā. Oculi nigri tremētes.
⁊ obscuri designāt potatorē ui-
ni. ⁊ intēpantiā ueneris. Oculi
pure nigri signant imbecilē. et
sine vtute animum ⁊ lucri au-
dū. quādo sūt guttule rubētes
aliqstulū ibi sunt. ⁊ tamē nigre
apparēt animum iustū pbū ⁊ in-
geniosū ostendūt. Ubi autē i ni-
gris oculis guttule uehemēt ru-
bēt. ⁊ alique tendunt ad qua-
draturā. ⁊ quedaz sunt palide.
quedam glauce. ⁊ circuli q fo-
rinsecus ambiunt pupillas sūt
sanguinolēti. ⁊ sūt magni oculi
⁊ nitor pupile moueāt ut mo-
uet palpebra tales in quantum
oculi signāt animum qui omniū
excedat more feraz. qzqd cūm
nefandoz cogitari pōt tal b^o
oculis perpetrabile ē. nec et a
domestico cessabunt sanguine.

Oculi nimium pminētes rubicū
di ⁊ pui linguā declarāt effre/
natā. ⁊ corpus instabile. Oculi
acute intuentes si sunt humidi
indicant hoīem ueridicū. ac in
agendis uelocē puidūqz. Oculi
q frequēter claudūt. ⁊ frequē
ter referātur timidū ac imbe/
cilē declarāt. Oculi multe ap/
tionis signāt stultū ⁊ inuerecū
dū. Si autē multe clausure sunt
signāt mobilē ⁊ incōstātē in oī
bus factis suis. Aures pminē/
tes ⁊ ualde magne signāt stoli
ditatē ⁊ garulitates. ⁊ ipruden
tiā. sed ualde pue malignitatis
sunt indicia. Aures nimium ⁊ ro/
tūde indocilē signāt. Aures ob
longe ⁊ āguste inuidie signa sūt.
Aures iacentes ⁊ supra caput
applicate pigrītiāz designant.
Gēne crasse signāt ignauā et
sōnolētiā. nimium autē tenues ma
lignitatē. Gēne rotūde inuidie
arguūtur. Nares patule ala/
critatis ⁊ fortitudinis dāt idi
diciū. lōge vō tenues mobilita
tis signū hāt. Nariū autē pars
que iuxta frontē est. si nec alta
nec hūili. s. equali linea descen
dat uirile signū est. ⁊ cōstātiāz
demonstrat siue pudentiā. Na
res minores debito furib⁹ assi
gnātur. Ois uultus cū plenus
est ⁊ crassus ignauū ⁊ uolupta

tibus deditū signat. uult⁹ de/
pēdes cogitatorē subdolū in/
dicat. Labia tenua in ore maio
ri si sup⁹ labiū aliqstulū exu/
peret sup inferi⁹ magnanimū
indicat ⁊ fortē. Tenua uero et
pui oris imbecilē animū ⁊ uer
sutū indicant. Labia vō soluta
aliqstulū ab ore depēdētia ier
tem demonstrāt. Nā in asinis ⁊
equis antiquis hoc signū inue/
nitur. Os puum cōuenit tam
uultib⁹ mulierū qz hoīb⁹ effe
minatis. Os qd̄ ultra modum
dilatat uoracē indicat. ⁊ imitē.
⁊ impiū. Talis. n. ozis rit⁹ ma
rinis mōstris cōuenit. Adentū
plexum aliqstulū demonstrat
minus iracūdū ⁊ min⁹ pturba
tū. Qui puū ⁊ breue mētū ha
bent imites sunt ⁊ inuidi. Hoc
eīm plato ad serpētes ptinere
referebat. Utili⁹ est mentū cō/
mēsuratū. s. in aliqd̄ ad quadra
turā accedens. Adentū si ipro
lixū distendat dōlis assuetum
ostendit. Uox exns similis uo
ci ouū aut capraz stulticie hēt
indicium. Qd̄ autem in modū
auiū de facili fiunt leues. Uox
tenuis quasi lugubris tristē in
dicat ⁊ suspiciosum. quoz uox
in nares incurrit. ita ut nares
consonent mendaces sūt ⁊ ma
liuoli. ac malis aliēis gaudētes

Leruij longa ⁊ tenuis eum si
gnat qui maligna meditat⁹.
Leruij rotunda probat uir-
tutem animi ⁊ corporis humi-
litatez. **L**eruij breuis iudiciū
est eius qui cum temeritate au-
dax est. **L**eruij nimis erecta i
solentem ⁊ contumacem dicit.
Pectus quidem multis carni-
bus cōgestum indociles ⁊ igna-
ros indicat. **P**ectus qđ longi⁹
est qđ uenter prudentem indi-
cat. **P**ectus si nimietate pillo-
rum cū uentre tegatur signat
hominem instabilem. ⁊ animuz
sine religione ⁊ pietate. **T**ū au-
tem solum pectus capillos pre-
fert animosum designat. **H**u-
meri tenues ⁊ qui in acumine
erecti sunt insidiosum indicāt
hominem. **B**rachia quando in
tanta prolixitate extenduntur
ut erecto corpore extremitas
medij digiti appropinquat ad
genū. licet forte mēsurā quat-
tuor digitorum deficiet hu-
miles dicit homines ⁊ fortes.
cum autem prolixitas. hec ad
femur desinit. uel parum ul-
tra declarat homines maliuo-
los. ⁊ malis alienis gaudentes
Manus nimium breues ⁊ exi-
gue fortes designant ⁊ saga-
ces. **T**rasse manus si digitos
breues ⁊ ultra modum habēt

declarant tergiuerforem insidi-
osum ⁊ furem. **M**anus indomi-
te idest intorte ⁊ tenues loqua-
ces signant ⁊ uoraces. **U**ngues
albi ⁊ plani ⁊ molles ac tenues
ac obrubentes ⁊ bene plucidi
optimum ingenium indicant.
Ungues influxi ⁊ curui impu-
dentes indicāt ⁊ rapaces. **U**n-
gues breues nimium declarāt
malignū. **D**igiti collecti ⁊ glo-
bati auarū dicunt ⁊ malignū.
Digiti parui ⁊ tenues stultuz
demonstrant. **D**igiti uero pui
⁊ grossi inuidum indicant ⁊ eu-
dacem. **L**atera tenua ⁊ āgusta
⁊ depressa timiditatez indicāt.
Latera resecta carnibus ⁊ du-
ra ostendunt hominem indoci-
lem. hec. n. ad ranas fm plato-
nem referūt. **P**ars cruris q̄
sub genu ē que uocat sura qñ
plena est ⁊ quasi grauida intē-
patur; hoiez signat ⁊ imprudētē.
molles sure effemiaris assignā-
tur. **P**edes grossi ⁊ breues ual-
de infirmū hoiez indicāt. **P**e-
des nimium plixi punēt ad ho-
minē dolosū. **P**edes ptenues ⁊
breues pdūt hoiez malignuz.
Qui lōgis passib⁹ icedūt ma-
gnanimi esse solēt et efficaces.
q̄ celeritez icedēdo se cōpimit
⁊ vultu deducit atqz totū cor-
pus iplicat signat timidū puz.

et vultu. Qui breues passio hēt
 eūdoq; accelerat maligno eē dī
 et imbecilis. Color cutis niger
 vultu indicat. Color albus ru
 beusq; fortes animosq; ondit.
 Color uehemēt albus cū pa
 lore defectus vultus signat ex
 nimia victoria fleumatis. Co
 lor igneus lucentibus oculis
 ad insaniam uergit. Color me
 dius inter nigrū et albū q; de
 clinat in brunū si clarus ē ostē
 dit virū boni ingenij et honorū
 morum.

**De regulis gūalis physono
 mie. Lap. 59.**

Generalit̄ igr̄ tenēdū est
 q; mēbra que in ppor
 tione naturali sūt quo ad figu
 rā. colorē. q̄titatē. sitū. et motū
 indicāt mētis bonā h̄itudinem
 naturalē. Mēbra vō que non
 h̄nt pportionē debitā in figu
 rā. q̄titate. situ. et motu. quali
 tate puerā mētis idicāt. Pro
 pterea plato dicebat q; q̄cūq;
 similitudo aīaliū aliquorū ī ho
 minib; est tales hoies etiā ta
 liū unitatur mores. Nota ī
 super q; licet p signa mēbrozū
 naturalū mores hominū co
 gnoscatur. nō tamē imponunt
 necessitatē. sed tantū ostendunt
 inclinationes nature. nec semp
 denūciant affectus hominū. 13

frequētāt pbabiliter. Itē ppf
 signa pferenda exteriora. de
 quibus dictū est non statim p
 ferēdū est iudiciū. quia forte si
 gnum est per accidēs. et nō per
 naturā. et forte uictū est p cō
 trariā cōsuetudinē. et freno rō
 nis tenet. vñ narrat Ari. q; di
 scipuli hippocratis detulerūt
 Philomeni excellenti physono
 mo figurā hippocratis. qui p
 nūciāuit de ipso q; esset uir lu
 xuriosus. Illis aut indignati
 bus et culpātib; Philomenē. q;
 d̄ optio uiro talit̄ iudicassz re
 tulerūt h; hippocrati q; p̄fess
 est Philomenē hōc recte iudi
 casse. sed ex amore phlosophie
 et honestatis sui cordis cōcupi
 scentiaz dixit se uicisse et acce
 pisse p studiu; qd̄ nate fuerat
 denegatū. Deniq; sciēduz est
 q; signa exteriora nō referūt
 nisi ad eas passiones q; natalit̄
 insunt hōi. sicut est ira. cōcupi
 scentia. et h; mōi. nō aut ad eas
 que sunt anime soli. sicut ē mu
 sica. geometria. et similia. Sci
 endū quoq; q; in oculis pnci
 palit̄ cōsistit oīs pfectio phy
 sonomie. et si oculoꝝ iudiciū cō
 firmat ceteroꝝ mēbroꝝ iudi
 ciū. tūc ratū dixit Ari. esse iu
 diciū. ut in leprosis. Si at̄ con
 trariāt. tūc pualēt iudicia ocu

loz. ppter qd oēs physonomi
affirmarūt oculū esse uez cor
dis nuncium.

De toto hoīe.

Lap. .60.

Postq̄ expeditus est de
homine ex pte mētis. ⁊
ex pte corpis. nūc dō est d̄ ip̄o
put est compositus ex vtroq̄
vbi spāliter d̄ndit̄ dei potētia.
qa naturas tā distātes iūxit
in unā psonā. s. naturā corpo
reā ⁊ incorporeā que maxie di
stant in predicamēto substātie.
Preterea cū essz una sola crea
tura que hēbat int̄ cognitōez
per intellectū. ut āgel̄. ⁊ alia q̄
hēbat cognitionē foris p sensū
ut q̄libet aīal brutū fieri de
buit creatura ad cōpletiōez ⁊
decorē uniuersi pp pfectionez
uniuersitatis que hac duplici
cognitiōe esset p̄dita. ut posset
legere in libro scripto intus ⁊
foris. hoc est in creatore et in
opere suo. Unita est aīa corpi
multiplici rōe. licet sepata di
gnior uideret. 1^a rō est ut p
iūctionē tā dispariū naturaz
erigeret mēs ad sperādā illaz
vniōnē que erit inter animā ⁊
sp̄m. increatū. Alia ratio est. ut
anima seruiendo deo in corpe
hēat maius meritū. qz ubi ma
ior pugna. ibi maior uictoria.

⁊ p n̄is maior corona. Diffi
cultas. n. opis mltum ualet ad
efficaciā merēdi. 3^a rō ē pp cō
plemētū uniuersi. Cū. n. sicut di
ctū ē quedā eēt creatura pure
spūalis. quedaz pure corpālis.
cōueniēs fuit fieri creaturam
mixtā. s. puz spūalē. ⁊ puz cor
poralē. 4^a est qz sicut corpus
uiuū ualet ad fructum p̄nie. sic
post mortē resuscitatū ualebit
ad cōfirmatōez stole duplica
te. qz nō solū aīa. s. ⁊ etiā corp̄
p̄mabit̄ dote sua. 5^a rō est qa
hō ex defectu corpis mltā hēt
materiā humiliatōis iuxta id.
Humiliatio tua in medio tui. Si
cut aīa ex cōiūctiōe ad corpus
plā cōseq̄ bona. sic ⁊ multa cō
trahit incōmoda. 1° pcc̄i ori
ginalis inq̄nationem. Job. 13°.
Quis pōt facere mundū de i
mūdo seie cōceptū. 2° pcc̄i p̄ni
nitatem. Gen. 8°. Proni sunt
sēsus hominis ad malū ab ado
lescentia sua. 3° operandi bene
difficultates. puerbi. 24°. Per
agrum hominis pigri transiui
⁊ ecce totum suffocauerāt spi
ne. 4° intellectus hebetudinez.
Sapie. 9°. Corp̄ qd corrupit̄
aggrauat aīaz. 5° vtiuā ipu
gnationē. Gal. 5. Caro occupi
scit adū^o sp̄z ⁊c. 6° curaz sol
licitudiez. Math. 6°. Di. uo. ne

solliciti sitis aie use 7c. 7o pas
sionu mltiplicitate. Job. 13. Hō
nat^o de muliere breui uiuēs tē
pore. repletus multis miserijs.
8o glorie retardationē gloria
.n. picipere nō possum^o q̄sdiu i
corpe detinemur. pp hoc Ap^o
cupiebat dissolui 7 eē cuz xpo.

De ppetatibus hominis.

Lap.

61

Properates hoīs sūt di
scernere inter honestū 7
turpe. vñ 7 solius hoīs ē hone
stū psequi. cū oīa bruta nisi uti
lia 7 delectabilia psequāt. Itēz
passiones ordinare ad inuicēz
rōe. Supra mūdū p intellectuz
elevatori. 7 iō qñ aliqs padbesi
onē in terrenis se mūdo inferi
orē facit iā qñ honore hūanita
tis exut^o ppetatē accipit be
stia ita ut dicat fieri p cōcupi
scētā porcus. p irā canis. p ra
pinā leo. 7 sic de alijs. qd̄ pla
to uocauit scōaz aīarū icorru
ptionē qd̄ qdā male intelligen
tes crediderūt platonē dixisse
q̄ aie exeūtes de corpe intra
bāt bestias qd̄ falsū est. Amici
tiā hñe fm oē gen^o aīatie. 7 in
hoc differt a brutis que n̄ hñt
aīatie spēs nisi que delectatōis
est uel cū nueritina. 7 h^o modi.
Intellectib^o theorizicis eminētī
bus speculari 7 delectari in ta

libus. Verecūdari in turpi ppe
trato pp qd̄ inemedabiles dñz
inuerēdū. qz in aliq^o mutati
sūt a rōnis honore pccōz na
turā assumētes. Perfecte eē cō
iugale aīal eo q̄ legib^o ordina
tas faciāt hōestas nuptias. Li
uile aīal esse. qz distributiōes 7
cohitatōes 7 federa pugnas p
fectas hz urbāitatib^o ordiatas.
Discipline eē pceptibile pp rōis
vsū. Esse aīal māluetū. Nā pp
cilitatē hz eē aīal risibile. Esse
aīal gloriozū pp pfectas gau
dēdi rōes q̄ soli cōtingūt hōi.
Esse microcōsmū. i. mūdoz mū
do eo q̄ de oīb^o creaturis ali
qd̄ hēat hō. v3 eē cū lapidib^o.
uegetari cū arborib^o. scire cū
aīalib^o. itelligere cū āgelis. ex
duplici natura cōpositū esse. s.
corpali 7 spūali creaturarū eē
dignissimā. Esse animal rōale
7 mortale. Humana fragilitas
in hoc consistit q̄ in homine ē
assiduitas deficiendi. impossi
bilitas standi. facilitas cadēdi.
difficultas resurgendi. uilitas
nascendi. incertitudo moriēdi.
Defectus humanus est qz qd̄
quid habemus aliūde habem^o
imperfecte habem^o. 7 insup̄
amittere possumus. In homie
quoqz est moriēdi necessitas. 7
hec illata necessitas. sicut fuit

in Adam. uel inata. sicut ē in
bis. uel assumpta sicut fuit in
christo.

De primis pentibus.

Cap. 62

Summa bonitas uolens
cōicār bonū suū cū alijs
fecit creaturā rōalē que sūmū
bonū intelligeret. intelligendo
amaret. amādo possideret. pos
sidēdo beata esset. Fecit autē
deus hōiem formādo corpus
eius per ministeriū angelorū
d limo terre in agro damasce
no. et inspirauit in faciē ei⁹ spi
raculū uite. i. aīam creauit quā
corpi facto uniuit. Fact⁹ ē autē
hō ad imaginē dei in natalib⁹
et ad similitudinē in gratuitis.
Dī autē hō fact⁹ ad imaginē et
similitudinē dei pot⁹ q̄z āgel⁹.
qz ueniētā hz hō cū deo int⁹
et extra. qd nō hēt āgel⁹. Int⁹
enim hēt cōueniētā hz memo
riā. intelligētā. et uoluntatē. si
cut angelus. Nā sicut a p̄e est
fili⁹. sic ab hoīe hō eiusdē natu
re. Preterea sicut de⁹ platus ē
omni creature simplicit. sic hō
in suo uniuerso. ps. Omnia sub
iecisti sub pe. et. Item sicut de⁹
ubiqz est. sic anima ubiqz est in
suo habitabili. idest ī corpore.
non quidem per essentiā. sed p
potentiā. Dignitas hāna

est in hoc qz deus fecit hōiem
ratione sapientem. uita inocen
tem. dominio potentem. Pri
mum notatur in hoc qz homo
factus est ad imaginem dei. 2⁹
qz ad dei similitudinē. 3⁹ quia
prepositus est hō cunctis ani
mātibus. et alijs creaturis que
omnia sibi seruiunt. Et nota
qz uoluntati bonorū hominum
non solum subditur creatura.
sed etiam ipse deus. ps. Uolun
tatem emētū se faciet et. Itē
angeli qz deputāt ad custodiā.
Itē demones qui dant ad exer
citiū bonorū. Itē hoīes boni qz
sunt socij tribulationū. Itē ho
mines mali qui bonos magis
pmouēt pseuēdo qz possēt fa
cere seruēdo. Corp⁹ tale de
dit de⁹ p⁹ hōi qz aīe subiect⁹
esset ut essz obtepanz sine re
bellione. esset ppagabile sine li
bidine. essz uegetabile sine mor
talitate. essz pportōabile quo
ad cōplexionē eq̄lē. essz quoqz
aīe conforme. ut sicut aīa erat
innocens. et tamen poterat pec
care. sic corpus esset impassibi
le. ut tamen posset immortalita
tem incurrere. et ideo poterat
mori. et non mori. poterat hē
sufficiētā et indigētā. poterat
obtemperare et rebellare. et h⁹
fuit ratōe nature defectiue ex

nihil create. nec per gloriam
confirmate. Fuit tamen corp^o
ita cōditum ut in eo esset nulla
pugna rebellionis. nulla pni-
tas libidis. nulla diminutio ui-
goris. nulla corruptio mortis.
Nec aut immortalitas corporis
Ade pncipalit^r fuit ab aia. sicut
ab influente a corpe p eq̄li cō-
positōe sicut a disponente a li-
gno uite. sicut a uegetate. a re-
gimine vō diuine potētie. sicut
ab interi^r cōseruāte. 7 exteri^r
pregēte. Fact^o est itaqz homo
absqz oī culpa 7 miseria. nec ad
culpā hūit fomicis icitamētū.
Insup datū ē ei q̄druplex adiu-
toziū. Primū ad recte uolēdū.
qđ est scia. 2° fuit ad murmu-
rādū cōtra malū. 7 ad stimulā-
dū ad bonū. qđ est synderesis.
3° fuit scia illuminās intellectū
ad cognoscēdū deū suū. se ip̄z.
7 mūdū istū q̄ fact^o fuerat pp
ip̄m. 4° fuit charitas accēdes
affectū ad diligēdū deū super
oīa. 7 pximū suū sicut se ip̄sū.
Prima duō prinēt ad pfectōz
naturalīū. alia duo ad pfectōz
gratuitōz. quozū unū fuit grē
gratis date. s. scia. reliquū grē
gratiam facientis. s. charitas.
Accepit homo triplicē oculum
s. carnis quo uideret mūdū.
rōnis quo uideret animū. 7 cō-

tēplationis quo uideret deū.
Et sic oculo carnis uidet hō
que extra se sunt oculo rōis q̄
sunt intra se. oculo tēplatiōis
que sunt supra se. Notitiā dei
hūit cui^r pntiā quadā iteriori
aspiratōe cōtēplabat nō ita ex-
cellenter ut in patria. nec ita in
enigmate ut in uia. Res etiam
factas nouit qđ omnib^o noīa
ip̄osuit. Notitiā quoqz sui ha-
buit. qz qualis fact^o erat sciuit
7 qđ agere qđ cauere deberet
intellexit. Fuit quoqz sine pe-
nalitatib^o. qa nec esuriuit. nec
sitiuit. Item frigus uel est^o. la-
bor uel infirmitas eñ non lesit
nec mortem expectauit. quia
uiuus erat ad gloriam trāsse-
rendus. Uestib^o nō eguisset et
nudus vecūdiā nō sensisset. na-
tura in eo quo ad deformitatē
mēbrorū nō errasset. Conce-
ptus fuisset sine pudore. 7 par-
tus sine dolore fuisset. Adot^o
mēbroz etiā subiecti uolūtati
fuissent.

De preceptis Ade datis.

Lap. 63

ADam factum deus trā-
stulit in paradisu. 7 ibi
de costa dormientis Euaz sibi
sociam formauit. Hanc nō fe-
cit de capite ne uiro domiaret
nec de pedibus ne contēneret.

sed de latere ut amoris uinculum probaretur. **D**uplex bonum illis deus pparauit. vnus temporale. aliud eternum. primum dedit. 2° promisit. Ideo duplex preceptum primus hō habuit. vnum nature ad custodiendum bonū datum. Aliud discipline ad pmerendū bonū promissum. et hoc non poterat mereri meli^o q̄s per merā obedientiam. que tunc mera ē q̄n preceptum ex se solo obligat. et non ex alia cā. et tale dicitur preceptum discipline. quia per ipsum discitur quāta sit uirtus obedientie. Unde et discipline preceptum dicitur. qz uitare lignum scientie non suadebat natura: sed disciplina. Preceptum vero nature duplex fuit. vnus de conseruatione indiuidui. ut ibi. De omni ligno paradisi comedere. Inter que ligna i medio paradisi fuit spāliter nomiatū lignum uite. et sic dictum est ab effectu. quia cozpora primozū parentum debebat cōtinue uegetare. Aliud fuit preceptū nature per conseruationē speciei ut illud. Crescite et multiplicamini. Circa primum. i. pceptus discipline. nota qz aliquid prohibetur quia malū. Exodi. 20. Non furtum facies. Aliquid

qz occasio mali. Math. 5. Nō iurare omnino. Sic prelatus multa prohibere potest que tñ non sunt expressa in sua regula. Aliquid ad pbationem obedientie. et tale fuit preceptū de ligno uite.

De paradiso. Cap. 64.

H Omō pdictis fult^o auxilijs accepit locū paradisi terrestris i hitationē trāqllā. fuit autez locus ille ut ait Damascenus exaltatōis uniuerse pmpuariū qui terra excelsior est positus. et tēpato ac purissimo aere circūfulget. plātis sēp et florib^o ornat^o est. bono odore plenus. nullūqz irrōabiliū aialiū ibi hitat. fōte q diuidit i quattuor capita irrigatur. Ligno uite ac scientie boni et mali decoratur. Per cherubin et flāmeum gladium custodit^o. Notandum insuper qz ibi nulle sūt tempestates. Due quoqz hyemes sūt ibi et due estates. et bis fructificāt ibi arbores. In utroqz solsticio hñt hyemē temperatissimam. et in utroqz egnocetiam. huiusmodi ratio ē. qz paradus sub circulo egnocetiali situs est et sēp hz egnocetium.

De casu pmi hois. Ca. 65

I Inuidēs g^o diabol^o felicitati hois i spē spētis

54

iplam mulierē tāq̄ fragiliozē
aggredif tētādā quā cū in re/
spōsione dubitatē cerneret for/
tius instuit. 7 uincēs illā tādez
uirū illa mediāte deiecit. Pro/
cessit ergo sic. 1°. s. q̄redo cur
p̄cepit uobis de^o 7c. 2° asserē
do falsū. nequaq̄s moriemini. 3°
p̄mittēdo. eritis sicut dij sciē/
tes bo^o 7 malū. Processus iste
fuit magne v̄lutie. quia p̄cessit
expiēdo ipellēdo 7 alliciendo.
Expiētā. n. accepit in interro/
gatiōe. ipulit in mēdacij asser/
tione. allexit in falsa p̄missiōe.
Allexit uero diabol^o mulierē
p̄ triplex appetibile. s. p̄ sciētā
que ē appetibilis rōalis p̄ ex/
cellētā ad modū dei q̄ ē appe/
tibilis irascibilis. p̄ suauitatem
q̄ ē appetibilis concupiscibilis.
Igr̄ uir peccauit. qz lignū ueti/
tū gustauit. vñ ad penā accepit
ut in sudore vult^o sui pane suo
uesceret. Mulier at̄ in duob^o
peccauit. Nā supbiuit 7 uetitū
comedit. vñ 7 duplicē maledi/
ctionē habuit. s. sub uiri ptāte
eris. 7 hoc pp̄ pmū. Itē i dolo^o
paries. 7 h^o pp̄ 2°. Diabolus
vō in serpēte inuidit mētē est
7 decepit. vñ pp̄ primū dictū ē
ei. Supra pecc^o tuū gradieris.
pp̄ 2° terram comedes. pp̄ 3°
ipsa cōteret caput tuū. Si scire

uolueris q̄s eoꝝ plus peccauit
.s. uir uel mulier. dicendum est
q̄ plus peccauit mulier q̄stum
ad aliqua. 7 q̄stū ad aliqua ip̄e
uir. Nā mulier plus peccauit
quo ad peioris finis intētioez.
uoluit. n. fieri sicut dñs. sed uir
intēdebat nō cōtristare delici/
as suas. Itē mulier peccauit in
ples. qz i se i dñū 7 i p̄xi^o. Itē
mulier dānosius peccauit. quia
ples maledictōes recepit. Uir
at̄ peccauit pl^o q̄stū ad ouiginē
qz ex certa scia. Itē uir pecca/
uit maiori igratitudine. Que/
rūt multi cur de^o hoīez fecerit
q̄ posset peccare 7 ad h^o assi/
gnāt pl̄ime rōes. 1^a ē ut ostē
dat̄ dia potētia q̄ sol^o imutabi/
lis ē. ois aut̄ creatura mutabil
ē. 2^a ut d̄claret̄ dei sapia q̄ de
malo scit elicere bonū. qd̄ n̄ po/
tuit fieri nisi de^o creaturā fe/
cisset v̄tibile in malū. 3^a ut ma/
nifestetur dei clementia q̄ x̄ps
per mortem suam hominē pdi/
tum liberauit. 4^a ut ostendat̄
dei iustitia que non soluz red/
dit bonis premia. sed et̄ malis
supplicia. 5^a ut hō nō sit peio/
ris cōditionis q̄s alie creature
q̄s oēs de^o sic am̄ministrauit. ut
eas pp̄rijs motib^o agef̄ sinat.
vñ 7 hoīez i p̄po arbitrio r̄lin/
quere debuit. 6^a ē laus hūana.

Laus est enim uiri iusti qui po-
tuit transgredi. et non est transgressus.
7ª est decus uniuersi. quia oppo-
sita iuxta se posita magis elu-
cescunt. ita mali bonos comedant
ad inuicem compati. 8ª ratio est. quia
boni exercitantur et probantur per ma-
los. Adam et Eua post peccatum
de paradiso expulsi sunt. sic luci-
fer de celo. et in hac ualle mise-
rie habitantes facti sunt morta-
les. Nam sicut in celo est non posse
mori. sic in inferno est semper
mori. In mundo medio posse ui-
uere et posse mori. Ex his patet
quod primus status hominis fuit in-
nocentie. secundus gratie. tertius cul-
pe. quartus penitentie. quintus glorie.
Dum eius inordinate erexit se su-
pra se cecidit miserabiliter infra
se. scilicet a statu innocencie et gratie in sta-
tum culpe et miserie. Item quod factus
est inobediens suo superiori
iusto dei iudicio factus est. ut si-
bi fieret inobediens suum inferi-
us. scilicet caro. et maxime circa membra
uirtuti generatiue deseruientia.

De ordine tētatōis in nobis.
Cap. 66.

Ordō tētatōis quod fuit in
primis pentibus etiam in
nobis cōplet. Nam sicut serpens
ibi suggestit. mulier delectata
est. uir comedit. sic in nobis sicut
Greg. diabolus gerit spiritus

officiū. Sensualitas uero que in
carne est officium mulieris. et ratio
tenet locum uiri per consensum. uel
dicas secundum Augustinum. quod suggestio ser-
pentis est primus motus ex fomi-
te. comestio uero mulieris est de-
lectatio cogitatio. scilicet per inferio-
rem partem rationis. sed comestio ui-
ri est consensus rationis. scilicet superioris
partis. Per hec. n. tria. scilicet. sugge-
stionem. delectationem. et consensum
homo in tētatōnem ducitur. quia tenta-
tio per suggestionem inchoat sed per
delectationem progreditur. per consensum
autem consumatur. Sunt autem alia tria
per que quis in tētatōnem detinetur.
scilicet. opus prauum. consuetudo. et de-
speratio. Sciendum est quod tēta-
tio est triplex. scilicet. prima est a dia-
bolo. uel per modum suggestionis.
uel per modum afflictionis. 2^a est a mun-
do quod uoluptate ac uanitate al-
licit. uel persecutione fragit. 3^a est
carnis que per sensualitatem. ac fo-
mitem ad peccatum impulit quibus ratio
consentit perficit peccatum. Due
sunt species tētatōis. prima. scilicet. diaboli.
2^a mundi. et sunt extra nos. et non
habent peccatum. unde Augustinus. Tētatō cui
non consentit non est peccatum. sed
materia exercende uirtutis. 3^a
modus tētatōis est intra nos. et
est peccatum ueniale. quin primus
motus est tamen. sed mortale est si
consensus aduenerit. Contra pri-

dictos tentatores dedit nobis
dñs tria remedia. qz ytra dia
bolū hēmus spūs angelicos q
ad bonū nos stimulat. ⁊ cōtra
insultus diaboli defendūt. Itē
cōtra mūdū hēmus exēpla san
ctoꝝ. quos nō alliciebāt mūdi
blandimēta. nec terrebat sup
plicia. Itē cōtra carnē habem⁹
bona naturalia. s. synderesiz et
uim irascibilē que naturaliter
nos docent nō accescere carni
sed spūi. Idē⁹ etiaz gratuita
.s. charitatē. tēpantiā. ⁊ h⁹ mōi
qb⁹ carnis uicia mortificam⁹.
Est autē differētia inter tēta
tiones que sūt a diabolo. ⁊ que
sunt a carne. Tētatōes eīz que
a diabolo sūt sepe oriunt⁹ pre
rōem. ut cū nup faciat⁹ famē
patit⁹. ⁊ post lōgā dormitioez
sōno grauat⁹. Tētatōes vō que
sunt a carne frequēter surgūt
ppter necessitatē. sed interdū
exrescūt in supfluitatē. ut si ci
bus post ieiuniū imōderate ap
petit⁹. uel in comedēdo mēsurā
⁊ modus nō tenet. Tētatio mul
tiplex est. qdā ē pbatōis. hec
est a deo s̄m qz dñs tentauit
Abrahā. quedā exaiatōis. hec
est ab hoie. quedā p̄cipitatōis.
hec est a diabolo. qz p̄mos pen
tes tētauit. quedā delectatōis.
hec est a carne. quedā osensus.

hec est rōis. Tētationū q̄tuor
sūt spēs. Prima ē aspa. hec fit
de laborib⁹ incōsuetis in p̄nci
pio cōuersiōis. Secūda ē uana
⁊ ozit⁹ de spūalib⁹ p̄speritati
b⁹. ut cū qz de v̄tutū successi
bus gloriat⁹. Tertia est dubia.
ut qñ qz abigit quid certū de
aliqua re tenere debeat. vnde
accidit qz segnior qzqz ad bo⁹
reddit⁹ qñ id qd agit bonuz eē
dubitāt. ⁊ p̄nior fit ad maluz
qñ malū esse nescit. Quarta ē
fraudulēta. ut qñ diabol⁹ i an
gelum lucis se trāsfigurāt sub
spe v̄tutū inducēs uicium. hec
fit qñ suadēdo honestatē indu
cit supbiā. uel dissuadēdo di
cretū obsequiū inducit nimīū
carnis cōmodū. uel suadēdo iu
stū iudiciū inducit crudelitātē.
uel suadēdo misericordiā iducit
reissionē ⁊ negligētā. uel sua
dēdo largitatē iducit p̄digali
tatē. ⁊ sic de alijs. In talib⁹ at
piculosissimū ē piculū n̄ uidef.
Priaz p̄s. appllat tiorē noctnū
p noctē. n. aduersitas d̄signat.
Secūdas appellat sagittā uolātē
in diē. qz p diē p̄speritas deli
gnat. Tertiā appellat negociū
pambulās i tenebris. ⁊ hec pp
dubiū pplexitatis. Quartam
uocat demoniū meridianū. vñ
dicit. Nō timebis a ti. no. a sa.

uo. i. di. a nego. pā. i te. ab icur.
 7 vno. mere. De his q̄ttuor
 gūibus tētationū idē ait. Sup
 aspice quo ad p̄. 7 basiliscus.
 quo ad 2°. 7 cōculcabis leonē.
 quo ad 3°. 7 dracones quo ad
 4°. Prop̄ p̄dictas tētātōes
 uel deceptōes diaboli nō sunt
 etiā licita faciēda. 7 hec i qnqz
 casib⁹. Prim^o est si suadet hōi
 aliq̄d bonū nō faciēdū ne uide
 amur suis cōsilijs cōsentir. vñ
 xp̄i ip̄o suadēte uoluit faceṛ pa
 nē de lapidib⁹. qd̄ tñ op^o bo^o
 fuisse. Scōs si ppōnat aliq̄d
 bonū cōtra legē dei. Un̄ a Na
 chabei nolēbāt comedere car
 nes q̄s tpe necessitatis comede
 re licuisset. Tert^o qñ bonū fit
 cū scādalo alioz. p̄ corinth. 8.
 Peccātes in frēs rē. 7 loqr̄ de
 idolaticis. Quart^o est qñ bo^o
 fit p ostētationē Job. Si oscu
 latus sum manū meā que ē ini
 qtas maxia. sup qd̄ dicit Gre.
 a Danū suā osculatur q̄ laudat
 qd̄ facit. 7 hec ē iniqtas maxi
 ma. Quint^o cū ipedit obediē
 tiam superioris. quia licz pp̄
 mandatum prelati nūqz maluz
 debeat fieri. pōt tñ. bo^o aliqñ
 pp obiaz remitti. Remedia 5
 tētātōes memoria dñice passi
 onis. mortificatio carnis. utile
 exercitiū. declatio occasionū.

conculcatio principij tēntatio
 num.

Explicit liber secundus. In
 cipiunt capitula libri tertij.

De malo in gn̄e.	Ca. i.
De peccati diffinitōne.	2
Quid sit peccm̄ fm̄ rem.	3
Quid sit peccm̄ fm̄ nomē.	4
De origie peccati.	5
De diuisione peccati.	6
De effectu peccati.	7
De peccato originali secūduz rem.	8
De peccato originali secūduz nomen.	9
De primis motibus.	10
De morosa delectatione. 7 cō sensu peccati.	11
De peccato ueniali.	12
De effectu pecc̄i uenialis.	13
De septem uitijs capitalib ⁹ in specie.	14
De superbia.	15
De inuidia.	16
De ira.	17
De accidia.	18
De auaritia.	19
De gula.	20
De luxuria.	21
Quomodo septem uitia sunt uenialia uel mortalia. et pri mo de superbia. siue uana gloria.	22

De inuidia quō sit mortale uel ueniale.	23
De ira quomodo sit mortale uel ueniale.	24
De accidia quomodo sit mortale uel ueniale.	25
De auaritia quomodo sit mortale uel ueniale.	26
De gula quomodo sit mortale uel ueniale.	27
De luxuria quomodo sit mortale uel ueniale.	28
De peccato in spm̄ sc̄m̄.	29
De peccato cordis.	30
De peccato oris.	31
De peccato operis.	32
De peccato omissionis.	33

Expliciunt capitula. Incipit liber tertius.

De malo in genere. La. i.

M

Aluz triplex ē. s. culpe. pene. 7 dāni. qd̄ opponitur triplici bonō. s. honesto. delectabili. 7 utili. Nā culpe opponit̄ honestū. pene opponit̄ delectabile. dāno opponit̄ utile. Na lū est utile multis mōis. p̄ pp suā ordinationē. qa per uilificationem ponit̄ in loco inferiori in uniuersitate rez. vñ 7 bñ ordinat̄. 7 sicut 7 ordinate po-

nitur diabol⁹ in inferno. 7 fur in patibulo. 2° mō utile est pp suā coactionē. Amaritudo eim conscientie cogit hoīem a peccato recedere. Jere. 2°. Arguet te malitia tua. 7 auersio tua increpabit te. Item in eodē. Uide q̄ malū 7 amarū est te dereliquisse dñm deū tuū. 3° est utile per ipsius mali cōsiderationē. ex eo enim q̄ hō maluz uidet naturaliter pficit. qz sicut homo naturalit̄ bonū appetit. ita naturaliter horret malū 7 fugit.

De peccati diffinitione. Cap. 2.

Post malū in genere sequitur de malo culpe in specie. Diffinit̄ at̄ peccatuz mltis modis. p̄ sic ab Aug°. Peccatū est uolūtas retinēdi uel consequēdi qd̄ iustitia uetat. Item ab eodē. Peccatū est dictū uel factū. uel cōcupitū cōtra leges dei. Itē Ambro°. Peccatū ē p̄ uariatio legis diuine 7 celestiu inobediētia pceptoz. Itē Aug. Peccatū est spreto icōmutabili bono reb⁹ mutabilib⁹ adhere re. Prima diffinitio dat̄ fm cām efficiētē. 2° fm cām materialē. 3° fm cām formalem. 4° fm cām finalē. In quarta diffinitione nota q̄ in peccato

duo sunt. s. auersio a creatoꝝ.
7 ouersio ad creaturā. quoru
primū ē q̄si formale. 2° q̄si
matiale. Et i actōe nō ē pec
catū rōe ouersiois. si nō listat
in creatura. s. rōe auersiois i
q̄ ē d̄formitas 7 cōtēpt^o. Qd
āt rōe ouersiois n̄ sit peccū pn
cipalr. p̄z qz pōt fieri uēialr
q̄nqz ut q̄n qz delectat i cre
atura plus debito. s. tñ circa
deū. q̄nqz ēt pōt qz delectari
i creatura sine oī peccato ut
cū delectatio naturalis ē tñ
s. qz uisus d̄lectatur i uiridi.
7 gustus i dulci. 7 sic d̄ alijs.
Interdū pōt etiā qz delectari
meritorie. s. q̄n ad deū i ferē.
vñ ps. Delectasti me dñe i fa
ctura tua 7c. S. tñc sumitur
delectatio pro motu. non pro
passione.

Quid sit peccū s. rē.

Ca. 3.

Tenendū est de peccō qz
nō ē sbā uel res aliqua
s. defect^o 7 corruptela. Et di
cūt peccū nihil pp tria. Pri^o
pp d̄fctm. qz peccū n̄ ē aliq̄ res
naturalis. s. corruptō boni. Se
cūdo pp effectū. qz peccū āni
hilat hominē. 7 deficere facit
a uero eē. Tertio pp d̄spectū.
quia uilē facit hoiem 7 indī
gnū p̄mio. Circa p̄dicta tñ

sciēdum est qz aliud ē peccati
actus. 7 aliud h̄it^o. 7 aliud ma
cula. Peccati act^o aliqd ē. s. n̄
h̄z ampl^o eē adueniente grā.
s. peccati h̄it^o qz relinqtur ex
malis actib^o aliquid ē. 7 rema
net interdū ēt cessantib^o acti
b^o. 7 post infusā grāz 7 pec
cati remissionē. Peccati uero
macula nihil ē s. rē. 7 tñ de
format aīaz nō p modū passi
onis s. puatōis. sicut trūcatō
mēbri deformat corp^o 7 ma
culat. Dicit autē Aug^o. qz ab
stinētia nulla sbā ē. 7 tñ ex ea
corp^o lāguet. Ita peccū nō est
res aliqua uel sbā aliqua. ex
eo tñ natura corrupit. s. dele
tur p grāz. Notandū p̄te rea
pp peccatū q̄nqz transit actu.
7 remāet reatu. sicut patet in
peccato originali post bap̄ti^o
q̄nqz trāsit actu siml^o 7 reatu.
sicut peccatum actuale post
p̄nīaz p̄fectā. q̄nqz remāet ac
tu 7 reatu sicut peccū origiale
ante bap̄tismū.

Quid sit peccatū s. nomē.

Ca. 4.

Peccatuz eīz habet ml^o
ta noīa. uocat̄ maclā.
7 hoc quia imaginem anime
deformat. Itē reat^o. qm̄ ad pe
nā eternā obligat. Itēz pollū
tio. 7 hoc cōp̄tū ad cōtagionez

contractā ex terrena delecta
cione. Itē uocat pena. inq̄tū
respicit peccatū p̄mi hoīs. in
q̄ natura n̄ra fuit corrupta.
Itē delictū. s̄z q̄ ē recessus a
dignitate gr̄e habite. Itē uo/
catur culpa prout respicit pe/
nā. Itē offensa. ⁊ hoc quia cō/
tra diuinā legē. ⁊ bōitatē. Itē
p̄uaricatio. ⁊ hoc inq̄tū man/
datū dei respuit. Itē uiciuz. i.
defectus bonoz naturalium.
Item peccatū put ē cōuersio
ad bonū cōmutabile. Itēz uo/
catur scelus. pp̄ iniuriam dei
magnā. Itē nefas put ē. illi/
citu p̄sone. ppetranti. Itē uo/
cat crimē put ē dignū accusa/
tione ⁊ pena.

De origine peccati.

Lap. 5.

Quāuis peccatū sit cō/
trariū ip̄i bono. nō tñ
h̄z eē nisi in bono. quod q̄dez
bonū ē liberū arbitriū. ac uo/
lūtas. a qua peccatum sicut a
prima origie. ⁊ in qua ē sicut
in proprio subiecto. Uolūtas
igitur est causa peccati. causa
dico nō efficiens. sed deficiēs.
Uolūtas. n. s̄z q̄ h̄z respectū
ad suū p̄ncipiuz a quo ē. s̄ ad
deum. non est nata elicere ex
se nisi bonū. s̄z fm̄ respectum
ad p̄ncipiū. ex quo ē. quod est

nihil. inclinat ad malū. cū ip̄a
uolūtas sit ex nihilo tēdit ad
defectum. Si ḡ uolum⁹ scire
unde sit malū culpe materialit;
dicemus q̄ ex absentia debi/
ti boni. s̄. sp̄ci. modi ⁊ ordinis
Sed si uolum⁹ scire unde sit
originaliter. dicem⁹ q̄ a uo/
lūtate siue libero arbitrio. De
pḡssu peccati. nota q̄ peccm̄
initiat p̄ i cogitatōe. p̄cedit
⁊ crescit i delectatōe. p̄ficiē i cō/
sēsu. Circa pḡssū pecc̄ sciēdū
q̄ q̄dā antecēdūt ip̄z peccm̄ q̄dā
sequūtur. q̄dā circūstāt. peccm̄
antecēdūt aliqua ex pte auer/
sionis. aliqua ex pte cōuersio/
nis. Ex pte auersionis ante/
cedūt ip̄z peccm̄ ista. s̄. Cōrēp/
tus. Omissio. Ingratitudo. In/
obedientia. P̄uaricatio. Illa
uero q̄ peccm̄ antecēdūt ex pte
cōuersionis sunt hec. s̄. Logi/
tatio. Libido. Cōcupia. De/
lectatio. P̄uersa intentio. ⁊
d̄sensu. Alia sunt que sequunt
peccatū. sicut est macula. i. de/
formatio imaginis dei. ⁊ rea/
tus. i. obligatio ad penas et/
nam. Sunt adhuc alia que
peccatus comitantur. ut sunt
peccatoruz circumstantie que
peccatum aggrauant. ⁊ dimi/
nuunt que notantur in hoc
uersu. Quis qd ubi p̄ quos.

quotiens cum quo quando.
Actio depravat etiam per peccatum.
et illa que de genere bonorum
est quoniam in principio. quoniam in me-
dio. quoniam in fine. et hoc per ma-
lam intentionem. uel per negli-
gentiam. uel per uanam glo-
riam. Unum peccatum dicitur
maius altero. multis modis. scilicet
causalitate. ut peccatum luci-
feri. uel generalitate. ut pecca-
tum Ade. uel deformitate. ut
peccatum Iude. uel difficultate
ut peccatum in spiritum sanctum.
uel piccositate. sicut pec-
catum ignorantie. uel inseparabi-
litate ut peccatum cupiditatis.
uel pronitate ut peccatum car-
nis. uel offensione. ut peccatum
idolatrie. uel expugnandi dif-
ficultate. ut peccatum superbie.
uel mentis cecitate. ut pecca-
tum ire. Circa peccati graui-
tatem. nota quod nihil est peccatum
uiro perfecto quod non sit pecca-
tum in imperfecto. nisi in his
quod nouit. Nam perfectio non mutat
grauitatem peccati. sed quantitate auget.

De diuisione peccati.

Ca. 6.

Diuisio peccatorum mul-
tiplex est. Alia est eorum secundum
causam efficientem secundum se. ut hec.
Peccatorum aliud est ex impoten-
tia. aliud ex ignorantia. aliud

ex malitia. Alia sumitur secundum
causam efficientem ratione
annexi sed quam sumitur hec diui-
sio. Peccatorum aliud est ex amo-
re male accedente. aliud ex ti-
more male humiliante. hoc est
quod homo potius uult peccatum
committere. quam amare carere.
aut malum pene quod timet in-
currere. Sumuntur peccatorum
est diuisiones secundum cau-
sam materialem circa quam
primo sumitur hec diuisio. pec-
catorum. aliud est cordis. aliud
oris. aliud operis. Item hec. Pec-
catorum. aliud locutionis. aliud
cogitationis. aliud operationis.
Secundo modo sunt sic. Peccatorum
aliud est in deum. aliud in se-
ipsum. aliud in proximum. In
deum diuiditur sic. aliud in pa-
trem. aliud in filium. aliud in
spiritum sanctum. Aliis tribus mo-
dis peccat. scilicet male per infidelita-
tem deo seruando. Item blasphemando.
Item sacramenta dei indi-
gne tractando. Alio peccat quod
in deum. scilicet ipsum seruando. et hoc fit tri-
plex. Nam quoniam tenet quod dei po-
tentiam. ut cum signa petit. quoniam
dei iustitiam ut cum per cadentes ser-
uare per duellum. Per hunc quod iudicium
quod. quoniam dei misericordiam. ut cum quod
bonitatem examinans com-
mittit se stultis periculis.

In seipm peccat q̄s trib⁹ mo-
dis s̄c̄r. s̄. necessaria sibi sub-
trahendo. Itē supflua sumen-
do. Itē ultra uires quicquam
aggrediendo. In pximū pec-
cat et quis tripl̄r. s̄. pxio sua
auferendo. Itē sibi in necessi-
tate nō coicando sua. Itē ma-
lo exēplo illū ad peccatū tra-
hendo. Sumunt p̄terea diui-
sioes peccatoꝝ s̄z cāz forma-
lē. ⁊ hoc tribus modis. q̄nqz
naturalr s̄z q̄litatez uel s̄z q̄s-
titate. uel s̄z relationē. Secū-
dū qualitatē sumit hec diui-
sio. Peccatoꝝ aliud ē cōmissi.
aliud est delicti. quoz p̄mūz ē
p̄uaricatō p̄ceptoz negatioꝝ
2° ē p̄uaricatō p̄ceptoz affir-
matioꝝ. Itē p̄dictū pccm̄ ē du-
plex cōtra duas ptes iustitie
que sunt declinare a malo. ⁊
facere bonū. Item alia diuisio
sūt s̄z q̄litate. sic. Peccoꝝ q̄dā
s̄ carnalia. q̄dā sp̄ualia. s̄z car-
nalia sūt maioris ifamie. sp̄ua-
lia vō maioris culpe. Secūdu
q̄sitate sumit hec diuisio. Pec-
catoꝝ aliud ē mortale. aliud ē
ueniale. quoz p̄mū dicit p̄u-
sio. 2° vō iordinatō. qm̄ pccm̄
mortale ē auersio totali a bo-
no icōmutabili. ⁊ auersio to-
tal ad bonū cōmutabile. Sed
pccm̄ ueniale ē amor uolupta.

tū i creatura citra deū. tñ se-
cū dū religionē sumit hec di-
uisio peccatoꝝ. aliud ē origia-
le. aliud actuale. Ultima diui-
sio ē s̄z causā finalē. ⁊ h^o du-
pl̄r. quia uel s̄z ip̄m appetibi-
le. uel s̄z actū hoīs appeten-
tis. Secūdu ip̄z appetibile su-
mitur hec diuisio. Oē quod ā
mūdo ē aut ē cōcupia carnis.
aut cōcupia oclōꝝ. aut supbia
uite. quoz p̄mū est appetitus
oliciāz. s̄z appetit^o diuitiaz.
tertiū ē appetit^o honoz. Se-
cūdu actū hoīs appetētis di-
uidit pccm̄ in septē uitia ca-
pitalia. Supbiā. Inuidiā. Irā.
Accidiā. Auaritiā. Gulā ⁊ Lu-
xuriā. Nota q̄ qnqz sūt ge-
nera opū. Nam quedā sunt
mala in se. ut illa que s̄z suaz
naturā mala sunt. possunt tñ
p aliquā circūstātiā fieri bo-
na ut homicidiū. Quedaz sūt
mala secūdu se ut illa que p
nullā circūstātiā possūt fieri
bona sicut ē odire deū forni-
cari. ⁊ huiusmodi. Quedā s̄
bōa i se. ut q̄ sūt bōa ex gene-
re. tñ pnt fieri mala ex circū-
stantia. sicut ē dare elemosy-
nā. Quedā sūt bōa s̄z se. ut q̄
p nullā circūstātiā possūt fie-
ri mala. sicut ē diligere deum
ex charitate. Quedā sunt in

di-
gia
ui/
du/
tibi
en-
e su
odā
arris.
i supra
ppetens
dumaz.
mon. Se/
petens di
e uia ca/
mā. Jū.
Sulā r Lu
gūq; sū ge
i quāā sūe
que s; sūq;
t possunt nī
tū fieri bo
Quedā sū
at illa que p
possunt fieri
e deū sūm/
Quedā sū
e bōa ex gene
nā ex arā/
sūe dēmal/
bōa s; sūe q
nā possunt se
ligerē dūm
pedā sūe u

diā. ut q̄ nec bōa nec mala s̄
p̄nt tñ fieri ul' bōa l' mala. sic
ē mouere pedē sine delibera/
tiōe. uel quādoq; comederē.

De effectu peccati.

Lap. .7.

Multa mala facit hōi pec/
catū. 7 añ mortē 7 i mor/
tē 7 p' mortē. An mortē pec/
catū hec mala opat. Natu/
ralia vulnerat. ut significat i
illo q̄ icidit i latrones. Item
intellect' obscurat i cognitiōe
ueri. 7 affect' tepescit i opa/
tiōe bōi. Gratuitis spoliat.
Tre. 4° disp̄si s̄ lapides s̄c/
tuarij r̄. S; ne aliq̄ bonum
peat illa bōa opa q̄ qs peccā
do mortificat alijs saluandis
dabūt. sicut qñ corpali morte
qs moit' frēs 7 ppinq' i bōis
eius succedūt. Aiaz maculat.
Tre. 4° Demigrata ē sup car/
bones facies eoz. Ad penā ef/
nā obligat. Sen. 2°. Quacū/
q; die comederis morte mo/
tieris. Itēz sciam amaricat.
Jere. Uide q̄s malū 7 amāz
ē te dereliquisse deū tuū. Lor/
idurat puer. Peccator cū i p/
fundū peccōz uenit cōtēnit.
Insensibilem reddit. Sen.
Uisus ē ei q̄si ludēs loq. Sile/
hēs i cane submergēdo q̄ nō
sentit lapidē i collo. donec in

aquā ex nauē pisciat. Aiam
occidit. q; vā uita. i. dō puat.
p^o Reg. 31: Saul irruit i gla/
diū suū. S; nota q; peccm uēia
le dispōit ad mortē. Mortale
vō dat 7 ifert mortē. s; obsti/
natio detinet in morte. Ad
alia peccā trahit Greg. Peccm
q̄d p' p̄nias n̄ diluit mox suo
pōdere ad aliud trahit. Ex^o
hēm' in Thaym. q̄ egr̄ssus i
agrū occidit frēm suū Abel:
Ex^o hēs ē in figura. Toru^o
egressus de archa incepr' ē
aqs. Et dina egressa ut uide/
ret r̄. v̄ginitatē amisit. Et iu/
das egressus xpm tradidit.
Et p^o adulteriū David secu/
tū ē hōicidiū. 7 sic p; q; peccm
ē pena peccati. Peccm eiz scōz
q; in se ē culpa p̄cedētis peccā
dī p̄a. 7 ita dī aliqd. sile cul/
pa 7 pena. s; rōne actōis cul/
pa. dī vō pena rōne passiōis.
q; culpa ē q̄d facim'. p̄a vō
q̄d patimur. Licet igit oīs
culpa sit a nobis. n̄ enī oīs pe/
na ē a nobis. imo q̄dā ē a no/
bis acta. q̄dā a de. iflicta. q;
dam a p̄mis pentib' tracta.
Et q; cū qs facit q̄d n̄ d; iu/
stū ē pati q̄d d; . Iō oīs p̄a ē
iusta 7 a diuina puidētia ordi/
nata. Qd̄ ac unū peccm na/
scat ex alio sic appet. Sibia

que vult oēs excellere dolet
si aliq̄ ei equat. 7 sic ex ea na
scit iuidia. Inuidia vō qz d̄ fa
cili irascit ei cui iudet. ideo
ex ea nascit ira. Sz ira cū nō
pōt se uīdicare tristat. 7 i dō
ex ea nascit accidia. Accidia
vō solatōez q̄rens ī exterio
rib⁹ facit auarū. Auaritia aut̄
qz ī t̄p̄alibus abūdāt pōt ma
gis exercere gulā. Gula vō
pp̄ uetris repletōez de facili
spumat in libidinē. 7 ita ḡnat
luxuriā. Itē bona q̄ fiūt in
fructuosa r̄ddit. 7 q̄tū ad me
ritū 7 q̄tū ad p̄miū sicut ra
m⁹ p̄cisus ab arboze nō pfert
fructū. sed arescit 7 habilitat
ad icendiū. De talibus d̄r de
utero. *Maledict⁹ eris igre
diens 7 egrediēs. s. eccl̄az ma
terialē ad orādū. qz taliū oīo
nō ē meritoria. imo d̄c Aug⁹
qz si tales cruce se signāt po
ti⁹ icludūt ī se diabolū q̄z ex
cludāt. qz iā in eis p̄ effectum
bitat. Ex hoīe ifernū facit.
qz ī pccōze ē ignis auaritie. se
tor luxuriē. tenebre ignozātie.
v̄mis v̄scie. sitis v̄cupiscāie. de
mones p̄ effectū. 7 h̄i. Item
tandē hoīem r̄liq̄t uacuum.
Ben. Terra erat inanis 7 ua
cua 7 merito. qz mūdo adherē
tes suggunt ubera auida eo qz*

reliquat fontē nite 7 uenā aq̄
rū uinētū 7 palludib⁹ turbi
dis se satiāt. Itē fallēdo de
cipit sic lig⁹ putridū d̄ nocte
lucēs. 7 sic esca ī hamo latens
piscē d̄cipit. Stultū hoīez de
monstrat. qz peccādo qz sibi
on⁹ ad se dep̄mēdū ip̄ōit. 7 li
gna s̄r dorsū suū cremāda col
ligit. 7 illi fuit q̄ eū p̄ fuitio
torq̄bit. Aug⁹. Stultū ē ī tali
statu uiuēt ī q̄ q̄ n̄ audet mo
ri. Sciendū qz pccm̄ grauat
hoīez ī morte. qz ī morte p̄ua
tur hō solatio uisibiliū q̄ di
lexit. s. cibo. potu. amicis. reb⁹
lumie. rege. 7 p̄po corpe. qd̄
nūq̄z ī tali for⁹ suscipiet. imo
uellz h̄ie sic q̄n p̄ dimidia pte
corrosū ē a v̄mib⁹. qz stupebit
aia pccōris q̄n corp⁹ resumē
dū uidebit. Turbabit pecca
tor ī morte q̄n uidebit cursū
demonū ad aīaz. p̄tū ad res.
Tren. Oēs iūmici ei⁹ app̄hēde
rūt eā int̄ āgustias. Postre
mo uidēdū ē qlit̄ pccm̄ p̄mat
hoīez p̄ mortē. Cōfusiōem
hēbit ex maloz opū denuda
tiōe. p̄pheta. Reuelabo pudē
da tua ī facie tua. Exprobra
tōez xp̄i audiet ī iudicio. *Ma
thei. 25. Esuriui ei⁹ 7 n̄ dedi
stis mihi māducare r̄c. Re
ge 7 luce puabit. *Mathei. 22.**

Ligatis manib⁹ ⁊ pedib⁹ mit-
tite eum i tenebras extiores.
Un̄ n̄ ualebit ei ille cant⁹ Re-
gez et naz r̄. Suffragijs ec-
clesie n̄ gaudebit. Isa. 66. Uer-
mis eoz n̄ moriet ⁊ ignis eoz
n̄ extinguet. in ifernū p̄cipita-
bit. Ex^o d̄ lapid̄ molari quē
angel⁹ i apoc. p̄iecit i mar̄ di-
cens Hoc ipetu mittet baby-
lon i ifernū. ⁊ A deo ⁊ electis
⁊ oib⁹ bōis sepabit. Mathei
.25. Ite maledicti i ignē eter-
num. ⁊ A statu penitēdi cadet
Jere. Trāst̄ estas finita ē mel-
lis. ⁊ Ois spes mie p̄ciderit.
Isa. Nō r̄māebit testa ut por-
tet ignicul⁹. s. charitatis d̄ in-
cēdio aut hauriat paz aq̄ de
fouea. s. diuie mie. Sic itaqz
pccū nocet i pccō existēti ac i
pccō moriēti sic quoqz multi-
plicif nocet pccū ipm defēti
⁊ de illo penitēti. qz gloriā p̄
me inocētie nūqz recupabit.
sicut eiz corrupta de ceto vir-
go n̄ erit. ita semel peccās nū-
qz se n̄ peccasse gaud̄bit. Istō
multis ostenditur exemplis.
Nam post sanationez vulne-
ris semper māet cicatrix. Itē
qui semel furatur semper d̄r-
fur. Itē dom⁹ eius dom⁹ d̄r-
scalciati dici pōt. Itē symon
quē dñs a lepra mundauit p̄

mūdationez sēp uocat symō le-
plus. Itē tēpluz qd̄ reedifica-
tum fuit p̄ destructōez p̄mi.
nullo mō fuit sile in pulchri-
tudine tēplo pori. Ad t̄palem
penā obligat. Un̄ n̄ exhibit ide
donec reddat nouissimū qua-
drantē. Itē regnū celoz nō in-
trabit donec lignum fenū sti-
pulam. i. pena peccatorū tam
mortaliū qz uēialiū que i pre-
senti soluta nō est sup ipm cre-
met. ⁊ A gloria retardat qd̄
figuratū est in Absalon q̄ po-
stqz p̄i recōciliatus fuit. tam-
māsit duobus annis qz faciez
eius nō uidit. quia tādiu dif-
fertur quis a gloria quousqz
fiat sine omni macula sicut e-
rat in baptismo. Temp⁹ amif-
sum ⁊ meritum qd̄ sibi cong-
rere potuit cum premio nū-
qz recuperabit. Jere. Qui uē-
dit ad id quod uendit nō
reuertetur. Obscurat oculū
cognitiōis ⁊ hoc propter tra-
bem que intuserat prop̄ ster-
cora hyrundinū que ipsum
excecauerant. ut signatur in
Thobia. Unde Augusti⁹. Ocu-
lis egris odiosa est lux sicut
noctuis ⁊ uespertiliōibus. Et
nota qz ad hoc de quodam
ceco quez lz dñs illuminauerit

nō tñ statiz pfecte uidit. s; ni
dit hoies q̄si arbores ābulan
tes. // Affectū reddit tepidū. si
cut in pede vulnerat. et sana
tus claudicat. ⁊ arbor de lo
co suo amota. aliqd v̄tutis
amittit. Unde dcm ē hōi post
peccatum. Spinās ⁊ tribulos
germiabit tibi. ⁊ dcm ē serpē
ti. Supra peccō tuū gradieris
Fastidiū hōi gñat. Exo. Aia
nra nauseat sup cibo isto le
uissimo. Aug. Palato nō sa
no pena ē panis. Idē de se di
xit postq̄ cūsus fuit. Plus ua
lebit malū inolitū q̄ bo^o iso
litū. // Ad bñ opandū ipedit.
Gen. 19. Uxor Loth respiciēs
r̄troūsa ē i statuā salis q̄ ste
rilē facit terrā. Itē in dolore
paries filios. s. bonoz opuz ⁊
scōz. // Ad resistendū tētatio
nib^o debilitat. Iudic. 16. Sān
son p^o criminū abscissioez a
misit uires. ⁊ arbor lesa p se
curiz cito a uēto deiicit. // Fe
ruorē minuit charitatis. sicut
eclipsis solis diu p^o modū no
cet t̄re. eo q̄ modico tpe sibi
v̄tus radioz solis subtrahit.
3° R. i. Rex dauid senuerat
⁊ cū opiret uestib^o n̄ calefie
bat. Et aqua calorē ignis mi
nuit ul extinguit. // Dolorez ⁊
timorē sēp īfligit. dolorē qdē

q̄ cert^o de ppetrata culpa. ti
morē at qz incert^o ē v̄ uenia.
Aug. Penitēs sēp doleat. et
de dolore gaudeat. ⁊ nō semp
doluisse doleat. // Per pecca
tū corrupit puritas liberi ar
bitrij duplr. s. i agēdo. ⁊ susci
piēdo. In agēdo qdē. qz n̄ po
test sēp facere qd̄ v̄z ul uita
re qd̄ nocet. In suscipiēdo at.
qz gr̄az stabilē n̄ pōt suscipe i
hac uita. // Itē corrupit ratio
in hac uita duplr. s. q̄stū ad
discretioez iudicij int̄ bonū ⁊
malū. ⁊ q̄stū ad deliberatōez
v̄silij int̄ expediēs ⁊ iexpedi
ens. // Itē corrupit affect^o du
plicif. s. i ordie ⁊ i mō. qz nec
sēp ē ordinat^o nec sēp modera
tus. // Peccm̄ multis nocet. s.
ipi faciēti. ps. Peccm̄ meū tra
me ē sēp. His q̄ s̄t i purgato
rio quos nō p̄nt peccōres tam
efficacit̄ iuuare. sicut si eēt i
gr̄a. Iplis dānatis ⁊ hoc per
modū v̄iūctiois. q̄sto eiz plu
res sūt in iferno tāto maior
horroz ⁊ maior pēa. Fallit eiz
in iferno reglā illa. Solatiū ē
miseris socios h̄e pēaz. Sal
uatis ⁊ hoc p modū abstracti
onis. Nā ex v̄sortio ⁊ socie
tate gloriū gloriū auget donū
accidētale. Deniqz ipis uiato
ribus nocet. tū p eo q̄ acies

61
eoz extra demones minuit i
illo q pccm ppetrat tu p eo
q alios malo exeplo corrupit
7 scadalizat. Multa mala si
mistr eueniunt hoi ex eo q in
pccm a quo p pniaz surrexe
rat fciduat. Primu e qz ho
fit ipotetior ad resurgendu.
Heb. 6. Impossibile e eos q se
mel illuinati st 7 gustauerunt
7c. 7 plapli st itez renouari.
Secudu e qz uitiu fortificat
ad ipugnadu. Aug^o de se lo
quit. Plus inqt ualebat ma
lum inolitū qz bonuz isolitū.
Tertiu e qz culpa fit diffici
lior ad remittendu. Jere. O
qz uilis facta es nimis iteras
uias tuas. ita et dr qz uulnus
iteratu tardi^o sanat. Quar
tum e qz de^o fit difficilior ad
placadu. 3° R. de semei q ad
pma petitoez inuenit miaz eo
tn pacto qz staret i hierlm. sz
qn scdario peccauit sine ulla
mia occisus e. Quintu est
qz diabol^o difficilior e ad ex
pellendu. Luce. Tunc assupsit
septē spūs neqores se. 7 igres
sus hitat ibi. 7 si. no. ho. il. pe.
po. Seq^o de corruptioe spei
7 moi 7 ordinis. Un nota qz
bōitas nataltū opata ad aiaz
quā speciosaz facit dr spēs. sz
cōpata ad op^o qdō modificat

dr modus. cōpata vō ad fi
nē. s. deuz ad quē ordinat dr
ordo. Alio^o corruptio spēi
ē dissilitudo aie ad deū. Nā
spēs aie ē silitudo dei. Corru
ptio vō modi ē dimiutio ex
tensiois vtualis siue ifirma^o
potētie q ex hoc ē. qz aie n̄ su
stentat cibo spūali gustando
qz suauis ē dñs. Corruptio
āt ordinis ē in aia cū aspect^o
7 affect^o deorsū ē ad creatas
ex naturalē sitū. Cū eiz hec
duo q sūt qsi caput aie sursum
sūt ad deū in natāli situ 7 or
dine st. aliogn hō erit qsi eū
sus. Alr puatio spei ē defor
mitas siue carētia debite rec
titudinis uolūtatis. Rectitu
do āt uolūtatis ē ut nō decli
net a suis extimis. s. a deo p̄n
cipio. 7 a deo fine. s. oia q hz
a deo p̄ncipio referat ad deū
finē. Cū eim qs qd hz sibi
attribuit aut ponit aliū finez
qz deū. hō iste curu^o ē. Itē p̄
uatio modi ē excessus pprie
uolūtatis. s. cū vult aliqd di
uine uolūtati oriū. Itē puatio
ordinis est aūlio uolūtatis a
deo 7 uersio ad creatas. Itē
alr creatura rōnalis a sumo
bono ē sz triplicē bitudinē. s.
efficiētis formal^o ac final^o. et
iō nata ē agere opa sua a deo

et secundum deum et propter deum. et hoc secundum modum
dum spiritum et ordinem sibi insertum. Sed
quoniam eadem rationalis creatura de nihilo
facta fuit quantum ad causam materiale
potuit deficere suis actionibus.
ut scilicet operationes sue non essent a deo.
ac pro hoc nec secundum deum nec propter deum.
hoc autem est peccatum ipsius spiritus mo-
di et ordinis corruptivum.

De peccato originali secundum rem.

Cap. 8.

Exposito de peccato in genere.
dicendum est de peccato in specie. et
primo de originali et primo hoc de actua-
li. scilicet igitur anima non sit ex traduce. tamen
originali culpa ab anima ad eam tra-
nsit ad animas posterorum mediante
carne propter concupiscentiam generata. Ita quod
sic ab anima peccate infecta fuit ca-
ro ad eam et propria effecta ad libidi-
nem. ita seminata caro secum trahit
infectioem et vitiat animas. Ex quo patet
quod peccatum originale est in carne et est in
anima. In carne est materialiter et origi-
nally. et in anima formaliter tanquam in sub-
jecto. Sola enim anima est susceptibilis virtu-
tis et vitij. et tamen sic dominum est ex con-
ditione ad corpus corruptivum tra-
hit ad vitium. sic quoniam cadit quod in lu-
tum fedat et maculat. Talis autem infec-
tio anime non tamen est peccata. scilicet est culpa.
Ipsa vero culpa que macula est deletur in
baptismo. Pena autem que fomes ap-
pellatur siue peccati punitionis re-
manet post baptismum. Licet enim curat

in baptismo culpa quantum ad reatum
damnationis eterne. tamen remanet
ipsa pena quantum ad actum et motum
concupiscentie. cum que nos oportet quantum ad
vivimus pugnare. nisi extinguatur
concupiscentia per gratiam. quod tamen ra-
ro contingit in aliquo homine. quod
dico propter beatam mariam virginem
in qua fuit extincta in conceptio-
ne filij per gratiam singularem. Ex
predictis patet quod persona corrupte
naturam. et contra naturam corru-
pta corrumpit personam. Nam pro
peccatum primi hominis corrupta
est humana natura. sed natura
sic corrupta corrumpit alias
personas. Notandum autem quod corru-
ptio persone est reatus metus. cor-
ruptio vero nature est infectio car-
nis. puta est principium ad carnes
alteram. Denique nullo modo debet
imputari deo infectio anime. scilicet eam
creando infundat et uniat cum car-
ne infecta. quoniam ordinatissimum fu-
it ut humana natura redderet. ita quod
reddita propter peccatum puniret.
Unde sic in conditione suavitatis est
ordo sapientie. et in propter peccatum suavitatis
est ordo nature. sic in punitione debuit
suari ordo iustitie. Et ita patet
quod non est deo divina equitate. si ad
posterum culpa transmittit. Di-
cendum igitur quod originalis culpa trans-
fusio vel transmissio non est a deo
nec a natura reddita. scilicet a vitio pri-

mi hoīs ppetrato. Et hoc est
qd ait Aug⁹ qd pccm origiale
nō trāsmittit ad posteros p
pagatio s; libido. Sic eīz vdi
tus ē hō ut spūs pēssz corpi.
7 corp⁹ subeēt spūi. s. q̄sdiu il
le obediret suo vditōi. Et eō
si spūs nō obediret deo iusto
di iudicio cor⁹ icipet rebella
re spūi. Sic ut g⁹ si Adā ste
tissz corp⁹ suū obediēs ei fu
isset 7 tale ad posteros trans
missz. sic Adā ex q⁹ peccauit
7 caro ei⁹ scā ē rebell⁹ oz q⁹ ta
lē ad posteros trāsmittat. 7 q⁹
de⁹ s; institutiōez p̄marīā aīaz
ifūdat corpi. Et ex h⁹ p; q⁹
pat⁹ ē cā origial⁹ pccī i filio. I;
cāz hic itellige i gñe cause ef
ficiētis. Oēl p⁹ vcupiscīaz nati
nascūt filij ire pp qd icurri
mus mltiplicē defectū tā cor
poris q̄z aīe ad quos subseq
mur penā mortis. 7 penā carē
tie vifōis diuīe. 7 amissionis
glie celestis. nō solū i adultis.
uez ēt i puul⁹ n̄ baptizatis q
pena mitissima int⁹ cetos pu
niūt. qz solā pēaz dāni hnt sū
pēa sēius. Origiale pccm sic
curatur p baptismū. i pēte q
nihilomin⁹ ab eo q curat⁹ est
trāsmittit i plē. sic videm⁹ q
circūcī⁹ gñat filiū cū p̄putō
7 granū nudū semiatu gñat

gr anū cū palea. Et hec ē rō.
qz hō gñat filiū n̄ s; qd crāt⁹
ē i mēte. sed s; qd corruptus
ē in carne nō fm qd spūalis.
s; fm qd carnalis.

De pccō origiali fm nomē.
Cap. 9.

Origiale pccm hz mltā
noīa. 7 h⁹ mltiplici de
cā. Scōz eīz q⁹ origiale pccm
opat⁹ ad aīaz uocat⁹ ifirmitat.
qz iddit aīaz ipotētē ad r̄sistē
dū motib⁹. Itē feditas. qz p
ipz aīa maclat. Itē p̄nital pp
vtinuā icliatiōez appetit⁹ ad
malū. Itē corruptō. qz ducit
ad nihilū. i. ad pccm. Itē vi
etiū. qz dimiutio ē bonoz natā
liū. Itē lāguoz nate qz durat
i natā corrupta. S; s; q⁹ cō
pat⁹ ad cor⁹ uocat⁹. lex carnis
eo q lege diuīa carni sit iflic
tū. Itē lex mēbroz. qz mouet
organa ad opa vcupie. Itē ty
rān⁹ pp dānatōez quā hz q̄si
violētā i ipa carne vcupiscibi
li. Itē fomes. qz sic cinis fo
uet ignē. ita p ipm fouet pccz
i carne s; actū nutritie 7 gñā
tiue. Itē stimul⁹ carnis. qz sti
mulat carnē ad p̄mos mot⁹.
7 aīum ad cōsensū. Sed put
cōpatur ad act⁹ delectabiles
uocat⁹ vcupia que sonat vtrū
in actu put ē in adultis. Itē

cōcupiscibilitas q̄ sonat uitiū
i potētia p̄ ut ē i puulis. Be
cūdū vō q̄d̄ opat̄ ad p̄ hoīez
a q̄ d̄ hīc uocat̄ peccm̄ origi
le q̄d̄ ē carētia debite iustitie
hominis.

De p̄mis motib⁹. Ca. io.

CUm peccōz aliud sit ac
tū. aliud d̄ctū. ipm̄ pec
catū actuale frequēt a p̄mis
motib⁹ hz ortū. Un̄ sciēdū q̄
i statu inocētie n̄ mouebat sē
sualitas nisi fm̄ motū rōnis;
Iō stāte p̄ hoīe i eodē statu
n̄ potat i eo eē peccm̄ et uenia
le. Primi mot⁹ ⁊ si p̄clāriē
⁊ singillatiz p̄nt̄ declinari. tñ
nullo mō oēs p̄nt̄ cauēri. quia
sic tot s̄ peccā quot s̄ ēt pene
peccā. ⁊ iō merito d̄nr̄ uēialia.
qz hoc ip̄o sūt digna uenia.
Prim⁹ mot⁹ sic describit̄. qz
ē mot⁹ sēsualitatis fm̄ ip̄ullū
fomitis ip̄etuose tēdentis ad
fruitionē create delectabilis.
Dupl̄r̄ p̄m⁹ mot⁹ distiguit̄
q̄stū spectat ad p̄ntēz matiaz
.s. p̄mo. p̄m⁹ q̄ ē nat̄alis. ⁊ 2°
p̄m⁹ q̄ ē sēsualitas. Un̄ ergo
loqm̄r̄ de p̄mis motib⁹ q̄ s̄
peccā itelligendū ē de sc̄do pri
mis q̄ s̄ sēsualitatis. qz p̄mo
p̄mi nō s̄ peccā cū sint nat̄a
les ⁊ ex gen⁹ mortis. qd̄ p̄z p̄
hoc q̄ tales n̄ sequūt̄ imāgia

tionē s̄z solūmō nat̄aliū q̄lita
tū actōez. Ad̄not⁹ at̄ sc̄do p̄
mi sūt peccā. qz s̄ acc⁹ iordia
ti i ḡne moris. qd̄ p̄z p̄ h^o q̄
tales mot⁹ s̄ sēsualitatis q̄
subiacēt aliq̄ mō d̄n̄io uolū
tatis. Uolūtas at̄ ē p̄ncipium
moralīū sicut hēt ⁊ ethicoz
Hinc ē q̄ gen⁹ moris i p̄nci
pio icipit ubi iuenit̄ dominū
uolūtat̄is. hoc at̄ ē i sēsuali
tate. Quāuis at̄ p̄ rōez p̄te
dictā sit i sēsualitate peccm̄.
n̄ tñ erit mortale s̄z t̄mō ue
niale. qz uolūtas nō hz plēnū
dominiū s̄ p̄mos mot⁹ q̄ sūt
sēsualitatis. sic ē i ill̄ actib⁹
q̄ ex ip̄io uolūtat̄is p̄cedūt. s̄z
hz i eis dominū icōpletū si
cut i ill̄ actib⁹ q̄ n̄ p̄ ip̄iū ra
t̄iois p̄cedūt. ⁊ tñ uolūtas ta
les mot⁹ sēsualitatis ip̄edire
poterat. ⁊ iō sūt peccā uēialia.
pp̄ h^o dic̄ Aug⁹ q̄. peccm̄ adeo
ē uolūtariū. q̄ nisi sit uolūta
riū n̄ ē peccm̄. Primi quoqz
mot⁹ iō sēsualitati ascribūt̄.
qz taliū motū p̄ncipiū sensu
alitas ⁊ subm̄. Dicēdū ergo
q̄ primi motus sc̄dm̄ p̄dicta
sunt peccata uenialia triplici
rōne. Pr̄io qz mouēt ad illi
cītū. Secūdo qz sūt quodā
mō uolūtarij n̄ s̄z se. s̄z qz sic
dictū ē n̄ ip̄ediūt̄ a uolūtate

uel et pp precedentē apphēsiō/
nē. Tertio pp delectationē ā/
nexā. Tū. n. anima p delecta/
tionē cōiungit creature obte/
nebrat ⁊ peiorat. sicut qñ cō/
iūgitur deo illuminatur. ⁊ me/
liorat. Nota qd hō pnior est
ad malū q̄ ad bonum. ⁊ hōc
multis decausis. Primo quia
sicut dicitur Sap. ii°. Corp⁹
quod corumpitur aggrauat
aiam trahens illam ad malū.
⁊ n̄ sic erigēs ad bonū. Scōo.
quia sicut dicit Aug⁹. plus ua/
let malū inolitū q̄ bonū inso/
litū. Tertio qz n̄alīit facili⁹
ē descēdere q̄ ascēdere. ⁊ un⁹
magis trahit deorsuz q̄ decē/
fū. Quarto qz icitās ad ma/
lū delectatō p̄ns ē sep. s̄z fins
v̄turū incitās ad bonū absēs
ē. Delectabile at̄ apprehēsus
p̄ sensū uel imaginationē q̄si
de necessitate mouet ⁊ cupiaz.
Quinto qz plures circūstan/
tie requirūtur ad bonū q̄ ad
malū. Sexto qz tendimus ad
n̄z p̄ncipiū. s. ad nihilū. Sep/
timo qz fomes qui mouet ad
malū semp̄ intra nos ē. gl̄iam
vero quā q̄rim⁹ ex̄ nos ē. Oc/
tauo qz uires aīe sunt active
ad diligēdū t̄palia. s̄z passiue
⁊ materiales ad ea q̄ s̄t gr̄e ⁊
gl̄ie. vñ v̄sus. Quicqd̄ habet

meriti p̄uēt⁹ gr̄a dōnat. Nil
deus in nobis p̄ter sua dona
coronat. qz nō possunt habe/
ri uirtutes p̄ modū acquisitō/
nis sed p̄ modū receptionis.
Unde malū possumus facere
p̄ nos. s̄z n̄ possum⁹ facere bo/
nū sine gr̄a adiutrice.

De morosa delectatione.

Ca. ii.

Delectatō carnalis mo/
rosa peccm̄ ē mortale.
s̄z nulla d̄r morosa nisi qñ ex
cōsensu ratiōis ē. Un̄ nō itel/
ligit̄ hic mora t̄pis sed cōsens/
sus. Sciendū ē g⁹ quia delec/
tatio si sistit circa cōsensū ue/
niale peccatū ē. si uero p̄cedit
ulterius ita qd hō uult interi⁹
delectatione uoluptari: nec tñ
ult in opus p̄cedere. talis cōse/
sus ē itra mortalia op̄tād⁹.
qd̄ maxie debet intelligi ī car/
nalibus peccatis. veruz tñ iste
cōsensus in illecebra duplex ē.
qz cōsensus ī illecebra aliquis
ē subitū nō p̄ phabitā deli/
berationē. sed ex sola corrup/
tione carnis quā p̄cedit appe/
titus sensualitatis in primo
motu. Talis aut̄ cōsensus d̄r
subreptio. ⁊ est peccm̄ ueniale.
Ali⁹ cōsensus ē ī delectatōe mo/
tuū carnis q̄ ē cū deliberatōe
rōis. ⁊ iste ē peccm̄ mortale ut

dcim e. Si at ro ofetit cu deli-
beratoe q fit p roes diuinas
h^o mo. qz oe lege dei phibitu
e uitadu. tuc dicit pccm ee in
supiori pte rois. Sz si delibe-
rato sit p roes huanas l' na-
turales h^o mo oe i q^o trasgre-
dit mediu vtutis e uitadum:
tuc dicit pccm esse i iferiori
pte rois. Et si adhuc pcedit
ofelus ulfi^o. qn. s. ppoit op^o
ofumare: tuc uoluntas p facto
rputat. et si factas desit pfi-
ciendi ipz op^o. Si vo ofeqt co-
fesus 7 op^o i his q diuia lege
st phibita pccm e mortale co-
fumatu. Ex pdcis collige di-
stictioez. qz delectato duplx e
s. natal. 7 uoluntaria. In delca-
tione pure natali. nec e meritum
nec demeritu. Uoluntaria du-
plex e. qz alia e i crafate. alia
i creatura. Delectato q i cra-
tore e. boa e. d q ps. ademoz
fui dei 7 delectat^o su te. Que
at i crafate e. duplx e qda eiz e
pp du. 7 hec boa e. sz hic sunt
delectatio p opatoe rois. no
p passioe. de q ps. Delecta-
sti me dne i scura tua. qdaz e
o deu. 7 hec silr duplex e. qz
qda no e o deu. sz pter deu. 7
hec e pccm ueiale. qda vo e o
deu siplr. q fragit di pceptu.
7 hec e pccm mortale.

De pccō ueniali.

Ca. .2.

Peccatū ueiale mioris
ē clpe. Nā i puul' post
baptismū. pmo surgūt uenia-
lia. postea mortalia. Uēiale at
pccm ē ut ait Aug^o. qd hoies
usqz ad reatū ppetue mortis
n̄ grauat. sz penā meret. 7 sic
facile idulget. Pccm ueniale.
sp ē a uolūtate. ad h^o mouēte
l' pmitēte. l' n̄ phibēte. Pecca-
tū aliqd ē ueiale trib' modis.
Prio mō ex gñe. sic vbu ocio-
sū ē ueiale. Scdo ex enētū. sz
qz p pñiaz o mortali fit ueia-
le. Tertio ex cā. ut qn̄ sūt qdā
ex ifirmitate uel ignorātia. q
sz qn̄qz sint mortalia. tñ dñr
ueialia. siue remissibilia ex co-
patiōe ad pccm qd fit ex cer-
ta malicia. qd ē irremissibile.
7 h^o uey ē. nisi aliqd sit mor-
tale ex suo gñe. sicut ē fornica-
ri. qz tale et si fiat ex ifirmi-
tate mortale ē. Sciēdū qz pec-
catū ueiale. nūqz p̄t fieri mor-
tale. Ita. s. si intelligat idē sm
sbāz. qz pus ueniale mortale.
fieri nūqz p̄t. 7 hoc nec qstū
ad actū. nec qstū ad macu-
lā. Et rō huiusmodi ē. qz nul-
la res p̄t mutare snā spēm.
Peccatū autē ueniale 7 mor-
tale sunt diuerse spēs peccati.

Uerū tñ actus q̄ ex se est de
genere uenialis p̄t fieri mor
talis quattuor modis. Primo
ex cōsciētia. quia q̄cqd̄ sit cō
tra cōsciētiā edificat ad ge
hennā. etiā si sit cōtra cōsciētiā
erroneā. 7 hec ē ratio. q̄a cuz
in peccato tu o sūt. s. auersio
7 cōuerito. 7 penes pat̄r̄ indi
catur peccatus. q̄m auersio a
deo est quasi foemiale. 7 con
uersio ad creaturam quasi
materiale. Quamuis ergo le
uare festucā uel calamum de
terra uideatur leue 7 indiffe
rens. tamē q̄n̄ sit cōtra cōsci
entiā peccatū est. q̄a sp̄rit̄ bo
num incōmutabile. 7 ita sit a
uersio a creatore. Secūdo ex
cōplacētia. Uñ Auḡ. Nullū
peccatus adeo est ueniale qd̄
nō fiat mortale dū multū pla
cet. Tertio ex dispositōe. qz
frequēter p̄ lapsū in uenialia
disponit homo ad mortalia.
7 hoc fm̄ illud Grego. Uita
sti saxa grandia uide ne obru
aris arena. 7 hoc ideo dicit.
quia sepe de minimis pecca
tis uenit ad magna. sicut de
modica sintilla q̄nqz surgit
magnus ignis Ecc. 19. Qui
modica sp̄rit̄ paulatim deci
det. Quarto ex p̄gressu. qz
q̄n̄ surgit ueniale si nō p̄hibe

retur posset p̄gredi usqz ad
mortale. nō quia ip̄m ueniale
in subā possz fieri mortale. s3
q̄a ex ip̄o occasionaliter p̄t
fieri p̄grediēdo usqz ad mor
tale. Et istud p̄z in p̄mis mo
tibus q̄ inter uenialia cōpu
tantur. sed quādo delectatio
cōualescit i t̄m q̄ cōsensus ac
cedat iam peccatū mortale ē.
Differētia est inter pecca
tū mortale 7 ueniale. quia pec
catum ueniale est libido siue
uoluptas in creat̄a circa deū
Mortale autem est libido si
ue uoluptas in creatura su
pra deum uel eq̄ue deo. Rec
tus ordo est ut bonū incōmu
tabile preferatur bono com
mutabili. 7 honestum utili et
uoluntas dei uoluntati n̄re 7
ratio sensualitati q̄n̄ iste ordo
puertitur. tunc peccatū om̄it
titur. Uerū aliquis possit eē
uel uiuere sine peccato uenia
li dum est i hac uita p̄nti. Di
cendū est q̄ si loq̄mur de to
ta uita hominis qui puenit iā
ad etatem adultam de excel
lenti 7 speciali gr̄a est q̄ talis
sine ueniali peccato sūt sicut
beat̄ Auḡ. dic̄ d̄ beata v̄gie.
Si at̄ loq̄mur d̄ aliq̄ p̄ticula
rite p̄ntis. sic p̄t eē aliqs̄ s̄n̄
peccō ueniali. Istud p̄z p̄ ex

Clend

quia nauta potest singula fo-
ramia nauis ad horā obstrue-
re ne aqua intret. s; nō potest
sil' oīa obstruere ut aq̄ nūsq̄
intret. vñ charitas ēt pfecta
nō facit q̄ peccū ueniale non
adueniat. sed facit q̄ n̄ durz.
Quēadmodū caminus ignis
nō facit ut gutta aque sibi nō
apponat. s; facit ut apposita
citus extinguat. Perfecta eiz
charitas statim inflāmat ho-
minē ut de peccato uēiali do-
leat ⁊ pēteat qd̄ nō facit cha-
ritas imperfecta. vnde in ip-
fectis aggregantur multa ue-
nialia. per que fit ad pstra-
tionē maior dispositio.

De effectu peccati uēialis.

2a. 13.

Effectus peccati uēialit
multiplex est. Prim⁹ qz
ad penā obligat. nō aut deter-
minate neq; p̄cise obligat ad
penā eternā uel purgatoriam
uel p̄ntis satisfactionis. s; ad
aliquā illaz penaz quā s; fo-
rū ecclie p̄ntis satisfaciāt hō
leuiter s; forū purgatorij pu-
niet graui⁹. s; in vō forū infer-
ni puniet hō grauiissime p ue-
niali. qz efnalit si cū ueniali ⁊
mortali decesserit. Exemplū
habem⁹ de hoc. quia mēfura
uini q̄ i uno loco ualet .6. de

narios si ducat ulterius ualet
.16. ⁊ si ducat adhuc ulterius
ualet duos solidos. Pena tñ
illata p ueniali in inferno in-
cōpabilr minor ē q̄ illata p
mortali. Unde solet dici q̄ pe-
na illata in inferno p mortali
ē sicut soliditas. illata uero p
ueniali ibidē ē sicut superficies.
Illata p ueniali i purgatorio
ē sicut linea. Illata p ueniali i
p̄nti ē sicut punct⁹. Unde sic
ista q̄tuor sunt improporzio-
nabilia. ita inter p̄dictas pe-
nas magna ē d̄ra. Secundus
effectus ē q̄ peccatū ueniale
aiāz maculat. ⁊ ponit tale ex-
Aliqñ eiz deuigrat aliq̄ ima-
go depicta i tm̄ ut uideri non
possit. Aliquando vō sic ob-
scurat ut uideri quidē possit.
sed non plene discerni. ⁊ ideo
pp̄ talē d̄riaz dicit gregoriuf
q̄ uēiale obscurat. mortale ob-
tenebrat. De macula uero ista
d̄r q̄ in saluandis oē peccatū
ueniale delet a grā finali. ⁊ h⁹
q̄tū ad culpam ⁊ nō q̄tū ad
penā imo illa soluetur i pur-
gatorio. Delet autem pecca-
tū ueniale grā finalis in ipsa
dissolucōe corpis ⁊ aie ex v̄tu-
te cōplexiōis ⁊ sui status q̄-
uis nō sit mot⁹ cōtritiōis ad
illud directus. s; hoc itelligit

uerbū Aug. q̄ dicit. q̄ i purga
torio pōt eē absoło a pena. nō
a cōpa. hoc ab antiquis dictū
ē. s̄z nūc cōtē tenet. q̄ peccm̄ ue
niale hinc deferať a multis. 7
q̄ q̄stū ad culpā in purgato
rio ēť purgat. q̄ dñs dicit de
q̄busdā peccatis q̄ nō r̄mittū
tur neq̄ in hoc seclō. neq̄ i fu
turo. Expōit gr̄go. q̄ uenialia
dimittēt. in futuro q̄ si intelli
gat q̄stū a d̄ penā tm̄. tūc expo
sicio Gregorij nulla ē. q̄ etiā
mortalia quo ad penā purgā
tur. q̄ hic soluta nō ē. Tertius
ē. q̄ minuit feruorē charitatis
sicut aqua in igne piceta. licz
ignē nō extinguat. feruores tñ
illi tēpat. Quart⁹ ē. q̄ potē
tias aīe i bōis opib⁹ lassat. si
cut q̄ i ponit pōdus sup equū
min⁹ erit p̄mpt⁹ ad ambulan
dū. Quint⁹ ē q̄ retardat a glo
ria. q̄ hō q̄ deberet 7 posset
statiz euolare ad celū p⁹ mor
tē. cogit pp uenialia ad tēpus
i purgatorio expectat. Nūq̄z
eiz ab aliquo facies dei uidebi
tur. donac soluat minimū qua
drantē uenialiū peccōz. s. p pe
nā. Oportet. n. quēlibz ita mā
dū eē añ introitū paradisi. sicut
fuerat i inocentia baptismali.
Sextus ē q̄ bona gl̄ie celestis
diminuit. nō quidē illa que iaz

debēt 7 q̄ iā hēmus ibi p̄ meri
tū reposita. s̄z q̄ deberēt si ue
nialia nō fierēt. q̄ medio tēpe
possent aliqua bōa fieri q̄n il
la fiūt. p̄pterea post p̄petra
tōez uenialiū. opz nos opa q̄dā
uertēre ad solōnez huiusmōi
debitoz. p̄ q̄ nobis d̄beret cre
scere cumul⁹ eterni p̄mij. Sep
tinus effect⁹ ē. q̄ uenialia se
pe sūt occasio mortaliū peccōz
7 hoc q̄ttuoz modis. sicut hēs
s̄ ca⁹ p̄xio. ubi dicit q̄ actus
q̄ ex se uenialis ē. pōt fieri mor
tal q̄ttuoz modis. Hoc ē etiāz
singularitē aduertēduz q̄ sic
ad remissionē pecc̄i mortal̄ exi
git d̄sertio act⁹ peccādi cū uo
lūtate i postez abstinēdi. Sic
quoq̄z peccm̄ ueniale i p̄nti non
dimittit. nisi actu 7 p̄posito d̄
seratur.

De septē uitij capitalibus in
specie. *La. iq.*

Pecōz actualiū. unū uici
uz ē duplx radix. triplx
fomētū. septiforme caput. unū
uitiū d̄f̄ s̄bia. iux̄ illud. Initiū
oīs pecc̄i supbia. Duplx radix
est timor male hūiliās 7 amor
male accēdes. tñ oīs tior ortū
bz ab amore. null⁹. n. timet ali
qd̄ pdere. nisi q̄ amat illud hē
re. Triplex fomētū. sūt tria q̄
sūt i mādo. s. cōcupia carnis. cō

cupiscia oculoz 7 supbia uite.
Septiforme caput s̄. S̄bia.
Inuidia. Ira. Accidia. Auaritia
Gula. 7 Luxuria. Int̄ q̄ s̄ q̄z
sp̄alia. duo v̄o carnalia. Suf
ficiētia hoz vitioz sic p̄t col
ligi. Volūtas n̄ra deorziat. aut
qz appetit n̄ appetēdū. aut qz
refugit n̄ refugēdū. Si p̄o mō
aut ē interi⁹. 7 sic ē uana gl̄ia.
aut exteri⁹. 7 sic ē auaritia. aut
iferi⁹. 7 sic ē delectabile. S̄z il
lud delectabile aut ē ad s̄ua
tionez idiuui. 7 sic ē alimentū
q̄d appetit inordinate a gula.
aut ē ad s̄uatiōez sp̄ei. 7 sic ē
coit⁹ q̄ appetit a luxuria. Si at
uolūtas n̄ra deorziat qz refu
git q̄d n̄ ē refugēdū. h̄o p̄t eē
trip̄l̄r. aut. n. refugit q̄d n̄ ē re
fugēdū s̄z puerū istinctū rōa
lis. 7 sic ē inuidia. aut s̄z istinctū
puerū irascibil̄. 7 sic ē ira. aut
s̄m p̄ū istinctū cupiscibil̄. 7
sic ē accidia. Ex his p̄z q̄ q̄e
tuoz s̄t appetibilia. 7 tres s̄t ni
res s̄z q̄z istinctū ē fuga. 7 iō
t̄m s̄t. 7. p̄cā capitalia. P̄cā
q̄ dicta s̄t q̄z se publice oñ
dūt. ut q̄n directe fiūt. q̄z v̄o
sub quadā spe paliata decipi
unt. Un̄ supbia q̄z dic ad h̄o
uolo p̄cē ut possim p̄desse. Ira
dic n̄ debēt illata mala tollera
ri ne s̄uescāt iferri. Inuidia di

cit alijs bōa n̄ cupio. ne ī suc
cessib⁹ eleuēt. Accidia dic ad
h̄o ī laborib⁹ mibi p̄co ne teme
ritate idiscretōis arguar. Aua
ritia dic. Ad hoc s̄t m̄lta ogre
gāda ne pp̄ iopiā omittat fur
tū ul̄ rapina. Gula dic ad h̄o
ē corp⁹ cibis 7 potib⁹ delica
tiorib⁹ nutriēdū ut sit forti⁹ ad
deo fūiēdū. Luxuria dic ad tē
pus v̄z q̄sqz ad libitū uiuere.
ut possit postea forti⁹ peniteē
Septē uitia op̄at septē besti
is. S̄bia op̄at leoni. Inuidia
cani. Ira lupo. Accidia asino.
Auaritia ericio. Gula urso.
Luxuria porco. Alio⁹ op̄at 7.
infirmatib⁹. Supbia op̄at in
flatiōi. Inuidia lepze. Ira fre
nesi. Accidia litargie. Auaritia
hidropisi. Gula epiletie. Luxu
ria febr̄i. Septē uitia xp̄i pas
siōe curāt. Lapideis iclinatio in
cruce curat s̄rbia. Oīo p̄ iimi
cis irā. Aptio lat̄is inuidiā. Por
tatio crucis accidiā. Traditio
sp̄is p̄i corp̄is cruci. m̄ris di
scip̄lo. uestiū crucifixorib⁹. hec
curāt auaritiā. Flagella⁹ luxu
riā. Potatio fellis gulam.

De supbia. Lap. 15.
Un̄ dicēdū ē de. 7. uiti
is capitalib⁹ ī spe. 7 p̄mo
de supbia q̄ ē regina oīuz viti
oz 7 maf. Est at̄ supbia ut ait

Aug⁹ puerse celsitudis appeti-
tus. Cui sicut idē Aug⁹ ait. Su-
pbia oib⁹ inuidet. s. maiorib⁹. qz
eis nō eātur. Inferiorib⁹ qz ei
eāri timet. parib⁹ qz ei equat.
Supbia dī iūtiū ois pccī tri-
plici rōe. 1° pp cāz q̄ iuenit
in oī pccō. qz i oī pccō iuenit
otēpt⁹ dī q̄ ē qdā cā pccī. Idē
aut cōtēpt⁹ ē aūsto a creatore
q̄ i oī pccō ē. ubi p̄pōit bonū
cōmutabile bono icōmutabili.
qz sic sine charitate alie v̄tutes
nihil s̄. ita sine supbia alia ui-
tia nihil. Abstrahē s̄biā 7 hē-
bis grāz. qz supbis de⁹ r̄sistit.
hūilib⁹ at dat grāz. Cōuexum
.n. inq̄tū h⁹ i n̄ ē r̄ceptiū. sed
cōcauū. 2° Secūdo qz p⁹ pccm̄
fuit. h⁹ eiz gñe peccauit diabo-
lus i celo. Ita. Ponā sedē meā
i aqlone 7 ero si. al. Et p̄m⁹ hō
in paradiso Ben. Eritis sic dij.
sciētes bonū 7 malū. 3° qz ex
ea nascūt alia uitia fm̄ p̄us 7
posteri⁹. h⁹ ē mediate ul̄ ime-
diate sic hēf s̄. e. de effectu ui-
tior. Est at̄ inē supbiā 7 ua-
nā glīaz dīa. qz lz utrobīqz sic
appetit⁹ p̄pe excellētie. tñ sup-
bus sibi appet magn⁹ itus. sed
uanaglosus appetit appare⁹
i ore alior p̄ laudē extiorē.
Diūsa pccā dicūt radices 7

uitia siue cause alior pccōz s̄z
diūsis respectib⁹. Supbia dī
iniciū ois pccī pp tres causas
supius enarratas. libido ē dī
cā ois pccī sic ait Aug⁹. 7 hoc
pp delectatōez ciatē q̄ iordiate
trahit aīaz 7 aūct a sūmo bo-
no. Est. n. libido i proba uolup-
tas q̄ mouet aīa rōnal. ad hoc
qd̄ delectēt i creatā. Cupidi-
tas ē dī radix oīz maloz sic
dic ap̄lus. i. ad thi. 6. 7 h⁹ pp̄t
eandē rōez sicut libido. Est. n.
cupiditas ex amore iordinato
ad creatāz. Luxuria ē s̄z Las-
sianū dī radix ois pccī. qz car-
nales delectatōes nobis s̄ na-
turales. ad natālia at̄ p̄m̄p̄ri-
sum⁹ 7 difficult̄ resistim⁹. In
anis glorie septē s̄ filie scdm̄
Greg. 1^a dīa ē iobediētia. qz
uanagloriosus i nullo vult ui-
deri i ferioz. qd̄ fieret. si face-
ret mandatū. Secūda ē otētio
qz vult uincere cū clamore. et
hoc p̄pter apparere. 3^a Tertia
est iactātia q̄ qz enūerat bona
sua. ut laudabilis appareat.
4^a Quarta est hypocrisis que
querit in exterioribus homi-
nibus apparere. 5^a Quinta est
pertinacia que factum suum
uel dictum malum defendit.
ne errasse uideatur. 6^a Sexta

est discordia q̄ d̄ dē dictū susti-
net l'assūitur d̄riū pp uanam
gloriā. 7° ē nouitatū p̄sūptō
q̄ q̄s noua ul' d̄ic nel iuenit ut
laudet. Quattuor s̄t sp̄s su-
p̄bie quas assignat Greg. 32°
moral. Prima ē cū hō a se ip̄so
estimat h̄e bonū q̄d h̄z. Se-
cūda si desup datū credit p̄ su-
is t̄n meit̄is accepisse se putat.
Tertia cū iactat se h̄e bonū
q̄d n̄ h̄z. Quarta q̄n cetis de-
spectis singlarit̄ vult uideri.
Per p̄mā 7 secūdā sp̄z iuriat̄
hō dō i se. q̄ p̄ p̄mā p̄it se hō
totā cāz sui boni. s̄z i secūda p̄it
se cāz p̄ncipalē. In 3^a v̄o sp̄e i
iuriat̄ hō deo i p̄xio. In q̄rta
āt iuriat̄ hō deo i eo q̄d n̄ h̄z
Gradus sup̄bie s̄z Ber. sūt
.12. q̄ s̄t. Curiositas. adētis le-
uitas. Inepta letitia. Iactātia.
Siglaritas. Arrogātia. Presū-
ptio. Pecōz defētio. Silata cō-
fessio. Rebellio. Libertas. Pec-
candi vsuetudo. Nūer^o istoz
sic accipit̄. Hō p̄ sup̄biā iuriat̄
cur deo 7 hōi. deo cui d̄z eē i
ferior. hōi cui d̄z eē par. Sex
p̄mi grad^o accipiūt s̄z iuriā q̄
fit hōi cui d̄z eē par. Quat-
tuor alij s̄z iuriā q̄ fit hōi su-
p̄iori ut plato. Duo ultimi de-
terminant̄ p̄pe q̄tū ad iuriāz
q̄ deo im ediate fit. h^o. iō d̄ici

mus. q̄ 7 sup̄iores gradus in
deū redūdāt s̄z mediāte p̄xio.
Grad^o at̄ uocat̄. q̄ sic a m̄io
ri p̄gressus ad mai^o. Prim^o. n.
mai^o ē. secūdus peior. 7 sic scā-
dendo iuenit̄ q̄ ultim^o ē pessī-
mus. Un̄ iuriā q̄ ē r̄spectu pa-
tris ē m̄ioz. Illa v̄o q̄ ē respec-
tu s̄riozis ē maior. s̄z illa q̄ est
respectu dei ē maxia. p̄p̄t q̄d
7 isti grad^o talr ordiant̄. Su-
p̄bia facit multa mala. p^o id
q̄d dei ē usurpat. s̄. gliaz. Isa.
42. gliaz meā alii n̄ dabo. In
bōis. n. opib^o q̄ facim^o duo s̄t
.s. honor 7 utilitas. S̄z p^o d̄n̄s
sibi refuat. aliud nobis tribu-
it. Un̄ debem^o deo suā ptē re-
linq̄re si n̄ra pte nolim^o spoli-
ari. Secūdo p̄fectos uiros
ipugnat. Sup̄bia ē eiz q̄si tur-
ris babel q̄ usq̄ ad celos. i. usq̄
ad uiros celestes debebat p̄ti-
gere. S̄bia ēt bōis opib^o ili-
diat̄ ut peāt. Un̄ sup̄bia iexpu-
gnabil^o ē sic castrū i alto mōte
sitū. 3° grā dei hōiez d̄nūdat
Jaco. 4. S̄rbis de^o resistit 7c.
2° Reg. i. adōtes gelboe nec
ros nec pluuia uēiat sup̄ uos.
Un̄ s̄z nafaz onexū n̄ ē recep-
tiū s̄z ocānū. 4° at̄ hōiez d̄o
puat̄. Ugo de scō Victore. Su-
p̄bia aufert mihi deū. Inuidia
p̄ximū. Ira me ip̄m. Sup̄bia

et deo e odibil. Ecc. 10. 7. pñ.
Tria sñ q odit de. paupes su
pbu 7c. Deu ipugnat. qz ue
xillu iimici sui. i. diaboli pot i
castro suo. 7 opoit uexillu xpi
.s. cruce qua dz sep ho portat
iux illud. Qui vult uenire p
me. Diabolo hoiez assimilat.
Ipe e eiz rex sup oes filios su
pbie. Un sicut dñs ait de cha
ritate. In hº cognoscet oes q
discipli mei eritis. si dilectoz
habueritis ad iuicē. Ita pot di
abolº diceñ d supbia. In hº co
gnoscet 7c. Hoiez stultu de
mõstrat. qz acilla ornata 7 dnaz
nudā relinqt. Itē qz magna p
modico uedit. i. p laude hñā
na. Itē qz credit se posse cū su
pbia illuc attingere. ubi diabo
lus existēs n potuit cū supbia
remanē. Hoiez deijcit. quia
scandētes i altū d facili cadūt.
7 qui se eleuant sub hostio hu
mili de facili caput ledunt.

De inuidia. Sap. 16.
Inuidia est ut ait Augº
odiu felicitatis aliene. 7
fz Joāne damas. Inuidia e tri
sticia de aliēis bonis. Dñ at in
uidia a n uidēdo. qz n pot ui
dere bña alioz. Un displicētia
bñi q e inuidia pot notari p ui
siōez interiorē 7 extiorē sicut
vult Seneca dicēs. Quicquid

mēte fugimº igestu oculis uix
uidemº. Inuidia hz qnqz filias
fm Greg. 1º e odiu qd est
uelle malū alicui 7 nolle bonū.
2º e exulcaº i adūsis pxi
3º e afflictio i pspis pximi.
4º e sussurraº q e detractio
latēs 5º e detractio. hec aut
fit i apto. qz itendit melior ap
parere illo cui detrahit. In
uidia multa mala facit. De lu
mie facit tenebras. de uidente
cecū. qz pximi bña uidere nō
pōt. Un inuidus opat noctue 7
uespiliōi. Augº. Egris oculis
odiosa e lux q puris e amabil.
De uita morit. Greg. Panis
uitā fortiū roborat 7 puulozū
necat. Un inuidº opat febricitā
ti cui et bñi cibi sñ 7rij. Deo
cōtrariat. qz tā bonº e deº ut
ait Augº. ut et d malº bonū eli
ciat. sz ecōtra tā mali sñ isti. ut
de bñis malū eliciāt. Itē diuina
bñitas oia sua cōcat. isti vº n
Itē deo placet bonū hois. ac
malū displicet. isti at eñ bonū
grē 7 nature puertūt. Un sicut
oia mūda mūdis. sic istis oia sñ
imūda. Et sicut bñis mala co
opant in bonū. ita inuidis bona
coopant in malū. Unde tales
aurū puertūt in cuprū gēmas
in lutū. granū in paleā. uinū in
aquā. mel in sel. diē in noctem.

gau. lū in merore. rosas in pa
lirū. baliānū in sterquilū. elec
tuariū in uenenu. Si dōies ma
ledicit. Ita. S. Ube q dicit bo
nū malū rē. Scultū efficit. Ni
mis errat q idcirco sibi vult
unū oculū erui. ut alij ēt unaf
eruat. sicut facit iudus r dia
bol^o q p hoc q alijs iudēt sibi
magis nocet. Auctore suū
torquedo ledit. Sene. Utinā i
uidi in oibus ciuitatib^o oculos
r aures hērent. Proximū frau
dulerter decipit. Un iudus cō
pat cani q blādit i facie r mor
det a tergo. Itē Jude q osculo
xp̄m tradidit. Itē hōi pfido q
ledit homiem qui eum nunq
molestauit.

De ira.

Capitulum. 17.

Ira est ut ait Aug^o ulci
scendi libido. r Laf. Ira
est mor^o ai cōcitat^o ad penas.
hec ē diffinitio ire p uitiū nō
p zelū de qua ē hic agēdū. Ira
igit duplex ē hz. i. nature et
moris put g^o deoriat ab op
timo hz ēē mortale qd uitiū ē
quia ira non est peccatum rari
one pure passionis. immo pe
na. sed cum hoc dicit quan

dam actionem per quam de
ordinat hominem. r q̄tum ad
deum. r q̄tum ad proximum.
Uult enim a se expetere uel a
iudice a deo constituto r sub
deo. Utrum teneatur quis
remittere iniuriā iūnico peten
ti. Nota distinctōez. qz ex iū
ria solent oriri tria. Pr^o ē ran
cor in affectu. Secundum est
rancoris signū in effectu. Ter
tium est actio contra iniurian
tem. Primum tenetur quis sta
atim remittere. r si non roge
tur. Secundum tenetur remie
tere ueniam ueraciter petenti
.i. parato emendare secunduz
facultatem suam. Tertium nō
tenetur remittere. Si vō uo
lueris scire utrū ille cui facta ē
iniuria debeat amicitia q̄rere
sciendū q duplex ē debitū. p^o
est necessitatis sine q nō ē sa
lus. Secūdū ē pfectōis. Quā
tū ad p^o debitū nō tenet qz re
cōciliatōez q̄rere siue amicitia
S3 de 2° dic Christo q debz
q̄rere recōciliatōez ut duplicē
coronā r sequat. Unā qz iniu
riā passus est. Aliā qz prior ro
gauit. Dñs aut pōit tres gra
dus circa reatū ire cū dic. Dis
q irascitur fratri suo reus erit
iudicio. Qui at dixerit racha

reus erit concilio. Qui autem
xerit fatue reus erit gehenne
ignis. De his dicendum est quod ubi
creuit gradus culpe creuit et
ordo pene. Unde recte ira sine
uoce puniendi est iudicio. ira
cum uoce concilio. ira cum ser-
mone contumelie gehenne igni
mancipatur. Secundum Augu-
stinum. In primo est ira tantum
In secundo ira et uox. In tertio
ira est et sermo et certa expres-
sio irrisionis. Dicit autem Gre-
go. quod iudicium est cause discus-
sio. concilium sententie diffini-
tio gehenna ignis sine execu-
tio. Notandum quod reddere ma-
lum pro malo est fragilitatis.
sicut fecit Joab quando interfe-
cit Abner. scilicet interfectorem fra-
tris sui Asael. Sed reddere ma-
lum pro bono est puerilitatis.
sicut fecit iudas tradendo chri-
stum. Reddere bonum pro bo-
no est equitatis sicut fecit As-
suerus quando a Dardocheuz
honorauit. Reddere bonum pro
malo est perfectionis sicut fe-
cit beatus Stephanus quan-
do pro inimicis suis orauit. Si-
licet ire secundum Grego. sunt sex.
Prima est rixa. hec est audax
uoluntas uindicandi iniuriam
factam per se. Secunda est tu-

mor mentis. hec est uoluntas
uindicandi causa fugiens ad-
uersantem ne cum eo colloquium
habeatur propter extimatas
inimicitias. Tertia est contu-
melia que est uoluntas se uin-
dicans per exprobrationem ma-
lorum. Quarta est clamor qui
est uoluntas se uindicans in ex-
altando uocem per uituperium
exprobratum et ad aliorum per-
ueniens aures. Quinta est in-
dignatio que est uoluntas se
uindicans per signum molestie
exterius declaratum. Sexta
est blasphemia que est uoluntas
se uindicans per opprobrium
deo uel sanctis illatum. Ex
ira ueniunt multa mala. Hos-
pitiu[m] spiritus sancti turbat.
Grego. Dum ira animu[m] pul-
sat spiritui sancto hospitiu[m]
suum turbat. Nam sicut in pa-
ce factus est locus dei. sic in
discordia locus diaboli. Tales
sunt etiam incendiarij domus
dei. ps. Incenderunt igni sanc-
tuarium tuum domine. etc. Un-
de isti sunt similes draconum qui
emittit ex ore ignem. Quod
dei est sibi usurpat. scilicet uindic-
tam. prouer. Mihi uindictam
et ego retribuam. Talis se fe-
cit iudicem et deum uult esse

torozē sicut dicit Aug^o. Dic. n. mal^o in oionib^o suis. Dñe occide malū iūmicū meū. Rñdet ei dñs. quē uim? Ambo estis mali. imo. tal^o vult ee actor et iudex i eadē cā. Stultū se de monstrat. qz p cor suū imittit gladiū ut ledat tunicā iūmici. imo si sapiēt^o faceret p^o se d. se ipō uīdicare deberet. irā. s. per celū aduersus irā suā p uitiūz assumēdo. Lima purgationis rūtīt i rubiginē opriauatiōis. Aduersitates eiz q ipz dberēt a pccō purgare p ipatiaz magis inqñāt 7 fornax pbatōis mutat ei aux i cuprū. 7 flagellū ex grano facit paleā. Durā sniaz tal^o i iudicio expēctabit. Cū. n. dñs ipropabit qbusdā. Nud^o fui 7 n̄ coōpūstis me. Math. 25. Quid dicituri sunt illi q n̄ solū nudos n̄ uestiūt. s. ēt uestitos spoliāt. Bellū mundi. carnis. 7 diaboli d se istaurāt. s. sapiētes sedāt minores guerras pp maiores q iminēt. Malā faciūt omutatōez. qz auferēdo palliū bōe fame dāt tunicā inocētie. Remēdia ire sūt Silētij obfūatio. puer. Cū defecerit ligna extinguet ignis. qz sicut ex collisiōe duoz corpoz elicit ignis. ita ex amaris vbiſ aliquoz ira dicitat. pū. 15. Re

sponsio moll^o frāgit irā. 7 fmo durus excitat furozē. Ibidem. Quasi q canē aurib^o 7c. Dñy ce passiōis rsi dōra^o. S. Si passio dñi ad memoriā reuocetur nihil a deo duz ē qd n̄ eqñimic tolleret. Hoc figuratū est nūeri. 21. Ubi respicietes spētē ethneū sanabāt. Itē pmij tollē rātie aiaduersio. Unde cōside ratio pmij minuit uim flagelli.

De accidia. Cap. 18.

Accidia ē d̄ vtutū laudabili exercitio utriusqz hois lāguida deiectio. Itē accidia ē diffidētia de pprijs uirib^o 7 de mādato dei iplendo ardua tristitia. Duo noia sūt h^o uitiij. s. Tristitia 7 Accidia. Hoꝝ at noiuꝝ hec ē rō. qa in isto pccō ē auersio a spūali bono qd estimat graue. sicut ē ieiunare 7 h^o i. 7 rōe h^o d̄ tristitia. Est et ibi ouersio ad creaturā. s. ad getē q estimat leuis 7 rōe h^o d̄ accidia. Pz g^o ex his q h^o uitiū put uocat tristitia oppōit^o leticie spūali q ē in exercitio spūali. Sz put uocat accidia opponit^o fortitudini q consistit i aggrediēdis arduis. 7 sustinēdis aduersis. Accidia denoiat ab accēdine. qa p eā aiā tediū hz de oī spūali difficili. Accidia s. S. hz sex

filiis. **P**ro uocat malicia q̄ s̄z
Aug⁹ est uoluntas machinandi
malu alicui. **U**n̄ eiz q̄s iuriam
alij tūc irascit̄ 7 postea tristat̄
2^a despacio qz distidētia me
ritoz mat̄ ē distidētie p̄mioz
ex q̄ itez orit̄ tristitia. **3**^a pu
sillanimitas q̄ nascit̄ ex disti
dētia pueniēte ex cōsideratiōe
p̄pe iurmitatis. ul̄ opis ardu
tatis **4**^a ē rācor q̄ ē uel̄atū
odiū. Sic eiz ex charitate sunt
opa bōa ex qb̄ ē cōfirma^o cha
ritatis. ita ex ira ē accidia. ex
accidia uetustas ire. **5**^a tor
por circa p̄cepta. i. q̄dā insen
sibilitas pp̄ quā hō n̄ pōt̄ iduci
ad executōez mādatoz di. **6**^a
ē euagatio mēris circa illicita.
hec at̄ euagatio q̄nqz ē p̄ticu
laris 7 certā hz materiā. 7 sic
uēit̄ oib̄ uitijs. q̄nqz ē ḡnal̄
7 incerta. 7 hec ē p̄pe euagatio
accidie. Qui eiz ē absorptus
tristitia n̄ h̄ns i se vñ delectet̄
euagat̄ ad oīa q̄rēs delectati
onē. **Ex** accidia eueniūt mul
ta mala. **P**receptū d̄ni negli
git̄. **Sen.** 3. In sudore vultus
tui 7c. **M**aledictio dei icurrit̄
Ex de ficu cui d̄ns maledi
xit. qz folia t̄m̄ h̄nt. **M**athe
i. 21. **D**iscrepat a ceteris crea
turis. **Ex** i corpib̄ iaiatis. si
cut i sole 7 lunā q̄ quotidie suz

gūt 7 p̄ficiūt cursū suū. **I**dē p̄z
in corpib̄ aiatis. sicut s̄ arbo
res 7 herbe q̄ lz i hyeme nude
sint. t̄n̄ v̄tutē fuāt. 7 i t̄pe suo
redeūt ad cōsuetā. **I**dē oñdit̄ i
sensibilibus. puer. 6. **U**ade ad
formicā o piger. **P**reciosū t̄ps̄
p̄dit̄. qz eo nihil p̄ciosus ē q̄
breui hora possz obtinere ue
niā ḡraz 7 gl̄iaz. **E**t t̄n̄ ut ait
Ber. Nihil uili⁹ reputat̄. quia
dicūt hoies ociosi. **U**ēite 7 fr̄
amur. **S**p̄uale lucrū negligit̄
qz qz n̄ mercat̄ i nūdinis po
stea n̄ hēbit. p̄u. **P**ropt̄ frigus
piger arare noluit. medicabit
g^o estate 7 n̄ dabit̄ ei. **I**ncita
menta uitioz colligit. p̄u. 24.
Per agrū hois pigri trāsiui 7
ēce totū repleuerāt urtice et
coopuerāt sup̄ficiē eius spine.
Nota qz aq̄ corrupit̄ gete. 7
ferrū d̄hit̄ rubiginē. 7 porcus
mactand⁹ p̄mittit̄ i getē pin
guescēt. **L**ocū diabolo p̄pat.
qz hō ociosus ē q̄si puluinar
diaboli. 7 i ollā tepidā libenē
musce isidiāt̄ q̄ feruētē fugiūt
Lētationib̄ p̄z. **U**n̄ legit̄ i col
latiōib̄ patrū qz mōachū opā
tē demō null⁹ pulsat. ociosus i
nūeri. **E**st eiz hō accidiosus q̄
si urbs absqz muroz ambitu 7
quali signū positū ad sagittā.
Mores p̄nitit. qz uult metere

et non seminare. sicut gattus qui libenter pisces comedit. sed non eos libenter capit. Seneca. In certum est in quo loco quomodo mors te excipiat. et ideo tu illam in omni loco et tempore expecta. Furum fodientem parietem non repellit. quia mors fur est. et quotidie tollit unum asserem. id est unum diem. Mathei. 24. Si sciret utique paterfamilias. Receptaculum sordidius se facit. Ber. Oium tentionum sentina est ocium. Ipse enim est occasio luxurie. 2. R. Factus est eo tempore quo solent reges ad balnea procedere. Item occasio nugarum. Act. Athenienses ad nihil aliud uocabantur. Item occasio curiositatis. id est tibi. 5. Discite circuire domos. Stultitiam ostendit. quia tonitrua audiens non surgit. Tonuit autem christus in predicatione. tonabit etiam in die iudicii. Item stultus est qui immunditias de oculo non eicit. Mathei. 7. Hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo. Ad celestia uenire negligit. quia uix ad locum quis ueniet qui unum pedem hodie mouet et pro annu alium. Sic et illi quorum motus est pes intellectus. et non pes affectus. cum tamen sit af-

fectibus ambulandum.

De auaritia.

Cap: 19:

Auaritia ut ait Tullius est imoderatus amor homini. Item secundum Ber. Auaritia est quarumlibet rerum insatiabilis et inhonesta cupido. Secundum apostolum Eph. 5. Auaritia est idolorum seruitus. quia homo auarus exhibet creature quod debet creatori. scilicet fidem spem et charitatem. hec enim auari exhibent pecunie. In hoc ergo specialiter reprehenduntur isti qui rei uilissime amorem suum exhibent. scilicet pecunie que de terra tollitur quam natura infimam ordinauit. Dicitur in ecclesiastico. Quia auaro nihil est celestius et hoc propter quattuor causas. Prima quia fere omnia scelera perpetrantur pro auaritia. ut furta. per iuria. homicidia et huiusmodi. Secunda quia est contra legem naturae. Luce. 6. Quicumque uultis ut faciant uobis haec. Tertia quia est contra legem scriptam. Luce. 6. Estote misericordes. sicut et pater uoster. Quarta quia est contra legem utile quod est in omnibus rebus quod compellitur se dare. Auarus enim quasi captus detinet res ne se conicere possint. Utrum autem cuiuslibet lice-

at thesauros cōdere. Notan-
dum q̄ ē thesaurizare ex affec-
tu auaritie absq̄ intentiōe ne-
cessitatis pprie uel aliene. ⁊ h̄o
modo thesaurizare oībus est
prohibitum. Alio modo ē the-
saurizare ex puidencia. ⁊ hoc
uel cōsideratione necessitatis.
⁊ sic cōceditur pentibus secu-
laribus ob necessitatē filiorū
educandoz uel filiarū coniu-
gio tradendarū. nō autē ditan-
darum. sed seruato modo uel
statu persone. Alio mō est the-
saurizare ex cōsideratiōe pu-
blice utilitatis. s. regni defen-
dendi uel cultus dei amplian-
di. ⁊ sic concessus est regibus
⁊ thesaurizare. personis autē ec-
clesiasticis pprie nūq̄ thesau-
rizare licet. nec pecuniā etiam
tenere intentiōe seruandi. Am-
brosius. Aurū habet ecclesia
non ut seruet s̄ ut erogat. Ex
predictis patet q̄ duplex po-
test esse amor pecunie uel tē-
poralium. siue respectu necessa-
rij. siue respectu superflui. Cō-
tra primum prohibet domin⁹
p̄focantem sollicitudinē. Cō-
tra sc̄d̄m prohibet thesauriza-
tionē. Ex auaritia sequūtur
multa mala. Primo quia a
deo maledicitur. Augustinus.

Maledictus dispensator aua-
rus cuius largus est domin⁹.
Semper eget. Hieronymus.
Avaro tam deest quod habet
q̄s quod non habet. Stultus
mercator est qui regnum celo-
rum. immo ipsum christus uē-
dit pro paucis denarijs. ⁊ in
hoc sepe petor est auarus ho-
mo q̄s ipse Judas qui uendi-
dit christum triginta denari-
js. Iste aut̄ interdum pro uno
denario. Corpus euiscerat.
quia diuitie acquiruntur cum
labore. possidentur cum timo-
re. amittuntur cum dolore. Un-
de ipsi laborant ⁊ alij in labo-
res eorum sepe intrant. scilicet
fures uel latrones uel certe fi-
lij mali. Isti similes sunt ara-
nee que faciendo telam pro ca-
piendo muscas. seipsam euisce-
rat. Dentem suffocat. Augu-
stinus. Naufragium fugis et
plumbum amplecteris. Unde
Soc. massam argenti projici-
ens in mare dixit. Mergas te
ne mergas me. Ingnat. Exo.
Filij isrl' fuiebāt i luto ⁊ latez.
Excecat. Exemplū i Thob. q̄
excecatus fuit stercore hyrun-
dinum. Tor dilacerat. Unde
diuitie comparantur spinis.
Mathei. 13. Infatiablem facit

Un̄ cōpanē sacco ptuso r̄ifer
no q̄ nūq̄ die sufficit. Et ma
ri cui oīa flumina influūt. r̄ ta
men nō redūdāt. Et hydro
pico q̄ q̄to plus bibit tanto
plus sitit. ¶ Filie auaricie sunt
sex scōm Greg. ¶ Prima ē ob
duratio cordis que fit omit
tendo elyām. Istam filiam
uocat Isidor⁹ in hūanitatē.
¶ 2^a ē uolētia hec fit nocēdo
alicui palā affecta mala quam
uocat Isidor⁹ rapacitatē. ¶ 3^a
ē igetudo. hec ē appetit⁹ lucrī
¶ 4^a ē piuriū. qd̄ sepe icidit in
emptiōez r̄ uēditōez. ¶ 5^a ē fal
lacia q̄ fit p̄ v̄ba decipiētis in
oculto. ¶ 6^a ē fraus hec ē dece
ptio p̄fecta. r̄ h̄o in p̄ntia illi⁹ q̄
d̄cipit. ¶ 7^a p̄ditio q̄ ē idē qd̄
d̄ceptio q̄ fit ī absētia d̄cepti.

De gula. Lap. 20.
Gula ut ait Aug⁹ ē imode
rata cibi auaritas. Item
Gula ē uorax edacitas nare
finib⁹ n̄ r̄cēta. ¶ Quiq̄ modis
peccat circa gulas. ut dic. G.
¶ 1° cū qs horā comedēdi p̄ue
nit. r̄ h̄o fit p̄ ipatiaz expectā
di t̄ps debitu. ¶ 2° cū qs q̄rit
cibaria p̄ciosa. r̄ delicata d̄ q̄
bus Quidi⁹. Est v̄tus placitis
abstinuisse cibis. Sz̄ hoc se
cit diues ille q̄ epulabat̄ quo
tidie splēdide. ¶ 3° q̄n qs men

surā excedit. s. nimis comeden
do. Sciendum tamen quā qd̄
uni nociuū est alteri est reme
dium. sic r̄ qd̄ uni est mensura
debita. alteri est excessus. Un̄
non consistit mensura in cibi
q̄ritate. sed in comedentis q̄li
tate. Verū tamen quidam ieiū
nium suum recōpensant p̄ mo
dum nimietate superflua. s. h̄o
quid aliud q̄s dare duos obo
los p̄o uno denario. ¶ Quar
to quando nimis ardentē ac
festine quis comedit. Non eiz
usus ciborum sed concupiscen
tia in uicio est. ¶ Quinto quā
do. quis cibaria sua nimis stu
diose preparat. Unde Ber:
Non saporēs. sed fames ex
citet appetitum. In omnibus
his sumenda sunt non que uo
luptas. sed que requirit neces
sitas. ¶ Contingit etiam pecca
tum esse circa diminutionez ci
bi. sicut circa superfluitatem.
¶ Filie gule sunt quinq̄ scōm
Greg. ¶ Prima ē scurrilitas.
quia gula mouet ad v̄ba scur
rilia. ¶ Secunda multiloquiuz
s. d̄tractio. uitupia. r̄ alia uer
ba inania. ¶ Tertia inepta leti
tia. i. lasciuia carnis siue gest⁹
corpōris inordinatus. lasciuia
mētis demōstrans. ¶ Quarta
imunditia que solet puenire

ex gula ut ē uolūtē ⁊ effectati
ones fetide ⁊ luxuria. 5^m est
ebetudo mētis. i. subuersio rō
nis. Gula duo cōplectit. s.
cōmessatōez ⁊ ebrietatē. ⁊ ppe
loqñdo plimonia oppōit cō
messatōi. ⁊ ebrietati sobrietatē
Gula nocet mltiplr. De pa
dilo eiicit hoīez. ex^o i Adam.
Spūalia bōa pdit. ex^o i Esau
q p cibo uēdidit p̄mogenitu
rā. diabolo domū ppat. ad Na
the 8. Si eiicis nos hinc mitte
nos i porcōs. Seruū suū d se
aiat. p̄. Qui delicate nutrit
suū suū postea sentiet illū stu
macē. Luxuriā iducit. ex^o de
Loth. Homicidā pficit. ex^o
de Joanne baptista. q uiuio
pijt. Inducit mortē nate. Ec.
Prop̄t crapulā multi pierūt
Gen. 2. Quacūq; die come
deis ex eo morte morieris. In
ducit mortēz culpe. p^a thi. 4.
Uidua i dñijs uiuēs mortua
ē. Inducit mortē gebēne. Luce
Diues epulo sepult^o ē i iser
no. Remedia gule s̄ q̄ttuoz.
p^o i spūaliū ciboz frequis
sumptio. Math. 4. Nō i solo
pa. ui. hō rē. Scōz future car
nis nre cōsidera^o. Hiero. Faci
le cōtēnit oīa q se sēp cogitat
morituz. 3° ē et̄ne cene cōsi
deratio. Luc. Nō qdā fecit ce.

ma. 4° ē famis xp̄i ⁊ suoz
p̄satio. Tre. Recordare patip
tatis mee abicim̄ hij ⁊ fellis.
De luxuria. Lap. 21.
Luxuria ē ex imūdis de
siderijs ueniens lubrica
mētis ⁊ carnis p̄stitutio. Itēz
luxuria ē libidiose uoluptatis
appetit^o. ⁊ itelligas hic appeti
tū q ē ex cōsensu rōnis. qz talis
ē pccm̄ mortale. ⁊ dī peccatū
mortale qñ rō n̄ phibet hui^o
appetitū cū posset. Dīe lu
xurie s̄ 8. P̄ia ē fornica^o q ē
soluti cū soluta. 2ª meretriciū
qō fit dupl̄r. s. p uagā libidi
nē cū diuisis sectādo. l. cū pub
lice uēali cubēdo. 3^a ē adul
teriū q^o cōiugal thoz uiciat.
4^a ē stuprū q^o v̄gial itegri
tas corrupit. 5ª sacrilegium
q^o cōtinētia deo dicata ledit ut
i clericis ⁊ religiosis sacris or
dinib^o sublimatis. ⁊ i his q emi
serūt notū cōtinētie. 6^a ē ince
stus q^o uinculū cōsanguinitatis ul
affinitatis uel cōpaternitatis
corrupit. 7^a ē pccm̄ cōtra na
turā siue sodomia q^o natural
usus puerit. Notandū autē q
aliquid ē cōtra naturā sp̄i. ⁊ ali
qd est cōtra naturā gn̄is. P^o
mō oē pccm̄ mortale ē cōtra
naturā. qz in rōnali creatura
remurmurat synderesis cōtra

omne peccatū. S3 secūdo mō peccatū
sodomie ē hō naturā gñis. qz n̄
solū in hoīe s3 ēt in brutis di-
uersi sexus in coitu ueniunt.
Un̄ si aliq̄ mō fit hō naturā ge-
neris ē. Octaua ē libidinosus
coit̄ iugal̄ q̄ mltiplex ē. Coi-
tus. n. iugal̄ alius licit̄. alius
fragil̄. al̄ impetuosus. Licit̄ tri-
plicit̄ fit. ut qñ cā plis. uel ad
ampliandū cultū dei. ul̄ cā red-
dendi debitū. ul̄ cā uitāde for-
nicatōis n̄ i se s3 in cōiuge. Pri-
mus ē pietatis. Scōs iustitie.
Tert̄ cautele. In his nullū d̄r
peccatū eē. Fragil̄ ē qñ fit cā de-
lectatōis. 7 tūc distiguit. qz si
amor illī delectatōis p̄ponit̄
deo mortale peccatū ē. si v̄o post-
ponit̄ uēiale. Impetuosus ē q̄
ex sola libidie pueniēs metas
honestatis 7 rōnis trāscēdit.
q̄d fit qnqz modis. 1° cā sati-
ande libid̄s p meretricias blā-
ditias. 2° cū fit vtra natural̄
modū. 3° cū fit t̄pe phibitōis
4° qñ fit in loco phibito. 5°
qñ accedit̄ ad mulierē p̄gnatē
uicinā partui ul̄ q̄ ē i fluxu mē-
struo. Filie luxurie s̄t. s. scōz
Greg. 1° ē cecitas mēt̄is. q̄a
s3 Aug. in ope luxurie tota rō
absorbet̄. Secūda ē icōsidiatō
mortis. s. iferni. Tertia icōstā-
tia. s. ad cogitādū desideran-

dūqz nūc istud nūc illud. 4°
amor sui. s. q^o aliqz desiderat
longā uitā ad hoc ut expleat
uoluptatē suā. 5° p̄cipitā^o q̄
qs currit p̄cipitāt̄ ad peccādū
exponens se piculo mortis pp
luxuriā faciēdā. 6° est odiuz
dei q̄d fit. qz deus abstrahit 7
punit eos q̄ sequūt̄ carnis de-
litias ad q̄s inclināt̄ luxuria.
7° affect̄ p̄ntis seculi. s. appe-
tit̄ honoz diuitiaz sanitatis
fortitudis 7 hu^oi. p q̄ luxuri-
osus finē suū v̄seq̄. 8° ē de-
spatio futuri secl̄i q̄ ē diffiden-
tia gl̄ie v̄uenie v̄seq̄nde. 7 hec
ē filia luxurie v̄sūate. Luxuria
nocet multiplr̄. Deo ē vtume-
liosa. qz tēplū ei^o inqnat. De-
mōibus placita Job. behemat
dormit i locis humētib^o. S̄bō
ppo nociua. p^o corin. 6. Qui
fornicat̄ i corpus suū peccat.
Proximū scādalizat. Osee. Fac-
ti estis laq̄us speculatōi. 7 re-
the expansū sup mōtē thabor.
Aiam ppriaz dānat^o 2° R. 12.
Nō recedet gladius de domo
tua. hoc dictū fuit ad v̄d pp
peccatū ber-sabee. Utilissimo do-
m̄io se subijcit. s. carni 7 sensu
alitati. Gen. 3. Quia obedisti
uoci uxoris tue. maledicta t̄ra
in ope tuo. Dentem infatuat.
Osee. Vinū 7 ml̄eres auferūt

cor. Remedia luxurie sunt. De
casiones fugere. Job: Pepergi
fedus cum oculis meis ut nec
cogitare de uirgine. puer. Qui
tetigerit picem coingnabit ab
ea. Mortis extrema cogitare.
puer. Demorare nouissima
tua et in eternum non peccabis.
De se non presumere. quia cecidit
David sanctissimus. Salomon
sapientissimus. Sanson fortissi-
mus. Frequenter se occupare. Ite.
Semper aliquid boni facito. ut te dia-
bolus inueniat occupatum. Ten-
tationi in principio resistere. Gen.
Ipsa oteret caput tuum. Car-
nem domare. Marci. 9. Hoc
genus demonij non eicit nisi
in oratione et ieiunio.

Quo supbia sit mortale uel
ueniale.

Cap. . 22.

Omnia predicta quis semper
sint peccata. non tamen semper sunt
mortalia. Unde uidendum est
quando unumquodque mortale sit. et
quando ueniale. Uana gloria
igitur ex suo genere est uenia-
le. quia genus operis sumitur
ex obiecto. Vanum autem secundum
se non est obiectum peccati mor-
talis. sed uenialis. Unde cum
uana laus sit huius peccati ob-

iectum. patet quod non semper est
peccatum mortale. Erit tamen
uana gloria mortalis duplici-
ter. scilicet ratione finis propter quem
laus appetitur. Opus namque
tale est quale est id propter quod
appetitur. Item ratione ope-
ris in quo laus queritur. Cir-
ca primum dicendum est quod quod
duplici fine laus queritur. Pri-
mo ad uitandum malum infamie
sicut Samuel se laudauit.
i. Regum. 16. Secundo propter ali-
quam utilitatem spiritualem.
ut est gloria dei uel edificatio
proximi. sicut Paulus se com-
mendauit. 2. Cor. 11. Tertio
propter lucrum auaritie sicut
pharisei qui deuorant domos
uiduarum longas orationes si-
mulantes. Mathei. 23. Quarto
propter aliquem actum ue-
nialis peccati. sicut quando quis
laudari uult eo quod uenialiter in
laude delectetur. Primum est
prudencie. Secundum est cha-
ritatis. Tertium est mortale. et
idem intelligendum est quan-
documque laus ponitur finis ali-
cuius operis. Quartum est ue-
niale. Sequitur secunda cau-
sa. quare uana gloria sit pec-
catum mortale. scilicet ratio-
ne operis per quod laus queritur.

hoc at pōt fieri triplr. qz laus
qñz p opa illicita. qñz p opa
ex se idra. qñz p opa v̄tutū. Si
p̄o mō. sic tale ē pccm̄ q̄le ē id
illicitū. s. mortale ul' uēiale. Si
2o mō. sic ē pccm̄ uēiale. ut h̄e
diuitias l' uestes p̄ciosas cū ab
usu talū i laude. Uex tñ si ta
lia s̄ de se iordiatā. ut sint oc
casio pccī mortāl. s̄ qz mlier
cū ornatu meretricio ad aīas
capiēdas p̄pat. l' si fcm̄ illud ē
illicitū ex p̄hibitiōe supioris.
ut torneam̄tū 7 h̄i. cū excede
ret p̄ceptū ecclie sic s̄ peccata
mortalia. Si 3o mō. i. si laus q̄
rat p opa v̄tutū. h̄o ē duplr. l'
qz appetit̄ laudis adiūgit̄ opi
v̄tutis tāqz icidēs. sic otigit̄ i
cātū l' i p̄dicatōe qñz. 7 tūc est
uēiale. Ul' laus ē finis p̄cipa
lit̄ p̄stitut̄ opi v̄tutis 7 op̄ati.
ita qz ibi cōstituit̄ finē ulci. et
sic ē mortale. qz tūc iheret ei
ut finis ulc. Nota qz mai' est
pccm̄ gliari de bōis sp̄ualibus
q̄z de t̄p̄alibz. qz min' h̄nt mo
tiuū eo qz min' appeāt extra
q̄z t̄p̄alia.

¶ Quo inuidia sit mortale uel
ueniale.

Cap. 23.

Inuidia ex suo ḡne est
pccm̄ mortale. qz cū iui
dia s̄m Remigi' sit. dolor de

aliēo bono triat̄ dīrecte chari
tati q̄ nō emulat̄. s̄ cōgaudet
v̄itati. p̄ 2o 13. Charitati v̄o
nihil ē triū nisi pccm̄ mortale.
Tñ illō qd̄ ex ḡne est mortale
pōt eē uēiale l' pur̄ i suo p̄mo
motu cōsistit l' ex suā rōez tra
hit̄. Dolor ḡo d̄ aliēo bono ē
q̄druplr. l' qz ē p̄o p̄m' motus
ex ueniēs. sic qdā nat̄alr iuidi
s̄. 7 h̄o nullū pccm̄ ē. cū nullo
sit i p̄tate n̄ra. l' ē 2o p̄m' mot'
qñ appetit̄ sine cōpleta delibe
ratōe tali passiōe afficiē. 7 sic ē
uēiale pccm̄. l' ē act' uolūtari'
deliberatiōe. 7 sic ē mortale. uel
trahit̄ p̄ itentōez ex suā rōez.
ut qñ dolor de aliēo bono sur
git cuiqz ex cā bōa. sic qñ dōlz
aliqs de bono t̄p̄ali alteri'. qz
uidet illō redūdare i d̄rimtū
aīe illi'. l' ē i d̄rimtū cōitatis
7 tal' dolor bon' ē. qz mai' bo
nū s̄p̄ ē appetēdū. Nota dū
ḡo qz p dolorē bōi cōphēditur
gaudiū d̄ malo qd̄ ex ip̄o cāt.
¶ Quo ira sit mortale ul' ueni
ale.

Cap. 24.

Ira ex suo ḡne ē pccm̄
mortale. quia sc̄dm̄ Iu
dorum. Ira est animus cōcita
tus ad penam prouocanti in
ferendam. Talis autem mo
tus triat̄ charitati q̄ n̄ irritat̄

nec cogitat malū. i. corinth. 13.
 Ira igit̃ uel dicit irā geli que ē
 detestatio uitij. ⁊ hoc nō ē pec
 catū. sed ē pfectōis. Pōt etiam
 q̃s sibi p hūc modū irasci. sicut
 dicit glo. sup illō ps. Irascimi
 ni ⁊ nolite peccare. Quid ē igit̃
 hō penitēs nisi irascēs sibi: uel
 dicit remissionē affectus circa
 pximū p quā hō nō dolet de
 malo pxī. nec gaudet d̃ bono ē
 lz n̄ doleat d̃ bono. nec gaudat
 d̃ malo ē. lz ē idifferēs ei. ⁊ sic
 nō est mortale. sed ipsectio cha
 ritatis. uel dicit actualē ipatiē
 tiam absq̃ appetitu uindicte.
 talis mot⁹ etiā deliberatus est
 pccm̄ ueniale. qz hēt incōpletā
 rōnem ire. sicut ex supradicta
 pz diffinitōe. v̄l dicit ipatiētā
 cū appetitu uindicte. ⁊ hoc est
 triplicē. q̃z hoc est a natura.
 sicut est in melāconicis in qbus
 fm̄ phm̄ cōtinue mordet nāta
 pp qd̄ semp sunt turbulēti. et
 sic nullū est pccm̄ cū sit motus
 naturalis. q̃z est ab appeti
 tu indeliberato ⁊ sic ē ueniale.
 sicut alij pmi mot⁹. q̃z est a
 uolūtate deliberatiua. ⁊ tūc ē
 peccatum mortale.

Quō accidia sit mortale uel
 ueniale. Cap. 25

Accidia ex suo gñe ē pec
 catū ueniale. qz fz Aug.

Accidia ē tediū iterni boni. h
 aut̄ nō opponit̄ charitati. lz di
 cit diminutionē feruoris cha
 ritatis i quo consistit oē ueniale.
 Itud g⁹ tediū. uel ē motus na
 turalis. ⁊ sic nullū est pccm̄. v̄l
 est mot⁹ appetit⁹ cōtristari de
 ope spūali laborioso. ⁊ sic ē ue
 niale. q̃z etiā ille appetit⁹ na
 turali sit deliberat⁹. qz cōsensus
 in ueniale non est nisi ueniale.
 Accidia v̄o ex gñe ⁊ p se uenia
 le est. uel hoc tediū redūdat in
 omissionē eoz q̄ sūt necessaria
 saluti. ut frāgē p̄cepta dei uel
 ecclesie sine cā rōabili. ⁊ tūc est
 mortale. Si aut̄ tediū illud ex
 omissionē boni ⁊ difficultate ag
 grediēdi bonū ducit in despa
 rationē. tūc iā accedit ad pccm̄ in
 spm̄ scm̄. Et si tediū illd̄ crescit
 qd̄ etiā ducit in tediū uite i tm̄
 q̄ iniiciat sibi man⁹. tūc iaz si
 milis ē Jude q̄ laq̄o se suspēdit
Quō auaritia sit mortale ul
 ueniale. Cap. 26

Auaritia fz Tulliu est i
 moderatus amor hñdi.
 hec igit̄ aut̄ consistit i appetēdo. l̄
 i acqrēdo. ul̄ i retinēdo. Si p̄
 mō hoc ē q̃z mōis. p̄ qz ap
 petit̄ aliena appetitu p̄pleto q̄
 pcederet in op⁹ si adessz facul
 tas. ⁊ sic ē pccm̄ mortale. 2⁹ qz
 appetit̄ illicita uolūtate p̄pleta

ut si aliquis indignus conatur beneficii ecclesiastici adipisci. sic iterum est mortale. 3° si appetit talia. siue sint illicita. siue aliena cum uoluntate conditionata. scilicet si posset habere sine offensa dei ac iniuria proximi. et tunc uel nullum. uel ueniale est siue tale conditio actualiter addat siue habitualiter eam intendat. 4° si simpliciter appetit habere superflua et hoc appetitum suffocante mente. scilicet a cura sui et consideratione diuinorum. et hoc est peccatum mortale. 5° si superfluo amore inheret temporalibus. tamen infra dei amorem hoc est ueniale. Si autem auaritia consistit in acquirendo hoc est tripliciter. quia uel acquirit iniuste quocumque modo. et tunc est mortale. uel acquirit per tale opus. aut artem. aut officium. quod per se est peccatum mortale. si etiam esset sine lucro. ut procreare aliquid fornicari. et tunc est mortale. Uel acquirat talia per opera illicita que sunt ueniale peccatum. ut cum aliquis uerba iocosa componit ad lucrum. salua tamen honestate. et hoc est ueniale. nisi propter delectationem dissolutionis totaliter se det talibus. tunc enim mortale est. Dico autem propter delectationem. quia si aliquis per necessitatem per talia sibi sustentationem congreget cum aliam lucrosam nesciret non reputare eum in statu uanatorum. Si autem auaritia consistit

in retinendo hoc potest esse quatuor modis. 1° quia retinet scienter ea que restituere tenetur. et animo retinendi. sic est peccatum mortale. 2° quia retinet ea que ad necessitatem suam et suorum pertinent. uel ad conseruationem status sui. et suorum secundum decetiam suam. et hoc non est peccatum. 3° quia retinet superflua respectu utriusque iam dictorum. et hoc tempore extreme necessitatis alicuius sic est peccatum mortale. 4° quia retinet superflua etiam citra extremam necessitatem ex insatiabili cupiditate. sic est peccatum mortale. Precipuum autem signum talis affectus est quod quod res potius sinit putrescere penes se quam uti liter alijs dispenset. 5° quia retinet superflua quedam ex inordinato amore temporalium per quem modicum deficit a medio largitatis. saluo tamen statu uirtutis. et sic est ueniale. Nota quod auaritia ex suo genere est mortale. quam apostolus idolatrie comparat. non quia sit de specie illius peccati. cum non habeat actum eius. sed quia facit aliquid simile idolatrie seruando creature potius quam creatori.

Quod gula sit mortale uel ueniale. Cap. 27

Gula ex genere suo est peccatum ueniale. quia appetitus comedendi ex sua ratione non subiaceret

dominio uoluntatis. Sula ē i
moderat^o appetit^o comedēdi.
qđ pōt esse quqz modis. 1° p^o
si est ibi solus appetitus cibi. 7
hoc nūqz est peccm. nec ē dele-
ctatio cibū consequēs est peccm
in qz tū ordinat^o cōtra defectuz
cibi cōtrariū. hec. n. sunt pure
naturalia. in qb^o nec ē meritū.
nec demeritū. 2° si appetitui
necessitatis adiūgit appetitus
delectatōis 7 uoluptatis i cibo.
7 hoc est peccatū ueniale. 3° si
est ibi trāsgressio pcepti. ut cū
aliqz sine necessitate soluit ieiun-
ium ecclesie. uel quando reli-
giosus comedit carnes. cū hoc
in suo ordine sit p̄hibitū. s. sub
pcepto sic ē mortale. 4° si ap-
petitus edendi est cū libidie. ut
quādo nimio 7 finali affectu i-
heret delectatōi cibi. 7 hoc est
peccatū mortale. 5° si ducit
in vsuetudinē talē que facit to-
tam uitā hoīs delectatōib^o h^o
modi deputari. hec tū sūt uici-
na peccato mortali eo qđ ebrie-
tas ab aplo inter peccata mor-
talia oputat. Ebrietas tamen
quqz est peccatū ueniale. ut qñ
ultra necessitatē qđ accipit fm
mēsurā tamen pceptibile. Qñ
vō qđ egredit^o a mēsurā pcepti
bi. i fm rōnem bñ ordinatā ad
discernēdū. 7 hoc in tali mēsa

in qua exercitur status mentis
effrenata libidine quando hoc
deo preponit tunc peccat mor-
taliter. Si aliquis autem inebriat
alium ita scilicet inuites
eum ad potum. ut intendat sta-
tum mentis eius euertere. 7 h^o
facit in eius nocumentum pec-
cat mortaliter. quia aufert ei
plus qđ si auferret aliquod bo-
num temporale. quia uisum ra-
tionis aufert ei.

Quo luxuria sit mortale ul
veniale.

Cap. 28

Luxuria est ex suo gener^e
peccm mortale. qz ē cōtra
illō. Nō meaberis. Cōcupiscē-
tia luxurie distinguit i sex mo-
dis. 1° prim^o est cū cōcupiscētia
cōtingit in pmo motu tātū. 7 sic
est peccatū ueniale. 2° est cū
sequitur consensus usqz in de-
lectationē. licet nō in op^o. 7 sic
est mortale. 3° est cū cōsentit^o
ē in opus. 7 sic est iterū morta-
le. 4° est cū cōcupia nō solū te-
netur corde. s. ēt pascit uisu. 7
sic iterū est mortale. 5° dicitur.
Qui uiderit mulierē ad cōcupi-
eam. i. m. mechatus est eam in
corde suo. idest si animo 7 sine
attendat mulierē ut cōcupiscat
eam. quia fm Aug^o. hoc nō est
iām tiāllari. sed plene cōsentire

libidini. bñ at̄ dñ ad cōcupiscē
dā eā. qā si aliq̄s uideret muli
erē ut rē pulchrā. 7 ulterius nō
pcederet. tūc nullū peccm̄ esset
u. l. solū peccm̄ curiositatis. 5°
modus est in stultiloq̄o. ut cū
q̄s mulierē p̄cat. uel pp̄ libidi
nē hēt secū familiaria colloq̄a
7 est mortale. 6° modus uo
cat ab Ap̄lo turpitudō. Glo.
ut in osculis 7 in āplexib⁹ hoc
ē peccm̄ mortale. 7 tāto grau⁹
peccat̄ q̄sto magis libido p̄ ta
lia accēditur pp̄ nimā appro
ximationē ad ignē. Notādum
vō q̄ tāgere mulierē p̄ter intē
tionē nō est peccm̄. similī cū in
tētionē tāgere. s̄z ex necessitate
nō est peccm̄. Sed tāgere ex li
bidine uel osculari ad nō peccm̄
tē peccm̄ mortale est. Nota q̄
dñā est inter p̄mos mot⁹ gñā
tiue 7 nutritiue. q̄ p̄mos mo
tus i gñatiua semp̄ ē peccatū.
nisi p̄ sacramētū matrimonij
excuset. sed nō semp̄ in nutriti
ua. qm̄ potētia concupiscibilis
nō tātū corrupta est in nutriti
ua sicut i gñatiua. De hac ma
teria regre supra titulo p̄xio.
vbi agit de sp̄b⁹ luxurie.

De peccato in spm̄ sc̄m.

Lap. 29

Quanis oē peccm̄ gñalit̄
sit p̄tra deū trinū 7 unū

appropate. tñ dñ aliq̄d peccm̄ i
p̄rem. aliq̄d in filiū. aliq̄d i sp̄z
sc̄m. In p̄rem. n. peccat̄ ex im
potentia. In filiū ex ignorātia
In sp̄z sc̄m ex malicia certa. h^o
est qm̄ nolūtas pōt 7 scit resi
stere alicui malo. 7 tam̄ ex sola
malicia illud eligit. Peccatū in
spm̄ sc̄m mere p̄cedit ex libera
uolūtate 7 improba 7 directe i
pugnat grām sp̄s sc̄m. 7 iō n̄
hēt colorē excusatōis. q̄ q̄stū
est de se directe ē ipugnatiuū
medici 7 remedij. p̄ qd̄ fieri h̄z
remissio peccati. Peccatū i sp̄z
sc̄m dñ irremissibile in h^o secl^o
7 i fut^o. nō qā dimitti n̄ possit
s̄z qā uix dimittit. aut i h^o se
culo q̄stū ad culpā. aut in futu
ro q̄stū ad penā. Item quia nō
legitur dimissū p̄pter quod di
citur irremissibile. sicut ad
chisedech dicit̄ sine patre. qā
non legitur de eius patre. Itē
quia aduersat̄ fontē remissōis
s̄. spiritui sancto. Item p̄pter
impotentiam hominis. qā uix
se pōtēst preparare ad gratiā
quem tanta moles peccati pre
mit. Sciendum est q̄ accipit̄
hoc nomen irremissibile tripli
citer. s̄. negatiue. ut quia nullo
modo potēst remitti. hoc mo
do peccatum angeli 7 dānato
rum est irremissibile. Item p̄

75
priuatiue. ut qz nō hēt cōgruē
tiā de se ut remitti debeat. licz
ex cōgrua uolūtate dei possit
oē peccatū dimitti. hoc mō oē
peccm mortale est irremissibile.
Itē cōtrarie fm qz hēt aliqua
culpa cōtrariā dispositiōez ad
remittēdū. hoc mō peccatus in
spīm scām est irremissibile. quia
cōtrariat grē remittēti peccm.
7 hoc p dispositiōez. uel psum
ptionē. uel alias spēs h³ peccī.
¶ Sex sunt spēs peccati in spīm
scām. v3. desperatio. psumptio. i
pugnatio vitatis agnite. Inui
dencia charitatis fraterne. ob
stinatio. finalis impenitētia. hoz
numerus sic accipitur. ¶ In re
missiōe tria sunt. s. ipe remittēs.
7 ille cui remittit. ac dispositio
remittēdi in eo cui remittitur.
¶ In ipso remittente duo sūt. s.
misericordia 7 iustitia. Cōtra p
mū est desperatio. Cōtra 2° ē
psumptio. ¶ In eo cui remittit
duo sunt. s. dolor de cōmisso.
7 ppositū de nō remittēdo. Cō
tra primū est obstinatio. Con
tra 2° est finalis impenitētia.
¶ Preterea dispositio remittē
di i eo cui remittit duplex ē. s.
cognitio ueri. 7 amor boni. Cō
tra primū est impugnatio vita
tis agnite. Cōtra 2° inuidētia
charitatis fraterne. ¶ De fina

li penitētia nōta qz si dicit con
tinuationē peccati usqz in finē.
sic in omni peccō in quo qz de
cedat est finalis pnia. put autē
est una spēs peccati in spīm scām
fm qz hic sumit sic dī ppositū
nō penitendi.

¶ De peccis cordis. Ca. 30.
Peccata cordis sūt hec.
cogitatio. delectatio. cō
sensus. desiderū mali. volun
tas puerla. infidelitas. in deuo
tio. psumptio. desperatio. timor
male humilians. amor male ac
cedens. suspitio. ira. inuidia. o
dium. timere seruilis. exultatio
in aduersis pximi. cōcept³ pau
perū uel peccōz. psonarū acce
ptio. pfidia. affectus pentū car
naliū. inepta letitia. seculi tristi
tia. impatiētia. auaritia. super
bia. perplexitas. obstinatio ma
li. tediū bōi. accidia. incōstātia.
pēa pnie. dolor qz nō facit āpli³
malū. hypocrisis. amor placen
di. timor displicēdi. verecūdia
de bono ope. amor puat³. sen
sus singularis. ambitio digni
tatum. uana gloria de bōis na
ture. uel gratie. uel fortune. ve
recūdia de pauperibus ami
cis. cōcept³ amonitionū. inise
ricordia.

¶ De peccatis oris.
Cap. 31.

Peccata oris sūt hec. Crebra iuratio. Periuurius. Blasphemia. Nomē dñi irreuerenter assumere. Veritatē ipugnare. De mēdacio ⁊ uanis alios instruere. Cōtra deū murmurare. Irreuerēt horas dicere. Detractio. Adulatio. Mēdaciū. Uicupiiū ⁊ Maledictio. Infamatio. Cōminatō. Impugnatio ueritatis agniti. Impugnatio charitatis fratne. Sciatio discordie. Proditio. Falsum testimoniū. Mala cōsilia. Denisio. Cōtradictio obediētie Inuertere facta bōa. In ecclesijs placitare. Ad irā hoīem puocār. Rēphēdē p̄ximū in aliq̄ qd̄ ipse facit. Vaniloquus. Stultiloquiū. Proferre v̄ba ociosa. uel supflua. uel curiosa. Jactantia. Verboꝝ politio. Peccoꝝ defensio. Lamos. Risus. Lachimus. Turpiloquū. Lenociniū. Cātare cantilenas seculares. In cantu diuino magis studere uocē frāgere q̄ deuote psallere. Murmurare. Verba scurilia pferre. In iniusta cā aduocare. Malum cōmendare.

De peccatis opis.

Lap.

32

Peccata operis sunt hec. Gula. Luxuria. Ebrietas. Symonia. Sortilegiū. Uio

latiō diez solēniū. Sacrilegiū. Indigne cōicare. Uotorū fractio. Apostasia. Dissolutio i diuino officio. Scandalizare suo malo exēplo p̄ximū ⁊ corrūpere. Ledere hoīez in rebus. uel in p̄sona. uel in fama. Furtum. Rapina Usura. Deceptio. Ludus. Uēditio iustitie. Exactio indebita. Thelonea iniusta. Auscultare mala. Ioculatorib⁹ dare. Necessaria subtrahere. Supflua sumere. Ultra uires proprias qdnā aggredi. Cōsuetudo peccandi. Recidiuatio. Simulatio. Tenere officii ad qd̄ nō sufficit. uel qd̄ sine peccato nō agitur. Correzare. Nouitatem inuenire. Maiorib⁹ rebellare. Minores opprimere. Delinquere visu. auditu. odoratu. gustu. ⁊ tactu. Lucta. osculis. Munerib⁹. Itinerib⁹. Nutibus. Mandatis scripturis. Circūstantias aggrauātes omittere. que sunt. tempus. modus. numerus. persona. mora. scientia. etas. Cētationē preuenire se ipsum ad peccatum cōgere.

De peccatis omissionis.

Lap.

33

Peccata omissionis sunt hec. De deo non cogitare. ipsum non timere uel ama

re. Gratias de beneficijs non agere. Opera que q̄s facit ad ipsum non referre. De peccatis sicut debet non dolere. Ad gratiam percipiendam se non preparare. Gratia accepta nō uti nec eam seruare. Ad inspi rationem diuinam se non con uertere. Uoluntatem suam uoluntati diuine nō conformare. Ad oñones dicendas non attē dere. Orationes debitas omit tere. Ea que tenetur ex uoto. uel precepto. uel officio negli gere. Ecclesias ⁊ p̄dicationes fugere. Tentationi non resiste re. Penitēcias iniunctas negli gere. ⁊ negligēter facere. ⁊ que statim facienda sunt differre. Bonis proximi non gaudere. Malis non condolere. Iniuri as non remittere. Fidem pro ximo non seruare. ⁊ beneficijs eius non respondere. Delin quentes non corripere. Lites non sedare. Ignorantes nō in struere. Afflictos non consola ri. Ammonitōibus non acquie scere.

¶ **Explicit liber tertius. Inci piunt capitula quarti libri.**

De incarnatōe xpi.	i
De salutatione angelica.	2
De responsione uirginis.	3
De sanctificatōe matris.	4
De conceptione diuina.	5
De rationibus incarnationis christi.	6
De modo incarnatōis.	7
De unione ⁊ natura assum pta.	8
De utilitate incarnatōis.	9
De mirabilibus circa incarna tionem.	10
De natiuitate xpi.	11
De circūcisione domini.	12
De baptismo domini.	13
De plenitudine gr̄e xpi.	14
De plenitudine sapientie chri sti.	15
De merito christi.	16
De uolūtate xpi.	17
De defectibus quos christus assumpsit.	18
De passione xpi.	19
De effectu passiois xpi.	20
De cruce xpi.	21
De defectu xpi ad inferos.	22
De resurrectione xpi.	23
De ascensione xpi.	24
De ascensu christi ad dexte ram.	25

¶ **Explicit capitula. Incipit li ber quartus.**

¶ **De incarnatōe xpi. Cap. i**

Sicut deus est rex
principium effecti-
uum in creatioe. sic
et refectionem in re-
deptione. et pfe-
ctionem in retributioe. quoniam sicut pater
omnia creauit per uerbum increatum. sic
omnia recreauit et renouauit per uerbum
incarnatum. Porro circa incar-
nationem christi talis fuit ordo. Sa-
lutatio angelica. responsio uirginis.
sanctificatio materna. conceptio
diuina. de quibus nunc per ordinem
est agendum.

De salutatione angelica.

Cap. 2

Iesus est angelus gabriel
qui fuit de ordine archan-
gelorum ad beatam uirginem cui ap-
paruit uisione corporali. quous lo-
queretur loquitur oratione spirituali. Ad
illud notabile sacramentum nuncius de-
buit esse angelus per tria. primum propter
cognitionem uirginitatis ad ange-
licam naturam. secundum propter ordinem p-
ditionis humane. quia sicut ibi uenit
diabolus in serpente ad mulie-
rem. ita hic deus uenit per angelum
ad uirginem. ut sic ex opposito
medicina respondeat morbo. et
repatio lapsui. et remedium nocu-
mento. tertium quia sicut illa gratia fuit re-
patio nature humane sic fuit et
ruine angelice. unde eodem beneficio
utraqz nata coniter debuit mi-

nistrare angelica. scilicet et humana.
Diuiditur autem salutatio beate uir-
ginis in tres partes. Primam partem
incepit angelus dicens. Aue gra-
tia plena. d. t. b. t. in. m. Secundam
subiunxit helisabeth. cum ait. Et
benedictus. f. u. tui. Terciam appo-
suit ecclesia ut in reuerentia no-
men a Marie haberet. nam a Maria
non est de textu. Ista salutatio
comendabilis est in quattuor.
Primum propter auctorem. quia missus est an-
gelus a deo. secundum propter nuncium. non enim
homo fuit dignus nunciare. scilicet ange-
lus. nec quilibet angelus. scilicet gabriel.
tertium ab ea que salutatur. quia uirgo.
nec quilibet uirgo. sed a Maria. quartum
ab ipso modo salutandi qui indicat
inocentiam uirginis. cum dicitur gratia plena.
Item excellentiam conceptiois. cum dicitur
dominus tecum. Item privilegium prerogati-
ue singularis. cum dicitur benedicta tu
in mulieribus. Salutatioes quidam
inueniunt operatiue salutis. secundum
Regum. 16. Salue rex. quidam gratie.
Apoc. in pluribus locis. Gratia uobis
et pax. quidam gaudij. Thobie. 5.
Gaudium tibi semper sit. quidam be-
nedictionis. Ruth. 2. Benedicat ti-
bi dominus. Hec autem salutatio angeli
ex omnibus predictis. conflata uir. Quod
tinet. non salutem cum dicit. Aue. Item
gratiam cum dicit. gratia plena. Item
gaudium cum dicit. dominus tecum. Item
benedictionem cum dicit. benedicta

tu in. m. Preterea in hac salu-
tatione notat triplex progati-
ua beate uirginis. s. nature cuz
dñi. Ave. gr̃e. cū dicit gr̃a pl̃ea.
glorie. cū dicit. bñdicta tu i. m.
Nota deniqz sex in angelica
legatione. 1° qz reuerēt beatā
ṽginē salutauit cum dixit. Ave
g. p. 2° qz excellēter cōmēdauit
ibi. Bñdicta tu r̃c. 3° qz dulcī
cōfortauit ibi. Ne timeas. m.
4° qz elegant modū exposuit
ibi. Spūs sc̃us supuēiet i te r̃c.
5° qz diligētē suā legationez
cōpleuit ibi. Ecce recipies 7 pa-
ries. 6° qz cōueniēt pl̃e nasci-
turā descripsit ibi. Ideoqz qd
nascet ex te sc̃m uocabit filius
dei.

De responsione uirginis.

Lap. 3.

Duos legim⁹ in scripta
dialogos. vnū int̃ Euaz
7 diabolū quo mors cōclude-
bat. Alterz int̃ Mariā 7 āgelū
quo uita oriebat. Uide autem
tria que fecit beata ṽgo in sa-
lutatiōe angeli. s. cogitationem
seu deliberationē. qz cogitabat
qualis esset ista salutatio. Int̃-
rogationez. qz querit quō fiet
istud. Consensū. qz respondit.
Ecce ācilla domini r̃c. Nec in
deliberatione fuit subita sicut
Eua. nec in int̃rogando dubia

sicut Zacharias: nec in cōsen-
tiēdo tarda sicut Sarra. In re-
sponsione consensus beate vir-
ginis quattuor ṽba inuenies.
que quattuor ṽtutibus maxie
redolent. Ait. n. Ecce qd ē obe-
dientie p̃mpte. Ancilla dñi. qd
est humilitatis p̃fecte. Fiat mi-
hi. qd est charitatis inflāmate.
Sc̃m verbū tuū. qd est fidei
deuote. Septez verba hec lo-
quuta est beata ṽgo in euāge-
lio. 1° fuit Unū nō hñt 2°
Fili quid fecisti nobis sic. 3°
Quocūqz dixerit uobis facite.
4° qñ salutauit Helisabeth.
5° Quomō fiet istd r̃c. 6°
Ecce ācilla domini. 7° Ma-
gnificat aia meā dominū. Ver-
bum primum fuit pietatis. 2°
charitatis. 3° instructōnis. 4°
consolationis. 5° discretionis.
6° hūilitatis. 7° oīōnis. 7 gra-
tiarum actiōis. Et nota qz uer-
ba predicta fuerunt breuia p̃-
ter ultimum.

De sc̃ificatiōe materna.

Lap. 4

Sanc̃ificatio triplex est.
quedā cōis que fit p̃ sa-
cramenta. quedā sp̃alis que fit
p̃ gr̃am spūs sc̃i. quedā sp̃alissi-
ma que fit p̃ gr̃am singularēz.
Prima remouet culpā 7 ofert
gratiā. remanet tamē fomes 7

pnitas ad peccādū. 1 talis est
baptisnatis. 2° remouet cūpā
7 pnitatē peccādi mortaliter.
7 talis fuit sāctificatio Joānis
baptiste. 7 Jere. in utero. 3° re-
mouet culpā originalem 7 pni-
tatem ad peccandū tā uenialit^r
q̄ mortaliter. 7 talis fuit ī be-
ata uirgine. Et sciendū q̄ licet
gratia sanctificatiōis in utero
sit maior q̄stum ad essentiaz q̄s
grā sacramentalis. tamē q̄stuz
ad aliquos effectus maior est
grā sacramētalis. qz baptism^o
impmit caracterē. 7 apit ianuā
celi. 7 hilitat hoīem ad alia sa-
cramēta quoz nihil facit san-
ctificatio in utero ex se. Uerū
tū grā sāctificatiōis in utero p-
cellit in hoc grām baptismalē.
qa talit^r sāctificat^o nō pōt mor-
talit^r peccare 7 ad uenialia mi-
nus inclinat eū fomes. Prete-
rea minora 7 pauciora uenia-
lia cōmittit. 7 talis grā fuit in
Joanne baptista. 7 ideo ne ī ua-
nū gratiā dei recipet fugit ho-
minū societate. 7 artissimā ī se
penitentiā tenuit ne leui saltem
maculare uitā fame possit.
Patet igr q̄ in sāctificatiōe in
utero confert grā media inter
grām sacramētalē. 7 grām ple-
ne cōfirmationis in patria que
habet cōiūctū sibi sinē ultimū.

Ad cōfirmationē enim pfectā.
tria pertinet. Primū ē īsepa-
bilis adhesio rōnis ad deum.
2° est inflexibilis subiectio
infirmary potētiay aīe sub im-
perio rōnis. 3° est indiscon-
nualis cōuersio actualis totū^o
hoīs in deū quādo hō diuina
dulcedine affectus ex toto cor-
de 7 ex tōta aīa. 7 ex oib^o uiri-
bus semp actu tēdit in deū. 7 ī
quocūq; aliud in q^o relucet de^o.
Primū hoz hēt grā sāctifica-
tionis simplr. ut. s. null^o q̄ pti-
ceps e^o fuerit n̄ possit peccare
mortalit^r. 2° hūit beata vgo. 7
iō nec uenialit^r unqz peccauit. si-
cut dicit Aug. 3° at nō pōt cō-
uenire gratie uie eo q̄ illud ex
fruitōe dei causet que tātū est
in patria. Tres fuerūt sancti-
ficatiōes m̄ris dei. 1° fuit sā-
ctificatio in utero. 7 hec tres
habuit effect^o. s. originalis cul-
pe expiationē. 7 gratie infusio-
nē. 7 fomitis tantam restricti-
onem ut non posset in morta-
le peccatū duci. licet fomes ma-
neret fm essentiā. 2° sanctifi-
catio fuit in spūs sācti obūbra-
tione. 7 filij dei cōceptōe q̄ tri-
bus p̄missis duo semp addidit
.s. omnimodā fomitis extinci-
onē. 7 cōfirmationē ī bono. ita
q̄ que p̄us peccare nō poterat

ta. pa-
tum.
eccio
ab im
licov
a tor?
vuna
recto cor
colu
in de. i
duer de.
n. factia
null' q po
elle peccat
beata vgo
q peccat
ie no pve
eo q dnd
t que tita
huaric lue
en. q' hie
ro. t hoc tra
originales d
grate mlt
cam reitro
ille in mro
lice fomes
a. q' fomes
s. facti dnt
dceptio q
sem p dnt
mro crua
mei fomes
no poterit

moitaliter ia non posset pecca
re. Hos duos effectus exprimit
angelus. Luce. i. Spūs scūs su
pueniet in te quo ad p̄mū. Et
virg^o altissimi obābrabit tibi.
quo ad 2°. Ista cōfirmatio nō
fuit liberi arbitrij ablatiō. sed
eius p̄ grāz cōpletio. Preterea
spūs scūs superuenit in eā. non
solū ad scificādū. s; etiā ad fe
cūdādū. cui⁹ v̄tute v̄go ꝛcepit.
virgo peperit. 7 p^o partū v̄go
p̄mansit. 7 3° sanctificatio fuit
in filij dei inbatione q̄ nouem
mētib; in utero eius mansit.
Ex his oibus predictis duos
effectus addidit. Unus fuit q̄
oēs dispōes fomitis sublata fu
erūt. sicut q̄n morbus curatus
adhuc interdū remanēt relige
curāō. Scōs fuit dedicatio ad
diuina. ita q̄ etiā licitis usibus
mūdānis. s. naturalib; aptare
eā esset impossibile. qz tūc non
solū mens. sed etiā corp⁹ luce
diuinitatis resplēdit. ut signa
tum est Ezechi. 43. Ex p̄di
ctis collige q̄ fomes 7 p̄sonam
inficit 7 naturā. Personā q̄dez
ga ad malum pronā facit. 7 sti
mulat ad peccatū. Naturā v̄o
ga carnem inficit put est p̄nci
pium ad alteram carnem. Sed
beata uirgo in prima sanctifi
catione que fuit in utero mun

data fuit ab originali peccato.
in q̄tum fomes respicit p̄sonā
suā. qz nihil in p̄sona sua pur
gandum remāsit. In secūda v̄o
sanctificatiōe que fuit q̄n spūs
superuenit i eā purgata fuit a fo
mite prout ipse fomes respicit
naturā in cōpatione ad prole
ppagandam. nō ope nature. s; z
opere spūs scī. Remot⁹. n. fuit
eēntialiter p̄pter qd̄ ps ab ea
sepāda in corp⁹ xpi de fomite
nihil habuit sicut nec m̄. No
ta similiter ex p̄dictis 7 ex se
quētib; q̄ beata v̄go ex p̄ma
scificatiōe excelebat puritate
oēs baptizatos. ex scificatiōe
scōa excelebat puritatez Ade
quā habuit ante p̄ccm̄ per con
firmationē excelebat angelos.
q̄n nec illi crescere possunt in
premio substantiali siue essen
tiali. sicut nec decreescere. s; be
ata uirgo proficere potuit in
merito 7 non deficere. Puri
tas m̄is dei fuit quadruplex
in qua nulla creatura sibi pote
rit comparari. Prima puri
tas sanctificationis in utero.
Omnis enim rationalis crea
ture puritas. uel est nature. uel
angelus. uel est gratie gratis
date ut fuit inocētia p̄mi stat⁹
hois. uel ē gratie gratuz faciē
tis. 7 ista ē maior alijs duab;.

78

Unde cum in illa specie gratie
sanctificatio mris dei fuerit su-
prema, p3 q. uincit puritatem
ois pure creatur. 2^a e puritas
Inocentie in uita in qua silr oes
excellit. qz beata vgo uixit sine
oi pccō 7 hoc oportuit eē ma-
xime gratie que nō solū ipsius
naturā pficeret. s3 eā supra le-
gem nature corrupte extolle-
ret. 3^a est puritas vginēe casti-
tatis i qua excellit 7 āgelos. 7
hoies. Angelos qdē qz h3 Hier-
onymū. hec retinuit p vtrūqz
castitatis qd fuit in angelis ne-
cessitatis nature. Item excellit
homines in h^o. qz pmū exēplaz
fuit h^o itegritatis. p̄f. Adducēt
regi vginēs post eā. Pretea
ostēdit illud alia rōne. qz sūma
est hec puritas. que poti⁹ pōt
suū contrariū secū pati q̄s possit
uiolari. 7 talis fuit vgitas dñe
nrē. que gaudiū matris h3 cuz
vginitatis honore. ideo nec pri-
mā simlē uisa est. nec h̄re sequē-
tē. 4ª est puritas sāctificatōis
ex supuētiōne spūs sancti 7 p̄-
sentie dei in qua excellit oēm
creaturā. Qu. n. esse matrē dei
sit dignitas superior que pure
creature cōicari possit necesse
est grām ad hoc disponētē esse
maiorē oi grā pure creature.
Oportet g^o puilegiū sāctificatio

nis sue in hac pte oēs sāctificati-
onem excedere aliorū.

De cōceptione diuina.

Cap.

5.

Mox ut virgo beatissima
assensū angelo p̄buit. di-
cens. Fiat mihi p̄m v̄bū tuum.
Spūs scūs sup eaz uenit. ac fi-
liū dei cōcepit. Hec aut tria si-
mul fuerūt tēpore nō natura.
tūc ipleta sunt p̄ambula figu-
rarū. 7 documēta scripturaz.
7 desideria p̄phetaz pp qd ēt
aduētus xpi dī plenitudo tē-
poris. Quare at xps nec p̄-
nec poster⁹ uenerit. nō nulle sē-
rōes. Priā est ut ordinē uni-
uerh de⁹ nō turbaret. Sigula
nāqz suis fiūt tēporib⁹ quanto
magis in maximo dei ope. s. fi-
lij incarnatione. 2^a ne fides 7
spes de p̄missa icarnatōe. 7 mi-
nis tardata perirēt. Si. n. tar-
dasset uenire quotidie decre-
uissēt hoies in fide 7 tepuissēt.
sed prius uenire non fuit ne-
cesse. quia non prodest medici-
na spiritualis sine affectu reci-
pientis. 3^a est ut supreme. in-
firmitatis culpe imēdiate suc-
cederet melioratio. sicut sum-
mum dolorem acute febris sa-
natio. Quarta ut homo le-
ge naturali 7 scripta cōiceret
sicut ait Augustin⁹. qz si statim

uenisset diceret homo qz p le-
gem naturalē saluari poterat.
7 supflūū crederet aduētū xpī.
Similit̄ dicere poterat de lege
scripta. sed cōperto qz nec sic.
nec sic saluari poterat. tūc ue-
nit ipse. qz tūc erat tēpus mise-
rendi. 5^a ut sicut p̄m^o hō cō-
ditus fuit sexta die ad totius
mūdi cōplēmētū. sicut sc̄s fie-
ret in sexta etate ad toti^o crea-
ture p̄fectionē. sexta enim etas
apta est ad exercitiū sapie. ad
remissionē culpe. ad meritū ui-
te eterne. 7 ad trāsitū de statu
miserie ad statum glorie. 7 ista
notant in sexta etate rōne p̄fe-
ctōis senarij. 6^a qz xp̄s non
debeuit uenire in p̄ncipio t̄pis.
qz aduētus ei^o nimis fuisset fe-
stinus. nec in fine ultimo. quia
tunc nimis fuisset tard^o. s; de-
cebat saluatore int̄ t̄ps morbi.
7 tēpus iudicij introducere tē-
pus remedij. 7^a qz decebat
ducē p̄fectū tūc se ostēdere. cū
esset oppōrtūitas currēdi ad
brauiū. hoc est in fine tēporū. 7
tū ante terminū. ut p̄ timorē iu-
dicij stimulatū p̄ spem p̄mij at-
tracti. 7 p̄ exēpli p̄fectōz aiati
sequi possemus efficacit̄ duces
nostrū. 8^a qz decebat media-
torē quosdā mebroz suoz ip̄s
p̄cedere. quosdā ip̄m sequi. In

carnationē christi multe figur̄
p̄cesserunt 7 p̄phetie de quibus
aliquas assignemus. Abraham
descendit in Egyptum ut pe-
grinaret ibi. Lapis p̄cisus ē de
monte iūne manibus. Fluius
egrediebatur d̄ loco uoluptatis
ad irrigādū paradisum. Sapia
edificauit sibi domū. excidit co-
lānas septē. Thronū fecit sibi
Salomō de ebore grādē. No-
uū faciet dñs sup terrā. femia
circūdabit uirū. Jonas i mare
proijcit. 7 mare sedat. Stilla-
būt montes dulcedinē. Descē-
di in ortū meū ut uiderē poma
cōuallū. Uellus gedonis rozi-
ficat. Adāna fuit in urna au-
rea. Uirga Aaron floret. Flos
d̄ radice eius ascēdet. Emittit
colūba de archa Noe. Adittit
lignū in aquas marath. Para-
disus plācat. Moyse ponit in
physcellā cypreā. Israhel iduit
Joseph tunica polimita. In so-
le posuit tabernac̄z suū. Duo
uiri serūt in uite botrū de ter-
ra p̄missiōis. Adittit Joseph i
cisternā. Urbs fortitudis n̄re
syon saluator ponet in ea mu-
rus. Emitte agnum dñe. Ro-
rate celi desuper. 7 nu. plu. iū.
Ascēdet dñs super nubē leuē.
Misericordia 7 ueri. ob. si. Sē-
ma carbūculi i onnamēto auri.

Simul in unū dives ⁊ pauper.
Ego p̄m⁹ ⁊ nouissim⁹. In cha-
ritate perpetua dilexi te. Adie-
titur Daniel in lacum leonū.
Apparet in camino quart⁹ si-
milis filio hominis. Umbra de-
scendit in horologiū. iō. gradi-
bus. Ignis apparet in rubo n̄
cōburens. Solem nube tegam.
Quid lucidius sole? ⁊ hic defi-
ciet. ps. A summo celo egressio
eius.

De rōnibus incarnationis.
Cap. 6.

PEr v̄bū iḡr incarnatus
facta ē hūani ḡnis repa-
tio. nō quia aliē saluari nō po-
terat. sed quia nullus ali⁹ mo-
dus fuit ita cōgruus ipsi repa-
tori ⁊ repabili ac repatiōi. Cō-
gruebat inq̄s iste modus repa-
tori quem decebat suā potētā
sapiam ⁊ bonitatem ostēdere.
Quid autē potētius q̄s diūger̄
extrema sūme distātia. hoc est
creatorē ⁊ creaturaz. Magna
enim potentia fuit in cōiūctōe
dispariū elemētōz. Maior in
cōiūctōe illoz ad sp̄m creatū.
Maxia in cōiūctōe istoꝝ oīuz
ad sp̄m increatus. ubi ⁊ maxia
disparitas est. Quid v̄o sapiē-
tius q̄q̄ ad p̄fectionez totius
uniuersi fieret cōiūctio p̄mi et
ultimi. hoc est v̄bi dei. q̄d oīuz

p̄ncipiū ⁊ human⁹ creatur̄ que
in opibus sex dieꝝ fuit ultima
omniū creaturaz. Quid etiam
beniuolētius q̄s q̄ creator rez
cōicare se uoluit reb⁹ creatis. ⁊
hec b̄ignitas magna fuit ī cōi-
catione sui oībus reb⁹ p̄ p̄ntiā.
maior qz cōicauit se bonis per
grām. maxia qz cōicauit se hōi
p̄ unionē. ⁊ p̄ cōsequēs ḡnibus
singuloꝝ in unitate p̄sone. Fuit
etiā iste modus cōgruētissim⁹
ipsi repabili. qz hō p̄ peccatum
corruiit in infirmitatē ⁊ igno-
ratiā ⁊ maliā p̄ que inept⁹ fa-
ctus est ad v̄itatē diuinā imitā-
dā. ⁊ ad v̄itatē cognoscendā. ⁊
ad b̄oitatē diligēdā. Ideo de⁹
factus est hō p̄ q̄d se reddidit
hōi imitabilē. cognoscibilem. ⁊
amabilē. Fuit etiā iste mod⁹ cō-
gruētissimus n̄re repatiōi. quia
d̄ns in forma serui p̄ocurauit
salutē serui. Sūt ⁊ alie rōnes
q̄re fuit ueniēs deū īcarnari.
1^a est qz p̄uaricator abstulit
nobis deū. vnde cōueniēs fuit
ut repator r̄dderet nobis deū.
2^a qz humilitas decuit deū.
sed non potuit humiliari usqz
ad penas ī natura diuinā. oportuit
g⁹ q̄ in alia. 3^a ut p̄p̄he-
tias impletet. Isa. Ego q̄ loq̄-
bar ecce adsum. Abbauch. Ap-
parebit in finē. ⁊ nō mētiet. si

morā fecerit expecta euz. quia
ueniēs ueniet. ut. s. doceret po
tius uincere p iustitiā q̄ p po
tētiā. 4^a pp utādū icōueniēs
q̄ si deus incarnari nō potuit
uel nesciuit. uel noluit. uidet̄ in
eo esse ipotētia. uel ignorantia
uel inuidia qd̄ absit. 5^a ut tā
ta esset hūilitas in redēptore.
q̄sta fuit supbia in p̄uaricatōr.
q̄ supbia tāta fuit ut hō uellet
esse ut de^o. n̄ hūilitas tāta de
buit esse. ut de^o fieret hō. 6^a
ut nostrū amorez excitaret. et
nostraz spem erigeret. 7^a ut
exēplum imitāde v̄tutis nobis
daret in forma uībili 7 hūā
na. Quāuis opa trinitatis sint
indiuisa. ita q̄ qcqd̄ opat̄ una
p̄sona opet̄ 7 alia. n̄ sol^o filius
accepit carnē. 7 nō p̄r uel sp̄s
sc̄us. Et hēmus exēplū i trib^{us}
domicellis induētib^{us} ipsaz ter
tiam de q̄bus pōt dici qcquid
facit una facit alia. xna tamen
sola induit. Eodē mō dicēduz
q̄ incarnatiōis op^o q̄n̄z attri
buit̄ p̄ri. ut ibi. At ubi uenit ple
nitudo t̄pis. mi. de^o si. suū. q̄n̄z
ateribuit̄ filio ut ibi. Exiui a
p̄re meo. 7 ueni in mūdū. q̄n̄qz
sp̄ū sc̄o. ut i simbolo. Qui cō
ceptus est de sp̄ū sc̄o. Sz hec iō
d̄nr. q̄ op^o incarnatiōis fuit
maxime potētie. sapie. 7 bonita

tis que trib^{us} p̄sonis attribuit̄.
Sūt autē multe rōnes quare
filius incarnatus sit. 7 non pa
ter uel spiritus sanctus. Pri
ma ut per eādēz sapientiā que
mundum cōsiderat fieret re
p̄atio. Sc̄da ut qui filius ē in
deitate esset filius in humani
tate. Tertia ne idēz esset 7 pa
ter 7 filius si pater de homine
nasceretur. Quarta q̄ con
gruentius mittebatur qui est
ab alio q̄s q̄ est a nullo. Quī
ta pp confirmationem heredi
tatis p̄misse. ne. s. p̄ssemus di
cere patri. Domine tu habes
filium cui competit hereditas
quā homini promissisti. Sexta
ut p̄ris erga nos ōnderet̄ cha
ritas. Jo. 3°. Sic de^o dile. m. ut
si. su. unigenitū daret. Septia
ut ostēdat̄ q̄ deus pater nihil
hēt qd̄ non sit nobis patus da
re cum filium suum vnigenitūz
dederit. Octaua ut sicut dei
filius factus est homo. sic ho
mo fieret filius dei. Aplus ad
Gal. Adsit deus filium suum
ut adoptionē filioz recipem^{us}.
Nona ut essz occasio salutis.
q̄ d̄r occasio ruine. Decia q̄
imago debuit p̄ imaginē sp̄ari.
Undecia q̄ sicut v̄bū mēt̄is me
diāte grossiori nat̄a emittitur
per uocem. sic v̄bū eternuz per

assumptionē nre nature. 12^a q^a medius int psonas debuit esse mediator dei. s. 7 hominū. 13^a q^a sapia p̄ris repaī debuit ap petitorē sapie. Gen. 2°. Eritis sicut dii sciētes bonū 7 maluz. 14^a q^a decētissime cōiūgitur humilitas 7 sapia. puerbi. vbi hūilitas. ibi 7 sapia. vñ filium dei p̄cipue decuit incarnatio. 15^a q^a idee nō sūt nisi sapientia dei que filio appropat. vñ cū single idee singloz sūt cāe. tūc demū oia pfecta sūt 7 p̄ple tā cū p unionē ad suū p̄ncipiū redierint. 16^a q^a si p̄r fuisset v̄ carnat^o. tūc nulla persona sine p̄ncipio fuisset. 17^a q^a oportuit incarnatā psonā tāq̄s sacerdotē supplicare p nata assumpta. s. magis decuit filiū supplicare p̄i q̄s ecōtra. 18^a q^a si spūs scūs fuisset icarnat^o. tūc duo essent filij. 19^a q^a nullum decet magis reducere ad diuinā cognitionē q̄s v̄bū quod pat se declarat. qd̄ est unibile carni. sicut 7 verbū uoci. 20^a q^a nullū decet magis reducere hominē ad filiationē adoptiuā q̄s filiū naturalem.

De modo incarnationis.

Lap. 7.

In cōi repatōe omnium decet erat ut fieret concursus

triū d̄ triplici hierarchia. s. diuina āgelica. 7 hūana. vñ in ministerio incarnationis fuit concursus angeli nūciātis 7 v̄ginis cōcipiētis. ac vbi dei carnē assumētis. Tūc filius dei mittit in mūdū nō fit loci mutatio. s. nature hūane assumptio: qz ipsi mitti est esse ubi p̄r^o fuit. s. alibi esse q̄s p̄rius fuit. 7 hec alteritas nō est ex pte ei^o q̄ cū sit imutabilis. s. ex pte eius in quo est. qz vñt nre carni ut nō sit imutatio ex pte sui. s. ex pte nri. Preterea in mutatioe loci exigit nō esse ubi q̄s p̄s erat. sed nec hoc est in filij missione. qz post incarnatōez fuit in p̄e sicut semp. Christus assūpsit naturā nostrā gnqz mōis. s. misericordit. Ap^o ad Titum 3°. Secūdu suā misericordiā saluos nos fecit. vtilit. s. p salute nra p̄s. Opatus est salutē in medio terre. Sapiēt qz assūpsit bonū nature reprobādo malū culpe. Isa. Butirū 7 mel co. ut sci. re. ma. 7 e. bo^o. Fortit qz sic suscepit naturā hūanā qz nūq̄s d̄po sūt eaz. qz p^o mortē unita fuit diuinitas carni in sepulchro. et n̄e in inferno. Mirabilit quia cōiūcta sūt in carne sūmum 7 immum. hoc est deus 7 lūmus. Verbū caro factū est quinq̄s

modis. s. fm vitate carnis. Isa.
Vere lagores nros ipse tulit.
Pret carne. qz pt carnis opa-
tionē a Nath. j. Qd in ea natū
est de spū scō ē. Supra carnē.
qz meritis nris nō exigētib.
Ap ad Titū. 3°. Nō ex opib.
u. que se. n. Propt carnē. quia
ad saluādā carnē. 7 hoc qstū
ad fideles efficacē. lz qstū ad
oēl sufficiē. a Nath. j. Uocabis
nomē ei. Jesuz. ipse. n. saluū fa-
ciet populū suū. Cōtra carnē.
qz ad maiorē dānationē infide-
liū. Jo. 15°. Si nō uenissez. 7 lo-
cutus eis nō fuisse pccū nō ha-
berēt. Op. assumptōis hūane
nature nō aiatio s; incarnatio
noiat. cū tñ a digniori res cō-
sueuerit noīari. hoc at est ppf
qstūōz rōes. s. ut fiat expsiōr
noīatio. 7 ut pfūdior explicet
dignatio miserētis. 7 qz nobis
magis nota ē pars carnis. 7 ut
maior hūiliatio expmat eo q
magis a deo distat caro qz aīa
7 qz caro ē a pētib. ppagata.
aīa a deo creata.

De unione 7 natura assumpta.
Cap. .8.

Sicut in diuinitate una ē
essētia 7 tres psonē. ita in xpo
est. ecōtra. una persona. 7 tres
essētie. s. deitas. aīa. 7 caro. hoc
est eternū nouū 7 atiquū. quia

deitas ē eterna. s; aīa ē noua.
qz i assumptōe carnis creata. ca-
ro vō antiqua. qz ab Adā ppa-
gata. 7 xps s; naturā deitatis
est genuit. fm aīaz vō creat. s;
fm carnez nat. potius factus.
Unio fuit triplex i xpo. s. dei-
tatis ad animā. 7 ecōtra. 7 dei-
tatis ad carnez. 7 ecōtra. 7 aīe
ad carnē. 7 ecōtra. Due pme
unionēs sēp māserūt. 3. sepata
fuit in morte. Unio g. deitatis
ad hūanā naturā nō ē in unita-
te nature. s; psonē. nō dico pso-
nē hūane. s; diuine. h. ē n. assū-
pte. s; assumētis. nec psonē cui
libet. s; soli. vbi. qm ipossibile
ē q natura dīa concurrat cuz
alia. sicut ps ad cōstitutōez ter-
tij. uel q ipsa trāseat in aliā. ul
alia i ipsā pp simplicitatē 7 uni-
tatē ipsi. pfectissimā. ppterea
diuinitas 7 hūanitas nō uniūt
in unitate nature s; psonē. Et
sic intelligitur illd in simbolo
Athanasij. Nā sicut aīa rōa-
lis 7 caro vn. est hō. ita de. 7
hō vn. est xps. Ibi nāqz pōit
similitudo qstū ad unitatē pso-
nē. nō nature. qz caro 7 aīa di-
cūt in hoīe qstū ad essētiā. 7
constituūt tātū unā psonā. Ea-
dez int. diuinitatē 7 hūanitatē
xpi ē differētia. 7 tñ ē ibi uni-
tas. in persona. Et quia diuina

natura in nullō supposito pōt
subsistere p̄ter q̄z in p̄pa hypo
stasi. ideo unio illa nō pōt esse
in p̄pa p̄sona hoīs. s̄z dei. 7 p̄
pterea deus in una p̄sonaz sua
rum fecit se ip̄m suppositū hu
mane naturā. Un̄ tātm̄ ē ibi una
p̄sonalitas. 7 unitas p̄sonalis. s̄.
ex p̄te assumētis. Ad esse nāq̄z
p̄sone triplex exigit distinctio
s̄. singularitatis. 7 naturalis i
cōicabilitas ac excellētia digni
tatis. Prop̄t̄ p̄mū nullū unibi
le ē p̄sona. Prop̄t̄ 2° aīa nō ē
p̄sona. S̄z pp̄ 3° xp̄s fm̄ q̄ est
hō nō est p̄sona. Ex his patet
que sint v̄a nel falsa inter has
q̄ttuor pp̄oes. 1^a p̄sona assū
psit p̄sonā. 2^a natura assūpsit
p̄sonā. 3^a natura assūpsit na
turā. 4^a p̄sona assūpsit nat̄ā.
Prime due simp̄r̄ sūt false. 3^a
vno mō est falsa. alio mō ē v̄a.
Si eūm sumat̄ nat̄ā put̄ ē cōis
trib^{us} p̄sonis sic est falsa. Si v̄o
sumat̄ natura put̄ est in p̄sona
filij sic ē v̄a. 4^a at̄ p̄positio sim
pliciter est v̄a. Ad intelligētiaz
boz nota q̄ tres fuerūt opi
niones de incarnatōe xp̄i. 1^a
op̄io dicebat q̄ fili^{us} dei assum
psit hoīez. 2^a dicebat
q̄ assumpsit humanā naturā.
3^a dicebat q̄ assūpsit ho
minē ut uestem 1^a op̄io non

tenetur. q̄z pōnit q̄ in christo
sunt due p̄sone. q̄d est fallum.
Secūda cōis est 7 uera. q̄z po
nit q̄ christus est unū solū. licz
sit aliqd fm̄ q̄ hō. Itē pōit q̄
assumens nō est assūptū. Itē q̄
ille hō diuina est essentia. 7 ecō
tra. Itē q̄ omnis pp̄ietas filij
dei inest ei. 7 ecōtra. Tercia o
p̄io tāq̄z heretica reprobaf.
q̄z ponit non esse in una p̄sona
christi duas naturas. 7 q̄ due
substātie hūane nature. s̄. 7 di
uine nō p̄tinēt ad pluralitatem
filij dei. Dicimus ergo q̄ tā
ta est ibi unio. ut qcqd dicitur
de filio dei dicat̄ de filio hoīs
7 econtra. His tñ exceptis in
quibus exprimit̄ unio. uel clau
ditur negatio. s̄. ut fiat uocabu
lum in quo aliqua repugnātia
includitur. sicut est vniri. incar
nari. assumi. assumere in quib^{us}
includit̄ respect^{us} unionis vni^{us}
nature ad alterā. 7 tunc nō te
netur predicta regula. Similit̄
non tenet si in uocabulo inclu
ditur negatio alicuius cui^{us} op
positum alteri non competit. si
cut icipere esse creari 7c. Nota
q̄ proprie loquēdo cōpositio
est cōpositioz. cōiūctio ē cor
poris 7 aīe. vno est diuine na
ture ad hūanā. tñ ponit̄ unum
q̄nq̄z p̄ reliquo. Quinq̄s fue

rūt stat^o p̄mi hoīs. ⁊ de quolz
statū recepit x̄ps aliqd. ⁊ Pri
mus inocētie de quo x̄ps acce
pit p̄ccā imunitatē. ⁊ 2° gr̄e de
q^o accepit plenitudinē gratie.
⁊ 3° culpe de quo accepit recō
p̄sationē pene. ⁊ 4° penitētie
de quo accepit passionē dolo
ris ⁊ tristitie. ⁊ 5° glorie de q^o
accepit plenā fruitionē. Corp^o
christi s̄m Damasco. formatū
fuit ex sanguine beate v̄ginis.
non ex carne. Nā vere matris
est s̄m p̄hos materiā tantūmō
ministrare. s̄ dare v̄tutē for
mativā que actiue naturaz seu
materiā format est patris ⁊ nō
matris. Cum igitur beata vir
go p̄p̄tatem vere matris ha
beat oportet q^o materiā contu
lerit que s̄z naturā sit materia
cōueniens humano corpori. et
tñ integritatē v̄ginalē nō pol
luat. ⁊ Talis at̄ materia nō est
caro. qz dicit p̄h̄s q^o id qd̄ ē
ps actu nō est materia ḡnōnis
cū nōn sit in potētia totū. La
ro at̄ est ps actu. vnde non est
materia ḡnatiōis. Talis quoqz
materia non fuit semen femi
neum. qz hoc puritati virginis
non conueniebat. nec etiam s̄m
p̄b̄m est necessariū ad ḡnatiōez
qz aliquē mulieres concipiunt
sine feminatiōe. Talis ergo ma

teria fuit s̄gūis. qz ip̄e s̄z ph
losophū ē i nobis matia ḡnati
ōnis. Qd̄ at̄ dicit Ap^o ad ro.
p^o. Qui scūs ē ei ex seie Da
uid. intelligēdū ē origialit̄ n̄ ma
terialit̄. Viri^o at̄ formatiua in
beata v̄gīe n̄ fuit ex p̄re carna
li. s̄z ex v̄tute altissimi.

De utilitate icarnatiōis.

Cap.

9.

Adilim^o p̄ p̄ccm̄ p̄p̄a ex
excellētia. mētis inocētiā.
ac dei aicitia. Hec at̄ recupare
oportunt p̄ b̄ficiū saluatoris.
Excellētia n. recupar̄ n̄ potui
mus nisi p̄ excellētissimū recu
patorē. qz si p̄ aliquā merā cre
aturā repati essem^o. tūc opōr
teret nos esse subiectos illi cre
ature. Inocētia. n. repari non
potat. nisi p̄ satisfactorē suffi
ciētissimū q̄ esset de^o ⁊ hō. de^o
qd̄ q̄ p̄ hoīe satisfacē pōssz.
hō v̄o de ḡnē Ade q̄ peccaue
rat. Ille nāqz v̄grue satisfacit q̄
p̄t ⁊ v̄z. s̄z n̄ p̄t nisi de^o. nec v̄z
nisi hō. Aicitia s̄l̄r n̄ pōtat re
formari nisi p̄ mediatorē iue
niētissimū. q. s. utriqz p̄ti v̄foris
eēt. ⁊ utriqz p̄ti aic^o. h^o v̄o x̄p̄o
v̄uēit q̄ ē deo p̄i filis p̄ dūnta
tē. ⁊ hōi lapso p̄ h̄nānitatē. Ue
nit g^o de^o i icarnatiōe tāqz dñs
ad suos ut eos corrigeret. tāqz
magister ad discipulos. ut eos

instrueret tãq̃ medic⁹ ad egro-
tos ut eos sanaret. Per p̃mūz
ostēdit deus potētīā. p̃ 2° sapiē-
tiā. per 3° bonitātes. Quat-
tuor fructus incarnatōis poit
Ber. dicēs. a) Nāna de celo de-
scēdit ut gaudeāt esuriētes. U-
nea celi botrus erūpit ut gau-
deāt sitiētes. Oleū effusus ē ut
gaudeāt egrotātes. Lapis sine
manibus de mōte p̃cisus est ut
timeāt negligētes. x̃po hominī
p̃les act⁹ cōueniūt nobis mltū
salutiferi pp̃ qd̃ diuersis reb⁹
naturalib⁹ ⁊ artificialib⁹ cōpa-
tur. Ip̃e nāqz x̃ps d̃r caput no-
strū pp̃ sensum ⁊ motū spūalē
quē suis mēbris influit. a) Dedi-
ator qz p̃cipat p̃petates die
⁊ hūane nature. ⁊ ideo inf̃ deū
⁊ nos efficaciter pōt mediare.
Fūdamētū pp̃ fidē qua in no-
bis illuminat itellectū. Hostiū
pp̃ charitatē. qz p̃ficat affectū.
P̃istor inq̃zēū incorporat nos
ecclēsie p̃ sacramētōz p̃cipa-
tionē. Hostia qz soluit obliga-
tionē cōtractā per pccm̃ origi-
nale ⁊ actuale. Sacerdos quia
ipse se rogat. ipse se exaudit.
ipse seruus se rogat d̃m̃. ⁊ ip̃e
de⁹ exaudit se hoiem. via exē-
plo. vita in p̃mio. ⁊ Item Ber.
enumerat q̃ttuor utilitates ad
uocatus d̃ni dicēs. Venit medi-

cus ad egrotos. Redēptor ad
uēditos. via ad errantes. vita
ad mortuos. ⁊ Ostēdūt adhuc
multe utilitates incarnationis
x̃pi. qz de⁹ fact⁹ est hō. ut fie-
ret hō deus. d̃ns fact⁹ est ser-
uus. ut fieret seruus d̃ni. deus
de celo ad terras descēdit. ut
hō d̃ terris ad celos ascēderet.
deus fact⁹ est fili⁹ hoīs. ut hō
fieret fili⁹ dei. Immortalis fa-
ctus est mortalis. ut mortales
fierent imortales. diues inno-
cens factus est paup. ut paupe-
res fierent diuites. Obscurata
est lux ut nos illuminaret. Esu-
riuit panis. ut nos reficeret. Si-
tiuit fons. ut nos inebriaret.
Tristata est letitia. ut nos leti-
ficaret. pauebat fiducia. ut nos
p̃fortaret. Laxata ē uia ut iter
nostrū ad celestia dirigeret.

De mirabilibus circa incar-
nationem domini.

Lap. io

Excellebat icarnatio x̃pi
nostrā corruptionez in
plurib⁹ p̃ q̃ apparet qz ibi na-
tura sua p̃didit iura. Inueniūt
enim multa tam ex pte m̃ris q̃s
ex pte plis. ⁊ q̃s ex pte modi.
que non sunt fm̃ uiam nature.
sed fm̃ potētīā uirtutis infini-
te que solius dei ē. ⁊ a) Dira ig̃
fuerunt in matre que fm̃ Ber.

sine pudore secūda. sine graua
 mine grauida. sine dolore puez
 pera. Ibi portauit stella solem.
 palmes uitē. riuus fontez. filia
 p̄em. creatura creatorem. fuit
 inq̄s mater patris. ac filia nati.
 fuit quoq̄ prole posterior. cō
 tēto minor. m̄r 7 v̄go fuit. 7 cū
 deo filiū cōez hūit. maledictōz
 legis euasit ubi maledicte fue
 rūt v̄gines 7 cōiugate. Uirgi
 nes q̄dē qz nō genuerūt. cōiū
 gate v̄o. qz ī doloꝝ peperūt. S̄z
 utrūq̄s beata v̄go euasit. qz v̄
 go genuit. 7 dolozem nō sensit.
 Aug. Speculū non rūpit radi
 solis. 7 ita integritatē uirginis
 ingressus. aut egressus dei ui
 tiare non potuit. 7 Dirabilia
 quoq̄s fuerūt in ple. qz ī istāti
 fuit ibi sanguis sepatio cōsoli
 datio. figuratio. aiatio. deifica
 tio. Et q̄ ista n̄ fuerūt successi
 ua p̄z ex scripta Jere. Femina
 circūdabit uirū. Patet etiā ex
 v̄tute agēte spūs sācti c̄ ē sub
 to opari. q̄uis at mēbra cor
 poris xp̄i fuerūt in cōceptioe
 cōpleta atq̄ p̄fecta usq̄ ad aie
 susceptione. ipsoꝝ tñ mēbr̄orū
 distinctio fm Aug. tā pua 7 te
 nuis fuit q̄ humano uisui in
 possz subijci. qz ī tāto fuit mi
 nus corp̄ illud q̄ ali⁹ 7 cept⁹
 eū formaz q̄tū augeti posset ī

utero infra. 4. 6. dies. Tñ mirā
 culosa fuit q̄ in tā puo corpō
 recepta fuit aia. s̄z hoc iō factū
 fuit ut cōceptio xp̄i q̄tū ad tē
 pus manēdi in utero non esset
 nostre conceptioni dissimilis.
 Preterea ab instāti cōceptiois
 scuit oīa ēē s̄z q̄ hō. Itē ī frui
 tione fuit p̄fecta aia ei⁹. vñ q̄
 tū ad hoc non solū fuit maior.
 sed etiā cōphēsor. Itē mundus
 fuit ab oī pccō. 7 plenus oī gr̄a
 7 v̄tute. Hūit quoq̄ p̄ez in ce
 lis. 7 m̄rem in terris. sed p̄em
 sine matre. 7 m̄rem sine p̄e. Itē
 p̄ incarnatōez ipse dñs fact⁹ ē
 seruus. Etern⁹ scūs est t̄pālis.
 Immēsus factus est puulus. sic
 sumus imus. incōphēsibilis sit
 localis. Siplez fuit cōpositus.
 Dicit Aug⁹. Uidet inuisibilis.
 palpatur ipalpabilis. imortalis
 occidit. Itē Aug⁹. Quis unq̄s
 extimare posset ut portaretur
 manib⁹ femineis portator oz
 bis. pams āgelez manducaret
 seu aleret. v̄tus celoz infirma
 ret. vita omniū mōzeret. Hic
 quoq̄s notandū est q̄ sicut ī di
 uinis est trinitas p̄sonaz ī uni
 tate essentie. ita in xp̄o est tri
 nitas eēntiaruz seu naturaz in
 unitate persone. quia sicut ī di
 uinis per diuersas p̄sonas non
 distinguit esse. sic in xp̄o p̄ di

uersas naturas non distinguit
 persona. Denique christi incar-
 natio fuit mirabilis ex modo. quia
 cum tres modi produci hominem
 processissent. Primus uero nec de ui-
 ro. nec de muliere. sicut in Adā.
 2° de uiro sine muliere. sicut in
 Eua. 3° de uiro et muliere. sicut
 in omnibus concupiscibiliter natis. Ad
 complementum decuit uniuersi quor-
 tum modum introduci. ut. scilicet homo de
 muliere fieret sine uiro per uir-
 tute operatois. In conceptioe igitur si-
 lii dei simul concurrunt uir et in-
 nata. infusa. et increata. Uirtus
 inata misericordiam ministravit.
 Uirtus infusa purificando ad
 unionem ubi adaptavit. adapta-
 tione dico congrue nature. Uir-
 tus increata subito profecit quod
 natura non potuit nisi successive.

De natiuitate domini. La. ii.
 Natiuitas christi triplex est
 scilicet diuina. humana. et gra-
 tuita. Prima est ex patre. 2^a ex
 matre. 3^a fuit in mente. De pa-
 tre nascitur eternaliter. de matre tem-
 poraliter. In mente spiritualiter. Et
 iste tres natiuitates sumuntur secundum
 tres substantias que sunt in christo
 scilicet diuinitas. caro. et spiritus.
 Nam ex patre nascitur deus. ex ma-
 tre caro. ex mente nascitur spiritus. scilicet
 per gratiam. Ex patre nascitur semper.
 ex matre nascitur semel. In mente

nascitur sepe. Secundum natiuitatem di-
 uinam christus habet patrem sine matre.
 secundum humanam habet matrem sine patre. sed
 gratuita habet patrem et matrem. secundum
 illud. Qui fecerit uoluntatem patris
 mei. etc. Math. 12. Iste tres na-
 tiuitates representat ecclesia in die
 natiuitatis eius. primam. scilicet diuinam
 in missa que cantatur in nocte. Est
 enim nobis hec natiuitas occul-
 ta. Isa. Generationem eius quae enar-
 rabit. Secundam in missa que can-
 tatur in aurosa. quia natiuitas hu-
 mana primum fuit occulta. partem
 manifesta. Occulta quodammodo ad
 modum. quia natus est de uirgine. sed ma-
 nifesta quodammodo ad factum. Tertiam
 scilicet gratuita in missa que cantatur
 in die. quia natiuitas gratuita est
 manifesta in qua christus per affectum
 concipitur. per effectum nascitur. per pro-
 fectum nutritur. Isa. A tunc tuo con-
 cepimus. et peperimus spiritum salutis.
 De diuina itaque generatione habet pro-
 pheta. sed nunc de humana persequendum
 est. Nota itaque quod per uerba apostoli
 ubi ait. Apparuit gratia dei. sal. n.
 o. ho. eru. nos etc. Natiuitas christi
 fuit gratiosa. gloriosa. copiosa
 fructuosa. Gratiosa quia apparet
 gratia. Gloriosa quia saluatoris nostri
 dei. Copiosa quia omnibus hominibus.
 Fructuosa quia erudiet nos. Iste
 fructus natiuitatis christi duplex est
 scilicet respectu temporis presentis et futuri.

Itē respē t̄p̄is p̄ntis d̄nplex ē
fruct⁹. Prim⁹ ē declinatio mali
ibi. ut abnegātes impietate q̄ ad
ad malū qd̄ ē cōtra fidē ⁊ secu
laria desideria q̄ ad malū qd̄
est cōtra bonos mores. 2⁹ fru
ct⁹ ē opatio bōi ibi. sobrie quo
ad nos. iuste q̄ ad p̄xi⁹. ⁊ pie
q̄ ad deū. Itē respē futuri tē
poris duplex ē fruct⁹. Prim⁹ ē
spei i resurrectōe ibi. expectā
tes beatā spes. 2⁹ gaudij i glifi
catōe ibi. ⁊ aduētuz magni dei.
Appuit eiz i natitate xpi benī
gnitas ⁊ hūanitas d̄ triplici la
tribulo. s. de sinu p̄ris i q̄ cela
bat. de umbra legis i q̄ figu
rabat. de uētre m̄ris i quo for
mabat. Iste nāqz agn⁹ soluit si
gnacula libri signati. Natitas
xpi fuit hōesta. utilis. ⁊ iocūda.
Quid at̄ utili⁹ salute hōis? Uo
cabis inqt̄ nomē ei⁹ Jesū q̄ sal
uū faciet pplm̄ suū. certe a for
midie r̄ioris. ab imanitate lāgo
ris. a detētōe carceris. a subiu
gatōe hostis. Quid hōesti⁹ p
tu v̄gis? Ubi v̄go ē q̄ gnat. de⁹
ē q̄ gnat. spūs scūs q̄ opatur i
gnatōe Quid iocūdi⁹ ortu dei
⁊ hōis? Gaudij qd̄ q̄ precesse
rūt. ut Abrahaz q̄ exultauit ut
uideret diē d̄ni. Joā. 8⁹. Itē q̄
sequūt. ga. i. d. sēp. Ad phil. 4.
Itē q̄ p̄ntes erāt ut āgeli d̄cā

tātes. ⁊ pastores iudētes. Joā.
i utō sēriēs. ⁊ Symeō āplexās.
s̄z maxie v̄go ipz gñans. luce. f.
Et ex. spi. m. i. d. sa. m. Protu
lit in natitate nobis beata v̄go
fructū q̄ fuit seiāt⁹ i r̄ceptōne
germiāuit i natitate. collect⁹ i
pānoz iuolutōe. ad donū alla
t⁹ i purificatōe. flagellat⁹ i sti
pitate. uētilat⁹ i falsoz testiū ac
culatōe. imolat⁹ i passiōe. pur
gat⁹ i resurrectōe. comedit⁹ in
quotidiana eucharistie suscep
tōe ⁊ i celesti fruitione. Beata
itaqz v̄go ē celū q̄ x̄p̄z rozaui.
Ipsa nubes q̄ x̄pm pluit. Ipsa
terra que x̄pm germinauit. In
natiuitate d̄ni fuit beata v̄go
terra d̄ c̄ limo format⁹. ē. uet⁹
adā. tezia d̄ q̄ orta ē v̄itas. fra
d̄ q̄ ort⁹ ē fruct⁹ tre sublimis.
terra bōa i q̄ semē cecidit. fra
fluēs lacte ⁊ melle. terra germi
nās herbā uirētē. terra d̄ qua
onebat fons irrigās uniuersā
supficiem terre.

De circūcisōe d̄ni. La. 12
Qircūcisōne accepit x̄ps
m̄ltipli rōe. 1⁹ ut le
gē quā dedit alijs. ⁊ ip̄e cōple
ret. 2⁹ Secundo ut humilitatem
ostenderet. quia enim cerimo
nialib⁹ ad q̄n̄ tenebat se subie
cit. ip̄e nāqz d̄ns legis fuit. 3⁹
ut sanguinē suū pro nobis non

solū in etate uirili. sed etiā i iſa
tia ſūderet. 4° ut circūdedos
foze ſpūalit ostēderet. 5° ut
hereticos ſūderet q̄ dixerūt
eū nō uerū corp^s. ſz ſātasticum
hūiſſe. 6° ut iudeis ſatiſface
ret q̄ ſcādalizati fuiſſet. ſi cir
cūciſionē nō accepiffet. 7° ut
legē ueterē approbaret q̄ uſq̄
ad ip̄z obſeruāda fuit. Legalia
enim ſm Aug. fuerūt āte paſſi
onē uiua. ⁊ poſt paſſionem dñi
mortua. ſz poſtq̄z p̄ mūdū cla
ruit euāgelinū ſepulta. Circū
cidit̄ Jeſus nō ſolū circūciſiōe
legali. ſz etiā circūciſiōe ſpuali.
Un̄ poſſum^s circūciſionē qua
duplicē aſſignare. 1° circū
cidit̄ euz p̄r cultello paup̄tatis
in natūitate. 2° circūciderūt
eū. pentes eius octauo die cul
tello penalitatis. 3° circūcidi
tur in oī uita ſua cultello humi
litatis. 4° circūciderūt eū in
dei in paſſione cultello crucis.
⁊ hoc p̄ milites pilati. Circū
cidit̄ etiā Jeſus in ſuis quadru
plicif. 1° p̄ detractores q̄ au
ferūt aicos ⁊ ſamā. 2° p̄ raptō
res q̄ auferūt bōna t̄palia. 3° p̄
hereticos q̄ auferūt aiaz. 4° p̄
tyrānōs qui auferunt corpus.
Circūciſio n̄ra ſpūal̄ duplex
eſt. 1° mētis i p̄nti a culpa. 2°
corpis in futuro a pena. P̄ria

ſignificata eſt p̄ circūciſionē ſo
lēnē que facta eſt in Egypto. ⁊
hęc triplex eſt. ſ. incipiētū a ui
riſ cultello iuſtitie. Itē p̄ficiē
tuz a ſup̄ſius cultello miſeri
cōrdie. Itē p̄fectoz a mūdiali
bus curis cultello charitatis p̄
fecte. 2° ſignificata eſt p̄ circū
ciſionē factā in galgalis in t̄ra
p̄miſſiōis. qz in octaua reſur
rectōis p̄ petrā xpm circūcide
mus ab oib^s miſeriſ. Ex quo
p̄z q̄ efficacior ē noſtra circū
ciſio ſpūalis q̄z iudeoz carna
lis. qz illoz circūciſio licet pec
catū originale tolerit. tñ iannā
padili nō apuit. ſz n̄ra utrūq̄
facit. In hac materia duo tā
gunē. Primū eſt x̄pi hūilitas i
circūciſione. 2° eius ſublimitas
in nois impositōe. Uocatur eſt
inqt̄ nomē eius ieſus. Digni
tas autez h^o nois multiplex ē.
Eſt. n. ab eterno cōſecratū. ut
dicit Ber. Ab antiquis p̄figu
ratū. ſ. in Joſue. A p̄phetis de
ſideratū. Iſa. Nomē tuū in de
ſiderio aie. A ſanctis patribus
p̄phetatū Salomonis oraclo.
A deo noiātū. Ap^o ad philip.
3°. Dedit illi nomē q̄c. Ab ange
lo p̄nūciatū. Luce p^o. Sanctum
nomē ei^o. Ab Apoſtolis magni
ficatū. Actū 5°. Ibat̄ apoſtoli
gaudētes q̄c. A martyrib^s re

stificatū. quia p noie passi sūt.
A confessorib⁹ collaudatū. ps.
Laudate pueri dñm ꝛc. A scis
vgib⁹ p̄gustatū. Lañc. s. Oleū
effusū nomē tuū. Jesus est mel
in ore. melos in aure. iubilul in
corde. Ab oibus scis exaltatū.
ps. Magnificate dñm mecā. et
ex. n. e. i id' ipm. Petrus Actū
quarto. Non est aliud nomen
sub celo in quo oporteat nos
saluos fieri. In hoc noie iesus
sunt qnq; littere que possūt eē
initia istaz dictionū. Iocundi-
tas meretiū. Eternitas uiuētū.
Sanitas languētū. Ubertas
egentiū. Satietas esuriētū. Et
hoc nomē Jesus xpo conuenit
tripliciter. 1° rōne nature. ut
qui ex diuina natura erat sal-
uator auctoritate ex humana
nata fieret saluator mysterio.
ut uendicaret sibi nomē salua-
toris. 2° rōne decētie. qz de-
cuit ut ex re nomen hēret. Un̄
quia saluat a peccō. a diabolo. ꝛ
ab inferno merito nomē habet
illi bñficio cōgruēs. 3° ratōe
efficacie. qz xps nos sua passi-
one saluauit.

De baptismo domini.

Cap: 13.

In baptismo dñi notat
ip̄ius hūilitas. ꝛ nostra
utilitas. Ip̄ius hūilitas notat

in quattuor. 1° Primo qz uenit
Jesus. s. dator salutis. ꝛ nō idi-
gens salute. 2° qz ad iordanē
ubi creator elemētorū subiecit
se humili elemēto aque. 3° qz
ad hoiez. i. Joānē. s. dñs ad ser-
uū. rex ad scutiferū. sol ad luci-
ferū. 4° ut baptizaret ab eo.
s. fons a riuo. plenitudo a si-
la. auctōr baptismi a baptismi
ministro. Utilitas nostra nota-
tur in quattuor que circa chri-
stum baptizatū euenerūt. 1°
qz cū xps baptizatus fuit cō-
festim ascēdit de aqua per qd
notat in nobis gratie infusio.
hō enim per baptismū liberat⁹
a culpa ad uirtutē statim ascen-
dit. 2° apertū est celum p qd
notat per baptismū ascenden-
tis euolatio. 3° descendit spi-
ritus sanctus corporali specie
sicut colāba in ipm. per quod
notat qz baptismus facit homi-
nem tēplū spūs s̄cti. 4° uox
patris facta est. Ih̄ic est filius
meus dilectus in quo nōtatur
qz per baptismū de filio ire fit
filius gratie. In baptismo xpi
notat substātia baptismi no-
stri. s. baptizans ꝛ baptizāndus.
materia. forma. ꝛ intentio. Ba-
ptizans fuit Joānes in quo mi-
nistri sanctitas designat. Ba-
ptizandus fuit christus. nostꝛ

baptismū consecrans. qz tactu
sue mūdissime carnis uim rege
neratiuā cōtulit aquis. Adāria
fuit aqua magis cōueniēs ⁊ cō
munis ceteris liquozib⁹ ad ba
ptismū exñs. Forma vō notat
p testimoniū trinitatis. Fuit. n.
ibi pater in uoce. filius in car
ne. spūs scūs in colūbe specie.
Intēcio ⁊ seqt formā. Uoces. n.
ut ait phūs signa sūt eaz q sūt
in aīa passionū. Per uocē pa
tris que audita est in baptismo
xpī notant qnqz dignitates et
excellētie xpī. Cū enim dī hic
est cōmēdat xpūs a uera eēntia
qz solus de⁹ hēt uerū esse. De
eius esse a forma est. de⁹ autez
forma est sine materia ut dicit
Boeci⁹. Cū dī fili⁹ cōmēdatur
xpūs a similitudinē paterne cō
uenientia. ex eo nāqz dī filius.
qz fit ut ille pp qd filius dicit
imago p̄ris potius ēt qz spūs
scūs pp̄ rōem quā hēs l̄ p̄.
Cū dī meus cōmēdat a substā
tie indifferētia. dī. n. me⁹ idest
mibi subālis. Cū dī dilect⁹ cō
mēdat ab amoris beniuolētia.
Ideo pater diligit filiū. ⁊ oīa q
hēt dedit in manu eius. Cū dī
in quo mibi cōplacui cōmēdat
a spāli cōplacētia. Sed nota q
placitū est quīeta uoluntas. vñ
cōplacui. i. cū spū scō in filio s̄z

naturā assūptā quīēui.

De plenitudine gratie xpī.

Cap.

14

Post hoc cōsiderādū est
vbū incarnatū q̄stuz ad
plēitudinē charismatū spūaliū.
que sunt plenitudo grē i affcū.
plenitudo sapie in intellectu. ac
plenitudo meriti in ope ⁊ effe
ctu. Circa p̄mū notādū est q
in xpō a sui cōceptōe fuit ple
nitude gratie q̄stū ad grām p̄
sone singularis. ⁊ q̄stū ad grāz
capitis. ⁊ q̄stum ad grāz unio
nis. ⁊ hec triplex grā. est eadē
in essentia. sed differūt in effe
ctu. Grā. n. p̄sone singularis ē
grā hitualis quā hūit comple
tissime ⁊ plenissime xpūs. exce
pta fide ⁊ spe quas v̄tutes non
hūit. sed id qd eis succedit i pa
tria. qz fidei succedet cognitio
spei. spei vō succedet cōphētio
rei. Sciendum autē q̄ p̄redi
cta grā p̄sone singularis exu
berat in xpō ita q̄ influit i mē
bra corporis sui mystici sensuz
⁊ motū spūalem s̄z fontalē ple
nitudinē oīs gratie in ipō ha
bitantis dī grā capitis. vñ no
ta q̄ xpūs s̄m utrāqz naturam
dī caput ecclesie. qz nō solū in
q̄stū deus. s̄z etiā inq̄stū hō in
fluit sensū ⁊ motū spūs ⁊ grē i
oēs q̄ adherēt ei. uel p̄ fidē re

ctā. uel p fidei sacramētū. Sed
inq̄stū hō influīt eā p motū me
riti. 7 illud meritū qd nō soluz
ex cōgruo. s3 etiā cōdigno me
riti influīt mēbris grām. 7 hoc
hūit ex unione ad v̄bū. Ex p̄
dictis collige q̄ xps inq̄stū hō
d̄r caput ecclesie triplici rōne.
1° pp influentiā gratie sicut
dictū est. 2° pp cōformitates
nature quā h3 caput ad mēbra
qz licet xps excellet mēbra sua
q̄stū ad naturā diuinitatis. tñ
cōformis est illis in natura hu
manitatis. 3° d̄r caput meta
phorice. qz sicut corp^o xpi uez
cōstat ex purissimis mēbris. ita
corpus eius mysticuz ex puris
fidelib^o. Nā de plenitudine ei^o
oēs accipiūt beneficiū gratie 7
spūs q̄ ad eū accedūt. ul p fidē
rectā. l p fidei sac̄m. Alia rōe
fm q̄ hō d̄r caput. s. pp natur
cōformitatē quā caput hēt ad
totū corpus ut supra dictuz ē.
Preterea fm q̄ eadē gratia
singl̄aris p̄sone habitauit hu
manā naturā xpi ad unione v̄
bi. ut v3 digna esset uniri tate
celstitudini. vocat grā unionis
per quā xps nō tātū felicitate
glorie. uez etiā adoratōe latzie
dignus fuit. Attamē inq̄stū est
cōstructio trāsiitiua. cuz d̄r grā
unionis est unio hūane nature

ad diuinā naturā que gratis 7
sine meritis data est hūanitati
xpi. Sicut. n. differt grā hitua
lis a grā p̄sonali. 7 a grā capi
tis. sic unio differt a grā hitua
li. propter quod dicitur in Jo
anne q̄ spiritus sanctus datus
est ei non ad mensuram. quod
dupliciter exponitur. 1° p̄mō
sic non ad mensurā. idest tota
liter 7 non p̄ticulariter. ut qd
quid potuit deus ei de spiritu
sancto dare dedit ei. 2° Secūdo
sic non ad mensuram. idest sup
omnem portionem respectu a
liorū hominum. De hoc qd
dicit Joannes. Plenuz gratie 7
ueritatis. nota q̄ multipliciter
distinguit plenitudo. 1° prima
est sufficientie que in quolibet
iusto reperit. 2° est copie q̄ fuit
in aplis 7 in Stephanō. Actū
7°. Stephan^o at ple. grā 7 for.
3° ē uniuersitatis q̄ ē i ecclia
cui nullū donū deest. 4° ē ex
cellentie que fuit in beata v̄gie
que oēs scōs excedebat in grā.
Eccl. 24°. In me oīs grā. Luce
.j. Ave grā ple. 5° sup̄fluē
tie que fuit in christo. Joā. p̄.
Plenū gratie 7 ueri. Circa i
nocētā xpi hoc sciēdū ē q̄ ha
buit imunitatē oīs cl̄pe. 7 q̄stū
ad actū. 7 q̄stū ad posse. qz nō
peccauit nec peccaz potuit. nec

peccatū originale a p̄re traxit. q̄
p̄iem nō hūit carnalē. nec a ma
tre hūit peccatū quā sp̄s s̄ctus
totalit̄ a fomite liberauit.

De plenitudine sapiētie xp̄i.
Lap. 15

Sicut in xp̄o fuit oīs ple
nitude gr̄e. ita ⁊ oīs ple
nitude sapiē. nō solū q̄stū ad
cognitiōez. verū etiā q̄stū ad
mōdos ⁊ differētias cognōscē
di qui sunt q̄nq̄. ⁊ Prim⁹ ē co
gnitio sep̄cialis ex pte d̄mita
tis. ⁊ h⁹ mō cognōscit oīa siml̄
. s. finita ⁊ infinita. q̄ apud deū
oīs infinitas est finita. De⁹. n.
uidet multa in uno. i. in se ip̄so.
vñ nō differt q̄d uidet. ⁊ p q̄d
uidet. q̄ uidet se p se. ⁊ in se ui
det oīa. nō solū que fecit. sed q̄
facere pōt que sūt infinita. ⁊ 2⁹
modus est cognitō s̄fualitatis
ex pte carnis. ⁊ iste mod⁹ ē co
gnitio p exp̄iētā qua xp̄s non
sensit oīa simul. q̄ sensus non ē
p̄iceps rez nisi ad p̄ntiaz obie
cti. ⁊ 3⁹ modus est sp̄ualis ex p
te mētis. ⁊ iste triplex fuit. s. p
naturā. p gr̄az. ⁊ p gloriā. Per
naturā est iḡr terti⁹ mod⁹ co
gnōscēdi q̄ xp̄s cognouit oīa
que spectāt ad uniuersi cōstitu
tiōē. s. lōge excellēt⁹ q̄ adā
etiā existēs in natura īstituta.
⁊ 4⁹ mod⁹ est p gr̄am hoc mō

xp̄s cognouit oīa q̄ spectāt ad
b̄nani gr̄is redēptiōē. lōge t̄n
excellētius q̄ aliq̄s p̄phetaz.
uel ēt āgeloz. Nō solū. n. hūit
xp̄s sciaz p hitū. ut Adā ⁊ āge
li. s. etiā p hitū infusū uelut sc̄i
p gr̄am illūinati. cognitiōē nō
hūit p hitū acq̄sita q̄ pp ip̄se
ctiōē in xp̄o nō fuit. ⁊ 5⁹ mo
dus est p gloriā h⁹ mō cogno
uit oīa xp̄i finita q̄dē cognitōe
actuali infinita non nisi cogni
tione hituali uel excessiua. Aīa
. n. xp̄i p gloriā cōphēsiōis ca
piebat quecūq̄ cape pōt nat̄a
finita unita infinito. ⁊ Sciēdūz
g⁹ q̄ res duplicit̄ hūit cogno
sci in arte. s. uel ab ip̄so artifi
ce. uel ab alio arte cōtēplante.
utroq̄z mō cognouit xp̄s res.
p⁹ mō p naturā diuinitatis. 2⁹
mō p naturā cōphēsiōis. ⁊ Pa
tēt iḡr ex p̄missis quōz d̄re co
gnitōis q̄ erāt i xp̄o. Per p̄. n.
mōdū hūit cogitōez. ut de⁹. p
2⁹ ut hō. p 3⁹ ut uiator. p 4⁹
ut illuiator. p 5⁹ ut cōphēsor.
Xp̄s s̄z utrāq̄z naturā d̄r lux.
q̄ s̄z diuinitatē illuiat inē aīaz.
⁊ s̄z hūanitatē iformat exteri
untā. ⁊ h⁹ triplr. s. miraculis. p
dicatōib⁹. ⁊ exēplis. p⁹ ē potē
tie. 2⁹ sapiētie. 3⁹ bonitatis.
⁊ Nota p̄terea q̄ sciētia xp̄i
hōis lipidissima est inter scias

creatas. qz nihil hēt amixtum
de suo terario. uel actu. uel po
tētia. pferim cū n̄ possit aliqd
ignorā pp sui unionē ad v̄bū.
tñ qz aīa xp̄i creatura est nō ē
scīa ei⁹ ita limpida sicut dei qz
uis scit oīa sicut de⁹. ¶ Qd dī
Jesus pficiebat sapiā et etate
corā deo ⁊ hoībus. nō ē intelli
gēdū q in se pfecerit. qz ab in
stātī cōceptōis sapiā plen⁹ fuit.
S3 potius in alijs q docerina
sua ⁊ exēplo pfecerūt. ⁊ h⁹ co
rā deo. i. ad gloriā dei ⁊ hoīb⁹
.i. ad utilitatē hominū. Profi
ciebat tñ Jesus etiā in se cogni
tione xp̄imentali ⁊ sensuali. qz
f3 aplm didicit ex his q pas
sus est obediētiā.

De merito xp̄i. La. i. 6.

Imul fuit xp̄s uiator et
cōphēsor ab instātī cōce
ptionis sue. Ex tunc eim cepit
mereri ⁊ frui. Meruit at̄ inq̄s
tū uiator nō inq̄stū cōphēsor.
¶ Perfectio ⁊ plenitudo meriti
xp̄i notat̄ i istis. ¶ Primo q̄stū
ad eū q merebat. qz n̄ tm̄ hō. s3
etiā de⁹. ¶ 2⁹ q̄stū ad tēpus q
merebat. qz ab instātī cōceptōis
sue usqz ad horā mortis. ¶ 3⁹
q̄stū ad id p qd merebat. qz p
hitū pfectissime charitatis. ⁊ p
exercitium pfectissime v̄tutis.
¶ 4⁹ q̄stū ad eū cui merebatur

qz nō tm̄ sibi. sed etiam nobis.
Oībus eiz opib⁹ que pcedebāt
ex libero arbitrio meruit sibi
uitā eternāz iā habitā ⁊ nobis
habēdā. ¶ 5⁹ q̄stū ad id qd me
rebat nobis. qz ueniā. grām. et
gloriā. stolā quoqz carnis ⁊ ap
tionē ianue celestis. Ante incar
nationē eim xp̄i diabōlus hūit
manū attrahētē. ⁊ manū ipellē
tē. Attrahētē dico potēt in cul
pā. Impellētē aut̄ sine obstaclo
ad limbum in penā. S3 xp̄s p
mā manū suo merito debilita
uit. scōdam v̄o penit⁹ aputauit.
Igr̄ in merito xp̄i radicata sūt
merita nostra siue satisfacto
ria pene. siue meritoria uite et̄
ne. qz nec ab offensa creatoris
digni sumus absolui. nec inēfi
tatē pm̄ij que deus est digni su
mus assequi nisi p meritū hoīs
dei. ¶ 6⁹ q̄stū ad id qd mereba
tur sibi. qz lz nō mereret glori
ficationē mētis quā iam hēbat
meruit tñ sibi p hūilitatē passi
onis acceleratōez resurrectōis
glorificationē sui noīs. ⁊ digni
tatē iudiciarie ptātis. sicut ait
ap⁹ ad philip. 2⁹. Christ⁹ scūs
est p nobis obe. u. ad mor. ⁊ se
q̄tur. ppter qd ⁊ deus exal. il.
quo ad pmū. ⁊ dedit illi nomē
7c. q⁹ ad 2⁹. ut in noīe Jesu oē
g. f. 7c. quo ad 3⁹. ¶ 7⁹ quātum

ad modū quo merebat. Dicit enim mereri q̄s tripliciter. s. de debito faciendo debitū. uel de debito magis debitum. uel de debito uno modo faciendo debitū alio modo. Premissis duobus modis meruit nobis et non sibi. quia non poterat facere sibi de debito debitū. uel de debito magis debitū. cum a principio fuerit sanctissimus. nec in scititate potuerit perficere. 3° uero modo meruit sibi. quia bonus glorie quod sibi fuit debitū per gratiam unionis fecit sibi debitū alio modo. s. per virtutem bone operationis. meruit enim sibi uitam eternam in aeternitate habitare sicut nobis habendam.

De uoluntate christi. La. 17

Uoluntas in christo duplex fuit. s. creata. et increata. de qua supra dictum est. s. creata uoluntas eius duplex fuit. s. rationis et sensualitatis. Adhuc uoluntas rationis duplex est. s. rationis. ut ratio est. et rationis ut nata est. uoluntate rationis ut ratio est conformauit se in omnibus uoluntati increate. s. uoluntate rationis ut nata est. et uoluntate sensualitatis uoluit aliquid propter. quod noluit uoluntate rationis ut ratio est. s. non mori. et in hoc iste uoluntates non fuerunt sibi contrarie. s. uoluntate contraria fuerunt. quoniam secundum uoluntatem diuinam quod iustum erat uoluit.

s. uoluntate rationis iuste desinit. secundum uoluntatem carnis penam recusauit. et sic unaqueque uoluntas quod suum erat tenuit. s. uoluntas diuina iustitiam. uoluntas rationis obedientiam. uoluntas carnis naturam. i. pene recusatores. Unde per quod aliquid uelle est illicitum rationi quod non est illicitum sensualitati. sic fuit in christo uelle non mori. quod uis uoluntas non mori fuerit caliter a sensualitate. fuit tamen occasio aliter a ratione. quia christus sicut uoluit fecit illud horribile uenire in imaginem et similitudinem quod factum natalis mortem refugit. hoc autem uoluit propter nostram instructionem. et sic ratio per sensualitatem aduocauit dicens. pro si fieri potest transeat a me calix iste. et hec petitio fuit tam sensualitatis quam rationis. Sed sensualitatis fuit tamquam affectus. rationis autem tamquam propositionis. et hoc christus fieri uoluit ad triplicem instructionem nostram. Prima est ut sciamus non esse peccatum aliquid uelle ex sensualitate. quod est contrarium uoluntati diuine. 2^a est ut martyres christi non se desperent si mortem horreant. cum illam etiam filius dei horruit. 3^a est ut discamus discrete petere. s. supponendo uoluntatem nostram uoluntati diuine. et hoc notatur in conditione apposita si fieri

potest. et ibi. uerū tamen non sic
cut ego uolo.

**De defectibus quos christus
assumpsit.** Lap. 18.

Non solum christus assumpsit
humanam naturam. sed etiam
defectus circa naturam. quos uis
ipsum decuit assumere. Vnde cum pe-
ne sint excitatiue uirtutis pfe-
cte et testificatiue humane naturae.
non simulate assumpsit. penali-
tates tam corporales quam spirituales
que respiciunt nostram naturam in
cōi. sicut famem. sicut ex absetia
alimentis. tristitiam et dolorem in
pntia nocenti. et huiusmodi. ut
est calor. frigus. lassitudo. et cetera.
Nec omnes defectus corporales
assumpsit. sicut sunt defectus
egritudinum multiformium. nec
omnes spirituales. sicut sunt pec-
catum. ignorantia. rebellio car-
nis ad spiritum. Preterea quod nul-
lus innocens debet inuitus pe-
nam sustinere. cum hoc esset extra
ordinem diuine iusticie. christus
sic penalitates suscepit. ut tamen
pati non posset inuitus. quod passio
sua nec fuit contra ordinem di-
uine uoluntatis. nec contra or-
dinem rationis. licet contra uolun-
tatem sensualitatis et carnis. Di-
cimus etiam quod christus uere timuit.
et uere doluit. et uere tristis fuit.
per ista notat pro passionem.

Differt autem pro passio a passione.
quod tunc affectio dicitur pro passio quando
aia sic afficitur quod oculum mentis
neququam turbat. sed passio mentes
turbat. et facit a rectitudine. uel
a contemplatione dei deuiare. et tunc
ro ledit et patit. Vnde differunt
ista duo sicut dispositio et habitus.

De passione christi. La. 19.

Quia passionem domini com-
damus in ope patientiam in-
superabilem. in modo humilitatem admi-
rabilem. in causa charitatem inesti-
mabilem. Circa corpus nota quod
christus sustinuit clauorum asperita-
tem in tactu. In auditu oppro-
briorum et sputationem. In gustu ace-
ri et fellis amaritudinem. In oculis
lachrymarum effusionem. In
corde timorem. De modo patientiam
tenendum est quod christus passus est passi-
one generali. quod secundum omnia membra cor-
poris. Isa. 53. Vidimus eum
non habentem speciem neque deco-
rem. In passione acerba. Tre.
1. Quos omnes qui transitis per uiam.
fuit christi passio maxima tamen ratione
interiorum propter optimam dispositionem ipsam
patientiam. tamen propter innocentiam eius.
tamen propter honoris eius excel-
lentiam. Honorabilis enim si confu-
ditur propter ledit precipue inter suos.
Itaque grauis fuit eius passio propter
ipsam uirtuositatem. quod homo uilis de
morte sua dolere non debet.

cū turpitudine sua tūc finē capi
at. Itē pp ignominiosā passioz
que attenditur i patibulo cru
cis q̄ fuit suppliciu pessimorū.
7 i cōsortio iniquoz. s. latronū
cū qb^o erat dānat^o. Lurat at
xps passioē gñali infectionem
uniuersalē. passioē acerba libi
dinē. passioē ignominiosa sup
bie p̄sūptionē. In cā passiois
attēdit charitas maxia q̄ nos
liberauit ab inferno veniā dā
do. qua mūdū renouauit grāz
largiēdo. qua celū apuit gloriā
cōferēdo. Hec tria notāt in ti
tulo crucis. Nā pp pmū dicit
Jesus. ppter 2° dī nazarenus.
q̄ interpretat cādidus. ppter 3°
rex. iudeoz. Christus sāguinē
suū fudit qnqz uicibus uiuus 7
semel mortuus. s. in circūcisioē.
in orōne. in coronatōe. i flagel
latōe. 7 in crucifixioē. in lācea
tione. Per pmū docemur pec
cata abijcere. Per 2° mētis an
gustiā p salute nra tener. Per
3° aiām nostrā v̄tutib^o ornat.
Per 4° carnē nostrā domare.
Per 5° membra nra mādati
dei ligare. Per 6° uulneratuz
cor amore dei hēre. Postreō
qz iste passioēs nō attingebant
diuinā naturā. s. hūanā. ideo i
morte xpi facta ē diuisio aiē a
carnē ut tū salua esset unio taz

carnis q̄ anime ad diuinitatē.
Hoc ē sciēdum est qz xps si
passus nō fuisset. tū senio dese
cisset q̄stū ptinebat ad cōditio
nē hūane nature in se cōsidera
te sine unione. s. in p̄tate nate
unite fuit. uel sic deficere. uel n̄
deficere.

De effectu passionis xpi.

Lap. 20

Effectus passiois christi
multiplex est. sicut pz in
his qnqz v̄sibus. Passio debi
litat spoliat iformat honozat.
Excitat inflāmat repat paces
dat 7 armat. Sanat uiuificat
ducit dulcorat obūbrat. A cul
pa reuocat referat illuminat or
nat. Passio debilitat v̄tutē de
monum. Job. 40. Quasi in ha
mo capiet Leuiathā. Spoliat i
fernū. Isa. Uoca nomē ei^o spō
lia dētrahē. Informat p exēplū
p^o Petri. 4. Christ^o passus est
p nobis. uobis re. ex^o. vñ xps
est quasi liber positus in pulpi
to crucis ut discam^o obediētā
patiētā. hūilitatē. 7 charitatē.
Disce aut quō se hūit spālīt in
caplō q̄ sibi tenebat. vñ Ber.
Sterit Jesus corā p̄side inclina
to capite. uultu placido. fmōe
raro. uoce submissa. deflexis i
terrā aspectib^o. pat^o ad oppro
bria. 7 ad uerba promptus.

Honorat imitatores suos. Me-
ster. Sic honorabit que rex uo-
luerit honorari. Exerat ad pu-
gnam spūale. j. Nacha. 6°. Ostē-
derūt elephātib⁹ sanguinē. In-
flāmat ad diligēdus. Ber. Sup-
oia te mihi reddit amabilē bo-
ne Jesu calix que bibisti. op⁹ re-
dēptionis nostre. Repat natu-
rā āgelicaz. Ipse. n. xps ē lapis
angularis q fecit utraqz unū.
Pacē dat inf deū ⁊ hoiez. ⁊ inf
āgelū ⁊ hoiez. ⁊ inf hoiez ⁊ ho-
minē. Eccl. In tpe iracūdie fa-
ct⁹ est recōciliatio. Armāt tra-
mūdū carnē ⁊ diabolus. vñ si-
gnat p clypeum quem leuauit
Josue cōtra haym. Sanat mē-
tis uulnera. Numeri. 21. Aspi-
ciētes i spēte ethneū sanabāt.
Uiuificat spūalit. Ap⁹ ad ro.
Lū eēm⁹ mortui peccis ui. ⁊c.
Aug. Mortuus ē unie⁹ ne ma-
neret unie⁹. Ducit p mare h⁹
mūdi. Exo. 4°. De vga Moy-
si. Dulcorat. Exodi. De ligno
misso in aquis Marath. Obū-
brat. Lañt. 2°. Sub ūbra illius
que des. sadi. A culpa reuocat.
Isa. 53°. Attrit⁹ ē pp scelera no-
si. a. Reserat celū. Isa. Dabis
clauē dauid. i. crucez sup hūme-
rū ei⁹. Illuminat. vñ crux ē q̄si
cādelabz tabernaculi. Itē Tho-
bi. Illuminatus ē p fel. piscis.

Ornat. vñ dixit beata Agnes.
Et sanguis ei⁹ ornauit genas
meas. Christ⁹ passiōe sua uicit
diabolū que ligauit. infernum.
que spoliavit. mortē quā sup-
uit. mūdum que cōtemplit. sup-
plicium qd̄ ptulit. celum quod
apuit. Passio xpi tollit. ⁊. uir-
tia capitalia. Tollit. n. supbiam
capitis inclinatio p quā uide-
bat fugere titulū crucis. in q̄o
scriptū erat rex iudeoz. Inui-
diā brachiorū extensio q̄si ad
āplexū inuitās. Auaritiā mul-
toz errogatio que in passione
tradidit. Ber. Disce hō in q̄tū
debes diligere deuz qui nobis
carnē suā in cibū. sanguinē i po-
tū. aiām in p̄ciū. uestē crucifi-
ribus. corpus discipulis. m̄ez
Joanni. Accidiam festinatio ad
passionē. Irā mollis respōsio.
Sulā fellis ⁊ aceti potatio. Lu-
xuriā lateris uulneratio. In
redēptione nostra fuit grā mi-
rabilis. P⁹ ex pte motui. qz
charitas dei uidit q nec p ai-
cos. nec p p̄ciūz poteram⁹ nos
redimere. p̄pterea fr̄ez n̄m se-
fecit nostrā naturā assumēdo.
vñ ps. Redime me dñe ⁊ mise-
rere mei. quia unicus. i. nō h̄ns
aiicos. ⁊ paup. i. nō h̄ns p̄cium
sum ego. 2° ex pte redimētis
qui cuz liberare posset ex po-

tentia fecit hoc potē ex misē-
ricordia ut ad amorē nos cōn-
stringeret suū. ⁊ iustitie ipsi sa-
tisfaceret. 3° ex pte redēpti q
opprimebat criminū fuitute. ⁊
detinebat in carcere. S3 ⁊ tra-
pimū magnū erat q̄ filius ser-
uus fieret. ut seruus fieret li-
ber. ⁊ tra 2° magnū fuit q̄ do-
minus ad carcerē limbi descē-
deret. ut seru^o celū ascenderet.
4° ex pte iustitie. qz nulla iu-
sticia dictabat ut inocēs puni-
retur p reo. 5° ex pte excel-
lentie diuine. qz mirū erat q̄ i-
p̄ciabile ponebat sub p̄cio uilis
creature. 6° ex pte p̄cij dati.
Si. n. r̄dimisset nos sole adhuc
ad gr̄as tenerem^o. nūc at rede-
mit nos aīa corpe ⁊ uita. ut ni-
hil horum sibi subtraherem^o.
Circa passionē dñi nota septē
suauitates. s. Inclinatiōē capi-
tis ad osculū in signū n̄re recō-
ciliatiōis. Brachioꝝ extēsiōez
ad āplexū in signū receptiōis i
gr̄am de pccō. Lateris aptiōez
pp effusiōē p̄cij n̄re r̄dēptōis
⁊ ablutionis. Exiuit. n. sanguis
⁊ aqua. Clauoꝝ in manibus et
pedib^o infixiōē pp memoriāz
n̄re recordatiōis. Ihu. 49. Nū-
qd obliuisci pōt mulier infātē
suū. Corporis denudatiōem in
exēplū nostre cōfessiōis que d̄z

esse nuda. Crucis pōrtationez
in exēplū nostre imitatiōis. Co-
rone spinee impositionē i figu-
rā nostre glorificatiōis. De
effectu passionis dñi ait Aug^o
Per redēptōis nostri mortem
de tenebris ad lucez. de morte
ad uitā. de corruptōe ad incor-
ruptionē. de exilio ad patriāz.
de luctu ad gaudiūz. de terris
ad celeste regnū uocati sumus.
Itē dicit q̄ xp̄s fuit sacerdos
p quē recōciliati sum^o. fuit tē-
plū i quo recōciliati sum^o. fuit
deus cui recōciliati sum^o. Xp̄s
fuit mediator populi iudaici et
gentilis. ⁊ fm hoc dicit lapis
angularis. Itē hominūz ⁊ ange-
loꝝ. ⁊ fm hoc d̄r pacific^o. Itēz
dei ⁊ hominū. ⁊ fm hoc d̄r re-
dēptor. Ber. Quid ultra de-
buit faceze ⁊ nō fecit. Absoluit
uinctum. Illuminavit cecū. Re-
daxit erroneū. Reconcialiuit
reū. Itē Aug^o. Ecce pro impio
pietas flagellat. pro stulto sa-
piens illudit. pro mendace ue-
ritas negatur. pro iniquo dā-
natur iusticia. pro crudeli mise-
ricordia affligitur. pro misero
sinceritas repletur aceto. Dul-
cedo felle imbuitur. p mortuō
uita moritur. Christus pro no-
stra infirmitate medicinas ac-
cepit in se. curauit enim nos per

dietam quando ieiunauit qua-
draginta diebus ⁊c. per sudo-
rem quando factus est sudor
eius sicut gutte sanguinis. per
minutiones quando fuit clauis
⁊ lancea uulneratus. per potio-
nem quando gustauit acetū cū
felle mixtum. per emplastrum
quando eius facies fuit sputis
illita. per electuarium quando
corpus ⁊ sanguinē dedit in ce-
na discipulis.

De cruce domini.

Lap.

21.

In cruce xpi notat hec.
Supplicium quo nullum
maior. Tre. j. O uos oēs q trāsi-
tis p uia ⁊c. Nulluz maior dico
ex eo q passus est ipse iust⁹ p
iniustus ex iniustus causis. sub i-
iustis iudicib⁹ ⁊ iniustus penis.
Opprobriū quo nulluz uilius.
Sapie. 3.⁹. A morte turpissima cō-
dēnemus eū. Preciū quo nullū
cōueniētius. qz sicut p lignū ue-
nit cōpa. sic ⁊ p lignū redēptio.
Aysteriū quo nullum pfun-
dius. Eph. 3.⁹. Ut possitis com-
prehendere euz omnibus sar-
ctis ⁊c. quod exposuit Aug. de
cruce. Exemplū quo nullū pfe-
ctius. j. Petri. 4.⁹. Xps passus ē
p nobis ⁊c. ⁊ Crux multis re-
bus cōpar. Ipa est enim clauis
celi. Uectis arche. Nauis ma-

ris. Arbor daniel. Palma fru-
ctuū Salomonis. Baculus Ja-
cob quo trāsiuit iordanē. Spe-
culum imitationis. Scala ascē-
sionis. Hamus quo Lemiatā
capitur. Zoiculus quo xpi san-
guis exprimit. Lythara qua
demon saulis compescitur. Pa-
lus quo serpens ethneus suspē-
ditur. Thau quo frontes fide-
lium signantur. Tandelabrum
quo tabernaculū illūiat. Lignū
aquas marath dulcorās. Uir-
ga Moysi p mare rubrū pplz
dei ducēs. Gladi⁹ ipiū Goliā
decapitās. Uexillū ad pugnam
spūalē colligēs. Lathedra di-
scipulos xpi erudiens. Equus
dei amicos honorās. Hypocis
Josue hay ipugnās. Liber my-
steria pfūda reuēs. Altare ac-
ceptissimā oblatōez recipiens.
⁊ Septē vba xps i cruce ptu-
lit. p.⁹. Pater ignosce illis. 2.⁹. Ho-
die mecū eris i paradiso. 3.⁹. Au-
lier ecce filius tuus. 4.⁹. Sitio.
5.⁹. Hely. Hely. Lamazabata-
ni. 6.⁹. Pater in manus tuas cō-
mēdo spiritum meum. 7.⁹. Tō-
sumatū est. Per pīmū odōcemur
iniurias dimittere. Per 2.⁹ pe-
tētes exaudire. Per 3.⁹ petes
honorare. Per 4.⁹ salutē nrāz
desiderare. Per 5.⁹ ad deum
in necessitatibus clamare. Per

sextū auxiliū nostrū i deo pō-
 nere. Per septimū uitā nostraz
 sine debito cōsumare. Quat-
 tuor brachia crucis signāt q̄t-
 tuor vtutes quib⁹ extēdi debz
 hō noster interior. Signat eim
 ps supior charitatē. Inferior
 hūilitatē. A dextris obediētā.
 A sinistris patiētā. Itē i q̄tu-
 or brachijs crucis nōtāt bene-
 ficia crucis. Signat eim ps su-
 perior ianue celestis aptionez.
 Inferior inferni destructiōem.
 A dextris gr̄e collationez. A si-
 nistris peccatoz remissionem.

Quattuor ligna fuerūt i cui-
 ce sicut dicit magister in histo-
 riā. Pes nāqz crucis de cedro.
 Stipes de cypisso. Trāuersale
 de palma. Tabula de oliua. Si-
 gnat eim cedrus altitudinē cō-
 tēplationis. Cypissus famā hōe
 opinionis. Palma fructū iusti-
 tie. Oliua lenitatē misericordie.

De descensu xpi ad inferos.
 Cap. 22.

Anima xpi post mortez
 descēdit ad infernū. siue
 ad limbū ad liberationē eoz q
 xpi mēbra existētes de h° se-
 culo trāsierūt. Diabolus eniz
 dū manus in eū extēdit i quo
 nihil iuris hēbat. merito ami-
 sic i alijs pōtestatē. Alia cā q̄re
 sōs ad inferos descendit ē. ut

tātus esset descensus q̄tus eēt
 liberādoz casus. Prim⁹ eiz hō
 sic in statera liberi arbitrij po-
 situs erat ut possz ad uitā eter-
 nam ascendere. uel ad mortē de-
 scendere put uellet. Sed pccō
 pacto sic alterū brachiū stater-
 re per onas culpe dep̄ssum est.
 ut esset in imo inferni. alterum
 vō in sūmū celi. Nō at ascēde-
 ret dep̄ssum nisi descenderet
 brachiū aliud. Descēdit g° do-
 minus usqz ad infernū ut ho-
 minē captiuū eleuaret usqz ad
 celū. Tertia rō est quare xps
 descendit ad infernū. s. ut sicut
 diuus fuerat lumē mūdi p pre-
 sentiā corpālē. itā mortu⁹ esset
 inferni lumē p diuinitatis ma-
 iestate. 4^a rō est ut idem xps
 hoc exequeret p efficaciam qd
 passiōe sua meruerat fm suffi-
 ciētā. Duo q̄ppe meruit p suā
 passiōē. s. satisfactōez. 7 ianue
 aptionē. 7 ideo hec duo effecit
 in descēsu suo ad inferos. qz p
 satisfactiōē soluta sūt iaz uin-
 cula captiuitatis. p̄r aptionez
 aut Ianue facta est illustratio
 ipsius carceris ēt fm lucē ex-
 teriorē. Liberauit at xps om̄s
 illos q meriti sui capaces eē pō-
 terāt. sicut fuerāt sancti p̄es
 q n̄ pp reatū p̄sone. s3 pp rea-
 tū nature tū detinebāt. Dā-

nati at h^o meriti capaces non
sūt. neq; puuli in limbo detēti.
qz de corpe xpi nō sūt. nec per
fidē. nec p fidei sacramētū. Di
cēdū est q^o q^o aia xpi p tridū
mortis sue cū scis pūb^o i limbo
fuit. Ibidē fuit 7 latro cui dñs
dixit. Hodie mecū eris i padu
so. qz noie padisi itelligitur dei
fructio. qz pacta dei passiōe. tā
īpe latro qz aliq^o q^o erāt i limbo
piderūt deū p cēntiā. Ad quē
āt īfernū descēderit si scire uo
lueris. nota q^o īfernū sumitur
duplicit^r. s. p pena. 7 p loco pe
ne. fm p mū qz q^o demones ī
fernū secū portāt sēp. Itē put
sumit p loco pene īfernū qua
duplicit^r distinguit. Un^o est in
fernus dānatorū in quo ē pena
sensus 7 dāni. ac tenebre interi
ores 7 extiores. i. absētia grē.
Iste sēp hēt luctū. Sup hūc lo
cū est purgator^o in quo ē pēa
sensus 7 dāni. 7 ad tēpus. 7 sūt
ibi tenebre exteriores. 7 nō in
teriores. qz hēt grām lucē in
teriore qua uidēt se esse saluā
dos. Sup^m loc^o int^r hec ē lim
bus scōz patrū. ubi fuit pena
dāni 7 nō sensus. 7 fuerunt ibi
tenebre exteriores. 7 nō tenebre
pūatiōis grē. Ad hūc locū xps
descēdit. ac suos idē liberauit.
7 sic īfernū momordit. qz pte

abstulit. 7 pte reliquit. mortem
vō quo ad electos penitus de
struxit. sic dicit Osee. O mors
ero mors tua. ero morsus tu^o.
o īferne. in Osee. 13°. Illic quo
qz loc^o sin^o Abrahāe dicebat.
qz Abrahā ibi fuit. Sz nūc cē
lū empireū ē sin^o Abrahāe. qz
iam est ibi Abrahā. A nullo p di
ctoꝝ locoꝝ est trāsīt^o ad aliū.
nisi q^o olim a scōo fuit trāsīt^o
ad qrtū. hoc est a purgatorio
ad limbū scōz patrū. Ex iā p
dictis p3 quare cāram^o. Libera
aias omniū fidelīū defūctorū
de penis īferni. 7 de pfundō
lacu. qz īfernus ibi sumit pro
purgatorio. sicut 7 ibi sumit p
limbo qñ dicit xps ad īfē^os
descēdisse. Ex pdictis collige
q^o xps mortuus corpe descen
dit ad īferos in aia. 7 surrexit
i utroq; Dice dū ē q^o xps illo
triduo tot^o fuit i sepulchro. sz
nō totū. 7 totus fuit in īferno.
sz nō totū. qz tot^o dicit psonā.
totū vō dicit naturā. Similit^r
dicēdū q^o cū unio aie cū corpe
faciat hojem xps i illo triduo
nō fuit hō. sz aia 7 caro unita
essent cū vbo.

De refrectōe xpi. La. 23.
Qrist^o r̄surrexit 3^a die
a mortuis resumēdo cōz
p^o n̄ tale q̄le prius hūit. sz im

passibile et immortale. Caro enim
Christi que in natiuitate floruit. in
passione aruit. per gloriam resur-
rectionis refloruit. et renouata est
ut agle iuuetur. tunc leo catulum
suum suscitauit. et ut fenix reui-
xit. tunc sicut dicitur Iere. figuratur ex
eodem luto fracti uasis fecit uas
aliud sicut placuit in oculis eius.
Tunc Jonas in uentre ceti illesus
exiuit. tunc uestitum est cadelastrum
auro. tunc suscitatum est taberna-
culum dauid quod cecidit. tunc ful-
sit sol qui prius erat in nubilo. tunc
uiuificatum est granum frumenti
quod cadens in terram mortuum fu-
erat. tunc ceruus resupsit cor-
nua. tunc Sason tulit portas cum
portibus. tunc Joseph eductus de
carcere rodes et constituit dominus
Egypti. tunc scissus saccus cir-
cudat leticia. Dominus probauit re-
surrectionem suam esse ueram per an-
gelos qui non metuntur. Math. 28.
Respondens autem angelus dixit mulie-
ribus. Ite per inimicos quorum ua-
lidissimum est testimonium. Math.
Ecce quidam de custodibus uene-
runt in ciuitatem. et nunciauerunt prin-
cipibus sacerdotum etc. Ite proba-
uit eam non arte magica factam. et
hoc per comestione. Ite non esse
fatastici corporis. et hoc per tactum.
Ite probauit in eodem corpore quo
passus est factam. et hoc per ostensi-

one cicatricum. Ite probauit eam
fuisse in corpore glorificato uni-
to deitati. et hoc per ingressum in
domum ianuis clausis. Ite proba-
uit eam multis apparitionibus. Ap-
paruit enim ipsa die resurrectionis
quingues. 1. per Mariam magda-
lene. Jo. 21. Mulier quod ploras.
2. per mulieribus redeuntibus a
monumento. Math. ultio. 3. per
Petro. scilicet non inuenit modum. 4. per
duobus discipulis euntibus in emam.
Luce ultio. 5. per discipulis con-
gregatis propter metum Iudeorum quoniam
Thomas non fuit cum eis. Jo. 20.
Ite apparuit inter resurrectionem
et ascensionem quingues. 1. per Thome
cum aliis. Jo. 20. 2. per discipulis pi-
scatoribus ad mare thiberiadis.
Jo. 21. 3. per discipulis in monte Tha-
bor. Math. ultio. 4. in Iheru-
salem 5. quoniam comedit cum disci-
pulis. Math. et Luce ultio. et
Actuum 1. per multis de causis sur-
rexit dominus. sicut scripturas imple-
ret. quoniam eis dominus dixit. Ecce ascen-
dum hierusalem etc. Luce. 18. sub-
iunxit et die tertia resurget. ut
nos ad surgendum spiritualiter pro-
curet. quia turpe est ut sedeat ser-
uus quoniam coram eo surgit dominus. ut
futuram resurrectionem in se proba-
ret. ut potentiam sue diuinitatis
ostenderet. quia mortuos suscitatur
non est operum nature. scilicet die poterit

tie. Non est enim regressus a
puatione ad habitū. vt nos ad
contēnenda terrena pro adipi
scenda gloria animaret. Sur
rexit christus uelociter. qz ter
tia die. Nam sicut ianuis clau
sis ad discipulos intrauit. 7 si
cut salua uirginitate de uterō
matris exiuit. sic eum mortuū
nec petra in qua iacuit. nec mi
litum custodia potuit retinere.
Integraliter. qz in corpe 7 aīa.
Socialiter quia multa corpora
sanctorum qui dormierāt sur
reperunt. Eternaliter. Ap^o ad
Ro. 6°. Christus resurgēs ex
mortuis iam non moritur 7c.
Similiter surgēdum est nobis
spiritualiter sicut eis modis re
surgemus in die iudicij corpo
raliter. Resurrectio christi est
causa 7 figura nostre resurre
ctionis spiritualis. causa dico
motiua. 7 hoc dicitur. qz causa
motiua est in cōpatione nostri.
Dum enim consideramus glō
riam resurrectōis christi mo
uemur ad surgendum in noui
tate uite. Item causa motiua ē
in consideratōe dei patris. qm
pater dans resurrectionē fili
o mouetur ad dandam eāde
gloriā fratribus suis. sicut rex
quando facit filium suū milite
mouetur amore filij ut cum eo

faciat multos milites. Figura
vero fuit. quia sicut christ^o sur
rexit i nouitate uite. ita 7 nos
in nouitate uite abulemus. Itē
sicut diem resurrectionis chri
sti precessit dies mortis in pa
sceue. 7 dies quietis in sabbato
sequenti. ita 7 nostrā gloriosaz
resurrectionem precedit in no
bis mortificatio uitiorū. 7 qes
cōtēplationis eternoz. Nota qz
sicut duplex est mors. s.
anime per culpam. 7 corporis
per extinctionem. ita duplex
est resurrectio. s. anime p grā. 7
corporis per gloriā. Et si
cut aīe mors causauit mortem
corporis. sicut habetur Gen.
3°. Ita econtra resurrectio aīe
causabit resurrectionē corpis
gloriosam. Sciendū qz qdaz
resuscitant sicte sicut Samuel.
qui licet uere Sauli apparue
rit. vt habetur primo Regum
27°. non tamen uere resuscita
tus fuit quidam imperfecte si
cut Lazarus iterum moritur.
quidam perfecte sicut christus
semper uicturus. Prima resu
scitatio significat conuersionē
siue penitentiam hypocrita
rum. Secunda reciduanū.
Tertia pseuerantiū.

De ascensioe christi.

Lap.

24.

Differētia ē inf̄ ascēsiōz.
7 assūptiōnē. 7 euolatōz
qm̄ ascēsiō pertinet ad christū.
Assūptio ad beatā v̄ginē. Euo-
latio autē ad alios sc̄os. Et rō
h̄mōi est. qm̄ ascēsiō fit pp̄ria
v̄tute ascēdētis. Assūptio autē
v̄tute xp̄i assumētis qua filius
obseq̄t matri. Euolatio v̄o fit
ministerio angeloz. Alia ē dīā
q̄ locus euolatū est fm̄ distin-
ctiōnē choroz. Locus v̄o assū-
pte v̄ginis est sup̄ choros āge-
loz. Loc⁹ xp̄i ascēdētis ē supra
uel ultra locuz assūpte v̄ginis.
¶ Circa ascēsiōnē xp̄i octo sūt
cōsiderāda que circūstāt ascen-
siōnē. 7 colligunt̄ ex officio de
ascēsiōne. ¶ Primū ē q̄ eleuat⁹
est uidētib⁹ discipulis ut desi-
deriū neniēdi ad ip̄z excitaret
in eis. ¶ 2⁹ est q̄ nubes suscepit
eum ab oculis eoz. p̄ umbram
nubis signat̄ q̄ in hoc mortali
corpe Iesum in altū uidere nō
possum⁹. ¶ 3⁹ ē q̄ eleuatis ma-
nibus ferebat̄ in celū. Eleuauit
man⁹ pp̄ter duo. s. ut suos p̄i
offerret. 7 ut inimicōs manu al-
te retracta p̄cuteret. ¶ 4⁹ est
q̄ bñ dixit eis ut eos cōtra ho-
stem muniret. 7 bonis celestib⁹
augeret. ¶ 5⁹ est q̄ ascendit in
iubilatiōe qd̄ refertur ad uo-
cem iocūditatis redēptoz ascē-

dentium cū ipso qui prius uo-
ce lachrymabili in portis infer-
ni clamauerunt. Aduenisti de-
siderabilis que expectabam⁹.
¶ 6⁹ est q̄ ascendit i uoce tube.
qd̄ refert ad sonū p̄dicatōnis
apostoloruz qui sonus fuit eis
inunctus dicente dño. Euntes
in mūdum uniuersum p̄dicare
euangeliū oī creature. Math.
ultimo. Ex tunc enim in omnē
terram exiit sonus eoz. ¶ 7⁹
est q̄ ascendens in altū captiuā
duxit captiuitatē. idest capti-
uos in captiuitate iserū quos
secum nictor eduxit. ¶ 8⁹ est q̄
dedit dona hoib⁹. quia omnia
bona nōstra desursum sūt. quo
christus ascendit. ¶ Horū prima
duo habent̄ ex epistola. s. ter-
tium 7 quartum ex sipe euan-
gelij. Luce ultimo. quintum et
sextum ex ps̄. septimū 7 octa-
uū ex epistola Pauli ad ephē.
4⁹. Ascendit christus egressus
ad celum multipliciter. s. cāquā
uerus obediens completa obe-
dientia quo ad patres tāq̄ bo-
nus mediator facta pace. 7 cō-
cordia quō ad homines tanq̄
strēnuus pp̄ugnator cōtra de-
mones. Ascendit xp̄s pluribus
de causis. s. ad q̄scēdū post la-
bores quibus fatigat⁹ fuit tri-
ginta tribus ānis nobis fūies.

Ad intercedēdū p̄ amicos p̄ q̄
bus vtilit̄ laborauit. Ser. Se-
curū accessū habes o homo ad
deū ubi habes filiū mediatorē.
7 matre mediatricē. Fili⁹ ostē-
dit patri latus 7 vulnera. Ma-
ter ostendit filio pect⁹ 7 ubera.
ibi nulla potest esse repulsa. ubi
tot occurrūt amoris insignia.
Christus g⁹ optim⁹ aduocat⁹
est qui tot hēt linguas pro no-
bis loquētes quot p̄ nobis vul-
nera accepit. Ad cōquerēdū de-
inimicis p̄ q̄bus vires suas in-
utiliter expēdit. Isa. In uacūū
laborauit. Item ascendit x̄ps ut
nobis locū p̄pararet. Jo. 10. Ua-
do vobis parate locū. vt fidu-
ciam hoc ip̄m sp̄adi nobis tri-
bueret. vt in corpale possessiōz
eterne hereditatis nos mitte-
ret. Jo. 13. Si eiz nō abiero pa-
cye⁹ nō ue. ad vos. Ut delide-
riū nostrum post se traheret.
Lañt. Trahe me p̄ te. Ut uia
nobis ad celū ostēderet. qz si-
cut dixit Lucas. Eduxit dñs
prius discipulos suos foras ci-
uitatē in Bethaniā vt ip̄a e-
ductione cognoscerent hic nō
habere manētem ciuitatē. Qd
aut̄ i Bethania eduxit eos p̄is
que inter p̄rat̄ dom⁹ obediētie
signat qz p̄ bonū obediētie trā-
siri esset ad celestia. Post h⁹

transire fecit eos in montē oli-
uarū. vt per montes intelligat
eminētia sp̄s in cōtēplatione.
p̄ oliuas aut̄ pinguisimi pecto-
ris deuotio. Alteri⁹ vō p̄ ista
nō restat nisi salt⁹ aie in celuz.
Exaltat⁹ fuit x̄ps tripliciter. s. i
terra p̄ vite meritū. sup terras
p̄ crucis suspendiū. sup celos p̄
ascēsiōis iubilū. Ascēsiō christi
fuit angelis mirabilis. Isa. 63.
Quis ē iste qui uenit de edon.
tinctis vestib⁹ de bosra. demo-
nibus terribilis. i. R. 8. Non
fuit tātuz gaudiū heri et nu-
dius terū. Uhe nobis. Nec sē
vba philistinorū quādo uocife-
rabatur filij Israhel. dū addu-
ceretur archa federis de sylo
in castra ut per eam haberent
diuinū adiutorū i prelio. Ho-
minibus salutaris sicut appa-
ret supra ex multiplici ascēsiōe
x̄pi. Ascendit christus multipli-
citer. s. potent. qz elenatis ma-
nibus ferebat in celum. Patēf
qz uidētib⁹ illis elenat⁹ ē. Gau-
dēt qz ascēdit in iubilatiōe.
Decēt qz cū duab⁹ turmis re-
grediebatur. s. hominū. 7 āgelo-
rū. Non autem dico qz ibi fue-
rūt angeli in adiutorū necessi-
tatis. sed in obsequiū dignita-
tis. Homines quoqz illos dico
quos de inferis liberauit. 7 q

post resurrectionē mortuū sūt
de numero saluādoꝝ. nec pur-
gatorio ulterius indigētes. Ele-
menter qꝫ bñdixit eis. Xꝑs
nō statim post resurrectōez ce-
lū ascēdit triplici rōe. 1^a qā
differēda erat ascētio ut multi-
pliciter pbaretur resurrectio. ut
dicit Actū. j. In multis argumē-
tis apparens eis per dies. 40.
2ª est ut patiētiā nostrā infoꝝ-
maret qua mercedē debemus
equimur expectare. sicut agri-
cola nō statim post seiationem
metit. sed fructuū maturitatez
expectat. 3^a est pp discipuloꝝ
cōsolationē. ut dicit glosa. Act.
.j. sicut. 40. fuerūt hore mortis
xꝑi. ita 40. diebꝫ cū eis cōuer-
satus est post resurrectōez. qā
cōsolatio diuina excedit tristi-
tiā humanā. Nota qꝫ christo
cōuenit descendere de celo tm̄
modo sꝫ diuinā naturā. quia
deꝫ illuc uenire dicit. ubi spāli
effectu apparet. sed ascēdere p
prie ei cōuenit sꝫ humanā na-
turā. qꝫ sꝫ illā solūmodo mu-
tat locū. nō sꝫ diuinā naturā.
De ascensu xꝑi ad dexterā:
Lap. 25
Ascēdēs xꝑs i celū sedet
ad dexterā dei p̄is oī-
potentis. Duo intelligunt per
dexterā. Primus ē equalitas

maiestatis ad quam xꝑs sedet
sꝫ diuinitatē. De hac dextera
loqꝫ apꝫ dicens. Tales habemꝫ
pōtificē qui cōsedet in dextera
maiestatis in excelsis. 2^a ē qꝫ
per dexteram intelligūtur po-
tiora bona glorie in qꝫ xꝑs
sedet sꝫ humanatē. quoniā col-
latū est ei a deo qcqꝫ conferri
potuit. 7 licet ab instāti cōcepti-
onis xꝑs accepit bōa gr̄e 7 glo-
rie in anima eadem tamē bona
fuerunt in ascētione manifesta.
7 in loci cōgruētia cōpleta. De
hac dextera dicit ad colo. 3°. Que
sursum sunt querite ubi christꝫ
est in dextera dei sedēs. ubi di-
cit glo. que sursū ubi sedet xꝑs
sūt potiora bona gr̄e 7 glorie.
Dicimus ergo qꝫ ascensio xꝑi
fuit tā ad locū qꝫ ad dignitatē
Inqꝫtū qdē fuit ad locū sic a-
scēdit sup oēs celos usqꝫ ad di-
gnissimū locū celi empirei. siue
ad altissimā eiꝫ pte eo qꝫ nobi-
lissimo eiꝫ corpi xꝑi cōgruit lo-
cus talis. Nō est tm̄ dicēdus qꝫ
corpꝫ suū sit obligatū ad locū
illū. sꝫ qꝫ locꝫ ille sit sibi sꝫ cō-
gruētia deputatꝫ. Inqꝫtū autē
ascētio fuit ad dignitatē. sic se-
det ad dexterā p̄is. n̄ tm̄ qꝫ ad
sitū qꝫ p̄i nō cōuenit. sꝫ quo ad
excellētiā duplicē sicut dictū ē
qꝫ p dexterā intelligit equitas

maiestatis q̄ cōpetit x̄po s̄z di
 uinitatē. uel p̄fectio p̄mij q̄ sibi
 cōpetit s̄z hūanitatē. P̄te
 reūdū quoq̄ nō ē q̄ credimus
 x̄pm ad dexterā dei p̄ns sedē
 re. Stephan⁹ at̄ uidit eū stātes
 a dextris dei. qz nos credim⁹
 eū regnatē ⁊ gescētē qd̄ notat
 in sessione. s̄z Stephan⁹ i tribu
 latōe posit⁹ hūit p̄pugnatorē
 ⁊ susceptorē. vñ uidit eū stātē.
 Merito x̄ps dī sedere ad de
 xterā dei. Sedere qd̄ qz labo
 rauit. ps. In labo. fui a iu. mea.
 Ad dexterā at̄. qz diu fuit i si
 nistra aduersitatis. ps. Afflic⁹
 sū ⁊ hu. sū ni. Dei qz p̄ abiecti
 onē merito d̄z cōseq̄ gliam. qz
 q se humiliat exaltabit.

**Explicit liber quart⁹. Inci
 piunt Capitula libri q̄nti.**

De v̄tutib⁹ ⁊ origie gr̄e.	i
De bono.	2
De distinctōe gr̄arū.	3
De effectu gr̄e.	4
De uirtutibus. ⁊ primo quid sit uirtus.	5
De p̄fectōe v̄tutuz.	6
De equalitate v̄tutū	7
De cōnexionē v̄tutū.	8
De cōmedatione v̄tutū.	9
De effectu uirtutuz.	10
De merito uirtutum.	11
De hūilitatōe v̄tutū.	12

De operibus meritorijs.	13
De sine actiōis.	14
Quid mereamur.	15
De diffinitionibus ⁊ diffe rentijs uirtutū.	16
De differentia uirtutū car dinaliū ⁊ theologicaꝝ	17
De v̄tutibus theologicas in genere.	18
De fidei utilitate.	19
De effectu fidei.	20
De articulis fidei.	21
De spe. 22. De charitate 23.	
De differentia iuter chari tatem ⁊ alios mores.	24
De effcū charitatis.	25
Quib⁹ reb⁹ charitas assi miletur.	26
De excellētia charitatis.	27
De signis dilectiōis.	28
De gradib⁹ amoris.	29
De ordie charitatis.	30
De dilectōne p̄ximi.	31
De dilectione inimicōꝝ.	32
De uirtutibus cardinalib⁹ in genere.	33
De prudentia.	34
De tēperantia.	35
De fortitudine.	36
De iustitia politica.	37
De donis in cōmuni.	38
De timore in cōmuni.	39
De timore seruili.	40
De timore initiali.	41
De timore filiali.	42

De dono pietatis.	43
De dono scientie.	44
De dono consilij.	45
De sapia ⁊ intellectu.	46
De bñtudĩb⁹ in gñe.	47
De p ^a beatitudine.	48
De secunda.	49
De tertia.	50
De quarta.	51
De quinta.	52
De sexta.	53
De septima.	54
De octaua.	55
De sensibus spūalib⁹.	56
De fructib⁹ spūalib⁹. iz.	57
De dulia ⁊ latria.	58
De pceptis in gñe.	59
De primo pcepto.	60
De secundo.	61
De tertio.	62
De quarto.	63
De quinto.	64
De sexto.	65
De septimo.	66
De octauo.	67
De nono ⁊ decimo.	68
De consilijs in genere.	69
De consilijs euangelicis.	70

Explicunt capitula. Incipit
liber quintus.

De virtutibus ⁊ origine gra-
tie. Cap. li.

Quodmodus de
celis de^o n̄ descē-
dit p̄ eētā suā
icōmutabilē. s̄z p̄
influentiā ab ipso
manētem. ita nec spūs rōnalis
eueuat supra se p̄ sitū locale. s̄z
per bitū deiformē. Un̄ necesse
est spūi rōali si d̄z esse dignus
eterne bñtudis q̄ p̄iceps fiat
influentie bñitatis diuine.

De bono.

Cap. 2.

Ad bonū grē nō pōt q̄s
p̄ se uenire cū h̄o n̄ sit s̄z
limites nature. s̄z s̄z influentiā
largitatis diuine. Sicut. n. crea-
tura p̄ sua defectibilitate suo
p̄ncipio semp̄ eget. ut sit in esse
nature. sic idem p̄ncipiū pro
sua bonitate influere nō cessat
creature rōali uitā spūales. ut
bñ sit ei eē grē quā nō p̄t h̄re
sine deo largitore. Ver̄ utamen
inexcusabilis est homo si gr̄as
gratū faciētē nō recipit. q̄ gr̄a
gratis data semp̄ presto est li-
berū arbitriū excitare ⁊ cōmo-
uere cui⁹ est huic amonitōi cō-
sentire. ⁊ hoc est quod in se est
facere. quo facto. potest h̄o p̄d
gratiam gratum faciētes sep̄-
parare. Quāuis enim gr̄a h̄cat
dei dono. efficiente. non tñ sine
liberō arbitrio consentiente. q̄z

sicut ait Aug^o. Qui creauit te sine te. n̄ saluabit te sine te. Itē gr̄a gratū faciēs a trib^o ē. sed aliter ⁊ alit̄. Est eim a deo efficiēte. a gr̄a gratis data liberū arbitriū excitāte ⁊ mouēte. ⁊ a libero arbitrio cōsentiēte. q̄uis eim liberū arbitriū non possit gratiā efficere i hoīe. pōt tamē se ad hoc habilitār ⁊ ppare ut hēat. Sicut aliq̄s nō pōt illuminare domuz. pōt tñ aperire fenestrā quō facit sol intrat ⁊ domū illuminat. Quō aut dico de libero arbitrio consentiēte intelligo de adultis. q̄ in puulis fides pentū ⁊ sacramētū ecclēsie. ⁊ meritū xp̄i sufficit. ⁊ excusat eos in potētia sui. Sciēdū etiā q̄ habilitatio siue pparatio ad gr̄am triplex est. s. efficiēs. formalis. ⁊ materialis. 1^a est a deo. 2^a a gr̄a gratis data. 3^a a nobis. Aīa nāq̄ hēt facultatē ⁊ iūctū cognoscēdi ⁊ diligēdi deū ex natura. sed nō hz cognitionē vitatis ⁊ ordinē dilectionis nisi ex gr̄a. Ad opa bōa tria nos incitāt. s. lex natē que scripta est in corde hoīs dicēs. Que uultis ut faciāt uobis hoīes rē. Rō que dicit ea esse delectabilia. utilia. ⁊ honesta. Gratia que dicit seruiēdū esse deo. q̄ sume bon^o subue-

niendū pxio. q̄ dei filius. quia imago dei. q̄ i b̄tūdīe soci^o. Gratia nō datur ei q̄ se nō habilitat ad gr̄am. ⁊ de hoc mlt̄a hēs exēpla. s. in illo q̄ ad largiētem manū n̄ extēdit. q̄ de^o q̄s tū i se ē dat oib^o affluēt. In illo q̄ cōtra lumē oculos claudit cū de^o facit oriri solē suuz sup bonos ⁊ malos. In illo q̄ fontē repiēs fūdū uasis sursū erigit. q̄ deus sicut ait Aug. ingēti liberalitate. ac libertatis ubertate replēuit oēs creaturas pro captu eaz. In illo q̄ domū suā cingit sp̄itis ne igrediāt aīc^o. Ipse vō de^o sēp stat ad hostiū ⁊ pullat. In illo q̄ cātaby ⁊ zīzaniā nō extirpat de agro suo pp qd̄ fruct^o pficere nō pnt. In illo q̄ ligna igni subtrahit. q̄ tūc ignis deficit. In illo qui ad sumēdū cibū negligit os aperire. q̄ talis dz merito fame mori. In illo q̄ tpe pugne arma proiecit. q̄ talis sepe capitur ⁊ vulnerat. In illo q̄ mouere negligit remos tpe tēpestatis. q̄ talis submergitur. In illo qui exns in egritudīe medico tradicit. Gratia nobis pcedit a deo sicut radius a sole. sicut germē a radice. sicut mel a flore. sicut riuus a fōte. sicut imago ab artifice. fm exēplar it̄^o

7 facturam exterius.

De distinctione grax.

Cap.

3.

Ratio dicitur triplex. Primum generaliter. 7 sic gratia est adiutorium diuinum creature gratis impensum 7 indifferens ad quemcumque actum. quia sine huiusmodi adiutorio gratie nihil possumus facere. imo nec in esse durare. 2° dicitur gratia specialiter. 7 talis gratia dicitur gratis data. scilicet donum quo se homo prepat ad suscipiendum donum spiritus sancti. Huius enim gratie est reuocare liberum arbitrium a malo. 7 excitare ad bonum sine qua nullus facit sufficientem quantum in se est ut preparet se ad salutem. 3° dicitur gratia proprie. scilicet donum datum diuinitus ad merendum. quod quidem donum gratia gratum faciens appellatur. Sine ista gratia nullus potest mereri. nec in bono proficere. nec ad gloriam peruenire. Ista gratia triplex inuenitur 7 inuitur ex verbis apostoli ubi ait. Gratia dei sum id quod sum. ecce prima. 7 gratia eius in me uacua non fuit. ecce secunda. sed gratia eius semper in me manet. ecce tertia. Preter predicta dicitur gratia gratis datus. ut est deus. Item gratia gratie signum ut est prophetia 7 potestas faciendi miracula. Gratia gratum faciens distinguitur in operantes. 7 cooperantes. Gratia operans dicitur p-

ueniens. 7 incipiens. ac liberans. quia peccatum expellit. Gratia cooperans dicitur subsequens. 7 proficiens ac diuinans. quia liberum arbitrium adiuuat. 7 ei cooperatur in merito. Multipliciter distinguitur bonum. est enim bonum per essentialitatem. 7 hoc est deus. Unde nemo bonus nisi solus deus. Est 7 bonum per participationem. 7 illud distinguitur in bonum nature. Unde Augustinus. Omne quod est in quantum est bonum est. Secunda. Unde dicit deus cuncta que fecerat. 7 erant ualde bona. Item est bonum in genere. hoc est bonum in obiecto sicut est elemosyna. Naz ubi est actus in debita materia etiam si desit forma substantialium. Item est bonum ex circumstantia. hoc est quando bonum ex genere uestit debitis circumstantiis. sicut est dare elemosynam indigenti tempore debito ex compassione 7 huiusmodi. Item est bonum uirtutis. 7 hoc est quando additur operi perfectio ex parte operantis que est per habitum mentis bene constitutum. Item est bonum meritorium hoc est quando addit operi ipsi debiti finis intentionis super motum naturalem. Item est bonum gratie ut est ipse habitus gratum deo faciens. Item est bonum glorie ut bonum remunerationis eterne.

De effectu gr̄e. Cap. 4.

Effectus gratie ē qđ ex
citāt liberū arbitriū ad
bene cogitādū. 7 sanat ipsū mu
tando affectuz ipsūq; roborat
pducendo ad actū. Itē gratia
hominē deo reconciliat. a pec
cato quoq; liberat. 7 penas e
ternam in temporalē cōmutat.
Itē gratia opera nostra me
ritoria facit. 7 bona per pecca
tum cōmissa restituit atq; sta
buluz in palatiū conuertit. Itē
p gr̄am efficitur anima sponsa
christi. filia regis etermi. 7 tem
pluz spiritus sancti. Itē gratia
ipsam aiām purgat illuminat 7
p̄ficat. Itē gratia mentem ele
uat. deo assimilāt. 7 spūali sola
tio cibāt. *Nota q; q̄suis vt̄*
gratuita simul insit aie cū gr̄a.
nō tñ hz effectū suū tā cito si
cut gr̄a. qm̄ effect⁹ gr̄e ē facei
gratū deo. 7 facere dignū uita
etna. 7 hic effect⁹ statī inest pu
ero post baptisimū. Virtutis at
effect⁹ ē elicere actū meritorū
de potētia. 7 hic effect⁹ n̄ statī
inest puero p̄ baptisimū. h̄o at
n̄ ē pp defectū virtutis. s; pp i
potētiā nate agētis. Puer. n. n̄
ē ap̄ ad act⁹ uolūtarios. Un̄
sciēdū q; triplex ē p̄fectio. p̄
ē gr̄e 7 causat gratuitū. 2^a ē v
tutis. 7 causat bonū actū. 3^a ē

opis virtutis. 7 cāt merituz. p̄
p̄fectio p̄ficat aiām. 2^a p̄ficat
aie potētiās. 3^a p̄ficat ipsos
actus.

**De virtutib⁹. 7 p̄mo qđ sit vir
tus. Cap. 5.**

Nunc d̄ virtutib⁹ ē agēdū.
7 p̄mo quid sit virtus.
Virtus est ut ait Aug⁹. bona
qualitas mentis. qua bñ uiuif.
qua null⁹ male utif. quā solus
de⁹ in hoīe opat. Hec diffini
tio dat̄ in cōpātōe ad agētem:
Itē Aug⁹. Virtus est hīc⁹ mētis
bñ institute. hec dat̄ in compa
tione ad bonū in quō est. Itē
ph̄s. Virt⁹ est habitus uolū
tarius imediate cōsistēs q̄ ad
nos terminata rōe put sapiēs
determinabit. Hec dat̄ in ōpa
tōe ad actū i quē est. Itē ph̄s
Virt⁹ est dispō p̄fecti ad opti
mū. hec datur fm̄ ōpatiōez ad
finem. Itē Isidorus. Virtus
est animi habitus. nature dec⁹
uite ratio. morum pietas. cult⁹
diuinitatis. honor hominis. e
terne beatitudinis meritū. hec
datur in cōpātione ad effectū.
Diffinitio Aug. sic expōit. Vir
tus ē bona qualitas. hic ponit̄
q̄litas p̄ gr̄e. bōa vō ad oīam
malarum qualitātū anime. Di
cit̄ quoq; bona qm̄ a bono deo
dat̄. 7 bonos tñ inbitat. 7 bōs

facit ⁊ ad bonū pducit. mentis
ponit ad differētiā qualitatum
que sunt in corpore. qua bñ ui
uitur ponit ad differētiā qua
litatū qbus recte intelligit. si
cut est scia qua null⁹ male utit
ponit ad differētiā qualitatum
qbus bene ⁊ male uti possum⁹.
quā solus deus opat in homie
ponit ad differētiā virtutū car
dinaliū que hñt p acquisitionez.
Circa aliā diffinitōez Aug. no
tandū est q ibi ponit hīc mē
tis bene institute. ⁊ hoc ad simi
licudinē regni. qd tunc bene in
stituitur qñ recte cōsulit ⁊ bñ
impat. ⁊ iuste obeditur. Eo
dem mō bene instituta est mēs
si sō recte cōsulit. si uoluntas
bene imperat. si sensualitas de
bito mō obteperat. Et hīmo
logia uirtutis hec est. Uirtus
.n. dīr quasi uis intus. ⁊ hec uis
consistit in aggressione arduo
rū. in tollerātia aduersoz. ⁊ in
abstinētia placitoz. Itē dicitur
uirtus quasi uiror nitens. Itē
dicitur uirtus quasi uirū tuēs.
Itē dīr uirt⁹ quasi uirib⁹ nitēs.
Itē dīr uirtus quasi uiri status.

De pfectione uirtutum.

Cap. 6.

Quoniam uirtus in medio cō
sistat fm phm. illud me
diū est in tribus. s. in agendis. i.

itra. supra. ⁊ citra modū. Ap⁹.
Rōnale obsequiū uestrū. Ro.
12°. In habēdis. s. inter supflū
⁊ indigentia. puer bi. Diuitias
⁊ paupertates ne dederis mihi.
In sustinēdis. s. inter eleuari in
pseris. ⁊ deici i aduersis. vñ
illud. Nō declinetis a dextris
neqz a sinistris. Multiplex ē
pfectio. s. sufficiētie. hāc habēt
oēs existētes in charitate. Or
dinis h⁹. ppriū est seruare cō
tinētiā. Religionis h⁹ ppū est
renūciare oibus. Prelatōis ad
hāc ptinet ponere aiaz p ouī
bus suis. Securitatis h⁹ ppū
est hēre mortez in desiderio. ⁊
uitam in paciētia. Ad pmā pfe
ctionez tenetur qlibet. ad ulti
mā vō null⁹ tenet. Sz ad tres
medias tenentur aliq ex uoto.
ex officio ⁊c. Uirt⁹ cōpatur
multis reb⁹. s. Auro. Eccl. Au
rum pbat fornax. Thesauo
abscondito. Math. Simile ē re.
celo. the. absco. Bēnis. Eccl.
Quasi uas auri. so. oz. o. la. pci.
Armis. 2° R. s. Quomō cecide
rūt fortes in preliō. ⁊ pierunt
ar. bel. Arboibus. Math. 7°.
Dis arbor bona fru. bo. f. De
hoc Ugo dī scō victōre. Arbor
sapie per timorē semināf. per
grām irrigaf. p fidez radicat.
per deuotionez germinat. per

desiderium crescit. p charitatem
 roborat. p spem uiret. p circū-
 spectionē frōdet. p disciplinaz
 floret. p doctrinā fructificat. p
 paciētā maturescit. p mortem
 carpit. Itē v̄tus cōpat florib⁹.
 Lañt. 2°. Fulcite me florib⁹. Sō-
 tibus. Lañt. 4°. Sōl ortoz pu-
 teus aquarū. Semitis. puerbi.
 Uie eius uie pulchre. ⁊ oēs se-
 mite eius pacifice. Uestib⁹. ps.
 Astitit regiā a dex. t. i ue. dau.
 Stell. Baruch. 3°. Stelle autez
 dederūt lumē in custodijs suis.
 Pinguētis. Lañt. Que est ista
 que ascēdit p desertū sicut uir.
 tu. ex aro. mir. et uni. pul. fig.
 Libarijs. vñ dñs in euangelio.
 Jo. 4°. a De⁹ cib⁹ ē ut fa. uo. ei⁹
 q mi. me. Alis. ps. Quis dabit
 mihi pēnas sicut co. Tres sunt
 bōe cōditōes v̄tutis que sūt tē-
 tatōnis remotio. actiū multi-
 plicatio. ⁊ in bono delectatio.
 P⁹ ipsā v̄tutē firmat i radice.
 2⁹ quasi florib⁹ decorat. 3⁹ sa-
 pore fructuū delectat. Similif
 dicēdū est q ad cōsumationez
 v̄tutū q̄tuor ista concurrūt. s.
 dispō ppās. hit⁹ iformās. opa-
 tio pbās. pmiū coronās.

De equalitate v̄tutū. La. 7.
Virtutes oēs i eodē hoie
 sūt equales. lz int se sūt
 disticte p ppas excellētias. et

hec equalitas in multis origit.
 Eqls nāqz sūt v̄tutes. P⁹ q̄-
 tū ad eētiaz. qz oīs v̄tus sim-
 plex est. 2⁹ q̄tū ad eqlē radica-
 tionē in aīa fm qz ipsis ē. 3⁹ q̄-
 tū ad relationē ad eūdē finem.
 qa oīs pp deū opār. 4⁹ q̄stum
 ad equalē effectū. qa eqliter fa-
 ciūt dignū uita et̄na. 5⁹ q̄stuz
 ad equalē facilitatem ad accus
 suos q̄stū in ipsis est nili impe-
 diāt. Sicut v̄tutes eqls sūt p-
 dictis mōis ita ineqls sūt alijs
 modis. P⁹ q̄stū ad u. ū. qa sūt
 sicut arma. Sz sicut miles n̄ pu-
 gnat eqliter cū oib⁹ gñib⁹ ar-
 moz. sic est de v̄tutib⁹. 2⁹ q̄stū
 ad auctoritatē. qa fm hoc ma-
 ior ē oib⁹ charitas. Et qlibet
 v̄tus pōt eē maior alia fz aliqz
 p̄rogatiuā quā hēt fm aliqez
 effectū. Sciēdū ē q eadē v̄t⁹
 nō ē eqls tibi semp. Crescunt
 .n. v̄tutes multis mōis. s. q̄stuz
 ad itēsiōnē. q̄stū ad radicatōz.
 q̄stū ad potētiā uirtutis. q̄stuz
 ad maiorē exp̄siōnē diuine si-
 militudinis. ⁊ q̄stū ad diutur-
 niorē pmanentiam. Preterea
 crescente una uirtute crescunt
 oēs. ⁊ hēs exēplū in cythara i
 qua si debet esse debita ppor-
 tio sonoz. necesse est ut qñ una
 chorda tēdit. etiā oēs alie ten-
 dāt. ne in armonia fiat disso-

nantia. Quare autē poleat ali
quis vſu unius uirtutis potius
quā alterius multe sunt ratioes.
Prima est quia deo sic placet quod
dator est uirtutis. 2ª est na-
tura cōplexionis que magis ē
consona operibus vnus uirtu-
tis quā alteri. 3^a est usitatio.
quia exercitauit se quis magis
circa unam uirtutem quā circa
aliam. 4^a est quia minus im-
pugnatur a uitio contrario illi
uirtuti. 5^a est quia maiorem
habet discretionē in operibus
vnus uirtutis quā alterius. Que
libet enim uirtus habet suas p-
prias rōes. 6^a est difficultas
status. quia cum de nouo quis
conuertitur licet habeat maio-
res charitatē quā alius qui diu fuit
in charitate. non tamen est ita
bene expeditus ad bene agen-
dum sicut ille propter reliquias
peccatorū que adhuc inherēt.
Magnitudini scientie respon-
dere debet magnitudo uirtutis.
et hoc multiplici ratione. scilicet rōe
exempli diuini. Io. j. Pleniū grē
et ueritatis. Luce ultimo. Potēs
in opere et sermone. Act. j. Ce-
pit Iesus facta. et do. rōne exempli
angelici qui quanto plus cogno-
scūt tāto plus diligunt. ratioe
exempli hūani. Math. j. Qui
aut fecerit et do. hic ma. uo. 7c.

rōne exempli naturalis. quoniam lux
et calor in sole proportionat. rōe
obligationis. Luce. 12. Seruus
sciens uo. do. s. r. n. fa. plagis.
ua. multis.

De cōnexiōe uirtutum.

Cap.

8;

Connexę sunt sibi uirtutes
et cōordinate. ita ut qui
unam habet. habet et oēs. 1^a
rō est largitas dei dantis. quia
dat unā sine alia. 2^a rō est quia
sicut unū mēbrū indiget alio sic
est in uirtutibus. 3^a rō est quia
sicut in cythara si defuerit una
chorda nō erit armonia pfecta.
ita nec in aīa erit spūalis melo-
dia nisi adsint oēs uirtutes. 4^a
rō ē quia cōtra singula uitia sūt
aliquę uirtutes. Unū oportet oēs
uirtutes hēre ut oīa uitia igne-
gnēt. 5^a rō ē quia sicut stelle su-
psūt in speris suis. ita et uirtutes in
aīe sede eē debent. 6^a rō ē quia
aīa ē sicut uas so. ornatū oī la-
pide p̄cioso. i. uirtutibus. 7^a rō
ē quia aīa ē sicut ortus nobilis cui
nō deest decōr uirtutis. 8ª quia
aīa ē sicut apotheca cui deesse
nō dicitur oīs uirtutis medicina. ea
quę de cōnexiōe uirtutū dicta sūt
intelligi debēt de uirtutibus gra-
tuitis quę oēs quę ad hęc sūt cōne-
xe sicut quę ad accē meritōsios
sūt equeles. Et hęc siles sint uirtu.

tes. tñ aliq̄e dñr m̄es uirtu-
tū. nō q̄ h̄it̄ uirtutis generet
h̄itū. s̄z motus motū. sicut dicit
Ber. Idcirco inq̄t parit cogni-
tionē cognitō. amorē amor. fre-
quētiā frequētia. familiaritatem
familiaritas. fiducia fiducia. ipe-
tratio ipetrationē. fm̄ hūc mo-
dū quattuor dñr eē m̄es uir-
tutū. s̄. fides origie. qz ex moti-
bus fidei surgūt mot̄ aliaruz
uirtutū. Charitas educatione.
Prudētia regimie. Humilitas
cōseruatōe. Uitia uero nō sunt
cōnexa sicut uirtutes. rō h̄mōi
est. qz uitia sūt in nobis ex opi-
bus n̄ris que similia n̄ sūt. Vir-
tutes aut̄ theologice nō sunt in
nobis p̄ acquisitionē. s̄z p̄ infusi-
onē. Alia rō ē. qz uitia s̄t oppo-
sita ad inuicē. sicut auaricia ⁊ p̄-
digalitas qd̄ n̄ est i uirtutib̄.

De cōmedatōe uirtutū. La. 9.
Uirtus d̄m̄edabilis ē. p̄
a cā efficiente q̄ ē deus.
Ipsā. n. ut ait Aug. sol̄ deus in
hoie opat̄. 2° a cā materiali in
q̄ est. qz n̄ nisi in bonos inbitat.
Nō est sicut de bōis natalib̄
⁊ fortuitis. qz talia pluit deus
super iustos ⁊ iniustos. 3° a cā
formali. qz ē decor sp̄ualis. ps.
Dis gl̄ia ei⁹ filie regis abint̄
⁊c. 4° a cā finali. Aug. Premiū
uirtutis ē ipe q̄ uirtutē dedit.

Uirt⁹ ē bōa m̄ltiplr. 1° p̄ in
se. qz sicut ait Aug. Uirt⁹ ē bōa
q̄litas mēt̄is. Nā bōa possessio
est que p̄pinqua ē ciuitati. hoc
āt ē intra ciuitatē qz i aia. 2°
in cōpatōe. Heb̄. 13°. Optimū
est gr̄a stabilire cor. 3° i opa-
tōe. qz bonū facit hois op̄. qd̄
nō esset meritorū nisi ex uir-
tute p̄cederet. Grego. Nihil
hēt uiriditatis ram̄ boni opis
nisi māserit in radice charita-
tis. 4° i cōmutatōe. qz de lu-
po facit agnū. ⁊ tenebras con-
uertit in lucē. Malū. n. culpe in
bonū gr̄e cōmutat. 5° in di-
stinctōe. qz p̄ uirtutes distin-
guūt filij dei a filiis diaboli.
Jo. 13°. In hoc cognoscēt oēs q̄
discipuli. m. e. si di. ha. ad iuce.
6° in exēplificatōe. qz oēs sc̄i
studebāt uirtutib̄. Uñ r̄m̄eda-
m̄ i Abel inocētā. In Abrahā
obediētā. In Moysē māsueta-
dinē. In Dauid hūilitatē. ⁊ sic
de alijs. Laudabilis est uirt⁹
p̄ multa. Quia magne digni-
tatis. Xpm. n. doctore hūit. vñ
Matth. 11°. Discite a me. qz mi-
tis sū. ⁊ hūilis corde. Quia ma-
gne sublimitatis. Tulli⁹. Uirt⁹
una ē al. desi. radicibus. Quia
magne iocūditatis. ps. Ecce q̄
bō. ⁊ q̄ io. Quia magne retri-
butōis. ps. In custo. ill. re. mul.

Quia magne utilitatis. Boe.
Nūq̄ sine p̄ca s̄t uicia. 7 nūq̄
sine p̄mio sunt v̄tutes. Quia
magne securitatis. Tulli. hoc
donū sapie est ut oia tua in te
posita esse dicas. Comēdabili
est studiū v̄tutis studio sciētie
rōe exēpli. qz sācti h̄ fecerūt.
rōne auctoritatis. Ap̄. Nō in
sermone est regnū dei. s̄z in uir
tute. P̄ cor. 3. rōe effectus. qz
v̄tus pecm̄ expellit. scia nō. ra
tione originis. qz v̄tus a deo i
fundit. scia p̄ studiūz acquir̄t.
rōne finis. qz finis uirtutis est
gloria 7 nō scie. rōe obiecti. qz
v̄tutis obiectū est bonū. sciētie
v̄g nō. rōne materie in qua est.
qz uirtus nō nisi in s̄lūis dei.
scia nō semp. rōne securitatis.
qz securi est esse bonuz q̄ esse
ph̄m. rōne honestatis. qz ma
ior gloria ē seq̄ deū q̄z Aristo
telē. rōne uitādi mali. qz primi
pentes si extendissent ita ma
nū ad lignū uite sicut ad lignū
scie nō icurrisset tot mala i se.
7 in posteris sicut incurrerāt.

De effcū uirtutū.

La .io.

Uirtutis gaudiūz p̄cellit
gaudiū mūdi. s̄. in dura
tione. p̄uerbi. 15. Secura mēs
quasi iuge gaudiū. s̄z gaudium
hypocrite ad instar p̄cti. Job

20. In puritate scie sicut mū
dius req̄scit in florib̄ q̄z i lu
to. In dignitate. Glo. ad gala.
Elatio animi d̄ his que digna
sūt gaudiū mūdi de indignis ē.
In salubritate. Sap̄. Nihil uti
lius i uita hoīs. ecōtra gaudiū
mūdi. p̄uer. 14. Extrema gau
dij luct̄ occupat. In libertate.
Ad gala. 4. Qua libertate x̄ps
nos liberauit. Peccator aut li
gatus est. p̄uerb. 5. Iniquitates
sue capiūt ipiū 7 funib̄ p̄ccōz
suoꝝ cōstringit. In diuina p̄sē
tialitate. Auḡ. Tale bonum est
deus ut nemini eū. deserētī b̄n
sit. s̄z nota cōtrariūz in malis.
Uirtus operatur mira multi
plex. s̄. in celo cui uim facit. Un̄
Math. 11. Regnū celoz uiz pa
titur. 7 ui. ra. il. In mūdo quia
custodit hoīez ne comburatur
igne concupiscentie. s̄z ne mer
gatur i aquis uoluptatis. 7 ne
ingnetur. luto incōtinētis. 7 ne
lacere s̄p̄inis auaritie. In cor
de humano. quia uulneratū sa
nat. 7 ingnatū mūdat. mortuūz
uiuificat. excecātū illuminat. In
inferno. quia ignis infernalis
non potest incendere v̄tuosuz.
sicut nec ignis materialis sala
mādrā. Uirtus rationabilē
illuminat ad cognitionem ueri
cōcupisibile excitat ad amorē

boni. Irascibile confortat ad detestationem mali. Item deo assimilatur. quia patri per virtutis uigorē. filio per uirtutis splendorē. spiritui sancto per charitatis feruorē. Angelis conformat. Hiero. In carne eim preter carnē uiuere nature est angelice non humane. Adzē iocūdat. ornat. subleuat. honorat. sanat. uisificat. cibatur. dicit. mudat. Item uirtus mala preterita expellit. pntia impugnat. i futuris pmunit. Item uirtus mentē bene instituit. dilectū deo hoīem efficit. fructum tam premij q̄s meriti adducit. tēporalia discrete dispōit. opa que in se indifferētia sunt bōa facit. Sicut ea que dicta sūt declarant nobis effectus uentum gñales. ita sunt singulaz uirtutū effectus aliq̄ spāles. Sicut ē q̄ humilitas deo subijcit. pntia reducit. iustitia deducit. obedientia cōducit. patiētia perducit. p̄seuerantia itroducit. puritas iungit. charitas deo unit.

De merito uirtutū:

Lap. .ii.

Meritū est boni operis efficaciacia ad obtinēdum illud quod non habetur. uel ad habendū iustius quod habet. Un̄ p̄ meritū de non debito fit debitū. et ipsum debitū fit magis

debitum. Sicut rex dat equis quē miles non meruit. sed per usum equi meretur eūdem equū iam datum. Triplex distinguitur meritū. scilicet congrui. digni et condigni. Meritū congrui est per quod disponit subiectū ut possit recipere grām s̄m rōem diuine iustitie. Istud uocat dispositio materie. scilicet. dūz q̄s facit qd̄ i se est. Meritū digni dicit idoneitatē opantis ad assequēdū illud quod meret. Meritū condigni dicit equalitatē meriti ad remunerationē. Dico autē equalitatē nō arithmetica. scilicet geometrica. id est. nō q̄sitatis. scilicet p̄ portionis. Et hoc p̄ q̄ deus semp̄ remunerat supra meritū sicut punit citra condignū. Un̄ non est inter merituz et p̄m̄ium equalis q̄sritas. sed p̄portio. q̄s apud deū nō est iustitia cōmutatiua. cum nulli debeat aliqd̄. sed distributiua. Uocat autem iustitia cōmutatiua iustitia fori qua datur unus panis pro uno denario. uel ulna p̄ni pro solido. Iustitia uero distributiua est principū qua distribuuntur dona s̄m p̄portionē ad merita. et ista est apud deum. Unde Apostolus. Unusquisq̄ pro p̄paz mercedem accipiet s̄m suum laborem. Dicendū ergo q̄ nullus

meret sibi p̄mā gr̄as. s. merito
digni 7 condigni. s̄ tātūmodo
merito congrui. Similiter exi
stēs in charitate nō pōt alteri
mereri p̄mā gr̄am merito cō
digni. sed merito digni. 7 meri
to congrui. Pōt at̄ existens in
gratia mereri sibi augmentum
gr̄e ex cōdigno. 7 p̄ cōsequens
merito digni. 7 merito congrui.
put sup̄ius exposita sūt. Pre
fati tres modi merendi gr̄alit̄
habētur. vnde si alij inueniunt̄
ad eosdē tres reduci poterūt.
Qū ḡo d̄r q̄ beata uirgo me
ruit portare christū. intelligen
dū est cōpatiuē. i. quia ipsa po
tius debuit portare q̄ alia. uel
pōt intelligi de merito cōdigni.
Itē mali dicunt mereri t̄palia.
q̄ nullū bonum irremuneratū
sicut nullū malū impunitū. sed
hoc d̄r improp̄e. quia opera in
mortali facta non sunt directe
bona. cū non sint iformata cha
ritate. tamen quia talia opera
aliqd bōi h̄nt. d̄ns iter p̄rat ea
ut bona. 7 aliqd dat p̄ eis. Itē
pccōr q̄nq̄ meret occasiōalit̄.
q̄ paupes obtinēt bona int̄dū
benefactorib⁹ suis. quaz p̄cum
ocasio sunt elemosyne. Itē sa
tis improp̄e sumit̄ meritū. ubi
d̄r. Felix culpa que talē ac tātū
meruit h̄re redēptōrē. Ibi eniz

pōnit meruit p̄d̄ exigebat.

De habilitacione uirtutum:

Cap. 12.

Quāuis null⁹ sibi merea
tur primam gratiā. s̄m
q̄ dictum est. potest tamē pec
cator se habilitare ad gratiaz
faciendo quod in se est. q̄ nulli
taliū gratia denegatur. Hoc
autem non est ex merito digni
uel condigni. sed congrui. Hec
vero congruitas multo magis
est ex parte dei gr̄atiam confe
rentis q̄ ex parte hominis se
ad gr̄am habilitantis. quia in p̄
paratione ad gr̄am 7 in infu
sione gratie habet se anima ad
modum materie. ipse uero de⁹
ut primum mouens 7 efficiens.
Alia rōe p̄z q̄ h̄mōi congrui
tas est magis a deo q̄ ab ho
mine. quia hilitatio que est ex
parte hominis solūmodo dat
locum diuine misericordie. ut
salua iustitia possit alicui con
ferri gratia. quia iniuria fieret
diuine iustitie si tali daret gra
tia in quo esset obex. idest uo
luntas peccandi. Sufficiens igitur
habilitatio ad gr̄am est. si
homo facit quod in se est. Face
re autē qd̄ in se est tria cōple
ctatur. s. ut homo actum peccā
di 7 uoluntatem peccandi dese
rat. 7 conetur in bonum. prouē

est sibi possibile. Nota q̄ oē meritum uel demeritum acquiritur in hac uita. Unde non facere bonū. sed facere bene laudabile est. Non enim uerbis. s̄ ad uerbis meremur. Unde v̄. In uite meritis presunt aduerbia uerbis.

De operibus meritorijs.

Lap. 13.

Opera meritoria totaliter sunt a gratia. et totaliter sunt a libero arbitrio. licet principaliter a gratia. quia gratia comparatur ad liberum arbitrium. sicut sessor ad equum quem dirigit. ita gratia dirigit liberum arbitrium in exercitio uirtutis. Per nos enim malum facere possumus. sed non bonum. Ad efficaciam merendi tria ualent. Primum est difficultas operis. quod patet in martyrio. Secundum promptitudo uoluntatis. Ap̄. Iubilare enim da. di. deus. Tertium est magnitudo charitatis. Ipsa enim est pondus sanctuariorum sicut quia omnia que erant in templo ponderabantur. Ad hoc quod aliquod opus sit meritorium tria requiruntur. Primum est quod ipsum opus fiat in charitate. quia opera que sunt extra charitatem mortua sunt. sicut carbō extinctus. Secundum quod

fiat ex charitate. multa. n. fiunt in charitate que non sunt meritoria ex eo quod non sunt ex charitate. i. quod non referunt ad finem debitum. Tertium quod idem opus sit referibile. hoc ideo dico. quia mala non possunt bona intentione fieri. alioquin sequeretur absurditas quod idem opus esset meritorium et demeritorium. Accedunt autem tria in merito ex parte hominis. scilicet subiectum. hoc est anima. Ite liberum arbitrium. Ite intentio finis. His tribus respondet tria ex parte dei. scilicet gratia. uirtus. charitas. Et gratia quod reddit subiectum deo gratum. Uirtus autem habilitat liberum arbitrium. Charitas uero dirigit intentionem in debitum finem. Dicit. n. Aug. quod meritum consistit penes liberum arbitrium occasionaliter. hoc dicit quod liberum arbitrium facit ad meritum. sicut non sufficit penes uirtutem formaliter. hoc dicit. quia ex uirtute tanquam ex forma procedit motus. et elicitur de potentia penes uirtutum motum essentialiter. hoc dicit quia motus essentialiter est meritum penes gratiam efficaciter. hoc dicit. quod sine gratia nullus motus est meritorium penes opus instrumentaliter. hoc dicit. quod opus exterius est causa instrumentalis ipsius meriti. Nota generaliter quod non meremur

sine gr̃a. neq; passioib⁹ iuq̃tuz
passiones. neq; motib⁹ nature.
Dicit. n. plūis. Natura neq; bōi
neq; mali sum⁹. neq; iusti. Au⁹
Nemo inuitus bñ facit. etiā si
bonus est qđ facit. neq; libero
arbitrio ligato. Quisq; enim
nō hēt ulum rōis ⁊ liberi arbi
trij non meretur uel demeret;
sicut sunt infantes. dormiētes.
insani ⁊ alia bruta.

De fine actionis. La. i. 4.

Quia meritū uel demeri
tū circa finē actionū attē
dit. ideo nota regulas de hac
materia. Ex fine dī act⁹ bon⁹
uel malus. malus act⁹ nō sit ex
fine bonus. Una intentio mul
tos act⁹ informat. Un̄ si aliqs
intēdit unū solidū dare p̄ deo
ita q; quotidie det unū dena
riū si quq; obliuiscit. ⁊ non re
fert ī deū dationē h⁹ denarij.
tū datio est meritoria p̄t ipsā
itētionē primā. / Finē sub fine
pōt q; ponere. vbi gr̃a. Aliqs
intendit ire ad forū. ⁊ hōc intē
dit ut emat medicinas. ⁊ ad h⁹
emit eas ut curet ab infirmita
te. ad hoc curari desiderat. ut
deo meli⁹ seruiat. In isto ultio
p̄cedētes uolūtates oēs sūt me
ritorie p̄p̄ ultimā. fm. n. ultimū
finē oēs p̄cedētes uolūtates iu
dicāt bone uel male. maxie quā

p̄iores act⁹ sunt indifferētes.
Diversi fines nō sunt faciendi
quoz unis nō sit ad aliū refer
ribilis. vbi gr̃a. Aliqs intendit
ire ad unā domū ut luxuriēt.
ad h⁹ uult luxuriari ut sanos
sit. ad hoc uult esse san⁹ ut ser
uiat deo. Iste finis ultim⁹ illaz
uolūtate ultimaz q̄ ē luxuriari
nō informat. sed poti⁹ econtra
illa uolūtas istā itētionē de
format. quia una itētio puer
sa plures deprauat uolūtates.
/ Nota q; actio corporalis pōt
referri ad finē tēporalē. dūmō
referatur postmodū ad deū.
Actio autē spūalis ut p̄dixi non
pōt referri ad finē tēporalē.
etiā si illud tēporale referatur
ad deū. Et h⁹ ē qđ dicit Aug.
Debemus māducare ut euan
gelizemus. nō euangelizare ut
māducem⁹. Si at̄ in actōib⁹ fi
nis p̄ximus ponat deus. ⁊ fi
nis ultimus aliqđ tēporale ma
lum est. Bene autem licet cōsti
tuere duos fines. s. tēporalē. ⁊
eternum. ita tamen q; eternus
sit finis ultimus.

Quid mereamur.

Cap. is

Opera bona sūt merito
ria triū. s. uite et̄ne aug
mēti gratie. ⁊ remissiois pene.
/ Primum r̄ndet radici opis. s.

charitati. 7 hoc ē p̄miū subāle
uite eterne. Premiū v̄o accidē
tale r̄ndet opi. sicut 7 augmen
tū gr̄e. qz opib⁹ excellētib⁹. 7
superrogatiōis meremur ma
gis augmētū gr̄e q̄s alijs opi
b⁹. Remissio at̄ pene r̄ndet pe
nalitati opis. qz opa q̄ magis
sunt penalia magis sunt meri
toria remissionis pene. Est eim
regula ī theologia qz p̄ca pene
resolutiua est. Nota igit̄ qz
licet tota uis merendi uitā eter
nā. 7 etiā alia consistat in char
ritate. nō tū tot⁹ effcūs. qz effe
ctus merēdi r̄sistit in magnitu
dine opis. sicut p̄z in merito re
missionis pene. qd̄ nō solū cōsi
stie in charitate. s̄z etiā ī opib⁹
penalib⁹. Et h̄mōi exēplū ha
bemus in xp̄o q̄ meruit nobis
apertionē ianue paradisi cū effe
ctu. hoc aut̄ meritū nō erat ex
sola charitate. sed in charitate
7 excellētia opis. i. in sua passi
one. Scienduz est qz de p̄mio
subāli meret̄ hō tantum p̄ unū
actū q̄stū p̄ mille manēte eadē
radice 7 nō crescēte. Valent tñ
opa h̄mōi ad multa alia. vnde
v̄. Jochūdat̄ mētē. uirtutes stabi
lit. meritū auget. s. meritū acci
dētalis premiij. Peccata remit
tit q̄stū ad penā que dimissa s̄
quo ad reatū p̄ gr̄am **Debili**

tat fomitē. remouet accidē. ex
citāt hōiem in assuefactōe hōi.
atqz repellit tētatiōes diaboli.
Nota qz p̄mā gr̄as null⁹ pec
catoz pōt mereri p̄pe. 7 h̄mōi
multiplici rōe. P̄ qz talis nō hēt
radicē merēdi. i. gr̄am. 2° p̄
status indignitatē. qz peccōz nō
est dignus pane quo uescit̄. 3°
qz nullius hōis op⁹ placet deo
nisi placeat ipse prius. Un̄ pri⁹
r̄spexit de⁹ ad Abel q̄ ad m̄
uera eius. ut d̄r̄ Gen. 4°. 4°
qa naturalit̄ at̄cedit cā suum
effcūs. sic 7 gr̄a cū sit cā meri
ti p̄cedit meritū. Ipsa enim fm̄
Aug. uolūtate nōstrā puenit ut
uelim⁹. 7 sequitur ne frustra uel
imus. S̄ra sicut supra dictū est
p̄ bonū usum ei⁹ 7 merito cōdi
gni meret̄ augeri in uia ut au
cta mereat̄ perfici in patria. et
hoc a deo cui⁹ est gr̄am infun
dere. augere. 7 p̄ficere s̄z coo
pationē uolūtatis nōstre. Nā
sicut de⁹ est ipsius gr̄e fontale
p̄ncipiū infundendi sic ipse sol⁹
est p̄ncipiū augendi per modū
influētis. gr̄a v̄o p̄ modū me
riti 7 dignitatis. S̄z libez arbi
trij p̄ modū coopantis. sicut li
berū arbitriū per gr̄as meret̄
merito cōdigni augmētū gr̄e ī
statu uie. sic etiā meret̄ merito
cōdigni ipsi⁹ cōplemētū ī statu

patric. Quare at mereamur
ex cōdigno uitā eternā mltē sē
cāe. **P** est efficacia domi spūs
sancti coopantis in merito. **2^a**
uitatis dei pmittētis. **3^a** p
suasibilitas liberi arbitrij cōfē
tiētis et finalit pseuerātis. **4^a**
difficultas status merēdi. **5^a**
dignitas xpi capitis nri intue
mentis qd gloriificari debet in
mēbris suis. **6^a** liberalitas dei
tribuentis quē nō decet parua
reddere. **7^a** est obsequiū fi
deliter sibi obtēpantis. **8^a** nō
bilitas opis qd ex charitate p
cedit. qd tācū pōderat in con
spectu iudicis qstū amor ex q
cedit. et iō nō pōt sufficienter
nisi a sūmo bono remunerari.
Opa que nō fiūt in charita
te. i. cū peccō. lz nō ualeāt ad ui
tā eternā. ualēt tñ ad alia mul
ta. vñ vsus. Aptat. s. cor ad su
sceptionē grē. minuit. s. penā q
deberet si nō fieret illud opus
nō illā que iā debet. Et dat bo
na terre. s. temporalia. occupat
s. ne sit hō interim ociosus. uel
opi malo deditus. Assuescit. s.
ad bene opandum. delectat. s.
mētē. adtingat. s. fomitē. Arcet
s. fluxū peccati. Ultimo sciē
dum q nullū malū impunitū. et
nullum bonū irremuneratum.

**De diffinitionibus et differē
tijs v̄tutū.**

Lap. 16.

Virtutes s̄m ad Macrobium
dñr qñqz politice. qñqz
purgatorie. qñqz purgati ani
mi. qñqz exēplares. Primal do
cet Salomō in puerbijs. Secū
das in ecclesiastes. Tertias in
canticis. Quartas in deo legi
mus. Politice nāqz dñr s̄m q
regūt uitā humanā q ad opa
exteriora. et s̄m q pugnāt cō
tra uicia. Purgatorie dñr s̄m
q iam sunt in uictoria uictoriū.
et respiciūt prim interiora. ptiz
exteriora. Purgati animi dñr
qñ deuictis iā uitijs. possessor
v̄tutū qescit raro insurgētib
p̄mis motib. Exēplares dñr
que in mētē diuina consistunt.
Nā idee v̄tutū i deo sūt. et ipse
rex omnium ē exēplar. Aristote
les diuidit v̄tutes intellectuā
les et cōsuetudinales. Intellec
tuales diuidit in s̄phiā. i. sapiē
tiā. et intelligētā. et fronesym. i.
prudētā spūs. Et hec tria or
dināt nos ad deū. qz s̄phya re
git affcūm. intelligētā itellcū.
s̄z fronesys utrūqz. Prudentia
enim spūs regit cogitatōnes et
affectiones. Virtutes uero cō
suetudinales diuidit in honesta
tē. et liberalitatē. Nec duo oī

duant nos ad hoïem. qz hone-
stas ordinat hoïem quo ad se
ipsum. liberalitas quo ad pxi-
mum. Itē philosophia moralis di-
uidit̃ i ethicā hiconomicā. 7 po-
liticā. Haz p̃ma mores quo ad
ip̃m hoïem. siue quo ad se ipsū
instruit. sc̃da familiā disponit.
tertia urbes 7 regna gubernat
7 regit. Circa vtutes hoc te-
nēdū est qz cū sit una gr̃a gra-
tificās aīaz. septē tñ sūt vtutes
qb̃ hūana uita regit. Tres q̃
dē theologice. 7 q̃tuor cardia-
les. 7 licet he vtutes sint gratu-
ite p̃ informātē gr̃am. p̃nt tñ fi-
eri informes p̃ culpā. 7 itē i-
formari p̃ p̃nīaz adueniēte gr̃a
que est hūmū vtus. origo. finis.
7 forma. Nā cū hūmū aliaruz
vtutū hñt sine gr̃a 7 charitate
in qb̃ cōsistit uita vtutū dñi
informes. Qũ autē gr̃a supuene-
rit. tūc formāt̃ 7 decorāt̃. 7 deo
fiūt acceptibiles. Uñ vtutes
iformes sūt sicut colores in te-
nebris. 7 sicut carbones extin-
cti. 7 sicut rami aridi. 7 sicut
ale mortue. 7 sicut auz obscu-
ratū. 7 sicut gēme cōuerse i sci-
lices. Ecōtra vtutes formate
sicut colores sūt in luce uisibi-
les qdē aspectui cōplacētē. 7 si-
cut carbōes ardētē. 7 sicut ra-
mi uirētēs. 7 sicut ale uiuentes

ac ualētes. 7 sicut auz fulgēt.
7 sicut gēme uas aureū decorā-
tes. Differētia est inf vtutes
7 precepta. 7 dona. 7 fruct̃. 7
beatitudines. quia uirtutes po-
tēcias disponūt. precepta opa
respiciūt. dona vtutib̃ perfe-
ctionem addunt. fruct̃ sp̃i si-
ue gustui sapore sp̃ialem appo-
nant. beatitudines ipsis uirtu-
tibus statū. siue uie. siue patrie
contingūt. Alia est differētia.
qz uirtutib̃ bñ opamur dōis
expedite beatitudinib̃ p̃fecte
opamur. s̃z fructibus fruimur
deo.

De differētia uirtutuz card-
inaliū 7 theologicarū.

Cap. .iij.

Differētia uirtutū theo-
logicarum 7 cardinaliū
hec est. quia theologice mouēt
ad finem. sed cardiales mouēt
ad ea que sunt ad finem. Alia
differētia est. quia theologi-
carum uirtutum finis et ob-
iectum est ipse deus. 7 non ob-
iectum proprie. Item uirtutes
theologice habentur per infu-
sionem. cardinales uero p̃ acq-
sitionem. Item theologice mo-
uent ad opera ex rationibus
sumptis a iure diuino. sed car-
dinales a iure naturali. Item
uirtutes theologice attēdūtur

quod ad actus interiores. cardinales vero quod ad opera exteriora. Item theologice non habent sine donis. cardinales vero habent sine donis. Item theologice sunt discretive actuum in deum. cardinales vero in proximum. Item in theologicis sic est quod habitus generat actum. scilicet in cardinalibus est e contra. quod ibi actus generat habitum. unde philosophus. Quales igitur sunt actus. tales sunt habitus.

De virtutibus theologicis in genere. Cap. .18.

Habitus quod ad superiores prem in qua consistit imago trinitatis rectificari habet per tres virtutes theologicas. unde sicut imago creatoris consistit in trinitate habituum cum unitate gratie. sic per hos tres habitus virtutum anima fertur in summa trinitate secundum tria appropriata tribus personis. ita quod fides dirigit in summe verum credendo et assentiendo. Spes vero in summe arduum in tendo et expectando. charitas autem in summe bonum desiderando et amando. Virtutes theologice differunt inter se multipliciter. Primo scilicet actus proprios. Nam fides facit deo assentire. spes in deo confidere. charitas facit deum amare. Secundo differunt ratione subjecti. quia fides est in rationabili. spes in irascibili.

charitas in concupiscibili. et abesse sunt in voluntate que propter similitudinem actuum accipit nomina habere potentiam. Tertio differunt ratione obiecti. Nam fides est circa verum. spes circa arduum. charitas circa bonum. Quarto ratio effectus. Nam fides in presenti deum sequitur. spes in celum comitatur. charitas pennit amplectatur. Quinto differunt ratione finis. quia per fidem cognoscitur deus ut veritas. per spem habet ut eternitas. per charitatem diligitur ut bonitas.

De fidei utilitate.

Cap. .19.

Fides est subiectiva spandarum argumentum non apparitum secundum apostolum. In hac definitione fides dicitur subiectiva. id est fundamentum substantie edificio spirituali. quod est gratia et gloria. Ipsa namque fides facit aliquantulum res spandas in nobis subsistere per gratiam. et facit tandem per gloriam. quia ipsa est primus habitus virtutum. primum dico non tempore. sed natura. Rerum spandarum dicitur quia fides per assensum facit in nobis subsistere res spandas. Argumentum dicitur id est arguens mentem. quia fides inclinatur intellectus ad credendum id quod non appareret. et propter hoc dicitur potius argumentum quam conclusio. quia fides

probat de non apparentibus quod sit
et non probatur. Non apparentium di-
citur. quia fides sua virtute et
luce manifestat ea que non ap-
parent tam preterita quam presentia. et
quam futura preterita quod dicitur. quia
sicut in apostolica fide intelligimus
aptata esse secula. Presentia vero
sicut ait Augustinus. demum deo aliquid
posse. et nos intelligere non posse.
Futura autem quod per fidem credimus
repredecessorum mortuorum et huius mundi.
Fides dicitur multipliciter. scilicet. hicus
informatur charitate illuminans
mentem ad credendum. Act. 15. Fi-
de purificans corda eorum. Equa-
litas informis. Iaco. 2. Fides
sine operibus mortua est. Notus fidei
Augustinus. Fides est credere quod non
vides. Facilitas credendi. Mat. 23.
Non inveni tantam fidem in
Israel. Deuotio fidei. Mat. 23.
Mulier magna est fides tua. Ar-
ticulus fidei. Unum in simbolo At-
thanasij. Hec est fides catholi-
ca ut credamus et confiteamur.
Sicut in aliqua scientia quedam sunt
antecedentia ut suppositioes. quod
dam vero consequentia ut conclusiones.
quedam quasi media ut propositiones
probantes. Ita in doctrina fi-
dei quedam sunt ibi ad modum sup-
positionum ut uniuersalia ante-
cedentia articulos. scilicet. quod scripta
sit condita et exposita inspira-

tione spiritus sancti. et quod vera sunt
que loquitur dominus in scriptu-
ra. et per sanctos suos. et huius mundi.
quedam ad modum conclusionum. ut
ea que ad mores pertinent. scilicet. for-
nicationem esse mortale peccatum
et huius mundi. quedam ad modum pro-
positionum ut articuli fidei. Et
nota quod fides est quasi media inter
opinionem et scientiam. quia opinio
se habet ad unam partem contra-
dictionis cum formidine alte-
rius partis et sine cause cogni-
tione. Scientia vero se habet ad
aliam partem contradictionis sine
formidine relique. et cum cause
cognitione ac per media necessa-
ria. unde scientia est necessarium. et ita
per quod fides participat cum utraque.
Ad fidei perfectionem septem perti-
net. Primum est quod sit prime veritati
inexa sicut fides Moysi qui se
negavit filius filie Pharaonis
magis eligens affligi cum populo
dei quam temporalis peccati habere iocundita-
tem. Secundum est quod sit charitate for-
mata. sicut Magdalena quam
fides saluauit fecit. et cui dimissa
sunt peccata multa. quoniam di-
lexit multum. Tertium est quod sit de-
uotione feruida sicut illius mu-
lieris cui dixit dominus. O mulier
magna est fides tua. Quartum est quod sit
bonis operibus probata. sicut fides
cornelij. Quintum est quod sit fortitudine

robotata. sicut fides Stephani
Laurēti. 7 aliorū martyriū. q̄ p
fidē fortes facti s̄ i bello. 6°
q̄ sit obediētia decorata. sicut
fides Abrahā. 7° q̄ sit hūili
tate subiecta. sicut fides beate
uirginis q̄ ait. Ecce ancilla dñi.
Nota q̄ fides magis innitit
auctoritati q̄ rōi. q̄ s̄ Gre.
Fides nō hēt meritū cui hūana
rō phibet expimentū intellige
sufficiens. q̄suis eiz fides rōib^o
firmat. tñ nec talib^o. nec expi
mēto sensibili d̄z q̄s crederē cō
tra fidē. sicut p̄z in eucharistia
ubi 7 uisus. 7 gustus. 7 tact^o. di
cit esse panē 7 uinū. s̄z fides di
cit esse corpus 7 sanguinez dñi
n̄si Jesu xpi. vñ Aug. Qd̄ itel
ligim^o debem^o rōi. qd̄ credim^o
debemus auctoritati. qd̄ opia
mūl debem^o errori. Nota q̄
duplex est cōgnitio de deo. s̄.
naturalis 7 accidētalis. Natu
ralis cōgnitio duplex est. s̄. atē
pccm̄ qua hō cognoscebat ap̄te
deū in creaturis. 7 post pccm̄.
7 hoc est p̄ speculū i enigmate.
Accidētalis cōgnitō triplex ē.
1^a est acq̄sita p̄ rōnes natales
quā hūerūt p̄bi. 7 hec d̄r scia.
2^a ē q̄ h̄r testimonijs scrip̄taz 7
miraculozū. 7 hec cōgnitio d̄r
fidel informis. 3^a ē que h̄r p̄ in
fusione ḡre gratum faciētis. 7

hec d̄r fides formata. 7 p̄ tales
cōgnitionē assentit aīa p̄me ue
ritati p̄ se. 7 supra oīa. Un̄ ea
adueniente p̄nit oēs alie cōgni
tiones accidētales ad mū^o q̄
ad actū. Un̄ eim̄ alie cōgnitōes
ueniūt in aīa. tūc fides tāq̄ ue
locior p̄occupat mot^o omniuz.
Un̄ fides sit nō de apparētib^o
7 difficile sit occulta credere.
duo sunt necessaria ad hoc ut
firmiter credat. 1° est illustra
tio ueritatis aīas eleuās. 2° est
rectificatio auctoritatis iſtrūe
tis aīam. quoz p̄mū est p̄ fidē.
2° est p̄ scripturā autēticaz. et
p̄ sp̄m̄ sc̄m̄ editā. Auctoritas ḡ
p̄bet fulcimētum fidei. 7 fides
assentit auctoritati. utrūq̄ vō
p̄ christum est. p̄pter qd̄ 7 splē
dor 7 uerbum dicitur. quia mē
tem per fidem illuminat. 7 ueri
tatem per dōctrinam ostēdit.
Hoc quoq̄ sciēdū est q̄ una
est fides tantum. tam in p̄te
ritis q̄ in p̄sentibus 7 futuris.
licet magis clara sit in eis 7 ex
plicita qui sequūtur christuz q̄s
in eis qui p̄cesserūt eius ad
uentum. sicut nouū testamētuz
clarius est q̄ uetus. Qd̄ enim
nos credim^o esse factū atiq̄ pa
tres credebāt esse futurū exce
ptis istis que adhuc restāt cō
plēda. sicut ē resurrectio mor^o

tuōz. 7 iudiciū extremū. 7 re-
muneratio bonoz. 7 punicio re-
probuz.

De effectu fidei.

Cap. 20

Fides multa bōa facit. s.
hoiem saluat. Un̄ dictū ē
Magdalene. Fides tua te saluā
fecit. Dentem purgat. Actū
i^o. fide purificans corda eo-
rum. Contra mūdum pugnat.
Heb. 12°. Sancti per fidē ui-
re. Postulata impetrat. Un̄ il-
lud. O mulier magna est fides
tua. fiat sicut petisti. Persue-
rantiam dat. Ap^o. Tu autem in
fide stas. Tēpozalia contēnit.
Heb. 11°. Fide Moyses gran-
dis effectus est negauit se filiū
esse filie pharaonis. Iustificat.
Ro. 4°. Credidit Abrahā deo
7 re. est ei ad iū. Beatificat. Jo.
20. Quia uidisti me Tho. cre-
didisti. b. q. non ui. 7 cre. Sup
fūdamētū fidei qdam edificāt
aurū cōtēplātōis. qz q dēplāt
sine fide qsi uidēt uidere solem
sine oculis. qdā argētū pdica-
tōis. qz q pdicat sine fide nō lo-
qur eū q fm deū ē fidelē ser-
monē. quidā lapides preciosos
bonoz operū. quia q bñ opat
sine fide est sicut q facit struc-
turā super arenā. Itē alij edi-
ficant ligna. s. amorē ardētiorē

tpaliū. alij fenū. s. fumū delecta-
tionū carnaliū. alij stipulam. s.
ociosoz uerboz 7 opezū infir-
moz. Isti qdē saluāt merito sū
damēti. sic tñ quasi p ignē pur-
gatorij exuret edificū n̄ ido-
neū tāto fūdamēto. Fides hz
quosdā effect^o essēciales 7 pñ-
cipales. ut est facere filios di-
gnos uita eterna. 7 facere simi-
les deo. 7 purgare aiaz a tene-
bris peccati siue infidelitatis.
Isti effectus sūt a deo. Alios hz
effectus uolūtarios. 7 secūda-
rios. ut est credere 7 dirigere
opa aliaz uirtutū. 7 imperare
omnibus suo mō. Et isti effcūs
a libero arbitrio sunt.

De articulis fidei. Ca. 21.

S respect^o hēat ad eos q
symbolū ediderunt. tunc
articuli sūt duodeciz ad nume-
rū duodeciz apostolorū. Si autē
cōsiderem^o que radicaliter sūt
credēda. tunc articuli sunt. 14.
quoz. 7. spectāt ad diuinitatē.
7. 7. ad xpi hūanitatē. 7 hec si-
gnata sūt i. 7. stellis. 7 in. 7. cā-
delabris aureis in quoz medio
filius hoīs ābulabat. Sunt 8°
septē articuli fidei qui pntent
ad diuinitatē. Primus est cre-
dere unum esse deuz qui ibi nō
tatur. Credo in deum. Secūd^o
est p̄em esse deum. ibi. patres

104

di potētē. 3° ē filiū esse deū. ibi.
Et in Jesū xpm filiū ei². 4° est
spū scū esse deū. ibi. Credo in
spū scū. Sic pz q^o pdā q̄tuor
articuli sūt de unitate dīe esse
tie. 7 trinitate psonaz. 5° ē cre
dere remissionē pccōz his qui
sūt in ecclīa. ibi. Sāctā ecclīā
ca. f. co. r. pccōz. 6° ē mortuoz
resurrectōez. 7° ē credere bo
noz remuneratiōē sub q^o cō
phēditur 7 maloz punitio. ibi.
Vitā eternā. Et isti tres arti
culi ad diuinitatē ptinēt. qā v̄
tute diuinitatis fit pccōz re
missio q̄ ē aīe uiuificatio 7 cor
porū resurrectio. atqz corpis
7 aīe simul glificatio. Alii septē
lūt q̄ ptinēt ad hūanitatē xpi.
1° Prim^o est credere filiū dei eē
ceptū de spū scō. ibi. Qui cō.
ē de spū scō. 2° ē filiū dei na
tuz ex a^o Maria uirgine. ibi. Ex
maria uirgine. 3° filius dei p
nobis mortuū i cruce. ibi. Pas
sus sub pō. pi. cru. mor. 7 sepl.
4° est filius dei descēdisse ad
inferos fm aīam. ibi. Descēdit
ad inferna 5° est filiū dei sur
rexisse a mortuis. ibi. Tertia
die re. a mor. 6° est eūdē ascē
disse ad p̄is eq̄litatē. ibi. Ascē
dit ad ce. se. ad dex. d. p. d. 7°
est filiū dei iudicaturū uiuos et
mortuos. siue bonos. siue ma

los. ibi. Inde uē. ē iu. ui. 7 mor.
Isti. i4. articuli colligūtur ex
symbolo quē apli ediderūt. Ar
ticulū pmū 7 secūdū de diuini
tate posuit Petr^o. 3° Andreas.
Bartholome^o 4°. 5° Symon.
Ladeus 6°. 7° a^o Nathias. Itēz
p^o articulus de hūanitate xpi
posuit Iacobus maior. 2° 7 3°
Joānes. 4° Thomas. 5° a^o Na
theus. 6° Iacobus minor. 7°
Philipp^o. 8° Tria sūt symbola.
Primum apostolorū. 2° nicēnij
concilij. 3° Athanasij. Primum
factū est ad fidei instructionez.
Scdm ad fidei explanationez.
Tertū ad fidei defensionem.
Nota q^o aliud ē credē deū.
7 aliud credere in deū. 7 aliud
credere deo. Qm credere deū
est credere ipm esse. Credere
āt in deū est credēdo ipz ama
re. 7 credēdo in deū ire. ac mē
bris eius incorporari. Credē
do deo ē credere v̄bis eius.

De spe. Cap. 22.

Spes est certa expectatō
future beatitudinis. ex
dei gratia 7 meritis pprijs p
ueniens. In hac diffinitōe non
sumitur certitudo rationis in
qua plene uni parti consentit.
sed certitudo opinionis q̄ uni
parti consentit. quia rōne p
bari uidetur. nec tamē omnino

sed cū formidine. **M**⁹ autē expe-
ctationis cā pncipalis est gra-
tia dei ⁊ non nostra merita. qz
opera nostra non sunt merito-
ria nisi ex dei gratia. Sine me-
ritis tñ spere aliqd non ē spes
sicut ait Grego. s. p̄sūptio. In
p̄dicta diffinitōe diffinit mot⁹
spei ⁊ non uirtus. sed v̄tus spei
diffinit sic. Spes ē audacia mē-
tis de largitate dei accepta ha-
bendi uitā eternā per bona me-
rita. Inter fidē ⁊ spem talis ē
differētia. Fides. n. est de p̄teri-
tis ⁊ futuris. Spes autē de fu-
turis tātū. Fides de bonis taz
sibi qz alijs est. Spes autem de
bōis sibi tātū. Cōueniūt tamē
in hoc qz tam fides qz spes est
de inuisibilib⁹. Certitudo spei
oriz ex tribus. s. ex diuina lar-
gitate. ex abūdantia meritoꝝ.
⁊ ex p̄gustatione eternoꝝ.
Nota qz spes put est uiatoꝝ
sic est cū certitudine opinionis
ut dictū est. Spes autē illoꝝ
q sunt in purgatorio. ⁊ q fue-
runt in limbo est cū certitudine
sciē ⁊ non opinionis. ut est illa
uiatoꝝ. Unde declinat aliquō
modo a spe prope dicta. Spes
uero que fuit in Stephano qñ
uidit celū apertum. ⁊ que fuit in
Paulo. q̄do dixit. scio cui cre-
didi ⁊c. ⁊ que fuit in Adā ante

peccatū fuit cū certitudine ui-
sionis. tamē satis debiliōris qz
in celo. Unde spes sic sumpta
adhuc est minus prope dicta.
Ex his p̄s qz in patria nō est
spes p̄mij. quia beatitudo est
omniū bonoꝝ simul tota pos-
sessio. Unde ibi nihil futuz est
qō speret. Et licet sanctis ad-
huc sit futura resurrectio eoz-
porū fm rem. tñ p̄is est s. co-
gnitiōe. Spes at sic futuz re-
spicit qz puat tam p̄ntiā rei qz
cognitiōis put spes p̄pe su-
mitur. Duplex ē spes. s. suffra-
gij ⁊ auctoritatis p̄pe. Prima
posita est in sanctis. 2^a in solo
deo. ⁊ hec triplex ē. s. uenie. p̄s.
In te dñe speraui nō cōfundar
eternū. Gr̄e. p̄s. Sperātes at
in dño misericordia circunda-
bit. Glorie. p̄uerbi. Qui spat
in deo saluabit. Effect⁹ spei
multiplex est. A tribulatiōe li-
berat. p̄s. In te sperauerūt pa-
tres nostri. sperauerūt ⁊ libe-
rasti eos. exēplū de Susanna ⁊
Daniele. Lōfortat. 2. adacha.
7°. Pereuntes septē filios sub
uni^o diei t̄pe aspiciēs mī bono
aio ferebat pp spē quā in deū
hēbat. adētem eleuat. Isa. 40.
Qui sperāt in do. muta. forti.
assument pēnas ⁊c. Saluat. p̄s.
Qui saluos facit spātes in se.

Temporalia ministrat ps. Oculi
omniū i te. spe. v. 7c. Spes cō
pat mltis reb⁹. Dr. n. galea. j.
Thesa. 5°. Induti galeā salutis.
Anchoza. hebz. 6°. Qui cōfugi
mus ad tenēdā ppositā spem.
quā sicut anchorā hēm⁹ aie tu
tā ac firmā qd Medicina. ps. Spe
rās i. do. n. cōfirmabor. Bēma
puerbi. 17°. Bēma gratissima
expectatio p̄solātis. Solatiū.
hebz. 6. Fortissimū solatiū hēa
mus q cōfugim⁹ ad tenēdā p
positā nobis spē. Clavis. Glo.
sup illō ps. Spate in dño. Per
spem intrat ad illud uidēdum
qd credit. Lignuz uite. Sapie.
Si corā hoībus corūta passi s̄t
spēs illoz immortalitate pleā ē.
De charitate. Cap. 33.
Charitas s̄z Apostolū sic
diffi it. j. Thimo. j. Cha
ritas est finis p̄cepti de corde
puro 7 scia bōa 7 fide n̄ ficta.
Et sumit finis cōsumatōis. qā
charitas ē cōsumatio siue p̄fe
ctio ois p̄cepti. Pōt et dici fi
nis t̄minatōis omniū p̄ceptoz.
qz oīa opa que sūt in p̄cepto tē
dunt ad charitatē. ut magis ac
magis hēat. De corde puro. i.
de intellectu puro. dicit glo. Et
sumit hic intellūs p̄ actu in
telligēdi fm̄ quē causat motus
charita. u. Quāto. n. qz magis

intelligit tāto magis diligit. n̄
si alias impediāt. Et hic istā p̄
positio. de. denotat cāz efficie
tem. Et cōscia bona. i. spe. qz q
purā cōsciaz hēt secure sperat.
Et fide nō ficta. i. simulata. 7 n̄
fragili. sed inter aduersa forti.
Prosper in libro de uita cōtē
platiua describit charitatē sic.
Charitas est ut mihi uideat re
cta uolūtas ab oib⁹ terrenis p̄
sentib⁹ ac futuris p̄sus auer
sa. Jūcta deo inseparabilē 7 uni
ta igne quodā spūs scī a q^o ē. 7
ad quē refert incēsa. Inqnamē
ei ois extranea corūpi nescia.
nulli uitio mutabilitatis obno
xia sup oīa q̄ carnalit̄ diligūt
excelsa. affectionū omniū potē
tissima. diuine cōtēplatiōis aui
da. In oib⁹ semp̄ inuicta. sūma
actionū bonaz. sal⁹ mox. finis
celestiū p̄ceptorū. mors crimi
nū. uita uirtutū. v̄t⁹ pugnatiū.
palma uictoz. factaz mētū ar
ma. cā meritoz bonoz. p̄miū p̄
fectoz. sine qua null⁹ deo pla
cuit cū qua null⁹ unq̄s peccare
potuit. fructuosa in penitētib⁹.
leta in p̄ficiētib⁹. gloriosa i p̄se
uerātib⁹. uictoriola in martyri
bus. oposa i oib⁹ oīo fidelibus
ex qua qcqd ē boni opis uiuit.
Charitas autē q̄tū ad actum
diffinitur q̄tuoꝝ modis. 7 p^o

sic in 3° libro s^{er}monum Charitas
est dilectio qua diligit de^u p^{ro}
se. 7 p^{ro}ximus p^{ro} de^u. 7 in deo.
2° sic. Quid est charitas nisi
uita copulans amate^m cu^m amato.
3° sic s^{ec}undum Aug. Charitas est
uirtus qua uidere de^u 7 p^{ro}fui
desideram^{us}. 4° sic s^{ec}undum Aug^u.
Charitas est uirtus que animi
n^{ost}ri rectissima affectio est. Haru^m
diffinitionu^m prima dat in cop^o
tione ad de^u. 2^a in cop^otione ad
eius possessore^m. 3^a in cop^otione
dilecti ad dilectum.

De differentia inter charita
tem 7 alios mores.

Cap. 24.

Amor triplex est. s^{ci}licet natu
ralis. gratuit^{us}. 7 uiciosus.
Amor gratuit^{us} est laudabilis.
quia uirtus est. 7 habet princi
palem finem. s^{ci}licet bonum inc^omu
tabile. Hic diuiditur in amicitia^m
7 concupiscentia^m. s^{ec}undum amicitiaz
diligit quis deum purissime n^{on}
respiciens utilitatem suam. sed
bonitatem amari. hoc mo^{do} plus
diligit homo deum q^{uam} se ipsuz.
s^{ec}undum uero concupiscentia^m diligit
quis deus. quia remuneratoez
in eo expectat. Amor natura
lis. nec laudabilis est. nec uirtu
perabilis. 7 habet finez indige
tiam uel utilitatez propria^m. Iste
similiter diuidit^{ur} in amicitiam

7 concupiscentia^m. s^{ec}undum amicitia^m di
ligimus hoc amore nos 7 n^{ost}ros
p^{er}fectione^m 7 n^{ost}ros o^{mn}iu^m 7 ma
gis ea q^{ue} s^{un}t plus necessaria. ut
caput pro quo totu^m corpus ex
ponim^{us}. hic co^ois est nobis 7 bru
tis. s^{ec}undum concupiscentiam uo^{lo} di
ligimus de^u. q^{uon}ia necessitati n^{ost}re
uel subuenit. uel subueniet. quia
hoc amore n^{on} diligit res p^{ro} se.
s^{ed} p^{ro} usu eius. unde hoc amore
plus se diligit ho^{mo} naturalit^{er} q^{uam}
de^u. Amor uiciosus uicupabi
lis est. quia pecc^{at}u^m est. 7 habet fi
ne^m uoluptate^m siue delectatione^m
in creatura. hic diuiditur in a
micitia^m 7 concupiscentia^m. s^{ec}undum ami
citia^m diligit^{ur} hoc amore dele
ctatoez creature p^{ro} se. q^{uon}is in
nobis noⁿ beaf. s^{ec}undum concupiscentia^m
uoluptate^m creatur^{um}
p^{ro} nos. Amor itez multiplex est
. s^{ci}licet naturalis. erga se. pius erga
parentes. iocundus erga socios.
iustus erga amicos. uiolent^{us} er
ga inimicos. sanct^{us} erga deuz.
Ite^m differentia est int^{er} amore^m. dile
ctione^m. 7 charitate^m. q^{uon}ia amor p^{ro}
prie est natur^{us}. 7 d^{icitur} amor quasi
aioz unio. q^{uon}ia quietat appetitu^m
in re amata. Dilectio est amor
p^{ro}ximi. 7 dicitur dilectio quasi
duo ligans. sociat. n^{on}. amatez cu^m
amato in amore. ut se mutuo
diligant. Charitas est amor

in deū hec amicitū determinat. ⁊
indicat oībus cariorē. vñ dicit
charitas quasi. cara unitas. uel
carū deo faciens. ⁊ Alia ē dīa
inter p̄dicta. qz amam⁹ deū pp
se. diligimus eum super oīa pp
sua beneficia. qz dilectio est di
uorsoz electio. charitas uerūqz
cōplectit. s. sup oīa. ⁊ pp se. Di
ligere deū in hoc differt a di
lectiōe pximi. qz diligere deū
est uelle ei bonū qd hēt. s. q sit
dipotē. ⁊ sūme bon⁹. ⁊ h⁹ mōi.
Itē diligere deū est uelle p̄ce
pta eius seruare cum intētiōe
fruēdi eo. Itē diligere deū est
eū uelle posside. ⁊ ab ip̄o possi
deri. Itē diligere deū est uolū
tātē dei uolūtati sue in oīb⁹ p̄
ferre. Diligere vō pximū est
uelle sibi bonū nō p̄ eēntiā. s. p
grām. Itē diligere pximū est
idē uelle. ⁊ idem nolle in bono.
Itē diligere pximū ē successū
bonū ei optare ⁊ querere. Itē
diligere pximū est uelle ei qd
sibi. Est iterū dīa int̄ dilectōz
dei ⁊ pximi. quia deū diligim⁹
in se ⁊ pp se. pximū vō diligi
mus in deo ⁊ pp deū. Qñz di
cimus duplicē esse charitatē. s.
dei ⁊ pximi. hec duplicitas nō
intelligit̄ q̄stū ad hīc. s. q̄stū
ad acc⁹. qz uno hīc charitatis
diligit̄ deus ⁊ pxim⁹. ⁊ Cha

ritas quādoqz dicit habitum.
Ro. 5. Charitas dei diffusa
est in cordibus nostris. qñz di
cit motum. Cant. 2. Ordina
uit in me charitatem. quādoqz
signum. Unde Jo. 15. Maiorē
charitatē nemo habet. i. maius
signū charitatis. quādoqz ter
tiam personā in trinitate. i. Jo.
4. Deus charitas est. ⁊ sic su
mit̄ p̄sonalit̄. quādoqz sumitur
essentialiter. ⁊ tōta trinitas dī
charitas. quādoqz sumitur pro
feruore charitatis. Unde Luce
7. Dimissa sūt ei peccata mul
ta. qm̄ dilexit multū.

De effectu charitatis.

Cap.

25

Charitas peccm̄ expellit.
vñ de Magdalena dī:
Dimissa sunt ei peccata multa
qm̄ dilexit multū. Legē custo
dit. Ro. 13. Qui diligit pxim⁹
suū legē impleuit. Deū homini
iungit. i. Jo. 4. Qui manet in
charitate in deo manet. ⁊ deus
in eo. Mentem uirtutibus or
nat. i. 1. Cor. 13. Charitas paciēs
est. benigna est ⁊ c. Perfectionē
adducit. Apostolus. Adhuc ex
cellentiozem uiam uobis demō
stro. Gloriam tribuit. Joā. Si
quis diligit me ⁊ c. ⁊ sequit̄. ad
ueniemus ⁊ mansionē apud eū
faciemus. Dilectiōe dei dignū

facit. Joā. 16°. Si q̄s diligit me
diliget a patre meo. Charitas
in cordib⁹ diffūdit cū ad p̄xi-
m dilatat. Effūdit p̄ p̄dicationē.
et p̄ opera misericordie. Infundit
p̄ illuminationē gr̄e. Super-
fundit p̄ opa p̄fectōis et super-
erogatiois. Per charitatē ue-
nit deus ad hoīes in incarnati-
ōnē. et in hoīes in gr̄e collatiōe.
Per ipsā charitatē currūt ho-
mines ad deū bona opatione. et
p̄ueniūt ad eū in glonificatiōe.
Amoris est penetrare. q̄ itima
cordis penetrat. Cant. 2°. Uul-
nerata charitate ego sū. Lāguis
dū facere. et hoc p̄ desiderium
essendi cum amato. Cant. 5°.
Nūcietis dilectō meo. q̄ amo-
re languet. Inebriare. quia sic
tendit in amatū q̄ sui ipsius et
omniū rerū preter ip̄m obliu-
scitur. Cant. 5°. Comedite aici-
mei. et bibite. et inebriamini ca-
rissim. Liquefcere. q̄ cor in di-
uina dulcedine sic resoluitur q̄
appetēs cū appetibili mirabili
amicitia unis. Cant. 5°. Anima
mea liquefacta est ut dilect⁹ lo-
q̄tur mihi. Amor h̄z uim diffu-
siuam in bona opatione. unici-
uam in p̄xi dilectōe. transfor-
matiuā in iustificatione. Item
aliter hoc ostenditur q̄ habet
uim diffusiua. ut p̄z in creatōe.

ynicium ut patet in ch̄isti in-
carnatione. transformatiua ut
in glonificatione.

Quibus rebus charitas assi-
miletur. Cap. 26

Charitas est bonorū p̄n-
cipium. quia a deo bo-
norū medium. quia s̄m deū bo-
norū finis. q̄ propter deum.
Charitas dicitur bone opera-
tionis p̄ncipiū. quia mouet ad
id. Grego⁹ Charitas opera-
tur si est. Dicitur etiā mediū.
quia opera informat. Dicitur
quoq̄ finis. quia opera dirigit
et ad debitum finem per ducit.
Quomodo charitas dicat fi-
nis. sciendum est q̄ triplex est
finis. s̄. cōsumptōis. consumati-
onis. et terminationis. Primo
modo charitas est finis peccōrū
quia ea consumit. 2° modo ē
finis p̄ceptōrū. quia ea perficit.
3° modo tam uita. eterna q̄s
ipse deus est finis nostri labo-
ris. sed uita eterna finis est q̄
quiescitur. sed deus termin⁹ in
quo quiescitur. Charitas dicitur
forma uirtutum multipliciter.
Primo quia mouet oēs uir-
tutes ad exteriora opera per
que perficiuntur uirtutes et me-
reantur augeri. Secundo quia
omnes uirtutes mouentur ad
suum charitatis. s̄. ad bonum.

Charitas. n. hēt bonū p sine ⁊
obiecto. Alie v̄tutes hñt bonū.
nō pzo obiecto. s; pzo sine tm̄. ⁊
ille finis v̄tutū pfectionē deno-
tat. 3° charitas auget uirtutū
delectationē. ⁊ tollit fastidiū. ⁊
alleuiat onera pp ipsi^o deside-
riū. 4° qz cōponit aīam. ⁊ p-
ficiat. nō qdem in esse nature. s;
ī eē gratuito ⁊ meritoio. Cha-
ritas multis rebus dī similis.
qz opatur auro qd̄ fornax tri-
bulationis pbat. Aurore quaz
sequit̄ dies eternitatis. Arche
Noe in qua q nō fuit inuētus
perijt. Arbozi bonos fructus
pferēt. Ale ad celestia subleuā
t. Bitumini aīaz deo cōiūgēt.
Clau celum aperiēt. Corone
mētē decoranti. Capiti sensum
⁊ motū influēt. Charitas eīm
influit sensū. i. rōnē merēdi alijs
v̄tutib^o. ⁊ motuz. i. affcīm mouē-
di meritoie mētē deo illumi-
nāte. Ebozi thronū deo exhi-
benti. Firmamēto aquas uolu-
ptatis ab aquis eternitatis di-
uidēt. Fonti mētē irrigāt. Gē-
me aīaz ornāt. Gladio flāmeo
pasilum custodiēt. Igñi affcīm
accēdēt. Jugo suauiter p̄mēt.
adāne de celo descēdēt. Rose
rubēt. Radici humorē gratie
quē a sūmō trāhīt ad uirtutes
trāsmittenti ut sic nutriātur ⁊

conseruetur in bono. Soli ful-
genti. Thesaurō latenti. Vincu-
lo oēs rōes diligendi i dilecto
colliganti. Uino inebrianti. Ue-
sti pccōz turpitudinē cooperti.
Unguento uulnera letalia cu-
ranti.

De excellētia charitatis.

Cap. 27.

Charitas excellit alias v̄-
tutes i multis. 1° in deī
conformitate. 2° in spālī digni-
tate. Ricardus. Charitas ē re-
gina uirtutū. 3° in speciositate.
qz est planeta ueneris ⁊ aīe pul-
chritudo. qz sicut pulchritudo
exterius hoīs est ex decenti
mēbrorū ordinatōe ⁊ uenusta-
te coloris. sic pulchritudo aīe ē
ex decenti ordinatiōe actū ē
hītu uenusto. hoc facit chari-
tas in aīa cuius actus ordina-
tus est ⁊ uenustus habitus. 5°
in supportatione laboris. Aug.
Omnia grauiā et imania leuia
facit amor. 6° in uigoro sitate.
Lant. 8. Fortis est ut mōris di-
lectio. 7° in utilitate. Aug. Ha-
be charitatem. ⁊ fac qd̄ uis. 8°
in delectatione. quia charitas
fm̄ actum suum facit delectare
in deo non solum in patria. sed
etiam in uia.

De signis dilectionis.

Signa dilectionis sūt hec
qz amicus amicū libēter
audit. libēter de ipso loquitur.
Sape de ipso cogitat sine tediō
sibi obsequitur. Corpus ⁊ res p
illo exponit. Offensam cauet.
offensū placat. Longaudet p
speritati. condolet aduersitati.
Gaudet de sua pātia. dolet de
sua absentia. Diligit ⁊ odit hō
qđ ille. Conatur ei placere. ti
met displicē. Trahit alios ad
eius amicitias. Munera ab eo
data nō alienat. Consilijs suis
acquiescit perit ab eo fiduciali
ter. Qualiter possit quis scire
verū hēat charitatem. Nota
qz qdā sciunt se non hēre cha
ritatē ut qui sūt in actu peccā
di uel in pposito. Quidā dubi
tant se hēre charitatē. qz rōnes
hnt p utraqz pte. ut sūt illi q
incipiunt facere quod in se est.
Quidā putāt se hēre charita
tē. sicut q multa bona fecerunt
⁊ diu abstinuerunt a peccato.
adhuc tñ sustinēt motus tēta
tionis. ⁊ imagināt turpia. Qui
dā experiūt se hēre charitatē.
ut illi q gustāt diuinā dulcedi
nē ī qb fomes fere extinct⁹ ē.
⁊ qñi sep uel bōa faciūt. ul affe
ctāt. Quidā certi sūt se hēre cha
ritatē. ut qb dē fuelauit. qñs

fuit paul⁹. cui dñs dixit. Suffi
cir tibi gratia mea.

De gradib⁹ amoris.

Signus amoris sūt isti.
Prim⁹ ē cū diligo me
ppter me. Iste amor nō est bo
nus. Scōs est cū diligo deuz
ppter me hic est mercenarius:
sed tunc est bonus si pncipalis
finis est deus. Tert⁹ est cum
diligo deū ppter se. i. qz bon⁹.
Hic est ualde bon⁹. qz talis a
mor uno tātū oculo. i. dextero
respicit deū. Quart⁹ est cum
diligo me pp deū. hic ē optim⁹
qz in tali amore nihil ē qz qrat
hō de suo ēt in se ipso. sed qz qz
sūt. Sup oia diligēd⁹ ē de⁹. qz
cū ipse sit pncipiū. ⁊ hoc ipso ē
sūmū. ⁊ hoc ipso qđ sūmū est.
sūme bonū ē. ⁊ hoc ipso qđ sū
me bonū ē. sūme btñ ē. ⁊ hō ipso
qđ sūme btñ ē. sūme beatificū
est. ⁊ hoc ipso est sūme fruēd⁹.
⁊ hoc ipso est sūme per amores
ei inherendum. ⁊ in eo tanqz in
fine quiescendum. Tria gene
raliter diligūtur. scilicet utile.
delectabile. ⁊ honestum. Propf
pimum diligenda est tribula
tio. quia utilis. Propter ter
tium diligenda est uirtus. quia
honestas. Sed propter 2° dili
gēdus est deus. qz delectabilis

imo pp hec dia diligendus est
deus. quia ipm diligere est ui
le. delectabile. ⁊ hōestū. ⁊ Gra
dus amoris uel charitatis ī q
bus tollit peccatum sunt isti.
Primo tollit peccm mortale.
non q̄stū ad habitū. sed q̄stum
ad actum. liberat enim a peccō
mortali. sed nō a potestate ca
dendi in illud. Secūdo modo
tollit peccm q̄stū ad actū ⁊ q̄stū
ad habitū. sed neutro modo ue
niale. sicut p̄ in aliqb̄ sanctifi
catis. Tertio modo charitas
tollit peccm utroqz modo. ⁊ ue
niale q̄stū ad actū. sed nō quō
ad habitū. talis fuit in beata v̄
gine ante cōceptionem christi.
Quarto modo tollit utrūqz
utroqz modo. sicut fuit in bea
ta uirgine in conceptiōe christi
⁊ post. tunc enī fuit in ipsa sub
latis fomes peccādi totaliter.
Quinto modo tollit utrūqz
utroqz mō. ⁊ insup oēs miseriā
⁊ hoc fiet in patria. Perfecta ē
charitas qm̄ ē hitu magna mo
tu interiori directa. ope exteri
ori sollicita. radice stabilita. fer
uore discreta. dulcedine cōso
latoria. Diligit deus toto cor
de. i. intellectu sine errore. tota
aīa. i. uolūtate sine strarietate.
tota mēte. i. memoriā sine obli
uione.

De ordine charitatis.

Lap.

39

O rdo charitatis s̄z Aug.
est diligere p̄ qd̄ supra
nōs est. i. deum. deinde qd̄ nos
sum⁹. post hoc qd̄ iuxta nos ē.
i. p̄xim⁹. ultimo qd̄ inera nos
est. i. corp⁹ nōstrū pp̄ū. In eo
dē gradu cōtineri debet corp⁹
xpi. qz utrūqz tenet rōez infe
rioris boni respectu spūs n̄ri.
Secūdu Ambro. diligēd⁹ est p̄
mo de⁹. 2⁹ pentes. deinde filij.
postea domestici. ultio inimici.
sed hoc de exhibitōe qdaz in
telligūt. Aliqs diligitur magis
ab altero multiplicif. s. maiori
affectu sic sup oia diligēd⁹ est
deus. sed inter hoīes magis di
ligendi sunt pentes q̄ filij. de
inde consanguinei fm gradus
cognatōis. Maiori affectu di
ligendi sunt filij q̄ pentes. sed
eque ptinetib⁹ prius succurrē
dū ē magis indigēti. Ad d̄raz
magis diligēdi sunt q̄ se magis
ad grām pp̄at ⁊ hilitāt ad glo
riā sic diligēdi sūt fm gradus
pticipādi bonū gr̄e. Nota q̄
idem ordo dilectionis est natu
re ⁊ gr̄e. hoc excepto q̄ dilec
tione naturali hō se magis di
ligit q̄ deū. s̄z ecōtra ē in dile
ctione gratuita. Adterea sciē
dū est q̄ idem est ordo chari

tatis q̄ fm̄ Aug^o est in uia erit
etiā in patria. quia cum gloria
perficiat naturam qcqd n̄ erit
impfectiōis in natura manebit
in gloria.

De dilectione p̄xi. Ca. 31.

Utuo se debēt hoīes di
ligere. q̄a om̄s membra
unius corporis mystici xp̄i. q̄a
uno sp̄u sancto uiuificāt sp̄ua
liter ⁊ uniuē. q̄a unā fides ha
bent. q̄a unū baptisma recepe
rūt. q̄a unū patrem habent et
dominū. q̄a ad unum regnū tē
dūt. Dilectionez p̄xi suadet
uis nature. Math. 7°. Omnia
quēcūq; uultis ut faciāt uobis
homines. ⁊ uos facite illis. Jus
scripture. Math. 22°. Diliges
p̄ximū tuū sicut te ipsum. Exē
plum creature. q̄a omne simile
diligit sibi simile. Math^o est di
ligere q̄s diligi quadruplici ra
tiōe. 1° quia qd̄ diligitur sci
mus. sed quod diligamur nesci
mus sed credim^o. 2° q̄z dili
gere pprie ututis est. s̄z diligi
aliene. 3° q̄a cum diligitur a
lios nobis obligam^o. cū uo di
ligimur alijs obligamur. 4°
quia cum diligimus meremur
nobis. cū autem diligitur alijs
merentur sibi. Per dilectionez
p̄xi efficiamur imitatores xp̄i.
Jo. 17°. Hoc ē p̄ceptū meuz ut

di. in. s. di. uos. Discipuli salua
toris. Jo. In hoc cognoscet oēs
q̄ discipuli mei. e. 7c. Specula
tores dei. j. Jo. 2°. Qui diligit
fratrem suum in lumine p̄ma
net ⁊ uidet deuz. Societas fra
terna utilis ē rōe subleuatōis.
Eccl. 4°. Ube soli. quia si ceci
derit nō habet subleuatē. Rōe
cōsolationis. ps. Ecce q̄s bonū
⁊ q̄s iocūdū. Rōe exhortatōis.
Seneca. Sēper atē oculos tuos
ponēdus est alijs cui^o exēplo
p̄ficias. q̄a nisi ad regulā pra
ua nō corriges. puerbi. A mo
dica lintula augetur ignis.

De dilectōe inimicorū. L. 32.

Quota q̄ alia est dilectio
affectus. ⁊ alia effect^o. Dilectio
affectus duplex ē. q̄z alia ē in
nocētie. ⁊ alia beneficētie. Di
lectōe innocētie tenemur diligerē
inimicos. q̄z n̄ obem^o eis opta
re malū inq̄tū malū. s̄z inq̄tū
ē eis expedire uel reipu. Affectus
dilectōis beneficētie duplex ē. s̄z
p̄ncipalis ⁊ scōdari^o. Affectus p̄n
cipalis ē uelle ⁊ optare inimi
cis bōa sp̄ualia. sicut ē gratia ⁊
glia. hoc mō tenemur p̄ affectū
diligerē inimicos. Affectus at̄ di
lectōis scōdari^o ē optare inimi
cis bōa t̄palia. h^o mō n̄ t̄m̄ur
semp diligerē inimicos. q̄z non

semp expedir eis bona t'palia.
Eodē mō distinguēdū ē de di-
lectione effcūs q est similis ino-
centie ⁊ beneficētie. ⁊ Prio mō
tenemur oēs diligere inimicos.
qz tenemur eis nō inferre ma-
la nisi pp bonū p'sone uel reipu-
blice. ⁊ 2° mō distinguēda ē di-
lectio bñficētie. qz si ē bñficiū
spūale ad salutē necessariū. tūc
tenemur illud inimicis ipēdē.
sicut orare p eis. n̄ qdē i spāli.
sz in gñali. ita. s. ut nō excluda-
mus eos ab orōnib' cōib'. Si
vō est bñficiū t'pale. ad hoc nō
tenemur nisi i casu necessitatil.
⁊ Nota tñ eē duplicē inimicuz
s. p'sone n're ⁊ ecclie. Igr̄ inimi-
cō p'sone bñfacere p'fectōis est.
nisi inq̄tū sibi uel alteri bñfi-
nociū essz. qz in tali cāu bñfi-
subtrahere utile ē. Inimico autē
ecclie bñficiū subtrahere p'fe-
ctius est ⁊ meli'. nisi inq̄tū per
bñficiū sperat recōciliād' ec-
clesie. ⁊ Ex p'dictis p'z q opta-
re bōa t'palia inimicis ecclie i-
p'fectōis ē nisi p accōs. s. qñ cre-
dūt p hoc conuertēdi. Inimico
vō p'sone optare bōa t'palia p-
fectōis est nisi p accōs. s. qñ pu-
tātuz ei uel alij nociua. ⁊ Nota
q licet amicū diligere sit ma-
gis debitū. tñ diligere inimicū
magis est meritorū remissōis

pene. ⁊ ad alia multū ualet. P^o
qz magis accedit ad p'fectionē
v'utis. ⁊ Maioris p'fectōis uel
maior v'tus est. qz magis gra-
tuitū est. 2° qz mot' charitatis
ad inimicū magis meritorius ē
remissōis pene. ⁊ hoc rōe diffi-
cultatis. licz in amicū sit magis
meritorius uite eterne rōe intē-
tionis. Amor. n. naturalis fer-
uētiorē facit motuz charitatis
sicut dispositio materialis con-
fert forme. 3° qz inimicū dili-
gere exp'ssius signū charitatis
est. qz cōtra motū nature ē. vñ
ualde difficile est. nisi adsit grā
per quā uincat natura. ⁊ No-
ta q ille cui iniuria facta ē nō
debet recōciliatōez petere. siue
q'rere ex debito necessitatis. sz
si facit cōplet debitū p'fectōis.
vñ dicit Christo'. q talis debz
recōciliationē querere. ut du-
plicē gl'am cōsequat. Unaz qz
iniuriam passus. alteram quia
prior rogauit.

De uirtutibus cardinalibus.

Cap. 33.

PER uirtutes cardinales
aīa rectificat in suis v-
tutib'. Nā prudentia rectifi-
cat rōnalem. Fortitudo irasci-
bilem. Temperantia cōcupisci-
bilem. Iustitia nero rectificat
omnes uires prout natura in-

110
stie comprehendit non solum
specialem iustitiam que est in cō
mutationibus uel distributio
nibus. sed etiam legalē que est
omnis uirtus prout eius act⁹
pertinet ad debitum obediētie
pceptoz. Ipsa enim iustitia ge
neralis comprehendit uirtutes
ordinantes ad pximum. ut est
equitas. ⁊ liberalitas. ⁊ ordinā
tes ad se ipsum. sicut est innocē
tia. ⁊ penitentia. ⁊ ordinātes ad
deum. sicut est latria. pietas. et
obediētia. Propter hoc iusti
tia dī circūire oēs uirtutes. et
q̄ non tantum est uirtus spe
cialis. sed etiā generalis com
prehendens totius anime rec
titudinem cum ipsa dicatur re
ctitudo uoluntatis. Item p uir
tutes cardinales instruitur ho
mo in operibus ⁊ contra uicia
armatur. Primū sit duplicif.
quia instruitur quo ad se p pru
dentiam. ⁊ quo ad pximū per
iustitiam. Secūdu etiā sit du
pliciter. quia homo armatur. i
psperis per tēperatiā. ⁊ in ad
uersis per fortitudinē. Itē di
cit Aug. q̄ prudentia ē in eligē
dis. fortitudo in tollerādis. tē
peratiā in utendis. iustitia in di
stribuendis. Item dicit q̄ pru
dentia est in p̄cauēdis insidijs.
iustitia in subuenēdo miserijs.

fortitudo i p̄ferēdis molestijs.
tēpātia in coerendis delecta
tiōib⁹ prauis. Aug. ait i musica
sua q̄ succedit prudentie cōtem
platio. fortitudini firmitas ad
berētie tēpātie. mēsuia delecta
tōis. iustitie debita ordiatō ad
deū ⁊ pximū. Iste q̄tuor v̄tu
tes appellat cardiales. q̄ sicut
hostiū v̄tit i cardiac. sic i his v̄
tit⁹ ⁊ regit uita hoīs. Uocat ēe
politice. q̄ ordiat i his uita ci
uilib⁹. Dicitur ēe hūane. q̄ hūa
no studio acgrūt nisi diuinitus
infūdāt. Appellat ēe cōsuetudi
nales. quia non ex uno actu. s̄
ex consuetudine nascuntur. uel
quia honestas hūana se magis
exercitat i istis. sicut scōz de
uotio se magis exercitat in uir
tutib⁹ theologics. Nota q̄
prudentie est scire quid possit.
tēperatiē est non presumere
quod non possit. iustitie ē uelle
in omnibus qd̄ equus sit. forti
tudinis est uelle plus q̄ possit.
Iste uirtutes habēt suos gra
dus perfectionis secūdu quos
aliter possident incipientes. ali
ter proficientes. aliter p̄fecti.
Dicitur etiā uirtutes politice
q̄nq̄ fm q̄ regunt uitam ho
minis q̄ ad opa extiora. ⁊ p̄u
pugnāt contra uicia. ⁊ hoc mo
do sunt incipiētū. Purgatorie

Dicuntur secūdu q̄ iam sunt in uictoria uitioꝝ. ⁊ cōsistunt p̄ tim intra. p̄tim extra. ⁊ sic sunt p̄ficientium. Dicuntur etiam purgati animi s̄m q̄ iam de uictis uitijs quiescit homo. ita q̄ raro primi motus insurgūt. ⁊ hoc mō p̄tinent ad perfectos. Exēplares dicūtur put sunt in mēte diuina. Nā sicut omniū rex deus exēplar est. ita ⁊ idee uirtū in ipso cōsistūt.

De prudentia.

Cap. 34.

Prudētia s̄m q̄ est uirtus politica est ut ait **Da-** trobi⁹ ad rōnis normā que cogitat que agit uniuersa dirige rē. ac nihil p̄ter rectam uelle uel facere. Prudentia uo s̄m q̄ est uirtus purgatoria est ut idem ait. ⁊ mundū ⁊ oīa que in mūdo sunt diuinoꝝ cōtēplatoe despiciere. ⁊ oīm aīe cognitōez in sola diuina erigere. Prudētia aut̄ put est uirtus purgati animi. est sola diuina nōsce. ⁊ ea tāq̄s nihil aliud sit itueri. Prudentia sane exemplaris est ip̄a mens diuina. cui oīa nuda sunt ⁊ aperta. Partes prudētie s̄z Tullii sunt. Intelligētia. Prouidētia. Memoria. Intelligētia uero est p̄ quā anim⁹ p̄spicit ea que sūt. Pruidētia at̄

uirtus est. ut idē ait per quā uideat aliqd futurum ante q̄s sit. Memoria s̄m eūdē est p̄ quā sperit q̄s ea que fuerūt. Nota q̄ duplex est iudiciū ratiōis. discretiū. s̄. ⁊ diffinitiuū. Iudiciū discretiū est quo rō iudicat aliquid esse faciēdū uel nō faciēdum. Circa tale iudiciū est scientia ⁊ non uirtus. Iudiciū uero diffinitiuū est quo ratio imperat aliquid fieri uel non fieri. ⁊ circa istud est uirtus. Unde in primo iudicio se habz scientia ad operationes bonas ut consiliarius. In secundo uo iudicio se habet uirtus ut imperator. Prudentia habet regere ceteras uirtutes in actibus suis s̄z omnes partes philosophie moralis. que sūt ethica. siue monastica. hyconomica ⁊ politica. quarum prima mores quo ad se ipsuz instruit. 2^a familiam disponit. 3^a urbes ⁊ regna regit. Triplex est prudentia. Prima est cordis. ⁊ hec est in dispositione presentiu. ⁊ recognitione p̄teritorū. ⁊ p̄uisione futurorū. Deutero. 32°. Utinam saperent. s̄. p̄terita. ⁊ intelligerent. s̄. presentia. ac nouissima p̄uiderent. scilicet futura. Secūda est oris. ⁊ hec est i moderatiōe s̄mōnū. p̄uer.

Qui moderat labia sua prudentissimus est. ps. Pone dñe custodiã ori meo. 3ª est operis. 7 hoc consistit ut ait Tulli⁹ in fuga mali 7 electione boni. ps. Declina a malo 7 fac bonum. Nota q̄ alia ē prudētia mūdana. alia humana. alia diuina. 1ª est in tēporalib⁹ acgrēdis. 2^a in cōmodo carnis. 3^a in obsequijs diuinis. Officiū prudētie est actus aliaz v̄tutū dirigere sicut supra dictū ē. Ber. Discretio nō tā v̄tus q̄ auriga v̄tutū est. Nolite fallere nec falli. ut dicit Seneca est res f̄z v̄tatem extimare. Idem. Tūc p̄ rōem recte uiues. si diuina p̄ estimes. si dignitatē rerum nō ex opinione multoz. s̄z ex eaz nata cōstituas. Nobis om̄issa ad dei gloriã 7 pximi edificationem dispensare. Luce. Quis putas est fidelis seruus 7 prudens 7 c. adutabilitatē fugere. Seneca. Scito te in q̄busdã p̄seuerare debet quia cepisti. qdã nec incipere.

De temperantia.

Lap. .35.

Temperantia f̄z adacrobiiū put est uirtus politica est nihil appetere penitendum in nullo legē moderatiōis excedere subiugo rōnis cupi-

ditatē domare. Temperantia put est uirt⁹ purgatoria est oia relinquere. inq̄tū natura patit. que corporis usus requirit. Temperantia prout est uirtus purgati animi. est terrenas cupiditates non solū rep̄mere. s̄z penitus obliuisci. Temperantia put est uirtus exēplaris. est quedã in se p̄petua intēctiōe uersio. Partes tēp̄tie fm Tu. sunt. Cōtinētia. Clemētia. 7 adodestia. Cōtinētia fm eūdē Tu. est uirtus per quã cupiditas cōsilijs gubernatōe regit. Clemētia est per quã motus animi in odiū alicui⁹ cōcitati cōitate uel hylaritate cōtinēt seu retinēt. adodestia est uirt⁹ p̄ quas pudor honestus parat 7 stabilez auctoritatē cōpat. Species tēp̄tie sunt. Sobrietas. Cōtinētia 7 modestia. Prima consistit circa gustum in quo ponit modum sobrietas. 2^a ē circa tactum q̄stūm ad uim gn̄atiuã. q̄a ibi ponit modū castitas. Haby enim hō uehementē appetituz conseruandi se in esse indiuidui per nutritiuam. 7 conseruandi se in esse spei per gn̄atiuaz. Isti autem appetitus restringūtur per sobrietatē 7 cōtinētiã. 3^a in dictis 7 factis. Factum autē put hic accipit p̄tinet ad tres

sensus. 7 circa pprias eoz ma-
terias. s. visum. auditu. olfatu.
Pertinet etiã hoc factu ad ta-
ctu. nõ qdẽ q est in gnatiua. s3
ad alios tactu quoz organa s3
manus ad pcutiedu. uel capiedu.
7 pedes ad ambuladu. In oi-
bus illis modu ponit modestia
Dignitas tepãtie in hoc est q
aiam decorat. q3 sicut in natu-
ris forma decetior est materia
sic 7 in morib3 pl3 comẽdatur
modu q3 ipsa actio. p3 hoc te-
perãtia copat soli q medi3 pla-
netaru est. 7 decetior inf oes.
Adertu cumulat. q3 mediũ te-
nuere beati. Un3 d3 q3 v3bil non
meremur. sed aduerbijs. i. n3 eo
q3 aliqd facim3. s3 in eo q3 bñ-
facim3. Istud p3 in illa uidua q3
obtulit duo minuta. 7 magis co-
mẽdata e q3 q magna miserut
i gazophilatio. Utiosos appe-
titus refrenat sicut supra dcm
est. vñ copat freno. 7 remo. et
lime que supfluũ tollit rubigis
de ferro. Actioes tepat3 fm q3
apl3 instruit dicẽs. Rõale ob-
sequiu uestruz. Adediũ seruat.
Ber. Tene mediũ si nõ uis pde-
re modũ. De hoc medio dicit.
Adedio tutissim3 ibis. Istõ me-
diũ uoluit dñs nos tenere qñ
fecit nõ de capite. uel de pede
mulierẽ. sed de costa. Et qñ fe-

cit hoĩem p3im cozpalẽ. 7 p3i n
spũalẽ. ut dignitate nature eẽt
sub natura angelica. 7 sup coz-
poreã. Christo assimilat q3 ste-
tit in medio discipuloz. sedie i
medio doctoꝝ. suspẽsus e i me-
dio latronũ. locatus est in me-
dio duoz animaliu. visus est a
Joãne in Apoca. In medio cã-
delabozũ aureozũ. i naturaz
conseruat. quia natura in me-
dijs delectatur. 7 per extrema
corumpitur. Unde phũs. Ex-
cellentia sensatoruz corrupit
sensus. Ferculis eternis cibat.
Unde tepãtia copat ligno ui-
te qd3 erat in medio paradisi.

De fortitudine.

Cap.

36

Fortitudo fm Macro-
bium put est uirtus poli-
tica. est animum supra metum
periculi agere nihilq3 nisi tur-
pia timeze. tollerare fortit ad-
uersa uel prospera. Fortitudi-
nis purgatoꝝ est aĩo nõ ter-
reri a cozpore recedente nec al-
titudinem abhorrere. Forti-
tudinis purgati animi est passi-
õnes ignorare. non metuere ut
nesciat irasci. 7 nihil cupiat in-
honestum. Fortitudinis exem-
plaris est esse imutabilez. quia
semper idem est. nec aliqñ mu-
tatur. Partes fortitudinis s3

Nullū sunt quattuor. Magnificencia. Fiducia. Patientia. et Perseuerancia. Magnificencia fm eūdem est magnarum 7 excelsarū rerum cum ampla quadam animi ppositione cogitatio atqz ministratio. Fiducia ē uirtus per quam in magnis et honestis rebus multū in se animus ex spe certa fiducie collocatur. Patientia est honestatis 7 utilitatis causa rerū arduarū atqz difficiliorū uolūtaria 7 diuturna perpeſſio. Perseuerātia est v̄tus in rōe bñ cōsiderata. stabilis 7 perpetua permansio. Multi sunt effectus fortitudinis. Prim⁹ est qz d̄ hostib⁹ triūphat. Nath. 4.º. Vir fortissimus. 2.º quia hōi sua bōa cōseruat. Luce. Tū fortis armatus 7c. 3.º qz ditat. prouerbi. Dan⁹ fortis diuitias pat. 4.º quia regnum celoz expugnat. Nath. Regnū celoz uim patitur. 5.º qz ornat. pueri. Fortitudo 7 decore indumētū eius. 6.º qz in extremis assecurat. puerbi. Leo fortissim⁹ bestiaz a nulli⁹ pauet occurſu. 7.º qz remuneratōez expectat. puer. Mulierē fortē quis iueniet 7c. Fortitudo consistit in quinqz. s. in aggressionē arduorū. ps. Viriliter agite 7 confortet cor

uestrum. In contēptu terrenorum. Hebre. Moyses negauit se esse filium Pharaonis 7c. In sustinētia tribulationū. Cant. Fortis est ut mors dilectio. In resistencia tērationum. Aplus. Non coronabitur nisi qui legitime certauerit. In impugnatione uiciorum. Job. Dilicia est uita hominis sup terrā. Multa iuuant fortitudinem. Primum est exortatio prudentiū. Unde legitur de Iuda Nachabeo qz armauit socios non clypei uel haste minutione. sed sermonibus optimis. 2.º exemplū robustorum. Unde legitur de Eleazaro qz elegit fortē mori pro paternis legibus. exemplū uirtus 7 fortitudinis posteris relinquens. Tertium exercitatio in pugnis. vnde legitur i Josue qz dominus non deleuit hostes filiorum Israhel statim oēs. sed reliquit aliquos ut haberēt cōsuetudinē p̄liadi. 4.º est spes remuneratōis. 2.º. palip. Cōfortet man⁹ ufe. 7 n̄ dissoluāt. est enim merces operi uestro. 5.º hostium debilitas. Grego. Debilis ē hostis qz nō pōt uincere nisi uolentem. 6.º orationis adiutoriū. Exo. Tū eleuaret man⁹ Moyses uincēbāt filij Israhel. 7.º armorū

spiritualū apparat^o. vñ San-
son uincebat philisteos in mā-
dibula asini. i. tēpantia 7 simpli-
citate. 8° memoria dominice
passionis qd signatū est i Da-
uid qui contra Goliā uenit in
baculo 7 funda. 9° cib^o spūa-
lis. ps. Panis cor hoīs confir-
met. 10° R. Ambulauit Ithelyas
in fortitudie cibi illi^o 7c. vñ et
Petrus potat^o spūs scī grā cō-
fortat^o est dicēs. Oportet deo
obedire magis q̄ hoībus. Idē
vō ap^o ante talē cōfortationē
dixit. Nescio hoīem hunc.

De iusticia politica.

Cap.

37

Iusticie politicē fm ad
Crobū ē suare unicuiqz
qd suū est. Iusticie purgatorie
fm eūdē est ad unā cuiusqz p-
positi uiaz uniuscuiusqz v̄tutis
officiū cōseruare. Iusticie autē
purgati animi est ita cū supna
mente sociari ut seruet cum ea
fedus ppetuū imitādo. Iustie
exēplaris est q̄ penni lege sem-
piterna opis sui cōtinuatiōe nō
flectitur. 8 Partes iusticie fm
Zullū sūt sex. s. religio. pietas.
gratia. vindicatio. obseruātia.
ueritas. Religio s̄z eūdē Zul-
lū est uirt^o que superioris ci-
uilsdā nature quā diuinā uocāt
curā cerimoniāqz affert. Pie-

tas est per quā cōiūctis sāguīe
beniuolētie offm 7 beniuolens
tribuit cultus. Gratia ē i qua
amicitiāz 7 officioz alteri^o me-
morā. 7 remunerādi uoluntās
continetur. Vindicatio est per
quā uis 7 iniuria. 7 oē qd ob-
scurū est defendēdo atqz ulci-
scendo ppulsat. Obseruātia ē
uirtus p quā hoīes aliqua di-
gnitate antecedēs cultu quo-
dā 7 honoz dignātur. Ueritas
est uirtus p quā imitat ea que
sunt. aut fuerūt. aut futura di-
cūtur. 8 Nota q̄ iusticia nō tā
ē uirt^o spālis q̄z gnālis. ut hēs
supra de uirtutib^o cardinalib^o
i gnē. Iustia ut dī i libro sapie
ē ppetua multiplici rōe. 1° q̄
ppetuat aiām stabilēdo eaz in
debito loco. s. sub deo 7 supra
corpales creaturas. 2° qz ma-
nebit in p̄ia fm eēntiā 7 usum.
Alie autē v̄tutes cardinales 7 si
maneāt in p̄ia fm eēntiā. n̄ tñ
s̄z oēm usū. Tēpantia. n. nō re-
frenabit mot^o illicitos. prudē-
tia nō cauebit ab insidijs. For-
titudō n̄ aggrediet^o terribilia.
8 Iusticia peruertitur tripliciē
s. amore. persone. uel pecunie.
Ista. Uhe qui iustificatis impiū
p munere. Timore. Euāgelīū.
Nolite timere eos q̄ occidūt
corpus. Rancore. Idē. sciens q̄

per inuidiā tradidisset eū: Plu-
ra mouēt ad rectitudinē iustie:
1° est rectitudo humani cor-
poris. quia indecēs ualde est in
rectō corpore curuū hīe aiūm.
2° est naturalis inclinatio. qz
ut ait Aug. Iustitia est in corde
hoīs naturaliter. 3° qz bruta
aiālia docent multa que pīnēe
ad iusticiā. ut est innocētia. con-
cordia. 7 h^o mōi. 4° ē scripta
Eccl. Usqz ad mortē certa pīo
iusticia. Effcūs iustie est qz bea-
tificat. Nath. 5°. Beati q esu-
riunt 7 sitiūt iusticiā. Petr^o. Si
qd patimini pp iusticiāz beati.
Quia exaltat. Eccl. Qui opa-
tur iusticiā exaltabit. qz appe-
titū cōcupiscētie refrenat. Isa.
Erit iusticia cingulū lūboz e^o.
qz locū deo ppat. ps. Iusticia. 7
iudiciū ppatio sedis tue. quia a
morte eterna liberat. puer. Iu-
sticia vero liberabit a morte.
Quia coronat. Thimo. Repo-
sita ē mihi corona iustie. Quia
remunerat. ps. Retribuet mi-
hi dñs fm iusticiā meā. Iusti-
tia consistit in fide. Ap^o. Credi-
dit Abrabā deo. 7 reputatū est
ei ad iusticiāz. Itē in oīone. ps.
Clamauerunt iusti. 7 dō. ex. e.
In facta meditatōe. Eccl. Bea-
tus uir q in sapientia morabit.
7 in iusticia meditabit. In hu-

miliatōe. Nath. Sic decet nos
implere oēm iusticiāz. Glo. Per-
fecta iusticia est subdere se mi-
nozi. In eruditōe. puer. Semi-
nāti iusticiāz merces si delis.

De donis in cōi.

Lap.

38

Iacet dēs hitus dati diui-
nitus possint dici gñalit
dona dei. Spālit tñ 7 appropa-
te septē sūt dona spūs sci. que
p ordinez Isa. undecim enume-
rat a sūmo incipiēs usqz ad ul-
timū descēdendo. Septē igit
sunt dona multiplici rōe. 1°
ut p hec septē expellant uitia
septē. s. ut timor expellat sup-
biā. Pietas inuidiā. Scia irā q
ē quasi qdā insania. Fortitudo
accidiā. Cōsiliū auaritiā. Intel-
lectus gulā. Sapiētia luxuriā:
2° dicuntur esse septēz dona
propter expediēdas uirēs na-
turales. Nam irascibilis indi-
get expediri tam in prosperis
qz in aduersis. In prosperis q
dem per timorem. In aduersis
autem per fortitudinē. Concu-
piscibilis indiget expediri qz-
tum ad effectum respectu pro-
ximi. quōd fit per pietatem. et
quātū ad effectus respectu dei
quōd fit per gustū sapientie. Ra-
tionalis vero indiget expediri
in ueritatis speculatione. quod

fit per donū intellectū. et in ue-
 ri electōe. quod fit per cōsiliū. atque
 in electi executione. quod fit per
 sciam. per hanc enim cōuersamur
 in medio nationis prauē et per-
 uerse. 3° dicuntur esse septem
 dona propter regimē actiue et
 contēplatiue uite. Contēplatiua
 siquidem tria dona debet ha-
 bere. scilicet timorem ad reuerentiaz
 maiestatis. Intellectū ad intel-
 ligentiā ueritatis. Sapientiam
 ad gustū bonitatis. Actiua uero
 habet pietatem ad agendū. for-
 titudinē ad sustinēdū. scientiaz
 ad discretione pietatis. cōsiliū
 ad discretione fortitudinis.
 Plurima ergo dona sunt ad i-
 tectū spectantia. quia lux co-
 gnitionis multū ualet ad recte
 uinēdū. Propter eādem causā
 fit donorū obnatio. ubi quasi
 semper adiūgit unū directiuū
 cū alio. quod spectat ad actionem
 nel passiōē. Unde Grego. sup
 Ezechi. dicit quod sumus per sapiāz
 maturi. per intellectū prouidi.
 per cōsiliū cauti. per fortitu-
 dinem animosi. per scientiā di-
 screti. per pietatē misericordes.
 per timorem humiles.

De timore in cōi.

Lap.

39

Timor est ut ait Aug. fu-
 ga mali. Spēs timoris sc

sex. Primus est naturalis quo
 quilibet naturalit̄ timet nocumē-
 tū nature. Iste non est merito-
 rius neque demeritorius. quia nō sub-
 iacet libero arbitrio. et dicitur na-
 turalis nō a natura instituta:
 sed destituta. quia iste timor est
 pro peccato primorum parentū in-
 flictus. hoc timore christus natura-
 liter mori timuit. Secundus est
 timor humanus quo quis ni-
 mis timet peli sue. Iste timor
 nascitur ex nimio amore p̄ntis
 uite. et est quāque mortalis actus
 eius. id est. cuius prius quis peccaret
 mortaliter quā amitteret uitam
 suam. quāque est uenialis. ut cum
 quis faceret prius peccatū ueniale.
 quāquam pmitteret se occidi. Tertius
 est timor mūdanus quo quis ni-
 mis suis reb⁹ inheret. Hic na-
 scitur ex nimio amore re⁹ tē-
 poraliū. et est quāque mortalis. quāque
 uenialis penit⁹ eodē mō quo di-
 ctum est de humano. Quartus
 est timor seruilis quo quis timet
 peccare principalit̄ pro penam.
 Quintus est timor initialis quo
 timet quis penā et dei offensā.
 Un̄ quasi duos habet oculos.
 unū ad penā. aliū ad deū. et hic
 est principalior. Sextus est ti-
 mor filialis quo quis timet offe-
 sam dei. uel sepationem a deo.
 Numerus p̄dictorū timorū sic

accipitur. Aliquis timor ē a spi-
ritu sancto ⁊ cum spiritu san-
cto. sicut timor initialis ⁊ filia-
lis. Aliq̄s a spiritu sancto est. ⁊
non cuꝝ spiritu sancto est. sicut
timor seruilis. Aliquis est cum
sp̄u sancto. ⁊ nō a sp̄u sancto. si-
cut timor naturalis. Aliq̄s nec
a spiritu sancto. nec cum spiri-
tu sancto. sicut timor human⁹
⁊ mūdānus. quos nec spiritus
sancti gratia secuz cōpatit̄. nec
p̄ sp̄m sc̄m dantur. Est ad huc
alius timor reuerentie qui so-
lus inter timores erit ī patria.
sicut dicit ps̄. Timor domini sā-
ctus permanet in seculum secu-
li. Reuerentia uero est resilitio
a considerata magnitudine dei
in pp̄am puitatem. Timor do-
mini multa bona facit. Primo
quia expellit peccatū. puerbi.
Timor dñi expellit peccatum.
Sapientiam gignit. Eccl. p̄mo.
Qui timet nihil negligit. adē-
tem stabilit. puerbi. Nisi in ti-
more domini tenueris te instā-
ter cito subuertet̄ domus tua.
Sp̄aliter dicit. ps̄. Non ē in-
opia timentibus eum. Bona o-
pera cumulat. eccl. Qui timet
deū faciet bona. Cor delectat.
Eccl. Timor domini delectat
cor. Vitam prolūgat. Eccl. Ti-
mor domini appōit uitā. De-

uotionem irrigat. Eccl. Timor
domini fons uite. Eternaliter
remunerat. Eccl. Timenti deū
h̄n erit in extremis.

De timore seruili.

Lap.

40

Timor seruilis donū spi-
ritus sancti est. nō tamē
est cum spiritu sancto. sicut au-
rorā cum sole est. Timor serui-
lis spiritui sancto locum p̄para-
rat. ut eū sicut setē filum intro-
ducat. Setē filum introducēdo
ipsum p̄cedit. non tamen cum
ipso permanet. sicut ait Aug⁹.
Timor seruilis est bonum quo
nemo bene utitur. quia licet ha-
bitus timoris seruilis bon⁹ sit
in se s̄m q̄ donū spiritus san-
cti est. tamen eius actus q̄nq̄
peccatum est. Timor itaq̄ ser-
uilis duo facit. Primum est q̄
preparat uiam charitati. Se-
cūduz est q̄ retrahit a peccato
metu pene tātū. Ratiōe primi
bonus est. s̄ rōe sc̄di distiguit̄.
Unde notādū est q̄ usus timo-
ris seruilis duplex est. s. cū q̄
utitur essentia habitus tantū.
uel cum quis utitur seruitate.
p̄mō usus ei⁹ bon⁹ est. Nā
ille est abhorreri penas eter-
nas. quod bonum est. cum sit e-
tiam in timore initiali. Secū-
dū modo. usus eius mal⁹ ē. ga-

usus eius est uitare malum ex
coactione per penā. cuius tamen
affectus habetur in uolūtate. et
sequeret effectus si sparetur im
punitas. ut ait Aug⁹. Et intel
ligitur dictus eius qui ait qd ti
mor seruilis bonus est. non tñ
qui timet seruiliter bene agit.
quia agere bonum est ex uolū
tate facti. sed agere bñ. i. meri
torie est ex uolūtate agentis q
agit ex uirtute charitatis et grē:

De timore initiali.

Cap.

41

Timor initialis idēo sic di
ctum est. qz est incipiētū
p̄mo penetrare. Un̄ Isa. Dñe a
timore tuo concepimus et pepe
rimus sp̄m salutis. Qui adhuc
sunt in angustia p̄ peccato qd
cōmiserūt. sed āgustia hoc fo
ras mittitur qñ cōscia serenat
ad plenū. quia perfecta chari
tas foras mittit timorē initialē
inq̄tū hēt naturā timoris ser
uilis. fm hoc. s. hēt oculū ad pe
nam. Timor. n. initialis habet
duos oculos. vnum ad glōriā
qui est ei essentialis. alterū ad
penam qui est ei accidentalis. s3
timori seruili essentialis. Pre
terea timor initialis abstinet a
peccato ueniali propter penas
purgatorij in quo casu potest
conuenire cum perfecto. q etnā

timet penam purgatorij inq̄
tum est dilatiua glorie. siue se
patura ad tempus. Duplex ē
amor. s. filialis quo deum dili
gimus p̄pter se tātū. et merce
narius quo nō diligim⁹ p̄nci
paliter. sed secūdario h̄ito re
spectu ad mercedem. Huic du
plici amori respondet duplex
timor. s. initialis. et filialis. Nā
filialis timor respōdet amori
filiali. initialis uo r̄ndet amori
mercenario.

De timore filiali.

Cap.

42

Timor filialis p̄pe timet
offendere deū. q r̄si pp
peccm̄ non separatur a deo. tñ a
peccō abstineret nec ipsū offen
deret. Et in hōc timor filialis
differt ab initiali qui p̄pe est
timor separationis. qui propt̄ cō
scientiā peccati. timet separari a
deo. Timor uo filialis timorē
timet offendere deum. Alia est
dīa qz timor initialis est ipse
ctoꝝ. s3 filialis p̄fectoꝝ. s3^a est
dīa qz cum in timore pene sint
duo. i. punctio. et cautela. Ipsa
pūctio p̄tinet ad timorē initia
lem. talis. n. pūctio est ex cōscia
peccati de quo nescit an sit di
missum. Cautela uo p̄tinet ad
timorem filialē. sicut. n. p̄fectus
cauet peccm̄ quo ad deū offendit

ita per consequens canet pena.
sed tñ p accñs. Timor et filia
lis dñ sanctus et castus.

De dono pietatis.

Cap. 43.

Donū pietatis in tribus
consistit. scilicet in cultu dei. i
ueneratione sacre scripture. et
in p̄ximī honore. Cultus dei
consistit in professione diuine
maiestatis. et hoc est theologia.
Ueneratio sacre scripture con
sistit in hoc ut ei firmiter cre
datur. ut sollicitè custodiatuz et
fideliter dispensez. Honor p̄
ximi consistit in reuerentia su
piorum. in conformitate equa
liū. et in subuēctione inferiorū.

De dono sciētie.

Cap. 44.

Sciētie donū sicut actus
hēt cū prudētia. q̄ est v̄
tus politica. sed differt in rōne
agendi. Prudētia. n. procedit
ex principijs iuris naturalis.
Sciētie uero donū ex princi
pijs fidei. Proprius actus scie
doni est docere recte cōuersa
ri in medio natiōis prauē et p̄
uerse. Ad quōd requirunt tria.
Primum est q̄ habeat rōnes
quibus se defendat ab ipugnā
tibus fidem suam. Secunduz
est q̄ a malo absteat. Tert
ium q̄ bene et prudenter tem

poralia amministret. Preterea
sciētie doni est dirigere ope
ra ad normam rōnis. et ad con
formitatem dei. Item per scie
tie donum scitur ne sub specie
boni malum lateat. Itē donum
sciētie regit pietatem p̄pter
quod etiā hec duo cōbinātur.
Item per donū sciētie scit hō
qd sit. et a q̄ sit. et ad quid sit.
Sciētie donū est sciētia faciē
doz. et ideo rōne sciētie confi
sit in cognitione fm. quam nō
uirtus. sed rōne faciendorum
consistit in operatione. et h̄z h̄
est uirtus.

De dono consilij.

Cap. 45.

Consiliū sumit tribus mo
dis. q̄nqz dñ cōsiliū deli
beratio de reb̄ ualētib̄ ad fi
nē ad quē tēdim̄. et tale cōsiliuz
p̄tinet ad prudētia. uel idēz est
q̄ prudētia. q̄nqz dñ cōsiliū p̄
suasio rez excellentuz ad q̄s nō
tenemur fm qd dñ hoc esse cō
siliū. Si uis p̄fectus esse. uade
et uende q̄c. q̄nqz dñ consilium
prudētia exercitatuā cōtem
platiuorū et actiuoz donozum.
et deliberatio de operibus ar
duis. siue teneamur ad ea. siue
non. et fm hoc sumitur cōsiliuz
donum. Nota q̄ sicut ad scie
donuz p̄tinet reprobare malū

et eligere bonū. ita pertinet ad cō
si iū cauere pericula que sūt in
hoc exilio. Item sicut scīe donū
hēt regere pietatē. ita donū cō
siliij hēt regere fortitudinē. In
hoc autē differūt consiliū et sciē
tia. quia scīa est circa bonum et
malū. s; cōsiliū est circa diffici
le et arduum.

De dono sapie et intellectus;
Cap. .46.

Sapientia et intellectus diffe
runt. qz sapia est cogni
tio dei absolute. intellectus vō
ellatiue. s. in cōpatione ad cre
aturas. Itē alia dōa. qz intelle
ctu cognoscitur deus p illumi
nationē de auditis in scripta.
sapiencia autē cognoscit expi
mento. Itē per intellectū deum
cognoscimus. per sapiāz dulce
dinē eius gustam. Un sapiā di
citur quasi sapore v̄tutū cōdi
ta sciencia. Itē sicut dicit Bie.
p intellectū sumus prouidi. per
sapiāz maturi.

De beatitudinib⁹ in gnē.

Cap. .47:
Beatitudines sunt septē
fm distinctōez graduū.
quas sint octo fm essentiaz q̄s
saluator enumerat in sermone
de monte. s. paupertas spūs. mi
tiras luctus. esuries iustitię. mi
sericordia. mūditiā cordis. pax

quarū beatitudinū numer⁹ sic
accipitur fm integritatē p̄fec
tionis. Reqrūt ad integritatē
p̄fectionis tria. s. recessus a ma
lo. p̄cessus in bono. et p̄fectus
status in optimo. Sane autē oē
malū p̄cedit ex timore supbie.
aut ex rancore malitię. aut ex
lāgore cōcupiscētie. Cōtra hec
tria sunt tres beatitudines. s.
paupertas spūs cōtra malū timo
ris. mititas cōtra malū ran
coris. luctus cōtra malū libi
dinis. Item p̄fectus attēditur
fm mutationē que est s; duas
vias dñi. s. misericordiā. et ueri
tatem. de qbus in ps. Uniuerse
tie dñi misericordia et ueritas.
Item fm has duas vias sumūt
due beatitudines. s. esuries iu
stitię. et affectus misericordię.
Preterea status in optio attē
ditur duobus modis. s. in lim
pida cognitiōe. et tranquilla affe
ctione. et fm hoc sumūtur due
ultime beatitudines. s. mūditiā
cordis ad deū uidendū. et pax
mentis ad perfecte fruendū.
Per has septem beatitudines
excluduntur septem capitalia
uitia. Paupertas spiritus ex
cludit superbiam. Cōsuetudo
iram. Luctus inuidiam. quoniā
qui luget pro peccatis aliorū
non inudet illis. Esuries iusti

tie accidia. Misericordia auaritia. Misericordia cordis gula. qd cordis munditia n̄ seruit ueri ad modum bruti animalis. Pax excludit luxuria. qz gustato spū desipit ois caro. Et sicut in enumeratione donoz est ordo artificialis quo pmo ponuntur digniora. ita in beatitudinibus est ordo naturalis ubi digniores ponuntur ultimo.

De prima beatitudine.

Cap. 48.

Pupertas spūs ponitur hic p abstinētia ab amore mūdi. i. ab amore carnalium uoluptatū 7 delitiarū. ac pprie excellentie. Illec tria complectitur amor mundi. Un̄ dicitur super Lucas. Pauperes sunt q non querūt illecebrosa. Super Math. Grego. Pauperes spū sunt humiles 7 timētes deum. Alia glosa dicit q pauperes s̄ q nihil hnt 7 oia possident.

De scda beatitudine.

Cap. 49

Mitis est sicut dicit Arist. qui nec patit. nec deducitur. Est autem mitis eadem cum mansuetudine. habetur. n. in glo. super Math. qz mansuetus est qui nullam amaritudinem sentit. ex quo patet qz mansuetudo est idē qz patientia ali

quo modo. Differunt tamen mansuetudo 7 patientia. quoniam patientia est in sustinentia molestiarum corporalium. mansuetudo in sustinentia contumeliarum.

De tertia.

Cap. 50.

Luctus est lugere p peccato. 7 ipius odire ita qz insurgamus ad destructionem ipsius. Lugere autem de malo. ut fugiamus ipsum. inquitum auertit ab amico. sic lugere est solius charitatis. Lugere autē de quolibet malo speciali est cuiuslibet virtutis. Quilibet. n. virtus luget de suo cōtrari.

De quarta.

Cap. 51.

Euxuries iusticie est uehemens desiderium iusticie sine summi boni. Esuries autē iustie poti⁹ ē beatitudo qz esuries aliarū v̄tutū cardinaliū. qz p iustias imediate coniungimur deo qd n̄ sic p alias v̄tutes cardiales. Julia. n. put hic sūt p̄bēdit fidē. spē. charitatē. q̄ imediate coniugūt nos deo.

De quinta. Cap. 52.

Misericordia est per quā p terrenis celestia meremur. Opa misericordie sūt. i. q. s. septē corpalia. 7 septē spūalia.

Corporalia sunt hec. Visitatio infirmorum. Potatio sitientium. Redemptio captiuorum. Vestio nudorum. Collectio pegrinorum. Sepultura mortuorum. *P^a* sex dⁱ istis habemus de euangelio. *se^p*timā de thob. *Opera spūa^l*ia sunt hec. Delinquēti ignoscere. Peccantē corripere. Ignorantem docere. Titubanti consilium. Destum consolari. Pro salute xp̄i exorari. Iniurias sustinere. Et hoc ultimū p^{ro}pterea dicitur opus misericordie. q^{ia} responsio mollis et humilis frangit iram. et hoc pium est. s. furor irati mitigare.

De sexta.

Cap. .53.

Munditia cordis est qua clarificat cor et mundat ad uidentū deum. et ardentissime diligendum. Accipitur autē munditia cordis hic non p^{ro} virtute. sed pro statu quodam; qui est purgati animi.

De septima.

Cap. .54.

Pax est status virtutis in quo est delectatio in deo sine contradictione carnis mundi et diaboli. vel si aliqua est inefficax est. Un̄ patet q^{ia} pax est status animi purgatissimi. Pacificis autem magis attribuit esse

filios dei q̄s alijs. quia licet misericordia maxie assimilet hominem deo q̄stum ad opera exteriora. tamen q̄stum ad interiora magis assumulat pax.

De octava.

Cap. .55.

Octava beatitudo est de qua dⁱ beati q^{ui} persecutiōne patiūt p^{ro} iusticia. q^{ia} ip̄orum est regnū celorum. Nec virtus. s. sustinētia persecutiōnū p^{ro} iusticia anxia est paci. Cum n. pacificus sit absq^{ue} contradictione carnis mundi et diaboli. patet q^{ia} idē patus est sup̄are tētatōes mortis p^{ro} xp̄o in eodē gradu est cū pace. p^{ro}pter hoc dixim^{us} q^{ia} octo sūt beatitudines q̄stum ad ecclēsiā. sed tantū septē q̄stū ad distinctiōnem graduū. qm̄ sup̄ pacē nō est virtus alia. Dicit n. Aug^{ustinus}. Pax est finis et consumatio omniū virtutū. Octava beatitudo dicit^{ur} redire ad caput duob^{us} modis. p^{ro} q^{ia} idē p̄mū sibi p^{ro}mittitur. q^{od} p̄me beatitudini. s. regnum celorum. 2° quia oēs pbāt a p̄ma usq^{ue} ad ultimā verum vere sint. Unde Gregori^{us}. Qualis unusq^{ue} apud se lateat. illata contumelia pbāt. Ex his dictis colligitur q^{ia} habitus virtutum cardinalium p̄ncipaliter dispoⁿⁱunt ad exercitium actiue.

habitus vero donorum disponitur ad actus contemplatiue. habitus vero beatitudinum disponuntur ad perfectionem utriusque.

De sensibus spiritualibus.

Cap. 56.

Per sensus spirituales precipit anima spiritualia. quia uidet sponsi sui pulchritudinem sub ratione splendoris. Audit amenissimam armoniam sub ratione uerbi. Gustat summam dulcedinem sub ratione sapientie comprehendet utrumque. scilicet uerbum et splendorum. odorat summam fragrantiam sub ratione uerbi inspirati. Tangit summam suauitatem sub ratione uerbi incarnati. et inter nos corporaliter habitantis. reddentis se nobis palpabilem et osculabilem per ardentissimam charitatem. Ex predictis patet quod sensus spirituales dicuntur conceptiones mentales circa ueritatem contemplandam. que quidem contemplatio incipit a sensu. et puenit ad imaginationem. et de imaginatione ad rationem. et de ratione ad intellectum. et de intellectu ad intelligentiam. et de intelligentia ad sapientiam. siue notitiam excessiuam que incipit hinc in uia et consumatur in gloria.

De fructibus spiritualibus.

Cap. 57.

Fructus duodecim spirituales non dicuntur nouos habitus. sed status consolationum quibus consolatur spiritus iustorum. et iste delectationes consequentur opera perfecta. Sunt autem isti fructus. Charitas. Gaudium. Pax. Patientia. Longanimitas. Bonitas. Benignitas. Mansuetudo. Fides. Modestia. Continentia. Castitas.

De dulia et latria.

Cap. 58.

Latria est seruitus et reuerentia deo exhibita. unde si creature exhibetur honor deo debitus est idolatria. Latria comprehendit quinque. scilicet fidem. Sapientiam. Reuerentiam. Sacrificium. et Orationem. Prima duo sunt cordis. alia duo sunt operis. ultimum est oris. Dulia debetur creature in quantum est imago dei. Unde dulia est honor qui debetur sanctis. Unde de beata uirgine sciendum est quod in quantum est persona sancta debetur ei dulia. sed in quantum mater dei debetur ei imperduliam. id est superior dulia. Sane si persona cui debetur dulia est in prelatioe constituta debetur ei reuerentia que consistit in obedientia.

mādatoꝝ. ⁊ in exhibitiōe bo-
norū. Si autē est persona sim-
plex debetur ei reuerentia tā-
tum que consistit in exhibitiōe
honorū. Imperdulia debet crea-
ture excellēti sicut ē caro xp̄i.
beata v̄go. crux ch̄isti. Un̄ scie-
dum est q̄ uere ligno crucis
ch̄isti in quo pepēdit si non fi-
gurata signo crucifixi debetur
imperdulia. quia est instrumentum
nostre redēptionis. Crucib⁹
autem factis inq̄stū sūt lignuz.
siue res tales nihil debetur sed
crucibus factis in signū ch̄isti
crucifixi debetur latria. Inma-
ginibus autem eadem debetur
adoratio q̄ debetur ⁊ illis quo-
rum sunt imagines. nō inq̄stuz
res facte adorantur. sed illos
quorum sunt imagines adora-
mus.

De preceptis in genere.

Cap.

59.

Preceptū est imperium
faciendi aliquid. uel non
faciendi. Preceptorū alia sunt
affirmatiua. Ut honora p̄rem.
alia negatiua. ut non occides.
Precepta affirmatiua stricte su-
mendo dicūt p̄cepta. s; negati-
ua dicūtur phibitiones. Prece-
pta affirmatiua obligāt semp.
sed nō ad semp. Sed negatiua
obligant semp. ⁊ ad semp. Pre-

cepta decalogi possunt dici da-
ta uel inata. Primo modo tā-
tum pertinent ad populū Isra-
helicuz. Secundo modo ad
omnes ⁊ obligant. q̄a quicquid
continet decalogus explicite.
hoc continet lex nature q̄ scri-
pta est in corde cuiuslibet im-
plicate. Istud enim preceptū te-
gis nature. s. qd̄ tibi non uis fi-
eri. alijs ne feceris. includit hec
precepta. Non occides. Non
furtum facies. ⁊ hui⁹ modi que
decalogus ponit explicite.

Quedam precepta tra dunt
impatiue. s. illa que sūt affirma-
tiua. quedam indicatiue. s. nega-
tiua. ⁊ hoc ideo. quia difficili⁹
est facere bonum q̄s declinare
malum. Plures enim faciēdo
bonum requiruntur circūstan-
tie. In quibusdam preceptis
prohibetur actus ⁊ effectus. ut
patet in his. non mechaberis.
non concupisces rem proxi-
mi tui. quia appetit⁹ est nimis in-
ordinatus ad illa. In quibusdā
solūmodo prohibetur actus. ut
cum dicitur. non occides. Hoc
dico secundum formam tradē-
di. non per uirtutem intelligen-
di. quia omnia precepta nega-
tiua coercent manum ⁊ animū.
Ad multis modis ligamur. s. se-
ge nature. ut est diligere deus

super omnia. ⁊ nulli facere quod nobis fieri nolumus. Preceptis diuinis ut ligabatur Adam preceptis sibi datis. et Iudei suis. Uoto. quia secundum Augustinum. uolere est uoluntatis. sed redde- re est necessitatis. Unde quibusdam consilia etiam precepta sunt. sicut religiosi qui uoluerunt talia decretis patrum. ut est ieiunare aliquas uigilias. et huiusmodi. Consuetudine secundum quod in Francia primogenitus succedit in regno. Mandata tis prelatorum. Unde super cathedram Moysi etc. Conscientia quia secundum Augustinum. Quicquid sit contra conscientiam edificat ad gehennam. Numerus preceptorum sumitur sic. quia quedam ordinant nos ad deum. quedam ad proximum. Quod deus insinuare uoluit quando in duabus tabulis legem dedit. In prima tabula sunt tria precepta que pertinent ad deum. Primum pertinet ad patrem. quia est de diuina unitate. Secundum ad dei filium. quia est de iuramenti ueritate. Tertium ad spiritum sanctum. quia est de spirituali uocatione. In secunda tabula sunt septem precepta ad proximum spectantia.

Primum est de exhibendis bonis. ut est illud. Honora patrem tuum etc. Reliqua sex sunt de cauendis malis que inferri possunt corde. uel opere. uel ore. Opere ledimus proximum tripliciter propter quod dantur tria precepta. Primum est. non occides. Secundum. non mechaberis. Tertium. non fur- tum facies. Ore quoque ledimus proximum. ⁊ contra hoc. illud non dices contra proximum tuum falsum testimonium. Corde ledimus proximum dupliciter. Quandoque respectu rei irrationalis. de hoc dicitur. Non concupisces rem proximi tui. Quandoque respectu rei rationalis. ⁊ de hoc dicitur. Non concupisces uxorem proximi tui.

De primo precepto.

Lap. 60

Primum preceptum tres habet clausulas. Prima est. Non habebis deos alienos coram me. Ubi prohibemur adorare creaturas spirituales. scilicet angelos. Secunda est. Non facies tibi sculptile. hoc est imagines fictas. que nullius rei naturalis sunt representatiue. Tertia est neque omnem similitudinem. scilicet

imaginem rei naturalis. et sequitur
 que est in celo desuper. ut solis
 et lune. et que in terra deorsum.
 ut hominis. bouis. et similia.
 Neque eorum que sunt in aere
 sub terra. id est piscium non adorabis
 ea. scilicet actu exteriori. neque colles
 id est affectu interiori. Ex his patet
 quod non reprehendunt christiani qui fa-
 ciunt imagines non quidem ad ado-
 randum. sed ad memorandum.
 Honor autem qui exhibetur sanctis non
 est latrice. sed dulce. Secundum rem
 allegoricam. per clausulam habet pre-
 cepti ostendit iudeos et sarace-
 nos esse idolatras qui deos habent
 alienos. Iudei quidem ad Nestora.
 Syraceni ad Naugmeth. Contra
 secundam clausulam. scilicet non facies
 tibi sculptile faciunt heretici pessimi
 qui non credunt deo nisi quod
 imaginatio sua et fantasia con-
 fingit. Contra tertiam faciunt ma-
 li christiani. qui superbi colunt simili-
 tudinem eorum que sunt super terras.
 id est honores diliguntque prelatas.
 Auari colunt similitudinem eorum
 que sunt in terra. id est pecuniam et
 diuitias. Voluptuosus colit si-
 militudinem eorum que sunt in aere
 id est delicias voluptatis.

De secundo.

Cap. 61.

Secundum est. Non assumes
 nomen dei tui in vanum.

Hic prohibetur iuramentum quod fit
 sine causa et iuramentum. Uterque enim peccat.
 scilicet per nichilo iurans. et falso iurans
 assumit nomen dei in vanum
 quod prius sine causa nominat summa
 veritate. scilicet aut nominata contem-
 nit. Tribus modis quod peccat in
 periurio. uel iurando contra con-
 scientiam. uel iurando illicitum. uel
 ueniendo contra iuramentum.
 Preterea sciendum est quod iurame-
 ta que quod ex certa scientia fa-
 cit uel sonant in blasphemias. ut
 quando quis iurat per corpus
 dei. et similia. uel sonant irreue-
 rentiam. sicut quando iurat per vulne-
 ra christi sunt peccatum mortale. uel gra-
 ue. etiam si uerum est quod iurat. Item
 preceptum non solum intelligitur secundum pre-
 dictam rationem litteralem. sed etiam
 intentionem moralem. Assumit enim
 nomen dei in uanum multipli-
 citer. scilicet corde. ore. et opere. Corde
 sicut mali qui tamen nomine sine re di-
 cunt christiani. qui licet sacramentum recepe-
 runt baptismi. tamen rem sacra-
 menti non habent id est gratiam.
 Ore scilicet mala iuratione uo-
 ti transgressione. predicatio de
 facta uana intentione et idem nota
 oratione de qua dicitur. populus hic la-
 bium me honorat etc. Opere habet quod
 hypocrite nomen dei assumunt
 in simulatione operis exterioris
 non in puritate cordis. Unde

sumūt in tantū. quia receperūt
mercedē suam.

De tertio precepto.

Cap.

62

Tertium est: Memento ut
diē sabbati scifices. n̄ fa
cies oē op^o in eo. In hoc prece
pto quoddā est morale. ut ua
catio que ad deum. est. orādo.
colendo. meditādo. quoddā ce
rimoniale ut assignatio diei se
ptimi qui signat tipice cessatōz
peccati. Allegōnice qetē corpis
xp̄i in sepulchro. Anagōnice re
quiem eternā in celo. Istud g^o
pceptū pōt tripliciter accipi. p^o
gnālit ut cessemus a uitijs. 2°
spālit ut cessem^o ab opib^o cor
poralib^o que ipediūt uacatōez
ad deū. 3° spālissime. ut ē in ui
ris cōteplatiuis q ab oib^o mū
danis se sepant ut totalit^r deo
uacent. p^o uacatō ē necessaria.
2° debita. 3° pfecta. Scdm g^o
q sabbatū dī requies siue ua
catio ad deū sic dies dominica
pōt dici dies sabbati. 7 quelibz
dies statuta ad ueneratiōez di
uinā in qbus cessandū ē ab ope
suū. ia pccō. 7 ab ope ipediē
te uacationē ad deū. Opa enim
seruilia determināt ab ecclesia.
ut opa mechanica. que sūt agri
cultura. mercatū. placita exer
cicia.

De quarto precepto.

Cap.

63.

Quartū est. Honora pa
trē tuā 7 m̄rem tuam.
Huic pcepto addit pmissio. s.
ut sis longeuus sup. terrā. quia
instū est ut cōseruatio uite alie
ne mereat cōseruationē uite p
prie. p̄ dī in hoc mandato q
ē pncipiū p gnationem quo ad
esse nature. ut pat^r carnalis. uel
q ē pncipiū p ministeriū rege
neratōis. quo ad eē grē. ut pat^r
spālis. Sumit alio mō patez n̄
fm rōem ppā. s. fm rōem pso
ne q dī p̄ etate. uel p rege q
dī p̄ defensione. Honor hic
intelligit duplr. s. exhibitō cor
poralis in sustētatiōe. 7 spūalis
in reuerētia 7 obia. S. in obe
dientia diuerficatur fm di
uersitatem patrum. quia patri
spirituali debemus obedire in
spiritualibus. s. prelato secula
ri. s. regi in temporalibus rei
publice. patri carnalim̄ dispo
sitione rei familiaris.

De quinto precepto.

Cap.

64.

Quintū ē. Non occides.
Huic explicite phibetur
homicidiū. s. iplicite oīs mot^o
ire cōtra pximū. siue ille sit tm̄
cordis. ut ira. siue oris. ut con
tumelia. siue opis. ut percussio

citra mortē uel depillatio. Prohibetur hic oīs occisio iniusta. que fit tripliciter. scilicet ex cā. ut in illo qui occiditur sine culpa. uel ex ordine. ut cum ille qui n̄ est minister legis occidit. uel ex aīo ut qñ minister legis occidit nō amore iustitie. sed libidine uindictē. Distinguitur homicidij genus dupliciter. scilicet uex qđ dicit corpale. 7 interpretatur qđ dicit spūale. Homicidium spūale fit duob' mōis. Uno mō omittendo ut cum quis uidet aliū in extrema necessitate. 7 non subuenit ei. interpretatiue dī euz occidisse. Alio mō fit cōmittēdo. et hōc qñq; corde. scilicet odiēdo. i. Jo. 20. Qui odit fratrem suū homicida est. qñq; ore. scilicet detrahēdo qz ille cui detrahit occidit in scia illi' q audit detractores in qua prius uiuebat p bonam famā. qñq; ope. scilicet malo exēplo alicui occasiōez ruine prestādo. 7 tūc interpretatiue dī illum occidisse.

De sexto.

Lap. 65.

Sextū est. Nō mechaberis. In hoc p̄cepto ut dicit Aug. phibet oīs illicit' cōcubitus. 7 oīs illegitimus usus eoz mēbroz. De hac materia quere supra libro 3°. in ca° de

luxuria. 7 ca° sequenti.

De septimo.

Lap. 66.

Septimū est. Nō furtus facies. Hic s̄m Aug. phibetur oīs tractatio rei aliene ex cupiditate. Cōtractatio rei aliene pōt fieri licite trib' modis. 1° quando fit nō ex cupiditate. sed ex obediētia. sicut fecerunt filij Israhel auferēdo uasa egyptioz. 2° Secūdo qđo fit ex cautela. ut si aliqs fures gladiū furiosi. ne sibi uel alijs noceat. 3° Tercio quando fit ex necessitate. ut cum aliquis esuriens ad mortem furat panē. quia in necessitate sunt omnia cōia.

De octauo p̄cepto.

Lap. 67.

Octauū est. Non loqueris contra p̄ximū tuuz falsum testimoniū. Hic phibet oīe genus mēdaciū. sicut dicit Aug. qđ delinquit p tres dīas. Est. n. mēdaciū p̄ciosū qđ nocet. officiosū qđ pdest. iocosuz qđ delectat. Includit in hoc p̄cepto taciturnitas ueritatis tēpore necessitatis. tamen causa 7 oportunitas facit ipsā taciturnitates ueritatis esse licitā.

De nono 7 decimo.

Lap. 68.

Nonū et decimū p̄ceptū est. Nō cōcupisces rem p̄xi tui. nec desiderabis uxore eius. nō seruū. nō ancillā. nō bo uem. nō asinū. nec oīa que illi^s sunt. Duo p̄hibēt hic. s. cōcupiscentia carnis in uxore p̄xi. et cōcupiscentia oculorū in re aliena. Nā ad hec duo maxie inclinā nata corrupta. Ad unū p̄p̄ cōseruationē sui in esse indiuidui. Ad alterū p̄p̄ cōseruationē sui in esse sp̄i. Idic nō p̄hibēt appetit^{us} q̄ est ex corruptiōe fornicitatis. uel ad delectatōē sēualitatis. q̄ impossibile ē q̄ ille cōcupiscentie non sint in nobis. s̄ p̄hibēt habit^{us} qui est ex cōsensu rōnis. q̄uis istud p̄ceptū ad duo tantum determinet. tñ ubi ubi uniuersalit̄ oīs cōcupiscentia male uolūtatis.

De consilijs in ḡne:

Cap. 69.
Consiliū p̄t diuidit̄ cōtra p̄ceptum est p̄suasio meliōis bōi ad q̄ n̄ tenemur. Cōsilia in multis differūt a p̄ceptis. p̄ q̄ ad p̄cepta tenemur. ad consilia vō nō. q̄ p̄cepta seruare est necessitatis. cōsilia vō uolūtatis. Item lex uetus dat p̄cepta. euāgelia vō cōsilia supaddūt. Item consilium pertinet ad p̄fectos. p̄ceptū

ad p̄ficiendos. sed permissio ad imperfectos. prohibitiō vō ad peruersos. Item p̄cepta sepant nos ab illicitis. consilia vō a concessis. Item per p̄cepta declinamus peccatum. sed per consilia occasiones peccati. Item per p̄cepta maxie negatiua penam fugimus. sed per consilia merita cumulam^{us}. Item consilia seruata afferunt p̄m̄ium. non seruata nō adducūt supplicium. Item ad p̄cepta constringimur ex debito. s̄ ad cōsilia non nisi ex uoluntate. Item consilium per uotum fit p̄ceptum. sicut ait Aug^{us}. Uoluerit est uoluntatis. sed redde^{re} est necessitatis. Item melius est esse deuotum in minoribus q̄ in maioribus in deuotum in ueniri. Unde melius est nuda p̄cepta seruare cum deuotiōe q̄ se ad consilia obligare. et in his negligentem esse. Nota q̄ in lege mosayca fuerunt iudicia ceremonialia et moralia. Lex autem euangelica iudicia temperat partem auferendo. figuras euacuat rerum ueritatem exhibendo. p̄cepta consumat adijciēdo. adijcit autem tria. scilicet instructionem documentorum. promissionē p̄m̄iorū. et perfectionē cōsilioꝝ.

Et ideo dicitur lex moysayca ab euangelica differre. quia illa figurata est. hec ueritatis. illa pene. hec gratie. illa legalis. hec spiritualis. illa occidens. hec uiuificans. illa temporis. hec amoris. illa seruitutis. hec libertatis. illa oneris. hec honoris.

De consilijs euangelicis.

Cap. 70

Consilia que Christus adiecit preceptis sunt ista. Primum est paupertas que consistit in abdicacione proprietatis. unde Luca 14. Qui non renouauerit omnibus que possidet non potest me esse discipulus. Math. 19. Omnis qui reliquerit domum uel fratres etc. propter nomen meum centuplum accipiet. et uitam eternam possidebit. De hoc Hieronymus. Monachus habens obolum non ualet obolum. 2° est obedientia. unde illud super cathedram moysi. scribitur et pharisaeus dixit. Math. ultio. Si quis uult post me uenire ab seipso. et tollat. Sciendum autem quod duplex est obedientia. scilicet perfecta que se extendit ad omnia que non sunt contra deum. uel contra regulam quam quis professus est. et que dispensationi prelati non subdit. De hac obedientia Bernardus. Perfecta omnia legem nescit. terminis non artatur non continetur professionis angustia. Ad hanc

nullus tenetur debito necessitatis. scilicet solum perfectionis. sicut tenemur semper imitari charismata meliora. Alia est obedientia perfecta. tamen sufficiens ad salutem quam quis obedit tantum in his que seuiare promittit. uel in illis que in his implicite continentur. sicut sunt illa sine quibus religionis perfectio non fiat. ut recipe officia. et hoc moysi. et talis obedientia necessitatis est. Ergo dicit beatus Benedictus in regula. quod si prelatus precipiat aliquid impossibile tentandum est facere. loquitur de obedientia perfecta quam obseruat subditus in his ad que non obligatur ad prelati preceptum. consilium est et magne perfectionis. et non necessitatis. sed si seruat ad simplicem amonitionem tale quid est maioris perfectionis. Tertium est castitas de qua dicit. Summe eunuchi qui se castrauerunt propter regnum celestium. Ad illud pertinet illud Math. Audistis quod dictum est antiquis. Non mechaaberis. Ego autem dico uobis qui uiderit mulierem ad concupiscere eam etc. Hic ostendit quod non solum consensus est ueniale ad opus mechaationis. sed etiam consensus ad delectandum. Nota quod concupiscere ex subito motu ueniale est. sed concupiscere

ex deliberatione p̄ficiēdi mor-
tale est. **P**redicta tria consilia
sūt spūalia ⁊ substantiaalia ois
p̄fecte religionis. quia suos ob-
seruatores elongant a malo. nō
solum q̄rtum ad culpam. s̄ etiā
q̄rtum ad causam. Omne nāq̄
malum oritur ex triplici radi-
ce. s̄. ex concupiscētia carnis. ex
concupiscētia oculorū. ⁊ ex su-
perbia uite. **P**redicta tria cō-
silia p̄fecte nos elongant ab
hac radice triplici. **Q**uartus
cōsiliū est charitatis. **A**d h. **D**.
Diligite inimicos ue. **I**stud q̄-
tum ad dilectionem affectus ē
p̄ceptum. sed q̄tum ad dile-
ctionem effectus est consiliū.
quia inimico uelle gratiā ⁊ glo-
riam est necessitatis. sed osten-
dere ei signa beniuolentie est p̄-
fectionis ⁊ consilij. **U**nde ad hō-
oēs non tenentur. **S**ane nega-
re homini signa familiaritatis
quando ueniā petit. uel necessi-
tas exposcit uindicta est. uel q̄n-
se ille qui hostis erat ad fami-
liaritatem ingerit si habeatur
presumptio q̄ non simulate uel
irrisorie faciat. tunc diligēdus
⁊ inter amicos cōputāndus. **S**z
q̄ aliquis ultro se ad familia-
ritatem inimico ingerat. hoc p̄-
fectionis est. **U**nde q̄ aliquis in-
iuriam passus. reconciliatiōē

querat ⁊ amicitia non est debi-
tum necessitatis. sine quo n̄ est
salus. sed est perfectionis ⁊ con-
siliij quo magnum expectat p̄e-
mium. **Q**uintum est mansue-
tudinis. **A**d h. **S**i quis te per-
cusserit in unam maxillam. p̄be
ei aliam. hoc sic intelligit. para-
tus sis altam sustinere patien-
ter. ⁊ istud consiliū est patien-
tie respectu lesionis corporis.
Sed ad idem pertinet illud q̄d
est patientie respectu ablatōis
rerum. sicut est illud. **Q**ui uult
tecum contendere in iudicio. et
tunicā tollere. relinque ei ⁊ pa-
lium. **N**ota q̄ cōtingit sua re-
petere corā iudice fideli dupli-
citer. aut cum cōtētiōe ⁊ frau-
de. aut cum charitate. **P**rimū
nulli licet. **S**ecūdū uō licet infir-
mis ⁊ imperfectis. perfectis aut
nōn. **U**nde non repetere s̄ illū
est infirmis. perfectis uero p̄e-
ptum. **I**llis autem qui renūcia-
uerunt p̄petati non licet repe-
tere sua ut sua. sed ut congre-
gationis. ⁊ nec propter se. s̄ p̄-
pter cōmune bonū. **S**extū ē
misericordie ⁊ superrogatiōis.
ut illud. **O**mni petenti te tri-
bue. ⁊ illud. **S**i uis perfect⁹ eē.
uade ⁊ vende omnia ⁊ c. **N**o-
ta q̄ dare superflūū est necessi-
tatis in necessitate extrema. s̄

dare quibus egenus consilij. Aug.
Melius est minus egere quam pl^u
bere. Quod autem dicit dominus.
Omnia quecumque vultis ut fa-
ciant vobis homines. vos eadem
facite illis. sic intelligendum. Que-
cumque vultis rationabiliter et dicta-
te charitate ut faciant vobis etc.
Unde si peteremus rem aliquam
et non uideremus illud esse ratio-
nabile. non uellemus iam ratio-
nabiliter dari nobis. Septimum
consilium est de simplicitate ver-
borum. ut ibi. sit sermo uester est
est. non non. Cuius sensus est si
affirmatio uel negatio est in ore
sit et in corde. Et ad hoc consi-
lium reducitur illud. Audistis quod
dictum est antiquis. non periu-
rabis. Ego autem dico uobis non
iurare omnino. Nota quod iu-
rare quantum ad infirmitatem pe-
nitet permissionis est. Non iura-
re autem quantum ad perfectionem pertinet
consilij est. Prohibet dominus iurare
per creaturas. scilicet per celum. uel
terram. uel capillum. propter idolatriam.
ne. scilicet credamus aliquid munimi-
nis esse in illis. fiunt tamen iu-
ramenta pro euangelio et crucis. id est
per eum cui hec sunt dedicata.
Octauum est de uitanda occasione
peccati. Unde dicitur. Si oculus tuus
scandalizat te. erue eum et proijce
abs te. secundum Augustinum. nullum membro-

rum erui precipitur ad lram. scilicet oc-
casio peccandi. Potest. n. occa-
sio esse ex aspectu. et tunc ocul^u
scandalizat. Unde potest esse oc-
casio ex contractu. et tunc man^u
scandalizat. Potest insuper esse
occasio ex alio et a consiliario.
qui dicitur oculus. uel ab adiu-
tore qui dicit man^u. et dextera
que est adiutor in spiritualibus. sini-
stra in temporalibus. h^umo enim
si scandalizant abiiciendi sunt.
quia occasiones peccandi sunt
abiiciende. Nonum consilium est
de rectitudine intentionis ac fi-
nis. unde dicitur. Attendite ne iustitias
uestras faciatis coram hominibus etc.
Item illud. Nesciat sinistra tua
quid faciat dextera tua. Item
sic luceant opera uestra coram ho-
minibus ut glorificent patrem
uestrum etc. De his nota quod con-
tingit constituere duos fines. scilicet
temporale. et eternum. sed si eter-
nus finis est ultimus. hoc bene
licet. Actio autem spiritualis uel pre-
dicatio non potest referri ad fi-
nem temporalem. ita quod illud tem-
porale referatur ad deum. quia
non sunt facienda mala ut ue-
niant bona. Et quod dicit Augustinus.
Non debemus euangelizare ut
māducemus. sed māducare ut
euangelizemus. Nota quod te-
nemur illos actus referre ad

Deum quorum habemus domi-
nium ex imperio rationis. ut e-
manducare. cogitare. eligere. et
similia. sed non tenemur acus
referre inobedientes rationi.
ut est nutritiua. respiratiua. et
h^o moi. *Decimum consilium*
est de conformitate operis ad
doctrinam. ut ibi. Alligant onē
ra graua et importabilia digi-
to autem suo nolunt ea moue-
re et. Ad idem. hypocrita eisce
prius trabem de oculo tuo
et. *Nota* q^o in predicatione
asseritur aliquando tentio ge-
neraliter. scilz de his que perti-
nent ad statum salutis. aliq^odo
asseritur tentio fm statum p-
fectionis. utpote religionis. p^o
modo tenetur predicator face-
re quod dicit. cu^o asserit ad h^o
omnes teneri. Secundo modo
non tenetur nisi perfectionem
illam ipse nouerit. *Utrum at*
malus peccet predicando. di-
stinguitur quia existens in pec-
cato notorio peccat quado p-
dicat. siue ex necessitate officij
hoc faciat. siue ex uoluntate. qz
scandalizat. Existens autem in
peccato occulto si predicat. et n^o
studet ex dicto suo compungi
adhuc uidetur peccare. quia ui-
detur contēnere. *Undecimuz*
consilium est de uitanda sollici-

tudie ut ibi. Nolite solliciti eē
et. et ibi. Nolite cogita^r de cra-
stino. *Sciēdū* q^o triplex ē solli-
citus. p^o est laudabilis. ut est
pudentie spūalis. Unde Apo^o
ad corinth. Qui sine uxore est
sollicitus est. que dei sunt quō
placeat deo. Item ad Ro. de p-
latis. Qui pēst in sollicitudine.
Secunda est tollerabilis. et est
sollicitudo cure tēporalis quo
ad corp^o. Luce. et Martha mar.
solli. es. et tur. erga plu. Tercia
est vituperabilis. et ista est sup-
flue thesaurizatōis quo ad aua-
ritiam. Eccl. Peccatori autem
dedit deus afflictionē pessimā
ut addat et cōgreget. et hec ua-
nitas et cassa sollicitudō mētis.
Sollicitudo prima precipitur.
secunda tolleratur. tertia pro-
hibetur. *Duodecimū* est fra-
terne correctiōis. ut ibi. Si pec-
cauerit in te frater tuus et.
Nota q^o fratrem corripere
quandoqz consilium est. ut quā-
do corripitur super uenialib^o.
quandoqz est preceptuz. ut cor-
ripere d^o mortalib^o. et isto scōo
modo ad omēs pertinet et obli-
gat semper. quia p loco et tpe
.i. quando uacat. et uidet q^o uti-
lis est correctio. *Sciēdū* est q^o
triplex est correctio. scilz amo-
ris. timoris. et pudoris. *Unde*

ordinem fraterne correctionis docet p̄ns in euāgelio. p̄o enī innuit fratrem reuocādū esse amore cū iubet euz singulariter corripere dicēs. Corripe eum inter te ⁊ ip̄m solū. Sed si hoc non ualet docet eū esse reuocādū timore ubi ait. Si te nō audierit adhibe unū vel duos te cū. ⁊ si hoc non ualuerit docet eū esse reuocādū pudore. ubi dicit. Si nec illos audierit dic ecclesie. Si at̄ ecclesia nō audierit sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. i. excoicari debet. ⁊ sic euitari. Sane p̄dict⁹ ordo fraterne correctiois intelligit̄ tm̄ de criminalib⁹. qz d̄ culpis cōi bus solent claustrales se in suis capitulis accusare. nō premissa tamē admonitione. Verū tamē accusans aliū caueat diligēter. ne hoc faciat ad diffamādū. sed ad corrigendū. quoniam si quis ex deliberatione contrariū faceret mortalit̄ peccaret.

Explicit liber quintus. Incipiūt capitula libri sexti.

De medicina sac̄oz.	i
De diffinitōibus sac̄i.	2
De sac̄is noue legis.	3
De effectu sac̄oz.	4

De numerō sac̄oz.	5
De potestate dispensationis sacramentoz.	6
De triplici statu fidelū.	7
De institutōe sac̄oz.	8
De baptismo.	9
De cathecismo ⁊ excoicatio.	10
De confirmatione.	11
De eucharistia.	12
De dignitate eucharistie.	13
De mirabilib⁹ que fiunt in eucharistia.	14
De dignitate in suscipientibus corp⁹ xp̄i.	15
De modis sumendi eucharistiam.	16
De abstinentia a cōione.	17
De officio missę.	18
De negligentijs que fiunt in missa.	19
De penitencia.	20
De qualitate penitencie.	21
De effectu penitencie.	22
De partibus penitencie.	23
De contritione.	24
De confessione.	25
De qualitate ⁊ effectu confessionis	26
Cui debeat fieri cōfessio.	27
De sigillo confessionis.	28
De satisfactione.	29
De partib⁹ satisfactōis.	30
De iustificatione impij.	31
De penitencia venialū.	32

Propter qd dimittitur pos- catum ueniale.	33
De extrema unctione.	34
De sacro ordinis.	35
De qualitate ordinadoꝝ.	36
De sacro matrimonij.	37

Expliciunt Capitula. Incipit
liber sextus.

De medicina sacramentorum.
Capitulum primū.

Omnis est medicus
humani gnis re-
patrius tali mō
sanauit egrotū
sicut opportune
competebat egrotati. et egroti-
dini. et occasiōi egrotadi. et ipsi
egritudinis curatōi. Egrotus
igitur est hō. Morbus autem
originalis est culpa. Origo illi
culpe licet principalit̄ fuerit ex
consensu rōnis occasiōē tamē
sumpsit ex sensibus carnis. Ad
hoc ergo qd medicina respon-
deat morbo oportuit qd nō tm̄
esset spiritualis. sed aliqd ha-
beret de sensibilibus signis. ut
sicut sensibilia fuerunt aīe occa-
sio labēdi. ita esset ei occasio re-
surgendi. Et propter hoc me-
dicina nostri vulneris cōsistit i

eclesiasticis sacramentis.
De diffinitionibus sacri.

Cap. .21

Sacramētū ē ut ait Aug⁹
inuisibilis gratie uisibili-
lis forma. Hec diffinitio gene-
ralis est. Et conuenit sacra-
mentis tam noue q̄ ueteris le-
gis. quia tam illa q̄ ista sūt ex
similitudine representatiua. et ex
institutione significatiua. Sci-
endum enim qd eadem diffini-
tio conuenit sacramentis noue
legis. sed sic supplēda est ita ut
ei⁹ similitudinez gerat. et causa
existat. quia non solum ex simi-
litudine representant. uel ex in-
stitutione signant. sed ex uirtu-
te diuina sanctificant. et gratiā
conferunt. per quam anima cu-
ratur ab infirmitatibus uitio-
rum. et hoc est qd insinuat Aug⁹
in alia diffinitione dicens. Sa-
cramentuz est illud in quo sub
tegmento rerum uisibiliuz di-
uina uirtus secretius operat.
Est et tertia diffinitio Ugo. de
sancto vic. qui ait. Sacramētuz
est materiale elementū extrin-
secus oculis suppositum ex in-
stitutione significans. ex simili-
tudine representans. ex sancti-
ficatione aliquam gratiam cō-
ferens inuisibilem. Tria tan-
guntur hic que sunt de ratioē

Sacramēti stricte ⁊ pprie sūpti.
Primū est naturalis similitudo
ex qua habet aptitudinē signi-
ficandi. Secūdu est actualis in-
stitutio ex qua habet ordinem
determinatū respectu h^o signi-
ficati. Tertiu est spūalis sanctifi-
catio ex qua habet uirtutē effi-
ciendi illud significatū.

De sacramentis noue legis.

Cap. .3.

Sacramenta legis gratie
xps instituit tanq̄s noue
legis latoz in qua uocans ad p̄-
mia dedit p̄cepta. instituit sa-
cramenta. Christus. n. v̄bū pa-
tris cū sit sūme v̄tatis. ⁊ boni-
tatis. ⁊ sūme v̄tutis. rōne sūme
bonitatis p̄misit premia beati-
ficantia. rōne v̄tutis dedit p̄ce-
pta dirigentia. rōne v̄tutis in-
stituit sacra adiuuātia. ut p sa-
cramēta reparet virtus. ad im-
plenda p̄cepta. ⁊ per p̄cepta p-
ueniat ad premia. Instituit aut
sacra in verbis ⁊ elementis. vt
ait Aug^o. Accedit v̄bū ad elm.
⁊ fit sacm. ⁊ est etiā elemētū p
materia. ⁊ forma v̄boz p for-
ma. Ad hoc vero instituta sunt
scra in verbis ⁊ elemētis. ut ha-
berent euidētiā significan-
di. ⁊ efficaciaz sanctificandi. qa-
dum elementa oculis. ⁊ verba
auribus se offerunt. qui sunt

duō sensus p̄cipue cognōsci-
tū dant euidētiā significa-
tionis. Deinde verba sanctifi-
cant elementa. ut plenior fiat
humane creationis efficacia.

Instituit autem deus sacra-
menta diuersimode. quedā eis
sunt ante aduentum suū. ut ma-
trimonium ⁊ pēnitentia. Sed
hec duo confirmauit ⁊ consu-
mauit in lege euangelica. dum
pēnitentiam predicauit. ⁊ nup-
tīs iterfuit. Alia quinqz sacra-
menta christus instituit. Con-
firmationem quidem paruulis
manum imponēdo. Uncionē
vero discipulos ad curandum
mittēdo qui infirmos unge-
bant oleō. sicut dicit i Math.
Baptismum vero suscipiēdo:
deinde formam dādo. Ordi-
nem autem potestātē ligandi:
⁊ soluēdi tribuēdo. ⁊ confici-
ēdo sacramētū altaris. Eu-
charistiam ante operando cō-
pando se grano sinapis. ⁊ con-
ficiēdo ac dādo discipulis i-
minente passione sacramētuz
corporis ⁊ sanguinis sui. Insti-
tuta sunt etiā sacramēta mul-
tiplici de causa. Primo pro-
pter humilitatem qua hō que-
rit salutē inferioribus se. Se-
cundō propter eruditiōnē qua
homo per uisibilia ad cognō-

scenda inuisibilia rapiat. Tertio propter exercitationem qua homo noxiam declinet occupationem et otium. Quarto propter congruitatem medici ad medicinam. quia cum medicus sit deus. et homo congruenter continere medicina debet aliquid diuinum. scilicet inuisibilem gratiam. et aliquid humanum. scilicet uisibilem gratie formam. Quinto est congruitas ex parte infirmi. quia cum infirmus sit homo ex corpore et spiritu. spiritus autem in corpore non bene capiat spiritalia nisi in corporalibus congruum fuit dare medicamenta spiritalia in rebus corporalibus sicut pilule in nebula dantur. Sexto propter augmentacionem meriti. multum enim ualet ad meritum quando deo creditur in his ubi ratio humana non potest dare experimentum. Patet ergo ex predictis que sit sacramentorum causa efficiens. que diuina institutio. que formalis. quod gratie sanctificatio. que finalis. quia humane infirmitatis cura ratio.

De effectu sacramentorum.

Cap. 4.

Effectus sacramentorum
que legis multiplex est.
Primo a peccato mundant.

Secundo in bono conseruant.
Tertio corpori christi mysti-
co incorporant. Quarto ui-
stificant. Quinto ad futuras
uitam preparant. Sexto eru-
diendo illuminant. Septimo
a malo preseruant. Ita patent
in septem sacramentis per or-
dinem. Nam primum opera-
tur baptismus. Secundum con-
firmatio. et sic de alijs. Sacra-
menta dicuntur uasa gratie. et
causa. non quod in eis gratia sub-
stantialiter contineatur. uel cau-
saliter efficiatur. cum in sola anima
habeant collocari. et a solo deo
infundi. sed quia in illis. et per
illa gratiam curationis a summo
medico christo oportet hauriri.
licet non alligauerit poten-
tiam suam in sacramentis. quod
et per alias uias gratiam con-
ferre ualeat quando uult. Sa-
cramenta semper habent signi-
ficationem ueritatis. sed non sem-
per efficaciam curationis. non
propter defectum ex parte sui.
sed ex parte suscipientis. quia
gratia nulli datur repugnanti
gratie fonti. Unde et sacra-
menta non sanctificant. nisi accedentes
digne et absque omni fictio-
ne. Aliquando uero uirtute sa-
cramentorum fit de attrito con-
tritum. ita quod defectus dignitatis.

uel p̄pationis ex parte suscipi-
entis suppletur v̄tute diuina in
sacramentis cōtenta. dūmodo
non accedat sciens in mortali
peccato. uel in proposito peccā-
di. Unde sciendum q̄ quidā su-
scipiunt sacramentum tantum.
ut ficti accedentes. quidam rez-
tantum. ut qui per contritiōē
7 fidei deuotiōē recipiūt gra-
tiam ante q̄ ueniant ad sacra-
menta. quidam 7 sacramentum
7 rem suscipiunt. ut digne ac-
cedentes. Sacramentum dici-
tur a sacrando. 7 hoc potest in-
telligi tripliciter. aut sanctita-
tem efficiendo tantum. aut san-
ctitatem signando tantum. aut
sanctitatem signando 7 efficiē-
do simul. Primo modo con-
uenit ratio sacramenti reb⁹ si-
gnatis per sacramenta tam ue-
teris q̄ noue legis. Secundo
modo conuenit signis ueteris
legis. Tertio modo conuenit
sacramētis noue legis. H⁹ mōi
exemplum habem⁹ in naturis.
quia medicina dicit sanare effi-
ciendo tantum. sed sudor sanat
signando tantum. exercitatio
sanat efficiendo 7 signando.
Quinq̄ sunt que habent iusti-
ficare animam. sed diuersimō-
de. Deus enim iustificat aucte-
ritate. gratia iustificat forma-

liter expellendo mōrbum spiri-
tualem. Impletio mandatorū
iustificat. ut dieta. Sacramen-
ta uero tanq̄ uasa medicina-
lia in quib⁹ confertur gratia.
Sacerdos aut ministerio. Exē-
plum horum habemus in cura-
tione morbi corporalis. Deus
enim sanat corpus auctoritate.
medicina effectiue. dieta conse-
natione. uas medici cōtēptiue.
Uñ dicitur uulgariter. Piscis
iste sanauit me. medic⁹ uero sa-
nat ut minister.

De numero sacramētōz.

Cap. 5.

Sacramēta noue legis s̄
septem s̄m septē diuersi-
tates hominū in ecclesia. Pri-
mum est intrantium ut bap-
tismus. Secundum est pugnan-
tium. ut confirmatio. Tertius
uires resumentium. ut euchi-
ristia. Quartum resurgentiū.
ut penitentia. Quintū exe-
cutiū. ut extrema unctō. Sextū
ministrantiū. ut ordo. Septi-
mū nouos milites introducētiū
ut m̄rimoniū. Sacramēta si-
gurata sūt in septē sigillis. q̄
fuit ueteris testamēti pagina si-
gillata que agnus qui hēt cla-
uem dauid qui claudit. 7 nemo
aperit referauit. Item in septē
tubis q̄bus angeli cecinerunt.

Itē in septē stellis quas hēbat
similis filio hoīs in dext̄a sua.
Itē in septem panib⁹ q̄b⁹ dñs
urbā satiauit. Itē in septē ocu
lis super unū lapidē. Item in
septem lucernis tabernaculi su
prepositis candelabro. Item in
septem lotionibus Naaman.

Sacramenta sunt septē que
disponūt ad septē uirtutes ha
bendas. Naz baptismus est sa
cramentum fidei. Confirma
tio spei. Eucharistia charita
tis. Penitentia iusticie. Extre
ma unctio pseuerantie. que est
fortitudinis complementū. Or
do prudentie. Matrimonium
temperatiē. Alia ē rō numeri
sacrorū est qui ordināt contra
triplicē culpam. et contra qua
druplicem penam. Un̄ baptis
mus ordinatur contra peccatū
originale. Penitentia contra moz
tale. Extrema unctio cōtra ue
niale. Ordo contra ignorātiā.
Eucharistia contra malitiā.
Confirmatio contra impoten
tiā. Matrimonium contra cocu
piscētiā quā tempat et excusat.
Alia adhuc ratio numeri. quia
sacra sūt cā sanatiua morbi spi
ritualis ad modum corporaliū.
Medicia uero corporalis qua
druplex est. curatiua. conserua
tiua. p̄uatiua. et melioratiua.

Simili modo sacramēta curāt.
Baptismus curat simul et to
taliter. Penitentia uero curat
paulatiz q̄tū ad penā cuiuscū
q̄ pene homo debitor sit. Ex
trema unctio curat a morbis le
uioribus. s. a uenialibus. Sicut
baptismus et penitentia curant
a letalibus. Sic ergo predica
tria sacra sunt quasi medicina
curatiua. Confirmatio est me
dicina conseruatiua sanitatis
spiritualis in qua datur spiri
tus sanctus ad robur et conser
uationem gratie date in bap
tismo. Matrimonium est medi
cina p̄seruatiua. Ordo est me
dicina melioratiua in quo aug
mentatur gratia. Eucharistia
hec omnia simul facit. Curat
enim uenialia. que sunt occasio
ruine maioris. conseruat enim
gratiam inuentam in homine
et augmentat. sicq̄ meliorat. et
nihilominus a peccato p̄ser
uat.

De potestate dispensatōis sa
cramētorū. Cap. 5.

Potesates dispensatōis
sacrorū regularit̄ spec
tāt ad gen⁹ hūanū. In dōib⁹ sa
cramētis dispensādis necessaria
est dispensatōis intētio qua q̄
intēdit facere qd̄ xps instituit
ad humanā salutē. Uel saltem

facere quod facit ecclesia in quo
claudit in generali intencio p̄di-
cta. qz ipsa ecclesia sicut sacra a
christo accepit sic ad fidelium sa-
lutem dispensat. rursus quia
ordo dignitatis exigie ut infe-
riora maioribus submittantur.
Queda respiciunt excellenciam di-
gnitatis. ut sacram confirmatiois
et ordinis. vñ confirmatio et ordo
conferuntur ab episcopis. Queda respi-
ciunt indignitatem necessitatis. vt
baptismus et matrimonium. quorum
vnu regenerat. alteru generat.
et horum dispensatio etiam personis in-
ferioribus conceditur. maxime in arti-
culo necessitatis quod dico ratione
baptismi. Queda autem sacra sunt
quasi media. vt eucharistia. pe-
nitentia. et extrema unctio. Et
istorum dispensatio ad solos pertinet
sacerdotes qui sunt quasi in me-
dio inter episcopos et minores per-
sonas constituti. Sacra dispensari
possunt a bonis et malis. a fidelibus
et infidelibus intra ecclesiam et extra.
quod si dispensari posset tantum a bo-
nis nullus esset certus de susce-
ptione sacri. cum nullus sit certus
de bonitate ministri. sicut nec
de propria. et ita oporteret ite-
rari. et malicia vni periclitaretur
aliene salutis. Idcirco dispensatio
sacri committitur homini. non ratione
sanctitatis que variatur. sed ratione

auctoritatis diuine que semper
manet quantum est de se. Sciendum
autem quod in sacris quedam
sunt substantialia. quedam vero sacra-
mentalibus. Quantum ad substantialia
non plus ualeat operatio boni mi-
nistri quam mali. quod deus ibi operatur
ut actor. homo uero ut minister.
Sed in sacramentalibus sicut sunt
operationes plus potest ualere operatio
boni quam mali. hoc est autem per acci-
dens. non per se. id est quantum ad alios
effectus accidentales. non quantum
ad essentiales. quibus apud here-
ticos sunt sacra uera. non tamen
recipientibus utilia. nisi ad ec-
clesie unitatem redeant. Unde
Augustinus ecclesia comparata paradiso
iudicat posse baptismum homi-
nes recipere. sed salutem non te-
nere. Nam et flumina de para-
disi fonte largiri manauerunt.
non tamen in Mesopotamia.
nec in Egypto quo illa flumina
perueniunt est felicitas uite que
de paradiso commemoratur.

De triplici statu fidelium.

Cap. 6.

Triplex est status fide-
lium in acie ecclesiasti-
ce hierarchie. scilicet fidei genite. fidei
dei roborate. et fidei multiplica-
te. Per primum fit distinctio fi-
delium ab incredulis in baptismo.
Per secundum fit distinctio fortium ab

infirmis. ⁊ hoc in cōfirmacōe.
Per tertiū sit distincio cleri-
coꝝ a laicis per sacꝝ ordinis.
Hinc est qꝫ hec tria sacꝝa cara-
cteres imprimūt quos indelebi-
liter impꝛios semp distinguūt.
Vñ nullatenus iterari possunt.
Caracter ergo baptismalis est
incipiētiū. Cōfirmatōis uero
pꝛficiētiū. sed ordinis pꝛfecto-
rum. ⁊ Predicta triplex distin-
ctio fit ad similitudinē distincti-
onis alicuiꝫ exercitꝫ. Prima ē
cōis. s. totius exercitus ab alio
exercitu. ⁊ hec fit pꝛncipaliter
pꝫ baptismū. 2^a est spꝛialis. s. mili-
tium a popularibus. hec autē
fit per cōfirmationē. 3^a est spe-
cialissima. s. ducum militum ab
utrisqꝫ. ⁊ hec fit pꝫ sacꝝ ordinis.
Preterea qꝫ caracter est signū
distinctiōnū spꝛiale ⁊ indelebile.
idō nō cōfert in sacꝝis que solēt
iterari. sicut ē pꝛia. mꝛmonū.
⁊ h² mōi. ⁊ Notādū ergo qꝫ ca-
racter baptismalis est omniū
caracterū alioꝝ fundamētū. Et
ideo. illo non habito nō possēt
ceteri impꝛi. ac pꝫ hoc oportet
dnuo fieri ut illi characteres ha-
beāt. Vñ si qs ordinat nō bapti-
zatus nihil pꝛsus agit. qꝫ is
tria sacꝝa ut dictum est pꝫpter
characteris impꝛionē nō iterat.
tñ quasi cōe ē hoc oibus sacꝝis

nō iterari circa eādē pꝛsonā
⁊ materiā. ⁊ ex eadez cā. ⁊ hoc
est idēo ne fiat ꝛtumelia sacꝫo.
Ex hoc enim credi posset qꝫ sa-
cramēta prius dispꝛsata eēnt
in efficacia ⁊ inepta. licet qꝫdaz
ex necessitate ⁊ alijs causis ite-
rari possint. ⁊ Quedā sunt de
sacramētōꝝ subā. quedā de cō-
gruentia. Si ea que sūt de sub-
stātia omittātur euacuātur sa-
cramēta. ⁊ sūt iterāda. Omissio
vō illoꝝ que sunt de cōgruentia
nō euacuat sacꝫa.

De institutione sacramētōꝝ.
Cap. .8.

A B initio instituta sūt sa-
cramēta ad curationē
hominum. ⁊ semper cum mor-
bo cucurrerunt. In lege eiz na-
ture fuerunt oblationes. sacꝫi-
ficia. ⁊ decimatōes. In lege at
scripta introducta est circūci-
sio. ⁊ adiūcta est expiatio atqꝫ
superad-ita oblationum ⁊ sa-
crificiorum multiformis distin-
ctio. In lege autem noua statu-
ta sūt sacramēta numero pau-
ciora. utilitate pꝛtiora. uirtute
efficaciora. pꝛminentia dignio-
ra. atqꝫ significatione euiden-
tiora. in qb² est impletio simul
⁊ euacuatio oīū pꝫdictōꝝ. sicut
Ugo de sancto victo. Primi

temporis sacramenta fuerunt
sicut umbra. Adedij temporis
sicut imago. siue figura. Postre
mi vero temporis. s. gratie. si
cut corpus quod intra se veri
tatem continet et gratiam qua
significatione representat et pn
cipaliter conferunt et promit
tunt. Predicta patent quia e
iusdem mudationis similitudo
est in oblatione legis nature. s.
occulte inuenitur. In circūsi
one vero euidentius aliq̄stuluz
exp̄mitur. per baptismū autez
manifestius declaratur. Item
sacramenta ueteris legis nutri
ebant paruulos. exercebant p
fectos. et duos onerando do
mabant. Sed sacramenta noue
legis conferunt que uetera de
longinquo monstrabant. Unde
priora sacramenta ppauerunt.
et pduxerunt ad noua. sicut uia
ad terminā. sicut figura ad ve
ritatem. Item sacramenta noue
legis efficiunt quod figurāt.
sed hoc non faciunt sacramēta
ueteris legis. Est et alia diffe
rentia q̄ cōe est omnibus sacra
mentis. qz cōsistūt in reb⁹ sensi
bilibus inuisibilem tamen gra
tiam. significantibus. sed sp̄ale
est sac̄ris noue legis qz cōsistāt
in uerbis et in rebus. Item sa
cramenta noue legis iustificāt.

et q̄stū ad op⁹ opatū. et q̄stū ad
opus operās. sed sac̄ra ueteris
legis solū q̄stū ad op⁹ operās.
qz nō ualebāt faciētib⁹. nisi q̄z
tū illoz charitas et deuotio fi
dei extēdebat. Hoc nō intelli
git de circūsiōe que cum non
fuerit in lege data nequa q̄s in
ter legalia cōputatur. qz ipsa in
paruulis tollebat originale. et
gratiam conferebat qz non fa
ciebant legalia. Item legalia fu
erūt fm Aug⁹ ante passionem
domini uiua. et statiz post passi
onem mortua. et postqz claruit
veritas euāgelij fuerūt oio se
pulta. Nra uo sac̄ra usqz ad fi
nē semp i suo uigore manebūt.

De baptismo. Ca. 9.

Baptismus ē ianua oīum
sac̄roz. qz nulli refertur
in ecclia aliud sac̄m ante ipm.
De substātia baptismi sūt qu
qz. p̄ exp̄ssio forme uocalis
a deo institute que est hec. Ego
te baptizo In noīe p̄ris et filij et
sp̄is sac̄ti. absqz omissiōe. addi
tōe dictionis. uel p̄posteratione.
ordis uel cōmutatōe noīs. Huius
m. quatuor modis forma uo
rū uolūt. s. omissiōe additōe
trāspolitōe cōmutatōe. i. si po
nūt loco p̄ris et filij et sp̄is sac̄ti
nomē potētis. sapiētis. et beni
gni. quia in quocūqz idiomate

baptizetur nō debēt poni ap-
propriata tribus personis. sed
exp̄ressa nomina personarum.
Similiter baptizato non debz
dici imergō vel iningo. *Se-*
cundum est ablutio per elemē-
tum aque cuiuslibet. uel maris.
uel fontis. uel fluminis. siue fri-
gide uel calide in toto corpore
facienda. uel saltem in digniori
parte. scilicet in capite. *Tertiū*
est q̄ imersio ista fiat ab vno.
7 in eodem tempore quādo for-
ma v̄b̄orum exprimitur. ita q̄
non vnus puerum imergat. et
alius uerba proferat. *Quar-*
tum est intentio. uel sp̄alis. uel
generalis. *Specialis* autem in-
tētio est ut ille baptizand⁹ mū-
detur. *Generalis* autem est fa-
cere illud: qd̄ facit ecclesia. In-
tētio quoq; illius requiritur q̄
est baptizandus si est adultus.
quia qui inuiti baptizantur nō
recipiunt sacramētū. *Quin-*
tam est fides ipsius baptizan-
di. quia in adultis requiritur
fides pr̄pria. sed in paruulis
aliena. quia paruuli in fide ec-
clesie baptizantur. *Baptismus*
meritō fit in aqua. 7 non in a-
lio liquore. quia homo cum p-
peccatum primi parētis incur-
rerit imūditiam. ignorantias. 7
concupiscentiam per baptismū

ab his tribus liberatur. Et h̄
notatur in pp̄rietatibus aque
.i. puritate. perspicacitate. 7 fri-
gidityte. Nam baptismalis a-
qua sua puritate nos mundat.
sua p̄spicacitate illuminat. atq; *7*
sua frigiditate ab esta concupi-
scentie nos temperat. Itē bap-
tismus fit in aqua ne quem ino-
pia excusaret. 7 ne propter de-
fectum salutis periculum homi-
nes incurrerent si in alio aliq̄
liquore fieret. 7 ut inueniatur
apud omnes cōis baptismi ma-
teria. *Triplex* est baptism⁹. .i.
fluminis. flāminis. 7 sanguinis.
Inter hos talis est differentia.
quia baptismus fluminis a to-
ta pena liberat 7 a culpa. 7 gra-
tiam in habitu infundit. 7 cara-
cterem imprimit. *Baptismus*
flāminis delet culpam non se-
mel tantum. sed pluries. 7 habz
gratiam in usu in quo consistit
meritum. *Baptismus* sanguis
liberat ab omni tentatiōe. 7 cō-
fert statim premium. quia pro-
prium est martyrum statiz euo-
lare. *Ex* his patet quis sit me-
lior inter hos baptismos. quia
se habent ut excedentia 7 ex-
cella. In baptismō quoddā est
sacramētū tantū. ut ablutio ex-
terior. quoddam res tantū. ut
gratia interior. quoddam res

7 sacramētū ut carater. Octo
sunt d̄ solēnitate baptisimi que
nōn sunt de substantiā. Un̄ v̄.
Sal oleū chrisma cereus chris-
male salua. Flatus virtutē ba-
ptisimat̄ ista figurant. Nec cū
primis nōn mutant esse. sed or-
nant. In quattuor locis inungi-
tur baptizandus. s. in frōte. ut
fidem publice protestetur. In
vertice ut agenda ab eo subti-
lius intelligantur. Inter scapu-
las ut iugum chrisi suauit̄ por-
tetur. In pectore ut dulci cor-
de deus diligatur. Baptismus
fuit institutus materialiter qñ
christus baptizatus fuit. for-
maliter quando dixit. Ite dō-
cete oēs gentes 7c. finaliter qñ
dixit Nicodemo. nisi q̄ renat̄
fuerit 7c. effectue quādo x̄ps
passus ē. Effect̄ baptisimi du-
plex est. Ad aliā sacramēta p̄-
parat. q̄ baptisim̄ est inetrātū.
A peccato mūdāt qd̄ signatū ē
in mari rubro. vbi submersi s̄t
Egyptij. sed filij Israhel exie-
runt securi. Nota q̄ in bap-
tismo deletur originalis pecca-
ti macula fomes nō tollit. s̄
remittit̄ penā relaxat. Un̄ pue-
ri induūtur ueste candida. Ra-
tionalem illuminat. Un̄ pōit̄ sal
in ore. Concupiscibile ad bonū
inflāmat. Un̄ dat̄ candela pue-

ro. Inscabilem confōrtat. Un̄
Israhel uicit Amalech post trā-
suum maris rubri. Innocētiaz
tribuit. qd̄ figuratū est per co-
lumbam que sedit super Iesum
baptizatus. Caraterem impri-
mit. hoc signat̄ p̄ mare uitreū
in Apoca. Fomitez mitigat qd̄
figurat̄ aque frigiditas. Lōio-
nem ecclesie p̄stat. sicut Jere-
mie circūcisio. q̄uis sacrificat̄
fuerit in utero. A satisfaccione
exteriori liberat. q̄ nōn requi-
rit̄ gemitū neq̄ plāctū intelli-
ge exteriorē. nā exterior requi-
ritur in adulto. s. conctitio. po-
testatē diaboli minuit. qd̄ sig-
nat̄ exsufflatio. Januā celi ape-
rit quod signatum est christo
baptizato aperti sunt celi. Et
notanduz q̄ passio chrisi ape-
ruit ianuam celi per cām meri-
toriam 7 satisfaccionā gnālem.
Baptisimus autem aperit per
causam efficientem singularez.
Os ad laudandum. 7 aures ad
audiendum aperit. Unde poni-
tur salua in ore 7 aure. pueri.
Templum chrisi efficit. Unde
dicitur baptizato. Exi immū-
de spiritus. 7 da locum spiri-
tui sancto. Laudabilem coram
deo reddit. Unde balsam̄ est
in chrisimate. Solent pueri bap-
tizandi usq̄ ad pascha 7 pen-

tecosten. nisi urgeat necessitas. uel timeatur periculum. referuari ad signandum q. in baptismo sit resurrectio spiritua- lis. et q. gratia spiritus sancti datur. Baptismus christi et Joannis conueniunt in materia. et in modo mergendi. sed differunt in forma. quia baptismus Joannis tradebatur in nomine uenturi. Differunt etiam in effectu. quia baptismus christi uiuificat. Joannis autem non. Item in fine q. baptismus Joannis ad baptismum christi inuocabat.

De cathecismo et exorcismo.

Cap. io.

Cathecismus et exorcismus tanquam preparatorij premittuntur baptismo. ut in ipso gratia efficacius operetur. Tribus de causis cathecismus institutus est. Primo propter instructionem de articulis omnibus ad fidei susceptionem. Secundo propter responsionem ad fidei perfectum. Tertio propter sponsonem ad fidei obseruantiam. Quia uero adultus peccatum proprium habet requiruntur hec ab eo. et pro se respondere debet. Paruulus autem quia non habet peccatum actuale. nec per se respondere potest. requiruntur hec ab

eo per uicarium. quia pro ipso respondet de fidei obseruantia. Exorcismus ideo institutus est ut baptizando diaboli potestas repellatur. Nam propter peccatum hominis diabolus in homine potestatem accepit. et etiam in illa que ueniunt in usum hominis. Unde tam adulti quam paruuli exorcizari debent ad expulsionem diabolice potestatis.

De confirmatione.

Cap. ii.

Confirmatio sacramentum est pugnantium. de cuius substantia sex sunt. Duo ex parte sacramenti in se. scilicet materia chrisimatis et forma uerborum que talis est secundum morem magister coem. Signo te signo crucis. confirmo te chrisimate salutis. In nomine patris et filii et spiritus sancti. Duo ex parte ministri. scilicet dignitas pontificalis. et intentio debita. Duo ex parte suscipientis. scilicet frons in quo debet fieri chrisimatio. et quod confirmandus sit baptizatus. Unctio chrisimatis triplex fit in tribus sacris. quorum diuersitas ex fine accipitur. In baptismo fit in uertice ad signandum fidei susceptionem. quia uertex est locus cellule rationalis. In confirmatione fit in

fronte ad significandū audaciaz
cōfessiois. cui⁹ impedimētū est
timor ⁊ verecundia que spālit
manifestat in palore uel rubo-
re frontis ex ppingtate cellu-
le imaginale. In ordine fit in
manib⁹ ad significandū ptātē
sacrađi dñici corporis sacris.
Hui⁹ sacri multiplex est utili-
tas. qz grāz datā in baptismo
confirmat. ps. Confirma hoc
deus qđ opatus es in nō. sicut
baptismo. Ad militiā spūalem
p̄parat. Un̄ confirmādi tanq̄
pugiles pugnaturi inungūtur
ne ab inimicis de facili terre-
antur. Et qz oēs xp̄iani debēt
esse in bello xp̄i ppter h^o oēs
debent sacm hoc accipe ut fa-
cilius possint contra mūdū car-
nem ⁊ diabolum pugnare. Ad
confessionem constantē nomis
xp̄i aiāt quem opōitet uerum
deū ⁊ verū hoīem cōfiteri. p^o
ut confiteamur eū fm diuinaz
naturā p̄ri ⁊ spūi scō equalē.
2° ut cōfiteamur eū s̄z hūanā
naturā crucis ptulisse suppli-
ciū. Primū apparet in forma v̄
boz in trinitatis exp̄sione. 2°
elazet in frōte crucis signatōe.
Intus ⁊ extra nos ornat spūa-
li decore. Intus qđē p conscie
puritatē. s̄z ex p odore bone fa-
mē. Et hec duo signāt i chris-

mate qđ cōficit ex oleo ppter
pmū. ⁊ ex balsamo pp scōm. In
bonis agendis. ⁊ malis sustinē-
dis roborat. Dat enim ibi spi-
ritus sanctus ad robur. Aīam
⁊ corpus armat. Animā quidē
per imp̄sionem characteris con-
tra pusillanimitatis uitū. Cor-
pus uero per clypeum crucis
contra insultus demonum. Au-
daciā prestat contra timorē
in confessione nomis xp̄i.
⁊ in consignatione frontis qui
est locus verecundie. Post pu-
gnam coronat. quod notat in
vitta que circa caput ligat con-
firmati. Quedaz sunt circa cō-
firmationes que nō sunt de eē
sacri. sed de hū esse que s̄t hec.
Qđ ieiunis ⁊ a ieiuno detur.
qđ per aliquem epo p̄ntet. qui
etiam patruus efficitur. qz mi-
tra circa caput circūliget. Per
istud sacm fiunt fideles plene
christiani. plenitudinē dico co-
pie qui tantū in baptismo ple-
ni facti sunt plenitudine suffici-
entie. Sacramenta se habent in
dignitate. ut excedentia ⁊ ex-
cessa. Nam eucharistia p̄mi-
net in esse. Baptismus in esse-
ctu. Matrimoniu in mysterio.
quia signat coniunctionē xp̄i ⁊
ecclie. Cōfirmatio i dignitate
mīstri. qz non cōfertur nisi ab

ep̄is. Unia in peccatoꝝ remif-
fione. ⁊ sic de alijs sacram̄tis

De eucharistia. Cap. 12.
Eucharistia ē sac̄m̄ chari-
tatis tā diuine q̄ n̄re. q̄
deus in h̄o sac̄o signū magne
dilectionis nobis oñdit ⁊ n̄re
dilectionis affectū p̄ idē sac̄m̄
sp̄ualit̄ erga se inflāuit. De
subā h̄o sac̄i s̄t q̄ tuoz. Primū
ē q̄ cōsecrās eucharistiā sit sa-
cerdos. Secūdū sp̄s panis et
uini. Tertiū intētio cōsecrātis.
Quartū ē for̄ v̄boꝝ. v̄z. Hoc
ē eiz corp̄. m. Et ista ē sup ca-
licē. Hic ē eiz calix r̄. Ad ple-
nius itelligēdū ista nota circa
intētioez q̄ aliud ē intētio ali-
ud attētio. q̄ intētio s̄p̄ ē ne-
cessaria. ul̄ sp̄alis ul̄ ḡnal̄. sicut
dē m̄ ē de bap̄. Attētio at̄ nō ē
de subā. sicut q̄n̄ mēs rapit̄ in
platōe v̄boꝝ ad alia. q̄d̄ q̄n̄q̄
ctigit ex infirmitate. q̄n̄q̄ ex ne-
gligētia l̄ in curia. ⁊ tūc ē pec-
catū. Sciēdū p̄tērea q̄ n̄ so-
lū requit̄ intētio cōsecrātis. sed
ēt intētio istud sac̄m̄ instituen-
tis. Un̄ si aliqs sacerdos staret
i foro ⁊ sup oēs panes formā
v̄boꝝ p̄ferret. et cū intētionē
cōsecrādī n̄ fieret ibi trāsubstā-
tiatio. ⁊ h̄o nō eēt pp̄ defectū
v̄tutis uerborū cuz una uice
sacerdos possit cōsecrare tot

hostias quot toti mūdo suffi-
cerēt si eēt necessarie ecclie.
s̄z pp̄ defectū intētionis illi. q̄
h̄o sac̄m̄ instituit q̄ nō intēdit
q̄ cū tali ludibrio l̄ stulticia fi-
eret cōsecratio. s̄z p̄ utilitate ul̄
necessitate ecclie ḡnalis ul̄ p̄ti-
cularis. Circa quoq̄ formas
v̄boꝝ sciēdū q̄ cū d̄r. hoc est
eiz corp̄ meū. ista cōiunctio eim
nō ē de subā fo: me. s̄z de berē
eē ip̄ius. Un̄ omitti nō d̄z. Ali-
ud nāq̄ ē for̄ necessaria sine q̄
nō pōt trālatio fieri. aliud ē
forma debita sine q̄ nō debet
fieri. Eodē mō dicēdū ē d̄ spe-
cieb̄ panis ⁊ uini. Un̄ nota
q̄ mat̄ia eucharistie. alia ē ne-
cessaria. alia ē debita. Adatē.
neccia ē q̄ eucharistia p̄is sit
frumētinus. q̄ sine illo nō pōt
fieri cōsecratio. s̄z mat̄ia debi-
ta ē q̄ panis ille sit azim̄. q̄ l̄z
in fermētato possit cōfici. tam̄
hoc nō d̄z fieri duplici de cā.
Pr̄ia ē q̄ panis azim̄ uenit i
stitutionē. Ch̄istus eiz dedit di-
scipulis corp̄ suū cōfectū i tali
mat̄ia. Secūda ē q̄ tal̄ p̄is cō-
uenit et̄ significato. Ch̄ist̄. n.
sine oī fermēto p̄cā fuit. Silr̄
dicēdū ē de mat̄ia calicis. q̄
alia ē mat̄ia necessaria. alia de-
bita. Adatē necessaria calicis
est uinū. q̄ s̄ḡuis xp̄i nō pōt

in alia materia effici q̄ in uino.
¶ Natia v̄o debita ē q̄ aqua ui
no misceat. ⁊ hoc duplici rōe.
Pr̄ia q̄ tal' materia uenit isti
tutōi. X̄ps eiz sāguinē suū sub
tali spe dedit. Secūda q̄ talis
materia uenit et significato. q̄
ecclia q̄ p̄ma quā signat. x̄po
p̄ fide ⁊ charitatē iūgit. Scien
dū q̄ in aceto ⁊ agresta nō cō
ficiť. q̄ acetū n̄ ē uinū. s̄z fuit.
sic ⁊ agresta nō ē uinū. s̄z erit.
¶ In cōfectōe sāguinis tā mo
dicū aque v̄z amisceri uino qd̄
absorberi possit ab illo. alioq̄n
īpedit cōsecratio. s̄. si uinum ab
aq̄ uincit. Istud designat. quia
cū nos ad x̄pm uertimur nō īpe
in h̄s. s̄z nos ī ipm mutamur.
q̄z corpi suo mystico īcorpora
mur. Si una gutta uini īponit
ex aliq̄ negligētia sāguini non
pp̄ h̄o desinit eē sāguis. nec pp̄
amixtionē uinū ī sāguinē mu
tat. s̄z utraq̄z sp̄s in sua natā
pmāet. S̄z si d̄ uino multā po
nit ad unā guttā sāguis. sicut
q̄nq̄z fit in absone tūc ibi desi
nit eē sāguis. q̄z sp̄s illi' gut
te sub q̄ ē sāguis absorbetur a
m̄lto uino adiūcto. ¶ Circa eu
chazistiā ē qd̄daz sac̄m̄ tm̄ ut
sp̄s p̄ris ⁊ uini. quoddā ē ibi
res tm̄ ut corp' x̄pi mysticuz.
qd̄daz ē ibi res ⁊ sac̄m̄. ut cor

pus x̄pi uez qd̄ traxit de uir
gine. Istud eiz ē res p̄mi ⁊ sa
cramētū sc̄di. ¶ Sub utraq̄z spe
tot' x̄ps ē idiuisus. s̄. corpus ⁊
aīa ⁊ deus. ac p̄ h̄o utrobicq̄z ē
unū ⁊ simplicissim' sac̄m̄. Sub
spe nāq̄z panis ē cor' x̄pi p̄ cō
uersionē. ⁊ sāguis p̄ cōnexionē.
⁊ aīa p̄ diuisionē. ⁊ diuicias p̄
unionē. Istā. n. q̄ttuor n̄ p̄nt di
uidi nec ab inuicē separi. eodez
mō dicēdū ē de sāguie. ¶ Pre
terea x̄ps tot' ē in tota spe. sic
q̄ ē in q̄libet pte ei' siue sit ī
tegra illa sp̄s siue diuisa. ac p̄
hoc nō ē ibi ut circūscript' ul'
occupās locū. ul' h̄ns sitū ul' p̄
ceptibil' p̄ aliquē sensū corpo
reū. Ex' h̄o h̄m' ī speclo qd̄
si diuidat ī multas ptes ī q̄li
bet appet imago. que p̄us ap
parebat in ītegro. Idē ex' est
de sermone. q̄m̄ multis recito
qa q̄libet auditor recipit illum
totum. Unde q̄uis sermo sit
unicus in p̄ferēte. totus tamē
est in quolibet audiente. ¶ Ho
stia frangit in tres ptes p̄pter
multas ratiōes. Primo p̄pter
tres p̄sonas diuinas in una es
sentia. sic p̄ tres ptes in diuisi
one hostie. unus tamē est x̄ps.
Secūdo p̄pter tres status ec
clesie. s̄. militantiū. triumphan
tium. ⁊ in purgatorio existētiū

Tertio ppter tres status xpi
in qbus fuit. s. mortalis. mortu
us. 7 immortalis. Quarto ppter
tres aptiones in corpe xpi tpe
passiois. s. manuū. pedū. 7 late
ris. Quinto pp tres subās in
xpo. s. diuinitatis. aie. 7 corpis.
Sacrm corpis xpi figuratur
est multiplr. s. i oblatioe mel
chisadech in q figurate hēm
formā extiorē sacri. 7 pmū ef
fectum. s. refectionem. ibi enim
pcessit figura spiritualis in pa
ne 7 uino. Item eucharistia est
refectio spiritualis uite in re.
Itē in māna ubi figurat effec
tus glorie. Itē in agno pascha
li in quo figurabat liberatio a
fauitate egyptiaca. Itē noster
agnus ē signū liberatiois a di
abolo. Itē in diuersis sacri
ficijs de qbus habet in leuitico
qbus figurabatur oblatio pas
lionis xpi ubi fuit hostia ad re
conciliationē. 7 uictia quo ad
satisfactōez p peccatis nostris
7 holocaustū quo ad toti⁹ cor
poris sui lesionē. Item in obla
tione māne de qua legitur libe
ro Judic. per quam figuraba
tur in quo debet fieri oblatio
7 super quē. quia in fide Jesu
christi qui per petrā designa
tur. Item in uirga ionathe mel
lita ubi figurabatur quis of

ferre debeat. per fauuz enim
mellis designatur deuotio of
ferētis. Figura sanguinis xpi
fuit uinum ad designanduz de
uotionem. Cant. Introduxit
me rex in cellam uinariam. Itē
aqua ad significandum ablu
tionem. Unde illud. Uidi aquā
egredientem rē. Item sanguis
ad designanduz redēptionez.
Hēbre. Sine sanguinis effusio
ne non sit remissio.

De dignitate eucharistie.

Capitulum 13.

Dignitas 7 excellentia h³
sacramēti apparet i mul
tis. Primo quia sicut dictum ē
tam ante legem q̄ in lege fuit
prefiguratum. Secūdo quia
a prophetis pronuntiatus. ps.
Panem angelorum mā. homo.
ponitur hic preteritum pro su
turo prophetali certitudine.
Tertio quia a christo institu
tum. 7 hoc dupliciter. s. uerbo
7 facto. Uerbo ut pz Jo. Ego
sum iquit panis uiuus quid de
ce. de. Facto. Mathei. Accipite
7 come. hoc est corpus meum.
Quarto quia ab apostol ser
uatum. Cor. Conuenientibus
uobis in unuz et cetera. Qui
to quia a summis pontificibus
sollemnizatū qui ordinauerūt

cantū ⁊ orōnes. locū ⁊ tēpus.
uestimta ⁊ uasa diuersa. q̄ oīa
sūt ad decorē h̄ sacri. **¶** Da-
xima dignitas apparet ī h̄. sa-
cramēto. q̄ cū xps ⁊stet ex tri-
bus substātijs. s. deitate. aīa. ⁊
corpe. Ip̄a siqdē deitas excellit
oīa. ps. **¶** Magn⁹ dñs ⁊ lau. ni.
Itē aīa ei⁹ p̄cellit oēs aīas cuz
sit plena gr̄a ⁊ v̄tute. i. p̄fectis-
sima in affectiua ⁊ cognitiua.
Itē corp⁹ ei⁹ excellit oīa corpa
q̄ de sc̄ificato corpe beatissi-
me v̄ginis fuit sūptū ⁊ diuini-
tati unitū. ḡ in xpo nobilissi-
mū q̄ ē in celo ⁊ nobilissimū
in terra unita sunt.

¶ De mirabilib⁹ q̄ fiūt ī eucha-
ristia. Cap. 14.

¶ Mirabilia sūt in hōc sacro
p̄p̄ri⁹ ē q̄ ē ibi corp⁹ xpi
in tāra q̄ritate sicut fuit ī cru-
ce. ⁊ sic iā ē in celo. nec. tñ exce-
dit terminos illi⁹ forme. **¶** Secū-
dū q̄ ibi sūt accidētia sine sbō
¶ Tertiu⁹ q̄ ibi panis ita v̄uti-
tur in corpe xpi q̄ n̄ sit mate-
ria corpis xpi. nec ānihilatur.
¶ 4° q̄ idē corp⁹ n̄ auget ex
multaz hostiaz sūptōe. **¶** 5°
q̄ idē corp⁹ ī plurib⁹ locis est
sub oīb⁹ hostijs ⁊secratis. **¶** 6°
q̄ qñ diuidit hostia n̄ diuidit
corp⁹. s. sub q̄libet pte tot⁹ est
rps **¶** 7° q̄ qñ tenet hostia in

manib⁹ ⁊ uidet oculis corpus
xpi nec tāgit nec uidet. s. hoc
tñ modo circa spēs s̄. **¶** 8° q̄
cū desinūt iste forme. tūc ē de-
sinit eē ibi corp⁹ ⁊ sanguis xpi
¶ 9° q̄ cū nō sit ibi panis l̄ ui-
nū. tñ accidētia eūdē effectum
h̄nt ut pus. s. faciare iebniare ⁊
h̄i. **¶** Nota q̄ deo cōuēit esse
ubiqz simplr ⁊ p̄pe. Creature
uenit eē in uno tñ loco. Tot⁹
v̄o xpi medio mō se h̄z. Tū eīz
sit creatura n̄ dz eq̄ri creatori
in h̄ q̄ sit ubiqz. Tñ v̄o unitū
sit deitati debz ī hoc excellere
alia corpa. ut siml⁹ ⁊ semel pos-
sit eē ī plurib⁹ locis sub isto ui-
delicet sacro. **¶** In sacro eucha-
ristie q̄dā ē h̄z nafaz. ut hoc
q̄ ibi accidētia s̄ in loco ter-
miato. Quoddā ē ibi sup na-
turā. s. nō sup ite lectū. ut hoc
q̄ ibi sunt accidētia sine subō.
Quoddā ē ibi supra naturā ⁊ ī
tellectū. ut q̄ ibi xps ē totus ⁊
tantas q̄tus fuit in cruce. nec
tñ excedit terminos illi⁹ parue
forme. **¶** De mirabili trāsub-
stātiatione. nota q̄ triplex est
mutatio. Una est artificialis.
ut quādo fit vitru de cinerib⁹
Alia est naturalis ⁊ hec duplx.
s. subālis ⁊ accidētalīs. Accidē-
talīs est quādo idem subm̄ ma-
net sub diuersis accidētib⁹ sibi

in uicem succedentibus. Substantia
est quoniam eadem materia manet sub di
uersis formis substantialibus. sicut patet in
transmutatione elementorum adiuncte. 3°
est mutatio supernaturalis. ut quoniam
nec materia nec substantia manet. sed
tamen accidentia sine subiecto. et talis
mutatio est in transsubstantiatione cor
poris christi. In rebus mutatio potest
notari triplex difficultas. 1^a ex
parte termini a quo. uel ex parte ter
mini ad quem. uel ex parte distantie
terminorum adiuncte. 1° modo
creatio est mirabilior omnibus muta
tionibus quam est de non ente simpliciter. 2°
modo consecratio corporis christi est mi
rabilior omnibus. quia est ens in actu pri
us existens. 3° modo incarnatio
christi est mirabilior quamcunque mutati
one. quia ibi est unio infinite substantie ad
infinitum. Ad idem distiguit qua
druplicem commutationem substantialem:
1^a prima est a non ente in ens. et hec
est generatio. 2^a est ab ente in non
ens. ut corruptio. 3^a est ab ente
in ens quod modo non est. scilicet iam erit
ut productio. 4^a est ab ente in
ens iam existens. et est talis con
uersio panis in corpus christi. hec
mutatio non habet similitudinem in
natura. sed alteratio quasi con
traria. quia hic mutat substantia
una in aliam. manent tamen
eadem accidentia. Sed in alte
ratione e converso est. quia ibi

mutantur accidentia. et manet
eadem substantia. sicut patet in
corporalibus. quando fit in cor
poralibus de albo nigro et in
spiritualibus quando fit de iusto
impius uel de ignorante sciens
Nota quod hec prepositio de
multipliciter sumitur. quando
quod notat causam efficientem. ut
cum dicitur christus conceptus
est de spiritu sancto. quando
quod materiam. ut cum dicitur chri
stus natus de uirgine. quando
quod idem substantie. ut cum
dicitur christus natus de pa
tre. quando quod transsubstantia
tionem uel conuersionem. ut cum
dicitur corpus christi fit de pa
ne. quando quod ordinem. ut cum
dicitur creatura esse de nihilo.
De dignitate in suscipienti
bus corpus christi.

Lapsum 15.

Digne suscipiens corpus chri
sti bonum multipliciter con
sequitur. 1° primum est unum chri
sti. Matthe. Hoc facite in me
am commemorationem. scilicet dilectio
nis. liberationis. et imitatio
nis. Item uiuificatio interior.
quia aliquando per uirtutem
huius sacramenti fit de ateri
to conuersus. Unde Beatus Li
gnum uite comestom uitam presta
bat. sic per gratias purgamur

illuminamur. p̄ficimur. refici-
mur. ⁊ uiuificamur. Et bñ red-
dit uita p̄ cibū p̄ quē ⁊ mors
intrauit. ⁊ Itē corpi xp̄i mysti-
co icorparatur. Un̄ dcm̄ Aug^o.
Nō tu me mutabis i te. s; tu
mutabis i me. Istud nō intellr̄
de unioe corpis mystici de no-
uo faciēda s; de augēda. n̄ eiz
unit dissilia. Itē spūalis refec-
tio. p̄s. In loco pascue ⁊c. De^o
eiz nō tm̄ instituit sac̄z qd̄ nos
in eē gr̄e gn̄aret. ut bap^o ul^o q̄
genitos roboraret. ut cōfirma-
tionem. Uex̄ ē qd̄ nutrir̄et. ut
eucharistia. pp̄ qd̄ hec tria sa-
cram̄ta dāt oib^o q̄ ad fidē ac-
cedūt. ⁊ Itē deuotōis augm̄ta-
tio. p̄s. Impiguasti in oleo ca-
put meū. Nutrim̄tū eiz quod
hic dāt uobis q̄stū ad eē gra-
tuitū in trib^o aptēdit. s. i cōtiua-
tiōe deuotōis ad deū. ⁊ dilec-
tiōis ad pximū. ⁊ dulcedinis
i tr̄a met ip̄m. Item fomitis mi-
tigatio. p̄s. Sup̄ aquā refectio-
nis ⁊c. qz sicut aq̄ refrigerat.
sic ⁊ istud sac̄m̄ furorē cupie
mitigat. Item collo gr̄e. Exo.
Descēdente māna. descēdebat
parit ⁊ ros. Itē uirtutū robo-
ratio. p̄s. panis cor hois cōfir-
met. ⁊ Itē peccōz remissio. qz p̄
istū cibū semp̄ fit repatio dep-
diti. Un̄ quādo d̄r̄ i oīoe dñi

ca panem n̄m̄ quo. Da nobis
hodie. statim sequitur. ⁊ di. no. de
bi. n̄ra. Istud intellr̄ de uēiali-
bus tm̄. qz sicut alim̄tū natura
le p̄dest uiuēti ⁊ nō mortuo. sic
alim̄tū spūale. Itē cōtra dia-
bolum armatio. p̄s. Parasli in
cōspectu meo. mē. adū. oēs ⁊c.
Itē spei eleuatio. Unde apl̄s.
Quo cū illo nō oīa nobis do-
nauit. Itē amoris excita^o Ber.
Disce xp̄iane q̄stū debes dili-
gere xp̄m qui dedit nobis car-
nem suā in cibū. sanguinē i po-
tum. aiam in p̄ciū. aquā lat̄is
in lauacrū. Itē fidei cōmedatō.
qz in hoc sac̄o fides eleuat su-
per naturā. supra sensū. ⁊ su-
pra intellectū. Apl̄s. Captiuā-
tes oēs itellectū in obsequiū xp̄i
Itē angelica cōuiuatio. p̄s. Pa-
nez. an. mā. hō. Item regni ce-
lestis collo. Jo. 6. Qui mādu-
cat meā car. ⁊ bibit. m. s̄a. habz
uitā eternā. Itē spūalis delec-
tatio. Sapie. Panē d̄ celo p̄sti.
eis oē dele. in se hntē ⁊c. Item
itellect^o illūinatio. j. Reg. Su-
stauit ionathas de melle. ⁊ illu-
miati sūt oculi eius. De ef-
fectu eucharistie d̄c Ber. Cor-
pus christi eil̄ egris medicina
p̄grinātibus uita. debiles cō-
fortat. ualentes delectat. lan-
guorem sanat. sanitatem fuit

per hoc sit homo mansuetior.
ad correptionem. patietior. ad
laborem. ardentior ad amore.
sagacior ad cautelam. ad obe-
dientiam pmprior. ad gratiaru
actiones deuotior. Sicut rec-
te coicantibus multa bona p-
ueniunt. ut dictum est. sic indi-
gne sumentibus corpus christi
multa mala occurrunt. Nulli
enim opus placet deo nisi pla-
ceat ipse prius. Indigna eiz co-
munio peccatis homine illa-
queat. damnatione preparat
proximu scandalizat. mente ex-
cecat. tetationi subiugat. deus
irritat. uitam temporale breui-
at. gratuitis spoliat. De his p-
ordinem dicitur in ps. Fiat in
quie mensa eorum coram ipis
in laqueum. ecce p^o. et in retri-
butionem. ecce 2°. et in scanda-
lum. ecce tertium. obsurentur
oculi eorum ne uideant. ecce q^u-
tum. et dorsum eorum semper
incurua. ecce quintum. effun-
de super eos iram tuam. ecce
sextum. fiat habitatio eorum
deserta. ecce septimum. et in ta-
bernaculis eorum non sit qui
inhabitet. ecce octauu.

**De modis sumendi eucharis-
tiam.**

Capitulum 16.

Corpus christi quattuor
modis sunitur. Qui-
dam accipiunt illud spirituali-
ter tantum. ut qui accipiunt rez
sacramenti idest gratiam et non
ipsum sacramentum corporis
christi. De hoc modo sumentiu
dicit Augustinus. Crede et
manducasti. i. corpori christi
mystico incorporatus es. Qui-
dam sacramentaliter tantum
ut comunicaret in mortali pec-
cato. quia licet deus sit ubiqz
per essentiam. non tamen per
gratiam. Quidam spirituali-
ter et sacramentaliter. ut qui ac-
cipiunt rem et sacramentum. i.
comunicantes in gratia. Qui-
dam neutro modo. ut qui ac-
cipiunt rem nec sacramentum accipi-
unt ut heretici q nihil confici-
unt. Primi non manducantes
manducant. secundi manduca-
tes non manducant. tertij man-
ducantes manducant. quarti non
manducantes non manducant. Cir-
ca coionem comittit peccatu tri-
bus modis. Primo cum quis
statuto tempore comunione
dimittit. Jo. 6. Nisi manduca-
car. si. ho. etc. Secundo cum
quis suo tempore male acce-
dit. Apl. Qui at sunt idigne
iudicium sibi manducat et bi-
bit. 3° eu p^o coioez a peccatis

nō se custodit. 7 istē triplex ma-
lum incurrit. **P**ri^o qz xps que
suscipit ignomiose a se expellit
7 turpi^o eijcit. q̄s nō admittit
hospes. **2°** qz tal^o quodāmo si-
militudinē inde gerit. q postq̄
cū xpo cenauit. ipm tradidit.
Sic 7 absalon fr̄ez ad cuius
uocauit 7 p^o ea occidit. **3°** qz
ordinē hōestatis p̄tū. Uentu-
ro eis reuerētiā exhibet 7 p̄nti
nullā. Cū silis ē ill^o q cū ramis
oliuaz obuauerūt xpo. 7 post
modū crucifixerūt. **Q**ualit^o
sūt ad cōionē accedētū sit disce-
re possum^o in esu agni paschal.
Comedebāt eis iudei accictis
renib^o. 7 calciatis pedib^o. bacu-
lo^o cōntes in manib^o cū lactu-
cis agrestib^o. 7 panib^o azinis fe-
stināter. Per p̄mū significatur
puritas castitatis. Luc. Sic lū-
bi ur̄i p̄incti 7 lucerne r̄c. Per
2° affectus deuotionis. Lañc.
Quā pulchra es ī calciamentis.
Per **3°** mēoria dñice passiōis.
Gen. In baclo meo trāsiui ior-
danē istū. Per **4°** amaritudo
teritōis. ps. Libanū nos pane
lachrymaz. Per **5°** p̄mptu-
dā. hōe uolūtatis 7 opatōis. p
uer. Uidisti hoiez uelocē ī opi-
bus suis corā regib^o itabit. Jcē
q̄les debeāt eē cōicātes oñdit^o
in uestib^o. sacerdotib^o. Reg^o

rūtur cū ista. s. iudiciū discreti-
onis. mūdicia castitatis. morti-
ficatio carnis. cōstātia fortitu-
dinis. p̄seuerātia lōganimita-
tis. p̄fectio charitatis. p̄mū no-
tat in suphumerale. **2°** in alba
3° in cinctura. **4°** in fauore si-
ue māipulo q portat ī brachio
sicut clypeus. **5°** in stola. **6°** in
casula. Corp^o xpi sūt uelatus
accidētib^o multiplici rōne. Pri-
mo pp meritū q̄stū ad bonos.
qz fm Greg. fides nō hz me-
ritū cui hūana rō p̄stat expim-
tū. **2°** pp idignitatē. q̄ ad ma-
los. Ex^o de bethsamicib^o q p̄-
cussi sūt qñ archā dñi illufūt.
3° pp ibecillitatē q̄stū ad oēs.
Nō. n. possem^o uidere clarita-
tem corpis xpi gloriificati. Ex
emplū de aDoyle ī cuius facie
nō poterāt icēdere filij isrl^o qñ
resplēduit. **4°** pp uitandū hor-
rorē crudelitatis q fieret si xpi
carnē dentib^o attractarem^o.
Tres sūt cause. qz laicis n̄ dat^o
istud sacm̄ sub duplici spē. p̄^o
est qz possent credere q totus
xpus nō eēt sub utraqz spē. **2°**
pp piculū. qz de facili posset ef-
fūdi sanguis. **3°** ut ueritas re-
spōdeat umbre. qz ī lege nō ha-
bebāt et offerētes de libamie.

De abstinentia a cōione.

Caplm

17.

Abstinēt qdā a cōione pp
culpā ppriā 7 aliqui sine
culpa mortali. s3 pp sacri reue
rentiā. sicut q sentiūt se minus
mundos mente uel carne. uel
etiā in deuotos 7 isti benefa
ciūt. dūmō possint iuste 7 sine
alioꝝ scādalo supsedere. Und
ubi nō istat necessitas 7 sulēdū
est talibꝝ ut d cōione expectēt
quousqꝫ pati 7 deuoti ac cir
cūspecti possint accedere. Nul
la tñ necessitas debz cōpelleze
ut aliqꝫ i peccō mortali existēs
sciēter cōicet. Peccm facit idi
gnū cōione tribꝝ modis. Aut i
bitu. ut qñ qd accedit nō cōtri
tus de peccō pterito ē 7 cōfessus
Aut i actu. ut qñ quis imutat
formā sacri. 7 irreuerentē ipm
tractat. Aut in pposito. ut qñ
h3 uolūtātē peccādi in futuro
Propꝫ reuerentiā sacri sit ē
exclusio a cōione triplr. Pꝫio
pp reuerentiā sacri extioris.
sic excludit pollutio 7 imūdi
tia corpāl. Secūdo pp reuerē
tiā rei cōtente sub formis. sic ex
cludit defectꝝ iudiciꝝ rōnis. ut
in pueris 7 amētibꝝ. Tertio pp
reuerentiā rei signate. i. unita
tis corpis mystici. sic excludit
unculū inf dicti uel suspēsiōis
uel ex cōicationis ē 7 iuste. Sic
igitꝫ pp solā reuerentiā sine oī

culpa excludūt multi a cōio
ne. hoc pꝫ p3 in pueris q tñ si
sē ppe etatē adultā. s. io. ul. iz.
annoꝝ 7 apparēt in eis signa
reuerētie 7 discretiōis pnt lu
mere. alias nō. Idē p3 i furio
sis q excludūt sine culpa q tñ
cōicare pnt. qñ hnt lucida inf
ualla. Itē cum qd h3 lutuosas
manꝝ. s3 hꝝ nō sit culpa. tñ pro
sola reuerētia non d3 tractare
corpꝫ xpī. Tria gñā hoīūz ex
cludebāt in lege ab esu agni. s.
icircūcisi q significāt accedētē
irreuerēt ad cōionē. Legꝫ libꝫ
Rꝫ. qꝫ pꝫussus ē Oza q tetrgit
archā dñi. Itē alienigene hi si
gnificāt ifideles de qbus Be
nes. Fera pessima deuorauit
liū meū. Itē imūdi q significāt
hntes peccm mortale. Unꝫ Isa.
adūdāmini q fertis uasa dñi.
Unꝫ vsus. Indigne sūmis si sū
mis irreuerēt. Uel n catholice
uel hns mortale sciēter. Qui
nō cōicat suo tꝫe multa mala
incurrit. Pꝫimo qꝫ talis multi
plici utilitate puat de q supra
dꝫ de effectu eucharistiē. Si. n.
Raab saluata est. quia susce
pit nūcios dñi multo magis q
xpī suscipit. Secundo qꝫ cō
stitutionē ecclie trāsgreditur.
Statuit eiz ecclia qꝫ qui n cōi
cat in pasca uiuēs ab ingressu

ecclesie arceatur. 7 moriens ca
reat ecclesiastica scriptura. Ter
tio quia maledictione incurrit.
puer. Ubi soli etc. Sz hñ solus
est qui xpm nõ habet. Quar
to quia uices dño nõ rependit
Aug^o. Uerecundũ est illi hos
pitiũ denegare qui solet oẽm
pulsantẽ admittere. Quinto
quia uires spũales pdit. Qui
libet eim qui ẽ sine mortali est
mẽbrũ corpis mystici. Debz
aut debet sustentari alimẽto
corpis xpi ueri. Aliogn efficit
aridũ sicut corporeũ mẽbrum
ad qd nõ trãsmittit corpalis
cibi nutrimentũ.

De officio misse.

Capitulum 18.

Perogatiuas plurimas
h3 missa. Prõo qz celebra
tur a ieiunio. Secũdo qz tm̃ in
ecclesia 7 sup altare. nisi qñqz
ppter necessitatẽ fit in alio lo
co honesto. Tertio qz dz cele
brantẽ eẽ sacerdotẽ. Quarto
qz oportet eũ idui sacris uesti
bus. Quinto qz fit i die tm̃ 7 ñ
de nocte. nisi i natiuitate dñi.
Sexto qz celebrat accẽso lu
mie. et si sol luceret sup terrã.
Septio qz ibi sonãt vba dñica
angelica 7 hũana. Diuina qdẽ
cũ dr ul' cantat pr nr. 7 euan
gelia. Angelica vò qñ dr. Glo

ria in excelsis deo etc. Hũana
aut ut in collectis 7 hui^o. De
cauo qz ibi audiunt idiomata
nobilissima. s. hebraicũ. ut sab
baoth 7 osãna: grecũ. ut kirk.
latinũ in alijs. Nono qz missa
ẽ tã plẽa mysterijs sicut celũ
stellis. 7 empireũ angel. Decio
qz sacerdotes i sollemib^o eccle
sijs hñt i missa sua plures mi
nistros diaconũ subdiaconuz
7 acolitos. Undecio qz angel
ibi existẽtib^o insufficientes sum^o
i pñtia tãte maiestatis eẽ scho
lares. Duodecio qz ibi ẽ do
mius celi 7 terre. Officiũ mis
se moral' expõit ita. Introit^o
significat ichoatiõez bõi 7 du
plicat. qz in nrã iceptiõẽ debe
mus declinare a malo 7 facere
bonũ. kirkel. qd nouẽ uicibus
uariat significat iuocatiõez mi
ficordie dei q nouẽ modis idi
gemus. Primis trib^o mõis qz
tũ ad peccõz remissiõez q omi
timus corde ore 7 ope. Secun
dis trib^o mõis qz ad grẽ col
lationẽ. fidei. spei 7 charitatis
Tertio trib^o mõis qz ad glo
rificatiõez q gaudebim^o in deo
sup nos. itra nos. ò nobis ipis.
7 iux nos de primis. Gloria in
excelsis deo significat grãz ac
tionẽ. Collecta deuotã orõnẽ.
Epla 7 euãgeliũ noue 7 ueris

legis obſuatiōez. Graduale ⁊
all' uite actiōe ⁊ rēplatiue pſec
tionē. Offerēda tribulati ſp̄s
ſacrificium. Secreta ſignificat
ſtatus uie. Prefatio ſtatū p̄ie
Sāctus exaltatōez āgeloz p̄ſe
ctiū. Lanon trāſitū mēbroz in
corp⁹ xp̄i myſticū. Pat̄ n̄r filia
tiōez ſignificat p̄ gr̄az. Agnus
dei liberatiōez p̄ m̄iaz. ⁊ tripli
cat ut liberemur a mal' p̄teri
tis p̄nib⁹ ⁊ futuris. Lōio ſi
gnificat hōi opis ōſuatiōem.
Circa q̄dā alia q̄ ſt in miſſa
nota ſignificatiōez allegoricā.
Intelligim⁹ eiz p̄ altare ⁊ crucē
p̄ calice ſepulchrū. p̄ patenā la
pidē ſuppoſitū. p̄ corpale ſyn
donē in q̄ corp⁹ dñi fuit iuolu
tū. Nota ē q̄ oēs miſſe ſūt
eq̄ bone q̄tū ad op⁹ opatum.
Una tñ ē melior alia: q̄ tuz ad
op⁹ opā. Un̄ melius ē audire
miſſaz hōi ſacerdotis q̄ mali.
Sic i mēſa corpali eūdē cibuz
iocūdi⁹ ſumim⁹ a mūdo miſtro
q̄ ab imūdo. Nota q̄ picl̄m
ē ſi celebrās miſſā ul' man⁹ tre
mpulas: uel caducū morbū hz
aut delir⁹. aut idiotā ē. Un̄ ta
libus ē iniūgendū q̄ abſtineāt
a miſſa. Itē qñ aliq̄s ē celebra
tur⁹ miſſā bis. nō dz ſumer̄ ab
lutōez in miſſa p̄iori. quia ad
miſſaz ſecūdā accederet nō ie

iuuus.

De negligētis q̄ ſiūt i miſſa
Capitulum 19.

S p negligētia euenērit
q̄ plecto canōe nec ui
num nec aqua replet. in calice
ſtatū p̄fundi dz utrūq̄. ⁊ ſacer
dos iterabit ōſecratōez ab illo
loco. Si i mō ⁊ p̄ficiet uſq̄ in
finem. ita tñ ut dimittat duas
crucēs q̄ fieri ſinglarit̄ ſr ho
ſtiā ōſueuerūt. Ul' mel⁹ pōt di
ci. q̄ aliā hoſtiā ſumat ⁊ cano
nem a p̄ncipio icipiat. Qd̄ ſi
de ſimplici uino ⁊ aqua fiat cō
ſecratio. uinū reputabit p̄ ſa
cramto. ſz aq̄ nō. Si qd̄ de ſan
guie ceciderit ſup corpale l' p̄
lā altaris ul' ſup albā ul' caſu
lā pars illa reſcidat ⁊ i loco re
ligaz r̄ſuet. p̄ extracto ſac̄o
q̄tū pot̄ it ⁊ ſupto. deide ablu
at ⁊ ſuāt ablutio. Si vō ſr trā
lapidē l' lignū ceciderit. ligēd⁹
radēd⁹ ⁊ extgēdus ē loc⁹ ille. ⁊
pulis i ſac̄o loco reponēd⁹.
Porro ſi i ip̄z ſāguinē muſca l'
arāea ceciderit l' aliqd̄ tale qd̄
uix ſine uomitu ul' mortis pi
culo ſumi pōt. p̄ſudat. ⁊ laueſ
q̄ cautius pot̄eſt i calice ⁊ ab
lutōez ſuāt ſacerdos. ſz muſca
ſiue aranea ſup piſcinā cremet.
Quod ſi corp⁹ ſiue de corpe

xpi sup palam altaris ceciderit
ul sup uestimtu no icidat. sed
uino abluat ⁊ a mistro sumat.
S; si ifirm corp dñi rejciat
suscipiat put diligenti pot. et
sumat a sacerdote l' ab aliquo
pu:ro discreto ⁊ mudo. si eger
no pot illud resumere:

De pnia.

Cap. 20:

Penitentia e ut ait Amb:
Pretita mala plāgere et
plangēda itez n cōmittere. Itē
Greg. Pnia e añ acta peccā fle
re. ⁊ itez flenda nō dmittere.
Pnia diffinit p duplicē actuz;
unū q e respectu pteriti. s. pte
rita plāgere. altez respectu fu
turi. s. plangēda nō dmittere.
pm act e in re. secūdu i ppo
sito. Pnia duplex e. qdā iñior
tm. ⁊ hec e de iure natāli. qdā
extior q sit ad arbitriū hois.
Pnia nō e sacrm ppe. secūda
vo sacrm e. Nō. n. pnia p se su
scepta dī ppe sacrm ecclie. cū
tal e añ baptisimū possit fieri
S; pnia iniūcta p ministros ec
clie sacramentū est. Notan
dum quoq; est q lugere p pec
catis proprijs est actus peni
tentie que est uirtus iustitie. s;
lugere pro peccatis aliēnis si
ue malis est alterius uirtutis
s. misericordie. Lugere vo pro

bonis eternis est actus tertie
beatitudinis. de qua dicit. Be
ati qui lugent ⁊c. De durati
one penitentie sciendum q; ex
teriozem non oportet esse per
petuam. sed de interiori distin
guif. Est. n. penitētia iñior se
cundum habitum ⁊ hec debet
esse perpetua. Alia est secūdu
actuz ⁊ hanc non oportet esse
perpetuam. Semper enim te
netur quis ad interiorē pe
nitentiam habitualem qua uel
let ⁊ uult. de cetero non pecca
re. Sed ad exteriorē peniten
tiam non semper tenetur. Itē;
alius est dolor rationalis qui
est peccati detestatio. alius sen
sualis qui est passio. ⁊ primus
dolor semper debet esse in pe
nitentia. secūdu nō est de ne
cessitate. Item q̄uis homo nō
sit certus de peccati remissio
ne. tamen non oportet pp hoc
pniām exteriorē esse ppetuaz.
quia non exigit in talibus cer
titudō scientie. s; sufficit scien
tia diectē pbabilis. ut est. qñ
hō fecit pbabilr qd̄ debebat.
dolendo. d̄fitendo. fatiffacien
do. emēdādo. Qu in oī sacro
nouē legis sit aliqua materia
uisibilis elementū que est signū
et causa gratie. sic etiam in sa
cramento penitentie debet eē

sed tūc materia sensibilis lar-
ge sumit p oī re . siue res illa
sit extior subā. siue actio hūa-
na. Unī fm h° in pnia put est
sacm sē res 7 vba. vba qdē in
cōfessōe 7 absolutōe sē. res aut
ē ipa actio hūana. Ad itelli-
gendū ista pleni⁹ nota qd sicut
in medicinis corpaliū qdā cōsi-
stūt in sola passiōe curati. ut ē
sectio vulneris. qdā vō ī actōe
ut ē exercitatio corpis . Ita in
sacris qdā cōsistūt ī passiōe ei⁹
q scificat 7 nō ī actōe nisi per
accidēs ut baptism⁹. cōfirma⁹.
eucharistia. extrema unctio. or-
do. Quedam vō cōsistūt ī actu
ei⁹ q scificat. ut pnia 7 matri-
moniū. In pnis g° q sine actu
nō opant requir extior mate-
ria q significat 7 cāz. 7 rē sacri
In alijs vō ipē act⁹ nō ē p ma-
teria sensibili. Silt ex p̄dictis
patere pōt q qdā ē in hoc
sacm cā tm ut act⁹ penitētis
extior. qdāz ē res tm ut re-
missio peccōz. qdāz res 7 sa-
cramentū ut cōtritiō interior.

De qualitate penitentie.

Cap. 21.

Est pnia qdāz vā. Aug⁹.
Pnia vā ē penitēda nō cō-
mittere 7 cōmissa deflere. Que-
dā ē falsa. Isidor⁹. Irrisō est 7
nō penitēs q adhuc agit qd pe-

niteat . Quedā est coacta. ps.
Cōuersus suz in erumna mea
7c. Quedam ē sera. Aug⁹. Si
tūc penitēs qm peccare nō po-
tes. peccā dimittūt te nō tu illa.
Quedaz iiqua. adth. Judas
pnia duct⁹ 7c. Quedā despa-
ta. Sapie. Pre āgustia spūs ge-
mētēs dicētes intra se. pniām
agētes. Quedā scā 7 merito-
ria. Ber. O felix penitētū hūi-
litas. O cōsistētū bona spes qz
facile uicis iuincibilem. qz cito
tremebūdū. iudicē dūtis ī pi-
issimū p̄ez. Debēt pnia esse
amara. Idie. Plāctū unigeniti
fac tibi. Volūtaria. Aug⁹. cum
gaudio dz facere imortal fu-
turus qcuqz faceret hō p di-
ferēda morte moritur⁹. Perfe-
cta: Aug⁹. Nulla pnia sera dū
mō vā. Accelerata. pu. Ne tar-
des cūti ad dñm. Perseuerās.
Cant. Laui pedes meos quō ī
qnabo illos. Fortis. Idie. Licz ī
limie iaceat p̄. licet m̄ ubera
q̄ te nutrierat oñdat p calca-
tū pge p̄ez 7c. Itē pnia dī eē
refectio spūalis cū xpo sēp uic-
turo. nō cū lazaro itez moritu-
ro. Pnia debz eē p̄mpta 7 nō
diu dilatata. Ut id. Expecta-
ui ut faceret vuas. 7c. Primo
.s. ne ifructuosi sim⁹. Unī Isa.
Expectaui ut fa. u. fecit at spi.

Secundo qz ad magna uocatur : Gen. Ego ero merces tua magna. Tertio ne ab etnis nuptijs excludamur sicut scilicet est fatuus uirginibus que differebat se preparare. 4° ne ab hostibus impediatur sicut filij israel a pharaone ne egredierentur de egypto. 5° qz relinquere peccatum est penis oppellimur. Greg. Quod tenendum est mundus est si rebus prosperis abundaret. At cum tot aduersitatibus animus pulsatur. cum tot calamitatibus ingeminat. quod aliud quam ut non amet clarum. 6° ne blande seducamur sicut auis per simulam aucupis. et sicut piscis per escam in hamo. et sicut ursus per mel. 7° ne morte perueniamur. Greg. Nihil certius morte. 8° ne consuetudine teneamur sicut arbor de facili non euellitur cum bene radicata. Jere. Numquid ethyops potest mutare pellem suam. Ad agenda penitentiarum mouent quattuor de quibus Beatus. Nihil nimis durum est cor quod non emolliunt beneficia nec terret supplicia. nec alliciunt premissa nec castigant flagella. Impedita penitentia sunt hec. scilicet. Pusillanimitas aggrediendi. tales sunt sicut equus umbraticus qui truco uel umbra terret. Pudor confitendi. sicut ait Augustinus. Uerecundia magna per penitentiam est. Horroz satis

faciendi. sicut dicit apostolus. Hoc momentaneum et leue tribulat cor. Delectatio peccandi. sicut temporale est quod delectat eternum quod cruciat Spes diu uiuendi. sicut dominus dicit quod securis ad radice arborum percutit. Desperatio gratiam obtinendi. sicut dicit Ezechiel. Quacumque hora ingemuerit peccator. Timor recidendi Augustinus. Quia cecidi erexit me. quia steti tenuit me. quia iui duxit me Ita loquitur de deo. Exemplum delinquendi. sicut stultus qui uidit aliquem cadentem in fossam si non sit in eodem loco cautior. Consuetudo peccandi. sicut balaz consuetus monstris non curauit quod asina loqueretur. Confidentia de dei misericordia quod quando penituerit ipsum recipiet. sed hoc est peccare in spiritum sanctum. Greg. Misericordiam dei debemus saltem erubescere si iustitiam uolumus formidare.

De effectu penitentie.

Capitulum 22.

Per penitentiam absoluitur homo a peccato restituitur ecclesie reconciliatur christo. donis spiritualibus ditatur. de filio diaboli filius dei efficitur. paradysus ei aperitur. Hec est que angelos letificat. impium iustificat. amissa bona

reuoocat. uitam eternam donat
penam eternam uitat. Itēz pe
nitentia est secunda tabula p^r
naufragium. ad quā peccator
potest recurrere duz uiuit i sta
tu uite presentis. quā docūqz
quotienscūqz diuinā miseri
cordiam uoluerit implorare.
Duplex est naufragium .s. pec
cati originalis ⁊ actualis. sed
de primo liberamur per tabu
lam baptismi que uirtutis effi
caciā accepit a tabula crucis
christi. De secundo autem libe
ramur per tabulam peniten
tie quam diuina clemētia pro
uidit homini. quia pro pecca
to actuali non potest itēz bap
tizari. Nota qz a reatu pec
cati liberamur per gratiam. a
sequelis autem peccatorum p
penitentiam. ⁊ partes peniten
tie. a miseria uero per gloriāz.
Itē nota qz qualiter opa mor
tificata uiuificantur. quia licet
uerum sit qz a priuatiōe ad ha
bitum non sit regressus in ui
ta naturali. non tamen est ue
rum in uita morali. Nam a pri
uatione ad habitum uolunta
rius ē regressus. .s. a morte cul
pe ad uitam gratie. Unde di
cendum est qz sicut peccata ac
tualia transeunt actu ⁊ rema
nent reatu. ita bona opera trā

seunt actu. ⁊ remanent merito
Secundum autem qz manent
dicuntur mortificari uel uiui
ficari. Bona igitur opera qz
diu coniuncta sunt radici me
rendi. .s. charitati dicuntur uiue
re. quando ab illa separantur
dicuntur mori. ⁊ quādo reuer
tuntur dicuntur uiuificari. qz
redeunt ad statum sue origi
nis. uidelicet gratie ⁊ charita
tis. ⁊ quia ualent ad maiorem
racificationem charitatis.

De partibus penitentie.

Laplin 23.

Partes penitētie integra
les sūt tres. .s. Contritio.
Confessio ⁊ Satisfactio. quibus
eiz cōplementū peccati possit esse
in actu solum ⁊ oris. ⁊ cordis
solū. ul' triū siml. tñ ad pfecti
onē pnie exigit horū triū ag
gregatio. Licet adesse simplicitē
sufficiat contritio i actu. ⁊ confes
sio ⁊ satisfactio i pposito. Nō
eiz i his qz hñt eē successiuū ex
igit qz ptes integrales sint siml
sz exigit hoc i toto qz hz eē. p
manēs. Qd at sint tres ptes
pnie sic oñdit. Pnia eiz ē qd
dā spōtaneū iudiciū i qd contritō
ē qd qdā citatio ubi seqt rei añ
iudicē spōtanea confessio. Dein
de seqtur p iudicē iposite emē
de solutio. Sz i hō dñt iudiciū

fori a iudicio poli. qz ibi cōfē-
sus in iure cōdēnat ⁊ hic ab-
soluit. ⁊ Alia ē partiū istaz sus-
ficiētia. qz oē pecm̄ cōmittitur
corde ore ul' ope. iustum est ut
p̄driū curēt. s. ut peccator cul-
pam aīo detestē. v̄bo exp̄mat
⁊ factō puniat. Itē p̄ pecm̄ of-
fendit hō deū ecclīaz ⁊ seipm̄.
sed p̄ cōtritiōez recōciliat dō
p̄ cōfessionē ecclīe ⁊ p̄ satisfac-
tionē sibi. Item iste tres p̄nie
ptes sūt diete qbus itur ad ter-
ram p̄missiōis. de qbus dicit
Exo. Ibi m̄ uīa triū diez. Itē
iste tres. ptes significant tres
mortuos moralr quos dñs su-
scitauit. qm̄ p̄ cōtritiōē susci-
tatur puella in domo. p̄ cōfē-
sionē iuuenis in porta. p̄ satis-
factionē Lazarus in sepulcro.

De contritione.

Laplin 24.

Contritiō ē dolor uolū-
tarie p̄ peccatis assūp-
tis cū p̄posito cōfiteīdi ⁊ satis-
faciendi. hec diffinitio magrā
lis est. ⁊ ponit ibi dolor p̄ gñe
uolūtarie assūpt⁹ ponit ad dif-
ferentiā doloris natural. q nō
est meritor⁹ p̄ peccatis. ponit
ibi p̄ matia doloris ad diām
doloris iuidie q est i' bono ali-
eno. Sic ergo diffinit cōtritiō
put est acc⁹ v̄tutis. s. put est

pars sacramenti p̄nie oportet
q̄ aliqd in cōpatione ad alias
ptes addat. ⁊ ideo ponit cū p̄-
posito cōfiteīdi ⁊ satisfaciendi.
Nota q̄ cor dī durz. qm̄ di-
uine ispiratiōi se tāgenti nō ce-
dit. s. obuiat in affectu pecca-
ti demorādo. Frāgi v̄o dī qm̄
incipit a p̄posito peccādi re-
spicere. s. mundū totalr ouer-
tatur. Tōueri v̄o dī qm̄ uolū-
tas p̄fecte ab effectu peccandi
resistit. In cōtritiōe duplex est
dolor. Un⁹ ē uolūtatē q nō ē
aliud q̄z peccā displicētia. Ali⁹
est sensual. p̄m⁹ ē de eētia cō-
tritiōis ⁊ dī h⁹ dolore itelligit
illud Hier. Luctū unigēiti fac-
tibi. qz hō ex rōe dz magis ul'
le nūq̄ peccasse q̄z unigenituz
uiuere. Secūdu v̄o dolor nō
requiritur de necessitate cōtri-
tionis. s. de p̄fectōe. qz tal' do-
lor n̄ ē in n̄ra potestate. Nota
etiā q̄ cōtritiō pōt tm̄ iten-
di q̄ nō solū culpa. s. etiā to-
ta pena dimittit. hoc pōt fieri
duplr. Uno mō ex pte chari-
tatis q̄ displicentiā causat pec-
cati. qz quādoqz cōtingit tan-
tuz charitatē incēdi in actu q̄
cōtritiō inde sequēs merebit
absolutiōez ab oi pena ut i ma-
gdalena. Alio mō fit istud ex
pte doloris sensual' quē uolūtas

in contritione excitat. qz ille dolor
qdā pena ē q tñ pōt incedi qz
sufficit ad deletiōem culpe ⁊
pene. Nota qz dolor contritio
nis sensibil' ul' sensual' triplex
est. deficiēs. sufficiens. ⁊ pemi
nens. p^m trahit ad ifernū. se
cūndus ad purgatoriū. tertius
ad paradisu. ⁊ ē silē de scia q re
perit in electis. qz scia defici
ens repellit ad dignitatē. suffi
ciēs tollerat. sremunēs merito
coronat. *D*ia qdā ē it' attri
tionē ⁊ contritionē. sicut int' for
male ⁊ formatū qd ⁊ dī de si
de iformi ⁊ formata. Utz aut
attritio fiat contritio distingū
dū ē. qz contritio dī cū grā tri
tio. hec at pōt eē dupl'r. Uno
mō ē cōiatiua. qz grā associat
motui existēti in aia. ⁊ illā ifor
mat qzuis nō eliciat. Alio mō
p cāz ita qz mot' a grā eliciat.
p^mo mō attritio sit contritio. qz
actus ille simplex manēs i aia
format adueniēte grā. sicut co
lor adueniēte luce. 2° mō ipossi
bile ē qz attritio fiat cōtritio.
S3 si qrit qzdiu qf de peccato
dolere debeat. *H* sicut dicit
Hugo d' scō Chic. Deus qū ab
solut a uinculo pecc' hoīez colli
gat cū uinculo detestatiōis p
petue. s3 detestatio pecc' qdaz ē
in hitu ad quā sēp tenet hō. cē

post pfectā pecc' remissiōez de
q dic Aug^o. loquēs de peniten
te. Sēp doleat ⁊ d' dolore gau
deat. ⁊ n' sēp doluisse doleat.
Alia detestatio ē in actu. ad hāc
hō n' tenet sēp. Sciēdū at qz
beati ⁊ dānati ⁊ hi q sūt in pur
gatorio n' hnt contritionē pprie
cui' rō ē. qz contritōe ppe lupta
sūt tria. s. grā. dolor. ⁊ effectus
satisfactionis. In btis autem
n' ē dolor. In dānatis vō nō est
grā. ⁊ hi q sūt i purgatorio nō
merentur.

De confessioe. Cap. 25.
Confessio ē ut ait Aug^o p
quā morib' latēs spe ue
nie apit. Confessio scālis q est
ps pnie nueniēt describit. *C*er
miaz q ē pecc'z. ⁊ p actū q ē spi
re. ⁊ p finē q ē spes ucie. *D*u
plex ē confessio. qdā ē mētalis q
deo fit. ⁊ hec ē d' iure natāli. q
dā ē uocal' q fit hōi. ⁊ h' n' ē d'
iure natāli. s3 euāgelico. Igit' i
icarnatiōe aū xpī sufficiebat cō
fessio mētāl. qz de' nōdū erat
hō. s3 postqz fact' ē hō. d3 cōfē
sio fieri hōi uicario xpī. In h'
ēiz qz mīstris sacroz xpī de
dit potestātē ligādi atqz solue
di ifinuauit cōfessionē eis. tāqz
iudicil' fieri dberē. sic g' xpī
istituit cōfessionē tacite. s3 aplī
p mulgauerūt eā exp'sse. Ja. Lō

fitemini alterutrum peccā ufa.
Quāuis igit in contritiōe remit
tat peccm cōiter. tñ cōfessio uo
calis ē neccia in re qñ hēt op
portunitas. ul' in pposito arti
culus necessitatis eā excludit.
7 nō cōtēptus religiōis. Et ista
necessitas cōfiteōdi p' contritiōem
nō ē in tali casu pp necessitatē
remediij. cū peccm iā sit dimissū
sz pp obligatiōē pcepti. Cō
fessio eiz 7 satisfactio neccia ē
n̄ solū pp recōciliatiōē i iudi
cio dei. sed et in iudicio ecclie.
Quas circūstantias tenea
mur cōfiteri. Nota q' circūstā
tiaz qdā sūt trahētes in aliud
gen' peccī. ut coire cū muliere
discreta. 7 has tenet hō cōfite
ri. Quedā sūt aggrauātes i ea
dē spē. 7 hāz qdā sūt nō aggra
uātes notabiliter sicut scia 7 h'
mōi. has n̄ tenet q's cōfiteri. qz
sūt q̄si uenialia peccā. Quedāz
sūt aggrauātes notabl'r. 7 has
fm quosdā tenet hō cōfiteri.
Non eiz sufficit illi q' accepit
centū marchas de alieno. diceŕ
ego accepi alienū. cū hoc possz
uificari si accepissz unū dena
riū. fm alios cōius. sz nō tuti
opinātes nō oz. Circūstantie
aggrauātes peccm notāt his v'
sibus. Aggrauat ordo locus
mora cā scia tēpus. Lucta pu

silla. mod'. genus 7 status al
tus. Cōditio nūer'. etas 7 scā
dala sexus. Quāuis peccā ali
cui' nota sint sacerdoti. tñ oz
ea cōfiteri. qz nō sūt ei nota ut
iudici. Quādiu possit q's dif
ferre cōfessionē due sūt opinio
nes. Quidā eiz dicūt q' peccōz
tenet cōfiteri statū hīta oppor
tunitate sufficiei. Alij cōi' di
cūt q' cū cōfessio sit int' pcep
ta affirmatiua nō obligat nisi
p loco 7 tpe. Ecclia aut' deter
minat in decretis q' oīs hō cō
fiteat' semel i āno. qz hz tūc q'
libet de necessitate cōicare. In
casib' aut' q̄ttuor tenet q's añ
hoc tps cōfiteri. Un' ē rōe sa
cramti. qz uult cōicare ul' cele
brare. Ali' rōne piculi. ut si ē in
piculo mortis. Tert' ē rōe cō
scie. ut si dicat sibi cōsciētia q'
statū teneat. Quart' ē rōe du
bij. ut si n̄ spat illo āno hīe cō
fessores quē mō hz. ul' si hz ca
sus papalē. 7 mō hz copiā cōfes
siōis. seu pniarij dñi pape. Si
querat utq' cōfessio scā in peccō
mortali ualeat. dicēdū ē q' cō
fessio ē i remediū 7 in pceptū.
Inq̄stū ē in remediū nō ualeat
in mortali facta. tñ absoluitur
hō a pcepto. sicut fictē bap
tismū suscipiens non recipit ni
si sacramentū 7 non rē sacri.

Utz confessio sit iteranda. Nota q̄ regularit̄ null̄ tenet cōfessionē bona fide factā iterāre ampli⁹. Sūt tñ q̄tuor casus ī q̄bus tenet q̄s iterare cōfessionē. quoz̄ duo sūt pp̄ cōfessores. Prim⁹ si deficit cōfessori clavis potētie. eo q̄ nō h̄z potēstatem ab illo peccō absoluerē. Secūd⁹ ē si deficit sibi clavis scie. q̄ nescit discernere. Tertius ē si cōfitēs dimidiavit cōfessionē. oportet eīz q̄ uni fiat confessio itegre oīum q̄ h̄ntur in memoria. Si v̄o aliq̄ exciderūt a memoria. nō ideo v̄z reputari cōfessio dimidiata. 4⁹ est si cōtēpsit seu neglexit 7 oblitus ē satisfactiōē. nā si sciret 7 adimplere uellet nō oporteret cōfessionē iterare. Si v̄o aliq̄ cadat in peccm̄ postq̄ bona fide fecit cōfessionē. questio ē utrū teneat cōfessionē pus factam iterare. 7 est opinio q̄ nō in specie sed in genere licet aliter dicāt q̄dam. Nota q̄ cōfessio facta per nūcium ul̄ per epistolam. licet sit quoddā bonum 7 meritorium. tamen inq̄rtum est pars sacramenti penitentię non potest sic fieri. q̄a determinatam habet materiam. s. actus sermonis quo conscientia hominis māifestari cō

suenit. Unde sine necessitate n̄ licet taliter. In necessitate potest defectus per equipolentes actum suppleri.

De qualitate 7 effectū cōfessionis.

Capitulum 26.

Qualis debeat esse cōfessio notatur his uerbis. Sit simplex humilis cōfessio pura fidelis. Vera frequens nuda discretā libens ueracūda. Integra secreta lachrymabilis ac celerata. Fortis 7 accusās. 7 sit parere parata. Ad multa ualet confessio. A morte liberat. quia sicut confessus in foro contētiōso damnatur. sic in spiritali liberatur. Uulnera mentis sanat. Hiero. Uulnera non intellectum tardius sanatur. Deum homini manifestat. Augustinus. Si nollem confiteri non me tibi absconderem. sed te mihi. Paradisus aperit. Augustin⁹. O breue uerbum peccauī. quod aperit portas paradisi. Exemplum in latrone. Peccata tegit. Unde quedam glosa. Si homo tegit. Deus tegit. Misericordiā diuinā emollit. Glosa s̄r illo. Delictū meū cognitū ti. se.

Si hō agnoscit deus ignoscit.
Aliuz iocūdat. ps. In uoce exul
tatiōis ⁊ uel. son⁹ epu. In ces
sores multiplicat. Sacerdotes
eiz p suis ⁊ fessis orāt. Cōsciaz
mūdat. Aug⁹. Cōfiteōdo fit hō
de sedo pulcher. Sed⁹ diaboli
rūpic. Sic cū aliqs secretū al
teri⁹ detegit. Deo hoiez iū
git. Aug⁹. Quid ppri⁹ aurib⁹
dei qz ⁊ fites cor. ⁊ uita q̄ ē ex
fīō. In uia salutis dirigit. pū.
Qui abscondit scelera sua n̄ di
riget. ⁊ drio ⁊ c. Pccm̄ olet. ps
Dixi ⁊ fitebor adūsuz me ⁊ c.
Satisfactiōē supplet. Glo. s̄
Math. Jubemur ⁊ fite eri pccā
n̄ ⁊ ut erubescētiā patiamur
p pccā. Malū p̄cauet. ex⁹ d̄ dē
te putrido qui extrahit ne alij
cōputrescant.

Qui debeat fieri cōfessio.

Laplin 27.

Generāl̄ teneas qz ⁊ fessio
d̄z fieri sacerdoti ha
bēti clauēs q̄ s̄ scia discernēdi
⁊ potās ligādi atqz soluendi.
Sciēdū āt qz sicut baptis̄m⁹ ē
sac̄m̄ necessitatis. ita ⁊ p̄niā.
Un̄ sicut baptis̄m⁹ duplicē h̄z
mīstrū. unū cui ⁊ p̄te baptiza
re ex officio. s̄ sacerdotē. aluz
cui ⁊ mittit disp̄latio baptis
mī rōē necessitatis. Ita ⁊ mīst̄z
p̄niē duplx̄ ē. Un⁹ ē cui ⁊ fessio

fit ex officio sicut sacerdos.
Ali⁹ qz audiēdo ⁊ fessioez uices
supplet p̄tē sacerdotis ī neces
sitate ut ē laic⁹. Dicūt tñ aliqz
qz cū deest copia sacerdotis n̄
oz ⁊ fiteri laico. sed sufficit soli
deo. Quāuis oēs sacerdotes
clauēs hēant. n̄ tñ p̄nt oēs liga
re ⁊ soluere. sicut excōicati su
sp̄s̄i heretici ⁊ dānati. Hoc āt
n̄ ē pp̄ defectū ordinis. s̄ qz n̄
h̄nt mat̄iaz. s̄ subditos qz aufe
rūt ab eis cū excōicāt. P̄nt tñ
tales baptizare. qz h̄ ē sac̄m̄
necessitatis. P̄nt ēt tales eucha
ristiā ⁊ fcrare. qz h̄ subāl̄ ad
heret ordinem. Dicēdū ēt qz n̄
lus p̄t absoluere ⁊ fite n̄ nisi
ppri⁹ sacerdos. Propri⁹ v̄o sa
cerdos d̄z sex mōis. P̄rio mō
ē pastor eccl̄ie. ut papa ep̄s ⁊
curat⁹ q̄libet ī suis casib⁹. 2°
p̄ det̄miationē sup̄ioris ut ui
caris. 3° p̄ p̄uilegiū q̄busdā ī
dultū. 4° p̄ l̄niāz pp̄ij sacer
dotis dū tñ licētiel ei utr̄ dis
cret⁹ ⁊ h̄onestus ⁊ v̄e sacerdos.
5° pp̄ necessitatē. qz īstante
mortis articlō q̄libz sacerdos
p̄t absoluere. Et pegrinū ab
soluūt ab his apud quos sūt.
6° p̄pter defectū sui sacerdo
tis. q̄n̄. s̄ ē idiota ul̄ p̄ditōr cō
fessiois. l̄ q̄n̄ solet mulieres cō
fiteōtes p̄cari. tūc eiz si n̄ iūcē

aliquē q̄ auctoritatē hēat effi-
citur et sacerdos p̄p̄ius nō q̄
libet. s̄z discret⁹ ⁊ hōest⁹ ⁊ no-
tus uel ex ordine uel ex p̄sona.

De sigillo cōfessionis.

Laplin 28.

Eā que gerūt exteri⁹ i sa-
cramentis s̄z signa rez q̄
interi⁹ contingūt. ⁊ iō cōfessio q̄
q̄s sacerdoti se subijcit signūz
ē sup̄ioritatis q̄ q̄s deo subijci-
tur. Deus at̄ p̄ccm̄ illi⁹ q̄ se p̄-
p̄niaz subijcit tegit. Un̄ oz de
necessitate sacri q̄ sacerdos ce-
let cōfessionē. Sūt ⁊ alie hui⁹
cellatiōis utilitates. q̄ p̄ hō
mies magis ad cōfessionē attra-
hūtur ⁊ simplici⁹ p̄ccā cōfiteēt.
Sacerdos at̄ nō oz tm̄ cellare
p̄ccm̄ q̄d i cōfessioē recipit. s̄z
ēt oia alia signa p̄ q̄ possit pec-
cator ul̄ p̄ccm̄ cōprehēdi. Pōt
aut̄ penitēs facere ut illud q̄d
sacerdos p̄ cōfessionē sibi fac-
taz sciebat ut deus. sciat ēt ut
hō. Et hoc facit dū licētiat eū
ad dicēdū. ⁊ si dicit nō frāgit
sigillū cōfessiois. Si at̄ q̄rat
utrū id q̄d scit sacerdos p̄ cō-
fessionē ⁊ scit alio mō possit re-
uelare. sup̄ hoc diuise s̄z opio-
nes. S̄z hec ē uerior. q̄ siue sa-
cerdos sciat illud p̄ccm̄ añ cō-
fessionē sibi scāz siue p̄. n̄ tene-
tur cellare q̄stuz ad id q̄d scit

ut hō. Nota q̄ iste mod⁹ di-
cendi dico tibi i cōfessioē non
cludit tale dictū sigillo cōfel-
siois. q̄ nō seruiatur ibi modus
cōfessionis uel ordo.

De satisfatione.

Laplz 29.

Sicut in bellis ⁊ cōtrotūsi-
is restituta amicitia nō
statim restituit debitum illati
dāni. Ita post remissionē culpe
in cōfessioē seu cōtrotioē rema-
net debiū pene satisfactorie.
Iūgit sacerdos q̄daz ad satis-
factiois fundamētū sicut ab-
stinere a p̄ccō ⁊ restituere abla-
tū. Quedā ad satisfactiois ex-
peditioēz ut ē uitare cōsortia
maloz. Quedā iūgit ad hāz
satisfactiois. ut ē ieiunare uigi-
lare dare elyam pegrinari et
hōi opa penalia. Quedā inu-
git ad satisfactiois p̄fectioēz ⁊
securitatē. ut s̄z opa superero-
gationis. Satisfactio debet
respondere culpe in tribus. s̄z i
numero. ps. Lauabo p̄ singlas
noctes ⁊c. In pondere. Aug⁹.
Libenter debet facere imorta-
lis futurus quecūq̄ faceret p̄
differenda morte moriturus.
In mensura. S. Tanto tempo-
re debet quis in penitencia eē
q̄pto fuit in culpa. Ista tria re-
quiruntur in penitencia scdm̄

139

6

conuenientia n̄ fm necessitate.
De singulis partibus satisfactio-
nis in comuni.

Cap. 30.

Satisfactionis quedā sūt
ptes p̄ncipales. s. Ora-
tio. Ieiuniū ⁊ Elyna. Quedā
uero secundarie que ad has re-
ducuntur. ut uigilie pegrinatio-
nes discipline. Dicenduz ergo
q̄ oia carnem affligētia redu-
cuntur ad ieiuniū. oia opa uero
sp̄ualia ad orōnem. oia at̄ opa
mie ad elemosynā. Sufficien-
tia p̄tū p̄ncipaluz p̄t accipi
respectu termini a quo est mo-
tus satisfactionis. q̄ p̄ ieiuniū
reuoamur a cōcupiscentia car-
nis. Oratione a supbia uite. p̄
elemosynā a cōcupiscentia ocu-
lorū. Alio mō sumit̄ ista suffi-
cientia ex pte termini ad quez
fit satisfactio. q̄ p̄ ieiuniū or-
dinatur homo in seip̄o p̄ ele-
mosynā ad p̄ximū. p̄ orōnē ad
deū. Tertio mō sumit̄ hec suf-
ficientia ex pte materie. de qua
fit. Per elya enim fit satisfac-
tio de bonis subē exterioris. p̄
ieiuniū de bonis corp̄is. p̄ ora-
tionē de bonis mentis. Quar-
to modo sumit̄ hec sufficientia
ex pte modoz satisfaciēdi. Sic
eim satisfactio tribus modis.
uel p̄ p̄nitionē uel p̄ ied̄ptio-

nem. uel p̄ supplicationē. Pri-
mū facimus ieiunādo fm ele-
mosynas dan̄. tertiū orando.
Quito sumit̄ hec sufficientia
ex pte effect̄. Per satisfaciōez
eiz erit magna b̄na nō is ⁊ ue-
niunt. s. ip̄eratio gr̄e. remissio
pene. expurgatio reliq̄az cul-
pe. Ad p̄mū uidet̄ ualere elya
pp̄ multiplicatē intercessoz.
Ad secundū ieiuniū. Ad tertiū
oratio.

De p̄tibus satisfactionis.

Cap. 31.

Elemosyna dupl̄r p̄t ac-
cipi. aut int̄iōe subleuā-
di necessitatē p̄ximi. ⁊ sic est
op̄ mie. aut int̄iōe recōpen-
sandi p̄ debito offense diuine.
⁊ sic est op̄ iustitie. Un̄ primo
mō pp̄rie p̄tinet ad meritū ui-
te. secundo mō ad meritū dimis-
sionis pene. q̄ elya sic data p̄
pp̄rie est satisfactoria. **De** ieu-
nio quoq̄ sciendū ē q̄ i carne
duo sūt. unū natura q̄ dz sustē-
tari. ⁊ aliud uitū qd̄ dz doma-
ri. Ieiuniū ḡ qd̄ naturaz fuit
⁊ uitū domat bonū ē aliud ue-
ro n̄. **O**rō dupl̄r h̄z fieri aut
p̄ ip̄eratiōe bonoz. ⁊ sic ē ps
ul̄ op̄ cōtēplatiōis. aut p̄ remis-
siōe maloz. ⁊ sic ē pp̄rie pars
satisfactionis.

De iustificatione imp̄i.

Iustificatio ipsi est motus
ab iniustitia ad iustitiam.

In iustificatio ipsi quattuor requiruntur. scilicet motus liberi arbitrii. contritio. infusio gratie. et remissio culpe. Horum prima duo sunt ex parte suscipientis. alia vero ex parte agentis. Predicta quattuor sunt in ordine in natura. Prioritas autem et posterioritas que secundum ordinem nature est reducitur aliquo modo ad ordinem cause et causati. In ista videtur hic ordo caritatis esse. Causalis enim motus liberi arbitrii prior aliis tribus est. quia requiritur consensus uoluntatis in hoc mutatione. Uoluntas et liberum arbitrium sumuntur hic pro eodem. Preterea motus iste appellatur motus liberi arbitrii. Iste uero motus que pro liberum arbitrium consensus deo. ut pro motori uocatur motus fidei. quia habet aliquid cognitionis et aliquid affectionis. sicut fides. Dicamur ergo que motus liberi arbitrii siue motus fidei in deum caritatis est prior que motus quo de peccato quod uertitur. quia sicut in generatione peccati prior est conuersio que auersio. cuius conuersio causat auersionem. ita in eius destructione prior est conuersio ad deum per liberum arbitrium que auersio a creatura per contritionem de peccato. Quod

enim primum est in compositione ultimum est in resolutione. Isti uero duo motus. scilicet liberi arbitrii et contritionis sunt priores que gratia infundatur. quia sunt causa preparatoria ut gratia detur. Quamuis enim deus sine ulla preparatione posset ipsius iustificare. tamen requiritur preparatio ex parte nostra. quoniam sicut requiritur preparatio ex parte materie in naturali mutatione ad recipiendam formam. Ita in mutatione uoluntaria. et hoc non est ex intentione agentis. sed suscipientis. Alia ratio est quia in iustificatione peccatoris fit introductio unius forme et expulsio contrarie. ideo requiruntur predicta duo. scilicet motus liberi arbitrii disponens ad gratie susceptionem. et contritio. id est discessio a peccato disponens ad culpe expulsionem. Si uero prius infunditur que culpa remittatur. sicut in introductione forme prior est forma que expellit a parte agentis que illa que expellenda est remoueri possit. Qualiter autem iustificatio fiat. in ista uel successiue. nota distinctio. Potest iustificatio dupliciter accipi sicut et generatio. Uno modo ut dicatur motum ad iustitiam cum termino eodem. et sic fit successiue quando

faccedit successiua prepatto.
Alio mō pōt accipi iolu modo
mutatiōe sine motu. h° mō fit
iustificatio in instanti. ⁊ hoc tri
plici rōe. P̄ia qz fit v̄tute iu
nita ⁊ simplici q̄ imediate o
perat. 2° ē qz fit i subō simpli
ci. s. i mente. 3° ē qz ip̄a forma
q̄ expellit. s. culpa nō pōt ul p
pior ē q̄z q̄ introducitur. s. gr̄a q̄
oīno simplex est. Ad illud qd̄
dic̄ Aug°. qz mat̄ ē iustificare
ip̄iū q̄z creare celū ⁊ terrā. di
cendū mat̄ ē q̄ptū ad illud qd̄
fit. qz melius ē. s. nō q° ad mo
dū faciēdi. Quāuis eiz i iusti
ficatiōe ip̄ij sit resistētia forma
lis. s. d̄rij ad d̄trariū. nō tñ est
ibi resistētia effectiua q̄ aliqd
resistat agēti. s. deo. cui v̄tuti
nihil resistere pōt. In iustifica
tiōe ip̄ij aliqd ē ex pte dei. et
aliqd ex pte peccōis. ⁊ aliquid
ex pte ecclie. Ex pte d̄i duo s̄t
. s. m̄ia q̄ reatū idulget. ⁊ iusti
tia q̄ emendā aliquātulā exi
git ul hic l̄ in purgatorio. hec
significat p̄ binos discipulos
quos misit d̄ns in oēm locum
q̄ erat ip̄e uētur̄. tūc qd̄ cor
poralr̄. nūc aut p̄ gr̄az sp̄ualit̄
Ex pte peccōis s̄t etiaz duo. s.
amor ⁊ dolor. ⁊ hi s̄t due mol
le qb̄ peccm̄ d̄terit. qz fm̄ legē
n̄ v̄bet diabolo i pignore obli

gari. Ex pte ecclie s̄t s̄ duo.
p̄mū ē meritū ⁊ p̄cipue x̄pi qd̄
est iextimabile ⁊ alioz̄ l̄cōz̄ q̄
fecerūt opa multa superogari
onis. q̄ oia sub potāte clauis
sūt posita. ut qd̄ min̄ ē i uno
mēbro ecclie cōpenset in alio.
Un̄ si aliqs nō ē mēbrū ecclie
nō iſluit in ip̄m meritū p̄dic̄tū
Secūdū ē idulgētia quam dat
ecclia p̄ papā ⁊ epos. tñ ut ip̄a
indulgētia tñ ualeat q̄stū so
sonat. exigit auctoritatē ⁊ cā. s.
cōis utilitas ex pte dātis. exi
git ēt fides formata ⁊ obediē
tia ex pte recipiētis. hoc est ut
soluat illud pp̄ qd̄ datur.

De p̄nia uenialiu.

Lap.

33.

Penitētia ē remediū isti
tutū ad expiādū peccm̄
cū debet p̄ca sensibil̄ q̄ cū de
beat peccō n̄ solū mortali s̄z ēt
ueniali p̄z q̄ p̄nia ē remediūz
v̄tra utriq̄z. qz nō ē simplr̄ de
uenialib̄ s̄z de mortalib̄. quia
p̄nia ītroduc̄ta ē ad recōciliā
dū amicitia l̄ aiāz quā morta
le peccm̄ tollit. Licz̄ igr̄ n̄ sit de
uēialib̄ simplr̄ p̄nia. tñ ē p̄ acci
dēs. ⁊ h° ē trib̄ mōis. 1° rōe
dubij. ut qñ credūt eē morta
lia 2° rōe statuti. ut qñ hō q̄
tenet d̄fiteri semel i āno nō h̄z
mū uēialia. 3° rōe picl̄ ut qñ

uenialis delectatio ad hec p
ducta e. q. nisi ho se autat ab
ea trahit i mortale. Sz de re
missioe uenial' pcc'i sciendu q. i
duob' casib' no remittit. Pri
mus e si talis heat pccm mor
tale. qm sine mortali nuqz di
mittit ueniale. lz ed possit fieri
.f. q. mortale dimittat sine ue
niali. Tu eis pccm mortale tol
lat charitate q uniuersa delicta
opit. constat q existeti i pecca
to mortali nullu ueiale remitte
rit. Secudu e qn uoluntas fixa
manet i affectu alicui' pcc'i de
terminati uenial' tm. qm illd tol
li no pot. 7 h' multiplici rone.
Prima e qm o'e pccm remissio e
idiget q' ad duo. s. q' ad cul
pam 7 q' ad pena. lz no pot ee
2' remissio sine pma. qz q'sdiu
ho culpa 7 hz debitor e pene.
Culpa at consistit i deordinatode
uoluntatis. Un uoluntas sic ma
rens p'nat' reordinari no pot.
Alioqn duo opposita sil' eene i
eode. Alia ro e qz manete ca
no pot tolli effect'. lz uoluntas
inordinata ad aliqd e ca uenial'
pcc'i. vn manete uoluntate fixa
in illo n remittit ipm pccm ue
niale. Sciendu et q. unu pccm
ueniale bn pot dimitti sine alio
qz pccm mortale qd maioris e
adherentie pot et remitti sine

ueniali. Alia ro e. qz pccz mor
tale ita deo displicet qz facit
et ipm pccore deo displicere.
Sz ueiale deo displicet cu ior
dinatu sit. tm no facit peccatez
deo displicere. qz p illud n pri
uat' gra lz obnubilat. i q'stu et
p'cessus ad extiora impedit. 7
pp unu ueniale n ipedit qn ali
ud remitti possit. 3' ro e. qz
uenalia no hnt onexione ad i
uice nec a pre auisiois. qz n au
tunt a sumo bono nec a parte
ouerisiois. 7 io unu dimitti pot
sine alio. No e at sic de mor
talib' ubi n dimittit unuz sine
alio. qz conexione hnt adiuice
ex pre auisiois. Q'libet mor
tale autit a deo. lz n heat on
exione ex pre ouerisiois. Ex pre
dictis colligit. qz unu mortale
no remittit sine alio. 7 qz unu
ueniale pot remitti sine alio uei
ali. It' mortale remittit sin ue
niali. lz no ueniale sine morta
li. cu' duplex e ro. Prima est. qz
mortale 7 ueniale se hnt sicut
habitus 7 dispositio. sed abla
to habitu pot manere disposi
tio 7 ecouerso. Secuda ratio
est. quia mortale opponit cha
ritati. ueniale autem feruori
eius. sed sublata charitate tol
litur feruor 7 no ecouerso.
Propt' qd dimittit pccz ueiale

157

Capitulum 34.

Ad peccati uenialis remissionem non exigit noua charitatis habitus. sed sufficit nouus motus. quia peccatum non tollebat virtutis habitum. sed impediebat eius actum. Nota est quod peccatum ueniale non dimittitur sine contritione cuius hec est ratio. quia quodammodo uoluntas in aliquo ueniali fixa manet nunquam dimittitur. sed uoluntatem ab eo auertere quod quis prius uolebat et displicere ei quod uoluit. talis autem displicentia dolor contritionis dicitur. Sed sciendum quod contritio potest accipi tripliciter. scilicet actu uel habitu. uel medio modo. Contritio in habitu non sufficit ad peccati uenialis remissionem. quia tunc quicquid prius uirtutis habitum haberet non possit habere ueniale peccatum. et sic ueniale peccatum non possit esse cum gratia. Contritio quoque in actu non semper requiritur. quia sequitur quod peccatum quod quis in memoria non habet remitti non possit. propter hoc requiritur contritio medio modo. scilicet ut peccatum displiceat actualiter uel explicite uel implicitate. Dico autem implicitate. quia talis actus non sufficit. quia uel liceret explicitate peccatum ueniale si cognitio ferret ad illud. Nota est quod tamen feruens potest esse motus charitatis in deum quod omnia peccata uenialia consumit et sine actuali cogitatione ipsorum. quia quando quis feruens

in deum fertur displicet ei quicquid a deo retardat. et ita licet explicitate de peccato ueniali non cogitet. tamen in illo motu contritum implicitate displicentia peccati uenialis. uel unius uel omnium. Sciendum est quod in contritione de uenialibus non exigit propositum non peccandi uenialis. sicut in contritione de mortali exigit. sed sufficit quod displiceat ei peccatum propteritum. et firmitas quod ad peccatum ueniale inclinatur. quibus immunis ab eo esse non possit. ita tamen quod uoluntas non maneat fixa in uno ueniali. quia illud sic recentum non dimittet in contritione generali nec in speciali. et hec est ratio. quia peccata mortalia sunt in potestate nostra ut uideantur non solum singula sed et omnia. Uenialia uero nisi singula uitari prius non. tamen omnia. quod ex infirmitate contingit nature. Multa sunt pro quibus tolluntur peccata uenialia que per tria apprehenduntur. Primum sunt omnia illa que gratia conferunt ut omnia sacra ecclesie. Secundo sunt illa quibus impedita feruoris et gratie tolluntur. sicut est aqua benedicta que uirtute inimici repellit. et episcopus benedictio et alia sacramentalia. Tertio est exercitium humilitatis ex poenitentia nostra. sicut est confessio peccatorum. oratio dominicalis. et ieiunium. et huiusmodi. Et horum ratio est. Quia cum uenialia dimittantur pro feruore charitatis

tis que iplicate uel explicitē cō
tinet oīa illa que nata sunt de
se feruorem charitatis excita
re dicuntur uenialia peccata di
mittere. talia uero sunt omnia
que predicata sunt. Unde cū fm
q̄ritatem feruoris sit q̄ritas
remissionis. p̄ q̄ put p̄ enū
rata maior ul̄ minor excitatur
feruor qui implicitē uel expli
cite contritionem continet plu
ra uel pauciora uenialia dimit
tantur. non tñ semp oīa.

De extrema unctione.

Capitulum 35.

I Edictor dei et hominū n̄
solum uocatur Iesus in
q̄rtum habet saluare sed etiaz
christus inq̄rtum habet uncti
onis gratiam in alios diffun
dere quod significatum fuit in
rege David qui tribus uici
bus unctus fuit. primo in do
mo patris sui in signum regni
futuri. hoc significat unctionē
in baptismo. Secundo in ebrō
super iudā. et postea multa ma
la habuit. hoc significat uncti
onem in confirmatione. Tertio
iterum in ebron super omnem
isrl̄. post hāc in pace regnauit.
hoc significat unctionem in ex
tremis. De substācia huius
sacramenti sunt quinque. Primū
est q̄ unctionem faciens sit sa

cerdos. Secundum est intētio
debita. Tertius est materia de
bita. scilicet oleum infirmorū. Quar
tum est forma uerborum. hoc
scilicet per istam unctiōem. n̄ q̄. quā
formam dōe debet iungens.
Quintū est locus iungendus.
quia fit ad oculos ad aures ad
nares ad os ad lumbos. et ad
manus. In hoc sacramen o for
ma uerborum est deprecatia.
quia istud sacramentum uide
tur ualere per orationem ec
clesie et per modum suffragij.
Datur enim ad effectum quē
homo per propria opera pos
set consequi si esset sanus. Un
de nota q̄ in aliquo sacramē
to uerborum forma non est in
sola oratione nisi in isto. Di
xit enī Jacobus. Inducat pres
byteros et orent super eum. In
quibusdam sacramentis in so
la enunciatione uerborum est
uirtus sicut in baptismo. At. n.
dominus. Ite baptizantes eos
non faciens mentioez de ora
tione. In aliquo sacramento se
cundum quosdam consistit for
ma in oratione et enunciatione
ut in sacramento penitentie.
Consueuerunt enim confesso
res primo orare dicentes abso
lutionem et remissionem et cete
ra. et postea dicere. Absoluo te

Cū eiz in peccō offēdat de^o ex
ecclia cōtra primū merito sic
o^o. 7 d^o scōm absolutio. **I**nd^o
sacm nō datur nisi aduclis q
peccā uenialia uidet hē. d^o que
institūtū e. nec dat alijs q^s in
firmis in piculo mortis cōn
stitutis. Sams aut nō dat hoc
sacm. qz hnt remediū pnie pa
tū. nec dari nisi postulātibz q
duotiōe surū erigūt. Sz si se
pe ifirmat qz ad mortē sepe
pōt inūgi. 13 i una ifirmitate
nō d3 qz bis inūgi. nisi eadē i
firmitas ulera ānū ptrahat.
ita qz i uno āno pp eadē infir
mitatē nō bis inūgat. **E**ffec
tus h^o sacri mltiplex ē. Prim^o
ē sanitas duplex. Una ē pnci
palis. s. liberatio ab ifirmitate
spūali q dicit p peccōz ueniā q
bus aia efficit debil ad exequ
dū actū grē 7 glie. Alia ē sani
tas q est qsi signū poris sani
tatis. s. sanitas corpalis. 7 hoc
est uey qn sanitas corpalis ex
pedi sanitati spūali. Tūc eim
istud sacm causat utrūqz i su
scipiētibus digne. Intendū eiz
utilis ē sanitas corpalis. s. ad
meritum glorie cumulandum.
Ualet etiam ad deuotionem
excitandam 7 ad uelociorem
transitū. In hoc sacro sicut i
ceteris tria sūt. Unū est sacm

tm. s. exterior unctio. Aliud est
res tm. i. effect^o duplicis. san
tatis. ut dictum est. Tertium
est sacramētū 7 res. s. quedā
unctio spiritualis interior. s.
mentis iocunditas 7 solatiuz.

De sacramento ordinis.

Capit^o 36.

Quinqz sacramēta de quibus
dictum est perti
nent ad statum persone. Sed
duo de quibus dicendum est
pertinent ad cōmunem statuz
ecclie. quia ordo pertinet ad
generationē spirituales. matri
monium uero ad generationē
carnalem. Ordinem precedit
prima tonsura. quia in omni
transitu de statu ad statum cō
uenienter interponitur aliqua
dispositio media. Unde in trā
situ a statu laicorum ad statuz
ministroz dei conuenienter
prima tonsura interponitur.
Fit etiam in hac tonsura ali
quozum capillozum resecatio
in modum corone. quia in mi
nisterium illius assumitur cui
seruire regnare est. **E**st itaqz
duplex signum distinctum i or
dinatis. s. exterius tonsura. 7
interius character. Ad esse autē
ordinis tonsura non p̄exigi
tur. sed ad bñ eē. qz dispositio
ogruicatis est ipa tonsura ad

ordine nō nec silitatis. Hugo
vīscō Vic. ordinē sic describit
Ordo ē signaculū quōdā in q^o
potestas spūal tradit ordiatū
7 officiū. **H**ic nota q^d sicut i
nā talib⁹ dedit de⁹ supiora cor
pora i regimē inferior. sic et in
spūalib⁹ quosdā posuit supio
res quosdā inferiores. ut illi po
testatē hēant sup istos. sicut sē
clerici q^d p̄sūt in spūalib⁹. 7 p̄n
cipes ac iudices seclares i tpa
lib⁹. **D**e subā h⁹ sacri s⁹ sex.
Pri⁹ est potestas ordinācis.
q^z o^z ut sit ep̄s. **2⁹** ē matia. s.
unctio i sacerdotib⁹. 7 fact⁹ il
loz q^d tangēda sūt i alijs. **3⁹** ē
forma v̄boz. **4⁹** ē sex⁹ uiril.
q^z mulier n̄ recipit caracteres
ordinis. **5⁹** est intētio recta.
6⁹ ē q^d ordināndus sit bapti
zatus. q^z baptisim⁹ ē ianua om
niū sacroꝝ. Q^odā ē hīc sacꝝ
tīm. ut uisibile signū q^o potās
tradi oñdit. Q^odā ē res tīm
s. grā q^d ofert. digne recipiēti.
Q^odā ē res 7 sacm ut carac
ter **S**eptē sūt ordies. s. **H**osti
ari⁹. **L**ector. **E**xorcista. **A**ccoli
tus. **S**ubdiacon⁹. **D**iaconus 7
Presbyt⁹ q^d oīuz ordinū ē p̄fec
tissim⁹ 7 tīm⁹ alioꝝ. **A**lij sūt q̄i
7. grad⁹ q^o ascēdit ad thro
nū solutōis. **A**c⁹ hostiariorū
est custodire locū cōsuetōis sa

cramentoz ab excoicatis. **A**c
tus lectoz ē legere p̄phetias.
Ac⁹ exorcistaz ē arcere de
mōes ne dominēt i coipe n̄dū
baptizati. s. p̄ iuratōes. **A**c⁹
accolitoꝝ ē designare lumē euā
gelij i lumie corpali. **A**c⁹ sub
diaconoz ē accipe oblatōes ab
offerētib⁹ easq^z offerre diaco
no. Legere at̄ epl̄as n̄ ē actus
eoz p̄ncipalis s^z cōseq̄ns. **A**c
tus diaconoz ē ordiare hosti
as in altari. Legere at̄ euāge
liū ul⁹ p̄dicare ē actus cōseq̄ns.
Ac⁹ p̄sbyt⁹ ē cōsecrāre cor
pus 7 sāguinē xp̄i. 7 ē actus p̄n
cipalis. alius ē cōseq̄ns. s. liga
re 7 soluere p̄ quē actuz cō
pus mysticū p̄pat. ut sit aptū
7 idoneū ad p̄ceptionē corpis
xp̄i ueri. **I**n quolibet ordie ca
racter ip̄rimit. s^z q̄n fiat nunc
dicendū ē. **H**ostiaris qdē ca
racter imp̄mit q̄n dat eis cla
uis 7 d̄ sic. Agite tāq^z rōnez
deo reddituri de reb⁹ q^d clau
bus istis recludūt. **L**ectorib⁹
caractē imp̄mit cū ep̄s porrigit
eis librū cū debita forma v̄bo
rū. **E**xorcistis v̄o cū dat eis
librū exorcismoꝝ cū for⁹ v̄bo
rū. **A**ccolitis at̄ i v̄bis q^d dīc
ep̄s cū dat eis cādelas. **S**ub
diacois ip̄rimit q̄n ep̄s cū for
ma v̄boz dat eis calicē uacū

et cetera nasa. quoz usus est i
cōfectiōe eucharistie. **Diaconis**
7 psbytis impmit qñ ep̄s
ip̄onit manū capiti cū v̄bis ad
hoc statutis. **Predictos ordi-**
nes x̄ps exercuit. hostiariatū.
qñ emētes 7 uēdentes de tēplo
eiecit. **Lectoratus** cū in medio
seniorū librū Isaie ap̄ics legit
in eo. **Exorcistatū** qñ demōia
cos sanauit. **Accolitatū** qñ di-
xit ego sū lux mūdi. **Subdia-**
conatū qñ litheo se p̄cinxit. et
pedes lauit discipuloz. **Dia-**
conatū qñ in cena corp̄ 7 san-
guinē suū mīstrauit discipul̄. 7
dormientes ap̄los excitauit.
Presbyteratū qñ se i ara cru-
cis obrulit. 7 qñ in cena panē 7
uinū in corpus 7 sanguinē suū
conuertit.

De qualitate ordinādoz.

Lap̄m 37.

Qualitas ordinādoz cōsi-
stet in duob̄. s. i. faciēdis
7 euitādis. **Faciēda** s̄t hec. **Sit**
in morib̄ pudic̄. In hitu hōe
stus. **Libo 7 potu tēpat̄.** **Lō-**
petēter q̄suis nō eminet̄ l̄rat̄.
Ansuet̄ 7 modestus. **Lōsu-**
rā deferat clericalē. **Hospital̄**
Doctor in p̄dicatiōe. **Residen-**
tiā faciat in ecclia sua ul' b̄nifi-
cio. **Corrector uitioz p̄ v̄gā di-**
scipline. **Exēplū p̄beat bōe ui-**

te nel fame. **Unicū sufficiat b̄n-**
ficiū h̄ns curā aiāz. **Bonus sit**
gubernator familie. **De ne-**
cessitate clericis uitāda s̄t hec.
Dē crimē mortal' p̄cc̄i. **Nō li-**
tigiosus. **Nō cupidus.** **Nō lu-**
lor. **Nō negociator.** **Nō exer-**
ceat uenatiōes clamosas. **Nō**
sit incōtinēs. **nec mulierib̄ co-**
inhibitet. **Nō sit i cōmessatiōi-**
bus 7 tabernis 7 fabulis. **Nō**
iterlit spectacul' nisi honestis.
Nō imiscet se negocijs secu-
larib̄. **Nō dz itēdere histrio-**
nib̄ 7 ioculatorib̄. **Tabernas**
nō dz itrare nisi i itinere. **Ho-**
ras n̄ dz negligere. **Iustū iudi-**
ciū nō dz uēdere. **Sacra ecclia**
stica gratis dare. **Si qs ep̄us.**
Nō sit ex̄cōicat̄ ul' suspēsus ul'
irregularis. **Nō apostata nō**
sit symōiac̄ i ordie l' b̄nifī nō
sollenit penitēs. **Qñ ordie su-**
sceptōez se q̄s p̄ c̄fessioez p̄pa-
ret. **In p̄ccō mortali n̄ accedat**
primā tōsurā n̄ negligat. **Nul-**
lus ordiet nisi examiatio p̄ce-
dat. **Nō accipiat̄ sil' ordies mi-**
nores cuz subdiacōatu. **nec ēt**
duo sacri ordies sil' s̄z grada-
tim. **Nec p̄ saltuz accipiat̄ qs**
ordinē nec ab alieno ep̄o sed a
suo. **nec c̄tra ep̄i phibitionē 7**
sine titulo nec furtiue. **Disfaz**
in qua ordinat̄ totalr̄ andiat.

Tangat oia que sūt tangēda.
Unuiqz in susceptiōe sui or-
dinis nō accedat nisi licētiat^r
7 pūctatus. Jeiu^r a ieiuno ac-
cipiat ordines. Nō recipiātur
nec cōferāt ordines nisi tēpib^r
ab ecclia iſtitutis. *¶* Multa sūt
que ipediūt pmouēduz et sine
culpa. I3 nō sine cā. Nō eīz d3
pmoueri ignot^r nec bigamus
nec neophit^r nec corpe uitiat^r
nec de illegitimo thoro natus.
nec fuus nec obligat^r ad rōci-
niā. qm̄ repellit ab ordinibus.
¶ Ex predictis p3 q3 dignitas
clericalis siue ordines nō tferū-
tur a quolibet nec cuilibet nec
in quolibet loco. nec quolibet
tpe nec qualibz hora. I3 misse.

De sacro m̄rimōij. Ca. 38.

Matrimoniu ē diuictio ma-
ris 7 femie idiuiduā ui-
te t̄uetudinē retinēs. *¶* M̄rimo-
niū p spōſalia inicit p cōsensū
aiōz exp̄ssam. p v̄ba de p̄nti
ratificat. p carnalē copulā cō-
sumat 7 pficit. Ad hoc at̄ sciē-
dū nota q3 duplex ē pfectio.
Pria ē i eē simplr. 2^a in eē q̄ le-
to. sicut p3 ut puero i q^o est p-
fectio q̄tū ad eē hoīs simplr
I3 nō ē i eo pfectio q̄tū ad eē
cōpletū fm̄ q̄titatē 7 opatio-
nē hoīs. Eodē mō dicēdū ē de
matrimonio in quo duplex est

perfectio: Pria est que facit m̄ri-
moniū. s. cōsensu aiōz p uerba
de p̄nti exp̄ssus. 7 ad hāc nō
exigit copula carnal. 2^a ē q̄
m̄rimō^r cōſuat. 7 ad hāc exigit
carnal copula. Bonū m̄rimo-
nij triplex est. s. fides. ut neu^r
alio thoro mactet. Proles ut
ad cultū dī nutriat. Sacr̄z ut
nō dissoluatur. Licet eīm ecclē-
sia possit propter impedimenta
matrimonij diuortium facere.
nunq̄s tamē pōt nec debet ma-
trimonium quod legitime ce-
lebratū est dissoluere. q̄a quol-
deus coniūxit homo non po-
test q̄stuncūq3 auctoritatis sit
separare. soluitur autem ma-
trimonium per mortem. *¶* Sci-
endum q3 duplex est coniunc-
tio in matrimonio. 7 duplex ē
mors correspondens illi. Est
enim coniunctio spiritualis p
consensum animoz que soluit^r
per mortem spirituale qua ho-
mo moritur mundo p religio-
nis ingressū. Alia est coniunctio
carnal: s p cōmixtionē sexuum
que soluit^r p mortem corpale.
¶ Est autē causa. matrimonij
quadruplex. s. efficiens ut con-
sensus aiōrum per uerba de p̄-
senti exp̄ssus. *¶* Nalis. ut ipse
persone legitime. Formalis ut
b̄ndic^o ānuli. subarratio. 7 b^oi.

Finalis duplex est una principalis
s. plus pcreatio 7 fornicatois
euitatio. qz mrimoiuz nō solū
in officiū. s3 in remediū institu-
tum fuit. licet fuerit pmo solū
in officiū. Alia est secundaria et
illa est mltiplex. Un vsus. Ho-
stes cōciliat. 7 eo discernit be-
res. Bis ligat alma notat ius.
trāffert auget honorē. Quā
druplex distinguit mrimoniū.
Prīmū ē carnale int̄ uir 7 mu-
lierē. Secūdū ē morale iter
deū 7 aiām. Tertū ē allegori-
cum int̄ xp̄m 7 eccliam. 4°
anagogicū. inter deū 7 aiām i
ecclia triūphanti p cōiūctōem
glorie. Pōt qz accedē ad u-
xorē suā q̄rtuor de causis. s. cā
plia. cā reddēdi debitū. cā ni-
tande incōtinētie. Istis tribus
modis nō ē peccm. 4° pōt fieri
causa explēde libidis. 7 h^o mō
peccm ē ueniale ul' mortale. fm
qz libido est uenialis ul' morta-
lis. Fit aut̄ peccm in cōiugali
coitu qnqz modis. Unde vsus
Quinqz modis peccat uxore
maritus abutēs. Tēpore. men-
te. loco. conditōe. modo. No-
ta qz uxor dimissa ppter forni-
cationē recōciliat̄ uiro multis
modis. Un vsus. Ultimo me-
chat̄ retinet nec dehat̄. Abiēs
pstituit. ius fraus reuocat̄ mu-

lietem. Tria sūt ornām̄ta spō-
se. s. anulus in digito. monile i
pectore. corona in capite. Pri^o
significat opis puritatē. quia i
manu est opus. Secūdū signi-
ficat affectus sinceritatē. qz in
pectore ē affectus. Tertū cōte-
platiōis claritatē. qz in capite
ē pspicacitas intellectus. Adul-
tis de causis beata uirgo fuit
despōsata uiro. Primō ut de-
signaret eccliaz despōsata xp̄o
Secūdo ut Joseph testis eēt
integerrie castitatis ei⁹. Ter-
tio ut p Joseph origo ei⁹ oñde
retur. qz p uiros genealogia
textit. Quarto ne ifamaret̄
si generaret nō hñs marituz.
Quinto ne uelut incōtinens
dānaretur. quia de tribu erat
sacerdotali. 7 tales cōburebāt
alie adultere lapidabāt. Sex-
to ut uirgo uiri solatio susten-
taref. Septimo ut p̄tas dia-
bolo cellaret. Octauo ne iu-
dei xp̄m tāqz illegitimū iuste p
sequi uideretur. Nono ne le-
gi que cōmēdat mrimoniū cō-
trariari dñs uideret. Notā
dum qz duodeci sūt ipedimen-
ta matrimōij. Unde vsus. Er-
ror. cōditio. uotum. cognatio.
crimen. Cūl⁹ dispitas. ius or-
do ligamē honestas. Si līs af-
finit̄. si forte coire nequibus.

Mec socianda uetant coniugia iuncta retardant.	
Explicit liber sextus. Incipiunt capitula libri septimi.	
De fine mundi. Cap.	i.
De purgatorio.	2
De acerbitate purgatorij.	3
De suffragijs ecclie.	4
Quorum suffragia prolantur qbus.	5
Utrum indulgentie valeant de functis.	6
De aduentu antixpi.	7
De uita antixpi.	8
De modis qbus decipiet anti christus.	9
De sequentibus antixpm.	x
De gog et magog.	ii
De helya et enoch.	iz
De duratione huius persecu tionis.	iz
De morte antixpi.	iz
De cofragatione mundi.	is
De resurrectione gnali.	is
De iudicio extremo.	iz
De iudicantibus.	is
De iudicandis.	iz
De inuentione mundi.	oz
De penis inferni.	zi
De diuersitate penar.	zz
De gloria sanctor.	zz
De uotibus in coi.	zz
De uotibus anime in gnali.	zz
De uotibus anime in speci ali.	zz

De uotibus corporis in gnali.	zz
De uotibus corporis in spali.	zz
De aureolis in gnali.	zz
De aureolis in specie.	zz
De enumeratione celestium gau diorum.	zz
Explicit capitula. Incipit li ber septimus.	
De fine mundi. Cap.	i.

A Inale iudicium quedam sunt
antecedentia. quedam co
comitantia. quedam sequentia.
Antecedentia iudicium tria sunt.
.s. Pena purgatorij. Ecclie suf
fragia. et Persecutio antixpi.
Comitantia duo sunt. s. cofra
gatio mundi. et resurrectio mor
tuoꝝ. Consequentia duo sunt. s. pe
na infernalis et gloria celestis.
de quibus per ordinem est dicendum.
De purgatorio.
Cap. 2.

Purgatorius ignis cor
poralis est per quem tantum
modo spiritus iustorum qui in
hac uita non implerunt penitē
tiam. neque satisfactioes dignas
affligunt. Ipsi qui sunt in purgato
rio spem habent euasione. quia sciunt
se non esse in inferno. et tamen pro pena
tanta magnitudine hoc aliquando non
aduertunt. Multe rationes sunt. quia

oportet esse purgatoriū. **Pri**
ma est quia scdm Augustinuz
tria sunt genera hoium. Qui
dam sūt ualde mali qbus non
psūt ecclie suffragia. Quidā
ualde boni qbus nō sūt neccia.
Quida nec ualde mali nec ual
de boni qui hnt uenialia. 7 his
debet pena purgatorij. **Se**
cūda est qz sicut sūma bonitas
nō patit q donū remaneat ir
remuneratū. ita sūma iustitia
nō patit q malū remaneat i
punitū. **Tert**ia est qz diuine
lucis tāta ē dignitas q eā soli
mūdi oculi cernere pnt. Cū oz
q qlibet ueniat ad mūditiā
baptisinalē anq̄s respectui di
uini pntet. **Quarta** ē qz cul
pa est offensiuā diuine maiest
tatis 7 dānosa ecclie. 7 defor
mato in nobis imaginis diui
ne. Sed offensa regit punitio
nem. dānum regit satisfactio
nem. 7 deformatio expurgatio
nem. pp qd̄ necesse ē q pecca
to rñdeat pena ul̄ hic ul̄ alibi.
Quinta ē q̄ ōria ōrijs curā
tur. s3 pccm̄ ozit̄ ex dlectatōe.
vnde debet p penā deleri. **6^a**
ē qz nulli oz negligētia suffra
gari. s3 si nō puniret talis ui
deret̄ in futuro modū repor
tare de negligētia pnie dilate.

Septima ē qz iustū ē ut spūs
q cōtēpto sūmo subiecit se infi
mo. i. pccō subijciat̄ postea iſe
rioribus. i. p̄cis. **Nota** q̄ aīe
postq̄s fuerint i igne sufficient
purgate ilatim euolāt ad glo
riam. 7 hoc pz multiplici rōe.
Primo qz post purgationem
nulla remanet ad gloriā dissi
militudo in aīa. Unde merito
illi debet iūgi. **Secūdo** qz ia
nua celi illis semper est aperta
qui nullum habent obstaculū.
Tertio quia necesse est illos
spiritus in quibus est charital
sursum eleuans 7 nihil retar
dans sursum eleuari ad glori
am. **Quarto** quia cum deus
sit pronior ad miserendum q̄s
ad puniendum merito debet
purgatos coniungere glorie.
quos purgandos subiecit pe
ne. **Quinto** quia non punit
deus bis in idipsum. Unde cū
iste sufficienter satisfecerit in
penis ignium non amplius de
bet puniri in dilatione premi
orum. **Sexto** quia post pur
gationem non debet talis esse
in purgatorio neq̄ i limbo ne
qz in inferno. quia non est de
numero damnatorum. ergo o
portet esse in celo. qz post mor
tem non sunt alia receptacu

la animarum. Septimo quia
efficacior est charitas q̄ ini-
quitas. sed iniquitas statim du-
cit ad supplicia. ergo charitas
statim ducit ad premium. De
tauo quia cessante impedimen-
to corpora grauiā feruntur de-
orsum. ⁊ leuiā sursum. sic ⁊ ma-
lorum spiritus remoto carnis
onere statim feruntur ad le-
cum suppliciorum propter pec-
cati grauitatem. Spiritus ue-
ro bonorum si non sit impedi-
mentum alicuius culpe uel pe-
ne debite statim feruntur ad lo-
cum premium.

De acerbitate purgatorij.

Capitulum 3.

In purgatorio duplex ē
pena. Una est damni de
carentia diuine uisionis. Alia
sensus de afflictione ignis. et
q̄stum ad utrumq̄. minima pe-
na purgatorij maior est maxi-
ma mundi. Istud patet de pe-
na damni. quia affectus de q̄
desideratur summum bonum
post hanc uitam ab omnibus
sanctis intensior est q̄ aliquis
affectus rei temporalis in ista
uita maxime cum tempus ha-
bendi aduenerit. ideo carentia
eius molestius tolleratur. Istud
etiam patet de pena sensus.
quia cum dolor non sit essenti-

aliter ipsa lesio. sed lesiois sen-
sus tanto magis dolet anima
q̄sto magis sentit sensitiuum
aliquid. Ideo ab igne ī ipa age-
te maxime affligitur. Ratio
acerbittatis pene purgatorij.
hec est. quia cum deus magis
querat emendam q̄ penam.
plus ponderat ī penitentiā uir-
tutem bone uoluntatis q̄ pe-
nam afflictionis. Unde plus
ponderat deus modicam pe-
nam uoluntariam in presenti.
q̄ multo maiorem non ita uo-
luntariā in futuro. Sicut plus
ualet modicū auri q̄ multum
plūbū. Unde oportet quod ibi
deficit in uolūtate. hic supplea-
tur in acerbitate. De igne q̄
purgat aīas dupliciter est loque-
dum. uel q̄stuz ad id q̄ medi-
ate aīas affligit. ⁊ sic est cor-
poris. uel q̄stū ad id q̄ p̄xie
affligit ⁊ imediate. sic ē cor-
poris. Primo modo dicitur
ignis uere. secundo modo simi-
litudinarie. sicut leo uerus. et
leo pictus. Utrūq̄ tangit Gre-
go. quando dicit. In eo ardēt
dum ardorem uident. Ille autē
ignis corporis dupliciter po-
test considerari. Primo ut est
instrumentum nature. sic age-
re pōt in corpe ⁊ nō in aīa. Se-
cūdo pot est istrū diuine uisite

145

sic agit in animam imprimendo illi
spiritum suum per quam affligit. quia uolens
lenter illa specie informatur. sicut
eius anima secundum ordinem nature uni-
tur corpori. ut insituet uitam. sic
merito secundum ordinem iusticie unitur
igni a quo suscipit penas. Nota
quod demones non puniunt animas
in purgatorio. sed illic eas addu-
cunt uel et assistunt ut coiter dicitur.
Ex permissione tamen dei demones in
hac uita quoniam bonos affligunt.
sed hec est ratio. quia in pena datur
pugna inter demonem et hominem quod
demon habet in eo potentiam exerci-
tij. sed post hanc uitam non est sic.
Tamen aer iste caliginosus est et
signatur demonibus magis propter
exercitium quam propter supplicium. De
locis penalibus ubi sunt et quot
require supra libro 4. in c. de
delectu christi ad inferos. Scien-
dum tamen de loco purgationis quod du-
pliciter assignatur aut secundum legem com-
munem. et sic est in uno loco in parte
inferi circa limbum patrum. Aut habet
dispensationem spiritalem. et sic pur-
gatur anime aliquando in locis diuer-
sitis in quibus peccauerunt. Hoc
autem fit propter aliquam suam reuelati-
onem per suffragia eorum quibus ap-
paret in illis locis. uel et propter ali-
quam edificatorem uiuentium. Ille
ignis plus uel minus cruciat secundum
quod plus uel minus quodque causali

secus tulit. Oportet eis quod plus
quam facies dei uideatur quod ligna se-
cundum stipulam. id est. maiora minima me-
diocria et uenialia totaliter per cre-
mationem consumantur. Predicta uero
ignis diuersitas non est ex diuersita-
te ignis ardentis seu agentis. sed
subiecti patientis. Sic sub eo-
dem sole unum plus estuat alter
minus. ut dicitur. S. Necessario est autem
ut dicitur Augustinus quod tantum duret do-
lor quantum hecuerat amor. Tan-
to eis quodque torquetur diutius quanto
affectus uenialibus adhebat
fortius.

De suffragiis ecclesie.

Cap.

4.

Sicut pertinet ad diuine iu-
sticie seueritatem propter uenialia pu-
niri eos. Ita pertinet ad bonita-
tem diuine misericordie eosdem per suffragia
eleuari. Prosumt ergo suffragia de-
functis non ad meritum uite eter-
ne. sed ad solutionem penarum et hinc
uel ad penarum mitigationem uel ce-
leriore liberationem. Sunt autem que
tuor modi suffragiorum generales
ad quos omnes alij reducuntur. scilicet. ora-
tio. ieiunium. elemosina. et sacramentum
altaris quorum numerus sic ac-
cipitur. quoniam defuncti a pena ab-
soluti possunt duobus modis. scilicet.
per uiam gratie. et per uiam iusti-
tie. per uiam gratie dupliciter. Pri-
mo per intercessionem publicam.

capitis que est in oblatōe sacri
altaris. Secūdo p̄ intercessionez
q̄si puatā mēbroz. s. p̄ orōnes
iustoz. Sicut p̄ uia iusticie dupli
citer. p̄mo p̄ modū redēptōis
pene. s. elyaz largitionē. 2° per
modū solutiōis pene. s. in ieiu
nionz afflictioē. Si autē q̄rit
q̄n̄ incipiat ualere defuncto id
q̄d p̄ se fieri mādauit. dicendū
q̄ opus opās. i. meritū aucto
ris statū p̄legitur mortuū d̄ bo
nis q̄ p̄cepit fieri p̄ aia sua. S;̄
nō op^o opatū. i. fructus ipius
opie. usq; quo fiāt. q;̄ p̄mū ua
let ex merito absoluto. sed fm̄
ex merito condicionali.

Quozū suffragia p̄sunt.

Lap.

AD hoc q̄ ualeāt suffra
gia requir̄ aliqd ex par
te agētis. 7 aliqd ex pte mor
tui recipiētis. Ex pte agentis
requiritur q̄ sit in charitate 7 q̄
intentione suā dirigat ad illos
q̄bus uult ut opa sua p̄ficiāt.
Distinguēdū ē tñ q̄ suffra
gia p̄ malū p̄nt fieri duplicif:
uel ut p̄ auctozē. 7 sic nō p̄sunt
nisi forte p̄ accidens. s. in q̄stuz
p̄ elyas mali hoīs excitāt bo
ni paupes ad orandū p̄ defūc
tis. uel ut per ministruz. 7 hoc
dupliciter. quia uel faciens est
ut minister publicus dei 7 ec

clesie. Sicut quando sacer dos
malus celebrat missam ul̄ agit
exequias mortuozum. 7 talia
semper profunt. quia malicia
ministri non nocet operi boni
auctoris. sicut patet in domio
iusto dante elyam per maluz.
Si uero facit ea ut minister p̄
uate persone existentis tamen
in charitate siue defuncti siue
alterius etiā talia p̄sunt. quia
opus illud licet sit mortuū q̄
ad ministrū. non tamē quo ad
auctozem. Si uero malus mini
ster facit aliqua d̄ mādato ei^o
qui non est in charitate non p̄
sunt. Aliquid etiā exigitur
ex parte recipientis ad hoc q̄
suffragia profint illi. p̄mū ē
q̄ ipse sit in charitate. Unde n̄
ualet his qui sunt in inferno.
quia sunt a corpe christi mysti
co separati. Unde nulla spūal̄
influentia peruenit ad eos. si
cut influentia corpalis non ua
let mēbris a corpore āputatis.
Secundū est indigentia. Unde
non ualent beatis. quia nō sūt
amplius in uia sed in termino.
nec possunt ad altiora ascēde
re. sed potius ecouerſo illozuz
suffragia profunt nobis. Uerū
q̄ est in his qui sunt in purga
torio. s. charitas 7 indigentia
Unde sicut pōt hō satisfacere

pro altero uiuente q p se nō ua
let. ita pōt ēē p defūcto. Nota q
suffragia p sūt defūctis. s3 magis
7 minus p diūsitate meritoꝝ 7
mortuoꝝ. ul' p q̄litate uiuoꝝ q
magis sollicitant p aliquibus q̄s
p alijs. Illa eim suffragia q̄ spāli
ter fiūt p aliquibus plus ualēt illi
q̄s alijs. s3 et alijs quodā mō cōi
cēt. Suffragia vō q̄ cōiter p defūcto
fiūt q̄nis p modulo suo oib' p
sint. illis tñ āplius q̄ dū eēnt in
uia magis meruerūt ut sibi pdes
sent. Quāuis autē ut dic tū ē
suffragia nō p sūt illis q̄ sūt in
celo. nec illis q̄ sūt in iher' no.
tñ aliquo mō p sūt. Un' nota q̄
ualēt illis q̄ sūt in purgatorio p
modū purgatois. ualent saluatis
in celū p modum cōiunctiois. qz
multiplicatō saluandoꝝ augmētāt
gloriā accidentalē. Ualēt 7 dānatō
is i iher' no p modū diminutiois. q̄
sto eim plures saluāt p meritū ec
clēie tāto pauciores dānabūt 7
ita minor erit pena p subtra
ctionē d' orij illoꝝ. Ualēt et i
pijs faciētibus p modū meriti.
Qd̄ paruul' defūctis celebratur
missa mortuoꝝ. hoc nō fit pp
illoꝝ indigentia cū statim euolet
ad gloriā. sed pp' gra

tiarum actionem.

Utrū indulgentie ualeāt de
fūctis. Cap. 6.

Mapales indulgentie p sūt
defūctis in purgatorio.
qd̄ p3. qz crux aliquā dat p du
abus ul' trib' uel q̄tuor ul' de
cem aiabus. In ecclia eim est
thesaurus meritoꝝ taz xp̄i q̄s
pfectoꝝ de quo solus papa q̄
h3 clauēs hui' thesauri p ne
cessitate ecclie pōt accipere 7 di
spēsare. Alij autē sicut ep̄i nō ha
bent in his potestātē gñalē. s3
limitatā. 7 nō nisi p sumi pōti
ficis dispēsatoꝝ. Dicendū gō
q̄ papa pprie nō absoluit de
functos a pena. s3 quasi p eis
de cōi thesauro ecclie soluit. si
cut alr creditor liberat debito
rem a debito dū eū absoluit. 7
alr amicus debitoris dū p eo
debitū soluit. s3 uiuētē utroqz
modo absoluit papa. Illi autē
q̄bus dat indulgentia nō pos
sunt eā ulterius dare nec ui
uis nec defūctis. 7 hoc dupli
ci rōne. Prio qz indulgentia nō
est donū collatiuū gratie. sed
priuatiuū pene. priuatio cū ni
hil sit alijs cōicari nō pōt. Se
cūdo quia dare indulgentiā ē
auctoritatis 7 iurisdicōis quā
nō hnt laici ex eo q̄ indulgen

tias ab alijs recipiunt. Unde si
possunt defunctis ipedere in-
dulgenciam p auctoritatem. sz
solum boni opis sui suffragiū
p charitates papa pōt utrūqz

De aduentu antichristi.

Cap. 7.

Anteqz dñs ueniat ad iu-
diciū regni romani fiet
destructio. Naz sicut dicit glo.
sup Apoc. prius erit dissectio
ab utroqz ipio q̄ cōpleta ade-
rit antixps. hic ex pentū semi-
nibus cōcipiet. sed post cōcep-
tum descēdet spūs malignus ī
matris uterz cuius v̄tute 7 ope-
ratione deinceps puer nasce-
tur aletur adolescet. propter
quod 7 filius perditionis uo-
cabitur. Nascetur autem ī ba-
bylonia de tribu dan. sicut di-
cit glosa super Apo. Post hoc
ueniet ī hierusalem. 7 circūci-
det se. dicēs iudeis se esse chri-
stum illis promissuz. Un̄ plebs
iudea specialiter ei adhibebit.
sicut dicit haymo super Apo.
donec Enoc 7 helya predican-
tibus qui ex illis saluandi fue-
rint ad christum reuertantur.
Angelus bonus deputabitur
primo antichristo ad custodi-
am. sed quando ita obstinabi-

tur in peccato qz dicit se esse
deum 7 extollet super omnes
id quod dicitur deus aut coli-
tur sicut dicit apostolus. tunc
primo deseret eum angelus ex
toto. nec habebit eum postmo-
dum ad protectionem. sed ad
accusationem.

De uita antichristi.

Capitulum 8.

Antichristus erit luxuri-
osus 7 concupiscibilis fe-
minarum. ut habetur Daniel.
.ii°. In aperto at̄ per hypocri-
sum simula bit sanctitatez ut fa-
cilius decipere possit. Lor suū
per superbiam magnificabit.
Daniel. 8. Et contra p̄ncipē
p̄ncipum consurget .i. con-
tra deum. Et ut dicit glosa su-
per Daniel. 8. In tantam ele-
uabitur superbiam. ut leges et
cerimonias mutare conabi-
tur. uel cursum temporum. Tā-
te quoqz presumptiōis erit qz
non putabit se a deo punien-
dum. propter hoc quia iudi-
cium differet. ps. Auferūt iudi-
cia tua a fa. eius. Erit etiam
blasphem⁹. sicut ī Apoc. 12. d̄r.
Un̄ Daniel. ii°. Adūsus deum
deoz loq̄tur. Itē ad maiore
dei cōtumeliā faciet imagines

suā adorari. 7 oēs suo casacte
re signari i manu dexta 7 frō
tibus suis. sicut hēf in Apoc.
Cōfitebit eiz se uey filiū dei
7 filiū hoīs. ita ut in tēplo dei
sedeat tāq̄ ipse sit deus. 7 se fa
ciet adorari. Iudei nāq̄ tēplū
qđ romani destruxerunt ree/
dificabūt. Affirmabit añ se nū
lum fuisse xp̄m. Dī in glo. ad
thelalōicēses. 2. q̄ sic i xp̄o di
uinitatis plenitudo hitat. ita
7 i anti xp̄o. in anti xp̄o plenu
do oīs inigratis. qz in ip̄o erit
caput omnium malozum. i. dia
bolus.

De modis qbus decipiet.

Cap. 2.
Merito cōpat anti xp̄s in
Gen. cerasi q est sp̄ens
cornut. qz q̄ttuor cornib⁹ ar
mabit. i. calida psuasioe. mira
culoz opatiōe. donoꝝ largiti
one. 7 tormentoz exhibitione.
Prim⁹ g⁹ mod⁹ subuertēdi
hoīs erit calida psuasio. Pre
dicabit eiz legē nouā prauā et
legē xp̄i p posse destruet. Pre
dicatores eiz sui discurrēt per
uniuersas ptes mūdi. Impedi
ent quoqz apli anti xp̄i ne scrip
tura fm v̄itatē exponat a ca
tholicis doctoribus uel a fide

libus audiat. ip̄i aut bonos se
simulabūt. 7 tñ mala suadebūt
Secūdu modus subuertē
di erit p falsa miracula. qz per
artem magicā faciet illa. Und
glosa sup Apoc. 13. Magica ar
te faciet statuā loq 7 futura p
dicere. Faciet sicut dicit Apo.
13. igne de celo descēdere i ter
ram. Glo. i. malignū spiritum
faciet super suos descendere.
ut loquāt uarijs linguis. Spi
ritus eim malignus descendet
in eos in cōspectu hominū. si
cut sp̄s sanctus descendit in
ap̄tos xp̄i. Unde iactabūt. se eē
iustiores aplis xp̄i qui spiritū
accepunt in cōclau. Itē p artē
magicam simulabit se mortuū
7 ferret a demōibus in aera q̄
si ascenderit in celū. 7 sic puta
bitur ab hoīb⁹ resurrexisse
q̄ pus mortuus p tridū putā
batur. 7 tūc mirabūtur ppli 7
adorabūt atqz laudabūt eum.
Ecclia eim nō faciet tūc mira
cula. De hoc modo decipiēdi
dicit ps. Insidiat in abscondi
to quasi leo i spelūca sua. Glo
sa. Recte anti xp̄s cōpatur leo
ni existenti in spelūca. quia in
eo uis 7 dolus operatur. uis
eim p leonem. dolus p spelūcā
intelligitur. Greg. Pensemus

que erit humane menti illa tē-
tatio quādo p^r martyr 7 cor-
pus tormētis subijciēt. 7 tamē
torzor ante eius oculos mira-
cula faciet. Sicut eīm anti xps
finget se a mortuis resurgē.
ita quoqz finget se ad celuz as-
cēdere. Apoc. 13. Et plaga mor-
tis eius curata est. Glo. Arte
magica ascendet anti xps i ae-
ra ferētibus eum demonibus.
Faciet arbores cito florere 7
arescere. mare turbari. nāfas
in diūlas figuras mutari. mor-
tuos etiā in cōspectu homi-
num suscitabit. Tertio deci-
piet p munera. Ipse nāqz anti-
christus iueniet thesauros ab-
sconditos p quos ad sequēdū
se inclinabit plurimos. Dita-
bit eīm bonis diuites huius. se-
culi. 7 tūc eoz falsam securita-
tem ad decipiendū eos oñdet.
Quarto cōpellet p minas 7
tormenta quos alii uincere nō
poterit. Tanta uero sicut ait
dñs tunc erit tribulatio ut in
errorem ducantur si fieri pōt
etiā electi. 7 hoc innuitur in
Apoc. ubi dicit. Pedes eius si-
miles auricalcho. sicut i camio
ardenti. Per pedes ultima xpi
mēbra. Per caminū uero uehe-
mens tribulatio designat. Ex-
hibebit enim cūcta q̄ in prece-

dentibus maŕtyribus impleta
sūt genera tormentorū. sed in
illis regionib⁹ tūc fideles ma-
xime sunt uexandi 7 uehemen-
tius ubi domin⁹ fuit crucifix⁹.
Et dicit haymo super Apoc.
Illa tentatio non per partes.
sed simul totū examinabit mū-
dum. Soluentur enim demo-
nes qui modo ligati sunt. nec
possunt nocere q̄tum uellent
fideles illo tempore non pre-
dicabūt. quia tanqz ex cōmuni-
cati habebūtur tunc boni. nec
vendetur eis nec emet^r ab eis.
nisi habeant caracterem .i. si-
gnum aliquod ad lieteram. ut
adherentes sibi cognoscātur.
7 alij interficiant. Aut nomē
bestie. i. confessionem ozis. aut
numez nominis eius. i. multi-
plicationem operū. ut habet
in Apoc. Sicut enim antichri-
stus erit crudelior omnib⁹ per-
secutoribus. ita sancti tūc tem-
poris fortiores erūt omnib⁹
retro martyribus.

De seqñtib⁹ anti xpm.

Lap. io.

Predictis quattuor mo-
dis anti xps multos ad
se trahet. Unde Apoc. 12. Lau-
da eius trahabat tertiam par-
tem stellaz. 7 misit eas in ter-
rā. Trahet aut^r malos p mūera

bonos p tormēta. simplices p
p̄dicatiōē ⁊ miracula. q̄ enim
sancti ⁊ iusti credebātur adhe
rebūt ei p̄ suo arbitrio nolun
tatis. H̄abebit secū malos et
maleficos. reges quoq̄ p̄nci
pes. Unde Apoc. 13. Uidi d̄ ma
ri bestiam ascendētē. Glo. i.
antixpm̄ habentē capita septē
.i. p̄ncipes uniuersos ⁊ cornua
decē. i. eos q̄ ipugnāt decalo
gum ⁊ Nota igr̄ q̄ antixpm̄
ueniet in benignitate ⁊ miracu
loꝝ opatiōē. ⁊ tūc a iudeis su
scipiet q̄ ei sp̄alit̄ adherēbunt
ad quoz̄ cōuersionē ueniet he
lyas ⁊ enoch. ⁊ antixps̄ tūc in
apertā p̄secutionem cōsurgēt.

De Gog ⁊ Magog.

Lap. ii.

DE gog ⁊ magog dicūt q̄
d̄m q̄ sūt decēz tribus
intra mōtes caspios clausē. nō
ita tamē qn̄ exire possent si p̄
mitterētur. s̄z nō p̄mittūt a re
gina amazonū sub cuiꝝ regno
⁊ ditatiōe uiuūt. H̄as dicūt iu
dei in fine exituras ⁊ uēturas
ī hierl̄z ⁊ cū suo messia ecclias
destructuras. ⁊ Alij dicūt q̄ p̄
gog ⁊ magog intell̄r exercitus
antixpm̄ q̄ in fine seculi uēiet ex
pugnare ecclias. Per gog s̄m
glo. illi ⁊ p̄ quos latēt̄ diabo
lus p̄sequēt̄ fideles designāt.

Per magog illi p̄ quos apte ec
clesia opp̄metur. ul̄ ijdem qui
t̄p̄e antixpm̄ p̄us occulte ⁊ post
modū apte eccliam p̄sequētur
Sc̄dm̄ duḡ gog refert̄ ad gē
tes magog ad diabolum. quia
gog int̄pretat̄ occitatio. ⁊ ma
gog delectio.

De helya ⁊ Enoch.

Lap. 12.

Inter occultū aduentuz
antixpm̄ q̄ est p̄ natiuita
tem ⁊ manifestū eius aduentū
qui est p̄ predicatiōem ⁊ aptaz
p̄secutionē. uenient Helyas et
Enoch ⁊ cōuertent sicut dicit̄
Malachie ultio corda p̄uz in
filios. Glo. q̄ suscipiet̄ fidem
quā illi habuerūt. Unde ⁊ chri
stiani ⁊ iudei pariter tūc ī xpi
religione cōsentiet̄. ⁊ De eozū
p̄dicatiōē ⁊ sc̄a uersatiōē d̄r
Apoc. ii°. Dabo duobꝝ testibꝝ
meis. s̄. helye ⁊ enoch: ⁊ p̄phe
tabunt. i. predicabunt. 1246.
.i. tribus ānis sicut ip̄e xps̄ p̄
dicauit amicti saccis. Glo. pre
dicātes p̄niaz ⁊ ex̄ oñdētes.
hi sūt due oliue ⁊ duo cādela
bra. glo. i. lumē dātes alijs. Tā
dem antixps̄ occidet̄ eos ī hie
rusalē. ⁊ iacebūt corpa eozū in
plateis tribus diebus ⁊ tribus
noctibus cum dimidio. quia
nullꝝ audebit corpa eoz̄ sepeli

re ppter metū antixpi. Occiso
res aut eoz erūt ualde leti pp
mortē eoz. Post dies tres ⁊ di
mediū resurgēt. ⁊ eoz occiso
res audiet uocem talem Hely
as ⁊ Enoch ascēdite huc. ⁊ as
cendēt in celū i nube. Antixps
regnabit post mortē illoz qn
decim diebus.

De duratiōe h^o psecutiōis.
Lap. 13.

Regnabit antixps sicut dicit
glo. sup Apoc. trib^o ānis
cum dmi^o. Unde Dan. ii^o. Iu
rauit angel^o p uiuentē i eternū
q in tpus. i. unius āni. ⁊ tpa. i.
duoz ānoz. ⁊ dimidiū tpris. i.
dimidiū anni. glo. Illoc spacio
dicit^o duratura desolatio anti
xpi. Nisi aut ut dicit^o in Ma
th. breuiati fuerūt dies illi nō
fuis^o; salua omnis caro. Quia
eīm ⁊ superbos ⁊ infirmos di
cit aspicit deus dies quos si
militer malos intulit miseri
corditer breuiados. Dicit glo
sa super Math. Nec tribula
tio qsto ceteris grauior tan
to breuitate moderatioz.

De morte antixpi.
Lap. 14.

Potestate sua dominus oc
cidet antichristū sicut di
cit glo. super Apo: sine per se.

sue per adihaelz. Occidentur
autem in monte oliueti in pa
pilionē ⁊ in solio suo in loco ⁊
circa quem dominus ascendit
in celum. Interfecto antichri
sto nō statim ueniet dominus
ad iudiciū. sed scdm glosam su
per Dan. concedentur. 45. die
es in refrigerium sanctorum
⁊ ad conuersionem ⁊ peniten
tiam subuersorum. Quantum
autem spacium sit inter illos
.45. dies ⁊ finem mundi nemo
scit. adiniistri uero antichristi
post mortem illius gaudebunt
ducentes uxores ⁊ dicentes.
Licet princeps noster mortuus
sit. habemus tamen potestātē
pacem ⁊ securitatem. ⁊ cum ta
lia dixerint repentinus eis su
perueniet interitus. Iudei ue
ro tunc conuertentur ad fidē.
Sancta ecclesia usqz ad finem
pacificata quiescet. quia ex tūc
fraudentia ⁊ seuitia diaboli
penitus ubiqz deficiet.

De conflagratione mundi.
Laplin 15.

Ignis per maximus pre
cedet faciem iudicis qui
virtute diuina non soluz ignis
qui est in spera sua. sed omnes
ignes qui in terra ⁊ sup terrā
se currēt ad mūdi cōflagratōez

Ignis autē iste habebit officiū
quatuor ignium. scilicet ignis infernalis
reprobos puniendo. et ignis pur-
gator bonus a uenialibus pur-
gando. et ignis terrestris uege-
tabilia. et sensibilia consumendo. et
omnium hominum corpora cremando. et
ignis elementalium elementa subtri-
liando. et ad inuolutionem dispo-
nendo. Per illū igitur ignem ita
facies terre exuret quod figura
mundi peribit. sicut olim factū fuit
per diluuiū. Et merito primum dei
iudiciū fuit per aquam de ardorem
luxurie quod tunc uiguit. Ultimus
uero per ignem erit de torpore chari-
tatis quod tunc quasi senescere mundo
refrigescet. Istius ignis actio
erit successiua. habet enim initium
medium et finem. Primum namque iudi-
cis aduentum proueniet et quasi simi-
liet per illū purgatio iustorum et
punitio malorum et cineratio cor-
porum cum consumptione terre nascenti-
um sicut dictum est. Quo factō sta-
tim erit resurrectio corporum cum
aduentu iudicis ad iudiciū. et tunc
inflamabitur totus mundus per cir-
cuitum. Terminato uero iudicio to-
ta caliditas illius ignis exequet
sententiam iudicis. Inuoluet enim pec-
catores et trahet in infernum. Et
ita postquam ignis ille aduentum iu-
dicis praecederit et comitabitur et

sequetur. post praedicta fiet mundi
inuolutio. Sed in purgatione
et inuolutione multiplex est ordo.
Primum quod purgatio erit qualitatum
penalium detractio. scilicet inuolutio
erit pulchrioris forme inductio.
Secundo quia purgatio est ele-
mentorum ab impuritate quam habent
ex coniunctione ad puritatem mu-
tatio. Inuolutio uero est a sta-
tu ueteri in statum nouum commu-
tatio. et hoc est per cessationem
a motu. In celis enim propter
intermixturem nulla impuritas est
sed imperfectio motus. Unde non
erit in eis purgatio per ignem.
sed a motu cessatio. Ita autem
purgabuntur elementa quod praeci-
detur ab igne uis combustibilis.
ab aere obscuritas. ab aqua gla-
cialis frigiditas. a terra uero
grauitas et opacitas.

De resurrectione generali.

Cap. 16.

Deus enim sicut potentis-
simus est in conditione
naturarum. ita est clementis-
simus in collatione gratiarum.
et iustissimus in retributione
stipendiorum. Omnis igitur ho-
mo quemcumque in anima simul et
in corpore meruit uel demeru-
it. punietur uel premiabitur. in utro-
que. Unde in eisdem scripturis oritur resurgere

Ad uocem autē tube resurgente
mortui sicut dicit ap[osto]lus. Duplex
autē intell[ig]it illa uox. s[ed]m autē quos
dā uox tube ē ip[er]iū xp̄i resur
gere ip[er]atis. s[ed]m alios uox tu
be ē māifesta xp̄i app[er]itio. Un̄
Greg. Tuba sonare nihil ali
ud ē q̄ mūdo dei filiū mōstra
re. Resurgēt eiz oēs nulla i
eis existēte d[omi]nā q̄stum ad or
dinē t[em]p[or]is. s[ed] magna q̄stū ad or
dinē dignitatis. Nā mali resur
gent deformes et passibiles. In
bonis natura saluabit et uicia
retrahētur. Dēs vō tā mali q̄
boni resurgēt itegri corpe de
bita statura s[ed]m etatē plenu
dinis xp̄i. Resurrectio igit
tria corrigit i natura. s[ed] defec
tū sicut in pueris. et inutilitatis si
ue i diminuta nata mēbroz su
pfluā vnguiū caintū et h[ab]itū. et
re sicut in mōstruositate mē
broz. Resurgēt quoq[ue] corpa
eadē nata q̄ pus erāt et eodem
nūero ex eodē puluere i quez
reducta fuerāt. ita q[ui] i q̄scūq[ue]
horas ul[tra] sin[us] puluis ille disp[er
sus fuerit. ad eādē aiāz redeat
q̄ ip[s]m pus ut uineret et cresce
ret aiāz. Nec solū surgent
corpa q̄stū ad mēbra pncipa
lia. s[ed] et saluis capill[is] et ceteris
mēbris q̄ faciūt ad decorē. Re
surgēt et hoīes q̄stū ad eē et q̄s

tum ad itegrū esse. et resurget
unūq[ui]sq[ue] corp[us] i optio suo eē.
Et q̄ duplex ē mo[er]s. s[ed] aiē et
culpa. et corp[us] p[er] penā. duplex
est resurrectio. s[ed] aiē p[er] grām et
corp[us] p[er] gloriā. In resurrectio
ne occurrēt q̄tuor cause. s[ed] ef
ficiēs. i. ip[s]e deus materialis. s[ed]
puluerēs. formal[is]. s[ed] iunctio cor
poris et aiē. finalis. s[ed] ut recipi
at unusq[ui]sq[ue] put gessit siue bo
num siue malū. Resurgēt tunc
hoīes uelocit[er]. itegrat[er]. social[it]er
eternal[it]er. Et erit ista resurrec
tio iusta q̄stū ad deū. p[er]fecta q̄
tum ad resurgētes. miraculo
sa q̄stū ad ip[s]az resurrectionē.

De iudicio extremo.

Cap.

Post resurrectionē statim
erit iudiciū. s[ed]m vō iudi
ciū p[re]cedet trina citatio. p[ri]m[us] fu
it p[er] p[ro]phetas. Un̄ illō uocant
et renūtiat. 2° p[er] ap[osto]los et p[re]dica
tores. Luc. Misit seruos suos
hora cene. et 3° erit p[er] ultimaz
uocē tube. et hec citatio erit p[er]
ceptoria s[ed]m Ricardū. Tri
plex ē iudiciū. p[ri]mum ē uni
forme h[oc] ē iudiciū p[re]ntis ecclie
q̄ nō iudicat nisi de sola q̄litate
retributōis i g[ra]t[ia]. s[ed] q[ui] bōa bo
nis. et mal[is] mala reddat. s[ed] nū
erū et q̄titate retributōis nescit
2° d[omi]n[us] multiforme. s[ed] q[ui] q̄libz ex

pitur in morte accipiendo sniaz
de oib' bonis. 1 mal' q' gessit.
sz nō oia bona ul' mala statim
recipit. qz recipit i aia tū 1 nō
in corpe. 3° dr oiforme. s. ulci
mū iudiciū. qn recipit unusqz
qz sz nūez 1 qstitatē siue bōa
siue mala in corpe 1 i aia. Ul
timū iudiciū. ē horribile ex oī
pte. qz supra est iudex austerus
subtus patēs ifern'. int' scia
remordēs. extra mūd' ardēs.
a dext'is peccā accusātia. a fini
stris demonia terrētia d' illos
boni āgeli in ifernū ppellētes
1 oēs sci iudicis sniaz appro
bantes. 1 oēs mali cū bōis pec
catz damnatoz cognoscentes.
De qualitate iudicij nota q'
erit horribile. Luce. Virtutes
celoz mouebūf. Intollerabile.
Job. Quis mihi tribuat ut in
inferno ptegas me rē. Inevi
tabile. aplūs. Oēs nos oz ma
āte. tribu. xpi. Inopinabile. qz
dies dñi sicut fur. ita i no. ue.
Inexorabile. prou. Qui obtu
rat aures suas. rē. Erubescibi
le. aplūs. Quē fructū. ha. tūc i
illis i qbus eru. Predicta uero
erubescētia erit i duob'. pmo
in ueniēdo ad iudiciū. qz mali
cū hēant corpa ponderosa oz
eos illuc portari ab angelis. si
cut Abacuc portat' fuit ad la

eum leonū in babylonē. 2° sta
do corā iudice. qz peccā eoz oī
bus hoib' erūt māifesta. Un
illud. Kenelabo pudenta tua
in facie rē. Loc' iudicij erit in
ualle Josaphat. 1 hoc multipli
ci rōne. Prio qz locuz iudicij
oz. eē cōez. 1 ille bur' i ē. cuz qsi
medius nre hitatōis locus. 2°
qz debet eē public'. sz loc' pdic
tus ē famosissim' pp opa nre
redēptōis q' ibidē gesta sunt.
3° cōpetit loc' ille rōne nego
cij. qz tractādū ē ibi op' mie 1
iusticie. Mons autē oliueti q' ē
apud illā uallē designat miaz.
Josaphat qd' i'pretat' iudiciū
designat iustitiam.

De iudicātibz.

Caplm is.

Non solū fm potātē diui
nam. sz in forma hūana
xps iudicabit. qz i iurisdicōe
ordinaria iudicabit. ut de'. cuz
tota trinitate. sz in iurisdicōe
delegata iudicabit ut hō. Unō
nota q' qnqz sūt modi iudicā
di. Pim' modus ē pme auc
toritatis q' iudicabit tota tri
nitas. Secūdu' modus ē sub
auctoritatis q' iudicabit xps.
ut hō. Tertius est accessorie
dignitatis quo iudicabūt apo
stoli 1 uiri pfecti qui cū iudice
eminēt' residebūt. tāqz meli'

scientes leges et consuetudines
regni dei. quibus ipse iudicandis et sci-
endis opera dederunt. Quare
est approbationis quo iudica-
bunt omnes sancti et etiam ange-
li. Quintus modus iudicandi
est culpa iudicandorum manife-
stare. sic etiam mali iudicabunt.
Iudicando Christus habebit du-
os actus oppositos. unum passi-
ue et alium actiue. Primus uero
est infirmitatis et alius potesta-
tis. In primo autem aduentu Christus
uenit ad iudicium passive. In se-
cundo ueniet ad iudicium acti-
ue. In primo uenit in forma in-
firma. In secundo apparebit
in forma gloriosa. Hinc est quod
Christum uidebunt iusti in iudicio
tam in natura diuinitatis quam
humanitatis. A malis autem nul-
lo modo uideri poterit in forma
diuinitatis. et hoc duplici rati-
one. Primo pro defectu disposi-
tionis in ipso uidente. quia natu-
ra sine gratia non sufficit ad
dei uisionem. Secundo pro de-
merito delectationis que est in di-
uinitatis uisione. quia uidere dominum
sicut in Jo. Uita eterna est que non potest
conferri reprobis. Ex predictis
patet quod Christus appebit bla-
ndus iustis. et terribilis iniustis
sicut dicit Gregorius. Quod figura-
tum est in columna nubis in die

et ignis in nocte. Uidebunt ma-
li humanitates Christi. ut time-
ant. et non diuinitatem ut gau-
deant. Boni autem utrumque Chri-
sti naturam uidebunt. Stigma-
ta quoque Christus monstrabit. et insi-
gnia passionis eius. scilicet crucem
clauos etc. Sedebit autem Chri-
stus in eminentiori loco cum sanc-
tis. mali uero subitus in terra
quam dilexerunt. tunc Christus
iudicium exercebit. tunc quia ue-
re scit merita singulorum in quo
sunt omnes thesauri sapientie et
scientie dei absconditi. tunc quia
non est reus super aliquo illorum
de quibus iudicabit. Non enim
fecit peccatum nec inuentus est
dolos in ore eius. et hec duo pro-
cipue decet iudicem.

De iudicandis.

Lapsum 19.

Quidam quattuor in iu-
dicio erunt. Quidam enim
iudicabuntur et damnabuntur. ut
quorum merita damnabilia pmi-
xta sunt aliquibus bonis. sicut il-
lorum qui habuerunt fidem. si-
ne operibus. Quidam iudica-
buntur et saluabuntur. ut quorum
merita bona pmixta sunt ali-
quis uenialibus malis. Quidam
non iudicabuntur et damna-
buntur. ut quorum mala meri-
ta omnino impmixta sunt bonis

ne q̄ cauerūt fūdamēto fidei.
Quidā v̄o n̄ iudicabūt. s̄z iu-
dicabūt ⁊ saluabūt. ut quoz
merita bōa ip̄mixta s̄t malis si-
cut p̄fectoz paup̄z xp̄i. De q̄
b̄uo Math. 19. Vos q̄ reliquistis
v̄ia ⁊ se. e. me. r̄c. De p̄dictis
q̄ttuoz ordinibus. nota q̄ oēs
iudicabūt iudicio retributōis.
s̄z nō iudicio dānatōis. Infide-
les eiz qz nō fuerūt ciues ciui-
tatis dei. tāq̄ hostes sine ulla
meritoz discussiōe ⁊ audiētia
puniēt. Iusti v̄o n̄ iudicabūtur
ut eoz merita de nouo discū-
tiātur an bōa ul̄ mala sine. sed
ut bonoz p̄minētia oib̄ ma-
nifestet ⁊ ut v̄ malos appeat
iusta sn̄a dānatōis. Due sen-
tentie ferēt in iudicio una pro
bonis alia v̄ malos. Sn̄a p̄ bo-
nis r̄tinet septē clāusulas. 1^a
ē a malis uocatio. Ibi uenite.
2^a ē b̄ndictio. ibi b̄ndicti. 3^a ē
p̄na dilectio. ibi p̄ns mei. 4^a
ē remūeratōis r̄tributio. ibi p̄-
cipite. 5^a est regni assignatio.
ibi regnū. 6^a ē gl̄ie p̄patio. ibi
q̄d v̄obis patū est. 7^a ē eterna
p̄destinatio. ibi ab on̄gie mun-
di. Itē sn̄a v̄ malos r̄tinet i ip̄-
sa sex clāusulas. 1^a a deo sepa-
cionē cū d̄r. ite. 2^a dei maledic-
tionē. ibi maledicti. 3^a incarce-
rationē p̄ hāc p̄positionē inde

signatā. 4^a pene acerbitatez.
ibi ignē. 5^a liberatōis despati-
onem. ibi eterni. 6^a demonū as-
sociationē. ibi q̄ paratus ē dia-
bolo ⁊ angelis eius.

De inouatōe mūdi.

Cap.

20:

I Erminato iudicio stati-
erit inouatio mūdi q̄ nō
cōplebit̄ q̄diu peccōz ē in mun-
do. i. quousq̄ detrudat̄ in in-
fernū. Sic eiz ille maxim̄ ignis
elemēta purgabit cū hēat v̄tu-
tez expulsuā forme extranee.
sic mundū inouabit cum hēat
v̄tutē subtiliatuā. Nūdū ac
innouari. i. pulchriorē formam
accipe debere on̄dit̄ multiplici
rōne. 1^a p̄io qz sicut dignū fu-
it q̄ elemēta purgarēt̄ p̄ eo q̄
infecta erāt p̄ peccm̄ hoīs. ita
dignū est ut mūdus inouetur
p̄ gl̄orificatiōez hoīs. 2^a ut
creature remunerēt̄ p̄ labore
quo hōi fuerūt. 3^a ut totus
mūdus put̄ ē possibile v̄ forme
tur hōi gl̄orificato. 4^a qz mū-
dus fact̄ est ut hō p̄ speculuz
creature nūc deum cognoscat
quē in sua natura uidere n̄ po-
tuit. Cū in futuz oz speculum
meliorari ⁊ purgari ut in pul-
chritudine creaturaz amplius
refulgeat spēs creatōis. h̄ ac
nō arit ad necessitatē qz deus

aliter uideri n̄ possit sicut mō.
sz ad iocūditatē ut. s. delecta-
tiōi uisionis intellectual' addat
delectatō uisionis sensual'. Or-
bes celestes ⁊ sydera pp ipmi-
xtionē nullā hnt ipuritatē si-
cut elem̄ta. sz tñmodo mot⁹ i-
pfectōez. ⁊ iō inouabūt. sz non
purgabūt. Inuatiō vō in ill'
duo requirit. s. mot⁹ cessatōez. ⁊
celeritatē splēdoris āpliozem.
qñ stabit sol i oriēte. ⁊ lūa i oc-
cidente ubi creati s̄. hui' dicit
hec ē rō. qz corpa supiora scā
s̄ ad usū hois dupl'r. Uno mō
pp neccitatē corpis. s. statū ge-
neratōis ⁊ corruptiōis. ⁊ ideo
cessate illo cessabit mot⁹. Alio
mō pp delectatōez i pulchritu-
dine creatē ⁊ pp cognitōez in
illis. ideo lux illoz n̄ cessabit. sz
augebit. Circa elemēta nota
qz tra erit sicut cristall⁹ ⁊ opal-
nabit. Aer erit clarior nec ha-
bebit ipressiōes q̄s mō hz. qz n̄
erūt nubes neqz uētī neqz plu-
uie neqz ros neqz nix neqz to-
nitrua neqz fulgura. Ignis ē
⁊ aqua fiet puriores ⁊ mane-
būt nō solū fm subāz. sz sz su-
as q̄litates q̄s hēbūt q̄tū ad
bituz sz n̄ q̄tū ad usū. qz i his
duob⁹ elem̄tis cū magis uige-
ant q̄litates actiue. s. frigiditas
in aq. ⁊ caliditas i igne. magis

sūt gn̄atōis ⁊ corruptōis p̄ci-
piū. ⁊ tal' effectus illoz nō erit
āpl⁹. ⁊ pp hoc dñr intire. Uel
sz aliquos dñr h' duo elem̄ta
itire. qz dñs tūc int'cidet i ill'
teste Basilio sup ps. Uox dñi
int'cidens flāmā ignis. ita qz
calidū p̄stinū ⁊ frigidū glacia-
le tendet iferi'. p̄spiciū at i aq
⁊ lux in igne manebūt. qz d. oī
bus elem̄tis ignobile tēdet de-
orsū. sicut grossū t̄renū ⁊ opa-
cū ac tenebrosū ⁊ h' i. Pz g qz
celū ⁊ terra trāsibūt q̄tuz ad
formā. sz nō q̄tū ad subāz. Pz
ex p̄dictis termiari trāsmuta-
tiōes elem̄toz ⁊ gn̄atiōes aia-
liū ⁊ plātaz. qz cāe istoz cessa-
būt. ⁊ pp ista dicūt elem̄ta int'
ire. nō q̄tū ad subāz. sz q̄tum
ad actionē ⁊ passiōez. ⁊ corpa
celestia hita qete ⁊ lūine clari-
ori dñr r̄nouari. Uel tñ illa q̄
sicut dñm est saluabūt in hoie
q̄ similitudinē hz cū oī gn̄e crea-
ture. pp ēt homis inuatiōez ⁊
glorificatōez p̄nt dici oīa reno-
uari.

De penis inferni.

Caplm

21.

Sicut p̄z diuina potētia in
creādo. diuina sapia i gu-
bernādo. diuina clem̄tia i remu-
nerādo. sic patebit diuina iusti-
tia in puniēdo. Dignū ē eiz ue-

nō remaneat dedec^o culpe sin^o
decore iustie. Licet at pccm sit
transitoriu. tñ erit pēa ppetua
multiplici rōe. **1^a** qz peccauit ī
suo etno. iō pūiet ī etno dei.
2^a qz matia ignis ifernal^{is} est
etna. sic 7 pccī macla. iō 7 pēa.
3^a qz pccz ē d^o illū q^o ē ifuit^o. vñ
7 pēa dz eē infinita. n̄ qdē acer
bitate sz duratōe. **4^a** qz hō p
pccm pimit ī se bonū qd^o possz
eē etnū. 7 iō merito icurrit ma
lū. **5^a** qz mala uolūtas repro
boz etna ē. uellēt eim in pccō
si possent ppetuo delectari. et
iō ppetuo debēt puniri. **6^a** qz
in ifinitū errat cū ī iudicio p
ponit finitū ifinito. silt^o cupi
scibilis ī appetēdo. 7 irascibil^{is}
in adherēdo. Un̄ 7 merito pēa
erit ifinita. **7^a** qz dānatus de
pccō ppetrato nūqz hēbit ue
rā pñiaz. iō deus nūqz muta
bit punitōis illi^o sniaz. **8^a** est
qz pccm a uita ppetua sepat. s.
a deo. iō mortē ppetuā pccōr
incurrit. Post rōes iducāt. ex
empla de eadē matia. Uidem^o
eim qz ēptio momentanea dat
iūs possidēdi ppetuū. Itē vul
neratio mouitanea dat mortē
ppetuā. Itē casus ifoneā tpal^{is}.
quqz ē detētio ppetua. Itē cri
men lese maiestatis tpalē fuit^o
est ppetuā. Itē plaga tpalis est

liuoz ppetuus. **Qm** ī pccō est
delectatō cū tēptu dei merito
pccōr in locū infimū
7 despectū. 7 maxie a statu glo
rie dei elongatū. s. in ifernū. ut
a despectis reb^o puniat. s. a fe
cib^o corpoz mūdanoz. qz ī no
uatiōe mūdi qcqd ē ignobile ī
mūdo ad locū penaz defluet.
7 ibi horrozē carceris multipli
cabit.

De diuersitate penarum.

Cap. 22.

Cum in dānatis sit diuī
tas pccōz erit 7 diuīfital
penaz. Un̄ cū in pccō sit aūfio
a creatore 7 ouersio ad bonūz
cōmutabile. 7 deordiatio uolū
tatis d^o dictam rōis. merito pe
na uariabit pp ista. Un̄ pp aū
fionē erit carētia uisiōis diuīe
sz pp cōuersionē erit pena ma
terialis icendij pp deordiatio
nem uolūtatis erit pēa unīusa
lis. q^o consistit ī afflictioē uaria.
acerba. 7 etna. Ignis ifernal^{is}
nō oēs equalr cruciabit. sz ab
eodē igne alij plus. alij minus
torq^obur. s. m q^o plus 7 min^o pec
cauerūt. Sic ab eodē igne alit^o
urif palea 7 alit^o lignū. Quā
uis aut ignis ille sit corporeus
nec possit agere ī spūz ipz cale
faciēdo. agit tñ in ipm ut istrm
diuīe iustitie ipm ledēdo. 7 ille

dolor est maximus tū pp po-
rentiā diuie man' ipm ignē mo-
uentis. tū pp sensibilitatē pati-
entis. tū pp imediatōez diuicti-
onis. Infern' ē locus tenebro-
sus cū sit loc' iusticie. Lumē at
cū sit delectabile. tū ingerit tri-
stitiā p accidēs quāq. s. inq̄stuz
oñdit aliqd triste. Un̄ in ifer-
no ē aliqd obscuri lumis quo
dānati uidere possint unde do-
leāt et nō unde letē. Reptobi
uidēt usqz ad diē iudicij gliaz
brōz in uli nō in pticulari. qz
uidēt eos in magna glia. s. nō
clare in quali. De. h' i uisioe at
nō letāt iz tristatur. tū pp iui-
diam aliene felicitatis. tū pp
carentiā ppe bñtudinis. P
iustū 7 ultimū iudiciū hoc eis
subtrahet in pena eorum. cuz
uidebūt et h' aspectu idignos
se reputari. In dānatis erit fle-
tus spūalis. s. dolor iterior. et
nō fletus corpalis q ē cū reso-
lutione lachrymaz. qz cessante
motu celi nulla iā erit gnatio
uel corruptio. tū erūt ibi illa q
nō sūt corpāl' inspiciēda. s. cō-
prehēsiō cerebri 7 forma° fa-
ciei 7 huiusmōi. Vermis quem
domin' in Jsa. cōminat nequa
qz materialis est. qz nullū aīal
p̄ter hoīem remanebit. Eric

autem ibi uermis cōsciētie ro-
dens aīam 7 nō corpus. In sū-
mo loco sola est letitia. In loco
infimo sola est tristitia. In me-
dio hoc est in mūdo hec sē mō
pmixta. Post diē iudicij tria lo-
ca tūmodo erūt habitata. s. ce-
lum. infern'. 7 limbus. Quot
sūt loca penaz R'. i libro. 4.
de descēsu xpi ad iferos. De
to genera penarū in lege scrip-
sit Lullius. s. damnuz. uincula.
uerba. talionem. ignominia. exi-
liuz. mortē. seruitutez. Nec oīa
possunt penis infernalibus ad-
aptari. Primū patet quia dam-
nati amiserunt deum. 7 oīa bo-
na tā gratie qz glorie. non solū
in re. sed etiā in spe. Jsa. Non
remanebit testa ut hauriat pa-
rum aque de fouea. s. diuie mi-
sericordie. aut deportetur igni-
culus de incendio. s. charitatis
quia fm Jere. Finita est estas.
cōsumata est messis. De se-
cundo ligatis manibus 7 pedi-
bus rē. De. 3.° prouer. adalei
percutientes impiozum corpo-
ribus. De. 4.° Apoc. i8. Quan-
tum glorificauit se 7 in delitijs
fuit tantum date ei tormentū.
7 luctum. De quinto. Jsa. Dēs
facies combuste erūt. imo tam
ignoimiosū erit cor' pccōris q

aia resumens ipm stapebit. qm
tam terribile id uidebit. ⁊ uel
let hie tale sicut fuit qm me
stum erat a vermibus. De. 6.
Math. piscite eu in tene. ex.
De. 7. B. Ibi mors sep uiuit.
⁊ hec sicut dicit Apo. eit mors
secunda. De. 8. Tre. Prouincia
ru pnceps sca est sub tributo.
Nota q dānati sub tributo
penaz sep fuit. ⁊ tū nūqz p
soluēt. Ex predictis collige q
erit ibi calor ignis. stridor. te
nebre. fum⁹ lachryme. infiores
aspect⁹ demonū. clamor ipro
prij. ariditas siccis. fetor sul
phuris. vni⁹ oscie. uincula. car
cer. timor. dolor. pudor. inuidia
rancor. carētia uisiōis diuine.
ablatio spei ois salutis. Ipz et
eē qd ois creatā appetit erit
eis pena. qz qrent oēs mortē ⁊
n̄ inueniēt. Ibi erit sicut ait Di
ony⁹. p̄tia fantasia. demōes.
cupiscētia. ⁊ furor irascibilis.

De gloria sanctorū.

Lap. 23.

U Numquidqz tāto pfectius
eēndi pncipio. Hō aut. q pfect
tū eē expectat duplicē hz finē
ultimū. Unū extrinsecū q ē bea
tudo creata q nos i p̄tia bea
tificabit formalr. Aliū hz finē
intrinsicū q est beatudo icrea

sa q nos beatificabit effectiue
s. ipm deū. Prima. s. beatitudo
creata est tāqz finis in qo spa
tur. Secūda vo. s. icreata tāqz
finis in quo gescit. ⁊ Alio mō
iudicabāt phi de beatitudine. s.
male. Dicebāt eiz stoyci beatu
dinez in v̄tute animi cōsistere.
p̄hipatetici aut i cōgnitōe v̄ita
tis. Epycurij vo in uoluptate.
Nos aut dicim⁹ duplicem eē
beatitudinē sicut dictū est. Deus
eim remunerat suos s̄z merita.
Apo⁹. Unusqzqz ppriā merce
dem accipiet s̄m suū laborem.
Et pp merita. Jo. i. grā p grā
Math. Ite ⁊ uos in ui. me. ⁊c.
Et supra merita. Unde illud
mensurā bonā. ⁊ co. ⁊c.

De votibus in cōi.

Lap. 24.

Dos in p̄tia est id qd ime
diate aiaz deo iūgit. ut
est uisio. dilectio ⁊ cōprehensio.
Sūt eim dona qdaz p̄tie sicut
est sapia ⁊ itellec⁹ q s̄z deo a
nimā iūgant. nō tū sine hitu
medio. ⁊ pp hoc nō dnr votes
s̄z aie p̄miationes. Votes eim
nō appellāt dona qlibet q dā
tur aie in traductōe sui i glo
riam. s̄z dona p̄cipua p que ad
actū uite gloriose disponit. si
cut ⁊ in p̄nti nō appellāt p̄pe
vos qd cūqz donū datū spōse

in sua traductione. sed donum
p̄cipuū de quo sustentari de-
beat. Dotes sūt duplices. q̄-
dam eīm sūt a pte aīe. q̄b̄ deo
tanq̄ p̄ncipio uite sue sine ha-
bitu medio diūgitur. 7 p̄ quas
traducit̄ in amplexus sponsi ī
dissolubiles 7 fructione. Que-
dam v̄o dotes sūt ex pte cor-
poris q̄bus ip̄m corp̄ subijcit̄
aīe tanq̄ p̄ncipio uite ne p̄ ip̄s
aīa ab actu gl̄ie r̄tardeat. No-
tādū ē q̄ dotes aīe sūt d̄ p̄mo
subāli. dotes at̄ corporis de pre-
mio accidētali. Chrīst̄ dotes
nō h̄z. q̄z sponus est. dos aut̄
possessio sponse est q̄ usuz eius-
dem habebit post mortē uiri.
Simil̄r nec angeli dñr h̄re do-
tes. q̄z cum in nuptijs sit d̄sen-
sus aīoz 7 unio naturaz sc̄oz
nō est in angelis. l̄z p̄ncipiū ha-
beant. Un̄ angeli non p̄nt dici
sponse. ut hō. ḡo nec dotes p̄-
prie habebūt. Sp̄s carnaliter
dant̄ tria. s. dos. donatio
pp̄ nuptias. 7 parrenalia. Dos
aut̄ ē donatio facta sponse ex
pte p̄ris. 7 hoc ad usum sponsi
pp̄ onera m̄rimonij. l̄z ad pos-
sessionē sponse. In diuinis at̄
deus p̄r dat sponse dotem ad
possidendū sp̄sū x̄pm ad glo-
riam 7 honprē 7 nō ad usum.
q̄z bonoz n̄roz nō eget. Dōa-

tio aut̄ pp̄ nuptias est q̄ a sp̄o
so datur sp̄se. 7 hoc erit in fu-
turo gaudiū q̄d hēbit aīa ī ui-
sione x̄pi hōis. Parrenalia ē
q̄d h̄z sponsa p̄ret̄ dotē. sicut
sūt munera q̄ dāt̄ sibi ab ami-
cis 7 huī. Illud erit in p̄ria p̄
gaudiū q̄d hēbit aīa de socie-
tate b̄roz 7 de cōgratulatione
felicitatis eorum.

De dotib̄ aīe ī gn̄ali. Ca. 25
Dotes aīe sūt tres. s. cogni-
tio dilectio 7 inhesio. In-
uentio. que a q̄busdā appel-
latur cōprehētio. a q̄busdā v̄o
fructio. H̄az dotiū nūer̄ m̄-
tipliciter accipit̄. P̄rio ex pte
st̄utū theologiaz. q̄z cogni-
tio succedit̄ fidei. dilectio cha-
ritati. cōprehētio at̄ sp̄i. Acci-
pitur alio mō ex pte potētia-
rum aīe. Cognitio at̄ p̄t ap-
propriari itelligentie. dilectio
uoluntati. cōprehētio memo-
rie. Appropriatur et̄ a q̄bus-
dam alijs tribus potētijs. s.
r̄onali. cōcupiscibili. 7 irascibi-
li. P̄nt et̄ predictē dotes acci-
pi s̄m tria q̄ trib̄ p̄sonis ap-
propriat̄. ita ut cōprehētio re-
spiciat̄ p̄ris potētiā. Cogni-
tio filij sapiāz. 7 dilectio boni-
tatē sp̄s sci. Circa istas do-
tes nota q̄ cognitio rei uise ī
se p̄it̄ p̄ntiā. cōprehētio p̄it̄ rei

contingentiam . dilectio ponit
amantis ad rem amatam col-
ligantiam.

De votibus anime in speci-
ali.

Caplin 26.

Prima dos aie ē cognitō
qua diuina essentia uide-
bitur tota ab omnibus. sed nō
totaliter prout est infinita. Vi-
debitur tamen diuina essentia
limpidius ab uno q̄ ab alio. ⁊
iste defectus erit ex parte ui-
dentis non uisū. quia idem erit
uisum. Beatitudo nanq̄ consi-
sit in perfecta operatione pō-
tentie altissime. i. intelligentie.
⁊ circa obiectum altissimuz. s.
deum. Ex parte igitur obiecti
cū sit unū simplicissimuz nulla
pōt eē diuītas. s̄ ex pte potē-
tie. Nā inq̄tum una potētia
magis ē pfecta lumie glorie q̄
altera. tāto pfectius opabitur
circa unū ⁊ idē subm. siue ob-
iectū. Sic idē sol diuersimode
a diuersis aspiciť. uel eadē lra
a diuersis legētib⁹. p̄m q̄ ocu-
lus ē magis uel min⁹ disposit⁹
Trib⁹ modis cognoscit ali-
qd qd ē. uel sicut ē. l' qd ē. Pri-
mo mō cognoscit deus in uia
ēt a malis. 2⁹ mō uidebit i p̄ia
a bonis. Un̄ Jo. i. Silēs ei eri-

mus. quoniam uidebimus eum
sicuti est .i. suam maiestatem.
claritatem ⁊ bonitatem. Ter-
tio modo nec a bonis uidebi-
tur nec a malis. nec in uia nec
in patria . quia finitum nun-
q̄ uidebit infinitum. Uide-
bimus tamen deum in se. ⁊ de-
um in nobis. ⁊ nos in deo. Co-
gnoscere autem deuz in sua es-
sentia est uisio meridiana. co-
gnoscere vō creaturas in vbo
est uisio matutina. sed cogno-
scere creaturā in se. hoc ē in p-
prio genere appellat uisio ues-
pertina. Uidebit unusq̄sq̄ co-
gitationes alteri⁹. put uult ipe
cogitans manifestare. Un̄ G.
Uniuscuiusq̄ mentē ab alteri⁹
oculis corpulētia nō absōdet.
Uidebūt itaq̄ iusti deū ut gau-
deant. uidebūt gliaz scōz ut ⁊
gaudeāt. uidebūt quoq̄ penas
reprobōz. ut de euasione picu-
loz grās agant. Ad sciendū
qualr deus sine medio uideat
nota q̄ triplex est mediū. s. dif-
ferēs. obnubilans ⁊ disponēs.
Sine medio igit differēte uidē-
bitur deus. q̄ dei uisio nō est
p̄ distantia. s̄ p̄ p̄ntiaz cuz ipe
sit eēntialr ubiq̄. uidebit sine
medio obnubilāte. q̄ tolletur
speculū ⁊ enygma q̄ ambo sūt

in uia. Cum enim uisus noster
in presenti non possit propter
debilitatem in tam excellentes
lucem figi. necesse est habere
mediū. s. speculū creatū. Quia
vō infinita ē distātia int̄ specu
lum ⁊ rem uisaz. pp hoc obscu
re relucet sibi similitudo. unō ui
demus i enygmate. i. obscure.
Uidebitur quoq; sine medio si
militudinarij. quia deus agno
scetur in seipso ⁊ non per ali
quam abstractaz similitudinē.
alias creatura esset terminus.
⁊ deus non esset uere finis oī
um. Non autem uidebitur dōs
sine medio disponente quod ē
gratia ⁊ gloria. Oportet eniz
ppositionem esse inter uiden
tem ⁊ uisum. hec autem dispo
sitiō ē ex parte uidētis ⁊ n̄ rei
uise. Sciendum q; multiplex
est medium. Primū est pecca
ti. Isa. Peccata uestra diuise
runt inter uos ⁊ deum uestrū.
Istud est medium impiorum.
Secundum est medium crea
ture. Apo². Inuisibilia dī a cre
atura mundi per ea que facta
sunt cognosci possunt hoc est
medium phōz. Tertium ē fi
gure. Apo². Omnia in figura
contingebant illis. hoc est me
dium prophetarum ⁊ patriar

charum. Quartum est medi
um scripture. ps. Declaratio
sermonum tuorum illu. ⁊ intel
li. de. per hoc est medium theo
logorum. Quintum est me
dium fidei. Apoc. Esto fidelis
usq; ad mor. ⁊ cetera. hoc est
medium fideliz quo tanq; in
enygmate uident deum. Se
cunda dōs anime est dilectio.
sed. inter dilectionem ⁊ uirtu
tem differētia est duplex. Una
est scōm habitum. quia uirtus
est proprie id quod transcur
de statu gratie ad statum glo
rie. Dōs autem est id quod su
pra meritum datur in traduc
tione sponse. Alia est differen
tia penes obiectum: quia licet
obiectum utrobiz sit deus. nō
tamen scōm quod deus. sed e
rit obiectum uirtutis inq̄tum
est sūma bonitas. obiectum au
tem dōtis est inq̄tum est ipa
anima unibilis in unum spiri
tum. Nota q; fides ⁊ spes se
cundum rem euacuabitur i pa
tria. Charitas nec scōm rem
nec scōm actum euacuabitur.
sed solum scōm modum. quia
imperfectio eius tolletur. Di
cit antē Augustin² q; fidei suc
cedit spes quā uidebim². Spei
uero succedit bēitudo ad quā

puentari sumas. sed charitati
nihil succedit. qz potius auge-
bitur. Tertia dos aie est co-
prehensio q est tertio uisi 7 ama-
ti. ul' tentio ueri 7 boni 7 pmi.
7 istud uex est put comprehēde-
re sumit p attingere. 7 nō pro-
circūplecti diuinā imensitatē.

De dotibus corporis in gñali.

Cap. 27.

Unaqueqz ps pfectius se
h3 in suo toto q3 i se. Un-
nūc sicut aia a corpe corrupti-
bili sepata pfecti' h3 eē q3 ei
diūcta. sic in futuro recōiūcta
corpi icorruptibili pfecti' ha-
bebit eē q3 mō. maxie cū n̄ im-
pediatur. tūc a corpe sicut mō
qn potius de glificatiōe cor-
poris hēbit tūc gaudiū. Do-
tes corporis s̄ q̄tuor. quaz nu-
merus sic hētur. Nā ad hoc q
corpus sit pfcē subm aie nec i-
pediat eam in opib' glorie qe
tuor regrūtur. quoz duo pti-
nent ad sensū. alia duo ptinēt
ad motū. quō ad sensū regriē
q sit receptibile facili' sp̄rū
sensibiliū ad qd disponit cla-
ritas. Alte'z ut nō sit recepti-
bile passiōnū. ignobiliū ad qd
disponit ipassibilitas. quo ad
motū etiā duo regrūtur. Unū
est ut p' ōriā iclinationē nō re-
sistat suo motori. ad qd dispo-

nit agilitas. Aliud ut corpa p
q mouet nō resistāt ei. ad qd
disponit subtilitas. Alia dōia
talis ē. qz in hoie ē quadru-
plex cōpositio. P̄ia ē qualita-
tum ōriaz. hec cōpositio tunc
erit pfecta. qn q̄litates ita eq̄-
būtur. ut nulla sit pugna uni-
tra aliā. 7 hec faciet ipassibi-
litas. Secūda cōpositio ē ma-
terie cū forma. hec at cōposi-
tio tūc erit pfecta. qn materia
uincet a forma. penes hāc p-
fectionē sumit subtilitas. Ter-
tia cōpositio ē corporis organi-
zati cum aia. pfectio ist' cōpo-
sitiōis ē q' oīa organa sine im-
pedimēto sint mobilia ab aia.
penes hāc pfectionē sumit agi-
litas. Quarta cōpositio ē cor-
poris cū spiritib' lucidis. qb'
mouet corp' ab aia. 7 huic p-
fectiōi fm pfectū statū rīdet
claritas. Tertio sumit p̄dicta-
rum dotiū nūerus fm pprie-
tates que sunt in eis. Nā pe-
nes aque trāsparenciā. sumit
claritas. penes terre solidita-
tem sumit impassibilitas. pe-
nes tenuitatē ignis sumit sub-
tilitas. penes mobilitatē aeris
sumit agilitas. Quarto su-
mūtur iste dotes s̄ q̄tuor de-
fectus quos habet corpus hu-
manū a quattuor elemētis de

quibus cōponitur. Habet eim corpus humanū ab igne caliditate et inde migredine .a terra grossitiem. ab aere passibilitatem. ab aqua frigiditate. et inde tarditate. Sed isti tollūt p q̄ tuoz. dotes corpis quas xp̄us assūpsit ante passionē suam. sicut Hugo de scō Th̄. dic. Claritate in trāsfuratiōe. Agilitatez q̄ supra mare ābulauit Subtilitate in natiuitate. quia salua uirginali itegritate matris natus fuit. Impassibilitatem q̄ in cena corpus suū mā ducandū discipul' dedit. q̄ in telligendū est fm̄ actum non fm̄ h̄icū. qz alit' derogaret diuinis miraculis.

De dotibns corpis in sp̄ali.
Lap. 28.

Prima dos corpis ē claritas. Sz nota q̄ d̄r ali' qd clarum dupl'r. aut qz puiū et sic dicit' uitū clar. aut qz lucidum. et sic dicit' stella clara. Corpus aut' glorificatū et exit peruiū et lucidum. unde utroqz mō erūt corpa clara. Duo eim sūt que nūc causant obscuritatē in hūano corpe. Unū est materie ipuritas. Altez lumis paucitas. Tunc vō tollet' utra qz. s. illa ipura densitas. et obscuritas q̄ ex modicitate lumi

nis est. et ideo erūt corpa clarissima. Nota qz corpa glorificata septies erūt tūc clariora qz sol sit mō. sic ut dñs ait. qz iusti fulgebunt sicut sol. Isa. Erit lux lune sicut lux solis. et lux solis septēplici' sic ut lux septē dierū. Sciendū quoqz qz corpora sanctorū nō equal' erunt clara. qz melior aīa habebit corpus lucidius. Un' licz corpus xpi supra modū excedat claritatē alioz. tñ in cōpatione sanctorū pōt claritas ei' assimilari claritati solis. s. id. uobis timētib' nomē meū oietur sol iusticie. i. xps. Claritas sanctorū pōt respectu xpi cōpari claritati stellaz. Unde Apo' Stella a stella differt in claritate. hoc ē qz sc̄i plus uel minus lucent i cōm differentiam meritoz. Claritas vō pueroz qui post baptismū moriūt' aī qz ueniant ad ānos discretionis cōpari pōt lumini lune. qz sicut luna non habet lumē a se sed a sole. ita isti nō habēt gloriam ex merito pprio. sed ex merito xpi. Baptismus eim ex passione xpi habet efficaciam. Secūda dos corpis est impassibilitas que resultat ex v̄tute aīe. corpus suū potēt cōtinēris. ita ut a nullo exterio

157

re agente ualeat inuari. Pre-
terea quibus corpora sanctorum
sunt composita ex contrariis. il-
la tamen contrarietas erit ad
omnimodam equalitatem et con-
cordiam redacta. *Dixerunt*
quidam quod impassibilitas sanctorum
corporum resultabit ex natura
genti corporis .i. quante essentie.
Sed hoc non est uerum. quia
nihil de quanto corpore uenit in
compositione materialium cor-
porum inferiorum. *Differen-*
tia est inter impassibilitatem cor-
porum sanctorum et ade in statu
innocentie et puerorum. quod im-
passibilitas sanctorum erit non posse
pati. Impassibilitas ade fuit
posse non pati. Impassibilitas
puerorum erit nihil pati. et hoc
non est ex potentia resistendi le-
sioni extrinsece quam non habe-
bunt. sed ex ordine diuine mi-
sericordie que non permittit ali-
quid eis adhiberi per quod possint
ledi. Ex quo patet quod si tales
pueri ponerentur ad ignem per
resurrectionem lederent ab eo. ni-
si obstaret diuina misericordia.
Secundum est de corporibus glorifica-
tis que si essent ponerentur in inferno non
senserent aliquam lesionem. *Sub-*
tilitas est tertia dos que aufert
grossitiam corporis catarum ex mate-
rialitate eius. et ex compositione ele-

mentaliu qualitatium. Nota quod
duplex est subtilitas. Una .s. ex
raritate partium stantiu non propin-
que sed ex tali subtilitate efficitur
corpus facile diuisibile que non erit
in corporibus glorificatis. Alia est
ex perfecta uictoria forme super
materiam et huius subtilitas est
unite subiecti. sicut dicitur celum subtile
hoc modo erunt corpora sanctorum
subtilia. Et est sciendum quod duo
corpora non glorificata non possunt esse
similia in eodem loco. sicut nec duo
glorificata. Alioquin sequeretur quod in
uno corpore glorificato esset poten-
tia intradi partes alterius corporis.
in alio uero esset ipotentia resiste-
di. Corpus uero glorificatum potest
esse simul cum corpore glorioso. se-
cundum uicium antiquorum. quod tamen
nec fides habet nec auctoritas et
ratio iudicat. habent tamen aliquid ap-
parentie per se. Nam sicut in cor-
poribus non gloriosis ipsa grossi-
tates impedit ne duo corpora pos-
sint esse in eodem loco. quod unus
alteri resistit. ita grossitates ista
per glorie subtilitatem tollit. adeo
quod corpus non gloriosum non possit
resistere glorioso. ita quod corpora
gloriosa penetrabunt alia corpora.
non ea diuidendo. sed subintrando
manente distinctione diuisionum
utriusque corporis. *Quarta* dos
corporis est agilitas que tanta erit

sicut dicit Aug⁹. q. p. t. ubi
 uolet spūs ibi erit corp⁹. Uerz
 tñ sicut melior aia corp⁹ habe
 bit lucidius. ita 7 agili⁹. ita tñ
 q. uoluntas sanctorum erit cō
 iuncta omnino rationi. Unde
 uoluntas eorum nunq̄ appe
 tet quod non debet. Sed uolū
 tas aīe melioris uolet irratio
 nabiliter citius moueri cor
 pus suum q̄ alterius. 7 spūs
 minoris glorie non uolet cor
 pus suū tam cito moueri sicut
 alterius. Un̄ patet q. in omni
 bus uerificabitur dictū Augu
 stini. q. ubi uolet spiritus pro
 tinus erit corpus. Quare mo
 do corpora sunt tarda 7 tunc
 agilia. hec est ratio. quia nunc
 in corpore duplex est motor. s.
 natura elementi predñans que
 mouet ad medium locum. 7 uo
 lūtas aīe q̄ mouet idifferēt ad
 quēlibet locuz. Nunc autē cor
 pora tarda sunt ex contraria
 inclinatione nature ad uolun
 tatem. quia terra predñans
 naturaliter deorsuz trahit. In
 futuro autē natura erit tota
 lit subiecta uolūcātī. Un̄ 7 tūc
 cor⁹ mouebit ad iperitū spūs.

De aureolis in genere.

Lapim 29.

Aureola est mētis specia
 le gaudium ueniens ex

operē precellenti 7 priuilegia
 to. Sciendum autē q. sicut ex
 gaudio premij essēcialis quod
 est aurea redundat in corpo
 re quidam decor qui est ī glo
 ria corpis. ita ex aureole gau
 dio resultat aliquid in corpo
 re. ut sic aureola principaliter
 sit in mente. sed per quandam
 animi redūdantiam fulget eti
 am in carne. Sciendum ta
 men q. decor cicatricum qui
 in martyrum corporibus ap
 parebit. non potest dici aureo
 la. quia martyres aliqui cica
 trices non habebunt. ut pote
 qui submersi sunt uel qui fa
 mis inedia. uel squalore exce
 ris interempti. 7 isti tamen au
 reolam habebunt. Trib⁹ ge
 neribus hominum debetur au
 reola. quod patet mltiplici ra
 tione. Primo ex operibus ex
 cellentibus trium anime poten
 tiarum. Excellentissimū autēz
 opus concupiscibilis est obser
 uatio castitatis uirginalis. Ex
 cellentissimum uero opus rati
 onalis est predicatio ueritatis.
 Excellentissimum opus irasci
 bilis est p̄pessio mortis Un̄ p̄z
 q. uirginib⁹ p̄dicatoib⁹ 7 mar
 tyribus debet aureola. 2° p̄z
 ex hostib⁹ quos p̄ pugnas ma
 gnificas uincim⁹ q. sūt mūdus

caro demonia. **A**d Martyres eiz
vincunt mundū. Virgines car
nem. **P**redicat. res diabolum.
quem non solum de se. sed etiā
de cordibus alienis expellunt
Tercio patet id p̄ uictoriam
triplicū passionum. Sunt eim
passiones innate illate 7 in cor
dibus alienis inflite. s̄z passi
ones inatas supat uirginitas
illatas martyres. illas autem
que sunt in cordibus aliens
predicatores. **Q**uarto disti
guitur aureole sc̄dm q̄ agi
mus ea quibus xp̄o nobilissi
me cōformamur. Ipse fuit do
ctor ueritatem manifestando.
Martyr a mundo passionem
sustinendo. **U**irgo puritatem
seruando. **Q**uinto sumūtur
aureole sc̄dm purificationem.
In ueteri testamēto tria nāqz
habebant aureolas. s̄. altare i
cēsi. arca federis. 7 mensa p̄
positionis. **P**rima signat au
reolā martyrū qui corpa sua
super altare passionis imola
uerunt. **S**ecūda significat au
reolam uirginuz. quia sicut ar
cha federis fuit intus 7 extra
auro decorata. ita uirginitas
mentem 7 corpus decorat et
ornat. **T**ertia significat aure
olam predicatorum qui sunt i
mensa p̄positionis ministrā

tes panem doctrine. **A**ureo
la diminutiue dicitur. 7 hoc i
cōparatione ad auream. **U**n
de nota q̄ inter auream 7 au
reolam. 7 palmas differentia
est. Aurea enim p̄miuz ē sub
stantiale. quod metaphorice
dicitur corona. tum ex par
te meriti. quia non respondet
generi opis. sed radici chari
tatis. tum etiam ex parte p̄
mis. quia per hoc efficitur ho
mo particeps diuinitatis. 7 p̄
cōsequens regie potātis. tum
etiam ratione perfectionis qd̄
significat figura circularis. Au
reola dicitur p̄miuz acciden
tale. non tamē quodlibet p̄
miuz accidentale. sed illud
qd̄ iūdet opi excellētie 7 p̄uile
giato. s̄. uirginitati. martyrio.
7 p̄dicationi. Palma est p̄miuz
accidentale qd̄ nec radici nec
opi debet s̄z uoluntati. Tale
p̄miū habuit sanc̄t^{us} martinus
ex eo q̄ martyriū desiderauit
licet opus non fuerit subsecu
tum. Unde de ipso cantatur.
Quam 7 si gladius persecuto
ris. s̄. aiām non abstulit. tamē
palmam. martyrij non amisit
Hec autem palma nec aurea
nec aureola debet dici.

De aureolis in specie:

Lapl'm

30

Aureola prima debet mar-
tyribus in quibus perfectissi-
ma uictoria est de impugnatione
exteriori. et hec perfectio uictorie
considerat ex duobus. Primo ex
magnitudine passionis. quia inter
omnes passiones illatas exteriorius
mors supremum tenet locum. Et pro-
pterea dolor tactus omnibus alijs
doloribus preeminet. et ideo in hoc
gloriosior uictoria est. Secundo
considerat ex causa pugne que ipse
christus est. Martyr enim eius non facit
pena sed causa. id est mors pro christo sus-
cepta. Sciendum quod martyrio
non debet premiū secundum quod ab exte-
riori infligitur. sed secundum hoc quod uol-
untarie pro christi nomine sustinetur. quia
non meremur nisi pro ea que sunt in
nobis. et non pro ea que sunt extra nos.
sicut nec demeremur nisi pro ea
que sunt intra nos. Quāto autē
id quod quis sustinet uoluntarie dif-
ficilius est uoluntati sustinere. tan-
to uoluntas que pro christo id susti-
net omnidifformis firmior in christo fixa. et
ideo excellentior eius premiū debet.
Aureola 2^a debet uirginibus pro
singulari uictoria quam de car-
ne obtinet in qua quotidie bel-
lum gerit. Quāuis autē et uirgines
pugnet in carnem perfectior tamen uirgi-
nes. quia nobilissimam generis uicto-
rie est nunquam hosti celsisse. Illis
uirginibus tantum modo aureola qui

uel que habuerunt propositum ser-
uandi uirginitatem. quibus hoc pro-
positum sit inruptum integritate
tamen carnis manente. dummodo in fi-
ne uite inueniat ad propositum re-
disse. quia uirginitas mentis repa-
ri potest. sed non uirginitas carnis.
Si aliqua sit uirgo et si propositum
non habuit perpetuo seruandi uirginita-
tem. non est tamen dubium quod habi-
tura sit spirituale gaudium de incor-
ruptione carnis in essentiali gau-
diū. sicut et innocentes de hoc gau-
debunt. quia immunes a peccato fuerint
quibus peccati opportunitatem non ha-
buerunt. Nota quod aliqui potest cor-
rumpi carne. nec tamen aureolam amit-
tit. sicut illa que uolenter optimi-
tur. Unde Lucia sancta dixit. Si in-
uictas me corrupas merces
mibi duplicabit ad coronam. quod
non est intelligendum de aureola
duplicata. sed quia duplex premiū
reportabit. Unum pro integritate
seruata. Aliud pro iniuria quae
passa est. Insup sciendum est quod uir-
ginibus debet fructus centesimus.
et hoc quia celestes uitae ducunt que
significat pro centum. quia numerus ille
de leua transit ad dexteram. Uir-
gines debet fructus sexagesimus.
quia tales exercere se debet in ope-
ribus misericordie que signatur pro sexagin-
ta. Coniugatis autem debet fruc-
tus trigessimus. quia talibus sufficit

implere decalogū in fide trini-
tatis. Ex ductu eim ternarij ō
denarium fiūt triginta. Au-
reola tertia ē p̄dicatoꝝ. q̄ p̄fe-
ctissima uictoria ō diabolu ob-
tinet. q̄n diabolo ipugnāti nō
cedit. s̄ ēt ip̄m. de regno eius
expellit. ⁊ nō solū a se s̄ etiam
ab alijs. Nec ē dicendū ut q̄-
dam uoluerūt q̄ aureola p̄di-
catoribus debeat t̄modo ill-
q̄bus cōpetit p̄dicare ex offi-
cio ⁊ docere. s̄ q̄buscūq̄ exer-
cent licite actū istū. Prelatis at̄
n̄ debet hec aureola q̄uis ha-
beant officii p̄dicandi nisi ac-
tu p̄dicēt. q̄ aureola nō debe-
t h̄tūi s̄ actui pugne. fm il-
lud apli. Nō coronabit nisi q̄
le. cer. p̄dicare ⁊ docere cuz
sit actus misericordie in sp̄a
les elemosynas cōputat.

De enūeratiōe celestiu gau-
diorum. Cap. 31.

Vltimo celoz gaudia sub
epilogo enumerem non
q̄dem singula generū. s̄ gene-
ra singuloꝝ. Tot eim sūt gau-
dia p̄cularia q̄ qlibet habet ī
se uel in alijs. q̄ ea solius dei
notitia cōprehedit. ⁊ illi quos
sūma sapiētia uoluerit ea sci-
re. Tancū nāq̄ gaudebit q̄sq̄
de bono alteri q̄stuz de bono
pprio. q̄ t̄n nō est intelligen-

dum de intensiōe gaudij. s̄ de
nūero gaudioꝝ. Tot igitur
s̄ gaudia ibi q̄ oēs arithme-
trici huius mūdi nō possent ea
nūerare. nec geometrici mēsu-
rare. nec grāmatici dialetici et
rhetozici explicare. q̄ nec ocu-
lus uidit nec au. audi. ⁊ cetera.
Gaudebūt sancti supra se ō
dei uisione. ⁊ infra se de crea-
turarum pulchritudine. intra
se de corpis gloriōsitate. extra
se de angeloz ⁊ hoīum associa-
tione. Deus oēs sensus sp̄i-
tuales ineffabili delectatiōe re-
ficiet. cū ip̄e sit futurus obiec-
tum oīuz sensuū sp̄ualiū. Erit
nāq̄ deus speculū uisui. cytha-
ra auditui. mel gustui. balsamū
olfatui. flos tactui. Ibi erit cā-
dor lucis estiuas. amenitas uer-
nalis. abūdātia autūnalis. re-
ges hyemalis. Ibi teste Aug^o
fulget q̄ nō capit locus. so-
nat q̄ nō capit tēpus. olet q̄
nō spargit flatus. sapit q̄ nō
minuit edacitas. nō erit q̄ di-
uellat satietas. Itēz Aug^o. Ibi
deus uidebit sine fine. sine fa-
stidio amabit. sine fatigatione
laudabit. Ibi uideret stulticia
sapiētia salomonis. Ibi ēet de-
formitas pulchritudo absalo-
nis. Ibi ēet tarditas uelocitas
asaelis. Ibi iudicaret infirmi-

tas fortitudo sanfonis. Ibi eēt
mortalitas longa uita matusa
lem. Ibi eēt paupertas regnuz
augusti. Ibi fm Aug^o nihil ob
est. nihil deest. nihil affluit. ni
hil defluit. nihil ē extra qd ap
peratur. nihil intra qd fastidi
atur. Ibi fm Ber. erit rōni ple
nitudo deus. lux uolūtati. mul
tudo pacis. memoie r̄tinua
tio eternitatis. Item Aug^o de
corpis 7 anime misera uita. O
caro illam uitam āplecti debu
isti ubi uita sine morte. ubi iu
uentus sine senectute. ubi lux si
ne tenebris. ubi gaudium sine
tristitia. ubi pax sine discordia
ubi uoluntas sine turbatione.
ubi regnū sine mutatiōe. Ber.
¶ Merces sanctorum tam ma
gna est q non pōt mensurari.
tam multa q non pōt nume
rari. tam copiosa q non pōt fi
niri. tam preciosa q nō potest
estimari. Item Aug^o. Illud qd
pmittit deus fide non capit.
spe non attingitur. charitate
non cōprehēditur. desideria 7
uota trāscēdit. acquiri potest.
estimari non pōt. Ibi carmina
non desunt. p̄mia nō deficiūt.
ibi nihil qd amabitur deerit.
ibi nihil desiderabitur quod n̄
adsit. Illa beatitudo sicut ait

Augustinus in duobus consi
stet. s. i. necessaria presentia om
nis boni. 7 in necessaria absen
tia omnis mali. Item Augusti
nus. O uita uitalis dulcis 7 a
mabilis 7 semper memorabi
lis. Ubi sūma securitas. ubi se
cura trāquillitas. ubi trāquil
la iocunditas. ubi iocunda fel
citas. ubi felix eternitas. ubi
eterna b̄tutudo. ubi beata cer
tutudo. ubi certa uisio 7 sine fi
ne laudatio. Ibi affluētia diui
tiarū īfluētia d̄litiarū 7 r̄fluētia
bonorū. Deniq; de gaudijs ce
lestib⁹ repleat nos dei filius q
cum patre 7 spiritu sancto ui
uit 7 regnat deus Amen.

Explicit cōpendiū theologicę
ueritatis cōpilatū p Albertuz
magnū. ip̄essumq; uenetijs p
magrū xp̄oforū arnoldū ala
manū. 1476. die. 5. aprilis Se
remissimo duce Andrea Uēdra
meno regnante.

.L. A. MARIANI

Faint, illegible text in the left column, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the right column, likely bleed-through from the reverse side of the page.

iste liber e[st] Domini Theodori
quicumque eum finitum fuerit anatema
N° XIII

Amelius fromice s̄ Amōrosy Angemus Mccccxxxvij

